BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLII
B
48
NAPOLI

XLII
D
48

APOPHTHEGMATVM

OPVS CVM PRIMIS FRVGIFE-
rum, vigilanter ab ipſo recognitum autore, è
Græco codice correctis aliquot locis in qui-
bus interpres Diogenis Laërt. ſefellerat,
locupletatum inſuper quum variis per
totum acceſſionibus, tum duobus
libris in fine adiectis, per [redacted]

Erasmum Roterodam:

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI IVNIORI GVILHELMO,

Duci Cliuenſi, Iuliacenſi, Montenſi, Comiti Marchię & in Rauenſpurgo, &c. Des. [redacted]. S. D.

QVONIAM Priores libellos quos mei erga te animi uelut arrabonem qualencunq; miſeram, tam comiter accepiſti Guilhelme Princeps Iunior Illuſtriſſime, nec tu modo, ſed & ambo clariſſimi parentes tui, viſum eſt aliquid & tua nobilitate dignius, & tuis ſtudiis ni fallor, vtilius adiungere. Proin ex optimis quibuſq; autoribus collegi, quæ Græci uocant Apophthegmata, hoc eſt, egregie dicta, quod viderem non aliud argumenti genus Principi præſertim iuueni magis accommodum. Sunt illa quidem ſcitu digniſſima, quæ philoſophi de moribus, de repub. adminiſtranda, deq; bello gerendo literis prodiderunt. Sed quotocuiq; vel priuato tantum eſt ocii, vt apud Platonem Socraticarum argutationum, ironiarum & Iſagogarũ ambages ac labyrinthos euoluere vacet? Ariſtoteles autem copioſe quidem ſcripſit de moribus, ſed philoſophis ſcripſiſſe videtur non principi. Dilucidiora ſunt quæ tradidit de re œconomica & politica, ſed is vir nuſquam non requirit lectorem & attentum, & ocioſum: ad hęc, quoniam affectibus caret, non perinde retinet animum principalibus curis intentum. Iam in philoſophicis & M. Tullii de philoſophia libris pleraq; ſunt eius generis, vt non admodum referat principem ea ſci-

re,quod genus ſunt quæ diſputantur ab illis de fini bus bonorum ac malorum,maiore ſubtilitate q̃ fru-ctu. Conueniunt hæc illorum inſtituto,qui de ho-neſto per omnem vitam nihil aliud q̃ diſputant. At ei qui ditioni naſcitur, ſtatim expedienda virtus eſt non per ocium diſputanda. Reſtat hiſtoria, quæ quoniam res præclare ſecus'ue geſtas velut in tabu-la ſpectandas repræſentat, nec id abſq; voluptate, magnatibus viris aptior eſſe videtur: ſed hic vt in-finitam voluminum vim principi vacet euoluere, quis poſſit meminiſſe? Atqui quemadmodum ii qui certant in palæſtra, certos quoſdam prehendendi elabendiq; modos ad manum habent,ita qui in pa-cis belliq; negociis verſantur certas rationes in prō ptu habere conuenit, quibus admoneantur, quid pro re nata ſit facto opus,quid non. Hac in parte vi demus eruditiſſimos viros principum curas ſua di-ligentia ſubleuare conatos, quorum alii ſcripſere ſententias, veluti Theognis & Iſocrates, alii cele-brium virorum ſtratagemata & apophthegmata, veluti Valerius Maximus, & Sextus Iulius Fronti-nus,qui indicat idem ab aliis nonnullis factitatum. Non mediocris ocii res eſt aurum ſcrutari in venis, aut gemmas in harenis mari'ue quęrere. Is demum occupatiſſimo principi gratum pręſtat officium,qui aurum purum factumq; exhibet, qui ſelectas ac re-purgatas gemmas,auro incluſas, aut poculis addi-tas offert. Id officium quum à multis tentatum ſit, mea tamen ſententia,nemo felicius pręſtitit q̃ Plutar chus, qui poſt æditum egregie frugiferum opus de vitis virorum illuſtrium, in quo permixtim facta ſi-mul ac dicta illorum referuntur, Traiano Cæſarum laudatiſſ. collegit inſignia diuerſorum apophthe-gmata, quod in his velut in certiſſimo ſpeculo re-

præſentatur animus ſingulorum. Nam in factis, bonam laudis partem ſibi vindicat conſiliarius, dux ac miles, maximam fortuna, per quam videmus interdum optime conſulta peſſimum habere exitum: rurſus quorundam inconſultam temeritatem fœliciſſime cedere. Nam quemadmodum dixiſſe fertur Siramnes Perſa, Dux vt opinor, interrogatus quur facta præclaris eius dictis non reſponderent, quid loquar mihi in manu eſt, quid eueniat in arbitrio fortunę & regis. Nec tamen ideo ſua laude fruſtrantur honeſta conſilia. Plutarchus autem non tantum in delectu cæteris pręſtat, verumetiam in explicando. Habent enim apophthegmata peculiarem quandam rationem, & indolem ſuam, ut breuiter, argute, ſalſe, & urbane cuiuſq; ingenium exprimant. Siquidem ut ſingulis hominibus, ita ſingulis etiam nationibus ſuus quidam genius eſt, unde fit ut alia conueniant Alexandro, alia Philippo aut Antigono, alia Phocioni, alia Alcibiadi, rurſus alia quadrent in Laconem, alia in Scytham aut Thracem, alia in Athenienſem, aut in Romanum. In his igitur exprimēdis mihi dilutior uidetur Xenophon, ſuffrigidus Herodotus, loquacior Diototus & Qu. Curcius, ne pergam decæteris dicere. Plutarchus omnes impleuit numeros. Eoq́; uiſum eſt hunc ex omnibus potiſſimum ſequi. Quicquid igitur erat in huius opere quod inſcripſit, de apophthegmatibus, hic in ſolidum reperies. Comperimus hoc opus bis latine verſum, primum à Franciſco Philelpho, deinde à Raphahele Regio, quem Patauii nouimus. Philelphus in nonnullis locis fuerat lapſus, quæ reſtituit Raphahel, ſed ipſe rurſus impingens alicubi: nimirum homines erant ambo. Sed vterq; nihil aliud eſſe voluit q̄ interpres, nos Plutarchum multis de

cauſis ſequi maluimus q̃ interpretari, explanare q̃ vertere. Primum vt dilucidior eſſet oratio, quippe minus aſtricta Græcis vocibus. Non enim hæc Traiano ſcribuntur, viro tum vtraq; literatura, tum longo rerum vſu exercitatiſſimo: ſed adoleſcenti principi, imo per te pueris & adoleſcentulis omnibus liberalium ſtudiorum candidatis: nec illo ſeculo, quo dicta geſtaq́; eiuſmodi vulgi fabulis celebrabantur, in balneis, in conuiuiis ac circulis forenſibus, Dein vt mihi liceret indicare dicti argutiam, ſi quod occurreret obſcurius, qualia nunc ſunt permulta, non ſolum rudibus, verumetiam vltra mediocritatem eruditis. Me certe in multis torſit diuinatio, & haud ſcio an alicubi ſefellerit etiam. Nec paucis in locis lucta fuit cum mendis codicum, in quas neceſſario impegerunt etiam interpretes. Vix enim credibile eſt quantum ſibi permiſerint vel librarii, vel ſcioli quidam in hunc autorem, cui ſumma debebatur religio. Nullus enim extitit inter Grę cos ſcriptores Plutarcho præſertim quod ad mores attinet, ſanctior aut lectu dignior. Atqui hoc ipſum quod abſterrere debuerat, inuitauit gloriæ quęſtusq́; ſitientes ad deprauandum, addendum, detrahendum. Etenim quo quiſq; ſcriptor eſt plauſibilior ac celebrior, hoc magis ad quæſtum corrumpitur. Arguit hoc ipſa Græcorum codicum varietas. Nam vt aliis omiſſis, de hoc opere quod eſt in manibus loquar, quædam habet Philelphus quæ Raphahel non attigit, & contrà. Deinde quum Plutarchus in pręfatione, profiteatur ſeſe in vitis, dicta factaq́; virorum illuſtrium promiſcue retuliſſe, ſed in hoc opere compendii gratia tantum apophthegmata contexuiſſe, permulta tamen admixta videmus, quæ nihil aliud ſunt q̃ ſtratagemata. Iam eodem in opere

toties eadem repetita, non'ne palàm clamitant, ar-
gumentum hoc ab alio contaminatũ? Vt iam igno-
ſcamus apophthegmata referri ſub eius nomine cui
dictum eſt, non à quo dictum eſt, vt de Lyſimacho
& Philippide. Maioris erat audaciæ, quod ex vno
opere fecerunt duo. Quoniã enim Plutarchus è La-
conicis quæ plurima feruntur, ea duntaxat attigiſſet
quæ videbantur occupatiſſimo Cęſari futura ſatis, il
le quiſquis fuit, ſi modo fuit vnus aliquis, Lacedęmo
niorum dictis proprium volumen dedit, idq́; ſecun-
dum ordinem literarũ Græcarum, quem Raphahel
vertit in ordinem latinarum. At hic erat è tribus o-
mnium deterrimus. Nam ordinem ſententiarum ſe-
quuntur Valerius & Frontinus, quæ ad religionem,
pietatem in patriam, ad fidem, ad fortitudinem ac
iuſtitiam pertinent, & item de cęteris, in ſuam quęq;
claſſem digerẽtes. Eruditiſſimus eſt quem ſequutus
erat Plutarchus, ſeriem regiõnum ac regnorum ob-
ſeruans, & in ſingulis ætatum ordinem, vnicuiq; re-
gum ſuos adiungens duces & cuiq; ducum ſuos col
legas. A Perſis venit ad Ægyptios, ab Ægyptiis ad
Thraces, à Thracibus ad Scythas, à Scythis ad Sicu
los, à Siculis ad Macedones, hinc ad Athenienſes,
ab his ad Lacedæmonios, in horum ſingulis tempo
rum non literarum ordinem ſequens: à Lacedæmo-
niis ad Thebanos, à Thebanis ad Romanos, vt le-
ctor è paucorum dictis hiſtoriæ totius agnoſcat ſe-
riem, quam miſere cõfudit is qui Laconica ſeparauit,
repetens interim eadem quæ ad Traianum college
rat Plutarchus: q̃q̃ id frequentius in altero deprehẽ
ditur opere, ſed in vtroq; toties, vt ea dormitatio nõ
cadat in Plutarchum ſcriptorem exactæ diligentię.
Adde quod hæc pars nullam habet præfationẽ, nec
illa prior ad Traianum quadrat ad vtrunq; opus.

Iam quid gratię debeatur his, qui celebrium auto‑rum libros ad hunc contaminant modum in præ‑ſentia non diſputo, mihi ſacrilegii genus eſſe vide‑tur. A me tamen, exceptis aliquot Laconicis, quod eadem in altero catalogo repetuntur omnia, nihil eorum prætermiſſum eſt, quæ Plutarchi titulo ferun tur: partim ne quid hic deſideraret lector auidus magis q̃ elegans, partim quod nihil illic viderem non dignum cognitu, licet non ſuo dictum loco. Sed totum opus quodammodo meum feci, dum & explanatius effero quę Græce referuntur, interiectis interdum quę apud alios autores addita comperiſ‑ſem, additis item permultis quæ in hoc opere non habebantur, vbiq; veluti ſcholiis indicans vel ſen‑ſum vel vſum apophthegmatis, in his dũtaxat quæ lucis aliquid deſiderabant, ſed hoc ipſum breuiter, ne ab apophthegmatum natura degenerarem. Or‑do vero nobis etiam cõfuſior eſt q̃ illic inueni, quod quum initio ſtatuiſſemus paucos duntaxat eximios recenſere, calor operis incitauit, vt mutata ſententia longius proueheremur, nec erat futurus finis, niſi re‑rum ſeſe offerentium velut immenſum pelagus, re‑ceptui canere compuliſſet. Nam vt Quintilianus in‑ter grammatici virtutes collocat, quædam neſcire: ita in hoc argumenti genere, diligentię pars eſſe vi detur quædam præterire. Itaq; lautus conuiuator eſſe malui, q̃ moleſtus, pręſertim quod ſi quid in hac cœna prętermiſſum eſt, poterit in alia proponi, po‑ſteaq̃ hæc erunt concocta. Porro ordinis neglecti incommodum indice penſauimus. De titulo nihil refert anxium eſſe, quum in his quæ collegit Plutar‑chus ſub apophthegmatum nomine, multa ſint, quæ alius mallet σκώμματα, λοιδόρια, ἀστεῖα, ἐντράπελα, ſiue γελοῖα dicere. Cæterum poſteaq̃ in his di‑

ſtinguendis fruſtra ſudauit M. Tullius, nec Quintiliano ſatisfecit Marſus homo doctiſſimus, atque adeo nec ipſe Quintilianus Marſo doctior ſibi, non arbitratus ſum operæprecium in hoc anxiam operam ſumere, ſat habens alicubi dicti, ioci'ue ſpeciem obiter indicaſſe. In his certe quæ nos adiecimus, ſedulo cauimus, ne ſtratagemata cum apophthegmatis confunderemus, tum ne quid omnino poneremus, niſi ex probatiſſimis vtriuſque linguæ ſcriptoribus iiſq; vetuſtis decerptum: non quod neſciam à recentioribus permulta referri ſalſe, lepideq; dicta, ſed plus habent autoritatis quæ conſecrauit antiquitas, & adhibendus erat operi modus. Ne illud quidem quenquam mouere debet, quod idem dictum ab hoc aſcribitur huic, & ab illo tribuitur alteri. Nec enim tam refert à quo quid dictum ſit, quàm quid dicatur, etiamſi celebris & gratioſus autor, nonnihil ponderis & gratiæ dictis adiungit. Fit hoc interdum humanæ memoriæ lapſu, quanquam nihil vetat eandem ſententiam à diuerſis autoribus proficiſci, ſiue id faciat imitatio, ſiue caſus: quemadmodum hunc ſenarium, σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ, conſtat eſſe Sophoclis, & tamen citatur à Platone ex Euripide. Rurſus hic verſus, γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ' ἐγὼ, quum ſit in Philoctete Sophoclis, tamen idem reperitur in Bacchis Euripidis. Similiter hic verſus, σιγῶν θ' ὅπου δεῖ καὶ λέγων τὰ καίρια, quum ſit in Æſchyli Prometheo, deprehenditur apud Euripidem, duabus literulis immutatis σιγᾶν λέγειν. Illa frigidiſſima ſunt quæ perſonis fabuloſis affinguntur, quod genus ſunt Philoſtrati ſophiſtę, quum Palamedi Vlyſſi, ac ſimilibus affingit quod libet: eaq; ſiunt bis frigida tractando, quorum omnino nihil attigimus. Proxima ſunt quæ varijs perſonis attribuuntur in

dialogis,non ad veri fidem,ſed ad delectandũ con-
fictis. Minus illa frigent quæ dicuntur in comœdiis
aut tragœdiis,habentq́ magnam gratiã in loco ad-
hibita, tametſi ſub apophthegmatis appellationem
non cadunt,niſi quum ab autore nobili,ad rem pręſentem accommodantur,gratiora ſi nonnihil etiam
ad alienũ ſenſum detorqueantur. Veluti quum Ariſtoteles Caliſthenem liberius cum Alexandro q̃ ex-
pediret agentem,Homerico verſu admonuit, ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι οἷ' ἀγορεύεις. Nec ex Herodoto
libuit multa colligere,ꝙ pleraq́ videantur à ſcriptoris ingenio reperta. Eiuſdem farinæ ſunt, quæ incidunt in orationibus, quas hiſtoriographi pro ſuo
quiſq; ingenio ſolent attexere perſonis, licet & illa
plurimum conducant,& ad iudicium,& ad dicendi
facultatẽ. Optimũ apophthegmatis genus eſt, quod
paucis verbis ſenſum non vulgarem ſignificat potiusq̃ exprimit, quale nemo facile poſſit ſtudio fingere,quodq́ quo propius ac diutius contẽplare hoc
magis ac magis delectat. Vniuerſum autem hoc genus quod,puerbia,ſententias,inſigniter dicta factaq́
complectitur,accõmodatiſſimum eſt principib. viris,quibus ob reip. negocia non vacat magnam vitę
partem libris impendere. Hæc autem vt cum voluptate diſcuntur, facileq́ inſidunt animo, ita longe
plus habent philoſophiæ in receſſu q̃ prima fronte
præ ſe ferunt. Legimus Cæſarem Auguſtũ, quicquid
vſq̃ talium præceptorum nactus eſſet, deſcribẽdum
curare ſolitum,& ad varia loca mittere. Videmus autem priſcis illis ſapientibus hoc pręcipuo fuiſſe ſtudio,vt res dignas cognitu,voluptatis illecebra teneris ingeniis inſererent,ac rudis ętas nõdum matura
ſeriis philoſophiæ pręceptis per luſum diſceret quæ
per omnem vitam magno forent vſui. Hoc conſilio

coſmographiam, aſtrologiam, & muſicam, naturalē ac moralem philoſophiam ſcite confictis fabulis & apologis aſperſerunt. In his vero noſtris videbuntur eſſe quędam, quæ nihil faciant ad bonos mores, ſed riſum modo commoueant. Ne id quidem vitio dandum exiſtimo, riſu nonnunq̄ relaxare animum curis fatigatum, modo riſus ſit argutus ac liberalis. Hæc enim exhilarant ac vegetant iuuenum ingenia, nec mediocriter faciunt & ad vitæ comitatem, & ad orationis iucunditatē. Quid enim magis edulcat M. Tullii dictionem, q̄ quod eam huiuſmodi dictis ſubinde condit? Quid porrò ſunt Plutarchi moralia, niſi aulea huiuſmodi coloribus picturata? Iam illa quæ maxime videntur ridicula, tractando fiunt ſeria. Quid enim magis ridiculū q̄ Diogenes in meridie cum lucerna obambulans, & hominem ſe in frequenti foro quærere dictitans? At interim ridendo diſcimus, non eſſe ſtatim homines qui ſpeciem habent hominis, quam habent & ſtatuæ, ſed vt inuenias hominem, inueſtigandus eſt animus. Is ſi recta ratione ducitur potiuſq̄ affectu, tum demum repperiſti hominem. Item quid ęque ridiculum, atq; quod Phryne, ſtipulata vt quod ipſa prior faceret, idem cæteræ mulieres in conuiuio facerent omnes: manum bis aquæ immerſam admouit fronti, hoc commento magno omnium riſu prodens cæterarum fucos, quum ipſa videretur etiam formoſior? Sed hic riſus nos docet idem quod ſerio dixit Socrates, vt tales eſſe ſtudeamus quales haberi velimus, ne detracto fuco pro gloria male affectata reportemus ignominiam. Docet & illud, ne nitamur bonis externis fluxiſq́;, quæ variis caſibus facile eripiuntur homini, ſed paremus veras opes animi, in quas nullum ius habet fortuna.

Tantum ſeriæ philoſophiæ docet nos illud ridiculum meretriculæ factum. Proinde quanquam alioqui ſeueris rationibus inſtitueret ciues ſuos Lycurgus, tamen liberales iocos illis non ſolum permiſit, ſed etiam præcepit. Inſtituit enim exercitamenti genus quod λέσχας appellabat, ad quod conueniebant ſeniores iam à publicis functionibus emeriti, lepidis dictis liberalibusq; iocis tempus cum voluptate tranſmittentes, ſed quæ vel ad honeſti laudem, vel ad vitiorum vituperationem conducerent. Quin & ſignum collocauit γέλωτι deo, id eſt, Riſui, quod vtiliſſimum iudicaret modeſtis facetiis animorum vigorem recreare, & ad honeſtos labores alacres reddere, quando in rebus humanis, quod caret alterna requie durabile non eſt. Quin & Cleomenes adeo ſeuerus, vt nec mimos, nec pſaltrias, nec tibicines vnquam admiſerit in remp. probauit tamen vt ciues iocis liberalibus, ſalſisq; dicteriis inter ſe decertarent. Deniq; quoties datur à negociis vacuum tempus, aut ipſa res poſtulat hilaritatem, quanto decentius eſt huiuſmodi dictis ludere, q̃ illiberalibus, indoctis, & obſcœnis fabulis oblectari. Mihi videtur aliquanto conſultius pueros in ludis litterariis huiuſmodi thematis exerceri q̃ vulgaribus iſtis, quæ vt ſenſiculos habent frigidos, ita non indicant linguę latinæ myſteria: modo præceptor indicet rationes quibus quod breuiter dictum eſt queat dilatari, & quod ridicule dictum eſt, poſſit ad vſum ſerium accommodari. His addam & illud: in ſacris concionibus fortaſſe non conuenit ſcripturis diuinis admiſcere iocos humanos, ſed tamen excuſatius hæc adhiberentur ad excitandos dormitantes, q̃ aniles fabulæ, quas nonnulli ſolent ex abrupto interponere, prorſus è media vulgi fece hauſtas. Iulius Cæſar

tot ciuilia bellicaq́; negotia ſuſtinens, argutis dicte-
riis, quibus adeo delectabatur, vt etiam in ipſum tor-
ta probaret, modo ſcita, ſolet curarum laſſitudinem
diſcutere. Vix alius imperatorum fuit Auguſto Cæ-
ſare vel ſanctior vel occupatior. At rurſus quis in
hoc genere vrbanior? De M. Tullio nihil dicam,
qui nonnullis videtur in iocando, nec modi nec
decori ſatis meminiſſe. Xenocrates philoſophus in-
genii fuit triſtioris, vir alioqui magnus, ſed hunc
Plato ſubinde iubebat litare Gratiis. Zenon totus
Stoicus, Socratem ob perpetuam ſermonum vrba-
nitatem, ſcurram Atticum ſolet appellare: nullus ta-
men eſt quin fateatur Socratem vtroq; ſanctiorem.
Ne commemorem quod nullorum dicta magis cele
brantur q̃ quæ leporibus condita ſunt, certe pueris
inſtituendis vtilior eſſet Socrates, Diogenes aut Ari
ſtippus, q̃ Xenocrates aut Zeno. Quod ſi recte vi-
ſum eſt ſapientiſſimis viris primam ætatem oblecta-
mentis quibuſdam ad amorem ſapientiæ ſeuerioris
allicere, multo magis id conuenit tum iuueni tum
Principi, quem vt vigilantem eſſe decet, ita non
oportet nec ipſum vnquam eſſe triſtem, nec quen-
quam à ſe triſtem dimittere. Animus autem amœ-
nioribus ſtudiis educatus, fit ad omnes curas feren-
das vegetior, & ad omnem hominum conſuetudi-
nem feſtiuior. His rationibus me tueri poteram, ſi ni-
hil collegiſſem niſi facetias: nunc ſeriis hæc dunta-
xat admixta ſunt, veluti conuiuii condimenta. Quo
ſi te ſenſero delectatum, haud me pœnitebit huius
operę licet humilioris, vt aliqui fortaſſe iudicabunt.
Scribunt alii prouectioribus, nos principis ætatem
teneram lactamus. Quod ſi hæc infra tuos profe-
ctus fuerint, certe optarim eſſe, tamen ſcio tibi non
ingratum fore, per te communibus adoleſcentulo-

rum ſtudiis hoc vtilitatis acceſſiſſe. Et nos fortaſſe dabimus aliquando ſeueriora, poſteaq̃ hæc edidiceris. Nam ediſcenda ſunt omnino, quo ſemper ad manum præſto ſint. Quanquam quid meis opus, quum domi habeas Conradum Heresbachium, virum omni genere literarum abſolutum, quem ſic in te video affectum, vt quod optimo præceptore dignum eſt, alumni ſui commodis & ornamentis impenſius gaudeat q̃ ſuis. Is vt tuam pueritiam formauit literis, ita grandiorem ætatem poterit fidelibus prudentibusq́; conſiliis adiuuare. Mihi quoq; non minus iucundum q̃ honorificum fuerit, quantulacunq; ex parte feliciſſimam indolem tuam, noſtra promouiſſe induſtria. Quod ſupereſt deum Opt. Max. precamur, vt ſua dona quæ largiſſime in te contulit, ſeruare, tueri, & augere dignetur, quo ſimul & laudatiſſimorum parentum votis reſpondeas, & clariſſimis maiorum tuorum imaginibus dignus euadas, & luculentæ ditioni, cui natus ac deſtinatus es, par eſſe queas. Deſinam, ſi verbum addidero: dum in his verſaris, memento te non Chriſtianorum, ſed ethnicorum apophthegmata legere, videlicet vt legas cum iudicio. Apud Friburgum Briſgoiæ IIII Cal. Martias. Anno. M. D. XXXI.

ACtius poeta 247
Adrianus Cæſar 218
adrianus ſophiſta 305
ælianus ſophiſta 321
ægyptii 162
æſchines 302
æſchylus 248
afer orator 230
africanus cenſor 242
agaſicles 1
agatarchus pictor 258
agathocles 167
ageſilaus 1. 44
ageſilaus Ephorus 18
ageſipolis Cleombroti 15
ageſipolis Pauſan. 16. 32
ageſiſtrata 68
agis primus 16
agis ſecundus 18
agis vltimus 18
alcamenes Telecri filius 19
alcander 20
alcibiades 179
alexander magnus 120.308
alexander Seuerus 222
alexander ſophiſta 305
alexis 247
alexinus ſophiſta 260
alfonſus rex Arrag. 332
amaſis ægypti rex 246
anaxander Euricratis 20
anacharſis Scytha 376
anaxagoras clazomeni⁹ 279
anaxandridas Leontis 19
anaxarchus 255
anaxarchus Abderites philoſophus 298
anaxilas 20
anaximenes 245
androclidas Lacon 20
anicula quædam 264
annia 309
anitus 244
annibal 189
anniceris 326
antagoras poeta 129
antalcidas 20
antianira 325
antigenides 247
antigonus rex Macedonum 127. 311
antigonus ſecundus 170
antiochus 21. 175
antiochus Ephorus 21
antiochus tertius 171
antiochus quartus 171
antiochus ſophiſta 305
antipater! 171. 306
antipho 298
antoninus Geta 222
antonius Heliogab. 222
antonius Pius 220
m.antonius 207
antiſthenes 272
antonius Caracallus 221
antonii familiaris qdã 249
appius 235
appius Claudius 3[illegible]8

appius maior 250
apelles 250. 324
aratus 259
arcadion adulator 254
arceſilaus 284
aſclepiades 316
archelaus 168
archidamidas 22
archidamus Zeuxidami 22
archidamus alter 23
archileonis 65
architas Tarentinus 310
argeus 21
ariſtarch⁹ Theodectę pr̃ 311
ariſtides iuſtus 176
ariſtippus 84
ariſto Chius 261. 312
ariſtophontes 322
ariſtoteles ſtagirites 236
artoxerxes 160
artoxerxes alter 161
aſinius Pollio 330
aſtycratidas 24
atheas Scytha 163
athenienſis quidam 232
athenodotus 131
attilius 171. 306
attilius regulus 236
aufidius Modeſtus 311
auguſtus 131. 229
aul. Fuluius 236
aurelianus 225
B Ias Lacedæm. 24
Bias Prienæ. 371
bibulus 238
bion Boryſthenites 284
bithys paraſitus 256
bizantius quidam 233
bonoſus 226
bos 309
braſidas 24
M. brutus 209
brutus iunior 228
buris 56
C Æcilius Met. 204
Cæſellius 227
c. Caligula 211
c. Craſſus 227
c. Domitius 152
c. Fabritius 137. 241
c. Figulus 236
c. Fimbria 236
c. Furius Creſinus 237
c. Gracchus 240
c. Iulius Cæſar 140. 328
c. Iulius 227
c. Lælius 243
c. Marius 205
c. Memmius 243
c. Plautius cos. 235
c. Popilius 205
c. Publitius 232
c. Seuerus 230
c. Sulpitius 230
c. Valerius 237
callicratidas 30
callipides 11
calliſtion 262

caluinus Glaucia 229
canna 264
canus tibicem 311
carbo 239
carneades 236
caſſius 208
caſſius Seuerus 229. 307
catilina 236
cato ſenior 194. 322. 328
cato Vticenſis 322 (329
catulus 230
catulus luctatius 205
cephalus 222
ceſelius 237
ceſetius 238
chabrias 181
charillus ſiue charilaus 49
chilo Lacon 69
chiomata Ortiagontis uxor 264
chiroſophus Dionyſii adulator 254
chryſippus 297
cineſias 257
claudius Cæſar 212
cleantes Aſſius 205
clearchus 31
cleombro. Pauſaniæ 32
cleomenes Anaxandridæ 32
cleomenes alter 34
cleon 289
cliſophus Athe. adul. 255
cn. Piſo 318
cn. Lentulus 319
cõmodus Ælius Verus 220
conſtantinus Chlorus 315
collatinus 235
corydus paraſitus 256
cornelia Grachorum 265
cornificius 327
cotys Thraciæ rex 163
crantor Solenſis 284
crates Thebanus 289
criſpus Paſſienus 329
cteſibius 308
cuculus 265
curius 187
curtius eques Ro. 136
cyllicon 328
cyniſca 9
cyperiorum mulieres 264
cyrus maior 158. 320
cyrus iunior 161. 325
Damindas 25
Damis 25
damatria 66
damonidas 25
darius 159. 245
demaratus 25
demetrius 319. 334
demetrius Antigoni filius 169
demetrius Cynicus 325
demetrius Pharius 359
demetrius Phal. 182. 289
demochares 327
democritus Mileſius 298

demonax Cynicus 327. 329. 330.
demonides 58
demoſt. orator 154. 316
demoſt. Mitylenæus 309
dercillidas 25
diocletianus 226
diogenes 92. 312. 314. 322. 323
dion 168
dionyſiodorus tibicē 308
dionyſius ſoph. 164. 303
dionyſius iunior 167
diphilus 319
dolobellæ ſeruus 249
domitianus 218
domitius Afer 230
duellius 308
EMerepes ephorus 26
Empedocles 297
epænetus 26
epaminondas 182
epicharmus 164
epictetus 291
epicurus Athenienſis 308
equiſo quidam 233
eteocles 55
euboidas 27
euclides 261
eudamidas Archidami 327
eudemonicus 125
eumenes 171
eurycratidas anaxādridę 28
euripides 308
FAbius 238
Fabius Max. 188
c. Fabritius 187
fabritius 239
fauonius 302
fauorinus philoſophus 302
fauſtus Syllæ filius 228
firmicus 216
flauius Veſpaſianus 315
fœmina anus 265
frontinus 310
GAlba orator 231
Galba 328
Galienus 225
gallus 241
gelo Syracuſanus 163
geradas Spartanus 41
glaucias 241
gnathæna meretrix 261
gorgo 65
gorgo Leonidæ vxor 40
gorgias Leontinus ſophiſta 248. 260. 304
granius prætor 237
gyttias 65
HAnno 237
Hegeſippus Crobelus 181
helius Mancia 319
heraclides ſophi. 306. 322
heraclitus Ephe. 298. 323
herennius Pontius 222
hermogenes 305
herodes ſophiſta 304

herondas 28
hieron 164
hipparchia Metroclis ſoror 292
hippocratidas 30
hippodamus 30
hippodromus ſophi. 307
hippomachus alipt. 244
horatius 235
hortenſius orator 239
IAſon Theſſalus 249
Idathyrſus Scytharum rex 163
ion ſophiſta 301
iphicrates 180
intaphernis vxor 265
iſchomachus mimus 250
iſęus 302
iſmenias 311
iſocrates 317.318.327
iulius Pruſus 241
iulius Maximus 315
iulia Auguſti filia 137
iulianus 315
iunius Baſſus 227.229
LAberius 249
Laborus 34
Lacedæmonii 1.58
lacedæmoniæ priſca inſtituta 58
lacon quidam 58
laconum ἀνώνυμα apophtheg. 50
lacænarum apophtheg 65
lacydes arceſilai familiaris 58
lacydes 236
lais Corinthia 262
lamachus 180
lamia meretrix 264
lampis 311
laphyropolæ 4
lariſſei 9
leo Byzantius 80
leon Euricratidis 35
leonidas Anaxand. 35
leonides 12
leontion 262
leontychidas primus 34
leptines 327
leonthychidas alter 35
leſbonax Mitylen. 223
libo 241
licinius Varus 230
p. Licinius 192
liuius Salinator 242
lochadus Polyenidæ 37
longus Sulpitius 227
l. Cæcilius 249
l. Craſſus 239
l. Galba ſcurra 231
l. Philippus 239
l. Portius 240
lucretia 235
lucullus 206
lycurgus 37.317
lycurgus orator 245
lyſander 43 281

Lyſimachus 170
MÆander 33
Mancia 242
manius curcius 187. 229
manlius 236
manlius Torquatus 236
m. Antonius 207
m. Attilius 235
m. Bibulus 238
m. Brutus 209
m. Caſtritius 236
m. Craſſus 208
m. Cicero m. Tullii pr̃ 241
m. Cincius 243
m. Druſus 236
m. Lepidus 243
m. Liuius 239
c. Marius 225
m. Pōponiꝰ Marcellus 307
m. Scipio Maluginẽ. 230
m. Seruilius 241
m. Tullius Cicero 149
marius tyrannus 225
martia Catonis filia mi-
nor 309
martius Coriolanus 235
maximinus 224
medicus quidam 261
medius paraſitus 316
megabates 4
megabyzes 246
melanthius 326
melanthus 248
melanthus paraſitus 254
memnon dux 162
menander 147
menecrates medicus 147
menedemus 261
menedemus Eretrien. 281
meſſala 329
metrocles 291
milo Crotoniates 260. 325
myronides 178
myſon 278
montanus 329
NAmartes 45
Nealces 259
Nero quidam 219
nero imperator 249
nerua cocceius 218. 312
neſtor 233
nicander 45
nicetes 302
niceſias 255
nico meretrix 262
nicoſtratus dux 382
niceſias 255
OCtauius Cæſar Auguſtus 131
olympias Alexandri
mater 265. 322
onomademus chius 245
orbilius grammati-
cus 231
orontes 162
orſines ſatrapas 326
oſcus rhetor 330
otho Syluius 216. 312

PAcuuius	326	pittacus Mitilenæus	274
Pædaretus	47	pindarus	332
pantaleon	257	piſo	243
parithoidas	45	plancus	249
paſſienus Paulus	310	plinius maior	310
papinianus	312	plato	281
paryſatis cyri mater	162	pliſtarchus Leonidæ	47
paulus ęmylius	193	pliſtonax pauſaniæ	47
pauſanias cappadox	306	plotinus philoſophus	321
pauſanias Cleombroti	45	polemon	305
pauſanias alter	46	polycletus ſtatuarius	259
pauſimachus	257	pollio	135.316.322
pauſon pictor	311	poltys rex	162
pelopidas	186	polycratidas	48
pericles	178.329	polydorus Alcamenis	48
perſæ	329	pompeius	244
perſius	260	pompeius Magnus	143
peſcenninus Niger	221	pomponius Atticus	307
philager	305	c.Popilius	205
philemon	227	poppea	264
philippus Macedo 115. 134. 319. 322		portia minor	309
		portius Latro	338
philip.orator	272.275	porſena	235
philippid.poeta	299.313	porus rex	124
philiſcus	307	praxaſpes	255
philoxenus	247.256.323	probus	226
philox.pternocopis	256	proclus	306
philotimus	260	prodicus	260
phœnicides	254	prometheus	309
phocion Athen.	146.300	protagoras abderita	302
phocionis uxor	264	protogenes	258
phryne	263.321	pſammenitus Ægyptiorum rex	246
phurnius	328		
piſiſtratus	182	ptolemæus lagi fil.	168

publius 217
p. Beſſus 219
p. Clodius 228
p. Licinius 192
p. Rutilius 320
p. natione Syrus 227
pylades hiſtrio Aug. 250
pyrrho Elienſis 399
pyrrhus rex 171
pythagoras 298, 315
pytheas 309
pythius 325
pytho rhetor Byzantius 248
Q. Quintius 192
q. Catulus 312
q. Fabius 235
q. Fabius Minutius 239
q. Flauius 237
q. Opimius 242
q. Scęuola Publii filius 242
quirinus ſophiſta 307
Remnius Palemon 308
rhodius quidam 233. 326
romulus 234
rutilius 238
Saluius Iulianus 312
Saturninus 225
ſcaurus 242
ſæuola 242
ſcilurus Scytha 263
ſcipio Æmilianus 320
ſcipio maior 190. 314
ſcipio minor 200
ſcipio Naſica 240
ſcopas Theſſalus 258
ſcopelianus 303. 320
ſecundus ſophiſta 304
ſeleucus 311
ſemiramis regina 159
ſeneca 249
ſerbidius ſcæuola 312
ſergius Galba 314. 319
ſeruilius Geminus 144 228
ſertorius 209
ſeuerus imp. 220. 255
ſextus Nero 213
ſextus Titius 241
ſilenus ſenex 241
ſilus 243
ſiculus quidam 232
ſigiſmundus rex 320
ſimon Athenien. 280
ſimonides 245. 246 323
ſocrates 260. 314 324 325
ſoebidas 48
ſolon ſalaminius 270
ſomniator quidam 234
ſophocles 321
ſpartanus quidam 58
ſpartacus 244
ſpartis 56
ſphærus 297
ſpurina aruſpex 238
ſpurius Caruilius 229
ſtilpon Megaren. 279
ſtrathias 308

ſtrato Phyſicus 300
ſtrato 252
ſtratonicus citharœd. 250
ſtratocles Athenien. 248
ſybarita quiſpiam 232
ſylla 206. 223
ſynorix Galata 264
TAcitus 226
Tarentini mili. 226
tarquinius ſuperbus 234
teſtamenes 29
telecrus 49
teleutia 67
teres 162
teſcha Dionyſii ſoror 166
teſſalus quidam 235
teſtis quidam 232
teſtius pinarius 241
teutonum orator 325
thais 262
thacus rex 13
thales Mileſius 269
thaſii 6
theano 69
thearidas 28
themiſteas vates 28
themiſtocles 173
theocritus Chius 224
theodorus 302
theodoſius iunior 315
theonis meretrix 263
theod. Atheos 248. 302
theodotus 230
theopompus 29
theophraſtus 288
theophraſt. Ereſius 288
theramenes 248
therycion 30
thraſea 310. 316
thraſybulus 248
thucydides Athen. 245
tiberius Cęſar 211
tiberius Gracchus 238
timon Athenien. 180. 260
timon Nicæus 300
timotheus dux 181
tiſſaphernes 3
titius quidam 250
t. Labienus 236
titus pater 241
t. Quintius 192
t. Veſpaſianus 315
trachalus 229
traianus 314. 315
turbo Adriani pfectus 260
turonius 136
tynnicus 54
VAlentinianus 315
Valeria 309
Valerius public. 238
vargula 228
varro Pauli collega 239
vatinius 152. 228
veſtius valens 227
veſpaſianus pater 216
veſpaſianus filius 217
veſpa Terentius 250
veturia 236

vſbius Criſpus 261
virginius 310
volumnius 237
votacillus pitholaus 228
Xanthippe 315
Xenænetus 181
Xenocrates chalcedonen. 283
xenophanes Lagi 169
xenophanes Colophonius 298
xenophon 300
xerxes 160. 312
Zeno Cittiens 292
Zeno Eleatus 299
zenobia 225
zenophantus 127
zeuxidamus 45
zeuxis 258
zoilus 322

INDEX SENtentiarum.

Ab altero petitum alteri datum 168
ab ambiguo 250
ab imitatione perſonę 242
ab impoſſibili 243
ab inexpectato 153. 130. 230. 231. 243. 261. 262. 264.
abſtinentia
abſtinentia ducis 195
abſurda 329
abſurde 331
ἄκκιτνα 278
accurate potius ꝙ ſępe 316
a carmine Homeri 250
acerbe 154. 157
a craſſis minus periculi 141
acriter
actio totum 158
acute 278
adde puſillum puſillo 295
admonitio ciuilis 293
admonitio commoda 301
admonitio facilis 271
admonitio grata 118
admonitio libera 120
admonitio retorta 307
admonitio ſera 197
ad ſpeculum 293
adulans libertas 238
adulanter 255
adulatio 109. 125. 127. 272. 273. 291. 308. 325. 330. 332.
adulatio repulſa 138
adulatio tecta 330
adulatio vtilis 329
adulator impius 255
adulterium 41. 105. 121. 233. 273
adulterium in regis fil. 162
ἀδιώνατα 70
æmulatio 286
ænigmaat 269
æqualitas 57. 175. 234

æquitas 177
æſtimatio præpoſtera 97
affabilitas 161. 218. 239
affectata oratio 283
affectatio 264. 350
affectus cohibiti 73
affectus priuati 174
agaménone maior 185
agere ſatagere 230
agri modus 187
agrícultura militaris 163
albus aſinus 227
alexander Herculem contempſit 124
aliena curare 178
aliena dulciora 106
aliena à cauſa 231
alius alio præſtat 251
a mendacio manifeſto 231
amanter 246
amari ſine contemptu 71
amator blandus 263
ambígue. 105. 109. 214 332
ambiguus morſus 331
ambitio 101. 120. 140. 199
ambitió inſatiabilis 126
ambitio notata 25
ambitio principum 334
amice 237
amici 200
amici exploratio 45
amico fido nihil preciosius 159
amicus 124. 288
amicus rara res 288
amicus conſolator 71. 114
amicus deligendus 90
amicus in aduerſis 289
amicus inſignis 278
amicus verus & ſyncerus 70. 74
amicorum communia 308
amicorum fides 166
amicis fidendum 113
amicitia 149. 270. 283
amicitiæ fiducia 244
amicitia iūcta inimicitię 72
amicitiæ regum 171. 271
amor 197. 276
amor animi 59
amor caſtus 82
amor gloriæ 235
amor inſanus 162
amor mercedis 245
amor ob malum 180
amor patriæ 144
amor turpis 104
amor verus 294
anathemata 108. 167
anima immortalis 83
animoſe 8 11. 14 16 30. 31. 36. 37 43. 53 66 125. 127. 142. 144. 161. 179. 186. 192. 199 205. 206. 207. 225. 235 279 283. 289. 310.
animus ægrotus 302
animus imperterritus 140

animus incorruptus 147
animus inexpugnab. 187
animus metu liber 90
animus præſens 190
animus vere regius 124
animi cultus 108. 270
animi luxus 287
animi vera bona 92. 218.
263. 273
à nomine 252. 253. 261
ante mortẽ nemo btũs 270
antuuerpia 252
applauſus 251
apertum conuitium 151
apta 230
apte retortum 168
aquila in nubibus 172
arcana nulli cõmittẽda
ardelio 232
argute 3. 9 16. 17. 19 21.
22 27. 29 32. 33 36. 41.
42 45. 46. 48. 50 51. 53.
54 55. 57 67. 73 84 85.
89. 112. 151. 195. 204.
269 274. 279. 297. 304.
306 311 329
argute infeliciter 280
argutia muliebris 292
argutiæ friuolæ 98
argutiæ nugatoriæ 106
argutiæ ſophiſticæ 282
arma indiga viri 185
arma neſciunt leges 142
arma non audiũt leges 205
armata timiditas 125
armata virtus 276
armatæ preces 146
armati dii 62
arrogantia 22. 331. 332
arrogantia felix 236
ars conuiuii 195
ars gubernandi 74
ars imitatrix 259
ars imbellis 172
ars inhoneſta 102
ars inutilis 22. 26. 27. 33. 56
artis ſuperuacaneæ 92
artis exercitatio 258
arte retortum 249
artes 124
artes inutiles 22. 38
artes regiæ 164. 324
artes rege indignæ 120
aſini vmbra 317
aſſenſio ſimulata 153
aſſueſcere malis 382
aſſueſcendũ optimis 235
aſſuetudo mittigat 80
athletæ inſani 277
attentio 293. 296
auare 217
auarus 286
auaritia 104. 154
auaritia deluſa 159
auaritia in principe 216
auaritia nõ pecuniç tm̃ ẽ 91
audacia 32 140
audacia ex periculo 141

audacia periculoſa 23
audacter 317
auguſtarum cultus
aurum in templis 223
aurum index 69
aurum ſpretum 187
auri amor 105
auri contemptus 239
auro bene vti 166
auro nihil inexpug. 117
auro pugnare 234
aut vincere.aut mori 210
autoritas 132.177.179.
198.221
autoritas perſonæ 243
auxilia mutua 309
BAlneum ſordidũ 252
βαύνανσοι magiſtratus 281
barba non facit philoſophum 300
barbæ bello inutiles 321
barbati medici 167
barbarice 245
barbaries 251.278
belle retortum 33.147
bellum cum graculis 151
bellum iniuſtum 130
belli diſciplina 57
belli incerta 24
belli ſtudium 163
benedicendi ſtudium 151
benefacta pro liberis 185
beneficentia 117
beneficentia conciliat amicos 315
beneficentia vltronea 86
beneficium meritum 110
beneficii obliuio 287
beneuolentia virtute paranda 120
benigne 212.257
benignitas 94.102.217.
288 308
benignitas in hoſtes 273
benignitas in quoſuis 287
bibacitas 50.88
bibulus cenſor 155
blandiloquium 25.104
bona animi 64.218.260.273
bona fortunæ 113
bona fama 265
bona præcipua 328
boni ſimiles diis 104.126
bonis vti,malis abuti 117
bonorũ paucitas 234.276
bonũ nactus ne mutet 115
breuiloquẽtia 283 291.303
breuiloquẽtia ſentẽtioſa 146
breuiter 23
breuis poteſtas 228
CÆca percont. 288
Cæſar innocens 217
Cæſaris affabili. 217
calceus quà torque. 193
callide 4.10.14 48 62.157.
205.208 245
calumnia 28

calumnia ex calumnia 287
caluitium accerſitum 137
candide 89. 126
candor 47
canicies 50
canini mores 102
canis conuitium 99
canis Diogenes 107
capere fugiendo 300
captatio 287
carpendi morbus 293
carptores alienę famæ 164
caſte 128. 159. 164
caſtigatio 60
catonis teſtimonium 200
cauſatio 142
caute 333
cautio 181
cautio aduerſus omnia 180
cautio ſui 71
cautio tuta 260
celeritas conficiendi 141
celeritas inepta 257
cenſor bibulus 155
cephiſus
certamen argentariũ 261
certamen vere regium 122
certare cum rege 253
chara 222
chori tres 61
cibus 303
cicer pro cicerone 149
citharœdus malus 251. 253
cito nata non durant 258
ciuium charitas 333
ciuilis vltio 211
ciuilitas 140
ciuilitas prudens 182
ciuiliter 27. 123. 125. 135. 168. 179. 182. 199. 302. 317. 324
ciuitas lupanar 252
clamoſi 316
claudus 67
claudi ſalaces 325
claudicatio honeſta 229
clemens victor 192
clementer 15. 26. 117. 130. 131. 132. 134. 138. 144. 160. 191. 210. 213. 234. 239. 271. 315. 334
clementia 218
clementia ſimulata 151
clodicare 229
clypeus gladius 144
coacta 330
cœlibatus damnatus 40
cognatio virtutis 278
coitus moderatus 41
coloſſi fragmenta 306
coma 42
comitas in venatu 160
comitas in principe 315
comiter 49. 79. 90. 161
comœdiæ libertas 82
commiſeratio in malis 261
commoda interp. 132

commode dicere 283
communitas 38. 60. 62
compilare venire 241
conceſſis abuti 93
concordia 248 273. 303
concordia fratrum 163
confeſſio per ironiam 231
coniugium 272. 275. 285
coniugium tranquilliũ 285
coniugii moleſtiæ 326
coniugium par 271
coniunctæ vires 175
conſcientiæ puritas 69
conſiliarius 232
conſilium in bellis 62
conſilium multorum 220
conſilium optimum 196
conſilium præcipitatũ 147
conſilium præſens 133
conſilium prudens 173
conſilium tutum 192
conſtanter 18. 212. 315
conſtantia 315
conſul ridiculus 198
conſulatus breuis 152
conſulatus maieſtas 188
conſolator non calum-niator 156
contanter dare 107
contatio 188
contatio mala 77
continenter 5. 6. 19. 22
continentia 122. 278. 292. 345
contumelioſe 230
conuenæ 252
conuictus improbus 108
conuictus arguit mores dominæ 137
conuitium apertum 154
conuitium mutatum in peius 229
conuitium in laudem retortum 150
conuitium retortũ 241. 302
conuitia anicularum 303
conuitia contempta 188
conuitiator vtilis 116
conuiua vltroneus 262
conuiuia pudica 209
corpus hominis vmbra 321
correct. 285 295. 296. 311
correctum in peius 241
corruptela 224
corruptela munerũ 147. 174
craſſa iudicia 327
craſſa veritas 233
crimen retortum 239
crimen tectum 255
crudelitas 134. 211
crudeliter 211. 212 213. 236
culcitra obærati 135
cultus 138
cultus animi 78. 80. 108
cultus auguſtarum 234
cultus diuorum 300
cum diis 253
cura militis 206

cura prępoſterá 94
cura friuola 197
curatio morbo grau. 205
curioſitas 233.219
cynice 280.330
DE arte iudicet artifex 119
debere & mentiri 329
decorum 33 47.250.251
decorum perſonæ 80.238
decorum vbiq; 98
dediſcere 274
dediſcere mala 274
deformis ingenioſus 231
deformitas exprobrata 150
degenerare 291
degeneratio 22.65.111
degeneres 282
delicatus reus 229
delitiæ 41.83.101.105.108.160.274
delitiæ emoliunt 159
delitiæ indignæ princi. 126
delitiæ verſę ī amarorē 215
delitiæ ſpretæ 107
delitiarū contemptus 145
deprauatio nominis 253
deprauatum 230
deſperatio 146
deſtitutus vndiq; 215
deus imitandus 73
deus omniſcius 269
deus inſepultus 322
dei arcana conſilia 199
deo debetur gratia 248
dextre 226
dexteritas Cæſaris 212
dii armati 62
dii miſeri 257
dii, vis & ſuaſio 176
dialectica 297.313
dicacitas moleſta 146
diffidentia 179.240
dignitas 224
dignitas induſt. parta 267
dignitas vileſcit in plures diffuſa 133
diligentia moroſa 258
diſcendi auiditas 295
diſciplina ciuilis 10
diſciplina militaris 193.203
diſciplina puerorum 60
diſſimulanter 48 231
diſſimulatio 231
diues indoctus 314.324
diuinatio 71.243 259.299 331
diuinatio futurorum 145
diuinatio vana 328
diuitiæ 246 271
diuitiæ immodicæ 208
diuitiarum contemptus 38
diuitiarum vſus 87
diuorum cultus 300
docilitas 272.283.285
doctrina ſine morib. 111
doct. quib. paretur 287
dolor diſſimulatus 102

dolus dolum vincit 189
domini præſentia 233
dos regnum 220
duabus ſedere ſellis 152
dure 221
dux bonus 181
dux egregius 181.187
dux aliorum ſeruator. 186
dux omnia facit 204
dux & idem miles 144
dux uſus rerũ callidus 195
ducis peritia 181
duces præcipua uictoriæ ſpes 185
ducum prudentia 308
EBrietas 271
ebriet. loquax 213
ebrietati ꝯdonat. 165
educatio 37.99
educatio frugalis 94
e factis iudicium 74
e linea iudicare 258
eloquentia popularis 156
eloquentia uictrix 181
eloquentia uictor non cauſa 154
eloquentiæ certamen 245
eloquentiæ uis 172
empta 140
epitaphium qd 22.apo. 30
error correctus 107
error iuuenilis 107
error meritis cõdon. 188
eruditio 113.333.334
eruditio ſtudio uenalis. 392
eruditio utilis 86.87.88.
eurota 21
ex abſurdo 231
exaggeratio] 318
ex aliis exemplũ. 277.285
ex ambiguo. 231.250. 254. 256.262.
exactio moderata 211
exceptio iocoſa 232
excuſatio 231
excuſatum in peius 230
exempla inſignia 97
exempla ſapientum 281
exemplum ducis 126
exemplum reciprocũ. 323
ex eodem ore frigidum & calidum 154
exercitatio 41.283
exercitatio moderata 83
exercitatio pro cõdimẽto 58
exercitus prędę aptus 139
exilium excuſatum 171
exilium optabile 251
exiliũ vtile & felix 103. 175
ex inuerſione 255
ex iiſdem verbis retortum 243
ex linea iudicare 258
ex mutata litera 253
exordium ab ætate 153
experientia 27
exprobratio faceta 136
extemporalis actio 317

extra cauſam 177
extorta venia 134
exul in patriâ pius. 157. 174
ex verbis alr exceptis 242
ex vocum affinitate 251
Fabulæ populi 179
Facere præſtantius quàm dicere 232
facetum 290
faceta exprobratio 136
faceta rapacitas 166
facete 9. 10. 11. 13. 77. 92. 103. 107. 110. 129. 188. 200. 241. 290. 297. 300. 303. 306. 309. 311. 314. 322. 323. 328. 331. 332. 334
facetum iudicium 117
factum 52
facta dictis potiora 235
factio vitata 199
factiones & ſodalitates 176
fama quõ paranda 74
fames condimentum 168
fame vincere 143
famulitium ſuperfluũ 315
faſtus 274
fatuis omnia licent 162
fauor arte captatus 159
fauor regum ſpatius 162
felicitas 206
felicitas intractabilis 283
felicitas timidos facit 130
felicitas vera 270. 273
feliciter 9
ferocia 283
feſtina lente 138
feſtinatio 77
feſtiuum 99
feſtiua negatio 138
feſtiue 217
feſtiuiter 127
feſtum ſemper ſapienti 114
fidenter 8
fides erga patriam 143
fides in mitite 216
fides amici 130
fides in deditum 123
fides in duce 147
fides in hoſtem 187
fides hoſtium legatis ſeruata 237
fides vxoria 210
fiducia 121. 160. 174
fiducia artis 247
fiducia ætatis & orbitatis 237
fiducia euẽtus 125. 190. 192
fiducia fallax 146
fiducia benefactorum 80
fiducia meritorum 185. 191
fiducia ſenectutis 236
fiducia ſui 140. 160. 187. 207
fidus amicus 159
filii deorum qui 122
filius improbus 196

filius

APOPHTHEGMATA

LEPIDEQVE DICTA, PRINCIPVM, philoſophorum, ac diuerſi generis hominum, ex Græcis pariter ac Latinis autoribus ſele ƈta, cũ interpretatione cõmoda, dicti argutiam aperiente, per [redacted].

APOPHTHEGMATA LACONICA ſecundum ordinem literarum Græcum, Liber primus.

AGASICLES.

1 LACEDÆMONII quoniam ſeueriores erant, ac moribus incorruptioribus, belliq́; gloriam potiſsimum ſpectabant, contemnebant omneis arteis quæ ciuiũ animos videbantur emaſculare, & à vera virtute ad ocioſam oſtentationem traducère. Nam & Roma quum adhuc ſpiraret germanam illam auſteritatem, græculos profeſſores vrbe exegit. Hoc genus ſtudiis nulla græciæ pars corruptior erat quã Attica, vbi Gorgias, Lyſias, Iſocrates, Prodicus, aliiq́; innumeri ſophiſtæ, magno cum applauſu populi, nec mediocri mercede garriebant.

Cum igitur Agaſicli Lacedæmoniorum regi dicetet quidam, admirari ſeſe quod quũ eſſet auidus diſcendi, nõ adiungeret ſibi Philoſophanem ſophiſtã, regali prorſus indole reſpondit, Eorũ inquiens, volo eſſe diſcipulus, quorũ ſum & filius, ſignificãs nõ minus intereſſe quos nactus ſis parentes, q̃ quos aſciſcas præceptores. Etenim vt liberi fermè referũt ma- Gnoſe

iorum vnde prognati ſunt ingenium, ita præceptorũ vitia demigrant in eos quos inſtituunt & honeſtæ vitæ inſtitutio potiſsimum ab illis petenda eſt, qui virtutem ipſis factis præſtiterunt, nõ ab iis qui cõpoſitis arte verbis de virtute nugantur. At nũc ſummi orbis monarchæ futuri deum immortalẽ quibus interdum viris à teneris annis formandi inſtituendiq́; credunt, quũ principi nõ minus tum pernicioſum ſit tũ indecorũ, ab inhoneſtis ĩſtitui, quã naſci. Nec quælibet artes deſcendæ ſunt principi, ſed hæ duntaxat quæ tradunt rationem recte adminiſtrandi regnum.

2 Rurſus quum alius quiſpiam ab eo ſciſcitaretur, quo pacto poſſet aliquis tuto iperare, nullo ſtipatus ſatellitio, reſpõdit, Si ſic imperet ſuis, quemadmodũ pater imperat liberis. Nemo plura dixit vnquã maiore cõpendio. Dñi tantum timentur à ſeruis, quo mali metu coerceantˊ, quos nõ corrigit pudor. Pater quoniam liberis ↄſulit potius q̃ ſibi diligitur ab illis, ſic vt autoritatẽ comiteẗ reuerẽtia. Aduerſus hos adeo non eſt opus ſatellitio, vt non aliud eſt ſatellitiũ fidelius illorum ſtipatu. Quod ſi rex beneuolentiã ac benefactis adiungeret ſibi ciuiũ animos, non eſſet opus barbarico cõductitioq́; ſatellitio, ſed nullos haberet corporis ſui cuſtodes tutiores, quàm ciues erga quos patris gereret affectũ. Porrò quibus placet hoc dictũ, oderint dum metuant, nullos magis habẽt ſuſpectos, q̃ quibus oportebat maxime ↄfidere, ac multos metuant oportet quem metuunt multi.

grauiter ac moderate.

AGESILAVS.

3 Ageſilaus ille magnus Lacedęmoniorũ rex, quum in cõpotatione quadã fortibus ex more ductis factus eſſet princeps ↄuiuii, huius aũt partes erant pręſcribere quantũ quiſq; biberet, rogatus à pincerna, quãtũ cuiq; vini deberet apponere. Si multũ, inquit, vini

paratum eſt, dato cuiq; quantũ poſcit, Sin parũ, cun- Solerter
ctis, ex æquo diuidito. Hac dexteritate mire ꝓſpexit, ne vel parata vini copia deeſſet qbus placeret largior potatio, vel ad bibendũ cogerent quibus placeret ſobrietas. Rurſus in maligniore vini copia, p ęqualitatem excluſit occaſionẽ murmuris. Etenim quũ ſingulis æqua vini portio diſtribueret, nihil deerat his qui bibebant moderatius, & qui largius fuerant bibituri, quũ haberent quod naturę ſatis eſſet, queri non poterant, ſi deerat libidini, eo quod nemo omnium plus aut minus haberet cæteris. Itaq; ęquis animis ſe illi quoq; ad moderationem componebant, quibus alioqui placebat luxus. Porro Lacedęmonii pręter cęteros Græcos victus frugalitatem probabant.

Quum vero narraretur apud eum maleficũ quempiam ac ſceleroſum, hominem conſtanter pertuliſſe tormenta, vt inſigniter, inquit, miſer eſt homo, qui tolerantiam ac penitentiam in res flagitioſas ac turpes grauiter collocet. Apud Lacedæmonios admirabilis erat malorum tolerantia, quæ ſuſcipiat ob res honeſtas, magnam promeretur laudem, ſin ob turpes non ſolum nõ meretur fortitudinis laudem qui tolerat, ſed hoc miſerior eſt ac vir peior, quo conſtantius ſe geſſerit. πονηρός enim Græce & malum ſonat. & tranſlato tono, laborioſum ſiue calamitoſum. Dolebat egregio duci, tantum animi robur ac naturæ vim in re turpi conſumptam, quam ſi attuliſſet ad res honeſtas, magno vſui poterat eſſe rei publicæ.

5 Alio quodã laudãte rhetorẽ hoc noĩe quod mirifice res exiguas uerbis amplificaret. Ego, inqt ne ſutorẽ qdem arbitrer bonũ, qui paruo pedi magnos inducat calceos. Salſe. Veritas in dicendo maxime ꝓbanda eſt, & is optime dicit, cuius oratio ęgruit reb⁹, ex quibus petenda eſt orõnis qualitas potius q̃ ex artificio.

6 Quum quidam vrgeret illum improbe poſtulando, diceretq́; ei promiſiſti, atq; idem cerebro repeteret, quaſi iam fas non eſſet negare quod petebat, Recte ſanè inquit, ſi quidem iuſtum eſt quod petis, promiſi, ſin minus, dixi, non promiſi. Hoc dicto eluſit flagitatoris improbitatem. Ille vero quũ nondũ faceret flagitádi finem, ſed ſubiiceret. Atqui decet reges pręſtare, quicquid vel capite annuerint. Nihilo magis inquit, q̃ eos qui reges adeunt decet ea petere loquiq́; quæ iuſta ſunt, ſpectantes ſimul & opportunitatem & quid regibus cõueniat, decorumq́; ſit. Sunt qui principes velut ex inſidiis adoriuntur, & à bene potis aut alioqui aliud agentibus, vt non vacet quale ſit quod petitur conſiderare, poſtulant quod iniquum eſt. His merito negatur quod promiſſum eſt, & repulſi immerito requirunt fidem à promiſſore, qui ſui officii non meminerũt in poſtulando.

Iuſte & vrbaniter

7 Quoties audiebat aliquos ab aliis laudari aut vituperari, exiſtimabat non minus eſſe deſcendos eorum mores qui loquebantur, q̃ eorum de quibus loquebantur. Senſit vir prudentiſsimus, qui auide obtrectant alienæ laudi, magis prodere morbũ ſuum q̃ detegere mores alienos, & qui ob res parũ honeſtas laudãt quempiam, aut ob laudabiles vituperant, indicare ſtultitiam ſuam, peruerſumq́; iudicium.

Prudenter

8 Quum adhuc puer eſſet, & ageretur ludus ſolẽnis, quo pueritia tum exercebatur, atq; is qui negotio præfectus erat, ſtatuiſſet illum in loco parũ honorifico, paruit quidem, tametſi iam rex deſignatus, ac dixit, Bene ſanè habet, oſtendam enim, non locũ viris, ſed viros loco conciliare dignitatem. Nimirum vox ea declarat in pueto miram animi celſitudinem, cum pari moderatione coniunctam. Nec alii magis ſunt adminiſtrando regno idonei. Simile quid-

Magnanimiter.

dam tribuunt Ariſtippo.

Quum medicus quiſpiam illi præſcriberet curationem nimis exactam, minimeq; ſimplicem, qualis eſſe ſolet apud Lacedæmonios. Per geminos, inquit, ſumam quæ præſcribis, ſi mihi prorſus eſt in fatis vt non viuam, etiamſi non omnia ſumpſero. Significabat eiuſmodi curationes citius acceleraturas mortē, q̄ depulſuras morbum. Nec tam operoſa Pharmaca ſumenda, niſi q deſtinauit mori. Omnibus in rebus ei genti placuit frugalitas ac ſimplicitas. 9 Argute.

Quum aſtantem arę Palladis, cui apud Spartanos ab æreo delubro χαλκειοίκῳ cognomen eſt, vt bouē immolaret, momordiſſet pediculus, non auerſus eſt, ſed arreptum palàm omnibus occidit, Per deos inquiens, equidē inſidiatorē lubens vel in ipſa ara, videlicet declarauit animū nec inepto pudori, nec ſuperſtitioni obnoxium tecteq; ſignificauit, inſidias moliētibus nullam aram aut aſylum oportere tutum eſſe. 10 Simpliciter

Quum puer quidam eo vidente murem captum è cauo protraheret, musq; conuerſus momordiſſet tenentis manū, atq; effugiſſet, Ageſilaus indicauit his qui aderāt, dixitq;, Poſteaq̄ minimū animalculum ſic vlciſcit eos à quibus lædit quid viros oporteat facere cogitate. Ita dux fortiſsimus vndecunq; captata occaſione animū addere ſtudebat ſuis, vt audentiores fierent aduerſus hoſtē. Sed idē exemplū magis eo valet, ne quis quālibet potēs iniuria ꝓuocet inferiorem. Fit enim ſæpenumero, vt qui, ſicut ait Flaccus, fragili querit illidere dentem, infringat ſolido. 11

Quum in animo haberet mouere bellum aduerſus regem Perſarū, quo Græcos Aſiā incolentes libertati reſtitueret, conſuluit oraculū Iouis Dodonæi. Nā ea gens ex oraculis deorū pleraq; gerebat. Is quum iuſsiſſet, vt pro ſuo arbitratu, bellū inſtitueret, Ageſi- 12

laus dei reſponſum renuntiauit Ephoris. Hi erant quinq; iudices, quorũ autoritati reges quoq; parere cogebant. Illi vero ſuaſerunt, vt adiret & Delphicũ oraculũ, iiſdem de rebus ſciſcitaturus. Eo profectus hoc pacto ꝓpoſuit conſultationẽ, Apollo, nũ idem tibi videt, quod patri? Quũ Apollo cõprobaſſet Iouis oraculum, ita demũ delectus imperator. bellũ apparat, vnico facto non vnã rem nos docens, Primũ moderationem animi qui quũ rex eſſet, nõ grauatus ſit Ephoris obtemperare rem ſuperuacaneã imperantibus. Deinde declarauit, ꝙ non temere ſit bellum capeſſendum. Illis non ſat erat Iouis oraculum, quũ hodie principes frequenter inconſultis vel potius inuitis proceribus ac ciuitatibus ad arma ꝓſiliant. Poſtremo demonſtrauit quã religioſam haberet de diis opinionem, qui ſi inter ſe diſſentiant, non ſint dii obiter notans Homeri fabulas, qui fingit deorum ac dearũ atrocia diſsidia, & quod in principibus ac magiſtratibus turpe ſit, aſcribit ſuis numinibus.

Religio ſe.

13 Tiſſaphernes Perſarũ dux cum Ageſilao fœdus, nõ ex animo, ſed metu pcuſſerat, hac lege, vt græcas ciuitates ſineret libere ſuiſq; viuere legibus, mox ingẽtibus copiis à rege ſuo accerſitis bellũ illi denũtiauit, ni Aſia decederet. Hoc fœdus violatum libenter arripuit Ageſilaus legatis hilari vultu rñdens, ſe magnam habere gratiã Tiſſapherni, quod periurio ſuo & deos & homines ſibi infenſos reddidiſſet, aduerſæ vero parti propitios. Recte ſenſit abſq; prouidẽtia dei nihil geri in rebus mortaliũ, magiſq; fidendum diuino fauori, quam humani cõſiliis aut viribus. Cæterũ exercitum mouit velut in Cariam impreſsionẽ facturus. Quo quũ Tiſſaphernes ignarus doli cogeret militem Ageſilaus repente copias mouit in Phrygiam, vbi quũ multas cepiſſet vrbes, magnãq; pecu-

niarum vim abſtuliſſet, dixit amicis, Fœdera quidẽ violare præter cauſam impiũ eſt, cæterũ hoſtibus imponere, non modo iuſtũ eſt, ac laude dignũ, verum etiam & iucundum & lucroſum. Vir bellandi auidus, tamen ab iniuſto bello abhorrebat, nec eius ſuſcipiẽdi anſam dare voluit, datam feliciter arripuit, nec turpe putauit dolis in illum vti, q violato fœdere periurio fefelliſſet & deos & homines. Iuſte.

14 Idem quum parũ eſſet inſtructus equitatu, Epheſum ſeſe recepit, ibi opulentis denũtiauit, vt quiſquis, pro ſe virũ & æquum præberet, à militia eſſet immunis. Hac arte factum eſt, vt pro ignauis ac timidis diuitibus breui colligeret & equos & viros ſtrennuos ac bello idoneis. Qua quidem in re dicebat ſeſe Agamẽnonis exemplum retuliſſe, quod is accepta ęqua generoſa virũ diuitem, ſed ignauũ militia liberaſſet. Callide

Locus autem eſt apud Homerum Iliados. ↓.

τὴν ἀγαμέμνονι δῶκ᾽ ἀγχισιάδης ἐχέπωλος
δῶρ᾽, ἵνα μή οἱ ἕποιθ᾽ ὑπὸ ἴλιον ἠνεμόεσσαν
ἀλλ᾽ αὐτοῦ τέρποιτο μένον, μέγα γάρ οἱ ἔδωκε
ζεὺς ἄφενος. ναῖεν δ᾽ ὄγ᾽ ἐν εὐρυχόρῳ σικυῶνι.

De equa loquitur.

Quam dederat Anchiſiades Echepolus Atridæ
Dono, ne huic comes iret ad altæ mœnia Troie,
Sed remanere domi, ac ſeſe oblectare liceret.
Nam viro opes pater altitonans donarat opimas.
Incoluit vero prę diuitem agris Sicyonem.

Hæ ſunt artes excellenti principe dignæ, quibus efficitur, vt quod ad reipub. dignitatem incolumitatem'ue neceſſarium eſt non per violentiam inuidioſam extorqueat, ſed ea dexteritate impetret, vt nec tenues grauet, & à ditioribus etiam gratiam ineat.

Cæterum quum edixiſſet vt captiui nudi venderentur, Laphyropole, quorum munus erat res præ- 15

daticias diuendere,quod erant iuſsi faciebant, ac veſtiũ quidem quoniã iuxta barbaricũ morẽ erant ſplẽdidæ multiq; pretii,complures extiterunt emptores. Cæterũ ipſa corpora candida,prorſusq; tenera ac delicata,nec quicq̃ virile præ ſe ferentia,quippe in vmbra,otio,ac voluptatibus educata,adeo nemo concupiuit emere,vt deriderent etiã hoc merciũ genus,velut inutiliũ,nec vllus in omnino pretii,id animaduertens Ageſilaus,qui auctioni præſidebat, & hunc caſum torſit ad animãdos ad fortitudinẽ milites. Hæc inquit,ſunt pro quibus pugnatis,ornamenta captiuorum oſtendens,hi quibus pugnatis, nuda captiuorũ corpora demonſtrans. Duplici nimirum argumento addidit ſuis animos,ampliſsima ſpe præmiorum, & hoſtium imbellium extremo contemptu.

Solerter

16 Idem quũ in Lydia Tiſſaphernem vertiſſet in fugã,ac quamplurimis interemptis iam in agros regios feciſſet incurſionem , rex Perſarum per legatos quorum præcipuus Titrauſtes ingentem pecuniarũ vim vltro ad illum miſit,petens vt à bello deſiſteret, Ageſilaus ſpreta pecunia reſpondit , pacis quidem tempore reipub. vigere autoritatẽ,vt ius habeat decernendi quod ad tuẽdam ciuitatis tranquillitatem cenſuerit conducere. Belli vero tempore non item. Sibi vero iucundius eſſe,ſi milites ſuos ditet , quã ſi diteſcat ipſe,præterea ſe pulcherrimũ ducere,ſi Grę ci non munera caperent ab hoſtibus,ſed armis pararent ſpolia. Vox excellentis animi,qui nõ aliud virtutis præmium ambiret,q̃ gloriam, nec pacem hoſti venderet, fraudato milite.

Αἰοſε. Liberaliter

17 Quum Megabatis Spithridatis filius eximia forma adoleſcens, Ageſilaum adiſſet aliquãdo ſalutandi gratia , ac iuxta Perſarum morem oſculũ offerret, quod ab eo videret admodũ amari, Ageſilaus auer-

tit vultum refugiens oſculum. Cæterum quum eru- buiſſet ille ratus ſe ɔtẽptui fuiſſe,ac deinceps ſalutaret eũ eminus,rex pœnitẽs vitari oſculi,finxit ſe mirari,quid accidiſſet Megabatæ,quod ipſum nõ ſalutaret oſculo.familiares reſpõderunt,ipſe fuiſti in cauſa o rex qui venientem nõ exceperis,ſed formoſi baſium exhorrueris. Alioqui nunc quoq; perſuaderi poterit,vt tibi veniat ad oſculum,tantum ne rurſus refugias. Hic poſteaq̃ Ageſilaus aliquandiu tacitus ſuo cum animo cogitaſſet,non eſt,inquit, opus vt illi reditũ perſuadeatis. Nã ego mihi ſic videor affectus, vt malim huiuſmodi rebus ſuperior eſſe, quàm aduerſariorum vrbem fortibus viris inſtructiſsimá per vim capere. Præſtantius enim duco, vt quis ſibi ipſi ſeruet ſuã libertatẽ,quam vt aliis libertatem adimat. O virum gerendo in alios imperio idoneũ, qui ſuis cupiditatibus imperare poſſet. Quis non mireẽ tam philoſophicum in homine militari iudicium. Intellexit neminem eſſe liberũ,qui ſeruiret cupiditatibus. Intellexit nullũ eſſe imperium ſpecioſius,q̃ ſi quis animo ſuo poſſet imperare. Hoc exemplũ temperantiæ multo pulchrius videbitur reputanti,quod Græcorũ leges formoſorum adoleſcentiũ amorem concedant citra turpitudinem tamen aut vim. Quanq̃ hoc apophthegma Plutarchus in vitis Paulo ſecus refert. Ego,inquit, denuo malim illam de oſculo pugnare pugnã,q̃ omnia quæ viderim mihi fieri aurea. Quo vir ille ſenſit amoris flammam acriorem,hoc pulchrius ducebat,non obſequi animo. Continenter

Cum cæteris in rebus eſſet rigidior & exacte iuſti legumq; tenax,tamen in amicorũ negociis exiſtimabat inhumanitatis ac ſæuiciæ prętextum eſſe,nimiũ aduerſus illos eſſe iuſtum. Huius rei teſtis eſt epiſtola quædam per breuis, quę fertur ad Hidrieum Carem- 18 Humaniter.

ſcripta, qua cuidam amico veniam deprecatur, in hunc modum, Nicias ſi nihil peccat, dimitte hominem, ſi peccat, mihi dimitte, ſed omnino dimitte. Innocentem punire ſcelus eſt, culpam interdum condonare in gratiam honeſti deprecatoris, humanitas eſt. Quum enim iuſtitiam ſemper oporteat eſſe clementia temperatam, quoties nacta eſt grauem interpellatorem, & minus habet inuidiæ, & plus impetrat gratiæ in pleriſq; igitur amicorum negociis ad eum modum ſe gerebat Ageſilaus. Interdum tamen magis ſequebatur reipub. vtilitatem per occaſionem oblatam quàm indulgebat amicitiæ.

9 Quodam ergo die quum caſtra tumultuoſius eſſent mouenda, adoleſcentem cuius amore tenebatur relinquebat ęgrotum, quumq; is & blandis precibus & lachrymis illum remorari conaretur, verſus ad eum, quàm difficile eſt, inquit, ſimul & miſereri & ſapere, malens ſequi, quod id temporis expediebat, quàm quod dictabat in amicum affectus. His animi dotibus cæteris præcellebat Ageſilaus.

Cōtinēter & ſapienter.

10 Cæterum quod ad corporis curam attinebat, nulla in re melius habebat, quàm hi quibuſcum viuebat à ſaturitate quidem & crapula in totum abſtinens. Somno vero ſic vtebatur, nō vt ille dominaretur, ſed vt ſeruiret negociis. Aduerſus æſtum autem & frigus ſic erat inſtructus, vt quatuor anni temporibus vnicis tantum veſtibus vteretur. Cæterum quum in tentoriis inter milites ageret, velut vnus quilibet è numero, nihilo meliorem culcitram habebat quàm cæteri, illud aſsidue habens in ore, principis eſſe, non mollicie delitiis'ue, ſed temperantia ac fortitudine priuatis hominibus antecellere. O vere regiam vocem, ſi addidiſſet, ſapientia. Nam ea vox omnes principis virtutes complectitur.

Temperate.

grauiter

Sciſcitante quodã quid Spartæ fructus attuliſſent 21
Licurgi leges,voluptatum,inquit,contemptum,vide Tempe-
licet indicans,non alia magis ex re naſci reipub.cor- rate.
ruptelam,quàm ex deliciis.

Alii cuidam qui ſe dicebat admirari,quod Ageſi- 22
laus cum cæteris Lacedæmoniis,tam frugali cibo ve- ſapiẽter
ſtituq; vteretur, Atqui,inquit,ô hoſpes,pro hac vitæ
frugalitate opimam meſſem metimus,libertatem,ſa-
pienter admonens nullã eſſe voluptatem viris inge-
nuis libertate ſuauiorem , nec ibi diu libertatem eſſe
poſſe,vbi regnat luxus.

Rurſus quum alius quidam eum admoneret,vt ali- 23
quid de vitæ rigore remitteret, cauſam addens quid
quæ eſt fortunę volubilitas euenire poſſet,vt tempus
ipſum exigeret aliam viuendi rationem , At ego,in-
quit,me cõſuefacio,vt quęcũq; inciderit fortunę mu- Cõtinẽ-
tatio,ne quæram ipſe mutationem . Mira animi con- ter & cõ-
tinẽtia, qui nec in auſteriore vita delitias requireret, ſtanter
nec inter delitias agens ab illis corrumpi poſſet.

Quin ne ſenex quidem factus quicquam de victus 24
vitæq; ratione & corporis exercitiis remiſit.Itaq; con-
tanti quur per acrem hyemem ſolo pallio tectus ob-
ambularet abſq; tunica, homo tam prouectæ ætatis,
Vt,inquit,iuuenes hanc vitæ rationẽ imitentur,quũ
exemplum habeant & extremæ ſenectutis hominẽ,
& principem,ſapienter admonens ſenibus ita uiuen- grauiter
dum eſſe, vt adoleſcentibus exhibeant recte viuen-
di formam , & vulgus nihil imitari libentius , quàm
quod à viris principibus conſpexerint factitari.

Thaſiorum gens vt copia rerum abundabat,præ- 25
cipue vini pręſtãtia nobilis,ita deliciis erat addictior
per horum agros cum exercitu proficiſcenti , Ageſi-
lao, Thaſii honoris gratia miſerunt farinas, anſeres,
bellaria,liba ex melle condita, & item omnis gene-

ris alia maximi pretii tum eſculenta, tum poculenta at ille præter farinas nihil accepit, reliqua domum referri iuſsit ab his qui attulerant, tanquam ſibi ſuisq; prorſus inutilia. Cæterũ quũ illi precibus & obteſtationibus vrgerent omnino vt acciperet xenia, iuſsit ea inter Helotes diſtribui, id erat apud Lacedæmonios mancipiorũ genus. Eius facti cauſam ſciſcitãtibus reſpondit, non dicere qui virtutis ac fortitudinis ſtudio tenerentur, id genus delicias cupediasq; recipere, propterea quod iſtiuſmodi res qbus ineſcarentur ingenio ſeruili nati, oporteret à liberis procul abeſſe, grauiter taxãs Thaſiorũ mores, qui dũ voluptatibus ſeruirẽt, nec ingenuos ſe præſtarent nec liberos, & ſapienter oñdens, nihil eſſe ſeruilius abiectiusq;, q̃ gulæ ventrisq; voluptatibus obnoxium viuere.

Frugaliter

26 Aduerſus voluptates quidem inuicti pectoris hoc ſpecimen dedit. Aduerſus inanẽ gloriã non minus inſuperatum fuiſſe declarat quod dicturus ſum. Thaſii quoniam intelligebant Ageſilaum de ipſis optime meritum, templis ac diuinis honoribus illum dignati ſunt, atq; ac de re legationem ad illum miſerunt Is vbi legiſſet honores quos legati ad illum detulerant, percõtatus eſt, num illorum patria poteſtatem haberet ex hominibus faciendi deos, quũ illi reſpondiſſent habere, agedum inquit, primum vos ipſos deos facite. Id ſi præſtiteritis, tum vobis credã, quod me quoq; deum facere poteritis. Vtrum hic prius admirari conuenit animi celſitudinem adeo contemnentis oblatum, ob quod Empedocles philoſophus ſemet in Ætnã coniecit, quodq; tot eruditi principes tot artibus & impendiis ambierunt, an ingenii ſolertiam, qua Thaſiis vel ſummã ſtultitiam, vel abiectam adulationem ſuam in oculos ingeſsit.

Liberẽ & grauiter

27 Nec minus excelſi animi fuit, quod quũ natio-

nes quæ id temporis Græciam incolebant, decreuiſſent illi in clariſsimis quibuſq; ciuitatibus honoris cauſa ſtatuas erigi, reſcripſit illis hunc in modũ, mei nulla ſit imago, neq; picta, neq; ficta, neq; vllo alio artificio parata. Ad principium vulgus hoc honoris genere ſe diis æquiparari credebat, ſummumq; rerum bene geſtarum præmium arbitrabatur. Ageſilaus ipſo honeſto cõtentus, negligebat eiuſmodi adulationes verius quam glorias, malens inſculpi prudentum ac bonorum hominum pectoribus, quam in foro æreus aureus'ue ſtare. Eximiam virtutem ſponte ſuum conſequitur decus. Nec vlla ſpecioſior ſtatua, quam honorifica bene actæ vitæ memoria. Magnanimiter.

28 In Aſia quum ædes quaſdam conſpexiſſet, quarum tectum quadratis trabibus contextum eſſet, rogauit ædium dominum, num apud illos ligna quadra naſcerentur, qui quum negaſſet talia naſci, ſed ex rotundis, arte quadrari, qd inquit, ergo ne ſi quadrata naſcerentur faceretis rotunda? Immane quantum abſiit illius regis animus à noſtrorum ædificiorum deliciis, in quibus nihil placet, niſi ex alieno deuectum orbe, aut multo artificio adulteratum. Tẽpate.

29 Quum aliquando quidam percontatus eſſet, quinam eſſent fines Laconicæ ditionis, vibrata lancea, quouſq; inquit, hæc valeat pertingere. Vox egregio duce digna, qui bellum non niſi iuſtum ſuſciperet, imperiumq; virtute partum virtute tueretur. Fortiter

30 Rurſus alii cuidam percontanti qum ob cauſam Sparta non cingeretur mœnibus? oſtendit ciues armatos, hi inquiens ſunt Spartanæ ciuitatis mœnia, ſignificans reſpublicas nullo munimento tutiores eſſe q̃ virtute ciuium. Fortiter

31 Similiter quum alius quidam hoc idem percontatus eſſet, reſpondit ciuitatem non ſaxis lignis'ue Sapiẽter

ſed pro vallis ac mœnibus, incolentium virtute muniri oportere, quos ſi iungat concordia, nullus eſſe poteſt murus inexpugnabilior.

32 Aduerſus pecuniarum ſtudiũ, quo vitio plerię; laborat, amicos admonere conſueuit, ne tam pecuniis quàm fortitudine ac virtute ſtuderent deteſcere, qđ fruſtra parat opes, qui veris animi bonis vacat.

ſapiẽter

33 Si quid autem eſſet quod per milites celeriter confici vellet, primus ipſe ſub oculis oĩum operas aggrediebatur, quo vel pudore ad induſtriam extimularẽtur. Efficacíſsimum exhortationis genus, principem hoc facere, quod ab aliis fieri velit.

Impigre Exẽpli

34 Illud ſibi cũ primis ducere ſolet gloriæ, quid quũ rex eſſet, cæterisq; conſilio pſpiceret, nihilo ſecius in laboribus obeundis nemini cederet quodq; ſibi ipſi imperaret, ſuiq;, vt ita loquar, rex eſſet, id pulchrius eſſe iudicabat, quàm quod regnũ obtineret in alios.

grauiter

35 Quidam conſpiciens Lacedęmonium quandam claudum ad bellum exeuntem, quum ei equum veluti debili neceſſarium quęreret, non intelligis, inqt, Ageſilaus, in bello opus eſſe, non qui fugiat, ſed qui loco maneant? Significans eos demũ eſſe bello vtiles milites, quibus decretum eſt in prælio aut vincere, aut mortem oppetere.

Facete

36 Percõtanti cuidã qua ratione ſibi pararet eximiã gloriam, ſi mortem, inquit, contempſeris. Nihil enim in bello præclarę rei geret, cuius animum mortis metus occupauit. Idem affectus in omni vita mortaliũ à pulcherrimis facinoribus reuocare ſolet.

grauiter Vitæ cõtẽptus

37 Roganti quàm ob cauſam Spartiatæ ad tibiarũ cãtum inituri prælium exercerentur, vt quũ ad numerum, inquit, incedunt, appareat qui formidoloſi ſint, qui fortes. Nam anapæſtorum ictus ſtrennuis addebant animum, vehementer meticuloſis pallorem ac

Prudenter

tremorem incutiebant. Itaq; quum pes non reſponderet ad modulos tibiarum, prodebatur ignauorum imbecillitas. Magni ſiquidē refert, vt dux perſpectos habeat militum ſuorum animos, quo norit qui ſint à prælio ſubmouendi, aut q qua parte exercitus collocādi. Valerius Maximus lib. 2. putat tibias adhiberi ſolitas ad incitandos militum animos, contra Thucydides apud A. Gellium tradit, pro tubis & cornibus Lacedæmonios, ad prælium tibiis vti ſolitos, ad moderandam vim & impetum militum, ne ſparſi diſpalatiq; prorueren in hoſtem, ſed compoſite incederent ſuo quiſq; ordine proditum eſt literis Cretenſes cithara præcinente prælium inire ſolitos.

38 Quum quidam apud Ageſilaum admiratur regis Perſarum felicitatem, quod admodum iuuenis eſſet, Ne Priamus quidem, inquit, quum hoc eſſet ætatis, erat infelix, indicans neminem appellandum beatū, niſi ad ſupremum vitæ diem perueniſſet, quod nec Priamo, nec Crœſo contigit. Argute.

39 Quum maximam Aſiæ partem armis ſibi ſubegiſſet, conſtituerat ab ipſum regem Perſarum proficiſci vt eum cōpeſceret, qui ſic erat quietus à bello, vt interim Græcorum duces pecunia corrumperet, cæterū reuocatus domum ab Ephoris, ob Spartam Græcorum obſidione cinctam. (Nam id rex Perſarum pecuniis miſsis effecerat) paruit, dicens bonum imperatorem legum imperatis, parere oportere, citraq; cunctationē ſoluit ex Aſia, magno ſui deſiderio relicto Græcis Aſiaticis. Offerebatur rei bene gerendæ occaſio, inuitabat illum Græcorum affectus vt inſtituta pera geret, ſed rex à tyrannide alieniſsimus legum autoritatem exiſtimabat omnibus anteponendam. Modeſte.

40 Quoniam vero Perſarum nomiſma ſagittariū habebat inſculptū, ex Aſia, diſcedens aiebat, ſe trigin- Facete.

ta ſagittariorum milibus ac rege ex Aſia depelli. Tot enim Daricorũ aureorum milibus Athenas ac Thebas deportatis, & in plebis moderatores diſtributis, Timocrates effecerat, vt populus hoſtilem animum aduerſus milites ſuſciperet. Ephoris autẽ reſcripſit in hunc modum. Ageſilaus Ephoris ſalutem. Aſiam magna ex parte ſubegimus, barbaros expulimus, frequenter in Ionia cõfliximus, attamen quoniam pro magiſtratus autoritate iubetis, vt iſthuc ad diem præſcriptum adſim, conſequor hanc meam epiſtolam, ac fortaſsis anteuertam etiam. Nec enim mihi principatum gero, ſed tum reipub. tũ ſociis & amicis reipub. Atq; ita demum qui potitur imperio vere legitimeq; imperat, quum & ipſe paret imperio legum & Ephororum, aut quicunq; ſint illi qui in repub. magiſtratu funguntur. Quid huius ducis animo moderatius? At quid eodem excelſius.

Moderate.

41 Dein quum tranſmiſſo Heleſponto iter faceret per Thraciam, nulli quidem barbarum ſupplex fuit, vt daretur tranſitus, ſed miſsis ad ſingulos nũciis, rogabat vtrum per hoſtium an amicorum regionem iret. Ac cæteri quidem illum amice recipiebant venientem, ac deſcedentem deducebant. Cęterum qui Troadenſes appellant, à quibus vt fertur Xerxes datis muneribus tranſeundi copiam emerat, tranſitus mercedem poſtulabant ab Ageſilao, centum argenti talenta, totidemq; fœminas. At is irridens eos, rogauit quur nõ protinus, veniſſet accepturi quod poſtulabant. Admouit exercitum, & congreſſus cũ his qui ſe obiter collocarant in acie, omnes vertit in fugã, cõpluribus trucidatis, itaq; ſibi ferro viã aperuit.

Fidẽter

Animoſe

42 Itidem & ad Macedonum regem nuncios miſit, rogans vtrum per hoſtium ſolum irent an amicorũ Quum ille reſpondiſſet ſe conſultaturum, Fiat inquit

Intrepide

igitur

igitur conſultatio, nos tamen interim iter faciemus. Rex admiratus homini audaciam ſibiq; metuens. ſatius eſſe cenſuit illum vt amicum ſuſcipere.

43 Senere

Theſſalorũ qui hoſtibus tulerant ſuppetias agros depopulatus eſt. Virtus ſit erat æquitate temperata, vt nec amicos læderet, nec inimicis parceret, vbi fortuna dediſſet vlciſcendi occaſionem.

44

Ad Lariſſæos autem qui non iuuerant res hoſtiũ, Xenoclem ac Scythen legatos miſit amicitiæ conciliandæ gratia. Hos quum Lariſſæi cõprehenſos afferrent, in cuſtodia, cæteri quidem id factum grauiter ferentes cenſerunt, vt Ageſilaus admoto exercitu Lariſſam vrbem obſidione vallaret. At ille negabat ſe vel vniuerſam Theſſaliam hac conditione velle capere, vt ex his quos miſerat alterius faceret iacturam, amiſſurus vtrũq; ſi illos bello laceſsiſſet. Itaq; captos acceptis conditionibus liberauit ac recepit. Tam atrocem iniuriam duorum amicorum incolumitati condonauit, alioqui contumeliarum impatiens. Dicas illum ſuos affectus in ſua habuiſſe poteſtate.

Moderate. Amice

45

Feliciter pugnatum erat apud Corinthum, in eo prælio quãquam accepiſſet Spartanorũ admodũ paucos deſideratos, cæterũ è Corinthiis, & Athenienſibus aliiſq; ſociis ingentẽ numerũ interiſſe, adeo non gauiſus eſt, nec elatus ea victoria, vt grauiter ingemiſcens deploraret Græciæ vicem, heu inquiens Græciã, quę tot viros inteſtino bello perdidit, quod vniuerſis barbaris debellandis ſatis eſſe poterant. Viro magnanimo victoria erat optabilis, ſed charior erat ſociorũ incolumitas. Quo animo tuliſſet ille ſi plurimorum ciuium interitu fuiſſet empta victoria? Non parum laudis promeretur hic affectus in duce Lacedæmonio tum natura ballaci, tum ethnico. At Chriſtiano principi nulla nõ debet eſſe lugubris victoria,

Clementie

quę plurimorum etiam hoſtium exitio contigit.

46 Cæterum quum Pharſali vrgerent, latrociniisq; vexarent ipſius exercitū, ſexcentis equitibus vertit illos in fugam. moxq; trophæum ſtatuit ſub Narthaciis. Nec alia victoria magis letatus eſt, quod ipſe per ſe conſtituto equitatu paucorum, nec aliis adhibitis copiis eos ſuperaſſet, q de re equeſtri p̄cipue gloriabātur. Pulchrum eſt vincere laceſſentes, præſertim his præſidiis, quibus hoſtes potiſsimum ſeſe iactant.

Feliciter

47 Nūc accipe geminum in glorię cupidiſsimo duce temperantiæ exemplum. Quum Diphridas illi è patria nuncium attuliſſet vt omiſsis quę tum agebat protinus in Bœotiam irrumperet, quāquam deſtinarat hoc ipſum poſtea maiore aggredi apparatu, tamē magiſtratibus obtemperans accerſitis ad ſe viginti milibus eorum qui apud Corinthum militabant, inuaſit Bœotiam, ac iuxta Coroneam congreſſus cum Thebanis, Athenienſibus, Argiuis, & Corinthiis ambas acies ſuperauit, licet ipſe multis acceptis vulneribꝰ corpore eſſet grauiter affectus. Quæ pugna quū eſſet inter res ab illo geſtas omnium maxima, quemadmodum ſcripſit Xenophon, tamen domum reuerſus nihil de priſtino victu vitęq; modeſtia mutauit, ob tantos rerum ſucceſſus, totq; victorias. Multo dignior erat triumpho victoria, qua vir ille primū ſuis conſiliis antepoſuit legum autoritatem, deinde tot egregiis facinoribus nihilo factus eſt inſolentior.

Modeſte

48 Animaduertens ciuiū nōnullos q in præcio habebant, ac ſibi placerent quod equis alēdis intenderēt animū, ſorori Cyniſcæ pſuaſit, vt cōſcenſo curru certaret in Olympiis, hoc pacto Gręcis oſtendere cupiēs id genus exercitamenta nullius eſſe vere virtutis, ſed nihil aliud habere q̄ opum & impendiorum oſtentationem, eoq; fœminis eſſe digniora q̄ viris.

Facete

Quum haberet apud ſe Xenophontem illum ſa- 49
pientē, eumq́; plurimi faceret, iuſsit vt filios ſuos ac-
cerſeret, Lacedæmonē, docendos artē oĩum pulcher- grauiter
rimã, videlicet imperare & parere imperio. Athenis
florebat oĩum liberaliũ diſciplinarũ genus, ſed hãc
cæteris oĩbus præſtantiorem exiſtimabat nuſquã me-
lius diſci q̃ apud Lacedæmonios, vbi non verbis di-
ſputabatur de bene adminiſtranda repub. ſed ciuiũ
moribus honeſtiſsimæ rei exemplũ exprimebat. Si-
mul indicans eos non eſſe gerendo magiſtratui ido-
neos, qui legibus ac magiſtratui neſcirent obſequi.

Proinde rogatus abs quopiã, quã ob rē Spartano-
rum reſpub. præ cæteris, ſecūdis rebus floreret, quo- 50
niã, inquit, plus cæteris in hoc ſeſe exercent, vt pari- Diſcipli
ter & imperare & parere ſciant, Quæ duæ res à ciui- na ciui-
bus excludunt ſeditiones & tuentur concordiam. lis

Cũ vita defunctus eſſet Lyſander, Ageſilaus nu- 51
meroſam ſodalitatem aggregatam cõperit, quàm il-
le ex Aſia domum reuerſus ſtatim aduerſus Ageſila-
um inſtituerat. Id indigne ferens Ageſilaus, deſtina-
bat omnibus palã facere, cuiuſmodi ciuis fuiſſet Ly-
ſander dum viueret. Ac perlecta quadam oratione,
quam Lyſander in libro deſcriptam reliquerat, cõpo-
ſitam quidem à Creonte Halicarnaſeo, ſed in hoc, vt
hanc Lyſander ediſceret, atq; apud popularem mul-
titudinem recitaret, Tractabat aũt oratio de nouãdis
rebus deq́; mutãdo reipub. ſtatu, Hanc quoniã argue-
bat Lyſandrum fuiſſe ciuem pernicioſum ac ſeditio-
nis auidũ, Ageſilaus voluit euulgare. Cæterũ vbi ſe-
nex qdã ephorus orõnē perlegiſſet metuēs dictionis
grauitatem ac vehementiã, ne lecta quoq; multos ad
rerum nouarum ſtudiũ excitaret, conſuluit Ageſilao, Modera-
ne Lyſandrum ſepultum refoderet, ſed orationē pre- te
meret. Senis conſilio paruit & à cœptis conquieuit

Ageſilaus doctus nō ſolum obtemperare publicis le-
gibus ac magiſtratui verum etiam priuato ſenioris cō
ſilio. Vir excelſi animi plus apud ſe valere voluit pu-
blicā vtilitatem, q̄ priuatum odiū, ſimulq́; perſpexit
indecorū eſſe ſimultatē exercere cū ſepulto. Hac mo
deratione vſus eſt aduerſus manifeſtum inimicum.

52 Porrò qui clanculum ipſi aduerſarētur, eis palàm
Callide quidem non exhibebat negotium, ſed afficiebat vt
ipſum in militiam ſequerentur, atq; ex his nōnullos
duces exercitus ac magiſtratus factos euchebat, qui,
Moderate. quum ſe in magiſtratu improbe & auare geſsiſſent
eoq́; in ius vocati periclitarentur, rurſus Ageſilaus il
lis patrocinabatur, & ab ipſis ſtabat, atq; hac arte red
debat eos ex clanculariis hoſtibus amicos, & ad ſe re
uocabat. Quibus rebus factum eſt, vt iam nemínē ha-
beret aduerſarium. Quid hac prudentia ciuilius qua
mederi maleuolis maluit quàm vlciſci?

53 Quidam petiit ab Ageſilao, vt ſe ſcriptis ab hoſpi-
Iuſte. tes & amicos ſuos Aſiaticos literis cōmendaret, quo
Humaniter. apud illos ius ſuū conſequeret, rn̄dit nihil eſſe opus
literis cōmendatricibus. Nā mei, inq̄t, hoſpicies ſua
ſpōte q̄ iuſta ſunt faciūt, etiāſi illis nō ſcripſero. Apud
bonos in bona cauſa ſupuacua eſt cōmendatio, quū
ipſa res impetret, quod precibus exoraret. Dux egre-
gius non niſi cū ſui ſimilibus hoſpiciū coniunxerat.

54 Oſtendebat illi quidam ciuitatis cuiuſdam muros
grauiter bene tutos validoq́; extructos, cūq́; rogaſſet videren
tur ne pulchri, Pulchri, inquit, per Iouem, verum ap-
paret in hoc paratos, vt mulieres inhabitent non vi-
ri, ſentiens non aliis mœnibus rectius communiri ci-
uitatem, quàm ſtrennuis ciuibus.

55 Megarenſi cuidā multa iuueniliter de ſua ciuitate
Modeſte aduerſus Ageſilaū iactāti, Adoleſcēs, inq̄t, tui ſmōes
opus habēt magnis virib⁹. Significās idecēter eū ma

gnifice loqui, cui vires nō ſuppetunt orationi pares.

Tantum & cæteris in rebus aberat à vulgi iudicio 56
vir prudentiſsimos, vt quæ cernebat alios admirari, ipſe in tantū cōtemneret vt ne noſſet quidem. Quod euenit in Callipide. Is erat tragœdiarum actor, multi nominis, famæq́; celebris apud Græcos, & à cunctis in pretio habitus. Primū quidem occurrit Ageſilao, eumq́; eſt allocutus, poſt improbe ſemet admiſcuit his qui ſimul cum rege ambulabant, ſeſeq́; oſtentabat ratus futurum, vt rex prior ipſum comiter appellaret. Id quum non fieret, tandem non inquit agnoſcis me ò rex, nec audiſti qui ſim? Ageſilaus autem intuitus grauiter
illum, An nō tu es, inquit, ille dicelicta? Nam hac voce peculiaris Lacedæmoniorum lingua ſignat mimū hoc eſt, imitatorem. δείκελον enim illis ſimulachrum ſonat, aut effictam imaginem. Adeo vir prudens, & omnia reipub. commodis metiens, nullo honore dignatus eſt hiſtrionem quāuis inſignem, cuius ars ad ſolam parata voluptatem, corrumpendis ciuiū moribus eſſet accommodatior q̄ erudiendis.

Huic ſimile eſt, quid rogatus vt vellet audire quē- 57
dam, qui mira ſimilitudine luſciniæ vocem imitabatur, recuſauit. Frequenter inquiens ipſam audiui luſciniam. Significans ineptam eſſe voluptatem, magis delectari ipſa ſimulatione, q̄ natura. Argute.

Quemadmodū aūt ipſe ſingulari modeſtia prædi- 58
tus erat, ita nō tulit in aliis arrogantiā. Menecrates quidam medicus, quū deſperatæ quędā curationes ipſi feliciter ceſsiſſent, populari adulatione dictus eſt Iuppiter, Hoc cognomento vir arrogantis ingenii delectatus inſolentius vſus eſt eo titulo. Tandē & quū Ageſilao ſcriberet, nec veritus eſſet hac vti ſalulatione, Menecrates Iuppiter Ageſilao regi ſalutem, Rex hoc offenſus prooemio præterea nihil dignatus eſt Facete

Modeſte legere,ſed reſcripſit in hunc modum, Rex Ageſilaus Menecrati ſanitatem. χαίρειν Græci dicunt quibus bene præcanẽ ὑγίαίνειν ambiguũ verbum ferè in nia lum ſonat quũ ſignificamus abeſſe ſanitatem mentis. Eo verbo quidam cæſari exprobrauit inſaniam.

59 Fortitudinis etiam in rebus aduerſis inſigne dedit ſpecimẽ. Conõ & Pharnabazus p claſſem regiã mari potiti obſidebant maritimas Lacedæmoniorũ regiones quũ interim Athenienſium ciuitas mœnibus eſſet cincta. Itaq; Lacedæmonii Pharnabazo donante pecuniã pacem ineunt cũ rege, mittuntq; ciuẽ Antalcidam ad Teribazũ, Græcos Aſiaticos pro quibus bellum geſſerat Ageſilaus, tradentes regi. Vnde peſsime euenit, vt huius ignominiæ portio recideret in Ageſilaũ. Antalcidas enim inimicus erat Age

Fortiter ſilao, eo pacem quacunq; occaſione confecit, inuidens illius gloriæ, quem videbat bello creſcere redditq; maximum ac maxime celebrem nec tamẽ hęc felicitas deiecit illius animum, Quin etiam cuidam dicenti quod Lacedæmonii Mediſſarent, ita reſpondit, imò Medi potius Laconiſſant, Significans indolem ſuæ gentis corrumpi fortuna non poſſe.

60 Quodam tempore rogatus, vtra virtus eſſet præ

Iuſte ſtantior, fortitudo an iuſtitia, grauiter reſpondit, Fortitudinis nullum eſſe vſum, niſi adſit iuſtitia. Quod ſi omnes eſſent iuſti nihil opus fore fortitudine. En animum ſummo dignum duce, qui nihil vi præter æquum iudicarit faciendum, recteq; perſpexerit plurimum intereſſe inter audaciam & fortitudinem.

61 Quum Græci qui Aſiam incolebant Perſarũ regẽ

Aioſe ex more magnum appellarent, qua inquit, re ille me maior eſt, niſi ſic iuſtior ac temperantior? Contempſit vir egregius externa bona, quę vulgus pręcipue ſuſpicit, totamq; hominis felicitatem animi bonis me

tiebatur. Ea ſententia philoſophis eſſe conſueuit in ore, ſed hanc bellator expreſsit affectu.

Notans prępoſteram licentiam eorum qui Aſiam incolebant eius, gẽtis corrupti moribus, dicere ſolet, inter illos qui improbi eſſent, eos eſſe liberos, contra qui probi, eos eſſe ſeruos, ꝙ ibi viciis licerent omnia, virtus haberetur odio. 62 grauiter

Interrogatus qua ratione potiſsimus quis aſſequi poſſet, vt apud homines honeſtam haberet famam, Si loquat̃, inquit, quæ ſunt optima, & faciat quę ſunt honeſtiſsima. Quid dici poterat breuius, at rurſus qd abſolutius? Itidẽ Socrates idẽ pcontanti, ſi talis, inquit, eſſe ſtudeas, qualis haberi vis. Siquidem fucis parta gl'ia, vt nõ eſt vera gloria, ita nec diuturna eſt. 63 ſapiẽter

Celebratur & hoc illius dictũ principibus ediſcẽdum, imperatoris officium eſſe, erga rebellantes audacia, erga ſubiectos beneuolentia vti, quod idẽ Maro nobili carmine docuit, 64 Iuſte Moderatę

Parcere ſubiectis & debellare ſuperbos.

Neq; enim vere victor eſt, qui iracundię vindictam flagitanti frenum neſcit imponere.

Cuidam ſciſcitanti, quæ potiſsimum pueris eſſent diſcenda, Ea, inquit, quibus vſuri ſint, & quum ad virilem peruenerint ętatem. Recte cenſuit vir prudẽs, ſolam virtutem primum ac ſtatim à teneris vnguiculis diſci oportere, nec vllam æui portionem artibus friuolis dandam, quæ vt in pueris habent, oſtentationem plauſibilem, ita nec grandibus decorę futurę ſint, nec ad ſeria vocatis vtiles. 65 ſapiẽter

Idem quum in cauſa quadam ſederet iudex, & is quidem qui accuſabat recte dixiſſet, patronus cõtra male ſubinde tamen repeteret inter dicendũ, Ageſilaë, decet regẽ opitulari legibus perinde quaſi bonam haberet cauſam, & ab ipſo ſtarent leges, homi- 66

Salſe nis improbitatem interpellans Ageſilaus, Si quis, inquit, tibi domum perfoderit, aut veſtē abſtulerit, nū expectaturus eſſes, vt architectus, aut qui veſtem cōtexuit tibi ſit auxilio futurus? Subindicabat regē eſſe veluti legum architectum, nec conuenire vt is opituletur ei qui contra leges aliquid admiſerit.

67 Cum pax coiſſet, eiq; à rege Perſarum eſſent allatæ literæ quas Perſes vna cum Gallia Lacedæmonē

In corrupte perferebat, de hoſpitio deq; amicitia tractantes, non recepit ſed iuſsit illos regi renunciare, nihil eſſe neceſſe priuatim ad ipſum literas mittere, cæterum ſi ꝑſpicuum foret, illū bene velle Lacedæmoniis & Græcis, ipſum quoq; illi pro viribus futurū amicū. Quod ſi deprehenderetur inſidias tendere, ne putet, inquit, quod me ſit habiturus amicum, etiam ſi vehementer multas ab eo recepero epiſtolas. Quid hoc animo ſublimius, cui in omnibus rebus gerēdis hic vnicus erat ſcopus conſulere reipub. commodis.

68 Quum miro eſſet affectu erga liberos ſuos, dicitur aliqñ arundine pro equo conſenſa, vna cū pueris luſiſſe domi. Id quū forte vidiſſet ex amicis illius qdā

Pie, vrbane rogabat ne cui diceret qđ viderat priusq̄ ipſe quoq; liberorū parens eſſet factus feſtiue ſubindicās eū luſum nō eſſe leuitatis, ſed pietatis, nec hoc qđ agebat videri poſſe ineptum ei, qui modo expertus eſſet q̄ ingens ſit affectus charitatis parentum erga filios.

69 Quum aſsidue belligeraret aduerſus Thebanos, ac in prœlio quodā vulnus accepiſſet, Antalcidas, vt fert, ait, Præclara doctrinæ tuæ. præmia recipis à The-

Salſe. banis, quos quū nec vellēt bellare nec ſcirent bellare docueris. Nā aiunt re vera, Thebanos creberis Lacedæmoniorū aduerſus ipſos expeditionibus, multo bellicoſiores eſſe factos q̄ antea fuerant. Eoq; Lycurgus ille priſcus legū cōditor in legibus quæ vocant

Rethræ, velut oracula à diis profecta, vetuít ſæpius
eoſdem bello laceſsi, ne hoſtes vſu bellare diſcerent.
Quanquam hoc apophthegma non eſt Ageſilai.

Audierat ſocios moleſte ferre tam crebras expedi-
tiones, præſertim quum ipſi permulti, Lacedæmonios 70
numero paucos ſequerent. Ageſilaus itaq; volens oñ-
dere, quanta eſſet Lacedæmoniorũ multitudo iuſsit
uniuerſos ſocios ſimul cõſidere permixtos inuicẽ, La-
cedæmonios item ſeparatim ſolos. Mox per præco-
nẽ edixit, vt primi omnium ſurgerentẽ figuli. Hi quũ Solerter
ſurrexiſſent, ſecundo loco per præconem iuſsit ſur-
gere fabros ærarios. Deinceps architectos, ac domo-
rũ opifices, ſimiliter & aliarũ artiũ ſingulos. Ita factũ
eſt, vt propemodum ſocii ſurgerent omnes, Lacedæ-
moniorum vero nullus, eo quod Lacedæmoniis, qui
militiæ parant, interdictum ſit, opificũ aut artem ſe-
dentariã vel exercere, vel diſcere. Hoc facto riſit Age
ſilaus, Videtis, inquit, o viri, quanto plures nos educi-
mus quã vos. Hoc ſtratagemate dux inclytus demõ-
ſtrauit, nõ perinde referre q̃ numeroſum militem ad-
ducas in prælium, vt q̃ fortem & exercitatum.

In pugna Leuctrica quum Lacedæmoniorũ mul- 71
ti fugiſſent, iiq; legibus pœnas dare deberent, Epho
ri reputantes ciuitatem viris deſertã, egere militibus
cupiebant eã ignominiã militibus remittere, ſimulq; Solerter
ſeruare leges. Deligunt igitur Ageſilaum nouarũ le-
gum conditorem. Iis prodiens in ſuggeſtum, Ego in-
qt, alias leges haud quaquã laturus ſum. Neq; enim
his quas habetis aut additurus ſum aliquid, aut de-
tracturus, neq; quicquam omnino mutaturus. Sed mi
hi rectum videtur, vt leges quas habetis à die creſti-
no robur habeant & autoritatem. Eo commento vir
ſolers ſimul & præſenti ciuitatis neceſſarii conſuluit,
& periculoſum mutandarũ legum exemplũ excluſit.

à repub.vno tantum die legibus abrogatis.

72 Exemplũ erat prçſentis & impterriti animi,qđ quũ Epaminondas cũ admirabili impetu ac ꝓcella irrue- ret,adeo vt Thebani ſociiq; iā de victoria gloriarent̃, nihilo minus Ageſilaus tutatus eſt Spartā ciuitatē,in q̃ tāetſi ꝑpauci erant,tñ hoſtes coegit modum reuerti. Hoc quocũq; noīe voces licebit,certe apophthegma dici non poteſt.

Fortiter

73 Vt hoc erat fortitudinis,ita quod dicturus ſum cō ſilii prudentiçq; laudem habet. Cũ pugnaretur apud Mātineā admonuit Lacedæmonios vt cæteris omiſ- ſis omnibus in vnũ epaminondam intenderent vim prælii,dicens ſolos cordatos eſſe viros fortes, hosq; ſolos eſſe autores victoriæ. Itaq; ſi hũc,inquit,ceperi mus,facillime cæteros in poteſtatē noſtrā redigemus vt vecordes nulliusq; pretii,qđ & euenit. Nā inclina te ad Epaminondā victoria,quũ nonnullorum fuga fieret, adhortanti illi ſuos & à fuga reuocanti Lacedę moniis qſpiā letale vuln⁹ infixit. Eo ꝓſtrato q erāt cũ Ageſilao à fuga reuerſi,iā ancipiti Marte cũ hoſte de pugnarũt,ſic tñ vt multo iſeriores Thebani multo prę ſtātiores Lacedęmonii viderent̃. Hac arte prudentia ducis ↄſuluit īcolumitati ſuorũ,q fuerāt haud dubie perituri. Simul illud docuit,ī bello plus hr̄e momēti vnũ vere prudētē & cordatũ,q̃ turbā imprudētium.

Pruden ter

74 Quum Spartanos pecuniæ deficerent ad bellum eo quod aleret externum militem Ageſilaus in Egy- ptum profectus eſt, ab Thaco Egypti rege accitus ſti pendio. Cæterum Ageſilaus ob corpus incultũ ac ve ſtis vilitatem, venit in contemptum eius gētis homi nibus,qui ſperarant ſe viſuros Spartanum regem ta- lem,qualis eſſet rex Perſarum, corpore decentiſsime ornatum,perperam ſanè de regibus ſentientes, quos externo cultu putarint æſtimandos potius q̃ animi

Pie in patriam

virtutibus. Nihil ille quidem de cultus ac victus ſim-
plicitate mutauit, ſed interim, oſtendit maieſtatē digni-
tatemq́; regiam non veſtium ſplendore, ſed pruden-
tia ac fortitudine parari oportere. Grauiterq́; taxauit
vulgares monarchas, quibus ſi diadema, purpuram,
aurum & gēmas detrahas, nihil videas præterea re-
gium. Quin eodem facto declarauit inſignē erga pa-
triam pietatem, qui ob publicam vtilitatem non gra
uatus ſit in Egyptum proficiſci, nec ætatis iam ſeræ
ac vergentis ad annum octogeſimū excuſatione vti
voluit, quo minus apud barbaros ſtipēdium faceret,
modo reipub. ſubueniret. Athenæus hoc mō rē nar
rat. Ageſilaus in Aegyptū profectus Tacho regi latu
rus ſuppetias, qm̄ corpore erat puſillo, his verbis à re
ge cōteptus eſt, Parturit mons, Iuppiter metuit, at ille
peperit murē. Id vt audiuit Ageſilaus, at ego, inquit,
aliqñ tibi videbor leo. Nam poſt, quum illi non adeſ-
ſet Ageſilaus regno pulſus confugit ad Perſas.

Cæterum vbi ques educturus erat in aciem con- 75
ſpiceret ob imminens periculum formidoloſos, par-
tim propter hoſtium multitudinem, erant enim nu-
mero ducenta milia, partim ob ipſorum paucitatem,
decreuit ante conflictum rem diuinam facere, velu-
ti capturus auſpicium ab extis, itaq; fecit non con-
ſciis cæteris. Ac leuæ manus volæ literis inuerſis vi- Callide
ctoriam inſcripſit, deinde iecur ab aruſpice acceptū
ſuppoſuit manui quæ clam ſcripturā habebat, diuq;
tenuit fingens interim ſe deliberabundum, ac dubi-
tantis ſpeciem præ ſe ferens, donec literarum figuræ
iecinori imprimerentur, moxq́; militibus quos in aci-
em educturus erat oſtendit, dicens deos his literis
certo portendere victoriā. Illi vero exiſtimantes ſeſe
certum habere ſignum futuræ victoriæ, vehementer
animati ſunt ad pugnam. Hic dolus multo plus va-

luit quàm oratio,quamuis prolixa ac meditata.

76 Cum hoſtes Ageſilai exercitum foſſa cingerent id quod facile poterát ob multitudinem,ac Nectabius, cui ſuppetias ferebat céleret erumpendum,& cũ hoſte conſerendas manus,ne quod inſtituerant perficerent,ille negabat impediendos hoſtes,qui pares hoſtibus eſſe ſtuderent non ſuperiores. Siquidem foſſa vtriſq; adimebat ꝯfligẽdi copia. Porrò quũ parũ abeſſet quin foſſa coiret,ꝑ hoc anguſtũ interuallũ inſtruxit quod erat reliquũ militum,ac inter pares cõmiſſa pugna vertit illos in fugã, hoſtiumq; ingentẽ ſtragẽ edidit paucis militibus,quos ſecum habebat,atq; ex præda magnam pecuniarum vim miſit Spartam.

Animoſe

77 Deceſsit ab Aegypto patriam repetens morbo implicitus in portu qui Menelai dicitur. Moriens autẽ mandauit iis qui aderant, ne quam fiſtilem,aut aliàs imitatam ſui corporis imaginem facerent. Si quod inquit præclarum facinus geſsi, hoc erit monumentum mei. Sin minus,ne omnes quidem ſtatuæ,quum ſint vilium ac nullius rei opificum opera illuſtrabũt mei memoriam. Quis non miretur in bellatore pectus tam philoſophicum?

Modeſte

78 Crebro ſolet in concione admonere milites ſuos ne captiuos vt facinoroſos cruciarent, ſed vt homines ſeruarent. Infantibus etiam in bello captis prouidit vt in vnum locum comportarentur, ne mutatis caſtris relicti perirent. Eandem curam impedit ſenibus captiuis,ne quoniam ſequi non poſſent, à canibus lupiſ'ue diſcerperetur. Hæc autem humanitas illi non ſolum aliorum,verum etiam captiuorum miram beneuolentiam conciliauit. Et nunc homines ſibi videntur qui trucidatis infantibus ac ſenibus, eam ætatem adducunt,quæ vel libidini apta eſt,vel labori,vel vtriq;. Quo progreſſa eſt immanis illa feritas?

Humaniter

EXPROBO AEMILIO

Apud Coroneam Athenienſes ac Bœocios cũ ſuis 79 ſociis, Ageſilai iter impedire conatos graui prælio, vicit. Ei victoriæ per ſe magnificæ multũ laudis appoſuit religionis exemplo Multi è prælio ↄfugerant ad templum Mineruę. De his rogatus eſt quid vellet fieri Ageſilaus vetuit illos violari quũ in eo prælio vulnera aliquot accepiſſet, videbaturq; vehementer iratus oĩbus qui tum arma aduerſus ipſum tulerant tamen plus apud illũ valuit religio ꝙ ira. Neq; hoc ſolũ in Græcia fecit, vt tẽpla deorũ haberet ſancta, verũ etiam apud barbaros ſumma religione ſimulacra Religioſe araſq; cõſeruauit, quaſi in hæc nullum eſſet ius belli. Itaq; præclare ſolitus eſt dicere, ſe vehemẽter admirari, eos non haberi ſacrilegorum numero, q lęderẽt ipſis ſupplices, ac per deos obteſtantes, nec grauiores ſumi pœnas de his q religionem minuerunt ꝙ qui tẽpla ſpoliarent, recte iudicans diis eſſe chariorem hominum ſalutem ꝙ muta templorum ornamenta.

Accipe nunc exemplum fortitudinis clemẽtia temperatæ. Poſteaꝙ ingenti ſtrage fregiſſet Corinthiorũ vires, eosq; intra mœnia compuliſſet, multis hortantibus, vt vrbem oppugnaret, negauit id ſuæ virtuti conuenire, qui peccantes ad officium cogeret, non qui nobiliſsimas Græciæ vrbes ſubuerteret. Vt hoc eſt eximiæ cuiuſdam moderationis, ita quod adiecit, admirabilem viri prudentiã arguebat, Si, inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiſcum aduerſus barbaros ſteterunt, ipſi nos expugnauerimus, vel quieſcentibus hoſtibus, qui ſubuerſis ſociis nullo negocio quando volent nos opprimẽt. 80 Moderate Prudenter

Diuinitatis cuiuſdam eſſe videtur quod adiiciam. 81 Quum adornaretur expeditio apud Leuctra, quæ Lacedæmoniis fuit luctuoſiſsima, Ageſilaus quũ à ple

riſq; vrgeret vt exiret proficiſci noluit, perinde quaſi calamitatem irrecuperabilem animo præſentiret.

82 Curſus accipe ſolertiæ reipub. ſalutaris argumētū. Cum Epaminondas incredibili impetu SPartam vrbem inuaderet, ac ciuitas careret mœnibus, aliquot adoleſcentes hoſtium aduentu territi ſtatuerant ad Thebanos transfugere, iamq; locum extra vrbē, ædi tum occuparant. Ageſilaus perpendens actum fore

Solerter de ciuitatis incolumitate, ſi ſenſiſſet populus aliquos ad Thebanos transfugere conari, diſsimulās cū ſuis ad adoleſcentum turmam peruenit, ac perinde quaſi id bono animo feciſſent, collaudauit conſilium qd eum locum occupaſſent, ſibiq; in animo fuiſſe dixit idem facere. Sic adoleſcentulos ficta laudatione temperauit, & adiunctis ſuis comitibus locum tutum reddidit. Etenim qui transfugiendi conſiliū clàm cœperant videntes maiorem adiunctum numerum eorū qui eius conſilii fuerant expertes, non auſi ſunt ſeſe commouere, eoq; libentius conuenerunt, quod latere arbitrabantur, quæ cogitarant. Abſq; dubio Sparta non erat futura Sparta niſi tum Ageſilaus celeritate conſilii ſalutem attuliſſet. Eadem arte & iuuenili temeritati remedium adhibuit pro ſupplicio.

AGESIPOLIS CLEOMBROTI

83 Ageſipolis Cleombroti filius, quum quiſpiā apud ipſum ceu rē magnificā prædicaret, quod Philippus

Clementer Macedonū rex intra pauculos dies ſubuertiſſet Olynthū, Atqui p deos, inquit, talē ciuitatē longe maiore tēporis ſpatio nō extructurus eſt, Significās multo regalius eſſe condere vrbes, q̄ conditas demoliri.

84 Cum alius quidam dixiſſet ipſum cū rex eſſet cū æqualibus ſuis fuiſſe obſidem nō liberos aut vxores eorū, velut hoc eſſet regi dedecoroſum dari in manus ac ius aliorū, quum alii reges ſoleant vxorem ac

liberos pro ſe dare obſides, Et quidẽ iure, inquit, optimo par eſt enim, vt nos noſtra ipſorũ feramus errata. Subindicās ſiquid calamitatis accidit in bello aut in repub. regũ vitio accidere eoq; iuſtum eſſe, vt hi potiſsimum puniantur per quos venit calamitas. Cæterum morem iniquum eſſe quo receptũ eſt vt coniuges ac liberi q nihil commeruerint dedant̃ obſides. Iuſte

85 Argute

Idem quum è Sparta iuſsiſſet mitti catulos, ac reſpondiſſet aliquis, nõ educari apud Lacedęmonios catulos. Ne viros quidem inquit antea, atqui nũc fieri cœpit. Feſtiuiter indicabat in repub. bene inſtituta oĩa proficere in melius. Olim Lacedęmonii agræ ſua tuebantur, poſt auſi ſunt reges ac gẽtes procul ſemotas bello laceſſere. Quemadmodum autem recta inſtitutio viros reddit bello & reipub. vtiles, ita canes ad venatum habiles reddit educatio.

AGESIPOLIS PAVSANIÆ

86 Generoſe.

Ageſipolis Pauſaniæ filius, quũ Athenięſes q̃rimoniarũ quas cũ ipo mutuas hẽbãt, arbitrũ delegiſſent Megarẽſiũ ciuitatẽ, quæ ꝯtrouerſiã inter eos cõponeret, Turpe, inq̃t, ſi Megarẽſes melius norunt qd iuſtũ ſit, q̃ hi qui ſe Græcorum duces ac rectores præſtitiſſent. Megarẽſes apud Græcos male audiebãt, de quibus iactatũ eſt, qđ neq; primi eſſent, neq; ſecũdi, neq; tertii, neq; quarti, neq; vllo in numero, quũ Athenięſes plerũq; Gręcie imperarint. Ab ipſis igitur quibuſcum litem habebat res volebat finiri diſsidiũ, ſimul declarans, & q̃ ſuæ fideret cauſæ, & q̃ aduerſariis nõ diffideret, malens clariſsimæ ciuitatis iudicio vinci, q̃ Megarenſium arbitrio vincere.

AGIS PRIMVS

87 Proditio turpis

Agis Archidami filius, quum Ephori quodã tempore dicerent, Proficiſcere iuuentutem tecũ ducens ad huius patriam, nam is ipſe te perducet in arcem.

Et qui conuenit, inquit, o Ephori, tot iuuenes ei cre-
dere, qui ſuã ipſius patriã prodidit? grauiter admo-
nens nihil illis tuto credi, q̃ in patriã pfidi fuerint.

88 Interrogatus à quodam quod diſciplinæ genus
Hoc añ potiſsimũ exerceretur apud Spartanos, Scire inquit,
dictum & imperare, & ferre imperium. Athenis enim cõplu-
pag.24. res diſciplinæ colebantur, curioſæ magis q̃ ad recte
apoph. gubernandam rempub. neceſſariæ.

49.&50 Fortiter & illud dixiſſe fertur, Lacedæmonios nõ
89 oportere percontari quod ſint hoſtes, ſed vbi ſint, Si-
Aiose. gnificans non à militum numero pendere victoriã,
ſed à fortitudine, reiq; gerendæ celeritate. Statim
enim congredi vult, qui quærit vbi ſint hoſtes.

90 Apud Mãtineã qbuſdã diſſuadẽtib⁹ ne cũ aduer
Aiose. ſariis quod numero plures eſſent cõfligeret, Cũ mul-
tis, inqt pugnet oportet, quis multis velit imperare.

91 Cuidã ſciſcitãti quot eſſent Lacedæmonii, quot ſa
Argute. tis ſunt, inquit, ad ꝓpulſandos malos oñdens magis
referre q̃ fortes viros habeat ciuitas, q̃q̃ multos.

92 Idem quũ præteriret Corinthiorũ mœnia, cõſpi-
Salse cereiq; vehementer excelſa munitaq;, & in lõgũ por
recta ſpaciũ, quę ſunt, inquit, mulieres hũc locũ inco
93 lẽtes? innuens fortibus viris nõ eſſet opus mœnibus
Salse . Cum ſophiſta quiſpiam apud eum dixiſſet, oratio
nem eſſe rerum omnium pręſtantiſsimam, videlicet
prædicans artem q̃ profitebatur. Ergo, inquit, Agis, tu
quum, taces nullius es prçcii, ſignificans multo præ-
clarius eſſe res magnificas gerere, q̃ habere linguam
ad magnifice loquendum expeditam.

94 Vicerat Argiuos prælio, qui poſt redintegratis vi-
Solerter ribus rurſum ferociores illi occurrebãt. Agis itaq; cõ
ſpicatus multos è ſociis turbari. Sitis, inqt, bono ani-
mo viri, Cum enim nos qui vicimus trepidamus q̃d
facere cenſetis eos qui à nobis victi ſunt? Eo dicto

ducis

ducis ſolertia protinus reddidit animum ſuis.

Peculiaris erat Lacedæmoniis verborum paucitas 95
vnde & ab ea regione breuiloquētia Laconiſmus di Loquaci
citur. Cū igitur Abderitarū legatus apud Agidē mul tas nota
ta loquutus, vix tandē dicendi finē feciſſet, rogaretq; ta
qd ciuibus ſuis eſſet renunciaturus, Agis illud, inqt,
renuncia, quantum tpis tibi fuit opus ad dicendū tā
tum me ſilentē audiſſe. Hoc dicto exprobauit ſtolido
oratori inanē loquacitatem, reſponſo indignam.

Quibuſdam Elæos hoc nomine prædicātibus qđ
in certaminibus Olympiacis eſſent iuſtiſsimi, Quid 96
inqt magni miriue faciūt, ſi intra quinq; annos vno Iuſte
tantū die ſe iuſtos præſtant. Non putabat vir ſapien-
tiſsimus in eum cōpetere iuſtitiæ laudem, niſi q per
omnē vitam, in oībus actionibus iuſticiam coleret.

Quum quidam apud illum dicerent eſſe nonnul-
los alienæ familię qui ipſi inuideret. Geminam igi- 97
tur, inqt, habebunt moleſtiā, quos & ſua ipſorū mala Inuidia
diſcruciabunt, atq; inſuper tum meis, tum amicorum notata
meorum bonis torquebuntur. Magnifica vox decla-
rans eos quos habet inuidia magis eſſe miſericordia
dignos, q̄ ira, propterea quod inuidus abūde dat pœ
nas, etiamſi nemo vlciſcatur.

Cuidam conſulenti vt hoſtibus fugientibus daret 98
trāſitum, Et quomodo, inquit, pugnabimus cum his
qui ob fortitudinem manēt, ſi non pugnamus cum fu Argutę
gientibus exiſtimabat vir animoſus, aduerſus hoſtes
nullam prętereundam occaſionem.

Cum de Græcorum libertate quidam in medium
adduxiſſet, magnifica quidē, ſed factu per quā diffi- 99
cilia, Tua, inqt, verba hoſpes opus habent viribus & Sil'e age
pecunia, per q̄ ſcite declarans fruſtra de his verba fię ſila°pag
ri, ad quæ perficienda non ſuppetit facultas. In con- .27.apo.
ſultationibus enim non ſolum ſpectandum eſt quid ph.55.

ſit factu pulcherrimum,ſed quid fieri poſſit.

oo Quodam dicēte,Philippum effecturum,ne Lacedęmoniis pateat iter in Gręciam, nobis,inq̄t, ō hoſpes noſtra patria ſufficit ad illic viuendū, Pectus ad vtrunq; paratum,& ad proferendum imperium ſi cōtingat,& ad boni conſulendū fortunam licet mediocrē,quum principū vulgus nec qđ obtigit ſapienter adminiſtrēt,nec vllis ſacienť ditionis acceſsionibus.

Modeſte

1 Perinthiorū orator in Lacedæmoniā miſſus, quū apud Agidem dixiſſet admodū prolixe, vbi peroraſſet rogauit eum,quid eſſet Perinthiis renunciandū, qđ aliud inq̄t,niſi qđ tu vix dicēdi finē feceris,ego vero tacuerim,Hoc Apophthegma ſimilimū eſt illi, quo ſuperius Abderitę legati multiloqum taxarat.

Loquacitas.

2 Cum legationē ſuſcepiſſet,ſolus ad Philippū profectus eſt.Is vbi admirās dixiſſet,qđ hoc rei eſt? Sol⁹ veniſti? Agis,quid ni inq̄t,ad vnū? Grauiter taxauit aliorū principū ambitionē, q ſūptuoſis ac ſplēdidis legationib⁹ exhauriūt ærariū,quū vnus vir cordatus poſsit totū hoc præſtare,quod rei publicæ intereſt.

Simpliciter

3 Quū è ſenioribus qdā videns priſcas leges & inſtituta vetera aboleri,& alia praua ſuccedere,atq; ob id res Spartanorū inuerti,quæ ſumma fuerāt in imū deiectis,& ꝯteri, hæc quū apud Agidē iam ſenē deploraret,ioco rn̄dit,Si ſit,inq̄t,quod narras,recto ordine res ꝑcedūt.Siquidem ego puer à patre audiui, quod iam tū illis tēporibus res inuerterentur,Itaq; ſi rurſus inuertunť,redierunt in locū priſtinū.Hoc quidem ille ludens. Cæterū ſerio dicebat ſe puerū hoc quoq; accepiſſe à patre,nihil eſſe mirū, ſi præſentib⁹ ſuccedāt deteriora,ſed mirandū ſi ſuccedant meliora,aut ſimilia.Notauit peculiarē ſenibus querelam de rebus indeterius prolapſis,ſimulq; rerum humanarū hanc eſſe naturam,vt vſq; in peius degenerent.

Lepide.

Rogatus à quodã,quo pacto quis libertatẽ ſuã tue 4
ri poſsit,ſi morte,inq̃t,contẽpſerit.Hic metus q̃ cade Et hoc
re dicit in conſtantẽ virũ multos deterret à pulcher ãtea ha-
rimis facinoribus. Hoc qui caret,poteſt vbiq; quod re bet pag
ctũ eſt ſequi,nec eſt quod timeat improbos,qui vt ex 9.apo-
trema moliantur nihil aliud poſſunt q̃ occidere. ph.36

AGIS SECVNDVS

Agis iunior,Demadi dicenti quod enſes Laconici 5
ob breuitatem,a circulatoribus ac præſtigias imitan- Vrbane
tibus deuorarent,Atqui his,inquit,enſibus Lacedæ-
monii aſſequuntur hoſtes longioribus armatos gla-
diis declarans nõ referre quo quid apparatu fiat,ſed
quãtum afficiatur. Siquidem hoc ſpecioſior victoris
gloria quo minus habuit prçſidii præter virtutem.

Quemadmodũ ad improbũ ſubinde ꝑcontantem
quis eſſet inter Spartiatas vir optimus,qui tui,inquit, 6
eſt diſsimillimus. Indigne tulit vir generoſus eũ de Libere
virtutis præſtantia loqui,qui ipſe eſſet vitiis obſitus.

AGIS VLTIMVS

Agis Laconicorũ regũ vltimus, ꝑ inſidias captus,
ac prçter meritũ ab Ephoris condemnatus,quum ad 7
laqueũ duceretur,conſpiceretq; quendã è lictoribus
flentem ob indignitatẽ rei cuius cogebatur eſſe mi-
niſter,Deſine,inquit,o homo vicẽ meam flere. Nã ſic
moriens præter ius & æquũ melior feliciorq; ſum his
q̃ me occidunt.Hęc loquutus vltro collũ laqueo in- Fortiter
duit.Quo nemo Stoicorum docuit quicquam fortius
hoc ille iuuenis nõ verbis,ſed re præſtitit,felcitatem
omnem ſolo honeſto metiens,eoq; iudicans infelicio
res qui faciunt iniuriam,q̃ qui patiuntur.

Parentibus rogantibus vt ſibi in re quapiã iniuſta 8
adeſſet,recuſauit illis aliquãdiu . Ceterum quum in-
ſtarent,hunc in modũ reſpondit,Donec eſſem apud
vos nullam oĩno tenebã iuſtitiæ ſcientiam. Verũ vbi

me patriæ tradidiſtis, patriæq; legibus, inſup & iuſti-tiam & honeſtatẽ pro viribus docuiſtis, conabor his magis, obtẽperare q̃ vobis, & quãdoquidem hæc eſt veſtra voluntas, vt quæ ſunt optima faciam, optima

grauiter vero ſunt quę iuſta ſunt, quum homini priuato, tum pręcipue principatũ gerenti, quę vultis faciam, quæ dicitis negabo. Narrat Agidem puerũ in ſummis de liciis fuiſſe educatũ, ſed ſimul atq; adoleſcẽs etiãnũ ad reipub. gubernacula ad motus eſt incredibili mu-tatione reiectis priſtinæ vitę voluptatibus huc totum animũ adiecit, vt Spartam barbarorũ ac Gręcorum moribus corruptiſsimã ad priſtinã frugalitatẽ reuoca ret, quę rex illi fuit exitii cauſa. Vtinã aũt cæteri prin cipes quorũ prima ætas ferè luxu delitiiſq; corrũpit, ſaltẽ cũ Agide tũ animũ vertant ad bonã frugẽ, quũ regni habenas accipiunt, atq; hanc formã ſequantur quã præſcripſit Agis, ſiquis quid petat ab ipſis quod legibus & honeſto aduerſatur. Nec tñ egregius iuue-nis moroſa atq; aſpera recuſatione contriſtauit paren tum aĩos, ſed mira ciuilitate reſpondit, ſe magis hoc pacto obtemperare parentibus, ſi faceret quod illorũ perpetua volũtas optabat quodq; ſemper eſſent pro baturi, q̃ſi præſenti affectui indulſiſſet.

9 Idem quũ in carcere rogaretur ab Ephoro, nũ pœ niteret eorũ quæ geſsiſſet, impauide reſpõdit ſe nul-la tangi pœnitentia cõſilii cum prudentia honeſteq; coniuncti, tametſi nõ ignoraret ſe mortem præmii lo co relaturum. Sciens ipſam virtutem abũde magnũ eſſe ſui præmium, quicunq; ſequatur euentus.

Ex Plutarchi vitis Conſtãter

10 Ageſilaus Ephorus quum ipſius ſuaſu factũ eſſet vt fieret oium debitorũ ſolutio, iamq; tabulis in forũ clarium cõportatis ignis eſſet iniectus ac flãma exur geret, cæteris creditoribus mœſtis, inſultabat dicens ſe nunq̃ clarius lumẽ aut ignẽ vidiſſe puriorẽ. Debe-

bat enim ipſe plurimū, & erat agrorū pręuides nihil
tamē cuiquā ſoluere habebat in animo. Extrema im-
probitatis eſt linea, etiam illudere quos afflixeris.

ALCAMENES

Alcamenes Telecri filius cuidam percontanti, quo 11
pacto quis optime regnum ſeruare poſſet, ſi lucrū, in-
quit, non magni fecerit, lōge lataq; diſſentiens, à vul grauiter
go principum, qui non alia magis ratione principatū
conſtabilire ſtudent quàm attenuandis ciuium, ſuis
augendis opibus, quū iuſtitia & æquitas maxime red
dant, diuturnum imperium.

Alio quodam rogāte quur à Meſſeniis oblata me- 12
nera recuſaſſet, quoniam ſi recepiſſem, inquit, cum le Integre
gibus pacem habere non poterā o mētem regno di-
gnam quæ magno obuioq; lucro legū autoritatē aū
poſuit. Et vbi ſunt interim q clamant, quod principi
placuit, legis vigorem habet, & principem dare qui-
dem leges. at non teneri legibus?

Cū quidam illi obiiceret quod parce re frugaliterq;
viueret, quū facultates amplas poſsideret, Decet eni 13
inquit, eum qui multa poſsidet pro ratione nō pro li Cōtinē-
bidine viuere. Significans pernicioſas eſſe diuitias ter
ni adſit animus diuitiis ſuperior, q poſsit earū vſum
non ex copia, ſed ex neceſsitate moderari.

ANAXANDRIDAS

Anaxandridas Leontis filius, cuidam acerbe ferē 14
ti, quod cogeret vrbe exulare, ne inquit, vir optime
exhorreſcas exulare ciuitate, ſed à iuſtitia exulare ſapiētet
horrēdū eſt. Senſit nō eſſe miſeros qbus præter me-
ritū incolumiq; innocentia accidit aliqua calamitas,
ſed eos vere deplorandos, qui ſua ſponte diſceſſerūt
ab honeſto, etiam ſi ſequatur calamitas.

Cū quidam Ephoris opportuna quidem loquere 15
tur, ſed pluribus q̄ ſat erat, Anaxandridas, hoſpes in- Loquaci
tas

Modeſte quit,re neceſſaria in non neceſſario vteris, ſignificãs quod per ſe rectũ eſt & vtile,non egere prolixa oratione,quod ipſa cauſæ bonitas facile ſeipſam cõmendet.Quod ſi vſquam locus eſt loquacitati, eam oportet ad inhoneſtas cauſas adhibere.

16 Percõtanti cuidã cur Lacedæmonii Helotibus(ſic apud illos dicebant quorũ cõditio media erat inter Argute ſeruos & ingenuos) committerẽt colendos agros, ac non ipſi potius eos colerent,quoniã inqt, nõ ipſorũ cauſa,ſed noſtra illos nobis cõparauimus , videlicet ſtulticiã eorũ taxans , q mancipia ad oſtentationem alunt otioſa , & ſeruos ſocios ac miniſtros voluptatũ habere malunt,q̃ frugiferis operis occupatos.

17 Aliud quidam cũ dixiſſet gloriam ac celebre nomen nocere,ecq; felicẽ eſſe qui illud effugerit, Ergo Salſe inqt Anaxandridas,ſi vera loqueris,qui nefaria perpetrant fœlices erunt.Nam qui fieri poteſt,vt q ſacrilegium cõmittit , aut aliud iniuſtum facinus perpetrat,gloriæ curã habeat.Notauit eos , q ſic cõtemnũt laudem,vt interim per ignauiã nihil gerant laudabile,quum eximiam virtutem honeſta fama comitet vltro ac generoſis animis amor laudum veluti ſtimulus ad præclara facinora ſit innatus.

18 Alii cuipiam percõtanti quã ob cauſam Spartani impauide ſemet exponerent periculis,quoniã, inqt, Prudenter pro vita timere conſueſcimus non aliorũ more expaueſcere,Significans moderatam vitæ curam addere calcar ad fortiter agendum, immodicum mortis pauorem ab egregiis factis deterrere.

19 Cuidam ab ipſo ſciſcitanti, quàm ob rem ſeniores apud Lacedæmonios plures dies ſumerẽt ad cognoſcendum in cauſis capitalibus,& ſiquis fuerit abſolu Prudenter tus,nihilo minus obnoxius ſit legi,Ideo,inqt,pluribus diebus cognoſcunt,qm̃ ſi in capitis diſcrimine

errauerint,nō eſt corrigendi conſilii poteſtas oportet Iuſte
aūt à cauſa liberatum obnoxium manere legibus,qđ
fieri poteſt ſecundum eandem legē liceat aliquid re/
ctius de reo ſtatuere. Hoc temperamento prouiſum
eſt,ne vel occidatur innocens,vel effugiat nocens,q
quamuis errore iudicium ſit abſolutus,poteſt eadem
lege denuo conueniri pœnasq́; dare legibus.

ANAXANDER

Anaxãder Euricratis filius rogãti cuidã quur Spar
tani nō colligerent pecunias in ærarium publicū,ne 20
inquit,corrumpãtur,qui facti fuerint illarū cuſtodes. Integre
Quàm male cōſulunt integritati ſuæ,q priuatim pe/
cuniarū vim in arcam recondunt,ſi vir prudens ciui
um ſuorū moribus timuit à pecunia publica,cuius tã
tum erant cuſtodes futuri non domini.

ANAXILAS

Cuidã admiranti qđ Ephori regibus non aſſurge 21
rent præſertim à regibus ꝯſtituti,ob hoc ipſum,inqt, Modera
Anaxilas,ꝙ Ephori ſunt. Magiſtratus eſt apud Lace/ te
dæmonios quo q funguntur,Ephori dicunt. Eos pri/
ſci reges in hoc inſtituerant, vt eſſent regū miniſtri.
Quorū potẽtia poſtea eo creuit, vt ipſis etiã regibus
imperarẽt,demū & occiderẽt. Vox animi moderatiſ
ſimi teſtis,qđ ille pcōtator ꝯtumelioſum ac ſuperbū
iudicabat,ꝓ ille interpretatus eſt eſſe ius legitimū.

ANDROCLIDAS

Androclidas qdam Lacō,crure claudicãs, conie/ 22
cit ſeſe i ordinē bellatorū.id ꝓhibituri quū iſurrexiſ/
ſent qdã ob cruris vitiū, ille imò inqt, nō fugiẽtem, Si ſe ha/
ſed manentē oportet bellare cū hoſtibus, perq̃ lepi/ betur ſu
de hoc ipſo vitio ob qđ reiiciebatur ſe colligens vti/ perius pa.
liorem prælio,q̃ eſſent cæteri pedibus integris. 18.apo.

ANTALCIDAS 35

Antalcidas quum in Samothracia initiaretur,ro/ 23

gatus à ſacerdote quid egregium patraſſet in vita, ſi
Modeſte quid inquit mihi tale peractum eſt, ſciunt, ipſi dii exiſtimant ineptum commemoratione ſuorũ geſtorum ſe diis commendare, qui ſiue prædicaret ſiue ſileret, nihilominus nouerant. Nam apud ſacerdotem poterat etiam falſa narrare. Sit hoc modeſtiæ exemplum ac de deo præclare ſentientis.

24 Quũ Athenienſis qdam Lacedæmonios appella-
grauiter ret indoctos, Soli igitur nos, inquit, nihil mali à vobis didicimus. Senſit artes quibus ſe iactabant Athenienſes, magis ad oſtentationem, ociũ, ac voluptatẽ accõmodas, q̃ ad rempub. gubernandã, ad quod nulla diſciplina deerat Lacedæmoniis.

25 Alteri cuidã Athenieñſi ſic apud ipſum gl'ianti veruntñ nos ſæpenumero uos à Cephiſo propulimus,
Salſe Sed nos, inquit, vos nunq̃ ab Eurota ſubmouimus, ſignificãs hoc ipſum eſſe fortitudinis argumẽtũ, quod Lacedæmonii frequẽter auſi fuiſſent vſq; ad Cephiſum flumẽ Atticæ, ꝓgredi, quũ Athenienſes nunquã ſuſtinuiſſent accedere ad Eurotam Spartæ fluuium.

26 Rogatus à quodã, quo pacto qs maxime placere
ſapiẽter poſsit hoibus, ſi inquit loquaẽ illis iucũdiſsime præſtet aũt vtiliſsima. Admonuit in colloquiis adhibendã ſermonis comitatẽ, in officiis pręſtãdis ſpectãdã vtilitatẽ. Reprehendẽdi ſunt q quũ re ſint fideles, tñ officium orationis aſperitate corrumpunt, his peiores ſunt qui ſermone benigni, re lędunt, peſsimi vero qui quum verbis moleſti ſunt, tum factis noxii.

27 Cum ſophiſta quiſpiã appararet recitare librum, & Antalcide percontanti quod eſſet argumentũ, reſpondiſſet, Herculis Econium, quis inqt illum vitu-
Salſe. perat? ſuperuacuaneũ exiſtimans in eo laudando ſumere operam, quem vno ore pręꝺicarent oẽs Hercules autem apud Spartanos religioſiſsime colebatur.

Ad Ageſilaum in pugna cũ Thebanis vulneratũ 28
habes,inquit,doctrinæ tuæ mercedẽ,q eos pugnare Eſt ſupe
docueris,quum ante pugnare nec ſcirẽt, nec vellẽt. rius.pa.
Videbantur enim thebani crebris Ageſilai aduerſus 23. ap.
ipſos expeditionibus euaſiſſe bellaces . Significabat 39
inutile ſemper cũ iiſdem bello confligere ne vſu col
ligant bellandi peritiam.

Idẽ muros ſpartę dicebat eſſe iuuenes ſpartanos. 29
fines aũt ſpartanæ ditionis,eſſe lancearum cuſpides, Et hoc
Sentiẽs ciuitatẽ nõ ægere mœnibus quæ iuuẽtutem ante pa.
alá t bellis idoneã,& eo vſq; porrigi ditionẽ Lacedæ 17. apo.
moniorũ,quouſq; pertingerent armis,ſignificás vir- 29.et.30
tute nõ dolis aut pecunia propagandum imperium. et.31.

Cuidã rogãti quãobrẽ Lacones in bello,breuibus 30
pugionibus vterentur, Quoniã,ĩnqt, cominus cũ ho
ſte pugnamus. Lepide torſit in argumentũ fortitudi- Lepide
nis, quo ille volebat illos videri minus vtiles bello.

ANTIOCHVS

Antiochus Ephorus quum audiſſet quod Philip- 31
pus Meſſeniis dediſſet agros,percontabatur cum vi- Argute
res quoq; dediſſet per quas aduerſus pugnantes pro
agris,tueri poſſent quod erat datum.

ARGEVS

Argeus,quibuſdã non ſuas , ſed aliorũ quorũdam 32
vxores prædicantibus,per deos,inqt,de bonis & ho Pudici-
neſtis mulieribus,nihil temere loquendum eſt, ſed in tia cõiu
totum quales ſint oportet ignorari,præterquam ſolis gum
maritis quibus cum viuunt. Tam inſignis erat apud
priſcos virginum & vxorũ pudicitia, vt eas ab aliis
q̃ à parentibus aut ſuis maritis cõſpici gradus aliqs
ad impudicitiam haberetur tantaq; cautione conſu-
lebatur illarum famæ,vt parum pudica videretur de
qua rumor quãuis vanus oriri potuit, ſed eá demum
ſumma matronalis pudicitiæ laus haberetur; ſi mu-

lier à deo domi concluſa viueret, vt nullus eſſet qui de ea vel bene, vel male loq poſſet, propterea q hoc ipſum matronam verſari in fabulis trahiq; per hora hominum, proſtitutionis genus putaretur. Etenim q laudat alienam vxorem, videtur habere cognitā cu ius laudes prædicat quod ipſum aliqd detrahit pudori fœmineo. Quid igitur vir ille præclarus ſentiret de matronis, quæ ſine maritis intereſſe gaudent iuuenū conuiuiis, quæ curſitant ad alienarum ciuitatum dies feſtos & emporia, quæ ducūt choreas ex viris ac fœminis alterne mixta, quæ in balneis corpus nudū oſtendunt quorumlibet virorum oculis.

33 Quodam tempore faciens iter per Selinuntem, quum in monumento quodam hoc Elegiacum carmen vidiſſet inſcriptum.

Hoſce, tyrannida dū extingunt Mars ſuſtulit atrox,
Pone Seliuntis mœnia conciderant.

Iure periſtis, inquit, qui tyrannidem ardētem conati ſitis extinguere, contrà magis opportuit illam ſinere, donec tota deflagraret. Arripuit iocum ex occaſione verbis extinguere. Extinguitur enim quod opprimitur, & eſtinguitur incendium.

ARISTO

34 Ariſto cuidam laudibus vehenti dictum Cleomenis. qui rogatus, quid oporteret bonum regē facere, reſpondit, amicis benefacere, inimicis male, At quāto præſtātius eſt, inquit, vir optime, amicis benefacere & ex inimicis reddere amicos. Hanc ſententiam citra controuerſiam primus omnium Socrates prodidit ad illum autorem refertur.

Humaniter

35 Alii cuipiam, roganti quot eſſent numero Spartiatæ, quod, inquit, ad arcendos malos ſufficiunt.

Et hoc ātea habetur

Cum Athenienſis quidam apud illum recitaret funebrem orationē conſcriptam in laudem eorum qui

fuerant à Lacedæmoniis in bello cæſi quales igiť in/ pag.42.
quit,noſtros eſſe putas q̃ iſtos vicerũt? Mos erat apud apoph.
Athenieñſes,vt q in prælio cecidiſſent publicitus oro/ 60
ne laudarenť,q̃ illi vocãt Epitaphiũ. In hac magno 36
artificio amplificabanť,& ciuitas Athenieñſes & popu Argute
lus poſtremo peculiariter hi q fortiter in bello mortẽ
oppetiſſent. At vir generoſi animi nõ inuidit arte ex
aggeratis Athenieñſiũ laudibus,ſed eas in ſuæ gentis
glĩá retorſit. Itaq; recitator ille magis illuſtrabat vir/
tutẽ Lacedæmoniorũ q̃ Athenienſiũ,Quandoquidẽ
hoc conſilio Homerus multis modis attollit virtutẽ
Hectoris,vt Achillis victoriam reddat illuſtriorem.

Archelaus regni ſocius Charilao,ſolitus eſt de illo 37
dicere quo pacto nõ ſit vir bonꝰ Charilaus, q ne ſce
leratis qdẽ moleſtus eſt. Ferť enim Charilaus mãſue/
tiſsimi fuiſſe ingenii. Hoc mox in catalogo cõmemo
rať in diuerſam ſententiã, ac meo iudicio argutiorẽ.
Et haud ſcio an in vita Lycurgi,ſuperſit ſyllaba οὐκ.
Ad hæc neſcio an Charilaus & Charillus idem ſint.

ARCHIDAMIDAS

Archidamidas cuidam in laudem Charilli prædi/ 38
canti quod pariter erga cunctos fuiſſet mitis ac man/ Iuſte
ſuetus,Et qua fronte laudetur aliquis inquit, q erga
ſceleratos ſe mitem præbeat? Perſpexit vir egregius
mãſuetudinem cum iuſtitia coniunctam eſſe oporte/
re. Alioqui principis in facinoroſos lenitas,qđ aliud
eſt quàm in bonos crudelitas?

Idem cuidam qui vitio vertebat Hecatæo rhetori,
qđ adhibitus ad ipſorũ cõuiuiũ nihil dixiſſet, Vide/ 39
ris,inqt,mihi neſcire quod is q dicendi nouiť artem Silere i
etiã dicendi norit oportunitatẽ. In ſenatu,in foro in tẽpore.
cõcionibus,in legationibus aliiſq; reip.negociis lo/
cus eſt oratori,in conuiuiis temulentis,maiore cũ lau
de ſilet eruditus quàm loquiť. Sic periti bellatoris eſt

non minus ſcire fugiendi artem q̃ purgandi.

ARCHIDAMVS

40 Archidamus Zeuxidami filius, roganti qm̃ eſſent Spartanæ ciuitatis præfecti, leges, inqt, ac legitimi magiſtratus. Grauiter cenſuit in rep. bene inſtituta ſupremã autoritatẽ eſſe legibus deferendã, nec vlli magiſtratui fas eſſe quicquã cõtra leges publicas tentare.

Legũ autoritas

41 Apud hunc quum quidã prædicaret citharœdũ, eiuſq; in canendo facultatem admirareẽ, heus inquit, vir optime, quid honoris ac præmii abs te ferent boni viri, quum tantopere prędices citharœdum? Recte taxauit non vulgi modo, verũ & principum prępoſtera iudicia, qui plerunq; plures faciunt Mimum aut Morionem, q̃ ſapientem fidiq; conſilii virum citharœdum vero cuius ars non reip. ſed voluptati ſeruit, adeo nõ iudicauit prædicandum, vt nec inter bonos viros habendum duceret.

Artes inutiles

42 Ad eum qui ipſi cantorem cõmendare volens dixit, hic eſt, bonus cantor. At apud nos inquit, hic eſt bonum condimentorum artifex, perinde quaſi nihil referret, vtrum quis muſicorũ inſtrumentorum ſono, an obſoniis & condimẽtis voluptatem adferat. Apud Athenienſes cantores erant in ſummo pretio, quum coquis nõ haberetur idem honos. Lacedæmoniis vero nihil arcebat artium, quod ciuium animos effœminaret magis quàm ad uirtutem accederent.

Ars inutilis

43 Quodã illi pollicente vinũ ſuaue, Quorſum, inqt, opus? Quandoquidẽ & plus abſumetur, & quæ fortes decent viros reddet inutiliora. O veræ maſculinum animum & omnium delitiarum contemptorẽ.

Cõtinẽter

44 Cum Corinthiorum vrbem obſideret, vidit è ſolo mœnibus promixo exilire lepores, moxq; verſus ad cõmilitones, habemus, inquit, hoſtes expugnatu faciles, quod fortuitu acciderat, veluti in omen rapiẽs.

Solerter

Molles enim ac parũ viros Græci leporis vocabulo notare ſolent, argumento eſt illud è comœdia, Tu te lepus es & pulpamentum quæris?

A duobus inter ſe diſsidentibus delectus arbiter, ambos duxit in Lucum Mineruæ cognomento Chalciœcę ſacrum, ibi exigit ab illis iuſiurandũ, vt ſtarent arbitri iudicio. Id vbi iuraſſent, pronuncio, inquit, ne prius hunc locum exeatis, quàm quod inter vos eſt diſsidii deponatur, & inuicem reconciliemini. Reperit vir ingenioſus quo pacto fieret, vt nec ambos offenderet, recuſato arbitrio, nec alterũ, è duobus alienaret, ſi pro altero contra alterum tuliſſet ſentẽtiam. Apud Lacedæmonios aũt nefas erat fallere, quicqd in Mineruæ templo promiſſum eſſet. 45 Solerter

Cum Dionyſius Siciliæ tyrannus filiabus Archidami veſtes ſplendidas multiq; pretii dono miſiſſet, recuſauit accipere dicẽs, Vereor ne hoc amictu puellæ mihi turpes videantur. Intellexit vir prudẽs virgines nullo cultu melius ornari, quàm ſimplici. Porrò ſericis, gemmis, & auro dehoneſtari magis quàm ornari, propterea quod veſtium luxus arguit animũ parũ ſobrium, & intuentium animos ad libidinem ſollicitat citius quàm ad honeſtã opinionem. Decet autem vt virgo tota & vndiq; virgo ſit, nec vlla ex parte det corruptę mentis ſignificationem. 46 Seuere

Conſpiciens filium ſuum cum athenienſibus iuueniliter ac temere congredientem, aut viribus, inquit, adde, aut animis adime. Docẽs periculoſam eſſe audaciam, ſi vires non ſuppetant ſpiritibus. 47 Audacia piculoſa

ARCHIDAMVS ALTER

Archidamus Ageſilai filius poſt conflictum apud Cheroneam habitum, quum à Philippo rege Macedonum literas acepiſſet acerbius ſcriptas, hũc in modum reſcripſit. Si metieris vmbram tuam, haudqua- 48 Arrogãtia

In bello Peloponeſiaco,ſociis rogantibus, quanta pecunia futura eſſet ſatis ac poſtulantibus vt tributorum certum modum præſcriberet, Bellũ,inquit,non quærit definita. Significans eos qui bellum ſuſceperunt,oportere per omnia ſeruire belli neceſsitatibus, quarũ nullus eſt certus modus,quod variæ ſint bellorum præter expectationem occaſiones. 54 Belli incerta

Vbi vidiſſet iaculum catapulta mittendum id tẽporis primun ex Sicilia aduectum, exclamans,inqt, Hercules perijt viri virtus. Quotiens enim inſtrumẽtis bellũ gerit quæ miſſo telo ſaxóue ꝓcul feriũt,minimũ intereſt inter fortẽ virũ & ignauũ. Verũ vbi cominus res geritur,tum apparet qui viri ſint,q non. 55 Fortiter

Quum Græci nollent reſcindere pacta quæ cum Antigono & Cratero pepigerant,& amplecti libertatem quã offerebat Archidamus, veriti ne grauiores eſſent habituri Lacedæmonios q̃ Macedones. Quis, inquit ſemp eandem ædit vocẽ. Cæterũ homo multas hac varias emittit voces,donec,qd' decreuit confecerit,hoc dicto ſignificans fallendam eſſe fidem,ſi qua magna inuitet vtilitas. Nullũ aũt eſt animal cui tã varia vox ſit q̃ homo. Hoc apophthegma videri poſsit indignũ Lacone,niſi poſt integritas eius gentis,barbarorũ cõmercio degenerat. Dicti poteſt honeſtus aliquis vſus eſſe,veluti ſi quis admoneat pro tẽpore proq; re nata variandũ eſſe ſermonis habitum. Et vbi loquendũ ſit ſeuerius,eſt vbi blandius,eſt vbi magnificentius, eſt vbi ſubmiſſius, eſt vbi iucundius, eſt vbi durius. Id ſi fiat citra perfidiam, prudentia eſt. Porro ouilli mores dicuntur hominum ſtupidorum, qui ſeſe neſciunt rebus ac perſonis accommodare. Græcorum igitur conſtantiam Archidamus ſtultitiæ tribuit, qui propoſita libertate nollent mutare vocem. 56 Vafre

ASTYCRATIDAS

57 Aſtycratidas poſteaq̃ Agis ſuperatus eſt apud Megalopolim in prętio aduerſus Antigonum, cuidã dicenti. Quid nũc facturi eſtis o Lacedæmonii? An Macedonibus ſeruituri? Quid tandem inqt? Num Antigonus vetare poteſt quo minus in pugna pro patria mortẽ oppetamus? Generoſa vox, ſentiens libertatẽ vrbis eſſe vita chariorẽ, nec turpiter occumbere qui pro patria pugnans moritur. Quoniã moriendi poteſtatẽ nullus hoſtis poteſt eripere, quiſquis mortẽ cõtemnit habet quo quum vult, ſemen in libertatem aſſerat. Ea vox arguit egregie fortem animum, ſed cuius exemplum nulli bono ſit imitandum. Fortius eſt diuinam ſeruitutem quãuis duram perferre, q̃ morte finire dolores. Multoq; ſanctius eſt quod docet Socrates, non eſſe fas animam de corporis præſidio decedere in iuſſu imperatoris.

Generoſe

BIAS LACEDÆMONIVS

58 Bias Lacon inſidiis circũſeptus ab Iphicrate Athenienſium duce, quum illius milites rogarent quid in eo rerum ſtatu eſſet faciendum, Quid aliud, inquit, niſi vt vos fuemini, ego pugnãdo moriar? Talis erat aius Catonis Vticenſis, q cæteris ſuaſit vt ſuæ ſaluti ꝯſulerẽt ipſe ſpõtanea morte turpẽ effugit ſeruitutẽ.

Fortiter

BRASIDAS

59 Braſidas quum murem in caricis cõprehendiſſet. morſus ab eo dimiſit captũ, moxq; ad eos q aderãt, vt nullũ, inqt, eſt animal tã minutũ, quin ſeruari poſſit, modo auſit vlciſci inuadentes. Hoc dicto fortis & aĩoſus dux ſuis animum aduerſus hoſtes addidit.

Solerter

60 In prælio quodam per clypeũ vulneratus, eduxit haſtam ẽ vulnere, & eadem hoſtem interemit q vulnerauerat. Pulcherrimũ eſt inimicum ſuiſ ipſius armis opprimere. Hoc apophthegma non eſt.

Cuidam

Cuidã percontanti qũo vulnus accepiſſet,perq̃ ſe 61
ſtiuiter rñdit Prodente me ſcuto. Ita crebro malũ p̃ Lepide
illos venit,quorũ præſidio credimus nos eſſe tutos.

Egreſſus ad bellum hunc in modũ ſcripſit Epho, 62
ris.Quicquid erit malorum in bello, aut profligabo,
aut moriar,teſtatus animum fortiſsimo duce dignũ.
Nam euentus homini nõ eſt in manu. Cæterum vbi
cecidiſſet in prælio dum Græcos Aſiã incolentes li,
berat,& id nuntiaturi oratores Lacedæmonem miſsi
matrẽ eius Archileonidẽ adiſſent,illa nihil prius ro,
gauit,q̃ an Braſidas honeſte occubuiſſet. Tracibus il Fortiter
lius virtutem collaudantibus dicentibusq; non eſſe
apud Lacedæmonios aliũ illi parem,ignoratis,inqt,
hoſpites quales ſint Lacedęmonii. Erat quidem vir
bonus Braſidas. cæterum Sparta multos habet illo
præſtãtiores. Vtrũ in hac fœmina magis admirari cõ
uenit,animi ne generoſitatẽ,que de filii morte quod
obtigiſſet honeſta gloriandum etiam putaret, tãtum
abeſt vt muliebriter defleuerit, an modeſtiam & in
patriam affectum,quæ non paſſa ſit ita filiũ prædica
ri,vt reliquorũ Spartanorũ gloriæ decederet aliqd.

DAMONIDAS

Damonidas quũ à chori magiſtro poſtremũ in cho 63
ro locũ accipiſſet,Euge inquit,Chorage reperiſti quo Habetur
pacto & hic locus quũ per ſe ſit in honoratus fiat ho ãtea ſi'e
norificus. Gñoſus adoleſcẽtis animus,q fiducia ſui, pagina
nõ metuit ne locus abiectior eſſet dede cori, ſed citiꝰ 5.apo.8
futurũ arbitrabať vt p̃ ipſum locus fieret honoratior.
Id enim ſæpenumero factũ legimus, vt hõis virtus
magiſtratui p̃ ſe ꝯtẽpto & humili dignitatẽ cõciliarit.

DAMIS

Damis quum Alexander Magnus per literas petiſ 64
ſet.vt Lacedæmoniorũ decreto decernerenť ipſi di, ambicio
uini honores,& in deorũ numero referreť age, inqt, notata

conceſſamus Alexandro ſi velit appellari deus. Vt deſpectim riſit ſtultam principis ambitionem, qui pu tarit ab iis poſſe creari deos, q̃ ipſi nihil aliud eſſent q̃ homines, aut ſi hoc nõ putauit, inſigni ſtultitia fal ſi nominis vmbra gloriaretur.

DAMINDAS

65 Damindas quum Philippus irrupiſſet in Pelopo/ neſum, & q̃dam ita loqueretur, periculum, eſt ne acer ba patiantur Lacedęmonii, niſi Philippo reconcilien tur, O ſemiuiri, inquit, quid nobis poterit acerbe acci dere, qui mortem contemnimus.

Mortis contem ptus

DERCILLIDAS

66 Dercillidas orator miſſus ad Pyrrhũ q iam exerci tum induxerat in terram Spartanorũ, vt cognoſceret quid ſibi vellet, quum Pyrrhus præſcriberet, vt regẽ ſuum Cleonymũ reciperent, alioqui futurum vt intel ligerent ſe nihilo cæteris eſſe fortiores, hunc in mo/ dum reſpondit, Si deus eſt Cleonymus, non metui/ mus eum, quippe qui nihil ſceleris cõmiſsimus, Sin homo eſt, nihilo eſt nobis prętantior. Hoc delemma te taxauit ſuperbas regũ minas. Dii qui quos velint poſſunt lædere, nec à quoquã lædi viciſsim, non no/ cent niſi improbis, homines hominibus ex æquo me tuendi ſunt. proinde qui ſuperbe minantur aliis, aut dii ſibi videntur, aut non cogitant id quod minãtur aliis in ipſos poſſe recidere.

Genero ſe

DEMARATVS

67 Demaratus poſteaquàm cum ipſo colloquiũ Oron tes habuiſſet aſperius, cuidam dicenti, Aſperius te/ cum egit Orontes ĉ Demarate. Nihil, inquit, in me peccauit. Siquidem qui ad gratiam colloquuntur hi lædunt, non qui durius cumq; maleuolentia verba faciunt. Intellexit vir prudens nihil eſſe nocentius blandiloquio, quod vt non fallat, reddit hominem

Blandi/ loquiũ

inſolentiorem. At qui ex odio durius loquitur adeo non lædit, vt interdum proſit etiam, ei præſertim qui nouit ex inimico decerpere fructum aliquem

Cuidã pcontãti q̃ ob cauſam apud Spartanos, q ſcutum abieciſſent, notarent ignominia & infami vocabulo Rhipſaſpides appellarent, q galeas aut thoraces, nõ item. Quoniã inquit, hæc ſua ipſorum cauſa gerunt, ſcutũ vero cõmunis exercitus gratia, ſignificans vnicuiq; pluris eſſe faciendã cõmunem vtilitatem, q̃ propriam. Qui galeam aut thoracem abiecit, ſeipſum prodit tantũ & exarmat, qui ſcutum abiecit, prodit vniuerſam phalangem. Nam obtentu clypeorum tota acies tuta eſt aduerſus hoſtium iacula. 68 Pubica vtilitas

Cũ audiret Cantorẽ quendam oſtentantem artem ſuã, nihil aliud laudis illi tribuit, tantũ ait, mihi videtur, nõ male nugari. Tantus erat cõtẽptus artiũ, quæ licet eſſent operoſæ, tamen ſolummodo delinirent aures, nullam ſeriam vtilitatem adferrent reipub. 69 Ars inutilis

In cõſeſſu quodam rogatus, vtrũ ob ſtultitiam an ob ſermonis inopiam ſileret, Atqui ſtultus, inquit, ne poſſit quidem ſilere. quidam ob præclarũ exiſtimant nunq̃ ſileant, quum id ſit certiſſimus fatuitatis argumentum, vt contra ſilentium, vbi loquendi tempus non eſt, prudentię ſignum eſt. 70 Silentiũ opportunum

Cuidã percõtanti quur exularet Sparta quũ eſſet rex, quoniã, inquit, leges ſunt in ea potentiores, ſignificans regẽ apud Lacedæmonios eſſe principẽ ciuitatis an nõ legum dominũ, ſed his nõ minus obnoxiũ regem q̃ ciues. hoc ipſum laudabat in ſuę gentis inſtitutis, per quod cogebat exulare. Dedit interim inſigne moderationis ſpecimẽ, quo animo ferens exillum autoritate legum indictum, ne de patria male loquens nec de legum iniquitatem querens. 71 Moderate

Cum Perſa quidam cerebris muneribus quetũ quẽ 72

Modera te. amabat Demaratus, tandem adduxiſſet, atq; id iacti tans apud illũ dixiſſet, O Lacon uenatus ſum amaſiũ tuũ, per deos, inquit, non tu ſane venatus es, ſed mercatus, iu iocum vertens contumeliam, ob quam alii ſolent cœlum miſcere terre ſimulq; ſignificans, nõ eſſe ſpecioſum pecunia vincere.

73 Clemen tér. Perſa qdã à rege defecerat, Is ſuaſu Demarati mutatus quũ reuertiſſet ad ſuos, tentaretq; eũ rex, interficere, Turpe, inquit, fuerit o rex, ſi cũ hoſtis fuerit nõ potueris ab eo defectionis pœnas ſumere, nunc amicũ factũ velis occidere. Hoc prudentiſsimo dicto, & regis indignationem tẽperauit, & eius cui reditũ per ſuaſerat incolumitati cõſuluit. Vtriq; conſultor vtilis alteri ne quid indignũ regia manſuetudine cõmitteret, alteri ne pœniteret ab errore reuocanti paruiſſe.

74 Modera te. Ad eũ vero q apud regem Perſarũ paraſitum agebat, ac ſubinde in Demarati exiliũ dicteriis ludebat, Nõ inqt, amice tecũ pugnaturus ſum. Nã vitæ aciẽ abſumpſi. Ludens ex ambiguitate vocis τάξις enim Græce, tum ordinẽ ſonat, tum aciem. Nullus autem ad pugnam inſtructus eſt, cui nulla ſupereſt acies, & ordinem vitæ abſumpſit, qui ex rege factus eſt exul.

EMEREPES

75 Frugaliter. Emerepes Ephorus, ex Phrinidis muſici cithara, nouẽ habente chordas, duas incidit, noli inquiens, deprauare muſicam. Priſci cantores non nouerant niſi ſeptem chordas, qbus aliquid addere, ac muſicã pro ſimplici reddere operoſiorẽ, iudicabat, artis eſſe corruptelam. Adeo Lacedęmoniis nulla nõ in re placebat ſimplicitas ac frugalitas.

EPÆNETVS

76 Mendacium. Epænetus dicere ſolitus eſt, mendaces oĩum ſcelerũ & iniuriarum autores eſſe. Ea ſententia nõ diſſonat à literis Hebræorũ, quæ narrant ſerpentis mendacio

primum fores apertas omni vitiorum generi. Mendacium autem nomine continentur, aſſentatores calumniatores, infidi conſilii arii, peruerſi educatores, qui fontes ſunt ferè malorum omnium qbus ſurſum deorſum turbatur uita mortalium.

EVBOIDAS

77 Euboidas audiens à quibuſdam prædicari vxores alienas, non approbauit id factum, dicens de moribus ingenioq; vxorum apud exteros nullam omnino faciendam eſſe mentionem. Qui non tulit laudari coniuges aliorum quid faceret vituperantibus? Prima laus pudititiæ matronalis eſt, nulli notā eſſe prçterquam ſuo viro, qui cum cubat. habetur pag. 25. apo. 32.

EVDAMIDAS

78 Eudamidas Archidami filius, Agidis frater, quum audiſſet Xenocratem iam ſenem in academia cum amicis diſputantem, percontatus eſt, quis eſſet ille ſenex, Vbi reſponderat aliquis illum eſſe virum ſapientem, & ex eorum numero qui virturem quærerent. Et quando, inquit, ea vſurus eſt, ſi adhuc quçrit? Viſum eſt Laconi ineptum, per omnem vitam de virtute diſputare veluti de re controuerſa, quū oporteat à prima ſtatim adoleſcentia habere certiſsima decreta de honeſto impreſſa animo, & ſecundum virtutem exerceri, non quærere quemadmodum faciunt philoſophi q magna, contentione inter ipſos de ſummo bono ac malo digladiantur, ne in hoc qdem ſatis conſentientes quid ſit virtus aut beatitudo. Argute

79 Idem audito philoſopho qui diſſeruerat, ſolum ſapientem eſſe bonum belli ducem, Sermo quidem, inquit, mirificus eſt, at q eum dicit fide caret, eo quod illum nunquam circonſonuit tuba, Probauit ſententiam, ſed indicauit neminem cum fide loqui de re q̃ nullo modo ſit expertus. Experientia

80 Die quodam quũ Xenocrates argumentum quod tractabat diſſerendo aſſoluiſſet, iamq́; finem dicen-di feciſſet ſuperuenit Eudamidas, cui, quum comitũ quiſpiam dixiſſet poſteaq̃ nos adſumit, tum ille de-ſiit dicere, Recte inquit, ſiquidem ea dixit quæ vo-luit. Rurſus quum alter diceret, bonum erat audire, putans fore vt ſua cauſa iuberet Xenocratem eadẽ de integro diſſerere, Quid, inquit, Eudamidas, ſi ve-niſſemus ad iam cœnatum, nũ poſtularemus vt cœ-

Vrbane naret iterum? Ciuilitatis erat ꝙ philoſophum ad ite-randam diſputationẽ perpellere noluit, ꝙ ea res nõ caruiſſet tedio dicentis, Laconicæ virtutis erat, quo d magis admirabatur præclara facinora deſignantes, q̃ de virtute diſſerentes.

Cuidã percontãti quur ciuibus bellũ aduerſus Ma-

81 cedones ſuſcipere volentibus, ipſe autor eſſet quie-ſcendi. Quoniã, inqt, nolo illos mẽdacii arguere, Te-cte ſignificans Spartanos glorioſe magis q̃ ſerio bel-

Ciuilit lũ poſcere. Eos prodidiſſet Eudamidas, ſi ipſe quoq; bellũ approbaſſet. Tum enim fore putabat, vt ciues bellum detrectarent. Nunc efficit, vt per ipſum ſteti-ſe videret, quo minus bellum ſuſceptũ eſſet, ac ciui-bus fortitudinis gloriam reliquid integrã quaſi prõ-ptos haberent ad bellandum animos.

Cum quidam cõmemorãdo laudem ac thropheæ

82 quæ Lacedæmonii ex rebus cũ Perſis prçclare geſtis retuliſſent, hortaretur ad bellum cũ Macedonibus ſu-ſcipiendum, Ignorare mihi videris, inquit iſthuc idẽ eſſe, ac ſi quis deuictis mille ouibus pugnarẽt cũ qn-

Argute quaginta lupis, ſignificans Perſas & deliciis effœmi-natos, & ob id imbelles nõ fuiſſe difficile uincere. Sed aliud eſt cũ Macedonibus bellacisſima gente rẽ hr̃e. Proinde q ob victorias à Perſis reportas cẽſeret cũ Macedonibus bellũ itẽ ſuſcipiẽdũ, nihilo proba-

bilius diceret,ꝙ ſi qs ei quiuiciſſet mille oues,diceret
aude cū qnq̄ginta lupis ꝓgredi,q tot oues deuiceris.

Rogatus de cātore quodam, q fœliciter cecinerat 83
qualis ipſi videret,Magnus,inqt in re parua delini-
tor.Cōtēpſit opoſam artē,cuiꝰ nullus erat fructꝰ,præ Ars inu
ter inanē, ac temporariā delectatiunculam aurium. tilis

Cum quiſpiam prædicaret laudes vrbis Athenarū 84
Quis,inquid, eam ciuitatē merito laudet, quā nemo Integre
dilexit factus ſeipſo melior? Non iudicauit eam vrbē
eſſe dignā vlla laudæ, quæ ſic eſſet corrupta deliciis
ac viciis, vt nullus in ea libenter viuēs euaderet me-
lior,ſed deteriores oēs tacite præferens Spartā Athe
nis in qua qui vixiſſet,efficeretur melior.

Argiuo cuidā dicenti Lacedæmonios peregrina- 85
tionibus reddi deteriores,quod interim degenerēt à
maiorum legibus & inſtitutis, At uos,inqt, quū Spar
tam venitis nō deteriores,ſed meliores euaditis.Di- Argute
ctum retorſit in Argiuū, Nam hoc dicens magis ſuā
gentem vituperauit ꝙ Lacedęmoniorum, ſimul indi-
cauit quantoperere referat inter quos viuas.

Cū Alexander in Olympiis præconio ius feciſſet 86
oībus exulibus in ſuā cuiq; patriā redeundi,pręterꝙ
Thebanis. Infortunatū quidem inquit præconiū,ſed
vobis o Thebani glorioſum. Solos enim vos metuit
Alexander. Ad conſolandos Thebanos ſic interpre Argute
tatus eſt vir animi ſolertis. Etenim q permittit exu-
libus reditum in ſuā patriā, nō metuit ne moliantur
vindictam A Thebanis igitur ſolis metuebat.

Rogatus à quodam quā ob cauſam Lacedęmonii 87
priusꝙ irēt in pręliū Muſis immolarēt,quū illis nihil
videretur eſſe cum Marte commercii, Vt rebus,inqt,
fortiter geſtis contingat honeſta commemoratio. Be-
ne gerēdæ rei laudem ſibi tribuebant,vt aūt egregia Genero
geſta ſplendidis verbis celebrarentur, hoc à Muſis ſe

eloquentiæ prȩſidibus petendũ iudicarũt, eo qđ ipſi negligerẽt eloquentiæ ſtudiũ, ſimul admonebat nõ expetendam honorificam memoriam, niſi recte factis promeritam.

EVRYCRATIDAS

88 Eurycratidas Anaxãdridæ filius, percõtanti quur Ephori per ſingulos dies de conuentis & contractibus ius dicerent, Vt inter hoſtes etiam, inquit, mutuam fidem inueniamus. Maiore reipub. diſcrimine pacta violantur in bellis, ſed illic quoq; violantur ab his qui domi conſueuerint fallere.

HERONDAS

89 Herondas quũ eſſet Athenis audiſſetq; quendam iudiciũ ſententia dãnatũ de crimine ocii, q mœſtus incederet, & ab amicis mœſtis deduceret, iuſſit ſibi cõmonſtrari eum q in cauſa liberali, reus perageretur

Genero ſe

Locedæmonii quicqd erat ſordidarũ artiũ, non p ciues, ſed p Helotas mancipia exerceri volebant, eoq; mirabatur Herondas, ob id quenquã vocari in ius, quod ſeruilia nõ exerceret, ibiq; pro crimine haberi, quod Lacedæmone iudicaretur honeſtũ ac libere.

THEARIDAS

90 Thearidas quũ gladiũ cote acueret, rogatus à quopiã nũ eſſet acutus, acutior, inqt calũnia, grauiter innuens rẽ oĩum rerum nocentiſsimã eſſe calumniam.

Calũnia

THEMISTEAS

91 Themiſteas quũ eſſet vates prȩdixit Leonidȩ regi futurã apud Thermopylas internitionem, tũ ipſius, tum cõmilitonũ eius. Itaq; quũ à Leonida Lacedæmonem mitteretur, hoc quidem titulo, vt renunciaret euentura, ſed re vera ne ſimul cum aliis periret, non ſuſtinuit ire, dicens, vt pugnarem huc miſſus ſum, nõ vt ferem nuncia. Quis non admiretur in vate tam præſentẽ animũ? Prȩuidit exitium, nec euita-

Humaniter Fortiter

re voluit, quum id liceret honeſto titulo. Admirabilis etiam fuit Leonidæ moderatio, q vati triſtia nuncianti non tantũ non ſuccenſuit, vt principũ vulgus ſolet, ſed & vitæ & famæ illius conſultum voluit.

THEOPOMPVS

Theopompus interrogãti quo pacto quis regnũ tuto poſsit tueri, Si, inquit, amicis ꝯcedat iuſtã libertatẽ pro viribus interim aduigilans ne ſubditi afficiantur iniuria. Multis principibus exitio fuit quod amicis nihil nõ permitterent, ciues iniuria affectos negligerẽt. Hic tẽperantia adhibẽda eſt, vt princeps nec amicos alienet tyrãnica ſęuitia nec patiat̃ illos regia familiaritate abuti ad qduis audendũ prętet ius aduerſus plebeios, q nimiũ irritati ſæpe reges ſuos excuſſerũt. 92 Moderate

Hoſpiti cuidam iactanti quod apud Theopõpi ciues, philolacon, hoc eſt Laconũ amans diceretur, prę ſtaret, inquit, ſi φιλοπολίτης id eſt ciuium amans diceretis, potiuſq̃ Laconũ. Alter expectabat vt ſibi pro ſtudio erga Lacones agerentur gratiæ, At ille notauit hoſpitem, qui alienæ ciuitatis ſtudioſus haberi mallet q̃ ſuæ, quum prima charitas debeatur patriæ. Porrò quiſquis alienam rempub. vehementer adamat, ſuam quodammodo vituperat. 93 Argute

Huic ſimile eſt illud, Cũ legatus ab Helide miſſus diceret ſibi ob id à ciuibus legationẽ cõmiſſam, qđ vnus Laconicam vitam admiraretur, rogauit hominem vtrum meliorem duceret vitam aliorũ ciuiũ, an ſuã ipſius. Cum is reſpondiſſet ſuã ipſius, Qui poteſt inqt, igit̃ iſta ciuitas ſeruari in qua quũ multi ſint, vnus tantũ bonus eſt? Salſe taxauit oratoris imprudẽtiã, q Lacedæmonios ac ſeſe laudarít cũ ſuorũ ciuiũ vituperatione. Probabat Lacedæmoniorũ mores, ſed ſolus Helidenſiũ, reſtabat igitur vt apud Helidẽſes nõ eſſet niſi vnus vir bonus, cui placerent honeſta. 94 Argute

95 Dicente quodam ideo ſeruari rempub. Spartanā quod reges ſcirent imperare, Imo potius, inqt, quod ciues ſciant parere, inſigni modeſtia regum laudē in ciues transferrens. Multam habet momenti principis integritas, ſed multo plus ciuium recta inſtitutio.

96 Cum Pylii dceretum ædidiſſent quo Theopompo tribuebantur ſummi honores, reſcripſit, Mediocres honores ipſum tempus auget, immodicos abolet. Hoc animo quid excellentius? quod alii ſibi aut vindicant arroganter. aut ambiunt inepte, hoc vltro delatum reiecit, ſimul & ſuam declarans modeſtiam & amicos admonens, in omni re modum eſſe optimū. Quin & illud acute perſpexit, quę ſubito creſcūt in altum, non eſſe diuturna, quod genus ſunt betæ & cucurbitę, cęterum quæ paulatim augeſcunt, ea ferræ ætatem veluti quercum & buxum.

97 Cuidam oſtendenti ciuitatis ſuæ mœnia, ac pconſtanti, num valida & alta viderent, minime inquit, ſi quidem ſunt mulierum, ſentiens ciuitatem ſatis munitam eſſe ſi viros habeat, ſin minus, nihil prodeſſe quamlibet operoſa munimenta.

Non eſt i grȩco, ſed Philelphus vertit.

98 Vxori obiurganti, quod regnum humilius ac minus eſſet filiis traditurus q̄ accepiſſet, hactenus igitur inquit maius, quod diuturnius. Ita Plutarchus in vita Lycurgi quæ moderata ſunt in longum tempus durant, & hoc ipſo meliora ſunt.

Sapiēter

THECTAMENES

99 Thectamenes poſteaq̄ Ephori capitis ſententiam in ipſum pronuntiaſſet, abiit ridens, Rogantibus qui aderant, ac etiam contemneret Spartanorum leges, Nequaquā inquit, quin gaudeo potius quod hæc mihi multa ſoluenda eſt quum eam nec indixerim cuipiam, nec à quopiā mutuo acceperim. Vir innocens nō accuſauit patriæ ſuæ leges, ſed hoc felicitatis eſſe

Mors cō tempta

iudicabat,quod mori iuberetur,qui neminē ad mor/tem adegiſſet,nec cuidam deberet vitam niſi ſibi. Facete mortis mœnas vocauit mulctam, rem atrocem molliori vocabulo ſignans. Iure autem cogitur ſoluere pecuniam,qui eam vel extorſit ab alio, vel mutuo ſumpſit. M. Tullius hoc apophthegma ſic vertit Tuſcul.quæſt.lib.1. Cum Lacedæmonius quidam,cuius ne nomen quidem proditum eſt, mortem tantopere contempſerit, vt quum ad eam duceretur, damnatus ab Ephoris,& eſſet vultu hilari atq; læto, dixiſſet eiq; quidam inimicus, Contemnis'ue leges Lycurgi? Re/ſponderit. Ego vero illi maximam habeo gratiam, qui me ea pœna mulctauerit, quàm ſine mutatione & ſine verſura poſſem diſſoluere. O virum Sparta dignum, mihi quidem qui tam magno animo fuerit, innocens damnatus eſſe videatur. Pro διαυτίσαντα Cicero vertiſſe videtur, verſuram Luſit autem con/temptu mortis Thectamenes,quaſi mors leuior eſſet multa, quàm pecuniaria,quod illam quiſque de ſuo poſſet ſoluere, ob hanc multi cogantur vſuram aut verſuram facere.

THERYCION

Therycion ē Delphis rediens quum videret in Iſthmo anguſtias à Philippi copiis occupatas. Malos inquit, o Corinthii portarum cuſtodes vos habet Pe/lopennefus. Alluſit eo, quod grauiter animaduerti ſolet in ciues quibus vrbis portæ commiſſæ ſunt, ſi eas indiligenter cuſtodierint. Multo magis accuſari merebantur Corinthii, qui totius Peloponneſi por/tas Philippo prodidiſſent. 100

HIPPODAMVS

Hippodamus quo tpe Agis aduerſus Archidamū aciē iſtructam habebat ſimul cū Agide iuſſus eſt ire Spartam curaturus, illic ea quibus erat opus. An non

inquit, honeſtius eſt vt pro Sparta forte bonumq́ꝫ virum præſtans mortem oppetã? Ac poſt ſumptis ar‑ mis, ſtansq́; regi ad dextram pugnando interiit. Con ſultum volebant illius ſenectuti, quæ viribus defecta in bello non ita multum eſſet habitura momenti, in patria futura non nulli vſui, exceſſerat enim annum octogeſimum, at ipſe ſibi non indulſit.

Mors contem pta

HIPPOCRATIDAS

2 Hippocratidas acceptis literis à Cariæ ſatrapa in quibus continebatꝰ, Lacedæmoniũ quendam quum fuiſſet conſcius inſidiarũ, quas quidam ipſi ſtruxerãt, nõ indicaſſe rem, ſed ſilentio texiſſe ſimulq́; rogabat ſatrapas quid de illo facturus eſſet, reſpondit hunc in modũ, Si quo magno beneficio illum affeciſti, interfi ce, ſin minus, eiice è regione, vt ad virtutem formi‑ doloſum. Ingratitudinem erga bene meritũ cenſuit morte plectendam. Cæterum quod eſſet non per ma litiam, ſed per formidoloſitatem commiſſum, ei ſatis ſupplicii iudicabat exilium. Non enim ipſe ſtruxerat inſidias, ſed ſibi metuens non prodidit.

Moderate

3 Huic quũ aliqñ fuiſſet obuius adoleſcens quẽ ama tor ſequebatur, erubeſcenti adoleſcentulo, Cũ his in quit oportet ambulare, cum quibus conſpectus non mutes colorem, Docuit ex improbis cõuictoribus ni hil capi fructus, niſi probrum & ignominiam.

Pudice

CALLICRATIDAS

4 Callicratidas claſsis præfectus, à Lyſandri amicis ſollcitatus, vt vnũ quædã ex inimicorũ numero per‑ mitteret ipſis interimere, & acceperet talẽta quinqua ginta, tametſi vehementer opus haberet pecuniis ad ſoluendum nautis haud ſtipendium, haud tamen cõ ceſsit, Ad quum Clander q erat illi à conſiliis dixiſ‑ ſet, accepiſſem ſi fuiſſem Callicratidas, Et ego, inquit, ſi fuiſſẽ Cleãder. Mira ducis integritas q̃ nulla pecu‑

Iuſte

nia licet neceſſaria, vel ad hoc corrũpi quiuerit, vt in vnũ hoiem pateref aliqd iniquũ fieri, ſimulq́; monuit i oi actione ſpectandũ eſſe decorũ pſonæ. Quod forte decuiſſet Cleandrum, nõ decuiſſet Callicratidem. Quod deceret plebeium, nõ ſemper decet principẽ.

Idem profectus Sardeis ad Cyrum iuniorẽ, quo tũ 5
Lacedæmonii in bellicis ſocio vtebantur, petiturus pecunias rei nauali neceſſarias, primo ſtatim die iuſſit renunciari ſe cũ Cyro velle colloqui. Quem vt audit bibere, expectabo inquit donec biberit. Ac tũ quidem abiit, quoniã intellexit eo die non poſſe dari cõueniendi regis copiam, ne parum ciuilis haberetur. Poſtero vero quum iterum audiſſet illum bibere, nec ſe admitti ad colloquiũ, dixit ita curam habendã pecuniarum, vt ne quid tamen committeret Sparta indignum moxq́; inde receſsit Epheſum, multa imprecatus mala iis, q primi à barbaris fuiſſent ludibrio habiti, eosq́; ſua patientia docuiſſent illos fiducia diuitiarum alliis illudere. Iurauitq; apud comites ſeſe vt primũ Spartã rediſſet, nihil non facturũ, vt Græcos inter ſe ↄciliaret, quo barbaris fierent magis formidabiles, deſinerentq́; illius regis viribus inter ſeſe pugnantes egere. Quid non & faciunt & patiuntur homines vbi pecuniarum vrget inopia? Ad generoſa Spartani mens maluit pecuniã negligere, q̃ effœminati regis tertio pati faſtidium, quũ alii leuioribus de caſis æquo animo ferant, ſi vel poſt totos ſex menſes admittantur ad regis colloquiũ. Deinde nihil imprecatus eſt ipſis barbaris aut regi, ſed iis indignabatur, qui primi ſua tolerantia docuiſſent eos ob obulentiã tantas criſtas ſumere. Nã ſi fuiſſent oẽs quales erant Spartani, opũ ac voluptatum contemptores, nunquã ad tantam inſolentiam veniſſent barbari. Poſtremo ſingularis erat prudentiæ, qđ perſpexit Græcos non

A oſe

Pruden ter

alia magis ratione poſſe barbaris reddi formidabiles quàm ſi poſitis inteſtinis ſimultatibus mutuam inter ſe concordiam ſancirent.

6 Interrogatus quod genus homiẽs eſſent Iones, Liberi inquit mali, ſed ſerui boni, ſignificans illos neſcire imperare ac libertate vti, ſed ſeruitutem æquo animo ferre, videlicet referendos ad ſecũdum hominũ genus iuxta diſtinctionem Heſiodi, qui per ſe quidẽ non ſapiunt, ſed parent recte ſapienti.

7 Cũ Cyrus ſtipendium miſiſſet militibus Callicratidi ſeorſim xenia, amicitiæ monumenta, Stipendium qdem accepit, xenia vero remiſit, negans ſibi cũ ipſo priuatam habendam amicitiam, ſed quam haberet publicam cum Lacedæmoniis omnibus, eandem illi ſecum quoq; intercedere. Quid hoc animo incorruptius, qui totius ad reipub. comoda ſpectabat.

Simile ante habetur pag. 15. apo. 67.

8 Apud Arginuſas quũ eſſet nauali pugna cõflicturus, atq; Hermon nauclerus diceret, bonũ eſſe ab eo loco ſoluere, qđ Athenienſiũ triremes numero lõge plures eſſent. Quid inqt tũ poſtea? Atq fugere ignominioſum eſt Spartæ ac damnoſum, cõtra manentẽ aut mori, aut vincere honeſtiſsimũ. Gloriã vitę anteposuit, ſed publicam gentis, non priuatam ſuam.

mors cõtempta

9 Ante conflictum peracto ſacrificio, quum aruſpex nuntiaret ex incẽſis, exercitui quidem portendi victoriam ſed imperatori mortẽ nihil expauefactus. Haud penes vnum, inquit, ſunt res Spartę, Me ſiquidem mortuo nihilo deterius habitura eſt patria, ſed ſi ceſſero hoſtibus aliquid decedet patriæ. Itaq; quũ Cleãdrum pro ſe ducem deſignaſſet, naualem pugnam aggreſſus eſt ac pugnando interiit.

mors cõtempta

CLEARCHVS

10 Clearchus militũ auribus ſubinde ſolet inculcare, Militi magis eſſe metuẽdũ imperatorẽ q̃ hoſtẽ, quæ

vox mortẽ minabaẽ militi, q parũ grauiter ſe geſſiſſet in prælio. Honeſtius aũt eſt cum laude vitã impendere patriæ q̃ cum dedecore pœnæ. Hoc dictũ non quiuis milites laturi ſint, ſed hi facile ferebãt, quibus matres domi ſolent edicere, vt aut victores cum armis redirent, aut mortui in armis referrentur.

CLEOMBROTVS

Cleombrotus Pauſaniæ, filius cum hoſpes qdam controuerſiam haberet cũ patre de virtute tantiſper inquit pater eſt te præſtãtior, quo ad tu quoq; genueris. Ciuiliter deterruit hominem à contentione, quod pater vel hoc nomine ſuperior eſſet, quod filium dediſſet patriæ, quum ille nondum pater eſſet. 11 Vrbane

CLEOMENES

Cleomenes Anaxãdridæ filius, dicere ſolet Homerũ eſſe poetã ciuiũ Lacedæmoniorum, Heſiodũ vero Helotũ, hoc eſt ſeruorum, quod ille docuiſſet qũo gerendum ſit bellum, qũo colendi agri. Nam vt ante dictum eſt, Lacedæmonii tantum ad bellicas res inſtituebantur, eoq; humiliores operas, & artes manuarias ſeruis committebant, quos illi vocant Helotes. 12 Argute

Idem cum Argiuis ſeptem d'erũ pactus inducias quum obſeruans deprehendiſſet illos tertia nocte indulgere ſomno, fiducia videlicet induciarum, adortus eſt, eos & alios interfecit, alios abduxit captiuos. Cæterũ quum illi probro daretur violata iuſiurandi fides, De diebus, inqt, pactus ſum, noctes nõ additæ in iureiurando. Quanquam, & alioqui, quiquid mali quis fecerit hoſtibus, id & apud deos & apud homines habetur iuſtitia præſtantius. Verum huic magnificæ voci non reſpondit euentus. Nam & vrbe cuius gratia violarat conuenta, fruſtratus eſt, eo quod mulieres detractis è templis deorum armis illum vltæ ſunt, perinde quaſi diis ipſis quos cõtẽpſerat pœnas 13 Vaſre

de ipſo ſumentibus. Poſtremo verſus in dementiam, ipſe ſibi gladiolo quodã fodit & incidit corpus à talis vſq; ad loca vitalia, itaq; vitam finiit, ridens & ore diducto. In hoc apophthegmate nihil habes imitatu dignum, vtile tamen exemplum ad vitandum iuſiurandi violationem.

14 Animoſe — Cum agur illũ dehortaretur, ne exercitũ educeret ad vrbem Argiuorum, alioqui reditum illinc fore turpem, poſteaq̃ admouiſſet ciuitati copias, ac portas videret clauſas, & mulieres in mœnibus, hic, inquit, reditus tibi turpis videtur, in quo viris mortuis, vxores occluſere portas? Fortis animus ſi cum æquo bonoq; fuiſſet coniunctus

15 Moderate — Argiuis nonnullis illum cõuicio laceſſentibus, vt periurium & impium, Vobis, inquit, poteſtas eſt mihi maledicendi, at mihi poteſtas eſt vobis faciẽdi male. Admonet non eſſe tutum eos maledictis iritare quibus in manu eſt quũ velint re ipſa lædere, ad hęc nõ oportere potẽtes humiliorũ dictis admodũ cõmoueri. Satis enim vindictę eſt, quod licet quum libet vlciſci quum illis nihil aliud reliquum ſit q̃ male loqui.

16 Loquacitas — Venerunt ad Cleomenẽ Samiorũ oratores, hortaturi vt cũ Polycrate tyranno bellũ ſuſciperet, id quũ feciſſent oratione plus æquo ꝓlixa, rñdit in hũc modum. Quę primo loco dixiſtis non memini, & ob id ne media qdem intelligo, quę vero dixiſtis oĩum poſtrema, non probo. Admonet multiloquium non ſolum moleſtum eſſe auditori, verum etiam ad perſuadẽdum, inutile præſertim apud principes, tum variis curis occupatos, tum auribus faſtidioſis.

17 audacia — Pirata qdem populabũdus diſcurrebat per agros Lacedæmoniorum. Is vt captus eſt, rogatus quur id auſus eſſet, Quoniam, inquit, deerat mihi cõmeatus quem militibus præberem, ad eos veni, qui & habebant

bant nec ſpōte dabāt, vi erepturus. Ad id Cleomenes, Cōpēdioſa inqt malitia, Deteſtatus ꝑdonis nefariū, ſcelus ꝓbauit tñ orationis expeditam breuitatē.

Cum improbus quidam ipſum conuiciis inceſſeret, Nū ideo, inquit, tu maledicis oibus, ne ſi velimus rñdere ocium habeamus vicıſſim de tua dicendi malitia? Vt ē ſublimi cōtempſit maledicū, nec vllo rñſo nec alia pœna dignū iudicauit hominē nullius rei, cui nihil eſſet præſidii præter maledicam linguam. 18 Moderate

Cum ē ciuibus quiſpiā apud eum diceret bonū regem omnino erga oēs mitem & placidum eſſe oportere, Sed hactenus inquit, ne ſit contemptui, ſignificans erga improbos manſuetudinem nimiā eſſe inutilem ciuitati notanſq; quorundam mores, q principes vehementer bonos & clementes, quū impenſius amare debuerint diſcunt habere contēptui. Eſt quidem pręcipua virtus in principe comitas ac manſuetudo, verum ob malorum ingenium hæc ita temperanda eſt, v tprincipi ſua conſtet autoritas. 19 Vrbane

Cum diutino morbo vexatus expiatoribus ac diuinis auſcultaret, ante non ſolitus idem fecere, quodam id admirante, quid miraris inquit? Non enim idem ſum nunc qui tunc eram. Cum autem non ſim idem nec probo eadem. Eluſit ille quidem inconſtātię reprehenſionem, verū tamen eſt, non eadem placere ſeni, quæ iuueni placuerant. 20 Argute

Sophiſta quodam de fortitudine multa differente riſit Cleomenes. At Sophiſte dicēti, quid rides Cleomenes audiens de fortitudine differentem, pręſertim quum ſis rex? Quoniam inquit o amice ſi hirundo de fortitudine loqueretur, idem facerem quod nunc facio. Sin aquila, magno ſilentio auſcultarē. Viſum eſt ineptum quenquā de fortitudine magnificis vti verbis, qui ipſe nihil fortiter geſsuſſet vnquam nec aliud 21 Decorū

poſſet quàm in hirundinis morem garrire.

22 Argiuis profitentibus ſe prioris conflictus fortunã in qua victi fuerant, iterato prælio farcire velle, demiror inquit, ſi duarum ſyllabarum acceſſione facti eſtis meliores q̃ eratis prius. Huius apophthegmatis argutia latine reddi non poteſt. Nam Græcis μάχεσθαι pugnare eſt, ἀναμάχεσθαι, redintegrare pugnã. Inter hæc duo verba nihil intereſt, niſi quod poſterius ſuperat prius duabus ſyllabis ἀνα.

Facete

23 Quidã per conuiciũ illum dixerat delitiis deditũ. At hoc, inqt. ſatius eſt, q̃ iniuſtũ eſſe. At tu pecuniarũ amore teneris, quũ quod ſatis eſt poſſideas. Argute ſignificauit neminem eſſe poſſe iuſtitiæ tenacem, qui ſupra q̃ ſatis eſt congerendi ſtudio tenet, ad hæc ſtultum eſſe, qui alteri leuius exprobat vicium, quum in ipſum ilico grauius crimen poſſit retorqueri.

Belle retortum

24 Quidam vt Cleomeni cantorem quendam commendaret, quum aliis multis nominibus prædicabat hominem, tum illud in primis affirmabat, eum eſſe cantorem inter Græcos præſtantiſsimum. At Cleomenes oſtenſo quodam ex his qui aderant, at per deos: hic inquit, apud me iuris condiendi artifex. Contẽpſit artem ad ſolam delectationem vtilem.

habetur ante pa. 27. apo. 42.

Ars inutilis

25 Mæander Samiorum tyrannus ob incurſionem Perſarum profugerat Spartam, oſtenditq́; quantam pecuniarum vim ſecum apportaſſet, & quantũ Cleomenes vellet largiri. At Cleomenes ipſe qdem nihil accepit, ſed veritus ne qd aliis ciuibus donaret, adiit Ephoris, dixitq́; ſatius eſſe ſi hoſpitem ſuum Samiũ è Peloponneſo ſubmouerent, ne cui Spartano perdeat vt fiat malus. Ephori vero Cleomenis conſilio parentes eodem ſtatim die promulgarunt edictum vt Mæander Peloponeſo decederet. Quãtus in hoc homine diuitiarum contemptus à quibus non ſecus

Integre

atq; à præſentiſsimo veneno timuit ciuibus ſuis, quũ pleriq; non aliter exiſtiment, beatas ciuitates quàm ſi quàm maxime abundent opibus.

Quodam interrogante, quur Argiuos cũ Lacedæmoniis bellum gerentes, quũ ſæpenumero viciſſent, non deleuerint, Ne optauerimus q̃dem, inquit, illos ſtrie deletos, vt habeamus q iuuenes noſtros exerceant. Perſpexerat egregius dux corrumpi iuuentutẽ ſi permittat̃ ocio, luxus ac malorum omnium magiſtro. 26 Indu

Percõtanti cuidam quã ob cauſam Spartiatæ non dicarent diis ſpolia ab hoſtibus detracta qm̃ inquit, à timidis venerunt. Porrò quę parta ſunt ab his q ob timiditatẽ capti ſunt, nec decet intueri iuuenes, nec diis cõſecrata reponi. Senſit in bello aut vincẽdũ aut fortiter occumbendũ, adeoq; rem ignominioſam iudicabat metũ mortis, vt alienę quoq; timiditatis monumenta putaret ab iuuenum oculis ſubmouenda. 37 Fortiter

Cleomenes quum amicus quidam hoſpiti in phiditiis nihil oppoſuiſſet niſi vinum nigrum, & panem igni duratum, ſuccenſuit homini dicens erga peregrinos non oportere nimium λακωνίζειν. Seueritas eſt ſi quis à ſeipſo exigat victum duriorem, at inhumanitatis eſt hoſpitem eodem compellere. 28

CLEOMENES ALTER

Cleomenes Cleombroti filius cum quiſpiam illi donaret gallos gallina cecos pugnaces, ac munus ſuum ornans verbis, diceret illos ob victoriam pugnando interire, da igitur, inquit, mihi aliquot ex qui hos occidunt. Nam illi his ſunt præſtantiores. Vir militaris ad bellum torſit omnia. Quiſquis laudat victum illuſtrat victoris gloriam. 29 Lepide

LABOTVS

30 Loquacitas

Labotus cuidam apud ipſum prolixiore vtenti ſermone, Quid mihi inquit, de re puſilla, longa texis

procemia? Quanta res eſt, tantam oportet & oratio-
nem eſſe qua vteris. Eſt hoc omnibus Spartanis pe-
culiare, offendi ſermone, quàm cauſa poſtulat, longio
re, adeo nuſquam non placebat frugalitas. Nam ad
cauſam non magnam adhibere ſuperuacuam verbo-
rum copiam, luxuriẹ genus eſt.

LEONTYCHIDAS PRIMVS

31 Leontychidas huius nominis primus cuidã obii-
cienti quod facile mutaretur, mutor inquit, ſed pro tẽ
porum ratione, non vt uos, proprio morbo. Pruden-
tis eſt pro re nata nouare cõſilia. At ſine cauſa ſubin-
de alium fieri, inconſtantiæ vitium eſt.

Non habetur in Græco

32 Idem rogatus à quodã quo pacto quis bona quæ
adſunt tueri valeret, ſi non oĩa, inqt, fortuna credide
rit. In animi bona nullũ ius habet fortuna. Tum ex-
terna bona reddemus nobis ſtabiliora, ſi quædã ſepo
ſuerimus, nec fortunæ volubili cõmiſerimus. At ſunt
principes qui proferendę ditionis ſtudio, ſemet in pe
riculũ coniiciunt, ne hoc ipſum quod habent impe
riũ admittant, multi item diuites augendæ rei ſtudio
quicquid habent totum committunt nauibus.

Prudenter

33 Interrogatus quid potiſsimum oporteret pueros
ingenuos diſcere, quæ illis inquit, vbi ad virilem æta
tem peruenerint vſui ſint futura.

Habetur ante pa. 14. apo. 65

Percontanti cuidam quamobrem Spartiatæ parciſ
ſime biberent, ne, inquit, pro nobis alii, ſed nos po-
34 tius pro aliis conſultemus, Salſiſsime notans vinoſos
non eſſe ad conſultandum idoneos, ſed ſalubriũ con
ſiliorum parens eſt ſobrietas.

Sobrietas

35 Leontychidas vnus è ſeniorum numero, quos fe-
runt Lacedęmoniis fuiſſe viginti octo, cum Corinthi
cœnaret apud hoſpitem, rogauit num illic ligna qua
drata naſcerentur, illo negante, Quid igitur, inquit, ſi
quadrata naſcerentur, faceretis rotunda? Ita Plu-

tarchus in vita Lycurgi. Quanquam hoc alibi refer-
tur alterius nomine.

LEONTYCHIDAS ALTER

Leontychidas Ariſtone natus,cuidam ipſi dicenti 36
qd' Demarati amici male de eo loquerent', Per deos
inquit,nihil miror, quandoquidem nullus illorũ de
quoquã bene loqui poſſet. Docuit cõtemnendã eſſe
maledicentiam quæ non à iudicio,ſed ab animi mor- Maledi-
bo proficiſcitur. Qui vero paſsim maledicunt omni- centia
bus,eos palàm eſt id naturæ vitio facere,non ex eo-
rum merito quibus obtrectant.

Cũ porte alii proximæ,clauem draco circunuolu- 37
tus eſſet cõplexus,idq́; augures affirmarent eſſe por
tentũ,Mihi,inquit,nequaquam videt',ſed ſi clauis fuiſ
ſet circumplexa draconẽ portentũ erat,Lepide irriſit Lepide
hominũ ſuperſtitionem, qui terrentur his quæ cauſa,
nec pręter naturã accidunt. Hunc mortalis ingenii
morbum alũt augures,arioli,aruſpices,ac diuini. Ve-
rum vbi quis pręter rectum & honeſtum inſtituit ne-
faria conſilia, tum oportebat horrere portentum, &
aliquid magni mali ſequuturum expectare.

Philippus quidã erat profitens Orphei myſteria,& 38
his alios initiare ſolitus. Is quum eſſet extremæ pau- Superſti
pertatis,tamen apud Leontychidam diceret,eos qui tio nul-
apud ipſum Orphei ſacris initiati eſſent, poſt obitũ la
fore beatos,Quin igit' inquit o demens,quàm ocyſsi
me vitam abrumpis, vt deſinas infelicitatem tuã ac
inopiam deplorare? O animum ab omni ſuperſtitio-
ne liberum. Poſt hanc viam felices erunt,qui hic pie
iuſteq́; vixerint,non qui fictis ceremoniis fuerit ini-
tiatus. Hoc perſuaſum erat Lacedęmoniis, q hic pie
vixiſſent,eos ab obitu fieri diuos,

LEON

Leon Eurycratidis filius interrogatus, in qua tan- 39

dem vrbe aliquis poſſit tuto vitam agere, In ea inqt, quam qui incolunt, neq; plus poſsident, neq; minus, & vbi iuſtitia viget, iniuſtitia imbecillis eſt. Grauiter admonuit æqualitatem eſſe pacis & tranquillitatis altricem, inequalitatem ſeditionis eſſe ſeminarium, nec ibi locum eſſe iuſtitiæ, vbi vt quiſq; potentior eſt, ita licentius opprimit imbecilliorem.

40 Idē quū videret in Olympiis curſores ſollicitos de emiſsione, vt aliqd lucri haberent ad occupandā victoriam, Quanto maior eſt, inqt, cura curſoribus de celeritate q̃ de iuſtitia. Vir integre mētis etiā in ludis volebat haberi rationē iuſtitiæ nec tantū agendū, vt prior qs ad metā pertingeret, ſed vt iuſte vinceret.

Iuſte

41 Cuidam de rebus haud quaquam inutilibus intempeſtiue loquenti, O hoſpes inquit, re oportuna non oportunæ vteris. Nihil oratione melius ſi parce promas linguæ theſaurum.

Habet ante ſimile pa. 23.ap.15

LEONIDAS

42 Leonidas Anaxandridæ filius, frater Cleomenis, cuidam ad ipſum ita loquenti, exepto regno, nulla re nobis præſtas, At inquit, ni vobis fuiſſem melior, non eſſem rex. Moderatiſsimo dicto & refellit conuicium & ſuam dignitatem ſibi defendit. Etenim vbi reges non naſcuntur, ſed ciuium ſuffragiis eliguntur, hoc ipſo publicis calculis princeps iudicatus eſt cæteris melior, quod ad regnum aſcitus eſt.

Moderate

43 Cū ad Thermopylas proficiſceret, cū Perſis cōflictaturus, vxori Gorgoni rogāti, ſi qd ipſi mandaret, Vt bonis, inquit nubas, bonosq; liberos parias. Hęc vox teſtabat illū animo præſagiſſe interitū, nec hac prȩſenſione deterius eſt ab expeditione, pulcherrimū eſſe ducens pro patria pugnantem occumbere.

grauiter

44 Ephoris dicentibus quod ad Thermopylas proficiſcens paucos ſecum educeret, ad hoc inquit, nego,

cium ad quod proficiſcimur? Indicans ſatis multos educi ad moriendum in bello. Argute

45 Rurſus quum Ephori percontarentur, ſi quid præterea rei facere ſtatuiſſet, nihil aliud inquit, quàm verbotenus impediturus barbarorum tranſitum, ſed re vera pro Græcis moriturus. Egregium imperterriti pectoris documētum, in cauſa honeſta piaq; nec certam mortem horreſcere. Mors contempta

46 Vbi puenerat Thermopylas, ſic cōmilitones affatus eſt, Aiunt barbarū in propinquo eſſe, nos aūt tempus terimus. Nūc enim puenimus ad barbaros, quos aut vincamus oportet, aut victi moriamur.

47 Quodam ita dicente, præ iaculis barbarorum nec ſolem videre licebit, An non, inquit, lepidum fuerit, ſi cum illis ſub vmbra pugnaturi ſumus? Quid hoc animo fortius? Ad mortem eunti etiam iocari libuit, Sed ludens interim metum exemit ſuorum animis. Hoc apopthegma refert M. Tul. Tuſcul. quæſt. lib. 1. velut de ignoto, E quibus, inquit, vnus quum Perſes hoſtis in colloquio dixiſſet glorians, ſolem præ iaculorum multitudine, & ſagittarum vmbra non videbitis, in vmbra igitur, inquit, pugnabimus. Lepide

48 Cū alius quidam militus de hoſtibus dixiſſet, Sūt prope nos, & nos, inquit, prope illos, ſignificās ob id non minus imminere diſcriminis hoſti q̄ ipſis. Aioſe

49 Cuidā dicenti, Siccine cū paucis aduerſus multos belli fortunā experturus huc veniſti? Leonidas, Si pu tatis, inquit, me multitudine fretum, huc veniſſe nē Græcia quidem omnis ſatis ſit, Siquidē ea ad barbarorum multitudinem collata exigua portio eſt, Sin virtute, & hic numerus ſuffecerit. In bello īdicauit plus habere momēti quales ducas milites, q̄ q̄ multos. Fortiter

50 Alteri cuidam dicenti quod cum paucis aduerſus multos conflicturus iter, Immo multos, inquit, duco

vt morituros. Hoc conuenit cum eo quod ante reſpondit Ephoris.

51 Xerxes Leonidæ ſcripſerat, Si deſinas θεομαχεῖν, ideſt, cum diis bellare, ſed meis te copiis adiunxeris, potes Græciæ fieri monarcha. Huic ita reſpondit, Si nouiſſes quæ ſint in vita honeſta, abſtinuiſſes à cõcupiſcẽdis alienis. Mihi vero potius eſt pro Græcia mori, q̃ in populares meos gerere monarchiã. Quid tam impiũ eſt, quod mortalium vulgus non admittat ampli principatus gratia? At hic prius duxit honeſtam mortem pro amicis liberandis oppetere q̃ monarcha factus eos ſeruitute premere, à quibus venerat depulſurus ſeruitutem barbarorum.

Iuſte

52 Rurſus quũ Xerxes ſcripſiſſet, mitte arma, reſcripſit veni & cape. Maluit armis mori, q̃ traditis armis turpiter de vita cum hoſte paciſci.

Atroſe

53 Cæterum vbi iam adornaret cum hoſte confligere belli duces admonuerunt, expectaret reliquos ſocios Non adſunt, inquit qui pugnaturi ſunt? An neſcitis eos ſolos cum hoſtibus pugnare, qui reges verentur ac metuunt? Non putauit eos expectandos, qui ad præſcriptum ab imperatore tempus non adeſſent. Reliquos etiam ſi adſint non pugnare.

grauiter

54 Milites ſic adhortatus eſt, Ita prandere cõmilitones tanq̃ apud iferos cœnaturi. Hæc vox ignauis addidiſſet animũ, at viris fortibus addidit, admonẽs ne cibo vincerentur graues venirent ad prælium, aut certe pro patria fortiter occumberent.

55 Idem percontanti quàm ob cauſam fortes viri glorioſam mortem in gloriæ vitæ anteponant, Quoniam inquit alterum naturæ proprium, alterum peculiariter ſuum eſſe ducunt. Nam naturæ beneficio viuunt & ignauiſsimi, at honeſte mori non contingit niſi virtute præditis.

Cũ cuperet iuuenes cœlibes, quo forent incolumes, 56
abeſſe à belli periculo ſciretq́; illos in minime latu- Huma-
ros, ſingulis illorũ tradidit ſcytalas, id eſt epiſtolarum niter
Laconicarũ genus, cumq́; his miſit illos ad Ephoros
Cũ vero tris etiam ex his qui grandiores iam duxe-
rant vxores optaret ſaluos, ac ſimili prætextu ablega
re conaretur in patriam, intellecto dolo nõ ſuſtinuerũt
accipere ſcytalas. Quorum vnus ita ſe excuſauit, non Aioſe
præco, ſed pugnator te ſequutus ſum. Alter vero hic,
inquit, manens ero melior. Tertius porrò, non poſtre
mus, inquit, horum, ſed primus inibo pugnam. Vtrũ
hic potius admirari conuenit, ducis ne animum, qui
de ſe nihil ſollicitus, eorum incolumitati proſpexit,
quos adhuc viuere referebat patriæ, an in ętate florẽ
ti tantum vitæ contemptum.

LOCHADVS

Lochadus Polyęnidæ filius, Sironis pater, nuntiãti 57
qđ è filiis ipſius alter interiſſet, Olim ſciebã, inqt, illi Fortiter
moriẽdũ eſſe. Nihil illi viſum eſt nouæ rei, ſi mortalis
natus moreretur, nec magni referre paulo ſerius an ci-
tius vita decederet, cui oĩno breui foret decedendũ.

LYCVRGVS

Lycurgus is qui Lacedæmoniis leges condidit, 58
quũ conaretur ciues ſuos à moribus præſentibus ad
temperantiorem viuendi rationem traducere eosq́;
virtutis & honeſti ſtudioſos reddere, nam erant cor-
rupti deliciis, duos educauit catulos, eodem patre ea
demq́; matre progenitos, quorum alterum paſſus eſt Educa-
domi lautioribus veſci cibis, alterum eductum vena tio
tibus exercuit, Dein quũ ambos produxiſſet in forũ
apud multitudinẽ, poſuit illic ſpinas, ſimul & eſcas
aliquas delicatiores, mox emiſit leporem, Quũ vterq́;
raperetur ad aſſueta, alter ad eſcas, alter leporem in-
uaderet, An non videtis, inqt ciues duos catulos, quũ

eiuſdem ſint generis tamen ob diuerſam educatio-
nem admodū diſsimilis inter ſeſe euaſiſſe, pluſq; ad
honeſtatem momenti habere exercitationem quàm
naturam? Sunt qui dicant ab illo productos catulos,
non quidem ex iiſdem parentibus natos, ſed quorū
alter eſſet ex ignobili cānum genere, qui aluntur ad
ædium cuſtodiam, alter ex his qui aluntur ad venan
dum. Deinde qui erat ex ignobiliore genere exer-
cuit ad venatum, alterum qui erat ex prçſtantiore ge
nere tantum delitiis exercuit. Dein quum vterq; fer-
retur ad ea quibus aſſueuerat, atq; hoc pacto palàm
omnibus feciſſet Lycurgus, quantum inſtitutio vale-
ret, tum ad meliora, tum ad deteriora dixit, Proinde
ne nobis quidem o ciues nobilitas quā miratur ho-
minum vulgus, ductumq; ab Hercule genus profue-
rit, niſi ea geſſerimus per quç ille mortalium omniū
clariſſimus ac generoſiſſimus extitit, ac per omnem
vitam quæ honeſta ſunt & diſcamus, & exerceamus.
Repperit vir ingenioſus viam, qua multitudini phi-
loſophicis rationibus non ſatis idoneæ, Virtutis ima
ginem ob oculis poneret, magis enim mouent ac pe
netrant in animos quæ cernuntur, q̄ quæ audiuntur.
Quod autem ille fecit in ciuitate, hoc cuiq; patrifami
lias in ſua domo cuiq; moderatori in ſuo grege faciē
dum eſt, Rex qdem efficax eſt natura, ſed potentior
eſt inſtitutio, quç malā naturā corrigit & vertit in bo
nam. Quales naſcanť liberi nulli in manu eſt, at vt re
cta inſtitutione euadant boni, noſtræ poteſtatis eſt.

Quoniā intelligebat æqualitatem & ad frugalita-
59 tem & ad concordiā in primis conducere, fecerat no
uam agrorū partitionem, & in ſingulos ciues æquā
portionem diſtribuerat. Fertur itaq; quū dein ex pe-
Aequalitas regrinatione rediens iter faceret per agrū recens de-
meſſum cōſpiceretq; manipulorū aceruos ordine po-

ſitos & æquales, delectatus eo ſpectaculo cũ riſu di/xiſſe comitibus, Vt tota Lacedæmon videtur multo/rum & fratrum, qui nuper inter ſe diuiſerint hereditatem. Bono principi nihil iucundius eſt ciuium cõcordia, rurſum tyranno nihil formidabilius

Idẽ quũ inductis nouis tabulis debitores æris alieni liberaſſet, iam & eã quæ quiſq; priuatim in ædibus habebat ex æquo partiri tentauit, quo funditus è ci/uitate tolleret diſcrimen opũ & inæqualitatem. Sed quũ cerneret eos ægre laturos manifeſtã rerũ ablationem, idẽ occultiore via facere aggreſſus eſt. Monetã aureã ſimul & argenteã abrogauit, inſtituitq; vt ciues ferreo duntaxat numo vterentur, & ad huius permu/tationẽ, totius ſubſtantię modum reſcripſit. Hoc facto omnis iniuſtitia exulabat ab Lacedæmone. Neq; enĩ iam furari, neq; largitionibus corrumpere corrũpi'ue neq; fraudare dolo, neq; rapere per uim quiſquã po/terat, quod nec celari valeret, nec parare magnificũ eſſet, nec vti periculo vacaret, nec importare aut ex/portare tutum foret. Hac arte vir ſolertis ingenii, qui bus diuitiarum contemptum perſuadere non potuit, diuiciarum vſum ſubtraxit, ac reponẽdi ſtudium ne/gociandiq; materiam ademit. 60 Diuitia/rum cõ/tẽptus

Ad hęc qcqd erat rerũ ſuperuacanearũ è ciuitate eiiciendũ curauit, adeo vt nec negotiator, nec ſophiſta, nec vates, nec circulator, nec lautitiarum artifex Spartã ingrederet. Neq; enim paſſus eſt illic eſſe pecuniam talibus vtilem, tantum ferream monetam cu/dit, quæ pondere Æginetico ęquabat minam, valore æreos quatuor. His remediis expugnauit auaritiam. 61 Artes ſu/pacue

Cęterum quũ ſtatuiſſet inuadere delitias luxumq;, & in his quoq; tollere diuitiarum admirationem, in/ſtituit ſyſſitia, hoc eſt conuiuia publica. Percontanti vero cur ea conſtituiſſet, ſic vt in ſingulis conuiuiis 62

pauci cũ armis diſcumberent, Vt inquit expediti ſint ad parendum imperatis, & ſi quid tumultus incide-rit, penes paucos ſit delictum, ſitq́; inter oẽs potus ac cibi æqua portio., deniq; non ſolum in eſculentis ac poculentis, verum ne in ſtratu quidem aut vaſis, aut alia re quacunq; plus haberet diues q̃ pauper. His ra tionibus quum diuitiis detraxiſſet admirationem, po ſteaq̃ nemo erat, qui veluti poſſet illis vel oſtentare, dicebat amicis q̃ prçclarum eſt o amici, ipſa re decla raſſe cuiuſmodi ſint diuitiæ, ſi quando cæcæ ſunt, ca rentq́; ſpectatoribus & admiratoribus. Interim obſer uabat, ne quis prius domi ſumpta cœna veniret ad publica conuiuia, expletus aliis cibis, alio'ue potu. Quod ſi quis cum cæteris non biberet ederet'ue, eũ vituperabant, vt qui aliis eduliis delinitus abhorre-ret à victu communi. Porrò qui palàm cõuictus eſſet id feciſſe, ei multa dicebatur. Vnde agis qui multo poſt Lycurgum tempore rex fuit, debellatis Atheniẽ ſibus domum reuerſus, quum vellet vnum diem cœ-nam capere cũ vxore, miſſus à ſyſſitiis poſcenti, præ fecti militiæ non miſerunt. Ea res quum poſtero die innotuiſſet Ephoris mulctam illi dixerũt. In eodem facto geminum exemplum nobis eſt proditum, pri-mum frugalitatis deinde ſeueritatis, quum in cauſa non graui leges nec regi pepercerint.

Cõmu-nitas

τυφλὸς ὁ πλοῦτος

63 Sed Lycurgo euenit, quod ferè ſolet his qui cum corruptis populi moribus bellum ſuſcipiunt. Diuites hoc genus inſtitutionis indigne ferebant, coortiq́; ſunt in illum, & non ſolum conuiciis inſectabantur, verum etiam ſaxa illum iaculabantur, conates eum la pidare. At quum vrgerent perſequentes, dilapſus eſt per forum, ac reliquos quidem fugiens anteuertit. Al cander autem pertinacius inſequens fuſte reſpicien-ti in tergum, extudit oculum. Hunc Alcandrum quũ

Modera te.

noxæ deditum publico decreto accepiſſet punien
dum,nec vllo afficit incommodo,nec incuſauit , ſed
quum illum ſui inſtituti ſocium haberet , efficit vt &
ipſum Lycurgum,& vitæ rationem quē cum eo ege/
rat prædicaret , nec victum modo ſed vniuerſam ci/
uium educationem amaret,quàm Lycurgus induxe/
rat.Porro mali quod acciderat monumentum loca/
uit dicatum in templo Mineruę,cui ab ęreo delubro
nomen Chalciœco , deæq; cognomentum addidit
vt optiletis diceretur,nam dores Lacedæmonem in
colentes,oculos optilos vocant,ab opto quod Græ/
cis ſonat video.Et hic habemus geminum exemplũ
alterum admonens non abſq; diſcrimine mores ci/
uitatis corruptæ viciis,ad meliorem frugem reuoca/
ri,alterũ inſignis tolerãtiæ,quæ ex hoſte capitali red
didit amicũ ac propugnatorẽ, quẽ etiam ſi necaſſet,
vt ipſi licuit , nihilo tamen minus ipſe fuiſſet luſcus,
& vno legum ſuarum defenſore minus habuiſſet.

Percontanti quam ob cauſam non vteretur, legi/ 64
bus ſcriptis quoniam,inquit,eruditi qui ſunt, rectéq; Pruden
educati probãt quid pro ratione temporis expediat, ter
ſignificans,ſcripturã non mutari , quũ pro varietate
occaſionũ vir probus & ſapiens ſæpenumero cogat
mutare conſilium . Ea res nominatim præſcribi non
poteſt.Satis eſt ciues honeſte fuiſſe inſtitutos . Hi ſua
ſponte videbunt quid pro tempore facto ſit opus.

Rurſum aliis percontantibus quam ob rem ſtatuiſ 65
ſet, vt ad ædium culmen imponendũ fabri ſecuri vte/
rentur,ad fores vero addẽdas ſola ſerra,nec vllo alio
inſtrumento, Vt,inquit,ciues mediocritatẽ ſeruent in Frugali
omnibus quæ in ædes inferunt,neq; quicquam habẽ ter
ant earum rerum , quæ apud alios ſunt admirationi.
Videbatur enim indecorum, ſi per hoſtium rude ac
vile ſupellex inferret exotica,precio chara,arte ope/

roſa. Id ne fieret, ipſe quodammodo fores admonebant. Hinc aiunt accidiſſe, quod Leotychidas primus apud Laconesrex, quū cenaret apud quendam, cerneretq́; tectum domus ſumptuoſo apparatu factum, ac lacunaribus ornatum, rogabat hoſpitem, nū ligna apud eos quadrata naſcerentur, adeo luxum eſſe putabat, naturam artificio corrumpere.

Habet ante pa. 8. ap. 28

66 Rogatus aliquando Lycurgus quā ob rem vetuiſſet frequēter aduerſus eoſdē expeditiones agere, ne inqt, dum crebro ſeſe defendunt, bellandi patriā vſū colligant. Vnde & Ageſilaus grauiter accuſauit eſt, quod crebris in Bœotiam expeditionibus ac bellis Thebanos Lacedæmoniorū hoſtes ad repugnandū induxiſſet. Nam cum Antalcidas vidiſſet illum ſaucium, exprobrauit quod præliandi artem docuiſſet, quum ante nec ſcirent bellare, nec vellent, Pręclarā inquit, doctrinæ tuæ mercedē habes qui Thebanos nec animatos ad bellandum, nec exercitatos, vel inuitos conſueſeceris docuerisq́; bellum gerere. Hoc ſtratagema latius etiam patet videlicet ne ſæpius cum eiſdem litigemus aut contendamus, ne tandem aſſueti vel contemnant nos, vel ſuperent.

Habet ante pa. 15. ap. 69.

67 Alio quopiā pcōtāte, q̄ ob rē virginū corpa curſibus, luctis, diſcorū ac telorū iactibus fatigaret, vt, inqt, fœtū pro ſeminatio ab ipſa ſtatim radice, validum in validis corpibus initiū ſumens, recte germinet. Simul vt ipſe in pferēdis partibus, facile ſimul & gnoſcertēt aduerſus pariēdi nixus doloresq́;, poſtremo ſi qua incidat neceſſitas poſſint, & pro ſe, & pro liberis, & pro patria pugnare. Intellexit uir prudens quanta rerū publicarū peſtis ſit ociū atq; ignauia. Contra moderatos labores etiā corpora reddere tū firmiora, tū ſalubriora. vn̄ nec virginibus permiſit in ocio viuere ſed has quoq; maſculinis exercitiis quodāmodo ver

Fœminæ maſculæ

rit in maſculos, quum in pleriſq; ciuitatibus per deli/ tias ac luxum maſculi transformarentur in fœminas.

68 Cęterũ quũ eſſent q vitio darēt, qđ virgines in põpis ac ludis ſolẽnibus nudas exhiberet oculis oĩum cauſamq; cur id inſtituiſſet reqrerent, Vt iiſdẽ inqt, cũ maſculis rationibus inſtitutæ, nihilo ſint illis inferiores vel robore, vel ſalubritate corporũ vel animorũ virtute ac generoſitate ſtudioq; vere laudis, vulgarem aũt gloriã contemnant. Vñ tale quiddam fertur de Gorgone Leonidę vxore, quũ quædam vt probabile eſt, extera mulier illi dixiſſet, Solæ Lacænæ viris imperatis, reſpondit nimirum ſolę viros parimus. Hoc exemplum nec in maſculis, nec in puellis imitandum cenſuerim, hactenus tamen conducit, vt ſtupidũ pudorem qui frequenter obſtat honeſtis actionibus ab ætate tenera excutiamus, ſtatimq; diſcant nihil eſſe vere pudendum præter turpitudinẽ. Innumeras vero reperias quæ nudatæ vehementer erubeſcant, ſi quid præter honeſtũ dixerint fecerint'ue nõ mutent colorem. Sunt item innumeræ, quibus amictus vilior cultusq; ſimplicior genas rubore tingat, cõtra glorioſum eſſe ducant ſi ſplendido veſtitu prodeant in publicum, negligentes earum rerum, quæ verum probrum veramq; laudem adferunt.

Additũ ex alio loco per ſtudioſum quẽpiam

Pudor præpoſterus

69 Ciues qui à nuptiis abhorrerent, cœlibesq; viuere mallent, à ſpectaculis quibus nudi pueri incedebant arcebat Lycurgus, aliasq; addebat ignominias, hac arte prouidens diligenter vt ciues creandis liberis operam darent. Quum enim mos eſſet apud Lacedęmonios, vt iuniores ſenioribus multum honorẽ cultumq; præſtarent, hoc honoris ademit iis qui cõiugibus ductis nollent augere ciuium numerum. Vnde nec illud in Dercyllidam dictum reprehendit quiſquam, quum tamen belli dux eſſet potiſsimus.

Cœlibatus dãnatus

Cum enim aduenienti iuuenis quidam non aſſurgeret, atq; ille diceret, non mihi aſſurgens ceſſiſti, nec tu, inquit, mihi ceſſurum genuiſti. Tam procax iuuenis dictum in ſeniorem, eumq; bellica laude celebrẽ nunquam tuliſſet populus Spartanus, niſi pro peſſimis ciuibus habuiſſet eos, qui ſponte ſteriles eſſe ſtatuiſſent, nec agnoſcerent quid patriæ deberent. Nã rem propius intuentibus non ita magnum diſcrimẽ eſt, inter eum qui ciuem occidit, & qui ciuem reipub. dare, quum poſſit recuſat.

70 Cuidã percontanti quam ob cauſam lege cauiſſet, vt ſine dote virgines elocarẽtur, Vt, inquit, neq; propter inopiã vlle relinquerentur inuptæ, neq; ob diuitias expeterenẽ, ſed vt iuuenum quiſq; ad puellæ mores reſpiciens, vt ex virtute faceret electionem. Eadẽ de cauſa fucos & ornamenta quibus aliæ formam vel fingere vel commendare ſolent, ex vrbe ſubmouit. Vt vbiq;, vir egregius ſtuduit æqualitati.

Vxor eligenda

71 Idem quũ certum tempus prẹſcripſiſſet quo puellæ nubere, iuuenis ducere deberẽt, interrogatus quur id ſtatuendũ putarit, vt, inquit ſoboles ex adultis perfectęq; ẹtatis parentibus nata, valida ſit & vegeta. Ex coitu præpropero non ſolũ lẹdunẽ corpora gignentiũ, verum etiã proles naſcitur imbecilla. Tum q ante tempus dant operam liberis, carent apud illos autoritate q̃ ẹtas conciliat, rurſus qui vergente iam ætate, nec fruuntur liberis ſuis, nec eos poſſunt ad perfectam inſtitutionẽ perducere, morte ſenioq; prẹuenti.

72 Altero quodã admirante, q̃ ob rem vetuiſſet ſponſum cũ ſponſa ſimul dormire, ſed ſtatuiſſet, vt vterq; cum ſuis æqualibus maximam diei partem verſarẽ, cumq; his totas noctes quieſceret, cum ſponſa vero furtim ac verecundæ congrederetur, primum, inquit, vt corporibus eſſent validi, ſi nõ vterentur cõgreſſu

ad ſatietatẽ

ad ſatietatem, Dein vt illis amor mutuus ſemper maneret recens ac vigens, deniq; vt fœtus ędcrent robuſtiores. Hoc hoc demum eſt patriæ patrem agere, non aduigilare ad reipub. vtilitatem ciuiũq; tum animis, tum corporibus vndiquaq; conſulere. At multi ſunt qui ſibi legitimi magiſtratus videntur, ſi quàm plurimum tributorum ac vectigalium è ciuibus extorqueant, & interdũ puniant immania ſcelera, quũ alioqui ſcelerum irritamenta præbeant ſuis.

Quin & vnguēta eiecit è repub. tanquam olei corruptelam ac perniciem. Nam oleum odoribus vitiatum nullum habet vſum, nec ad eſum, nec ad membrorum vnctionem, atq; dum rem neceſſariam ad delicias corrumpunt, fit vt minor ſit copia. 73 Delitiæ

Submouit & tingēdi artificium, veluti ſenſus adulationem. Etenim dum color blanditur oculis, natura rei corrumpitur. In ſumma, cunctis ornandorum lenocinio corporum artificibus, Spartana vrbe interdixit, vt qui malis artibus bonas arteis corrumperēt propterea quod huiuſmodi delitiis ciues à ſalubribus ac ſeriis exercitamentis auocarentur. 74 Vnguēta

Tanta porrò erat illis temporibus vxorē pudicitia, tantumq; aberant ab ea facilitate quæ poſt inuaſit, vt prius eſſet incredibile adulterii crimen apud Spartanas inueniri, Ferturq; dictum cuiuſdam vetuſtiſsimi Spartani, Geradæ, q rogatus ab hoſpite quodam, quid pœnarum darent apud Spartanos adulteri, neq; enim videre ſe quiquam ſuper hac re ſancitum à Lycurgo, Nullus, inqt, o amice apud nos adulter eſt, Cum ille ſubieciſſet, Quid igitur ſi exiſtat? Dabit, inquit. bouem tantum vt porrecto vltra Taygetum montem collo, bibat ex Eurota, cumq; ille ridēs dixiſſet fieri non poteſt, vt tantus bos inueniatur, Et quo pacto, inquit, Geradas, Spartæ exiſtat adulter, in 75 Additũ Adulterium

qua diuitiæ, delitiæ, & corporis aſciticius cultus probro habentur, contra verecundia, modeſtia ac obedientia magiſtratibus debitæ obſeruatio, decori laudiq; dantur? Prudenter intellexit Geradas ibi non poſſe naſci vitia, vbi non admittūtur viciorum ſeminaria, eaq; vbiq; iacere, quibus pro honore tribuitur ignominia. Atq; hæc eſt clementiſsima ratio medendi prauis moribus, excitandiq; virtutis ſtudium.

Cuidã poſtulanti vt in ciuitate pro ariſtocratia, id
76 eſt, optimatum gubernatione conſtitueret democratiam, hoc eſt, popularem gubernationem. Tu fac, inquit, prius domi tuæ democratiam inſtituas. Compēdio docuit eam reipub. ſpeciem non eſſe vtilem ciuitati, quam nemo vellet eſſe in ſua familia. Ciuitas aũt nihil aliud eſt quàm magna domus.

Argute

Percõtanti cur inſtituiſſet vt minutis ac vilibus re-
77 bus ſacrificaret, ne vnq̃, inqt Lycurgus, deficiat nos quo nomen honoremus. Quis non diceret in ſolēni deorũ cultu magnificentiã ac ſplendorem adhibendum? At vir prudens intellexit, numē magis delectari frugalitate, q̃ opimis victimis, ne ſub religionis obtentu luxus irreperet, aut certe rerum penuria. Deus enim non eget noſtris impendiis, amat aũt homines, quorum neceſsitati poterat illis impendiis ſuccurri.

Sacrificia frugalia

77 E certaminibus ea ſola conceſſerat exercere, in quibus manus non extenderet in altum. Eius cõſtitutionis cauſam percontanti, ne quis, inquit illorum laborando conſueſcat defatigari. Siquidem exercitia ad confirmandum corporis robur adhibentur, non ad exhauriendas vires. Qui vero ſubinde delaſſantur in exercitamentis, quoniam imbecilliorem veniunt ad labores neceſſarios, facilius deficiunt.

Exercitatio

79 Cuidã percontanti quam ob rem crebro mutari caſtra iuberet, Vt magis, inquit, lædamus hoſtē Lacedę

monii,quoniam erant expediti, non magno negotio Strata/
transferebant exercitũ,verum idem facere non perin gema
de cõmodum erat hoſtibus,magnam ſarcinarũ & im
pedimentorũ vim ſecũ trahentibus,præſertim q ca/
ſtra ferè foſsis,aggeribus ac vallis ſolent cõmunire.

Roganti qua de cauſa vetuiſſet oppugnari turres, 80
ne,inquit à fœmina puero'ue,aut ab alio quopiá ho/
mine puero ac fœminæ nõ diſsimili, viri præſtantio/
res occidantur. Non probauit prælii genus in quo vir
tuti locus non eſſet. E turribus vero puer aut mulier Strata/
deiectu ſaxorum poteſt virum quantumuis fortem in gema
terimere. Quis igitur locus virtuti in bellis noſtris in
quibus præcipuas partes agunt bombardæ?

Cum Thebani conſulerent Lycurgũ de ſacrifio lu 81
ctuq; quē illi Leucotheæ ſolent facere, Si inquit, deā Argute
eſſe creditisne lugeatis, ſin hominem,ne vt deę rem
diuinam faciatis. Mire taxauit Thebanorum ritus ſe
cum pugnantes. Non enim conuenit ſimul lugere &
ſacrificare,hoc eſt ab ea petere opem , quæ ipſa ſit in
calamitate ac lugenda.

Ciuibus quibuſdam interrogantibus, quomodo li 82
ceret hoſtium inſultum effugere,Si,inquit, pauperes Pauper/
fueritis,nec alius alio plus requirat , ad opulentos & tas expe
onuſtos prædæ ſpes inuitat hoſtem, nec facile poteſt dita
elabi,qui ſarcinis & impedimētis retardatur. Ad hæc
tutiores ſunt ab hoſtium incurſu, inter quos eſt æqua
litas,& ex æqualitate concordia.

Iiſdem percontantibus cur prohibuiſſet vrbē cin 83
gi muris,quoniam inquit , non caret mœnibus ciui/ Fortiter
tas,quæ non lateribus,ſed viris cincta eſt . Indicauit
id genus munimenta magis arguere ciuium ignaui/
am quàm fortitudinem.

Spartanis ſtudio eſt alere comã,& ſuper ea quoq; 84
re narrãt Lycurgum reddidiſſe rationem , Quoniam

inquit, coma formoſis addit decorem, deformes vero
Come reddit hoſtib⁹ terribiliores. Vt enim decet coma ſpe
cioſos, ita minus felici ſpecie præditis horrorem ac fe
rinum quiddam conciliat. Capillicium naturalis eſt
ornatus, minimoq; conſtans, hoc genus non damna-
uit Lycurgus, vt quod non operoſis artibus conſtaret
nec pro frugalitate luxum induceret. Adſcititium cul
tum magnoq; paranda lenocinia non probauit. Quo
magis deteſtāda eſt quorū dā præpoſtera cura, q cor
poris eas partes vellūt radūtq; qbus natura pilos de
dit, non tantū ad decorem aut verecundiam, verum
etiam ad tuendam valetudinem. Contra illic eliciūt
ſyluam artificio, vbi natura noluit eſſe glabricem.

85 Præcipere ſolet, vt poſteaq̄ in bello hoſtem ver-
Moderatio victoriæ tiſſent in fugam, ac ſuperaſſent tā diu fugientes inſe-
querent, donec certa eſſet victoria, moxq; retrocede-
rent. Neq; enim Græcorū cōuenire moribus, eos tru-
cidare q ceſsiſſent, idq; non ſolū honeſtius verū etiā
vtilius eſſe dicebat. Si qdem hoſtes, qbus cū res eſt,
vbi cognorint Lacedæmonios parcere cedētibus, oc
cidere vero q loco nō cedunt, ſibi ꝯducibilius exiſti
mabunt fugere q̄ perſiſtere. Frequenter enim deſpe-
ratio magnū robur addit animo, non minus q̄ ſpes
victoriæ. Decet aūt Græcos legibus ac diſciplinis im
butos etiam in bellis meminiſſe clementiæ. Barbari-
cę feritatis eſt ſæuerie in proſtratos. Sed rurſus ita tē-
peranda eſt clemētia ne nobis ſit exitio. Fit enim nō
raro vt hoſtis fugam ſimulet, aut redintegratis viri-
bus acrior inſurgat in victorem.

86 Percontanti quā ob rem hoſtiū cæſorū cadauera
Strata- ſpoliare vetuiſſet, ne, inqt dum ſpoliis incūbunt pu-
gema gnam negligant, ſed paupertatem unà cū ordine ſer-
uent. Vt vir ille ſapiens vbiq; ciuibus ſuis metuit à
diuitiis tanq̄ à fonte plurimorū malorū, quum apud

hominum vulgus nihil expetatur auidius, quaſi in
his ſint præcipua felicitatis humanæ pręſidia.

LYSANDER

Lyſander precioſas veſtes quas Dionyſius ad fili/ 87
as ipſius miſerat, non accepit, dicens, Vereor ne his Hoc aſi
amictę turpes videantur. habetur

Idem quũ aliquanto poſt idem Dionyſius ipſi mi/ nec eſt i
ſiſſet ſtolas duas, iubens vt vtrã elegiſſet eam mitte/ Græco.
ret filiæ, ipſa, inquit, rectius elegit, itaq; accepit am/ pag. 28.
bas & abiit. In hoc exemplo nihil eſt imitandũ, nec apo. 46.
viro Lacedęmonio dignũ, nec aliud ab hoc duce ex/ 88
pectandũ ferè pręter malitioſam ingenii vafriciem. Vafre

Is quũ egregius ſimulandi artifex euaſiſſet, ac ple/ 89
raq; quæ crudeliter & auare gerebat, callidis fucis or Vtilitas
naret, iuſtum non alia re quàm vtilitate, & honeſtum virtute
commodo metiens, fatebatur quidem veritatem mẽ/ potior
datio pręſtantiorem eſſe, ſed vtriuſq; dignitatem ac
precium vtilitate ęſtimandam. Inuertit vir impro/
bus philoſophorum dogma, qui quod honeſtum
eſt, idem volunt vtile eſſe, hic quicquid eſſet vtile,
idem ducebat honeſtum.

Ad eos vero, qui ipſi probro dabant quod ple/ 90
raq; dolo ac fraude gereret, non palàm virtute con/
ficere, hac parte Hercule generis autore indignus,
ridens dixit, vbi quod vellet non aſſequeretur leo/
nis exuuiũ, ibi vulpinũ applicandum eſſe, ſentiens Vafre
quod honeſtis rationibus non poſſet effici, id fraude
doliſq; perficiendum.

Rurſus aliis illi vitio vertentibus, quod fœdera 91
quæ cum iureiurando feciſſet in mileto violaſſet, ait
pueros talis eſſe fallendos, viros iureiurando, quaſi perfidic
hoc ipſum eſſet viro dignum, periurio fallere. ſe

Cũ Athenienſes non virtute ſed inſidiis viciſſet iu 92
xta flumẽ cui nomen Ægis, eiſq; fame preſſis vrbẽ in Gliciſe

ſidem ſuam accepiſſet, ſcripſit Ephoris, Captæ ſunt Athenę, perinde quaſi vi rem geſsiſſet, gloriam aucupans mendacio.

93 Violēte Cum Argiui de ditionis finibus ambigerent cum Lacedęmoniis, aſſeruarentq́; ſe iuſtiorem habere cauſam, Lyſander ſtricto enſe, qui hoc, inquit, ſuperior eſt is optime de finibus diſputat. Ab æquo & bono vir inſolens ad vim prouocauit.

94 Aioſe Ad Bœotos ancipites, nec huic, nec illi parti addictos, quū per illorum confinia faceret iter, legatos miſit, qui percontarentur, vtrū rectis an inflexis haſtis per illorum agros proficiſci deberet, ſignificans ſiue amici eſſent Bœotii, ſiue inimici nihilo minus ſe cœpto itinere perrecturum, niſi quod per hoſtium agros iturus eſſet erectis haſtis, ad propulſandum ſi quis obſiſteret p amicorū inuerſis, veluti nemini nociturus. Hoc dictū nōnihil reſipit indolis Laconicę q nec inimicis ſupplex eſſe vellet, nec amicis grauis.

95 Libertas in dicendo Megarenſi cuidam in publico conuentu liberius aduerſus ipſum loquēti. Tua verba, inquit amice opus habent ciuitate, ſignificans in ciuili conſeſſu cuiq; liberum eſſe quæ videntur dicere, in bello non eſſe eandem libertatem.

96 Habet ān ſile pag. 27. apo. 44 Solerter Cū ad Corinthiorum q defecerant muros peruenisset, videns Lacedæmonios cōtantes aggredi, ac forte accidiſſet, vt lepus conſpiceret excitatus tranſilire foſſam, nō pudet inqt, o Spartani huiuſmodi formidare hoſtes, quorum mœnibus ob ipſorum ignauiam leporis indormiunt? Caſum fortuitum ſolertia ducis torſit ad animum addendum militibus.

97 Sile dictum eſt pa. 24. apo. 23. Eidem in Samothrace oraculū cōſulenti ſacerdos iuſsit, vt quod in vita maxime ſceleratum cōmiſiſſet diceret. Ille ſacerdotem rogauit, vtrū hoc tuo an deorum iuſſu facere oportet? quū ſacerdos reſpondiſſet,

Deorum iuſſu,tu igitur hinc diſcede,ac diis dicam ſi percontentur. Hic cuiq; liberum eſt, vtrum malít laudare animum ab omni ſuperſtitione liberum,an prudentiam,q ſenſerit ſacrifici fucum,hoc agentis, vt ex conſcientia criminis haberet illum obnoxium. Mos erat Lacedęmoniis nihil aggredi nouæ rei,niſi conſultis oraculis. At Lyſander quum nulla religione teneretur,nihiloſecius hinc quoq; ſolitus eſt ſuis viciis honeſti ſpeciem petere tametſi parum ſucceſſit.

98 Interroganti Perſæ,quã rempub. maxime probaret,eam,inqt,in qua fortibus viris ac meticuloſis,congrua vtriſq; redduntur. Senſit virtutem inuitari præmiis ignauos excitari ignominia. Nimirũ hoc eſt qđ apud Homerum ſtomachať Achilles, idem honoris haberis ignauis ac fortibus. Ea ſententia non ſolũ habet locũ in repub. verũ etiam in priuatis familiis. Sũt enim hęc duo pręcipua ad conſeruandã cuiuſlibet gregis diſciplinã. Honos enim nõ ſolũ alit artes, vt habet prouerbiũ, verũ etiam virtutem. Nec tam refert monarchia ſit an ariſtocratia,an democratia, an aliqua reipub. forma ex his temperata, q̃ vt in quacũq; gubernatione diſcrimen habeatur publicum, inter viros vtiles reipub. & ſuo viuentes abdomini.

Præmia virtutis

99 Cuidam apud Lyſandrum iactanti,quod ipſum & laudibus veheret,& aduerſus obtrectantes tueretur duo,inquit,mihi ſunt boues ruri, tacentibus ambobus,tamen certo noui vter ſit ignauus,vter ad laborem ſtrennuus. Senſit veram virtutem non egere laudis humanis, quum ipſa ſecum ducat ſuam laudem ac decus. Cæterũ qui nihil gerunt pręclari, his opus eſt præconibus.

Laus ab hominibus

100 Ad quendam à quo conuiciis impetebatur, dic inquit,aſsidue o amicule,dic dic,nihil omitas,ſi qua tuum animũ malis qbus videris plenus valeas exone-

Moderate

tare. Ingentis animi argumētū, ne ira qdem dignum arbitrari maledicum, quum in promptu eſſet vltio.

1 Aliquanto poſt defuncto iam Lyſandro, quum de ſocietate beli nata eſſet controuerſia, Ageſilaus adiit Lyſandri domum inquiſiturus ſuper hac re literas, quas Lyſander apud ſe detinuerat. Reperit autē præterea librum Lyſandro conſcriptum de nouando rei pub. ſtatu quod oportet regnum ab Eurytiontidis & Agide ablatum (Nam ex his tantum familiis fas erat creare reges) in commune ponere, ac regem eligi ex optimis, quo videlicet hoc honoris decerneretur, non his qui genus duxiſſent ab Hercule, ſed iis qui tales eſſent virtute, qualis fuiſſet Hercules, quandoquidem virtute non generis commendatione & ille ad diuinos honores ſubuectus eſt. Hanc orationem Ageſilaus nitebatur apud ciues euulgare, cupiens p eam oſtendere, qualis ciuis clanculum fuiſſet Lyſander, non ſine calumnia eorum qui Lyſandro fuerant. Sed ferunt Cratidem qui tum inter Ephoros primas tenebat, veritum ne lecta oratio perſuaderet, reuocaſſe ab eo conſilio Ageſilaum ac dixiſſe, non ſolū non eſſe refodiendum Lyſandrum, ſed ipſam potius orationem cum illo defodiēdam, quod callide & ad perſuadendum accommodate compoſita videretur. Hoc factum declarat Lyſandri peruerſam ambitionē qui nihil intentatum reliquerit ad regnum adipiſcēdum, ſed idem arguit Ageſilai moderationem, q priuatam ſimultatem poſt habui vtilitati reipub.

Hoc aū habetur in Ageſilao, licet aliter narratū pa. 12. apo. 51

2 Cæterum qui filiarum illius nuptias prius ambierant, mox poſt obitum eius quod repertus eſſet pauper, eas recuſabant. Iis Ephori dixere mulctam, eo quod quē diuitē eſſe credentes coluerant, eundē iuſtū ac probū ex paupertate agnitū contēnerent. Hoc vt apophthegma non eſt, ita ſalubre eſt exemplum

Seuere

ſeueritatis, quod admoneat in conciliandis matrimonis magis ſpectādam uirtutem quàm cenſum, eosq́; perfidos & inconſtantes eſſe amicos, qui amicitiam commodo metiuntur, cuius ſpe adempta, protinus recedunt ab amicitia. Quin & illud nos admonet, honeſtius eſſe fama quàm pecunia diteſcere.

NAMERTES

Namertes quum legatione fūgens à quodam eius gentis ad quā erat miſſus, beatus predicaret, eo qđ multos haberet amicos, interrogauit qūo qui multos haberet amicos periculū faceret, an amicum haberet ſyncerum ac probū. Id quū alter falſus ſe neſcire cuperet diſcere, per aduerſam, inquit, fortunam. 3 Videtur adiectū. Amici exploratio

NICANDER

Nicander cuidam dicenti, quod Argiui male de ipſo loquerentur, num, igitur, inqt, dant pœnas q de bonis loquuntur, ſignificans remp. male moratā, vbi liceret impune male dicere nihil mali cōmeritis 4

Idem percontanti quare Lacedæmonii comam ac barbam alerent, quoniam, inquit, ornatus quum ſit homini omnium pulcherrimus ac proprius nullo cōſtat impendio. 5 Si ſe pa. 21. apo. 84

Cum Athenienſes qdam dixiſſet, nimiū o Nicander amplectimini ociū, verum, inquit, prædicas, ſed non quemadmodū vos, quocunq; modo nobis parare ſtudemus. Senſit ociū honeſtis rationibus partū non eſſe reprehendendū, ſed eos vituperio dignos qui per fas nefasq; ſectarentur ocium. Ocium autem Athenienſis dixit, non exercere ſordidas artes. 6

ZEVXIDAMVS

Zeuxidamus cuidam percontanti quā ob cauſam Lacedæmonii leges de fortitudine citra ſcriptum ſeruarent, ac non potius deſcriptas traderent iuuenib. legendas, Quoniam, inquit, aſſueſaciendi ſunt, vt prę 7

claris geſtis potiusq̃ ſcripſit intendant. Inertiæ genus eſt de fortitudine philoſophorum more diſputare, ſed protinus factis exercenda virtus, quæ paucis dogmatibus tradi poteſt.

8 Ætolo quodā dicente, quod q ſtuderent probitatē cum fortitudine coniungere, iis bellum eſſet potius pace, non per deos inquit, ſed mors vita potior eſſe debet. Correxit Lacon dictum Ætoli. Non enim optādum bellum, ſed nec in bello nec in pace libertatem tueri licet, niſi mortis terrorem abieceris.

PANTOIDAS

9 Panthoidas legatus miſſus in Aſiam, oſtendentibus ipſi murum probe munitum, per deos, inquit, o hoſpes, bellum conclaue mulierum.

Habet ān ſile pag. 36 apo. 97.

Idē quū in academia philoſophos audiſſet multa de virtute differentes, interrogatus cuiuſmodi vide-

10 renť eiuſmodi ſmōes, qd aliud, inqt, q̃ pbi, ſed prorſus inutiles vobis q illis nō vtimini. Salſe tetigit mores Athenieſiū q virtutē haberēt i labris, nō i factis.

Salſe

PAVSANIAS

11 Pauſanias Cleombroti filius quum Delii de inſula cū Athenienſibus haberent controuerſiā, atq; inter cætera dicerent, quod ex more regionis, neq; mulieres in inſula parerent, neq; mortui ſepeliretur, qūo igitur, inqt, hęc inſula erit vobis patria, in qua neq; fuit quiſq̃ veſtrum, nec futurus eſt? Argute notauit ineptā Deliorū conſuetudinem, q ſuos in patria, neq; naſci finerent viuos, nec humari mortuos, quum vt mulier ita ne regio mater ſit niſi gignat. Alienum autem ſit à materna pietate nolle ſepeliri quos genuit.

Argute

12 Cum Athenienſium exules hortarentur illum vt aduerſus Athenienſes moueret exercitum, diceretq;, quod quum in Olympiis præconis voce pronunciaretur victor, ſoli Athenienſes ipſum exibilaſſent, Cū

Moderate

hoc,inquit,ſecerint in bene meritū quid facturos cre ditis,ſi illis maleſecero? Inſigne moderationis exemplum nihil tam atroci commoueri cōtumelia, ad idē ingenii mire ſolertis argumentum,quod adferebatur velut inſtigaturum Pauſaniæ animum,ad ſuſcipiendum bellum,id in partem diuerſam retorquere.

13 Percontanti quur Tyrtæum poetā Spartæ ciuem feciſſent.ne quis,inqt, externus nobis dux fuiſſe videatur.Poetæ apud Lacedæmonios nō erant in pretio,nec hoc nomine Tyrtæus meruit apud illos honorem, ſed quoniam ſtrennuam ducem in bello præſtiterat,putarunt eam laudē patriæ vindicandam. Argute

14 Ad quendā imbecilli corpore, tamen hortantē vt cū hoſtibus terra mariq; experiretur, Vis,inqt,igitur poſitis veſtibus teipſum oſtendere,qualis ſis q nobis bellandi es autor? Salſe riſit ad id hortantem alios, quo ipſe nihil opis adferre poſſet. Salſe

15 Quibuſdam in ſpoliis barbarorum demirantibus precioſas veſtes, præſtiterat, inquit, ipſos eſſe multi precii quàm poſſidere precioſa. Correxit ſuorum admirationem eosq; ad verorum bonorum admirationem reuocauit. ſapiēter

16 Poſt victoriā à Medis apud Plateas reportatam, pręcepit ſuis vt apponerēt cœnā Perſicā,quā ſibi barbari prius apparauerant. Ea quā eſſet opipera ſumptuoſa,Lucto,inqt,eras o Perſa,q quū tantas haberes delicias,ad noſtrā veneris mazam,id erat panis genus contemptū ac vulgare.Admonuit ſtultiſſimū eſſe locupletes pugnare cum his quibus non multum eſt quod eripiatur. Etenim ſi feliciter cadat Martis alea, exile lucrum eſt,ſin ſecus, ingens eſt damnum. Lepide Dicti vero argutia in hoc eſt, quod faſtidioſe delicatus videtur, qui inter varias delitias, appetit cibum vilem ac plebeium. Nam id ſolent interdum diuites

quibus aſsidua copia lauticiarum parit nauſeam.

PAVSANIAS ALTER

17 Pauſanias Pliſtonactis filius cuidam roganti quā ob rem apud Spartanos nefas eſſet, vllam priſcarum nouare legum, Quoniam, inquit, legibus conuenit autoritas in homines, non hominibus in leges.

Legū autoritas

18 E patria profugus, quū Tegeç laudaret Lacedæmonios, cuidam dicenti, Quin igit̃ mānſiſti Spartę, ſed fugere maluiſti? Quoniam, inquit nec medici apud ſanos, ſed apud ægrotos verſari ſolent. Salſiſsime cōuicium exilii retorſit in Tegeatē, quod eius gentis corrupti mores egerent Spartana diſciplina.

Salſe

19 Altero percontanti quo pacto poſſent debellari Thraces, ſi inquit, qui vir optimus, eum belli ducem delegerimus. Admonens plurimum ad victoria momenti eſſe in imperatore. Quemadmodum in cī negocio magni refert, quales ſint quibus gerendę rei creditur autoritas.

Dux bonus

20 Medicus q inuiſebat Pauſaniā dicebat, nihil habes mali, Nō enim, inqt, te medico vtor. Hoc ipſum quod nihil habebat mali, adeo nō acceptum ferebat medicis, vt eos ſolos iudicaret ꝓſpera eſſe valetudine, qui medicis non vterent̃. Id vt perpetuo verū non ſit, tamen extra controuerſiā eſt, maximam malorū partē à medicis proficiſci, vel quia ſint imperiti, vel quia negligentes, vel quia ambitione quęſtu'ue corrupti.

Medicina contempta

21 Cum ab amico argueretur, quod de medico quodam male loqueretur, à quo nec vlla re læſus eſſet, nec cuius feciſſet periculum, Si feciſſem, inquit, periculum, nequaquam viuerem.

Medicorū oſor

22 Medico cuidam dicenti Pauſaniæ, ad ſenectutem peruniſti ob id inquit, quod te medico non ſum vſus Medicus exiſtimabat arti ſuæ deberi, ſi cui cōtigiſſet ſenecta, at ille credebat vix vnquam ad ſenectutem

Medicorū oſor

pertingere, qui medicis vtuntur,

Eum vero medicũ cenſebat optimũ q non ſineret ægrotos extabeſcere, ſed q̃ primũ ſepeliret. Inhumanior qdem videtur hęc ſententia, ſed tamen à Socratis opinione non multũ abhorrens, q vult admodũ valetudinarios nec vlla iã ex parte vtiles reip. æquo animo debere è vita decedere, ſit tamẽ vt nemo ſibi vim adferat, ſed honeſtis actionibus immoriatur. Certè non apparet qd magni faciat quũ quatuordecim medici multo tempore immodicis impendijs adnitũtur aut anui iam præmortuę vitã in vinũ alterum'ue menſem proferant. Quid enim aliud agunt niſi quod arte ſua mortem redunt longiorem, quaſi hoc cuiq̃ ſano ſit optabile, diu mori. At viri ſapientem mortem inopinatam ac breuem iudicarunt optimam. 23 Medic° optim° quis

PÆDARETVS

Pædaretus cuidam dicenti magnã eſſe numerum hoſtium, Tanto, inquit, plus gloriæ referremus, quoniam plures interficiemus. Quod alter adferebat ad perſuadendam ignauium ille vertit in calcar fortius agendi. Eodem telo repelli poſſunt quocunq; difficultatis cauſatione dehortanť ab honeſto. 24 Fortiter

Idem conſpecto quodam qui natura mollis, tamẽ ob humanitatem laudabatur à ciuibus, dixit, nec viros qui mulierum ſimiles ſint oportere laudare, nec mulieres quę virorum ſint ſimiles, niſi ſi qua mulierem vrgeat neceſsitas. Senſit aliud decere bonũ virũ aliud bonam mulierem, ac pro muliere in virũ tranſfigurata, accipit neceſsitatis excuſationem, in viro degenerante in mulierem, nullã recipit excuſationem. Ita nõ eadem laus decora principi eſt, quæ plebeio, non eadem magiſtratui quæ priuato. 25 Decorũ

Cum trecentorum virorũ ordinem non eſſet aſcriptus, qui bonos apud Spartanos primam dignitatem 26

obtinebat,repulſus,diſceſſit hilaris ac ridens reuocā‑
Candor tibus aūt Ephoris,qđq; rediret percontantibus,gra‑
tulor inqt huic reip.quæ trecentos,habeat ciues mul
to me meliores.Quid hoc pectore magis philoſophi
cū?Nec moleſte tulit repulſam,nec queſt'eſt de Epho
rorū iudicio,ſed plus voluptatis capiebat ex publico
reip.bono.q̄ ſenſurus erat ex honore impetrato.

PLISTARCHVS

27 Pliſtarchus Leonidæ filius cuidā interroganti quā
Moderate ob cauſam reges Lacedæmoniorū non à priſcis regi
bus cognomen ſortirent,Quoniā inqt, illi ducere q̄
regnare maluerunt, poſteriores illis nequaquam.Pri‑
mus oium regum Lacedæmoniorum Agis dictus eſt,
& hoc nomen in aliquot poſteriores demanauit.Agis
aūt dictū eſt à ducendo,quoniam clementer impera‑
bant,& regum eſt imperare potius q̄ perſuadere.Pli‑
ſtarchus autem ſonat,plurimis imperantem.

28 Cum patronus cuidam ridicula loqueretur in cau
Mutiloquium ſa Pliſtarchus interpellans illum dixit, Non tu caue‑
bis amice perpetuo riſu digna dicere,ne quemadmo
dum q aſſiduo paleſtricam exercent paleſtritæ fiunt,
tu fias ridiculus?Senſit vir egregius raris lapſibus dā
dam eſſe veniam,cæterum quū error tranſit in habi‑
tum & conſuetudinem,fit malum immedicabile.Ex‑
pedit autē hac Pliſtarchi interpellatione amicos cre
brius peccantes reuocante, ne peccandi colligant
vſum,& vitium tranſeat in naturam.

29 Cuidam referenti ipſum à maledico quodam,lau‑
dari,demiror,inquit,ſi quis illi dixit me mortuū eſſe.
Nam ille de vino bene loqui poſſit nemine.Non de‑
lectatus eſt vir generoſus laude, quę à viro illa dato
proficiſcebatur.

PLISTONAX

30 Pliſtonax Pauſaniæ filius quum rhetor quidā Atti

cus Lacedęmonios dixiſſet indoctos, Nos enim inqt, Græcorum ſoli nihil à vobis didicimus mali. Lacedæmonii malum exiſtimabant, quicquid non faceret ad efficiendam ciuitatem meliorem. Habet pag. 25. apo. 24.

POLYDORVS

31 Polydorus Alcamenis filius, in eum qui non ceſſabat minitari hoſtibus, non intelligis, inquit, te maximam vindictæ partem fruſtra conſumere? Qui ſtatuit inimicum vlciſci, minis nihil aliud efficit, niſi vt præmonito inimico ſibi minuat lædendi facultatem. Fortium autem virorum eſt male facere iis qui malo digni ſunt, non maledicere. Genero ſe

32 Cũ in Meſſenenſiũ regionem eduxiſſet copias, roganti cuipiã, num aduerſus fratrẽs eſſent pugnaturi, Non, inquit, ſed in eam agrorũ partem proficiſcimur, quæ nondum ſortito diuiſa eſt. Eluſit percontatorem diſſimulãs conſilium ſuum. Sit hoc quoq; exemplũ celandi propoſitum, ſi quem cupias lædere. Diſſimulanter

33 Cum Argiui poſt illam trecentorum pugnam rurſus eſſent prælio ſuperati, ſocii Polydorũ adhortabãtur, ne eam oportunitatẽ pręteriret, ſed aggreſſus hoſtiũ muros ciuitatem illorũ caperet. Id enim factu fore facillimũ, quũ interfectis uiris ſolæ mulieres eſſent reliquæ. Hic in hunc reſpõdit modũ. Mihi pari Martis alea rebellantes deuincere honeſtum eſt, cęterum quum pro agris pugnarim vrbem velle capere, non arbitror eſſe iuſtum. Siquidem huc veni agros recepturus, non vrbem occupaturus. Vir excellentis animi ne cum hoſtibus quidem putauit agendum ſecus quàm poſtulabat æquitas, quum hominum vulgus ſibi in hoſtem putet licere omnia, in tantum vt ſi de frigido opidulo fuerit concertatio, victor exiſtimet ſibi ius eſſe, regnum vniuerſum victi occupare. Ille etiam turpe ſibi iudicabat bellare cum his, quibus Moderate

deerant patria ad bellum præſidia. Talis enim victoria nullã habet virtutis laudẽ, ſed crudelitatis crimẽ.

34 Sapiẽter Percontanti quid eſſet in cauſa quod Spartani in bello fortiter ſeſe periculis obiicerent, quoniam, inquit, duces, reuereri didicerunt potiusq̃ timere. Reuerentia cum amore coniuncta eſt, metuimus aũt illos maxime quos odimus. Rectius, aũt ſuo fungitur officio, qui ex animo facit, q̃ qui metu mali.

POLYCRATIDAS

35 Patriæ ſtudium Polycratidas vnus cũ cæteris miſſus orator ad duces regios, quum ab his interrogaretur, vtrum priuatim veniſſent, an publice miſſi, Si impetramus inquit publicę, ſin minus, priuatim. Vox pii candoris in patriam index, Si ceſsiſſet ex ſententia legatio, gloriam volebat reipub. cedere, ſin minus ignominiam repulſæ ad patriam non pertinere.

SOEBIDAS

36 Argute Soebidas cum eſſent Lacedæmonii in pugna Leuctrica Martis aleam experturi cuidã dicenti, Hic dies declarabit virum bonũ, pręclarus, inquit, dies, q poſſit declarare virum bonum incolumẽ, præſagiens in eo prælio plurimos egregios viros fortiter occubituros, quos ipſe patriæ maluiſſet incolumes.

37 Idem cum eſſet loco iniquo præterea nullam habente aquam, obſeſſus ab hoſtibus, dicitur pactus cũ hoſtibus, vt ipſis terram bello partam cederent, ſi milites vnà cum ipſo è vicino fonte bibiſſent. Nam eum Callide homines obſederant. Icto fœdere congregatis ad ſe omnibus pollicitus eſt ſe daturum eius regionis imperium ei qui non bibiſſet. Porrò quũ nemo ſibi temperaret, ſed bibiſſent omnes, ipſe poſt omnes deſcendit in fontem, & aqua conſperſus, hoſtibus etiam nũ præſentibus, abiit, ac regionem occupauit, vt qui non bibiſſet. Eodem ſtratagemate & exercitum à ſitis periculo

riculo liberauit,& hoſtem eluſit, & regnum ſibi vindicauit tolerantia. Non erat obſtrictus inimicis ex fœdere,quia non omnes cum ipſo biberant,nec milites fefellit, quia nemo præter ipſum à potu abſtinuit. Quod ſi hoſtes voluiſſent ad arma currere, iam nactus locum pugnæ commodiorem, ac fonte potitus, facile poterat illis eſſe par.

TELECRVS

Telecrus ipſi nuntianti patrē de eo male loq, niſi inquit,illi dicendum eſſet,haudquaq̄ diceret. Maluit in ſe transferre culpam q̄ committere vt pater quicquam temere loq videretur. Habes & pietatis ſimul & modeſtiæ exemplum. 38 Pie ī patrem

Iam fratri ſuo querenti, quod ciues erga ſe non perinde afficerentur atq; erga illum,ſed inhumanius tractarent,quod non dum ab illis eſſet creatus Ephorus,Tu inquit,iniuriam ferre neſcis,ego ſcio. Significans ei qui velit vti fauentibus ciuibus ad multas iniurias eſſe conniuendum. 39 comiter

Percōtanti quare mos eſſet apud Spartanos,vt iuuenes aſſurgant ſenioribus,Vt,inq̄t,aſſueti honorem habere nulla propinquitate iunctis, magis honorent parentes. Optima ratio conſuefaciendi ad debitū officiū,ſi ultra q̄ debet doceamus præſtandū. Veluti ſi quis aſueſcat cum vxore verecunde caſteq; conuiuere,multo minus improbus erit apud alienas. 40 grauiter

Percontanti quantum poſſideret facultatem, non plus,inquit,quàm ſat eſt. Diuitias non cupiditate,ſed vſu metiebatur. 41

CHARILLVS SIVE CHARILLAVS

Charillus interroganti quam ob cauſam Lycurgus tam paucas leges tuliſſet Lacedæmoniis,quoniam,inquit,pauca loquentibus paucis etiā legibus eſt opus. Senſit nimirum pleraq; mala ex multiloquio naſci. 42 Loquacitas

Laconibus autem peculiaris erat breuiloquentia.

43 Alteri percontanti quã ob rẽ lacedæmonii virgines nudas producerẽt in publicũ, vxores vero tectas quoniã inqt, virginibus mariti ſunt inueniendi, vxores vero ſeruandæ iis q eam nacti ſunt. Huc ſpectabat ea cõſuetudo, vt nec puellis deeſſent mariti, nec contaminarentur matrimonia præter aliarum gentiũ conſuetudinem, vbi virgines videri nefas eſt, vxores oculis hominum exponuntur.

44 Seruo cuidam audacius agenti cum ipſo, ni iratus eſſem, inquit occiderem te. Adeo putabat nihil recte dici fieriue ab irato, ut ne in ſeruũ quidem animaduertere uoluerit commotior.

Moderate

45 Interrogãti quam arbitraretur optimam rempublicã, in qua, inquit, plurimi ciues de uirtute inter ſeſe decertant, citra ſeditionem. In pleriſq; ciuitatibus certamen eſt de opibus & honoribus, de virtute qui certẽt penè nulli. Quãquam hoc quoq; certamẽ de honeſto debet hactenus ſeruere, ne prorumpat in ſeditionem. Iam enim non eſt concertatio virtutis ſed ambitionis. Qui vera virtute præditus eſt, nihil ſpectat niſi vt proſit reipublicæ. At ſeditio præſens venenum eſt ciuitatis.

Sapiẽter

46 Percontanti cuidã quam ob rẽ omnium deorũ ſtatuæ apud lacedæmonios ponerentur armatę, ne, inquit, probra quæ ob ignauiã iaciunt homines ad deos referamus, ne'ue iuuenes niſi armati deos cõprecent. Eo cõmento ciuium animis hanc opinionẽ infigere ſtudebant, diis gratam eſſe fortitudinẽ, inuiſam ignauiam, ſimulq; iuuentutem armis ferendis debere aſſueſcere, quo ſimul & minus indulgerent deliciis, & vtiliores bello euaderet, ſi ne religionis quidẽ cauſa fas eſſet arma ponere, cuius obtentu ferè ſolet ocium & luxus in ciuitates irrepere.

Ocium

LIBER SECVNDVS

Laconum aliquot ἀνωνύμων apophthegmata.

SAMIORVM legatis 1
prolixiore vtẽtibus orõne dixe- Habetur
runt Spartani, prima ſumus obli- aῆ pag.
ti, poſtrema non intelleximus, 40.apo.
quia prima non meminimus. 16

Ad Thebanos item qui de 2
quibuſdã pertinacius cõtradicebant, Oportet, inqui- Habet̃
unt, aut minus habere ſpiritum, aut plus virium. pag.21.

Lacon quidam ſenex interrogatus cur barbam ge apo.99.
ſtaret ſyluoſam ac promiſſam, Vt, inquit, intuens ca- 3
nos pilos nihil committam illis indgnum. Vir bo- Canici-
nus vndecunq; venatur ſtimulos ad virtutem. es

Alius cuidã laudibus immodicis efferenti bellato 4
res optimos, apud Troiã inqt. Significãs tales olim Argute
fuiſſe, ſed hoc genus hoĩum iã olim deſiſſe inueniri.

Alius quidã Lacon quũ audiſſet quoſdã à cœna 5
cogi ad bibendũ, num, inqt coguntur etiam ad eden Biboſi-
dum? Notauit Græcorum morẽ in conuiuiis compel tas
lentium ad certum cyathorũ modum, quum id re ve
ra nihilo abſurdius ſit q̃ hominem q non eſuriat ad
certum eſcarum modum compellere, niſi quod alte-
rius abſurditatem eleuat conſuetudo.

Recitato quod ſcripſit Pindarus, Græciæ fulcimen 6
tum eſſe Athenas, lacon dixit ruituram Græciã ſi tali Libere
fultura niteretur. Taxauit Athenienſiũ mollitiẽ, quæ
poetæ elogio non reſponderet, aut certe poetæ vani
tatem, qui tali præconio celebraſſet indignos.

Quidam cõſpecta tabula quæ picturam habebat, 7
quomodo lacedæmonii trucidarentur ab Athenien- Salſe
ſibus, dixit, fortes Athenienſes. Id lacon audiens

ſubiecit, In tabula, ſignificās rediculū eſſe de pictura gl'iari, quod ea non minus mentiri ſoleat q̄ poetæ.

8 Ad eum qui maledicta in alios per calumniam iactata, ſolet facile admittere, Lacon, deſine, inquit, ad uerſum me præbere aures. Senſit non ſolum eos vituperio dignos qui calumniarentur alios verum etiā qui calumniantibus accommodarent aures. Et iniuriæ genus eſt aduerſus nihil male meritum audire maledicam linguā. Non enim eſſent maledici, ſi nullum inuenirent auſcultatorem. Proinde Lacon expoſtulauit etiam cum illo qui præbuerant aures de ipſo male loquenti.

9 Quidā ſeruo q dum puniretur dicebat, non volēs
Argute erraui, non volēs igit, inqt, pœnas dato. Vulgaris quidem, ſed frigida excuſatio eſt, inſciens feci, vigilandū erat ne quid committeret imprudens.

10 Alius quū in peregrinatione vidiſſet hoīes in ſel-
Seuere lis curulibus ſedentes, abſit inquit, vt in talibus ſedeam ſellis vn̄ non liceat aſſurgere ſeniori. In his enim ſedebant delicati porrectis cruribus ac cœlum imminens capiti prohibebat exurgere. Apud Lacedæmonios vero ſcelus erat iuuenem non aſſurrexiſſe ſeni.

11 Chii quōdam Spartæ peregrinantes à cœna vomuerant in Ephororum curia, dein etiam in ſedes in quibus ſedere ſolent Ephori ventris onus deiecerāt. Ac primum qdem acris inquiſitio facta eſt, quinā hoc
Licētia deſignaſſent, ne forte ciues eſſent. Vt vero compertū eſt fuiſſe Chios, ædixerunt ſe Chiis p̄mittere, vt agā intemperantius. Excellentium virū eſt negligere contumeliam quæ à palàm improbis proficiſcitur, à quibus etiam laudari turpe eſt.

12 Alius qdam Lacon quū duas amigdalas duras du
Lepide plo vendi cōſpiceret, Sunt ne hic, inqt rari lapides? Quaſi nihil intereſſet inter ſilicē & durā amigdalam

Adeo Lacon delitiarum erat rudis, vt neſciret ſub gemino cortice latere nucleũ. Et apparet hoc genus arboris non quibuslibet regionibus fuiſſe notum, qñ Plinius dubitat an ætate Catonis fuerit in Italia.

Alius quum in luſcinia plumis reuulſis minimũ repperiſſet carnium, Vox, inquit, tu es, præterea nihil. In eos dici poteſt qui prę̨ter garrulam linguam ac magnifica verba nihil habent. 13 Loquacitas

Aliud qdam quũ videret Diogenem cognomento canẽ, in vehementi frigore ſtatuã æream amplectẽtem, rogauit num algeret, illo negante, Quid igitur, inqt lacon, magni facis? Philoſophus gloriæ mancipiũ hoc ipſum exiſtimabat magnificũ, quod ſit haberet corpus ad oẽs iniurias duratum, vt in rigore frigidę ſtatuę complexum ferre poſſet, abſq; dolore. Id laconi nihilo pulchrius videbatur, q̃ ſi qs in æſtate ſimile qppiam amplecteretur nullo ſuo incõmodo. 14 Argute

Quidã Metapontinus laconi obiicienti ignauiã, atqui, inqt, non parũ alienæ regionis poſsidemus. Ergo, inqt lacon, non ſolum ignaui eſtis, verum etiam iniuſti. Significans nõ poſſe fieri vt qs meticuloſus & imbellis multũ teneat alienæ ditiõis, niſi fraude partũ. 15 Argute

Hoſpes qdam apud lacedæmonios, quũ ipſi ſtanti interim altero pede, crepida in alterum indueretur dixit cuidam, Non arbitror te lacon tantum temporis vni pedi poſſe inſiſtere, quantum ego poſſum. lacedæmonius excipiens, fateor inquit, attamen nullus eſt anſerum qui iſtuc non poſſit. Iure deriſit hominẽ, qui longo vſu didiciſſet artem quæ nihil vtilitatis adfert reipub. Huiuſmodi ſunt artes prę̨ſtigiatorum, funambulorum, & ſimilium. 16 Ridicule

Cuidam iactanti de arte rhetorica, at per geminos inquit lacon, ars niſi verum attigerit, nec eſt, nec vnquam erit. Notauit rhetores qui ſe profitentur viri 17 grauiter

ſimilia dicere licet vera non ſint.

18 Argiuo quodam dicente, multa Spartanorũ ſepul-
Argute chra apud nos ſunt, lacon excipiens, Atq Argiuorũ apud nos nullum eſt ſepulchrũ, innuens quod Spartani ſemper inuaſiſſent Argos, Argiui vero Spartanos nunq̃. Solerter lacon quod ille dixerat in gentis ſuæ laudem, retorſit in ignominiam.

19 Lacon in bello captus cum ſub haſta veniret, ac prçco diceret, laconem uendo obturauit illi os, Captiuum, inquit, prædica te vendere. Suam conditionem æquo animo tulit, patriæ ignominiam ferre non potuit in auctione traducendæ.

20 Ex his militibus qui ſub Lyſimacho ſtipẽdiũ faciebant, q̃dam quũ ab eo rogaret, num eſſet qſpiam ex Helotum, id eſt ſeruorũ laconicorum numero, tu ne, inquit, exiſtimas laconẽ ad te venturũ, vt abs te ferat quatuor obolos? Maluit ſe fateri ſeruum, q̃ hoc probri admittere in nomen lacedæmonicum.

21 Cũ Thebani deuictis apud leuctra lacedæmoniis ad ipſum veniſſent Eurotam, & quidam gloriabun-
Generoſe dus dixiſſet, Vbi nunc lacones? Spartanus quidã ab illis captus, non adſunt inquit, alioqui vos huc non veniſſetis. Ne victus qdem, & captus potuit obliuiſci indolis laconicç, nec tulit victoris iactantiam.

22 Athenienſibus quum tradita ciuitate poſtularent,
Argute vt Samũ tantum ipſis relinquerent, ita reſponderunt lacones. Hoc tempore quo veſtri non eſtis, alios habere poſtulatis. Vnde natum eſt prouerbium. Qui ſemetipſum non habet, Samum petit.

23 Cum lacones ciuitatem quandam armis cepiſſent
Hĩ ante pag. 41. apo. 26. Ephori dixerunt, periit iuuẽtutis luctamen. Nõ enim poſthac habebunt, aduerſarios. Gaudebant quidem de victoria, ſed iuuenibus exercendæ virtutis materiam ereptam dolebant.

Cum lacedæmoniorum rex polliceretur ſe fundi- 24
tus euerſurum alteram quandam ciuitatem, quæ ſæ-
penumero lacedęmoniis exhibuerat negocium non
permiſerunt Ephori dicente, nequaquam abolebis Genero-
neq; ſubuertes iuuenum cotem. Vrbem inſeſtam ap- ſe
pęllabant cotem iuuentutis, quod per eam iuuentus
acueretur ad bellandi peritiam.

Lacedæmonii non pręficiebant pędotribas q pue 25
ros ad luctam exercerent, vt virtutis eſſet certamen
non artis. Vnde & lyſander interrogatus, quo pacto
à Charonte victus eſſet reſpondit vario artificio, Nõ
exiſtimabat ea gens in quauis re ſpecioſam eſſe victo
riam, quæ callidis conſiliis contigiſſet, potiuſq̃ animi
corporiſq; robore. Ars autẽ omnis, vt à naturali ſim-
plicitate recedit, ita dolo affinis eſt.

Philippo quũ perueniſſet in agros lacedęmoniorũ 26
ſcripſiſſetq; vtrũ vellent ipſum venire hoſtẽ an ami- Libere.
cum, reſponderunt Neutrũ. Vnico verbo abſoluerũt
ſententiam, quod erat laconum, ac ſimpliciter negan
tes regi tranſitum, quod erat virorum fortium.

Lacones legatũ quẽ ad Antigonũ Demetrii filiũ mi- 27
ſerant, qm̃ acceperãt qđ Antigonũ appellaſſet regẽ, Factum
mulctarũt, quãuis in annonæ penuria medimnũ fru-
mẽti in ſingulos ab ipſo reportaret. Tãtus erat apud
illos legum rigor, vt nec tanto beneficio ſubleuata
inopia ab illis veniam impetraret, vt vnius voculæ
gratiam facerent proſpere legatione perfuncto.

Cum improbus quidã ſententiã dixiſſet optimam 28
ipſam quidem ſententiam approbarunt, ſed eo qui di Factum
xerat amoto, alteri cuidã inculpatis moribus eandẽ
ſententiã tribuerũt. Adeo in repub. nihil honoris ha-
bendũ putarunt his q flagitioſe viuerent. Autorem
mutarunt, ne eſſet dedecori reip. conſiliũ nõ reiece-
runt, ne ob priuatam ignominiã publicam vtilitatem

neglexiſſe viderentur.Meminit huius & A.Gellius.
29 Cum duo fratres inter ſe diſsidium haberent La-
Factum cedæmonii mulctam dixere patri, quod filiorum di-
Pater ꝓ ſcordiam diſsimulaſſet.Iuuenibus ignoſcendum pu-
filio pu- tarunt,ſed quicquid illi per calorẽ ætatis peccaſſent,
nitus parenti imputabant,cuius autoritas prouidere debue
rat,ne quid inter filios oriretur ſimultatis.

30 Cãtori apud Spartanos peregrinanti, dixere mul-
Factum ctã,qđ citharã digitis pulſaret,nõ ebore. Adeo non
Seuere patiebantur innouari publico vſu recepta. Hoc ſtu-
dio cuidam alteri ex nouem chordis duas incidit
Lacedemonius ille.

31 Duo pueri inter ſe pugnabant,quorum vnus alte-
ri letale vulnus inflixit. Puerorum aũt ſodales quum
ſaucius ille moriturus eſſet,polliciti ſunt illi vindictã
Genero ſeq; vulneris autorem interfecturos. At ille nequaquã
ſe inquit,per deos.Non enim æquũ eſt, quandoquidem
& ipſe hoc facturus eram ſi anteuertiſſem,ſiq; ſtren-
nuus fuiſſem.Indolem vere laconicam,qui victus ac
moriens iuſto tamẽ victori fauebat, quod virtute nõ
dolo ſuperaſſet aduerſarium. Quid talibus ingeniis
felicius,ſi à teneris ad veram virtutem fuiſſent inſti-
tuta,potiuſquam ad militarem duriciem.

Alter q̃dã puer eo tẽpore quo mos erat apud Spar
tanos,vt pueris ingenuis phas eſſet quod quiſq; poſ-
32 ſit ſuffurari,ſed hactenus vt deprehendi turpe eſſet,
quũ viuam vulpeculã quam ſodales erant furati, ſibi
ab ęis traditam ſeruaret, veniſſentq; q eam perdide-
rant inquirendi gratia, vulpeculã ſub veſte abditam
tenebat.Cęterum quũ efferata beſtia latus pueri vſq;
ad inteſtina eroderet,diſsimulauit tacitus,ne prode-
Fortiter retur furtũ. Mox vero quũ digreſsis illis pueri vidiſ-
ſent quod acciderat,obiurgabant illum dicentes,Prę
ſtiterat aperire vulpeculam, q̃ ad mortem vſq; cela-

re, Nequaquam inquit, imo præſtat doloribus immori, quàm hac nota traduci, vt ob molliciem dicar lucriſeciſſe vitam ignominioſam. Quid abſolutius ſi tã feliciter natis ingeniis acceſſiſſet philoſophia? 33

Cũ quidam forte obuii laconibus dixiſſent, fortunati eſtis o lacones, nam modo hinc abiere latrones. Non nos inquiunt per Enyalium, ſic enim illi Martem vocant, ſed illi potius fortunati ſunt, q in nos non inciderint. Adeo gens ea gerebat animos ad omnia impauidos quæ vulgus hominum formidat. Animoſe

34 Lacon qdam interrogatus quid artis ſciret, liber inquit eſſe. Ea gẽs nec diſciplinis philoſophorum, nec opificiis exercebat. Tantum inuictis animis libertatẽ tuebatur, nec hominibus, nec viciis ſeruire docilis. Generoſe

35 Puer Spartanus captus ab Antigono rege ac ſub haſta vẽditus, in cæteris oĩbus, quęcunq; putabat ab ingenuo decẽter fieri poſſe, obſequẽs erat ei q ipſum fuerat mercatus, Cęterũ iuſſus adferre matulã, haud ſuſtinuit dicẽs, nõ ſeruiã. At quũ inſtaret herus, puer conſenſo tecto dixit, ſenties cuiuſmodi mercatum feceris; moxq; ſeſe è ſublimi pręcipitem dedit ac periit. Captiuus eſſe poterat, ſeruilia facere non poterat, ac ſemet in libertatem morte aſſeruit. Generoſe Fortiter

36 Alter quũ venderetur rogatus à licitatore, eris'ne frugi ſi fuero mercatus, etiam ſi non fueris mercatus. Ne fortuna quidem ſeruilis docere potuit illum ſeruilia loqui. Qui enim natura probus eſt vbiq; & apud omnes probus eſt.

37 Alter quidam captiuus quum venderetur, ac præco diceret ſe mancipium vendere. Sceleſte, inqt, non tu dices captiuum? non puduit durę cõditionis, ſed puduit tituli ſeruilis. Tantus erat libertatis amor. Sile ãte pag. 63. apo. 19.

38 Lacon quidã in clypeo pro inſigni gerẽs muſcam, eamq; non maiorem vera, quibuſdam irridentibus Salſe

dicentibusq; quod id ſtudio feciſſet quo lateret, imo, inquit, ut ſim conſpicuus. Tam enim prope accedo ad hoſtes, ut ab ipſis inſigne cuiuſmodi ſit uideri poſſit. Salſiſſime conuicium ignauiæ uertit in argumentum fortitudinis.

39 Lacedæmonius alter quũ ſuper conuiuiũ eſſet illa
Seuere ta lyra, nõ eſt inqt, Laconicũ nugari, lõge diſſentiẽs à cæteris Grecis, quibus nullum cõuiuiũ ſuaue uidebat̃ abſq; muſica. Id Laconi nugale uidebatur, qui latius exiſtimabat honeſtis ac feſtiuis fabulis condire compotationem quàm inani lyræ ſtrepitu.

40 Spartanus interrogatus num tutum eſſet ad Spar-
Argute tam iter, refert, inquit qualis eo deſcendas. Nam leones illuc euntes plorant, lepores autem in umbraculis uenamur, ſignificauit nec ferocibus ac uiolentis eſſe tutum proficiſci Spartam, nec mollibus & effœminatis quod hoſtili animo illuc proficiſcentes male acciperentur à fortioribus, delicatos homines illic non ſinerent laſciuire in tenebris.

41 In luctandi genere quod illi chírapſiá appellant, quũ is qui collũ alterius vrgebat fruſtra pręterq; legem paleſtræ pulſaret vndiq; & in terrã detraheret,
Argute poſteaq̃ corporis viribus deſtitueret̃ qui inhærenti cedere cogebatur, brachiã vrgentis momordit, cumq; alter diceret mordes o lacon, fœminarũ more, Non inquit, ſed more leonum. Vt ſolerter obiectam ignauiam detorſit in laudem fortitudinis. Nullum enim probrum apud illos deteſtabilius quàm muliebris imbecillitatis. Iure autem ſe morſu liberauit, qui præter ius certaminis vrgebatur à victo.

42 Claudus ad bellum proficiſcens quum ab aliis ri-
ſi'e ante pag. 24. apo. 22. deretur, non opus eſt fugientibus, inquit, ſed qui ſubſiſtant, locumq; in acie tueantur.

43 Alius ſagitta percuſſus cum animam ageret dice-

bat, nō me mouet quod morior, ſed partim quod ab imbelli ſagittari ac mulierculæ ſimili, partim ꝙ nullo facinore ædito morior. Victis ſolet eſſe ſolatio, virtute præſtantis viri dextra cadere, Lacedæmonii vero quoniam enſibus pugnare ſolent cominus non, putabant eſſe virtutis procul miſſa ſagitta quempiam interficere, quod idem poſſunt & fœminæ. Tum æquiore animo decedunt è uita, qui recte factorum poſt ſe relinquunt memoriam. Generoſe

44 Quidam ingreſſus diuerſorium cauponi dedit obſonium vt appararet, quum ille poſceret caſeum & oleum, quid inquit lacon, ſi caſeum haberem iam nō egerem obſonio. Caupo caſeum & oleum petebat ad condiendum piſcem, At lacon cui ſufficiebat victus ſimplicitas, ſuperuacuū exiſtimabat, cibum cibo miſcere, quū alter per ſe ſatis eſſe poſſet. Quantum abſunt ab huius laconis animo, qui centum rerum ſpecies in vnum miſcent diſcum? Frugaliter

45 Cuidā lampen Æginetā efferenti ac fœlicem prædicanti, quod prædiues videbaſ, multorum nauigiorum dñs lacon nihil, inquit moror fœlicitatem de funibus pendentem. Quū omnes diuitię ſint in manu fortunę, tum ea præcipue quas negociatores cōmiſere nauibus, ruptis funibus ſequitur naufragium, & hinc mercium omnium interitus. Vnde philoſophus quidam interrogatus vtrum putaret maiorē eſſe numerū viuorum an mortuorum, viciſsim rogauit vtro loco haberet nauigantes; quod hi verſantes in ſummo diſcrimine vix eſſent habendi pro viuis. Argutę

Quidam laconi dixit, Mentiris, ille contra, nimirū inquit liberi ſumus, alii vero niſi vera dixerint, vapulant. Nihil commotus eſt lacedæmonius, ſed atrox cōuiciū eluſit ioco, obiter taxans maledicum quod ipſe non eſſet lacedæmonius; atq; ob id nec liber, Porro 46 Argute

ſerui ſi quid fallant mendacio, loris emendantur.

47 Alius quum vellet cadauer ſtatuere rectum, nec id poſſet efficere quum nihil non feciſſet, per Iouem in quit, aliquid, intus ſit oportet. Suſpicatus eſt Lacon aut animam, aut genium malum latere in cadauere. Solent enim cadauera in rogo erecta poni.

48 Tynnichus Thraſybuli filii mortem perquàm forti animo tulit. In hunc hoc factum eſt epigramma.

Exanimis Pitanen clypeo Thraſibule rediſti
Fortiter Septem ex Argiuis vulnera læua gerens,
Aduerſa oſtendis tamen omnia. ſanguinolenta
Membra rogo imponens Tynnichus hęc ſenior,
Plorentur timidi, mi infletus humabere fili,
Qui & patre hoc vere dignus es & patria.

49 Salſe Quum Alcibiadi Athenienſi balneator plurimum adminiſtraret aquę Laconi id vidés. Quid hoc rei eſt inquit? Plus aquæ infundit, quaſi non puro, ſed vehementer ſordido. Hoc ſcómmate notauit Alcibiadis vitam multa infamia contaminatam.

50 Philippo regi Macedonũ quædam per literas imperanti, reſcripſerunt Lacedęmonii, de quibus nobis ſcripſiſti, non. Ad prolixam regis epiſtolá vnica ſyllaba rñderunt οὐκ, quá grandibus literis pinxerant, vt expleret iuſtũ epiſtolæ ſpatiũ, ſimul & gentilis breuiloquentiæ memores, & ſolitæ fortitudinis.

Nõ eſt in Gręco nſo, ſed in Philelpho

51 Rurſum quũ Philippus in agros Lacedæmoniorũ duxiſſet exercitum, reſq; in eo eſſet ſtatu, vt probabile eſſet éos ad vnum omnes interituros, rex dixit cuidam Spartiatæ, Quid nunc facietis lacedæmonii? Fortiter At ille, Quid, inqt, aliud, niſi quod fortiter moriemur quando, nos ſoli Græcorum liberi eſſe, non aliis parere didicimus. Nemo ſeruire cogit̃ q mori paratus eſt. Quàm dulce bonum eſt libertas quæ morte emitur q̃ miſera res ſeruitus, cui mors anteponitur. Quid igitur

mentis dicemus his eſſe, qui ſe ſponte dedũt in eam ſeruitutem, vnde nec dato peculio poſſunt redimi, nec gratuita manumiſſione liberari.

Poſt Agin bello ſuperatũ Antipatro poſtulanti ob 52
ſides pueros quinquaginta, Eteocles q tum Ephorũ agebat rũdit, ſe pueros non daturum, ne ſi licenter vixiſſent, fierent indociles patriæ diſciplinę, itaq; ne ciues qdem eſſent. Cęterũ ſenes ac mulieres ſe duplo numero daturũ, Verum Antipatro dira minitanti ni acciperet poſtulata, populus vna voce reſpõdit, Si imperas acerbiora morte, facilius moriemur. Hunc animum in vno altero'ue ciuiũ reperire, fortaſſe non ita magni miraculi eſſe videatur, in vniuerſo populo tãtum eſſe conſenſum prodigioſum eſt. Hoc exemplo ſimul admouemur, quanta ſollicitudo debeatur ætati teneræ ad probitatẽ educandæ, qñ licenter educatos iuuenes illi non putarunt habendos pro ciuibus, perinde quaſi mater abdicet filium ex ſe natum, niſi probitate morum maioribus ſuis reſpondeat.

Hoc nõ eſt ἀδέσποτον *Libere*

Senex in Olympiis cupidus erat ſpectãdi certami- 53
nis quod agebatur, ſed quum nulla vacaret ſedes, ad varia loca ſeſe conferens, ludibrio erat ac ſcommatis petebať, quod nullus eum exciperet. Vt vero peruenit ad lacedæmonios, non ſolum pueri omnes aſſurrexerunt, verum etiam viri multi ceſſerũt illi locum. Id factum quum cæteri Græci quotquot aderãt plauſu comprobaſſent, patriumq; morem ſupra modum collaudaſſent, Senex.

Concutiens canasq; genas & tempora cana, *Salſe.*
Ac fuſis lachrymis, Heu miſeriam inquit, vt omnes
Græci norunt quid ſit honeſtum, ſed eo ſoli vtuntur
Lacedæmonii.

Sunt qui narrent hoc idem accidiſſe Athenis. Cũ 54
enim agerentur panathenæa, Attici ſenem ludibrio

habuerunt,inuitantes tanquam admiſſuri, cæterum vbi veniſſet non admittentes. Verum iam perambulatis ferè omnibus,tandem ad lacedæmonios ſpectatores quũ veniſſet,oẽs è ſedilibus aſſurgentes locum illi ceſſerunt. Eo facto delectatus populus,plauſu multaq; geſtuum ſignificatione comprobauit. Inter hæc è Spartanis quidam dixit,per geminos,norũt Athenienſes quæ ſint honeſta,at nõ ea faciũt. Apud Athenienſes maxime florebat philoſophia, quæ docet qd turpe quid honeſtum, Spartani non recipiebant eiuſmodi diſciplinas,ſed ex inſtitutio ne maiorum virtutum factis ac moribus præſtabant. Ita factum eſt vt apud Athenienſes eſſent verba philoſophię,apud lacones ipſa res. Admonet apophthegma turpiſsimũ eſſe ſcire quid deceat,& tamen diuerſa ſequi.

55 Argute Medicus quidam periit aliqd à lacone. At ille, Si quid. inqt dedero magis es futurus mendicus. Verũ iſtius probroſę virę tuæ fuit autor, q tibi primus dedit,teq; fecit inertem. Apud lacedæmonios probro dabatur mendicitas, quod & ociũ odiſſent,& minimo eſſent contenti. Benignitas aũt in mendicos ſpeciem habet magnæ virtutis,ſed ea piorũ hoium bonitas,alit plurimorum malorũ luxurioſam ignauiam.

56 Lacedæmonius videns quendam diis corrogantem,nihil inquit, moror deos qui me ſint pauperiores. Hinc liquet vetus eſſe ſub obtentu religionis exercere mendicitatem,quum plerunq; tali collecta titulo non impendantur diuis qui nullius rei ſunt egeni ſed improborum luxui ac libidini.

57 Alius quidã quũ adulterum apud deformem vxorem deprehendiſſet,miſer,inquit,quæ tibi fuit neceſſitas? Primũ hic æditum eſt nobis moderationis exemplum, Quis ſibi tẽperet in adulterum deprehenſum? Hic potius videt miſertus hominis,qui graui quapiã

Moderate

neceſsitate videretur huc compulſus, vt cum defor- mi rem haberet. Neq; enim veriſimile erat adulterum voluptatis gratia ſeſe in hoc diſcrimen conieciſſe.

Alius quũ audiret rhetorum magnos ſermones cir- cuitus connectentem, Per geminos, inquit, fortis ſanè homo, qui quum nullum habeat argumentum, tamẽ egregie voluit linguam Lacedæmoniis nulla place- bat oratio, niſi breuis & uera, & ad rem ſeriã pertinẽs Proinde ridiculum exiſtimabat, quod orator in ficto themate tantam verborum copiam profunderet. 58 Loquacitas

Quidam profectus in lacedęmonem, quũ vidiſſet honorẽ quem, iuniores præſtant ſenioribus, in ſola, inquit, Sparta expedit ſeneſcere. Paupertas onus eſt & miſerũ, & graue, vt ait Comicus, ſed in hac mole- ſtiarum maxima pars eſt, quod homines facit etiam ridiculos, vt ait Satyrichus. Sic incõmoda quæ fert ætas ingraueſcens, non minima pars eſt, quod ſenes fere contemptui ſunt ac ludibrio. Proinde Sparta vi ſa eſt multis honeſtiſsimum virtutis docilium. 59 ſenectus honorata

Lacedęmonius percontanti quid ipſi videret Tyr teus poeta, bonus, inquit ad deprauandos iuuenum animos. Quemadmodum Plato iudicabat homeri poeſim inutilem eſſe reipub. qualem inſtitui volebat, ita lacedęmonii non recipiebant poetas qui blandas ſcriberent potiusq̃ ſalubria. 60 Ars inutilis

Cuidam qui laborans ab oculis exierat in bellum quum nonnulli dicerent, quo vadis ad iſtum affe- ctus modũ, aut quid facturus? Vt nihil, inquit, aliud certe hoſtis gladium ebetabo. Hoc dictum ſalſius'ne ſit an fortius nondum ſtatui. 61 Fortiter

Buris & Spartis lacedæmonii ſpõte profecti ſunt ad Xerxen regem Perſarum, daturi pœnas, quas la- cedæmonii iuxta oraculum pendere debebant, eo quod oratores à Perſa miſſos occidiſſent. Hi quũ ve- 62

quomodo ſe res haberent Athenis, Omnia, inqt honeſta, per ironiam innuens, Athenis oïa haberi honeſta, turpe nihil. Argutia dicti eſt in ambiguo ſmonis.

Alter interrogatus de re quapiam, rñdit, non. Verum vbi percontator dixiſſet illum mentiri, Non vides igitur inquit lacon, te ſtultum eſſe, qui ſciſciteris de his quæ noueris? Salſe taxauit in illo vitium garrulitatis, qui de nihilo quæſierit fabulandi materiã. 65

Venerunt aliquando, lacedæmonii ad lygdamin tyrannũ legatione fungentes, ſed cum ille variis cauſationibus frequenter diſtuliſſet colloquendi copiam tandem poſt omnes excuſationes dictum eſt, illũ parum firma eſſe valetudine, ſed languere nonnihil. Legati reſponderunt, Per Iouem non venimus huc cũ illo luctaturi, ſed colloquuturi. Belle taxarunt barbari regis factum ac delitias, qui quamuis friuola de cauſa res ſerias omitteret. 66

Quidam ſecris initiaturus laconem, rogauit quid ſibi conſciret maxime impie factum per omnem vitam. At ille hoc, inquit, dii ſciunt. Quum initiator magis vrgeret, diceretq; omnino proferas neceſſe eſt. lacon viciſsim rogauit, Vtrum inquiens oportet me tibi dicere an deo, quum ille reſpondiſſet, deo, Tu ergo inquit, hinc ſecede, vt illi dicam. 67 Habet ãte pagĩ 53. apo. 67.

Alius lacon quidam noctu præteriens monumentum quum ſibi viſus eſſet videre ſpectrum, accurrit lancea traiecturus, & in hoc nitens, Quo me fugis, inquit, anima bis moritura? O mentem vere liberam omni fortitudine, quæ nec laruarum ac lemurum occurſu terreri potuerit. 68 ſupſtitio nulla

Lacõ alius quum voto ſe obſtrinxiſſet, quod ſe de Leucate prçcipitem daret, conſcendit montem, & cõſpecta altitudine ſeſe auertit. Id quum illi probri gratia obiceretur, non putaram, inquit, illi voto maiore 69 Lepide

voto opus eſſe. Ioco eluſit inconſtantiæ formidinisq́; crimen. Etenim qui facinus arduū concipit animo prius à diis optare debet animum facinore parem

70 Quidam in acie quum ſtrictum iam enſem in hoſtem eſſet infixurus, quoniam interim ſignum datum eſt receptui canens, non infixit. Roganti uero cuidā quur hoſtem quem in poteſtate habebat non occidiſſet, Quoniam, inquit, melius eſt parere imperatori q̄ hoſtem occidere. Exemplum diſciplinæ militaris, à qua immane quantum receſſerunt, qui ſub belli titulo mera exercent latrocinia. Olim non licebat ferire hoſtem niſi tuba dediſſet ſignum. Eadem ſimul atq; cecinerat receptui, homicidii crimen erat hoſtem intereniſſe.

Belli diſciplina

71 Quidā laconi in Olympico certamine ſuperato dixit, Aduerſarius tuus o lacon te fuit potentior, imo inquit, ad deiiciendum accommodatior. Quoniam certamen artis erat magis quàm virtutis lacedæmonius non putabat ſe ob id deteriorem quod victus eſſet. Dicti arguti ſita eſt in accipiti voce, nam κρείσσων & meliorem ſignificat, & potentiorem ſiue ſuperiorem, aut præſtantiorem. Is uere inferior eſt, qui honeſto vincitur.

Argute

72 Ætoli quondā ingreſſi regionē laconicā, abduxerunt quinquaginta ſeruorum milia. Vñ lacon quiſpiā ſenior feſtiuiter dixiſſe fertur, Magno bono ferunt hoſtes laconice, quàm tanta turba leuatunt.

73 Mos erat apud lacedæmonios, vt rex hoſtes aggrederetur, præcedente quoniam geſtante coronam, qui in certamine victor aliquando tuliſſet coranam. Cum igitur lacon quidam in Olypiis magnam pecuniæ vim reſpuiſſet, ſed multo cum ſudore deiecto aduerſario coronam tuliſſet, cuidam dicenti quid emolumēti tibi adferet victoria o lacon? ille ridens & ala

cer reſpōdit, Ante regem, inquit, coronatus incedens, pugabo cum hoſtibus. Generoſæ mentis eſt, laudis amore teneri potius quàm pecuniæ. 74

Miles quidam lacedæmonius quum proſtrato hoſtis inſideret tergo occiſurus, rogauit vt ſe verteret, & in pectus potius ſtringeret enſem, rogatus quid ita, Ne amaſius, inquit, meus erubeſcat, ſi viderit auerſis confoſſum vulneribus. 75

Lacō quidam ad Rhodiū Diagoram, qui in Olympiis & filios, & ex filio filiaq; nepotes vidiſſet coronari, Morere, inquit, Diagora, nō in Olypium aſcendes? Sentiens tum optimum exire de vita, quum res ſunt proſperrimæ. Ita Plutarchus in Vitis, Meminit & Cic. in Tuſ. quæſt. lib. 1.

Lacō quidam pędagogus pueri cura ſuſcepta quū 76
interrogaretur, quid eſſet illum docturus, Efficiam inquit, vt honeſtis delectetur, turpibus offendatur. Nihil efficacius ad veram felicitatem, q̄ amare virtutem propter ſe, odiſſe vitium propter ſe.

Spartanus qdā interrogatus, qd conferrent vtilita- 77
tis, pueris adhibiti pędagogi, Efficiunt, inqt, vt quæ ſunt honeſta, eadem pueris fiant etiam iucunda.

Ageſilaus dicebat ſibi iucundum eſſe laudari ab 78
his, qui non vererentur & vituperare, ſi quid diſplicuiſſet. Tales enim ſi quid laudant, iudicio laudāt, non metu aut adulatione.

Demonides amiſſis furto crepidis, præcatus eſt 79
vt eius qui ſuſtulerat pedibus conuenirent. Viſus eſt bene precati, quum illi magnum precaretur malum, videlicet pedes diſtortos, quales habebas Demonides. 80

Lacedæmonii quum Smyrneis egentibus cōmeatum miſiſſent, atq; illi beneficium verbis attolerent, Lacedæmonii ſermonem interrumpentes, Nil magni

coquus,hoc,inquit,ius o rex ſumendum eſt, poſteaq̃ te laconum more exercueris,& in Eurota laueris. Fe- ſtiuius hoc narrat à M.T.Tuſcul.quæſt. lib.5. in hoc varians à Plutarcho, quod ſcribit illum Spartæ in phiditiis cœnauiſſe,& à cœna negaſſe ſibi nigrum il lud ius quod cœnæ caput erat placuiſſe, tũ qui illud coxerat reſpondiſſe,minime mirum ſi diſplicuiſſe,cõ dimenta enim deeſſe,ac Dionyſio rogante quæ tan- dem illa? Labor,inquit in venatu,ſudor,curſus ab Eu rota,fames,ſitis,his enim rebus lacedæmoniorũ epu las condiri. tatio p condi- mento

Lacedæmonii poſteaq̃ moderate biberunt in con- uiis publicis,diſcedunt abſq; teda,non enim fas eſt il lis ad lumen incedere,nec hac via,nec illa,quo con- ſueſcant in tenebris noctuq; confidẽter & intrepide ire.Id interdum in bellis vſu venit vt neceſſe ſit. 3 Tene- bris aſ- ſueſcere

Idem literas quidẽ diſcebant ad vſum,cæteras ve ro diſciplinas exoticas eiiciebant, nec minus homi- nes harum profeſſores quàm ipſos libros. Hæc autẽ erat illorum eruditio,bene parere magiſtratibus, pa- tientem eſſe laborũ,& in prælio aut vincere,aut mo- ri.Hoc animo fuerunt olim & Romanorum quidam, qui philoſophos Græcos vrbe pepulere, quod curio ſis diſciplinis auerterent iuuentutem ad ociũ & igna uiam, redderentq; ad diſcerendum quidem inſtru- ctos,ad gerenda vero reipub. munia inutiles. Quid illi dixiſſet ſi ſophiſtarum gryphos,ſi nominalium & realium frigidiſsimas argutias audiſſent? 4 Philoſo phia ru- ſticana

Perſeuerabant abſq; tunicis veſtem vnicam acci- pientes corporibus ſqualidi,quippe à balneis & vn- guentis ferè in totum abſtinentes. Nemo tales facile inuadit tum inopes tum duros,nec malis artibus co- gebantur rem quærere, qui tam paruo contenti ſunt. Hæc lacedæmoniũ qui nec philoſophorũ dogmata, 5 Frugali ter

nec Chriſtum nouerant, & non pudet nos delitiarũ noſtrarum? Anachoritas vocamus qui quatuor veſtibus contenti ſunt.

6 Iuuenes vero gregatim ac turmatim dormiebant ſupra ſtibadas, herbæ genus, quas ipſi ſibi congerebant arundine apud Eurotã naſcente, cuius ſumma nõ ferro, ſed manibus deſtringebãt. Per hyemẽ vero ſubſternebant ſibi quos vocant Lycophones ac ſtibadiis commiſcebant, quod ea materia caloris quiddam habere videretur. Vbi ſunt nunc qui toto corpore plumis anſerinis indormientes querũtur ob duriciem ſibi dolore latera?

Frugaliter

7 Amare puerorum indolerem, qui probo ingenio videbantur, permiſſum illis erat, cæterum abuti illis turpiſſimum habebatur, quaſi corpus adamaretur potius q̃ animus. Quod ſi quis accuſatus eſſet, quod parum honeſtam cum illis habuiſſet conſuetudinem, is per omnem vitam infamis erat, & publicis honoribus ſubmouebat. Hoc nõ ſolũ in pueris, quorũ ætati conſulens lex permiſit grandioribus amare, ſed citra turpitudinem, locum habet, verum etiã in coniugibus, non enim recte amat vxorem, q corpus amat potius quàm animum.

Amor animi

8 Mos erat vt adoleſcentes quopiã abituri à ſenioribus interrogaretur quo irent, & ad qd, obiurgabatur aũt qui vel non rñderet percontanti, aut friuolas cauſas recitaret. Senior qui non obiurgarat adoleſcentẽ ipſo præſente delinquentem, eidẽ pœnæ erat obnoxius, quã daturus erat ſi peccaſſet ipſe. Cæterum qui obiurgationem moleſte ferebat, in magno erat ꝓbro

ſapiẽter

9 Merito puerorũ errata imputant iis quorũ partes erãt ea vel arcere, vel corrigere. Simul aũt magna neceſſitas habebat ſeniores nequid teſtibus adoleſcẽtibus præter decorum committerent. Nã qua fronte obiur-

gārent iuniores, ſi ipſi ſenes eſſent obiurgandi?
Siquis in peccato deprehenſus fuiſſet, is cogebatur
aram quandam quæ erat in vrbe circumire, ac vitu- 6 Caſtiga-
perationem interim in ipſum cõpoſitã canere, quod tio
nihil aliud erat, q̃ ſeipſum ſua voce obiurgare. Inge-
nui pudore & laudis amore melius ducuntur ad ho-
neſta. Virgis aut flagris cædi ſeruile eſt.

Quin & ille mos erat, vt iuuenes nõ ſolũ ſuos quiſq;
parentes reuererentur, hisq́; dicto audientes eſſent ve- 10
rũ etiam vt oẽs ſeniores vererentur, tum de via ceden
tes tũ è ſedibus aſſurgentes, ac prætereũtibus illis ta-
citi quietiq́;. Qua re factũ eſt, vt quiſq́;, nõ quemad-
modũ fit in aliis ciuitatibus, in proprios modo libe-
ros, ſeruos ac poſſeſsiones autoritate haberet, verum Comu-
etiam in amicorum ac vicinorũ liberos ac poſſeſſio- nitas
nes perinde ius haberet atq; in ſua propria, vt oia q̃
maxime inter ſe cõmuniter haberent ac aliena quiſq;
non aliter q̃ ſua curaret. Intellexerunt illi quantam
vtilitatem haberet communitas, non adacta, ſed ex
mutua beneuolentia proficiſcens. Quod enim à Py-
thagora proditũ eſt, amicorum cõmunia eſſe omnia
id illi volebant in repub. ſua q̃ latiſsime patere. Oẽs
enim ciues inter ſe amici ſunt, multo magis omnes
eandem profeſsi religionem. Poſtremo inter omnes
homines ob hoc ipſum quod homines ſunt, interce-
dere deberet mutua beneuolentia.

Cæterum puer abs quopiam caſtigatus, ſi quere-
lam ad patrẽ detuliſſet, turpe erat patri, ſi hoc audito 27
non iterum filium emendaſſet. Siquidem ex inſtitu- Diſcipli
tione maiorum habebant hanc de ſe mutuo fiduciã, na pue-
vt crederent neminem eſſe, qui cuiuſquam liberis, rorum
quos quiſq; pro ſuis habebat, quicquam imperaret in-
honeſtum. Prima ætas quoniam nondum ſentit quid
turpe, quid honeſtum, verberibus eget. Solent au-

Nec minor illis cura fuit de genere muſices, modulorum & cantionum, quàm de victu, cultu, & cæteris quæ commemorauimus. Hæc autem talis erat, vt animum ac ſpiritus excitaret, & impetum diuino afflatui ſimilẽ adq́; res gerendas accōmodū induceret, quum reliquis Græciæ ciuitatibus magis placeret muſica demulcens & ad voluptatẽ mollitiemq́; effœminans animos. Nam Plato magni referre putat quo genere muſices utatur ciuitas. 13

Muſica virilis

Quin & orationis genus ſimplex & inaffectatum, nihil habens molle ac delicatū, nec in aliis verſabatur argumẽtis, quàm vel in laudibus eorū qui fortiter ac generoſe vitā exegiſſent, quicq́; pro Sparta occubuiſſent, & ob id ab omnibus vt beati celebrantur, vel in vituperandis his qui metu periculorū nihil egregii geſſiſſent, & qui ob ignauiā à morte cruciabilẽ infelicemq́; vitā viuerent, vel in pollicitatione per gloriæ ſtudiū accendẽte animos ad virtutẽ, ad cuiuſq; ætatẽ accōmodate. Itaq; tres erāt apud illos chori iuxta triplex ætatum diſcrimen, quibus in feſtis ſimul conſtitutis, ſenum chorus incipiens canebat. 14

Chori tres

Nos fuimus olim ſtrennui iuuenculi.
Secūdus in quo erāt viri robuſtę ætatis, ita reſpōdebat,
At nos ſumus, ſi vis, facito periculum.
Porrò tertius qui erat puerorum ita canebat.
Præſtantiores nos futuri olim ſumus.

Quin inſuper apud illos erant numeri, ad quos temperarent inceſſum cōcitandis animis ad fortitudinẽ, audaciam, mortiſq́; contemptum accōmodi, quibus vtebantur tum in choris, tū ad tibiam tendẽdis in hoſtem, Siquidẽ Lycurgus rei bellicæ ſtudiū cū muſices ſtudio copulauit, quo nimirū nimius bellandi ardor modulatione tẽperatus conſonantiā aptumq́; cōcentum. Vñ mos erat vt in bellis res priuſq̃ iniret prælium 15

Muſica genus

muſis ſacrificaret, quo pugnantes facinora æde-rent, quæ ſcriptis honeſtaq; memoria celebrare. Nec permittebant, vt quiſquam aliquid de veteri muſica mutaret, adeo vt Terpandrum quum eſſet antiquiſsimus, & omnium eius æui citharœdorum præſtantiſsimus, egregiusq; geſtorum heroicorum celebrator, tamen Ephori mulctauerint, eiusq; citharam arreptam paxillo affixerint, quod vnam tantum chordam in ea præter neceſsitatem intendiſſet, ob vocis varietatem. Non enim probabant modos niſi ſimpliciſsimos. Ac Timotheum certamen in Carneis (id feſtũ erat in honorem Carni cuiuſdam vatis inſtitutum Pauſanias autem indicat apud illos Apollinem dici Carniũ) ex Ephoris quidã arrepto enſe interrogaret, ex vtra citharæ parte incidi vellet chordas quæ acceſſerant vltra ſeptem. Vt vbiq; gens illa frugalitatẽ colebat, luxum horrebat, metuens à maiorum inſtitutis recedere, quod ex his fontibus naſci ſoleat oĩs rerum publicarum pernicies.

16 Quin & ſepulchrorũ vniuerſam ſuperſtitionem ſuſtulit Lycurgus, permittens vt non ſolũ intra ciuitatẽ humarent cadauera, verũ etiam vt monumenta templis vicina haberent. Sustulit & funebres expiationes, nec conceſſis, quicquam vnà cũ cadauere ſepeliretur. Nam aliæ nationes ſi quid fuiſſet vino chariſſimum id mortuo addebant in ſepulchro, damnoſa ſimul ac ridicula ſuperſtitione, quaſi mortui ſentiant aliquid, ſed in puniceo amictu, & oleæ foliis ex æquo poſitos omnes ſepeliri iuſsit. Vetuit etiam titulos & inſcriptiones addi monumentis, præterquàm eorum qui in bello cecidiſſet. Suſtulit autẽ & luctus & funebres nænias, quas reliquorum hominum vulgus incredibili ſumptu & apparatu, etiam per cõductos ploratores celebrare conſueuit magna ſpecie de

Superſtitio funerum

mentiæ,quaſi manium ſit vllus ſenſus,aut ſi quid ſentiunt,iiſdem rebus delectentur,quas in vita non iudicio,ſed animi vitio dilexerunt.

peregrinari illis conceſſum non erat,ne morũ peregrinorum vitæq; incompoſitæ contagium attraherent.Quin peregrinos vrbe exigebant, ne paulatim inundantes mali cuiuſpiam ciuibus exiſterent magiſtri.Quiſquis autem ciuium non tuliſſet liberorũ ſuorum iuxta patrios ritus inſtitutionem, iure ciuium priuabatur.Rurſus narrant quidã, quicunq; peregrinus Spartanæ ciuitatis inſtitutis ſuſtineret exerceri, eum ex Lycurgi ſententia,admitti in eã ciuitatis portionẽ quę fuerat à priſcis ordinata. Cęterũ vendere ius ciuitatis nulli phas erat.Perſpexerat vir ille prudentiſsimus,cõmerciis exterorũ ac negotiatorũ,ciuitates quis bene inſtitutas corrumpi, quod ad nequitiam omnes ſunt magis dociles q̃ ad virtutem. Sed nulla mixtura pernicioſior,q̃ quę per imperii tranſlationẽ prolationem'ue inuehitur.Sit influxu Græcanũ nationum effœminata eſt Roma.Sic barbarorum commercio tandem & Sparta ex ſanctiſsima facta eſt corruptiſsima, ſic aliarum nationum admixtu effœminata eſt Gallia,nonnihil etiam Germania. 17

Peregrini mores

Vicinorum famulis,perinde vt ſuis vti mos erat,ſi quñ quis opus haberet.Itidem & canibus & equis,niſi forſitã his tum opus eſſet hero. Quin & ruri ſi qua re quis egeret apertis foribus,& ablatis ab eo qui habebat ad vſum pręſentem accommodis, obſignabat locum vnde abſtulerat atq; abibat. Inter huiuſmodi mores,vbi locũ inueniret inſatiabilis auaritia? Vbi rapacitas aliena pro ſuis vindicantiũ? Vbi ſuperciliũ è diuitiis ſumptum? Vbi latronum immanitas ob aliquantulum nummorum viatorem ignotum & innocuũ iugulantium? Diceres hos germane Chriſtianos, 18

Cõmunitas

tetur, inutilis aut perniciosus ſit reipub. futurus. 24

Iam & prouerbio celebratum eſt apud illos, admota manu fortunā eſſe inuocandā, quo ſignificabant ſic eſſe inuocandos deos, vt ſimul & manū apponamus, & noſtrā addamus operā, alioqui fruſtra inuocari. Verum eſt numini acceptum fieri oportere, ſi quid in actionibus hominū proſpere cedit, ſed non fauet numen ocioſis ac pigris. Vult munera ad nos per noſtrām venire induſtriam, ne ſtultum videatur, ſi faueat ipſius dona contemnentibus. Induſtria

25 Pueris oſtendebant ſeruos qui vino eſſent temulenti: quo magis abhominarent ebrietatem, videntes q̄ deforme ſpectaculū ſit homo immodico madēs vino, q̄q̄ dementi ſimilis. Imo cogebant Helotes quā plurimum bibere, deinde ſaltationes ineptas ſaltare, & carmina quędā ridicula canere. Ita quod alii prolixo ſermone vix perſuadēt, ſobrietatē eſſe rē honeſtiſſimam, ebrietate nihil eſſe homine indignius, illi compendio ponebant ob oculis, ſed in mācipiis, ad quorū mores degenerare ingenuis turpiſsimum eſt. Temulentia

26 Mos erat apud illos, nō pulſare fores atriorum, ſed voce foras euocare ſi quid vellent. Adeo nihil clàm geri volebant, ſed pro palàm omnia.

27 Strigilibus quibus ſudor abſtergitur nō ferreis ſed arundineis vtebantur in balneis, vt minus operoſis, paruoq; parabilibus, nuſquā non maiores frugalitatis ac parſimoniæ. parſimonia

Comœdias & tragœdias non audiebant, vt nec ſerio, nec ioco quicquam audirēt, repugnans legibus. Leges enim prohibent ſtupra, inceſtum & adulteria, prohibent dolos, iniurias, furta cæteraq; flagitia, at in fabulis talia poetę diis affingūt. Nec placuit illis quorundā excuſatio fabulas ad voluptatē fingi, nō ad fidem veri. Voluptas eī corrūpit imbecillū animos.

Hanc ob cauſam Archilochum poetam quum veniſſet Lacedæmonem, eadem hora expulerunt, quod intellexerant ab illo ſcriptum: ſatius eſſe abiicere arma quàm mori. Carmen ſic habet.

Scuto aliquis gaudet Saiorum, quod bene pulchrũ
Deſerui nolens inter opaca rubi.
Ille quidem clypeus valeat, quoniam mihi poſthac
Illo haud deterior forſitan obueniet.

Virginibus ac pueris ſacra erant cõmunia, quo
30 vel ſic puellæ ad maſculinum robur proficerent.

Lenitas praua

Sciraphidam mulctarunt Ephori quod à multis erat iniuria affectus. Interpretabātur enim illius ignauiam eſſe in cauſa, quod complures auderent eundē lædere. Nam qui veterem impune fert iniuriam, inuitat nouam. Si qui primus læſerat delatus dediſſet pœnas legibus, cæteri temperaſſent ab iniuria.

Seueritas

Scutiferũ militem interemere, quod ſcuto nõnihil
31 purpurei panni intertexuiſſet. In tantum horrebant exẽplũ peregrine luxuriæ, nõ ignari ex minimis initiis, immedicabilẽ vitiorũ colluuiem inundare, eoq; tutiſsimũ eſſe iudicantes principiis obſtare. Ob id in primos autores ſeueriſſime animaduertebant. Plurimum nocuit reip. quiſquis feneſtram vitiis aperuit.

Peregrini mores

Adoleſcentulum ex eorum numero qui exerce-
32 bantur, increpuerunt, quod viam noſſet quæ ducit in Pyleam, adeo ſtudebant ſuos à peregrinationibus ac rerum exoticarum cognitione ſeruare alienos, ne per occaſionem à patriis inſtitutis degenerarent, præſertim quum Arcadia, cuius eſt Pylæa, luxu deliciiſq; barbaricis eſſet corrupta.

Loquacitas

Cteſiphontem eiecerunt qui ſe profitebatur de re
33 quauis totum diem poſſe dicere, dicentes boni oratoris eſſe, ſermonem habere rebus parem. Nulla in re iuſtius putarunt adhibendam frugalitatem, quàm in

oratione, quam Heſiodus nō aliter quàm precioſum theſaurum parciſsime cenſet eſſe depromendam ad vſum, non ad oſtentationem.

Pueritia dura

34 Pueri apud illos in ara Dianę cui ab indeiicibili virtute cognomē orthia, flagellis ex more totū diem cæduntur, itaq; frequenter durant ad mortem vſq; hilares ac læti, concertantes inter ſeſe de victoria, qs ipſorum diutiſsime fortiſsimeq; toleret verbera, victor cum primis celebris habetur. Hoc certaminis genus appellant διαμαστίγωσιν, Renouatur autem quotannis. Huius conſuetudinis originem indicat Plutarchus in vita Ariſtidis. Cum Pauſanias paulisper ſe motus à ſtatione militum rem diuinam faceret, Lydi aliquot incurſione facta, ſacrificiorum apparatum diripuerunt, quos ipſe cum comitibus ſuis, comprehenſos, quoniam inermes erant loris cecidit, In huius facti memoriam fieri cœptum eſt Spartæ quod retulimus. Pauſanias in laconicis diuerſam adfert huius cōſuetudinis cauſam. Quum lymnates, Cinoſurenſes, Meſoani, & Pitanenſes Dianę ſacrificarent, in diſsidium venerunt, ex diſsidio ad pugnā, adeo vt multis cadaueribus ara compleretur. Reliquos peſtilentia conſumpſit. Hinc proditum eſt oraculum, aram Dianę humano ſanguine expiandam eſſe. Cum igitur immolarent cuicunq; ſors obueniſſet, lycurgus eam mactationem vertit in flagellationem adoleſcentulorum. Ita factum eſt, citra necem hominū ara ſanguine humano expiaretur. Hoc exemplum vt imitari ſit ineptum, ita nobis exprobrat immodicam indulgentiā erga pueros, q ſic in delitiis eos educamus, vt ad ſtudiorum quoq; laborem ſint inutiles, & omnis incretionis quamuis blandæ impatientes.

Hæc vtcunq; æſtimentur, vnum tamen quiddam ad honeſtatem ac beatitudinem conducens ciuibus 35

ſuis præſtitiſſe videtur lycurgus. Quid hoc? Affatim ocii, propterea quod ſedentarias artes in totum attingere pliis non [illegible]. Nec prorſus opus erat nullo opificio negocioſo [illegible] ad quæſtum, poſteaq̃ diuitiis in totum tum admirationem, tum honorem ademerat, Sed Helotes, hoc eſt mancipia colebant illis agros, fructumq́; reddebant à maioribus præfinitum Sunt & hodie qui hoc exemplum imitentur, per ſeruos aut conductitias operas, aut per eos quos ex liberis ſeruos faciunt pleraq; facientes, non vt ipſis interim vacet meditari meliora, ſed vt ocium habeant bibendi, aut ludendi aliam.

Ociũ liberale

36 Erat aũt deteſtabile, ſi quis alicui pluris locaſſet agrum, q̃ erat præſcriptum, quo ſimul & mancipia lucri grã libẽtius inſeruirẽt, nec ciues plus ſolito quærerent. Quanto conſilio ea gens omnium vitiorũ materiam in mancipia reiiciebat, ab ingenuis faciebant nationes, quæ liberis luxus, libidinis, auaritiæ, temulentięq́; ſeminaria vindicant, ſeruos ad paupertatem & frugalitatem adigunt.

Interdictũ erat illis nauticã exercere ac naualib⁹ vti
37 pugnis tãetſi poſt naualib⁹ pliis mare potiti rurſus ab abſtinuerũt, quũ pſpicerẽt ciuiũ mores corrũpi. Sȝ denuo ab hac ſñia mutati ſunt, queadmodũ in cæteris omnibus. Vbi pecuniæ ſunt in lacedæmoniorum regionem conuectæ, qui eas importarant morte damnati ſunt. Siquidem Alcameni ac Theopompo regibus hoc oraculum erat redditum, Pecuniarum amor ſpartam perdet. Nihilo ſecius tamen Lyſander deuictis Athenienſibus, magnam auri argentiq; vim inuexit, nec ſolum pecunias receperunt, verum etiam ipſi viro honos eſt habitus. Proinde Sparta donec lycurgi legibus vterentur nec à iureiurãdo recederet, ſexcentis annis in Græcia primas tenuit & legum æquitate &

Pecunia peſt. ſeres

tate &

ſtate & gloria. Cęterum quū ab his paulatim deflue-rent, inundaretq́; obiter diuitiarum amor & auaritię malum, non ſolum ob hæc decreuit illorum poten-tia, verum etiam quibus antea ſociis & amicis in bello fuerant vſi, eos inimicos habere cœperunt. Porrò quum ita ſe gererent, tamen poſt Philippi Macedo-nis in Cheronea victoriam, quāq̄ Gręci cæteri oēs illum imperatorem terra pariter ac mari declaraſſent, ac poſt hunc Alexandrum filium, euerſis Thebanis ſoli Lacedęmonii tametſi ciuitatem haberent nullis cinctam muris, eſſentq́; non modo perpauci propter aſsidua bella, ſed multo q̄ antea imbecilliores captu faciles eſſent facti, quoniam adhuc ſeruabāt admodum exiguas quaſdam Lycurgicarum legum ſcin-tillas, nō ſe prębuerunt belli ſocios, neq; cęteris Græcis, neq; poſt Macedonicis regibus, neq; in cōmune cum illis conciliū venerunt, neq; tributum pendere coacti ſunt, donec per omnia cōtemptis Lycurgi legibus, à propriis ciuibus tyrannide oppreſſi ſunt ita vt nihil iam reliquum eſſet patriæ inſtitutionis, ſed reliquorum ſimiles effecti, & gloria, & libertate quā prius obtinuerant exuti ſunt, & in ſeruitutem traducti, ac nunc quemadmodum cæteri ſub Romanorū viuunt imperio. Graue documentum vniuerſis, imperia virtute parari, auaritia, luxu, delitiiſq́; vel perire, vel verti in tyrannidem. Degeneratio

APOPHTHEGMATA LACÆNARVM

Archileonis Braſidæ mater, poſt obitum filii quū Amphipolitæ qdam veniſſent Spartā, eamq́; inuiſerent, pcōtata eſt num honeſte & vt Spartano dignū erat occubuiſſet, illis iuuenis virtutē amplificātibus ac dicentibus eum in bellicis negociis Lacedæmo-niorū omnium eſſe pręſtātiſſimum, rñdit, O hoſpes, 1 Habet pag. 30. apo. 62.

honeſtus quidē ac ſtrenuus erat filius meus,ſed multos illo præſtantiores habet lacedæmon.

2 Gorgo Cleomenis regis filia, quum Ariſtagoras Mileſius Cleomenem ad bellum pro Ionibus aduerſus regem Perſarum ſuſcipiendum hortaretur, magnam pecuniarum vim pollicens, quantoq; magis ille recuſabat tanto plus adderet promiſſæ ſummæ; Pater,inquit,corrumpet te hic peregrinulus,ni ocyus eum ædibus extruſeris. Vbi nunc ſunt qui dicūt auarum mulierum genus,quum Gorgo pro hortatrice patri fuerit dehortatrix.

Pecunia cōtēpta

3 Eidem quum pater aliquando mandaſſet,vt cuidam mercedis nomine daret frumentum, & elogiū addidiſſet, docuit enim me vinū reddere ſuauius. Ergo,inquit,o pater,& vini plus bibetur,& q bibent delicatiores deterioresq; reddent. Quis ſatis prędicet hanc puellam & ſene,& viro ſeueriorem? Atqui ſolet hic ſexus maxime capi rebus ſuauibus.

Sile hī antea pag.17. apo.43.

4 Eadē quū videret Ariſtagorā à quopiā è famulis calceari. Quid inqt pater? Hoſpes iſte manus nō habet? Exiſtimabat nō ferēdas viri delitias q ī eo abutebat famuli opa, qđ ipſe ſuis manibus facere ſibi poterat. Et non pudet quoſdā qbus veſtiendis comendisq; vix decē famuli ſufficiunt? Opus eſt famulo q vētrem exoneraturo ſoluat ligulas, q fœnū aut lanā porrigat exterſuro,ac minimo minus qui abſtergat.

Seuere

5 Cū hoſpes quiſpiam molliter veſtem pręlongam duceret,protuſit hoiem,dicens: Non Tu hinc abis, qui nec ea poſſis quæ ſunt fœminarum? Mulierū eſt laciniofis & in humū defluentibus vti veſtibus,quin & caudas admodum longas interdum trahunt,nec tamen grauantur onere,aut ſuccingunt.

Seuerę

6 Gyrtias quum Acrotatus q illi erat ex filia nepos è quadam puerorum pugna multis acceptis plagis

Fortiter

domum pro exanimi relatus eſſet, plorantibus cęte/
ris familiaribus ac notis. Nō tacebitis inquit? Decla/
rauit cuius eſſet ſanguinis. Addit fortes non eſſe cō
plorandos ſed ſanandos.

Cum illi è Creta nuncius eſſet allatus de morte 7
Acrotati, cū ad hoſtes, inq̄t, proficiſcereť, nonne fu/ Fortiter
turum erat, vt aut ipſe morereť, aut illos occideret?
Iucūdius aūt eſt audire quod mortuus eſt, vt & ipſo
& ciuitate, & progenitoribus dignum erat q̄ ſi iners
& in bellis per omne æuum viueret. Solent auiæ te/ Pruden
nerius & impotētius amare nepotes ſuos quàm ipſæ ter
matres. Et vbi nunc ſunt quæ in morte liberorum
confugiunt ad laqueum, quum Gyrtias nepotem &
ſeminecem lugeri vetuerit, nec eūdem flendum pu/
tarit, quod fortiter pugnans interiſſent?

Damatria quum accepiſſet filium ita ſe gerere in 8
bello, vt tali matre videreť indignus, domū redeū Fortiter
tem interemit. Qua de re hoc fertur epigramma.

Tranſgreſſum leges mater Dematria natum,
Ipſa lacæna necat, non lacedæmonium.

Hoc facinus proprius accedit ad barbaricam imma
nitatem, q̄ ad fortitudinem. Vtile tn̄ exemplū eſt, ad
exprobandam vulgo matrum nimiā in liberos in/
dulgentiā, quæ ob hoc ipſum ſępe impotētius amāt
eos, quod ſint nequitia corruptiſſimi.

Altera quædā lacæna filiū qui deſerto in acie lo 9
co fugerat vt patria indignū interemit, dicēs, Haud
meum eſt hoc germen, in quā hoc extat epigrāma.

Germen iners abeas ad tartara, teq; peroſus. Fortiter
Eurotas ceruis nec det aquam timidis.
Ignauus catulus, mala ſors, hinc vade ſub orcum.
I, Sparta indignus, quem nec ego peperi.

Alia quędam quum filium audiſſet fortiter in acie
cecidiſſe, ait,

Plorentur timidi,mi infletus humabere nate,
Et matre hac vere dignus es & patria.

Hī pag. 66.apo. 48. Hoc ante tributum eſt tynnicho,quod tamen Philelphus ſeparatim commemorat.

10 Animoſe Alia quędam vt audierat filium incolumen, ſed fugiſſe ab hoſtibus,ſcripſit illi. Malus rumor de te ſparſus eſt,aut hunc dilue,aut ne ſis. Præſtabilius iudicauit mori q̃ cum ignominia uiuere.

11 Ruſtice Alia rurſus quum filii q è prælio fugerant,ad ipſam venirent,quo ingt,itis,ignaua & fugitiua mancipia? & oñſo ventre,num huc,ingt de vno ſubituri vñ emerſiſtis. Hoc apophthegma cynica dignū eſt.

12 Fortiter Quędam filiū ad ſe venientē conſpicata,percontata eſt quid ageret patria,is quū reſpondiſſet, perire omnes,laterem coniecit in illum occiditq́;,dicēs, Te igitur nobis miſere mali nuncium? Vita putauit indignum,q cum ſuis perire non ſuſtinuiſſet.

13 Animoſe Cuidam qui matri narraſſet quam generoſe frater occubuiſſet,Proinde an non turpe eſt inquit,tibi nō contigiſſe illi eſſe comitem?

14 Fortiter Quædam filios quos habebat quinq; poſteaq̃ in bellum emiſerat,ante ſuburbium ſtabat expectās qs eſſet belli exitus. Vt acceſſit quiſpiam nuncians filios illius omnes occubuiſſe,non iſtuc percontabar, inquit,ignauū mancipium,ſed quid ageret patria. In quum reſpondiſſet,à patria ſtetiſſe victoriam,Libenter igitur,inquit,accipio filiorum interitum,Egregia mulier priuatum in liberos affectum, publice in patriam pietati poſthabuit.

15 Fortiter Quædam ſepeliebat filium,ad eam quū vilis anicula quædam acceſſiſſet,dicens,Heu fortunā ò mulier,illa ſubiecit,per geminos,inquit,bonam equidē arbitror. Siquidem cuius gratia filiū peperi,videlicet vt pro Sparta moreretur,id mihi cōtigit,Fortiſſima

mulier aniculę deplorationem vertit in gratulationem. Huius meminit Marcus Tullius Tuſculanarū quæſtionum libro primo.

Quū mulier quędam Ionica de texto quodā ſuo vt precioſo gloriaretur, Lacæna oſtenſis quatuor filis quos habebat moribus compoſitiſſimis, huiuſmodi, inquit, decet eſſe houeſtæ probæq́; mulieris opera, deq́; his tollere animos & gloriari. Iones operoſis texturis vacant, quæ varia picturarum habent argumenta. At Spartana docuit nullū opus eſſe pręclarius, quā ſi filios honeſtis moribus inſtituat. His enim melius ornari patriā, q̄ auleis, aut veſtibus Ionicis. 16 grauiter

Alia quum accepiſſet quod filius peregre agens, inhoneſte ſe gereret, ſcripſit illi: Malus rumor de te ſparſus eſt, hunc tollito, aut ne eſto. 17

Similiter quum Chii exules veniſſent Spartam, multis nominibus incuſabant Pædaretū. Eos mater Teleutia ad ſe accerſiit, ex his vbi cognouiſſet quæ filio obiicerent, videreturq́; filius in culpa eſſe ſcripſit illi in hunc modum, Mater Pædareto, vt aut melius viueret, aut illic maneret, deſperans ſe Spartæ eſſe incolumen. Virago mortem minata eſt filio, ni mores corrigeret ſuos. 18 Seuere

Altera filio iniuriarū poſtulato, aut crimine, inq̄t, fili, aut vita teipſum libera. Mater in filium ſeuerior quàm iudex, quę extinctum malebat, q̄ quum ignominia viuum. 19 Seuere

Alia filium claudum in aciem proficiſcentem deducens, fili inquit, ſingulo quoq; gradu fac virtutis memineris. Aliis claudicationis vitium ſolet formidinem incutere, at hæc monuit at ex ipſo vitio ſumeret animos ad rem fortiter gerendam, ita cogitans, nihil eſt in fuga præſidii claudo, aut vincendū eſt, aut moriendum. 20 claudus

21 Alia quum illi filius rediſſet ex acie, atq; ex vul-
nere pedis vehementer doleret, Si virtutis, inquit,
Fortiter memineris o filii non ſolum non dolebis, verũetiã
bono futurus es animo. At vulgus matrum ſolet fi-
liorum dolorem ſuis querimoniis & lachrymis exa
ſperare, hæc animauit ad doloris tolerantiam.

22 Lacedæmonius quidam ſic in bello vulneratus vt
ingredi nõ poſſet, ſed quadrupedũ more ambularet
Fortiter quũ ob id deriſus erubeſceret: a matre reprehenſus
eſt his verbis. Quanto præſtabat fili de fortitudine
gaudere, q̃ de ſtulto riſu pudeſcere? Simile narrat
Cicero de matre Sp. Claudii: verba mulieris ſumẽs
ex apopthegmate quod paulo ante præceſſit.

23 Alia clypeum imponens filio ſic illũ adhortata
eſt. Fili aut hunc, aut ſuper hunc, Laconica breuita-
Fortiter te ſentiens ſic rem gerendam in bello, aut vt victor
clypeũ referret aut mortuus in eo domũ reportaret.

24 Alia rurſus filio ad bellum proficiſcenti clypeũ
Fortiter imponens, hunc inquit, tibi pater ſemper ſeruabit,
proinde tu fac ſerues eundem, aut ne ſis.

25 Alia filio dicenti qđ breuẽ haberet gladium. Tu
Argute inquit adde gradũ, ſignificans nihil ob futurã gla-
dii breuitatem, ſi proprius ad hoſtem accederet.

26 Alia quũ audiſſet, qđ filius fortiter in prælio ſe ge
rens occubuiſſet. Nimirũ, inquit, meus erat, Non de
Fortiter plorauit mortẽ filii, ſed de virtute ſibi gratulata eſt.
Cõtra quũ de altero audiſſet, quod ob timiditatem
prælium detrectans ſaluus eſſet, Nimirũ, inquit, non
erat meus ſentiens non eſſe habendos pro liberis q
à parentum inſtitutione degeneraſſent.

27 Alia quũ audiſſet filiũ in prælio cæſum, deponite
illũ, inquit, vt erat in ordine locatus eiusq; locũ ex-
Fortiter pleat frater. Tale robur animi q̃ i paucis reperias vi-
ris. Non metuit orbitatẽ, mõ vita patriæ impẽderet.

Alia quũ in publica ſoléniq; pompa audiſſet filiũ 28
in prælio quidem tuliſſe victoriam, ſed ex vulnerũ
multitudine mori, coronã nõ depoſuit, ſed glorians
comitibus dixit. Quanto pulchrius eſt amicę, in acie Fortiter
victorẽ occumbere, q̃ in Olympiis parta victoria vi
uere. Quantum hæc virago diſſenſit à cæteris mor
talibus, quibus perſuaſum erat, diis proximum
eſſe in Olympiis ferre parmam, quũ ibi non ageret
certamen virtutis, ſed artis & impendiorum, tum ni
hil eſſe terribilius morte, neq; quicquam eſſe tanti,
quod vitæ iactura ſit emendum? Hæc nullam exiſti
mauit victoriam ſpecioſiorem, q̃ quæ patriæ quære
retur, nec vllam mortem optabiliorem, quàm quæ
cum hac laude contigiſſet.

Quum quidam ſorori ſuę narraret quàm fortiter 29
ipſius filius in prælio occubuiſſet, quantum, inquit, Si l'e ãña
illa de filio cœpi voluptatis, tantum tuam doleo vi pag. 81.
cem, qui à tam honeſta ſocietate defeceris. apo. 13.

Quidã lacęnã miſſo nuncio ſolicitauit, num aſſẽ 30
tiretur vt ipſi ſui faceret copiam. Cui illa reſpondit, Pudice
Quum eſſem puella, parenti obedire didici: idq; fe
ci, mulier autem facta viro. Itaq; ſi me inuitat ad ho
neſta, viro meo primum rem aperiat.

Virgo quædam paupercula roganti quã ſponſo 31
dotem eſſet allatura, pudicitiam, inquit, à maioribus Pudice
traditã. Generoſe profecta eſt eam eſſe pulchre do
tatam, quæ mores incorruptos adferret ad nuptias.

Lacæna rogata num ad virum acceſſiſſet, non in 32
quit, ſed ille ad me, ſignificãs ſeſe non libidinis cau
ſa cõmercium habere cũ viro, ſed parentibus ac le
gibus obtemperantem. Turpiſſimum enim eſſe fœ Fortiter
minæ, ſi virum ad coitum ſolicitet.

Virgo quędam clanculũ corrupta, fœtum extin 33
xit, tam interim patiens dolorũ, vt nullã ęderet vo

cem,adeo vt parturiens & patrem,& alios qūi aderant falleret. Nam magnitudinem cruciatus turpitudo cū honeſtate cōiuncta ſuperauit. Fortiter Generoſi animi erat quod ignominiam pati non poſſet, factū ipſum habebat turpitudinem,quam vt effugeret, nixus in quibus aliç mulieres ſolent miſeras voces ædere,ſilentio perpeſſa eſt.

34 Genero ſe Alia quum vēderetur interrogata quid ſciret,fidelis,inquit eſſe. Exiſtimabat fidem in famula quouis opificio eſſe melius.

35 Alia ſimiliter captiua quum interrogaretur, quid ſciret,probe inquit, regere domum. Et hæc nō vulgaris ars eſt in muliere.

36 Quædā à licitatore interrogata num eſſet futura proba ſi ipſam emeret,etiā,inquit,ſi me nō emeris.

Hī ante de viro pag.65. apo.35. Alia quum in auctione preco rogaret illā quid ſciret libera,inquit eſſe,ſignificans ſeſe captiuam quidē eſſe, cæterum ad illiberalia iuſſa non pariturā. Itaq;
37 quum emptor imperaſſet quædam non conuenientia liberç,plorabis,inquit,qui tibiipſi talem inuideris poſſeſſionem,moxq́; ſibi necem conſciuit.

Siīe hī de viro pag.74. apo.34. Ageſiſtrata quum Agidem filiū exanimem iacentem videret exoſculata faciem dixit,nimia tua ô fili
38 bonitas,nimia māſuetudo & humanitas te ſimul & nos perdidit. Moliebatᷓ enim Agis facinus ſanè preclarū,ſed inuidioſum,nimirū vt degenerantes Lacedæmoniorū mores ad priſcam illam ſeueritatem reuocaret. Interim dū ſtudet offendere neminē & gratificari omnibus,ſemetipſum in exitium coniecit.

39 Pietas i patriam Eadem laqueo guttur inſerens,in hoc tantum inquit. ſpartę vtilis fui. Doluit generoſę fœminę,quod filio non licuit de patria quemadmodum voluit bene mereri.

40 Cū Thebani irrupiſſent in Laconicam & inter ca

ptiuos captiuasq; multos etiam abduxiſſent helotas Seruorũ
iuſſerunt illos Terpandri, Alcmanis, ac Spendonis turba
Laconica carmina canere, illi recuſarunt, dicẽtes id
nolle filias heriles, adeo plus apud illos valuit con-
captiuarum puellarũ autoritas, q̃ iuſſa victoris. Hinc
probarunt quidam eſſe verum quod vulgo diceret
liberũ Spartæ maxime liberũ eſſe, contra ſeruũ maxi
me ſeruum. Ita Plutarchus in vita Licurgi.

Theano veſtem induens caſu brachiũ nudauit, 42
cuidam aũt dicenti o pulchrum brachium, at nõ pu
blicum inquit. Admonens vni pulchrũ eſſe non cui
uis, & laudatoris illius intemperantiam notans, qui
alieni corporis nimium curioſus ſpectator eſſet.

APOPHTHEGMATA CHILONIS LACONIS

Nõ dubiũ eſt quin Chilo Lacedæmonius, q fertur 1
vnus de numero ſeptem Græciæ ſapientũ, in apoph
thegmatis Laconicam indolem retulerit, quãq̃ ſcri-
ptorum, vt opinor, vitio non habent eandem gratiã
quæ illi tribuuntur. Diogenes Laertius hæc illi aſcri- Idẽ tri-
bit. Fratri querenti quod Ephorus ipſe non crearet buit al-
quũ ille eſſet, Ego inquit, iniuriam ferre noui, tu non teri
ſignificans neminem eſſe idoneũ magiſtratui q nõ Modera
poſſit diſſimulare multa præter equũ & bonũ facta, re
iuxta illud, ἄρχων ἄκουσον καὶ δικαίως καὶ ἀδίκως, id eſt,
Princeps æqua & iniqua pariter audias. 2

Ab Æſopo interrogatus qd ageret Iuppiter, rñdit Viſſitu-
excelſa deprimit, depreſſa extollit, indicãs arbitrio do rerũ
numinis res hoium ſurſũ deorſum volui reuoluiq;

Interrogatus qua re docti præcellerent indoctos, 3
bona: inquit, ſpe. Doctos autem appellabat, honeſtis Virtutis
legibus ac moribus inſtitutos, & iuxta rectã inſtitutio præmia
nem vitam agentes. Hi cæteris rebus pares hoc vno
ſuperant improbos, quod poſt hanc vitam ſperant
recte factorum præmia. Nam Lacones exiſtimabant

egregios viros poſt obitum in vitam beatam tranſla- tos fieri diuos.

4 Dicere ſolet, quod lydius lapis eſt auro, id aurum eſſe homini. Lapis enim index áſtrictu prodit quale ſit aurum, ipſum autem aurum arguit quale ſit ho- minis ingeniũ, iuxta illud, Magiſtratus virũ arguit.

Aurum index

5 Iam grandeuus dicebat ſe ſibi nullius facti con- ſcium eſſe: cuius pœniteret, vno excepto, quod quũ puri eſſet aſcitus arbiter ut inter duos amicos finiret con trouerſiam, nec quicq̃ vellet aduerſus leges facere, perſuaſit alteri amico, vt ad alios deferret arbitrium Hoc pacto & legem ſeruauit & amicum. Hic ſcrupu lus nonnihil mouebat ſenis animum, quod perfectæ virtutis fuiſſet, nullo metu à regula legum deflecte- re, nec illius amicitiã magnifacere, q̃ ob ſententiam ſecũdũ leges non ſm ipſum datã, defineret amicus eſſe. Quid illa ſanctius anima q per oẽm vitam quæ illi longa contigit hoc tantum criminis admiſit.

Conſciẽtiæ puritas

6 Quidam quorũ eſt A. Gellius, huic tribuunt & il- lud, Sic ama tanq̃ oſurus, ſic oderis tanq̃ amaturus. Hoc dicto admonuit nec ſimultates tam acriter ex- ercendas, vt præcludatur omnis in gratiam reditus nec amicis adeo fidendum, vt illis cõmittas, quo ſi fiant inimici poſſint te perdere.

Moderate

7 Docebat neminem conuiciis laceſſendũ, ne ſi di xerimus quæ lubet audiamus viciſſim quæ dolent. Habet enim & maledicendi morbus ſuã voluptatẽ ſed quæ plerũq; male audiendi ſummo dolore pen ſatur. Huc alluſit M. Tullius Saluſtio cõminans fore vt ſi quam voluptatem maledicendo cepiſſet, eam male audiendo perderet.

Maledicentia

8 Dicebat, non cõmittendum vt lingua præcurre- ret animum, admonens prius cogitandum quid lo- quaris, q̃ lingua prorũpat in verba. Neſcit enim vox

Lingua pręceps

miſſa reuerti. Cogitatio prior poteſt corrigi poſteriore meliore, vt habet prouerbium, vox non item.

9 Damnum aiebat turpi lucro præferendum. Nam illud ſemel dolore, hoc ſemper. Iactura rei facile ſarciri poteſt, fama contaminata vix vnquam diluitur. Rex amiſſa exiguo tempore dolet, ſceleris conſcientia ſemper cruciat animum. Itaq; lucrum ſcelere partum, damnum eſt non lucrum.

Lucrum turpe

10 Non eſſe tentanda quæ fieri non poſſunt. Quædam honeſta ſunt ac magnifica, ſed magno reipub. malo tentatur, ſi nequeas perficere. Atq; hæc eſt præcipua pars boni conſultoris, diſpicere non ſolum quid per ſe optimum ſit, ſed quid pro temporum ratione poſſit obtineri.

ἀδύνατα

11 Rogatus qđ eſſet difficile arcanū, inqt, reticere. Tanta eſt linguę oīum maxime volubilis incontinētia, quū alioqui nihil videatur facilius q̃ ſilere.

Silentiū

12 Idem præcipiebat, linguam quum alias ſemper, tum præcipue in conuiuio continendam, quod illic cibus & potus inuitet ad intemperātiam. Porrò vbi plus eſt periculi, ibi maior eſt adhibenda cautio.

loquacitas ī cōuiuio

13 Nulli minandum eſſe, non ſolum quod id mulierum videatur eſſe potius quàm virorum verumetiā quod minitari ei cui velis nocere, eſt inimicum admonere vt ſibi caueat, tibiq́; ipſi lædendi facultatē adimere. Amicis autem minari, parum eſt humanū. Recte tamen minamur quoties aliquem hoc remedio correctum eſſe cupimus, & hac pœna decreuimus eſſe contenti.

Minę inutiles

14 Promptius ad amicorum aduerſam fortunam, q̃ ad res ſecundas accurrendum. Rebus proſperis aduolant quilibet, etiam minus amici, qui adſunt reſtāte fortuna, hi vere ſunt amici.

Amicus verus

15 Vxorem humilem modico apparatu ducendam.

ne pro coniuge dominam accerſas domū. Sat enim
Vxor humilis — dotata venit puella, quæ pudicitiā & honeſtos mo-
res ſecum adfert. Proinde hoc erat vnum ex laconi
cis inſtitutis, vt virgines ſine dote nuptum irent.

Vetabat de mortuis male loqui, quod ignauū vide
16 retur eos inceſſere lingua, qui reſpondere non poſ-
Mortuis parcendum — ſint, ac turpe eſſet cum vmbris ac laruis luctari. Nā
id eſt quodamdmodo ſepultum refodere.

Docebat honorem à iunioribus habendum ſene-
ctuti, vt ipſi facti ſenes ab aliis habeantur in precio.
Senectus honoranda — Ea res geminam habebat vtilitatem. Siquidem vt ſe-
num autoritas ac reuerentia temperabat ætatem la-
ſciuam à peccando, ita ſenes cauebant ne quid com
mitterent quo iuuenibus vel ob ineptiam ludibrio
poſſent eſſe, vel ob turpitudinem pernicioſi, ſed in
ter omnes iuuenes omnesq; ſenes ea eſſet reueren-
tia, quæ inter parentes ac liberos.

Admonebat ſecundis rebus elato non applaudē
18 dum nec arridendum. Infelix felicitas eſt, quę homi
Inſolentia — nem reddit inſolentiorem, eoq; non plauſum mere
tur, ſed lachrymas. Grauiusq; peccant q̃ docēt inſo
lentiā q̃ q vtunt. Sæpe ppl's clamat in auaritiā ac ty
rānidem principū quū ipſe doceat illos hæc vitia.
Quidā codex Grǽcus hēbat ἀτυχοῦντι μὴ ἐπιγελᾶν, id
eſt, infelicem non eſſe irridendū, ſiue infelici non in
ſultandum, id enim extremæ eſt inhumanitatis.

19 Docuit potentiæ adiungendam manſuetudinē;
Moderate — vt à ſuis nō tam metū extorqueat, q̃ impetret reue-
rentiā. Reuerētiæ comes eſt amor, metus odiū. Ama
ri aūt non ſolum honeſtius eſt, verumetiam tutius.

Admonebat vt ſuę quiſq; domui bene præeſſet.
20 Primā enim curā debemus familiaribus, nec idone
us videt adminiſtrandæ reip. q̃ priuatā recte guber
nare neſcit. Domus eni nihil aliud ē q̃ parua ciuitas.

Vincendā iram,quod is affectus ſit cęteris potē- 20
tior,q̄ ſuperare fortius eſt,q̄ hoſtē armatum deiicere Ira
nec minus exitii mortalibus ſit ab ira,q̄ ab hoſte.

Diuinationem non eſſe deteſtandam,quod hanc 21
deorū munus eſſe crederet,quæ ratione percipi poſ Diuina-
ſet ab homine inſigni virtute prædito.Nam ipſe præ tio
dix iſſe fertur futurum,vt ex inſula Cythera ſummū
malum oriretur Lacedæmoniis,cuius ſitum naturáq;
cum didiciſſet,Vtinam,inquit,hæc aut nunq̄ fuiſſet
aut ſimul vt nata fuit,ſubuerſa fuiſſet.Nam Demara
tus Lacedæmone profugus Xerxi ſuaſit,vt in eā in-
ſula claſſem haberet ac planè Gręciā ſubegiſſet Xer
xes,ſi Demarati conſilium fuiſſet ſequutus. Poſt Ni-
cias ea potitus ſtatuit illic præſidium Athenienſiū,
& Lacedæmonios multis cladibus afflixit. 23

Fertur & hoc illius nomine,in via nō ꝑperādū. Mores I
Ex inceſſu colligi aīas,præceps arguit pręcipitem, publico
nimiū lentus ignauū.Decet aūt in publico cōpoſitis
eſſe moribus. Fortaſſe deterruit à præcipiti cōſilio. 24

Huic ſimillimum eſt, inter loquendum non eſſe
mouendam manū.Id enim eſſe vecordiū. Vnde &
in Hebræorū prouerbiis eſt.Stultum digito loqui. 25

Monuit obtemperādū legibus, hoc ad principes Legū au
præcipue pertinet,q ſe credunt non teneri legibus. toritas
Nec aliunde magis florent reſpub.q̄ ſi legum vige-
at autoritas.Nec ibi tyrannis oriri poteſt,vbi ex ar-
bitrio priſcarum legum geruntur omnia. 26

Dicebat adamandam eſſe quietem,quoties datur Ocium
honeſtum ociū iuxta illud,ἡσυχία καλόν. Nihil enim
vel tutius,vel iucundius. Nullum autem negocium
periculoſius quàm bellum. 27

Quin & illud huic aſcribitur,Caue tibiipſi. For- Cautio
taſſe legendum caue teipſum, ſiue à teipſo,ſiue ob ſui
ſerua teipſum.Nam Græce eſt,φυλάττειν ἑαυτόν,vt ad-

moneat ſibi quenq; debere ſuſpectum eſſe. Omnes ſibi cauent ab aliis ad frequenter nemo magis hoſtis eſt hoi, q̃ hō ſibi, dum libidinem, dum iram, dum ambitionem aliasq; cupiditates adhibet in cōſilium. Demiror autem quem autorē ſequutus Auſonius hæc illi aſcribat.

28 Ita moderandam vitā, vt nec inferioribus ſis terrori ne ſuperioribus deſpectui. Metui à ſubditis tyrānicum eſt, negligentie vero eſt, ſic agere, vt à maioribus contemnaris. Hoc & ad ætatem referri poteſt. Sic temperandi mores à iunioribus ameris pot ius q̃ timearis, à maioribus non contemnaris. Immodica ſeueritas parit terrorem, ſomnolentia, vinolētia, incogitantia ſimiliaq; vitia gigunt cōtēptū. Poteſt & ad fortunam accōmodari, quæ ſi ſit vehemēter ampla parat q metuant citius, q̃ q amet aut reuereantur, ſin humilior, patet contemptui. Mediocritas igitur hic quoq; eſt optima. Auſonii carmen ſic habet.

Amari ſine cō/

Nolo minor me timeat, deſpiciatq; maior.

29 Præterea ſic eſſe contemnendā mortem, vt nihilo ſecius curā habeas incolumitatis. Nō enim eſt fortitudinis, ſed amētiæ, ſemet temere in vitæ diſcrimē coniicere, ſed quoties aut ineuitabilis neceſſitatis vrget, aut grauis honeſtaq; cauſa ſuadet, mortem cōtemnere fortis animi eſt. In morbo non eſt metuenda mors ſed interim adhibenda curatio mediocris. In bello ſumendus eſt animus ad mortem paratus, ſed interim fortiter pugnandum prō victoria. Auſonii carmen ſic legendum arbitror.

Mors quaten⁹ contemnendā

Viue memor mortis, vti ſis memor & ſalutis.

Poteſt aūt & hic accipi ſenſus. Hactenus memineris te moriturū, vt abſtineas à vitiis curisq; ſuperuacaneis, ſed interim perinde quaſi diu victurus ſis, ea cures quæ ad honeſtā beatāq; vitam pertinent.

Multos mortis ꝯſideratio deterret ab hõeſtis actioni bus, cõtra mortis obliuio multos inuitat ad licentius peccãdũ. Poteſt & ſic intelligi. Ne ſic metuas mortẽ vt viuas anxius ac triſtis, ſed e vitæ ſpes mortis horrorẽ tẽperet. Hũc ſenſum indicat carmẽ qđ ſequit.

Triſtia cuncta exuperans aut animo aut amico.

Hęc vita præterq̃ quod multis miſeriis expoſita eſt, nihil habet triſtius q̃ quod mortem habet certiſſimã diem mortis incertiſſimũ. Sed oĩa ſuperanda ſunt, aut animi fortitudine, aut amicorum alloquiis. Nullum enim in dolore remedium pręſentius, quàm curas æſtusq́; animi in amicorum ſinũ effundere, quorum & conſolatio, & communis dolor maximã mali partem tollit. Amicus conſolator

Beneficii dati obliuiſci decet accepti meminiſſe. Vulgus hominum contra facit. Si quid cui beneferunt, & ſine fine pręadicant, & ſine modo axaggerant, ſi quid in ipſos collocatum fuerit officii, mox aut obliuiſcuntur, aut diſſimulant, aut eleuant. Carmen Auſonii ſic habet. 30 Gratitudo

Tu bene ſi quid facias, non meminiſſe fas eſt.

Eidem hanc tribuit ſententiã, optabilẽ eſſe ſenectutem iuuenilẽ, moleſtã eſſe iuuentutem ſenilẽ. Maxima malorũ pars ob quæ male audit ſenectus à vitiis hominũ proficiſcitur. Habet aũt ex ſeſe nonnulla cõmoda, plurimarũ rerum vſum ac memoriã conſulendi facultatẽ, reuerentiã & autoritatẽ: hęc ſi adſint cõmoda, abſintq́; incõmoda, ea ſenectus optabilior eſt moltorum iuuentute, vitiis & inertia marcẽte. Videas aũt in nonnullis iuuenibus ſenilẽ imbecillitatem, ſenilẽ ſomnolentiã, ſenilem ignauiã, ſenilem moroſitatem, horum iuuentus peior eſt ſenectute. Nam quum ſenecta careant, ſenio tamen abundant. Auſoniani verſus ſic habent. 31 Senectus iuuenilis

Grata ſenectus homini,quæ parilis iuuentæ.
Illa iuuentus grauior quæ ſimilis ſenectæ.

32 Plinius & illud oraculi vice celebratū aſcribit Chiloni, ἐγγύα παρὰ δ᾽ ἄτη, ſponde, ſed noxa præſto eſt.

33 Aulus Gellius Noctium Atticarum.lib.1. cap.3. aſcribit illi quod dicam,idq; autore Plutarcho in libro de anima, quēdam prędicantem,ſibi nullum eſſe inimicum,rogauit, an vllum etiam haberet amicum,ſentiens amicitias & inimicitias inuicē ſeſe cōſequi,nec fieri poſſe,quin qui multos habet amicos, complures habeat & inimicos. Sit hic huius conuiuii ſecundus miſſus,ſi videtur,cui ſubiiciemus philoſophos,non omnes,ne nullus ſit finis, ſed aliquot eximios,Vt varietas excludat lectionis tędiū.Quod ſi quem huius patinę maior auiditas tenet,huic Diogenes Laertius facile ſtomachum explebit, ſi modo non habeat nimis faſtidioſum.

Amicitia iūcta inimicitię

LIBER TERTIVS

SOCRATICHA

AD LACONICAM indolem
mihi proxime videtur acce-
dere Socrates, non tantum
integritate morum, decretis
ac dictorum ſale, verũetiam
tolerãtia, vt dicas patria qui-
dem Athenienſem, ingenio
vero Spartanum, niſi quod
Laconicam breuiloquẽtiam
non affectauit, magis ſtudẽs
virtutem perſuadere quàm præcipere. Ad id potiſſi
mum vtebatur ſimilibus & inductionibus quas Græ
ci vocant ἐπαγωγὰς, cui generi non conuenit illa la
conica breuitas. Vt autem hac parte vincitur à lace
dæmoniis, ita ſanctitate dictorum ſuperat illos, quo-
rum aliquot recenſere non ab re fuerit.

Dicebat, deos omniũ optimos ac feliciſſimos, ad 1
horum ſimilitudinem quo quiſq; proprius accede- Deus
ret, hoc & meliorẽ eſſe & beatiorẽ. Si corrigas vnius imitan-
vocis numerum, nihil dici poteſt Chriſtianius. dus

Adiis nihil petendũ, niſi bona ſimpliciter, quum 2
vulgus petat bene dotatam vxorẽ, opes, honores, re Vota
gnum longã vitam, quaſi præſcribentes numini qd qualia
oporteat facere. Ad deus optime nouit, quid nobis
bonum ſit, quidem non.

Sacrificia volebat q̃ minimis impediis conſtare, 3 Sacrifi-
quod dii, vt non egent rebus hominum, ita magis cia mini
ſpectant affectus immolantiũ, q̃ diuitias. Aliqui quũ mi ſum-
improbiſſimi quiq; maxime abundent diuitiis, actũ ptus

eſſet de rebus humanis, ſi malorum potiusq̃ bonorũ victimis delectarentur. Eoq; verſus hunc magnopere probare conſueuit, καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱέρ' ἀθανάτοισι θεοῖσι. Hoc dictum & ad nos Chriſtianos pertinet, qui immodicis impendiis ornamus templa, peragimus ſacra & parentalia, gratius facturi deo, ſi qđ vltra frugalem mundiciem ſupereſt, fratribus egenis erogaremus. Eandem frugalitatem adhibendã docuit in excipiendis hoſpitibus, eodem vtens verſiculo, καδδύναμιν δ' ἔρδειν.

4 Quum admoneretur ab amico quod excepturus hoſpites admodum tenuem feciſſet apparatum. Si boni ſunt, inquit, ſatis erit, ſint minus plus ſatis.

Argute

5 Docuit abſtinendum à cibis, qui non eſurientem incitarent ad edendum & à potu, qui non ſitientẽ inuitaret ad bibendum. His enim rebus non eſt vtẽdum, niſi quatenus corporis neceſſitas exigit.

Frugalitas

6 Dicebat optimum condimentum eſſe famem, qđ & optime edulcaret omnia & nullius eſſet impendii, vnde ipſe ſemper iucunde edebat ac bibebat, quia neutrum faciebat niſi eſuriens ac ſitiens.

Frugalitas

7 Quin & ad famẽ ac ſitim tolerandam exercuerat ſeſe poſt ſudorem enim è paleſtra collectũ, quũ alii potum vehementer appetunt nunq̃ bibebat de primo cratere, rogatus quã ob rẽ id faceret, ne conſueſcã, inqt, obſequi affectibus. Interdum enim licet ſitias, noxium eſt bibere. Hic quũ ratio ſuadet abſtinẽtiam affectus hortatur vt bibas, magis obtemperandum eſt rationi.

Affectꝰ cohibiti

8 Dicebat eos q ſe ad continentiã ac frugalitatẽ exercuiſſent & lõgo plus habere voluptatis, ac minus dolorum, quã qui ſumma cura vndiq; pararent obiectamenta: quod voluptates intemperantium prӕter animi ſibi male conſcii cruciatum, prӕter infamiam

Voluptas ex virtute

ac paupertatem frequẽter, ipſi etiam corpori plus adferant moleſtiæ quam delectationis. Cõtra quæ ſunt optima, eadem fiunt iucundiſſima, ſi quis aſſuerit.

9 *ſeruire voluptatibus*

Aiebat eſſe turpe, ſi quis ſua ſponte ſeruiens voluptatibus, talem ſe faceret, quales nemo domi ſuę vellet habere ſeruos. Talibus aũt nullã ſalutis ſpẽ reliquã eſſe, niſi ſi pro eis deos cõprecarent alii, vt bonos dominos nanciſci poſſent, quando prorſus decretũ erat ſeruire. Exiſtimabat autem nullos fœdiorem miſerioremq; ſeruire ſeruitutem, quàm q & animo & corpore ſeruirent voluptatibus.

10 *Prodeſſe pluribus*

Interrogatus quam ob rem ipſe non adminiſtraret rempub. quum admiſtrandi rationẽ optime ſciret, reſpondet, eum vtiliorem eſſe ciuitati, qui multos efficeret idoneos gubernandæ reipub. quàm q ipſe recte gubernaret. Idem mihi reſpondit Nicolaus Leonicenus Ferrariæ, demiranti quur artem medicandi quã profitebatur ipſe non exerceret. Plus, inquit, ago docens omnes medicos. Nec diſſimile mihi reſpõdit vnicus ſtudiorum meorum Mecęnas Guilhelmus archiepiſcopus Cantuarienſis ſacerdotium improbe recuſanti, dicentiq;. Qua fronte fruar illorum pecuniis, quibus vt linguæ ignarus, nec concionari poſſum, nec monendo, nec cõſolando adeſſe, nec vllum boni paſtoris officium pręſtare? Quaſi, inquit, non plus efficias, q libris doces paſtores omnes, quam ſi vni ruſticanę plebeculæ inſeruias. Faſſus ſum amice dictum, mihi tamen non perſuaſit.

11 *Fama quõ paranda*

Rogatus quo pacto quis poſſet honeſtam aſſequi famam. Si talis, inquit, eſſe ſtudeas, qualis haberi velis. Veluti ſi quis bonus tibicẽ haberi cupiat, ea præſtet oportet, quę à probatis tibicinibus fieri viderit. Quemadmodũ qui medendi eſt imperitus nõ ideo

medicus eſt, quod pro medico aſſcitus eſt & vulgo
medicus appellatur, ita non ſtatim princeps eſt aut
magiſtratus, qui populi ſuffragiis declaratus ſit, niſi
ſciat artem gubernandæ ciuiatatis.

12 Dicebat, vehementer abſurdum eſſe, quum artes
Ars gu- ſedentarias nemo profitebatur abſq; dedecore q eas
bernãdi non didicerit, neq; quiſquam ſcrinium faciundum
locet ei qui rudis ſit eius opificii, ad publicos magi-
ſtratus admitti q nunquam dederunt operam diſci
plinis, ſine quibus nemo poteſt recte magiſtratum ge
rere, cumq́; nemo non deteſtaturus ſit eum q clauo
aſſideret ignarus artis nauticæ, multomagis deteſtã
dos, q temp. capeſſerẽt ignari politiæ philoſophiæ.
Neq; eum putabat appellandum impoſtorem, qui à
perſuaſo quopiá pecuniá aut vaſculũ acciperet, qđ
non poſſet reddere, ſed illos magis impoſtores ha-
bendos dicebat, q dolo perſuaderẽt ſe idoneos gu-
bernandæ reip. quũ ſint homines nihili. Hoc dictũ
multo magis ad principes, magiſtratus & epiſcopos
Chriſtianos pertinet, q̃ ad ethnicos.

13 Dicere ſolitus eſt, nullam eſſe poſſeſſionem precio
Amicus ſiorem vero bonoq́; amico, nec aliunde plus fructus
ſyncer⁹ aut voluptatis capi. Itaq; p̃poſtere facere multos, q
pecuniæ diſpendium grauius ferum quàm amici ia
cturam, quiq́; ſe beneficium perdidiſſe clamant gra-
tis collocatum, quum eo ſibi conciliarint amicũ quo
uis lucro potiorem.

14 Vt illis cõmittimus ſtatuas faciendas, à quibus vi
E factis demus aliquot ſtatuas eleganter factas, ita non ſunt
iudiciũ admittendi in amicitiam, niſi quos cognouerimus
erga alios pręſtitiſſe fidos & vtiles amicos.

15 Quendam acrius caſtigantem ſeruum perconta-
Punire ĩ batur, quãobrem ita ſæuiret, quoniam, inquit, quum
aliis qđ ſit obſoniorum voraciſſimus, tamẽ ignauiſſimus eſt,

quumq; ſit audiſſimus, tamen deſidioſiſſimus eſt. Tum Socrates, nunquã ne, inquit, conſideraſti, vter veſtrum pluribus egeat verberibus tu ne an famulus? Vtinam ſibi quiſq; dicat, quod illi Socrates, quoties hoc in aliis reprehendit punitq; idem, quod ſibi ignoſcit: aut ſi non idem crebro deterius. ipſi cõmittim*

16 Cuidam cupienti quidem ire ad Olympia, ſed itineris labore deterrito, quũ inquit, domi ſæpenumero totum prope diẽ ambules, ante prandium, rurſus ante cœnã, ſi domeſticas ambulationes proferas ad quinq; ſex'ue dies, facile peruenies Olympiam. Docuit vir ingenioſus id quod terret in adeundis laboribus, imaginationem eſſe potius q̃ ipſum laborem. Si quid honeſte rei gratia, periculi, diſpendi, aut laboris ſuſcipiendum eſt excuſamus, detrectamus, horremus, quum frequenter vltro in rebus nihili, non enim dicam turpibus, plus impendamus. Ita quidã inuitati ad ſtudia litterarum, excuſant valetudinem inſomniam, impendia librorum, quum interim totã noctẽ ludant aleã, potatione cõtrahant febrim, podagrã, hydropem & lippitudinẽ, ſcortatione paralyſim, aut ſcabiem nouam quam Gallicam appellant. Spontanei labores

17 Quendam conquerentem ſe defatigatum longo itinere rogauit, num puer ipſum potuerit conſequi. Ait. Rogauit, vacuus ne an aliquid ferens oneris. Portauit inquit, nonnihil ſarcinarum. Quid, inquit, queritur ne ille ſe defeſſum? Quum negaret, an non pudet, inquit, te molliciei, qui vacuus ambulans defeſſus fueris, quum ille geſtans ſarcinam non queratur ſe fatigatum? Oſtẽdebat Socrates ſeruum in hoc feliciorem domino, quod ad labores exercitatior minus ſentiret moleſtiæ. Seruus domino melior

18 Admonere ſolet quod alios diceretur ædere aut conuiuari, apud Athenienſes dici εὐωχεῖσϑαι. qua

Sobrie- voce dicebat nos admoneri, eo tẽperamẽto ſumen-
tas in e- dũ cibũ, vt nec corpus, nec animus oneret, huc opi-
duliis nor alludens, q ὀχεῖσθαι ſonet vehi; vnde ὀχεῖον ve-
hiculum, quanquam ὀχὴ dicatur & cibus, eoq; additũ
εὖ, ne ſarcina iuſto grauior imponeretur corpori.

19 Dicebat, optime natis ingenuisq; potiſſimum adhi-
bendam rectam inſtitutionẽ. Idem enim in his vſu
venire quod in equis, inquies qui feroces ſunt ac ge
neroſæ indolis, ſi ſtatim à primis annis recte inſti-
tuantur, egregij & ad omnem vſum accõmodi eua-
dunt, ſin minus, efferati, intractabiles & ad nihil vti
les. Eoq; fit, vt feliciſſima quæq; ingenia corrum-
pantur inſcitia inſtituentium, qui mox equos ver-
tunt in aſinos, quod erectis ac liberis animis impe-
rare neſciant.

20 Dictitabat illũ impudenter facere, q quum boues
Indoles efficeret pauciores, poſtularet, tñ haberi bonus bu-
erecta bulcus, ſed multo abſurdius eſſe, ſi quis haberi velit
bonus reip. gubernator quum ciuiũ numerũ immi-
nuat. Hoc dictũ torſit in Critiã & Chariclem, q mul
tos ciuiũ trucidarãt. Nec illos id latuit, Critias enim
illi minatus eſt, ni ſileret, fore vt ipſe quoq; faceret
boues pauciores, & quod minatus eſt verbo, re præ-
ſtitit. Nam huius opera Socrates periit.

21 E priſcis autoribus ſe legerat verſiculos aliquot,
quos prouerbiorum vice frequenter vſurpabat, quo
rum eſt ille Heſiodius.

Ocium Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ' ὄνειδος. Ideſt.
turpe Non probrum eſt operari, aſt eſt ceſſatio probrum.
Quo dehortabatur iuuenes, non ſolum ab ocio, ve-
rumetiam ab actionibus infrugiferis. Siquidem eos
appellabat ocioſos, qui alea cõpotationibus & ſcor-
tis ætatem abſumerent.

22 Itẽ illud Homeri, vt indicat Gellius ac Laertius:

ὅ ττι τοι ἐν μεγάροισι κακῶν τ' ἀγαθῶν τε τέτυκται. Ideſt. Ædibus in noſtris quæ praua aut recta gerantur. Curioſitas
Eo non ſolum reuocauit auditorem à curioſitate rerum alienarum verumetiam à diſciplinis nõ neceſſariis, velut ab exacta cognitiõe aſtrologiæ, aut geometriæ, aut cauſarum naturalium, aut rerum vltramundanarum, ad cognitionem ethices, cuius ſcientia præſtat, vt nobis ipſi noti ſimus, vtq; rem domeſticam aut publicam vtiliter adminiſtremus.

Eodẽ ſpectat & illud quod illi aſcribit̃, & in primis celebrat̃, Quę ſupra nos, nihil ad nos. Sic enim reſpondere ſolet admirantibus, qđ de moribus ſemper, de aſtris, deq; meteorologis nunq̃ diſputaret. 23 Curioſitas

Quum in via quidam illi per laſciuiam calcẽ impegiſſet, admirantibus quod id pateretur, quid facerem, inquit? Illis hortantibus vt vocaret hominem in ius. Ridiculũ, inquit, ſi quis aſinus me calce percuſſiſſet, diceretis mihi, voca illũ in ius? Nihil putabat intereſſe inter aſinũ & hoĩem brutũ nullaq; virtute præditum, ac vehementer abſurdum videri, non pati ab homine, qđ ab animante bruto paſſurus ſis. 24 Patienter

Quidã ab eo ſalutatus non reſalutauit, nec id moleſtę tulit Socrates, amicis aũt admirantibus, & ob hominis inciuilitatem indignantibus dixit, Si quis nos præteriret peius affectus corpore q̃ nos ſumus, nequaquam illi ſuccenſerimus, quur igitur illi ſuccẽſeam, q peius affectus eſt animo quàm nos ſumus? 25 Moderate

Euripides obtulit Socrati librum ad Heraclito τὸ ſcriptũ, eo lecto rogauit quid illi videretur, per Iouem, inquit, quæ intellexi mihi præclara videntur, qualia puto & ea quæ non intellexi, ſed opus eſt Delio quopiam natatore. Notauit perq̃ ſalſe affectatam eius ſcriptoris obſcuritatem, vñ & σκοτεινὸς cognomẽ inditũ eſt. De Delio natatore diximus in Chiliadib. 26 Salſe

17 Cũ Alcibiades illi ſpacioſam aream offerret, do-
Munus inutile no, in qua ſibi domũ ædificaret, quid inquit, ſi mihi calceis opus eſſet, num coriũ dares vnde mihi calceos conficerẽ? Et ſi dares, an nõ ipſe ridiculus eſſem ſi acciperẽ? Hac ſi[m]ilitudine munus inutile recuſauit.

28 Per forum obambulans quum aſpiceret mercium
Frugalitas copiã quæ illic vendebanẗ, ita ſecum loqui conſueuit, q̃ multis rebus ego non egeo, aſt alii cruciãt animo, ita cogitantes, q̃ multa mihi deſunt. Socrates ſibi gratulabaẗ, quod iuxta naturam viuens, ac paucis aſſuetus, aurum, purpuram, gẽmas ebur aulæa, reliquasq́; diuitum delitias, nec cuperet, nec egeret quas diſcere ſolet magis neceſſarias agendis tragœdiis quàm ad vſum vitæ.

In hanc ſententiam vſurpat verſus Iambicos poetę neſcio cuius.

Τὰδ᾽ ἀργυρώματ᾽ ἐστὶν ἥτε πορφύρα
Εἰς τοὺς τραγῳδοὺς χρήσιμ᾽, οὐκ εἰς τὸν βίον. Id eſt.
Argentea iſthæc vaſa ſimul ac purpura.
Tragœdiarum ac commoda hiſtrionibus
Sunt, ad beatam conferunt vitam nihil.

29 Dicere ſolitus eſt: eum eſſe diis ſimillimum, qui
Frugalitas quàm pauciſſimis egeret, quum dii omnino nullius egeant rei. At vulgus diuites diis proximos exiſtimant quorum delitiis nihil ſatis eſt. De his enim dictum eſt in comœdia Terentiana, q̃ vos facillime agitis. Hoc autem Homerus diis tribuit, quos appellat ῥ᾽ἄον ἄγοντας, id eſt, facillime viuentes facillime autem viuit, qui pauciſſimis contentus eſt.

Dicebat, qui ſuauiter ederet panem, huic non eſſe
30 opus obſonio, & qui ſuauiter biberet quemlibet po-
Frugalitas tum, hunc non deſiderare poculum præter id quod adeſt. Fames enim & ſitis optime condit omnia.

Dicebat ciuis eſſe promptum, ſi quid rerum inſi-
31

gniũ haberet proloqui,quum difficillimũ eſſet nominare quos poſſideret amicos,quum hac poſſeſſione nulla ſit charior. Hoc dicto taxabat pręposterum vulgi de rebus iudicium, qui hoc negligentiſſime haberet,quod omnium plurimi faciendum erat. Ditior ſibi videtur cui pecuniæ nõnihil obtigit & damnum deplorat cui periit,at qui ſibi parauit bonum amicum non videtur ſibi factus beatior, nec iacturã deflet qui perdidit. Amicus ſyncer.

32 Euclidi contentioſarum argutationum admodũ ſtudioſo. Sophiſtis,inquit o Euclides vti poteris,hominibus non poteris. Indicãs Sophiſticen inutilem ad publicas functiones,quas qui affectat eum nõ oportet gryphis & inanibus argutiis ludere,ſed hominum moribus ſemet accommodare. Senſus communis

33 Scientiã dicebat vnicũ eſſe bonum,contra vnicũ malum ignorantiam,quod quicunq; cõmittunt rem iniuſtã hoc peccãt,quod ignorant quid cuiq; ſit tribuendum,& q fortes ſunt,non alia re fortes ſunt,niſi quod ſciunt ea expetenda,quæ vulgus exiſtimat horrenda,& qui imperantes,ſunt,hoc errant,quod ea putant ſuauia aut decora quę minime ſunt. Summum igitur bonum eſſe dicebat,ſcientiam rerũ expetendarum ac refugiendarum.

34 Cuidam dicẽti, Antiſthenẽ philoſophum matre Threicia prognatum eſſe,velut hoc probrũ impingenti viro quod hybrida eſſet,patre quidẽ Atheniẽſi,ſed matre barbara. Quid,inquit,an tu putas virũ adeo præclarum ex vtroq; parente Athenienſi naſci potuiſſe? Notans corruptiſſimos Athenienſium mores, vt citius è Thrace Scytha'ue naſci poſſet vir probus,q̃ ex Athenienſi,& hoc quod habebat probitatis Anthiſthenes,matri tribuendum putauit. Facete

35 Dicebat ocium poſſeſſionum omnium optimam,

Ocium honeſtū — Ocium autem ſenſit non ignauiam, ſed à tumultuo ſis negociis, & à cupiditatibus animi tranqnillitatē viciantibus eſſe quietum.

36 Illud omnium maxime celebratur quod dicebat ſe nihil ſcire, niſi hoc vnū quod nihil ſciret, inquire bat enim de ſingulis, tanq̃ ambigens nō quod reuera nihil haberet certo cognitū, ſed hac ironia & ſuā declarabat modeſtiā, & aliorum redarguebat arrogantiam, q ſe profitebantur nihil neſcire, quum re uera nihil ſcirent. Sophiſtæ quidam publice profitebantur ſeſe ex tempore reſponſuros ad omnem propoſitam materiam. Horum arrogantem inſcitiam ſæpenumero confutabat Socrates. Atq; ob hoc ipſum ut ipſe quidem interpretatur, ab Apolline iudicatus eſt ſapiens, quod quãuis omnium rerum ignorātiam cum cæteris haberet communem, eo nomine tamen illos ſuperaret, quod ſuam inſcitiam agnoſceret, quum illi hoc quoq; neſcirent, ſe nihil ſcire.

Modeſte

37 Laercius & hoc illi tribuit, Cœpiſſe, dimidiū facti eſſe. Dicebat enim dimidiū operis peractum ei, qui iam eſſet aggreſſus. Sunt enim qui contando ac de liberando uitam omnem abſumant. Eſt autem Hemiſtichiū Heſiodium,

Contatio mala

Αρχὴ ἥμισυ παντός.

38 Qui res præcoces magno emerent, eos aiebat deſperare, quod ad tempus maturitatis eſſent peruenturi. Alioqui ſtultum eſt, & pluris & deterius emere, quum paulo poſt liceat & minoris & meliores. Ita nuſquam non reuocabat hominum cupiditates rationis expertes ad ſobrium iudicium.

Feſtinatio

39 Quodam tempore quum Euripides ita de virtute diſſereret, vt diceret.

Κράτισον οἰκῆ ταῦτα ἐᾶν ἀφειμένα Ideſt.

Hęc miſſa temere eſt optimum relinquere

Quaſi virtus inueniri vix poſſet ſurrexit Socrates, dicens ridiculum eſſe, quum mancipium ſi non protinus inueniatur, operepreciumexiſtimemus inueſtigare, virtutem nulla inueſtigatione dignam iudicare, ſi non protinus contingat homini. Virtute querenda

Rogatus ab adoleſcente quodã vtrũ melius cenſeret vxorẽ ducere, an non ducere, vtrũcũq;, inquit, feceris, pœnitebit, indicans & cœlibatum, & coniugiũ habere ſuas moleſtias, ad quas perferendas eſſet præparandus animus. Cœlibatũ comitat ſolitudo, orbitas, generis interitus hæres alienus. Matrimonium perpetua ſolicitudo, iuges querelę, dotis exprobratio, affiniũ graue ſupercilium, garrula ſocrus lingua, ſubſeſſor alieni matrimonii, incertus liberorum euentus, aliaq; innumera incõmoda. Proinde non hic electio qualis eſt inter bonum & malum, ſed qualis inter leuiora & grauiora incommoda. 40 Matrimoniũ

Quendam ex amicis conquerentem, quod Athenis omnia magno venirent, vinum enim Chiũ minã, purpuram tribus minis conſtare, mellis heminã quinq; drachmis, manu illius prehenſa duxit in penũ farinariam, obolo inquiens ſemiſextarius venit, vilis igitur annona eſt. Hinc ad oleariam deducens, duobus, inquit æreis ſextarius. Non magno igitur in vrbe veneunt omnia. Qui paucis ac neceſſariis contentus eſt, ſibi facit vilem annonam. 41 Frugalitas

Archelaus rex Socratẽ ad ſe vocarat, multa pollicens, Socrates reſpondit, ſe nolle ad eũ venire à quo acciperet beneficia, quum illi reddere paria nõ poſſet. Hoc dictũ improbat Seneca, quod philoſophus perſuadens auri argentiq; contemptũ plus, dat quã ſi det aurum & argentum. 42 Munera cõtempta

Quodam tempore reuerſus è foro, inter amicos dixit, Emiſſem pallium ſi nummos habuiſſem. Nihil 43

Vltrõea benefi/centia poſtulauit, tantum verecunde admonuit egeſtatis. Mox inter amicos ambitus erat à quo Socrates acciperet. Et tamen poſt eam vocem quiſquis properauit, vt ait Seneca, ſero dedit.

44 Peregrinatio inutilis Cuidã quęrenti quod peregrinationes ſibi nihil profuiſſent. Non immerito inquit, tibi iſtud euenit. Tecũ enim peregrinabaris. Multi putãt longinquis peregrinationibus colligi prudentiam, quum Horatius clamet, Cœlũ non animum mutat qui trans mare currit congreſſus ſapientium confert prudentiam non montes aut maria.

45 Patiẽter Colapho percuſſus à quodam in via, nihil aliud reſpondit, q̃ quod homines neſcirent quando prodire deberent cum galea. Simile quiddam laertius aſcribit Diogeni.

46 Lepide Aiebat ſe mirari quod quũ ſtatuarum artifices id ſummo ſtudio cõniteretur, vt lapis q̃ ſimillimus homini redderetur, non pariter hoc curarent, ne ipſi lapidibus ſimiles & viderentur & eſſent. Sunt autẽ q putent Socratem priuſquam ad ocium philoſophię ſeſe conferret, ſtatuarum opificem fuiſſe.

47 Cultus animi Adhortabatur iuuenes vt ſe ſubinde ad ſpeculũ contuerentur, quo ſi eſſent egregia corporis forma, cauerent ne quid ea indignum cõmitterent, ſin minus, quod corpori deeſſet, id ingenii cultu, morumq; honeſtate penſarent. Adeo vir ille vñcunq; rapiebat occaſionem ad virtutis ſtudiũ adhortandi.

48 Siſe añ Frugalitas Aduocarat diuites aliquot ad cœnam, ob id ſolicita Xanthippe, quod apparatus eſſet perquam exiguus, Bono animo es, inquit, Nam ſi frugi temperantesq; ſunt, boni conſulent, ſin minus, nulla nobis horum cura debet eſſe. Hoc dilemma nobis merito excuteret operoſam & ſumptuoſam ambitionem in excipiendis conuiuis.

Dicebat multos in hoc viuere vt ederēt biberētq; 49
ſe contra,ob id edere ac bibere vt viueret,quod his Luxus
rebus non ad voluptatem,ſed ad naturæ neceſſitatem
vteretur. Hanc ſententiam retulit Satyricus.
Non viuas vt edas,ſed edas vt viuere poſſis.

Eos qui multitudini imperitæ fidē habebant,aiebat perinde facere, ac ſi quis tetradrachmum vnū 50 Pecunia qualis
contemnens reiiceret,& aceruum è ſimilibus congeſtum probaret reciperetq;.Cui non fideres ſoli,ei nihilo magis fidendū eſt in turba ſimiliū.Nec enim refert q̄ multi ſint,ſed q̄ graues.Nummus adulterinus,
etiam in quāuis magno aceruo adulterinus eſt. Hoc
āduerſus turbam teſtium,& indocti vulgi iudicia.

Cū Æſchines ambiret eſſe de numero diſcipulorum Socratis,excuſaretq; verecunde paupertatē ſuā 51 comiter
ac moleſte ferret,qđ quū cæteri Socratis amici diuites multa largirentur,ſibi nihil eſſet quod daret prę
ter ſeipſum,An non intelligis,inquit,q̄ magnum munus mihi dederis,niſi forte teipſum paruo eſtimas?
Itaq; mihi curæ erit,vt te tibi reddam meliorē,quàm
accepi. Alii Sophiſtę quum meras nugas docerent,
nullum admittebant diſcipulum niſi magna mercede,Socrates nihilominus lubēter recepit inopem
quàm opulentos.

Cum quidam illi diceret,Atheniēſes te morti ad 52
iudicarunt,& illos,inquit,natura. Sentiens non eſſe Mors in
magnum malum,ſi quis adigatur ad mortem paulo euitabi-
poſt moriturus etiam ſi nemo interficiat.Quāquam lis
hoc dictum quidam ad Anaxagoram referunt.

Vxori muliebriter complorantí dicentiq;, Mi vir 53
innocens morieris,Quid,inquit, vxor num me nocentem mori malles? Mors bonorum ob hoc ipſum Mors non deflenda
minus deflenda eſt,quod præter meritum occiduntur bis vero deplorandi ſunt,qui ob malefacta dant

pœnas, ſꝫ lõge miſeri⁹ eſt, meruiſſe pœnas q̃ dediſſe.

54 Eo die quo Socrates bibiturus erat venenum

Funeris cura Apollodorus ei pallium multi prӕcii ad ſolatiũ obtulit, vt eo indutus moreretur. Ad ille recuſans donum, quid, inquit, hoc meum pallium quod viuenti conuenit, mortuo non conueniet? Damnans quorũdam ambitionem, hoc miro ſtudio prouidẽtium vt quàm honorificentiſſime efferantur ac ſepeliantur.

55 Moderate Nuncianti quod quidam de ipſo male loqueret, Nimirũ, inqt nõ didicit bene loqui. Linguӕ morbum non malitiӕ tribuens, ſed inſcitiӕ, nec ad ſe iudicauit pertinere, quid de ſe dicerent qui morbo animi non iudicio loquũtur.

56 Sordes gloriosȩ Cum Antiſthenes Cynicus pallium haberet pertuſum, idq; obuertens fiſſuram omnibus daret inſpiciendam, per fiſſuram, inquit Socrates, pallii tui video tuam inanitatem, eleganter notans, turpiorẽ eſſe ambitionem è uilitate cultus, quàm ex amictu ſplendido. Atq; vtinam inter Chriſtianos non ſint multi Antiſthenes, qui ſub veſte fuſca, vili ſordidaq; plus celent gloriӕ quàm alii diuites habeant in holoſericis ac byſſinis.

57 Moderate Cuidã admiranti qđ nihil ĩ eũ cõmoueret, à quo cōuiciis inceſſabat, Mihi, inqt, nõ maledicit, qñquidẽ ea quӕ dicit, mihi nõ adſunt, nec in me hӕrent, At qui ob hanc cauſam hoiũ vulgus magis cõmouetur, ſi quid dicitur in immerentem. Boni quũ male audiũt, ſibi gratulant, qđ puri ſint ab his malis quӕ ipſis impingunt, nec in ſe dici interpretantur, nihilo magis q̃ ſi quis oculorũ errore Platonẽ appellet Socratẽ, & in Socratẽ congerat maledicta, is nõ maledicit Platoni, ſed ei quem exiſtimat eſſe Platonem.

58 Vetus comœdia ſolet nominatim in ciues dicteria iacere. Horũ libertatem quũ pleriq; metuerẽt, So

crates dicebat expedire, vt quis ſemet illis ſciens ac volens obiiceret. Nã ſi quid, inqt, dixerint ĩ nos, merito reprehẽdẽdũ, admoniti corrigemus, & ꝓſi fuerint ſin falſum conuitiũ in nos iaculabunt, nihil ad nos. 59 — Maledicus prodeſt

Socrates quum Xanthippen diu rixantem tuliſſet in ædibus, ac tandem feſſus conſediſſet ante fores, illa magis irritata quiete viri de feneſtra ꝑ fudit eum lotio. Ridentibus qui præteribant, & ipſe Socrates arridebat, dicens, Facile diuinabam, poſt tantum tonitru ſequuturam pluuiam. — Lepide & leniter

60 Alcibiadi demirãti quod Xanthippen ſupra modum rixoſam domi perpeteret, ego, inquit, iam pridem his ſic aſſueui, vt non magis offendar, q̃ ſi rotæ quæ aquam educit è puteo ſtridorẽ audiã. Nã is ſtridor moleſtiſſimus eſt inſuetis, eundẽ q quotidie audit, adeo moleſtũ nõ fert vt ſe audire neſciat. — Aſſuetudo mitigat

61 Eidem ſimile quiddam dicenti, At tu, inquit Socrates: nonne domi tuæ toleras gallinarum glottiẽtium ſtrepitum? Tolero, inquit Alcibiades, ſed gallinæ mihi pariunt oua pulloſq́. Et mihi, ait Socrates mea Xanthippe parit liberos. — Vxor quare ferenda

62 Sunt q putent Socratem ſimul aluiſſe domi duas vxores, Myrto & Xanthippen. Proinde demirãti cuidam in quẽ tandem vſum aleret duas mulieres, præſertim rixoſas, nec eas domo exigeret, Hæ, inquit, me domi docent tolerantiam, qua mihi in publico vtendum eſt, harum moribus exercitatus, cõmodior ero ad aliorum conſuetudinem. Hunc percontatorem A. Gellius facit Alcibiadem — Lenitas

63 Cum Xenthippe in publico pallium marito detraxiſſe, ac familiares admonerent, vt tantã iniuriam manu vlciſceretur pulchre, inquit, nimirum vt nobis colluctãtibus nobis acclametis, Alius Eia Socrates, alius Eia Xanthippen. Nam huiuſmodi vocibus — Lenitas

ſpectatores animát duos inter ſe commiſſos. Maluit autem vir ſapiens,tolerantię exemplum de ſe pręberé,quàm ridiculum exhibere ſpectaculum viri cum vxore concertantis.

64 Lenitas Percontanti quur Xanthippen moribus incōmodiſſimis fœminam haberet domi,dicebat,ſic habēdā conſuetudinē cū moroſis vxoribus,quēadmodū qui ſe ad ſtudiū equeſtre exercent, parant equos ingenii ferocioris,quos ſi ſubegerint, ac perpeti poſſint,cæteris vtuntur commodius,ita qui moroſæ cōiugis mores ferre didicerit,multo facilius cum q̄bus libet habebit conſuetudinem.

65 Decorū perſona Quum Socrati Liſias orationem quam in eius defenſionem cōpoſuerat recitaſſet,præclara,inquit, & elegans oratio eſt,ſed non ꝯuenit Socrati. Erat enim forenſi inſtituto aptior q̄ philoſopho,ac tali philoſopho. Rurſus Lyſiæ percontanti,quur ſi bonam iudicaret orationem,putaret ſibi non conuenire,nonne inquit,fieri poteſt,vt amictus aut calceus elegans ſit ac pulcher,qui tamen alicui non conueniant? Hoc ipſum Val.Maximus narrat odioſius minusq́; Socratice. ſic enim lyſiæ reſpondiſſe memorat. Aufer quęſo iſtam. Nam ego ſi adduci poſſem,vt eam in vltima Scithiæ ſolitudine perorarē,tum meipſum morte mulctandum concederem.

66 Feducia benefactorum Cū iudices inter ſe diſceptarēt,qua pœna dignus eſſet Socrates. Ego inquit,ob ea quæ feci, dignū me cenſeo,q publicitus alar in Prytaneo. Nam hoc honoris haberi ſolet,q præclare de rep.fuiſſent meriti.

67 Cultus animi Xenophontem in angiportu quodā Socrates habuit obuium quumq́; videret adoleſcentem rara indole,porrecto baculo vetuit ne præteriret,vbi conſtiterat,rogauit vbi fierent venderētuŕq́; variæ merces,quibus vulgo vtūtur hoīes, ad id quū prompte

reſpondiſſet

reſpondiſſet Xenophon,percontatus eſt vbi homi
nes fierent boni,cum adoleſcens reſpondiſſet, ſe id
neſcire. Me igiť ſequere,inquit, vt hoc diſcas. Ex eo
Xenophō cœpit eſſe Socrates auditor. Abſurdū eſt
ſcire vbi parare queas honeſtā veſtem,aut poculum,
& ignorare vñ tibi comparare poſſis animi cultum. 68

Quódā pro foribus deambulanti contentius vſq; Frugali-
ad veſperam,quū prætereūtium quiſpiam dixiſſet, tas
Quid agis Socrates? Obſonium,inquit,mihi compa
ro in cœnam, de famę ſentiens, quā agitatione cor Tuſcul.
poris excitabat. M. Tullius ſic explicat, Quo melius quęſt.
cœnem,obſono ambulando famem. lib. 5.

Aiebat vnguenta relinquenda fœminis,in iuue- 69
nibus nullū vnguentum melius olere q̃ oleum, quo
inter exercendū vtebantur. Nam amaracino,aut fo-
liato,protinus idē olēt ſeruus & ingenuus. Rogatus
qd ſenes olere deceat,probitatē,inqt. Rogatus vbi
hoc vnguētū vēderet recitauit Theognidis carmē.
Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι. Ideſt.
Qui bonus eſt,ab eo bona diſcito. Huius gñis quæ
dam congerit Xenophon in conuiuio.

Cum diues quidam filium adoleſcētulum ad So- 70
cratem miſiſſet,vt indolem illius inſpiceret,ac pæ- Oratio
dagogus diceret, Pater ad te o Socrates miſit filium ſpeculū
vt eum videres,tum Socrates ad puerum, Loquere animi
igitur,inquit,adoleſcens vt te videam,ſignificās in-
genium hominis non tā in vultu relucere,q̃ in ora-
tione,quod hoc ſit certiſſimum minimeq; mendax
animi ſpeculum. 71

Dicebat muliebrem ſexum nō minus eſſe docilē Fœmi-
& ad diſciplinas,& ad omnem virtutē etiam fortitu neus ſe-
dinem quæ tanq̃ viris propria Græcis, à viro diciť, xus ad
ἀνδρεία,ſi diligenter inſtituatur. Id collegit ex puella oīa do-
ſaltatricula,quæ inducta in conuiuium mira arte tro cilis

chos duodecim in altum proiectos excipiebat, ita temperato altitudinis ſpatio, numeriſq; pedum, vt nunquam falleret, eadem inter acutiſſimos gladios, non ſine horrore ſpectantium, impauida ſaltaret.

72 Cum iret ab Agathone vocatus ad conuiuiū ſoleatus & vnctus, idq; præter morē & ab amico quodam obuio rogaretur, quur eſſet ſolito nitidior, ludens dixit, vt pulcher eam ad pulchrum, quum nullus eſſet ab huiuſmodi affectibus alienior.

73 Eo die quo bibiturus eſſet venenū, quū detractis cōpedibus ex frictu ſenſiſſet voluptatē, dicebat amicis. Quā mire hoc natura cōparatū eſt, vt hę duæ res ſeſe inuicem comitent, voluptas ac dolor, niſi enim præceſſiſſet moleſtia, non ſentirem hanc voluptatē.

Voluptas doloris comes

74 Carceris miniſtrum porrigentē, in poculo cicutā interrogauit, qūo ſumendum eſſet hoc pharmacum quod eius artis eſſet peritus, alludens ad ægrotos qui à medicis diſcunt, quando & quomodo oporteat ſumere quod ab illis temperatum eſt, quumq; puer reſpondiſſet ſemel totum hauriendū ſi poſſet, deinde tantiſper inambulādum donec ſentiret grauedinem in cruribus, poſt in lecto decumbēdum ſupino corpore, ibi pharmacum effecturum quod ſolet, Socrates rogauit, liceret ne inde aliquid libare, quod in cōuiuiis mos ſit, effuſa vini porciuncula, nominatim alicui deo libare, miniſter reſpondit ſe tantum miſcuiſſe quantum opus eſſet, hoc ſermone innuens, nihil eſſe quod effunderetur. Tum Socrates, ſed & phas eſt, & oportet orare deos, vt fœlix fauſtaq; ſit hæc mea migratio.

hilaritas in re triſti

75 Quum puer illum detexiſſet, quod illi iam frigerent prçcordia, Debemns, inquit, o Crito, gallū Æſculapio, quem perſoluere ne neglexeris, perinde quaſi ſumpta potione medica conualuiſſet. Nā Crito hoc

hilaritas in morte

ſummis viribus egerat, vt Socrates vitæ ſuæ cõſule ret. Adeo inerat illi viro natiua quædam vis vrbanitatis, vt moriens etiam iocaretur. Nam hanc ferunt illi fuiſſe ſupremam uocem

Docuit animorum formam magis amandam quã corporum, eamq́; uoluptatem quam in nobis gignit conſpecta formoſa facies, ad longe pulchriorem, ſed latentem animi ſpeciem eſſe transferendam. Verum vt hanc videamus, philoſohicis oculis opus eſſe. Notabat φιλεῖσθαι Græcam vocem ancipitem eſſe ad oſculandum & ad amandum, quorum prius eſt corpus amantium, alterum mentem. 76 Amor caſtus

Critoni vehementi ſtudio ſuadenti, vt ſi vitã ipſe ſuam negligeret, certe liberis etiamnum paruulis, & amicis ab ipſo pendentibus ſe ſeruaret incolumen, Liberi, inquit, deo qui mihi eos dedit curæ erunt, amicos hinc diſcedens inueniam nobis aut ſimiles, aut etiam meliores, ne veſtra quidem conſuetudine diu cariturus, quandoquidem vos breui eodem eſtis commigraturi. 77 Mors ſancta

Eos q corpus tantum amarent ſimiles eſſe aiebat medicis, qui ſemper egerent, ſemper inſtarent aliqd flagitantes, rurſus qui amici eſſent potius q̃ amatores, ſimiles eſſe his qui proprium fundum poſſiderent, quem ſemper ſtudent reddere meliorem. Amator ſuam querit explere voluptatem, amicus haud quaquam ad ſe ſpectans, hoc ſe putat ditiorem, quo meliorem reddiderit amicum. 78 Amor caſtus

In conuiuio apud Xenophontem ſingulis dicere iuſſis, quo artificio quo'ue bono ſibi precipue placeret, quũ ordo veniſſet ad Socratẽ ioco dixit. ſe maxime gloriari de lenocinio, ſentiens ſe tradere verã virtutem quæ potiſſimum commendat habentem, quæq́; tum priuatim, tum publice conciliat homini 79 Lenocinium

beniuolentiam & amorem.

80 Phyſiognomon q ſe profitabat̃ ex habitu corpo
Philoſophia naturã mutat ris,& oris liniamentis poſſe homini ingenium certo deprehendere inſpecto,Socrate pronũciauit, illum eſſe hominem bardũ ac ſtupidum tum mulieroſum ac puerorum amoribus impurum,vinolẽtum, & intemperantem. Cum amici vehementer indignati minarentur homini Socrates illos cohibuit dicens, Nihil inquit mentitus,eſt omnino talis eram futurus niſi me philoſophiæ gubernandum tradidiſſem.

81 Quum Ariſtippus Socratis diſcipulis, ex quęſtu,
Pecunię ɔtẽptus quem Socraticorum primus facere inſtituit præceptori miſiſſet viginti minas remiſit ilico Socrates ad illum pecuniam,dicens, ipſius genium hoc nequaq̃ permittere. Dicebat enim Socrates ſibi peculiarem eſſe dęmonem,à quo prohiberetur arcano ſigno, ſi quid tentaret parum honeſtum. Genium autem illũ opinor fuiſſe rationem. Atq; interim ciuiliter indicauit Ariſtippo,ſibi non probari,quod philoſophiam doceret mercede, eoque donum ceu ſacrilegio partum reiecit.

82 Socrates è Palæſtra redeuntem Euthydemum ca
Patiẽtia ſu factus obuius,duxit ad cœnam. Illis autem inter ſe multa commentantibus,Xanthippe irata ſurrexit multaq; in maritum dixit conuitia,quibus quum ille nihil commoueretur,tandem & menſam ſubuertit. Cum autem Euthydemus valde perturbatus fugens abire cœpiſſet. Quid habes, inquit Socrates, Nonne nuper hoc idem accidit domi tuę, vt gallina ſubuolans euerterit quę erant in menſa? Nos tamen ob id non indignabamur.

83 Comœdie libertas Quũ in Ariſtophanis comœdia cui titulus Nebulę multis & acerbis conuiciis proſcinderet̃ & adſtatiũ qdam diceret,Nõ hæc iniquo fers animo Socrates?

Non per Iouem inquit. ægre fero ſi in theatro, perinde vt in magno conuiuio ſalibus mordeor. Mos hic etiamnum durat apud quoſdam Germanos, vt incelebribus conuiuiis adhibeatur dicat aliquis, q in conuiuas iaciat ſcommata: quibus commoueri vehementer inciuile habetur.

Dicere ſolitus eſt, ſaltatione mouenti corpus ſpatioſa domo opus eſſe, ad exercendum ſeſe, at q cantu, aut oratione ſeſe exerceat, huic vel ſtanti, vel accumbenti quemuis locum ſufficere. Hoc dicto probabat moderatas exercitationes, præſertim à cibo ſumpto turbulentiores improbabat. 74 Exercitatio moderata

Socrati acrius obiurganti familiarem quempiam in conuiuio, Plato dixit, Nonne ſatius erat hæc illi dixiſſe ſeorſum? Cui Socrates, Et an non tu quoq; rectius feciſſes, ſi hæc mihi ſeorſum dixiſſes? Salſiſſime taxauit hoc ipſum reprehendendo committentem, quod reprehendebat. 75 Salſe

Socrates in conuiuio videns adoleſcentem auidius veſcentem obſonio, ac ſubinde panem in ius immergentem, o cõuiuæ inquit, quis veſtrum pane vtitur, pro obſonio, obſonio pro pane? Hinc orta inter conuiuas diſputatione, ſenſit iuuenis & erubuit, cœpitq; moderatius obſonio veſci. 76 Delitiæ

Rogatus que eſſet præcipua iuuenum virtus, vt inquit, ne quid nimium tentent. Nam calor ętatis vix ſinit illos ſeruare modum. Huc Terentius ſpectauit in iuuene Pamphilo. 77 Modus

Literas quas vulgus putat repertas iuuãdæ memoriæ, dixit vehementer officere memoriæ, Olim enim hoïes ſi q̃d audiſſent dignũ cognitu, nõ libris ſed aïo inſcribebãt, hac exercitatione cõfirmata memoria facile tenebant quicq̃d volebant, & quod quiſq; ſciebat, habebat in promptu Poſt reperto literarum 78 Memoria

vſu,dum libris fidunt,non perinde ſtuduerunt animo infigere quod didicerant. Ita factum eſt, vt neglecto memorie cultu,minus viuida eſſet rerum cognitio,& pauciora quiſq; ſciret,quandoquidem tantum ſcimus,quantum memoria tenemus.

89 Quū iam tempus vrgeret moriēdi rogatus à Critone,quō ſepeliri vellet. Multam inquit,o amici operam fruſtra cōſumpſi, Critoni enim noſtro nōdum perſuaſi,me hinc auolaturum,neq; quicquā mei relicturū. Veruntū o Crito,ſi me aſſeq poteris,aut ſicubi nactus eris,vtcunq; tibi videt,ſepelito. Sed mihi crede nemo me veſtrū, quū hinc exceſſero ꝯſequet. Senſit Socrates,aīum eſſe hoīem,corpus nihil aliud eſſe,q̄ animi vel organū,vel domicilium. Eoq; ſtulte facere illos: qui ſolliciti ſunt quomodo ſepeliantur.

Aia immortalis

90 Idem dicere ſolet mortē eſſe ſimilem profundo ſomno,aut diutine peregrinationi. Somnus profundior adimi omnē ſenſum,& aīus à corpore digreſſus,aliquando in ſuum domicilium rediturus eſt.

Mors & ſomnus

91 Idem dicere ſolet,vt omnes omniū hominū calamitates in vnū conferentur, moxq; ſingulis ex eo aceruo portiones æque diſtribuerentur, Ita fore vt ſuas quiſq; calamitates recipere malit,q̄ æquam è cōmuni portionem. Hoc aduerſus vulgares hominū mores,qui aliene inuident ſuam deplorant ſortem.

Sua cuiq; ſors diſplicet

92 Didicit fidibus canere iā natu grandior inter pueros,id admirantibus velut abſurdum negauit abſurdū eſſe,quæ quis neſciret ea diſcere. Nulli enim vicio vertitur,ea ſibi parare,quibus opus eſt, ſi deſint nec hic ſpectanda eſt ætas,ſed egeſtas.

93 Dicebat bene incipere,non eſſe puſillū,ſed iuxta puſillū,Græce ſic habent εὖ ἄρχεσθαι,μικρὸν μὲν μὴ εἶναι [illegible]μικρὸν δὲ,quod Laertii interpres ita reddidit,Be[illegible]cipere paruū nō eſſe,ſed maximū,Quāq̄ aliud

exprimũt verba Socratis,Sed ſenſi ni fallor, bñ inci pere nõ eſſe qdẽ paruũ, ſe parui fieri. Aut recte inci pere nõ eſſe puſillũ,ſed iuxta puſillũ. Paulatim enĩ incipiendũ,eo qđ q initio pproperi ſunt, ſerius per ueniant ad finẽ, vt alludat ad Heſiodum iubentem, vt puſillũ puſillo addamus. Dicti argutia eſt in Græcis vocibus, eaq; latine reddi non poteſt.

Admonebat eſſe dãdã operã geometriæ, donec qs poſſit mẽſura terrã & accipere & tradere. Græca ſic hñt ἔφασκε δεῖν γεωμετρεῖν, μέχρι ἄν τις μέτρῳ δύνηται γῆν παραλαβεῖν τε καὶ παραδοῦναι. Opinor eũ ſenſiſſe, Moderatos agros eſſe parãdos, quos & tibi cõmodũ ſit àmaioribus accipere,& hæredibus tuis tradere. Nã immodice poſſeſſiones, vt non ſine negocio paranť, ita nõ abſq; lite perueniunt ad heredes. Dicti argutia eſt in verbo γεωμετρεῖν, quod anceps eſt ad artem geometricam,& ad agrorum menſores. 94

Cuidam moleſte ferenti quod negligeretur, quo tempore triginta tyranni remp. occuparant, Nunqd eſt, inquit, cuius te pœnitet, Sentiens non eſſe moleſte ferendum, ſi quis contemnatur ab improbis, nec hoc nomine ſibi quenquam oportere diſplicere, ſed ſi quid commiſit ob quod merito & ſibi & aliis bonis diſpliceat. Malis enim diſplicere laudis eſt. 95

Quum in ſomnis quidam ipſi viſus eſſet dicere,
ἤματι κεν τριτάτῳ φθίην ἐρίβωλον ἵκοιο 96
Ad Phthian venias ſimul ac lux tertia ſurget,
Æſchini dixit, tertio die moriar, verſum Homeri cũ pro oraculo interprtães, idq; euenit Phthia erat pria Achillis,& amici conati ſunt pſuadere Socrati vt in Theſſaliã fugeret, qđ illic hret bonos amicos.

Dicebat viros oportere ciuitatis parere legibus, vxores autem maritorum quibuſcũ viuũt moribus. 97
Norma ꝯiugis vir eſt, quæ recte viuit, ſi ille publicis

legibus obtemperet.

98 Admonebat voluptates non aliter quàm Sirenas eſſe pretereundas ei qui properat vt virtutem velu/ti patriam conſpiciat. Alluſit ad Vlyſſem, qui cera obturatis auribus præter nauigauit Sirenas: vt Itacę fumum ſubſilientem cerneret.

99 Quum audiret recitare Lyſidem Platonis, deum inquit, immortalem, q̃ multa de me mentitur adole/ſcens, ſiue quod ob modeſtiam non agnoſceret lau des quas ipſi tribuebat Plato, ſiue quod in dialogo multa de Socrate fingeret.

100 Æſchinem qui premebatur inopia ſolet admo/nere, vt à ſeipſo ſumeret mutuum ſiue vſuram παῤ ἑαυτοῦ δανείζεσθαι, & addidit modũ ſibiipſi ſubtra/hendo cibaria Iuxta illud, magnum vectigal parſi/monia. Expeditiſſima ratio eſt augendi cenſus, de/trahere ſumptibus.

ARISTIPPVS

Arbitror conuenire vt diſcipulum & ætate & au/toritate primũ præceptori iũgamus, quo nemo fuit inter philoſophos vel ingenii dexterioris, & ad oẽm vitæ habitum accõmodatioris, vel in dictis orbani or aut feſtiuior, tametſi nõ preſtitiſſe videt̃ eã morũ ſanctimoniam quam in Socrate mirantur omnes.

1 Inter hunc & Diogenẽ Cynicũ nõnulla fuit ęmu

Libertas latio ob diuerſum vitæ iſtitutũ. Diogenes Ariſtippũ appellabat canẽ regiũ, quod Dionyſiũ Sicilię tyran num coleret. In quẽ viciſſim Ariſtipppus, Si Dioge/nes ſciret vti regibus, non veſceretur crudis holeri/bus. Cõtra Dionegenes, Si Ariſtippus didiciſſet eſſe contentus crudis holeribus, non eſſet canis regius

2 Quum aliquãdo perdicem quinquaginta drach/

Argute mis iuſſiſſet emi cuidã deteſtãti luxũ i philoſopho, Et tu, inquit Ariſtippus, ſi obolo venalis eſſet, non

emeres? Quum his reſpondiſſet ſe empturum. Et mihi, inquit, tāti ſunt quinquaginta drachgmæ. Quod ille luxus nomine damnabat, hic detorſit ac laudē contemptæ pecuniç. Siquidem q precii magnitudine deterretur ab emendo, is non contemnit cibum, ſed pluris facit pecuniam. At philoſopho nihilo pluris æſtimabant quinquaginta drachmę q̄ illi obolus. Ariſtippus itaq; obſonii cupiditate par, ſuperior erat deſpectu nummorum.

Quum Dionyſius illi tres venuſtas meretrices obtuliſſet admonens vt ex his quā vellet eligeret, oēs apprehendit dicens, ne Paridi quidem fuiſſe tutum vnam cęteris prætuliſſe, ac puellas deduxit ad aulç veſtibulum, dimiſitq́; non minus in contēnendo facilis quàm in amplectendo. 3 Lepide

Strato, ſiue, vt alii tradunt. Plato, dixit Ariſtippo, Tibi vni & chlamydem, & pānum ferre datum eſt. Chlamys veſtis eſt Satraparum, pannus medicorum Id notauit Horatius quum ait, Omnis Ariſtippū decuit color. Apud Dionyſiū ſaltauit in purpura, interdum vili pallio vtebatur: ſemper tñ decori memor. 4

Conſputus à Dionyſio, æquo animo tulit, ob eā contumeliā indignantibus, piſcatores, inquit, vt gobionē capiant, aqua marina ſe patiunt aſpergi, ego vt balenam capiā, non patiar me aſpergi ſaliua? Balenæ vocabulo regem ſignans, quem ſua patientia conabatur ad philoſophiæ ſtudiū allicere. Plurmū autem vtilitatis ex principium ſapientia naſcitur. 5

Rogatus quid fructus cepiſſet ex philoſophie ſtudio quod cū quibuſlibet, inquit libere loqui poſſim Nec enim metuebat potentes, nec faſtidiebat humiles. Quoniam animum habebat ſpe pariter ac metu liberum, nemini ſeruiebat, neq; cuiquam aſſentabatur præter animi ſententiam. 6 Libertas

7 Quũ quidam illi probro darent, qđ ſplendide ex quiſiteq; viueret philoſophus, id, inqt, ſi vitiũ eſſet, in celebritatibus deorũ nequaquã fieret. In his enim & magnifice veſtiri, & lautiſſimo ciborum apparatu ſolent vti. Porrò quum dii ſint infenſi vitiis, nõ placarentur, ſed irritarentur eiuſmodi magnificentia, ſi ea cum vitio eſſet coniuncta. Sic ille quidem eluſit conuitium, non oſtendit quid eſſet optimum.

Argute

8 Percontanti Dionyſio, quid eximium haberent philoſophi prę cæteris hominibus, Vt inquit, etiam ſi omnes leges aboleantur, tñ equabiliter victuri ſimus. Vulgus legum preſcriptis arcetur à peccando philoſophus rationem habet pro legibus, non ideo quod rectum eſt faciens quia lex iuſſit, nec à ſcelere temperans quia lex vetuit, ſed quia nouit illud per ſe rectum eſſe, hoc per ſe turpe.

Philoſophia fructum

9 Vterq; Dionyſium coluit Ariſtippus & Plato, ſed Ariſtippus à delitiis aulicis quũ adeſſent nõ abſtinebat, Plato etiam inter regalem luxum frugalitatẽ ſeruare nitebatur. Itaq; quum Plato reprehenderet Ariſtippum, quod adeo lauticis indulgeret, rogauit quid ſentiret de Dionyſio, num vir bonus videret. Quum reſpondiſſet videri bonum, atqui ille inquit me multo viuit lautius. Proinde nihil vetat eundẽ & laute viuere, & bene viuere.

Lepide

10 Percontanti Dionyſio q fieret vt philoſophi diuitum limina tererent, non contra. Quoniam, inquit philoſophi norunt quibus egeant, illi neſciunt. Philoſophi ſciunt abſq; pecunia viui non poſſe, itaq; petunt eos q quod opus eſt dare poſſunt. Quod ſi diuites æque intelligerẽt ſe egere ſapientia, multo magis tererent philoſophorum limina. Miſerior enim eſt egeſtas animi quàm corporis, atq; hoc miſerius ege[illegible] ſunt diuites quod non intelligant, quàm prę

Philoſophia neceſſaria

cioſa quàmq; neceſſaria re careant.

Rogatus quo different docti ab indoctis, Quo, inquit, equi domiti ab indomitis. Quẽadmodũ equus ĩdomitus ad oẽm vincõmodusſum eſt ob iſcitiã ac ferociam, ita qui rapitur affectibus quos ſola domat philoſophia, ad oẽm vitę conſuetudinẽ inutilis eſt. 11 Philoſophię fructus

Quũ aliqñ adiret ſcortum, ſenſit quendam ex adoleſcentulis qui aderant erubeſcere, quaſi turpe eſſet philoſophum ingredi fornicem, ad hũc verſus, huc, inquit, ingredi turpe non eſt adoleſcens, ſed egredi non poſſe turpe. Senſit ignoſcendum ſi quis moderate vtatur licita venere, non ignoſcendum ſi quis addictus voluptati ſeruiat. Hoc dictũ illo ſeculo probari poterat, quo nulla lex vetabat cũ ſcorto cõgredi, nunc præter argutiam nihil habet laudabile. 12 Venus moderata

Cuidam qui propoſuerat ænigma, vehemẽter inſtanti vt ſolueret, Quid o ſtolide, inquit, vis ſoluam, quod nobis etiã ligatum exhibet negocium? Luſit ex ambiguo. Soluitur enim quæſtio, & ſoluitur homo aut belua vincta Stultum aũt ſit furioſum hominem aut noxiam beſtiam ſoluere magis nocituram. 13 Lepide

Dicebat ſatius eſſe fieri mendicum q̃ indoctũ, qđ ille tantum pecuniis egeat, hic humanitate. Nihilominus homo eſt, cui deeſt pecunia, at homo non eſt cui deeſt eruditio tamen cui deeſt pecunia, petit ab obuiis cui deeſt ſapientia, nullũ ſolicitat vt accipiat. 14 eruditio vtilis

Quũ à quodã conuiciis inceſſeret, tacitus abiit, at quũ maledicus inſequeret abeuntem dicens, Quur fugis? Quoniã inquit, tibi qdem poteſtas eſt male loquendi, mihi vero non audiendi. Salſiſſime notauit hominis impudentiam, q quũ ſibi ius ſumeret male loquendi non ſaltem hoc iuris concederet alteri, vt ſubduceret ſeſe, deſineretq; male audire. Nam vox hæc quur fugis? erat velud expoſtulãtis de iniuria. 15 Maledico cedẽdum

16 Quidam multa deſtomachãs in philoſophos,etiã hoc adiecit,quod conſpiceret illos ſemper obſidere fores diuitum,cui Ariſtippus,Et medici.inquit,ægrotantium domos frequentant, nemo tamen ęgrotus eſſe mallet quàm medicus. Scite retorſit ĩ diuerſum conuicium.Philoſophi prædicant felicitatem quam vni ſapienti vindicant, & tamen aſſidue verſantur apud diuites aliquid venantes ab illis. Vnde colligebat diuites eſſe beatiores quàm philoſophos.Sed ille interpretatus eſt, philoſophos ideo potiſſimum colere diuites.qđ ob luxum ac delitias cæteris mortalibus & ſtultiores & corruptiores, magis egerent præceptis ſapientiæ,philoſophus aũt animorum male habentium medicus eſt.Porro beatius eſt eſſe medicum quàm ægrotum.

Philoſo pgia me dicina aiorum

17 Quum aliquando Corinthum nauigaſſet,& orta tempeſtas naufragium minaretur,expalluit Ariſtippus, id animaduertens è victoribus craſſus quiſpiã militaris ac philoſophorum oſor, ſedata tempeſtate cepit inſultare,quur inquiens vos philoſophi q prædicatis mortem non eſſe formidandam expalleſcitis in diſcrimine,nos indocti non timemus?Quoniam,inquit Ariſtippus,nõ de pari anima tibi mihiq́ꝫ cura ac metus eſt. A. Gellius hoc addit, Ego timeo animæ ariſtippi,tu nõ times animæ nebulonis,quod tamẽ amarulentius dictum eſt,q̃ vt Ariſtippo conueniat, cuius vrbanitas non tantum habet nigri ſalis. Rebus viliſſimis minime timemus,vnde prouerbiũ Hydria in foribus.Hinc luſit Ariſtippus, illum non expalluiſſe,nõ quod eſſet fortior,ſed quod quũ eſſet homo nihili haberetq́ꝫ animum omni virtute vacuũ minimum erat detrimenti ſi periſſet. Vir eruditus ac ſapientia præditus non perit niſi graui reipublicæ diſpendio.

Mortis metus

Cuidam iactanti ſe quod eſſet πολυμαθής, hoc eſt, multiplicis eruditionis; quaſi nihil non didiciſſet, quemadmodum inquit, non hi qui plurimum edũt excernuntq́; , melius valent his qui ſumunt quãtũ opus eſt, ita non qui plurima, ſed qui vtilia legerunt, ſtudioſi & eruditi ſunt habẽdi. Grauiter taxauit eos qui tumultuaria immodicaq́; lectione ſemet ingurgitant, nec ea quę legunt traiiciunt, in animum, ſed tantum reponunt in memoria, quare nec doctiores euadunt nec meliores. 18 Varia lectio

Orator q̃dam Ariſtippũ reum defendit in iudicio vicitq́; litem. Is quũ velut artem ſuã pręferens philoſophię, diceret, quid tibi profuit Socrates Ariſtippe? Hoc, inquit, quod oratio quam pro me dixiſti, vera fuit deſenderat vt virum bonum & innocentem. Vt autem talis eſſet, qualis ab oratore prædicabatur, Socrates præſtiterat, a quo philoſophiam didicit. Orator non hoc efficit vt quis ſit vir bonus, ſed vt talis videatur iudicibus, etiamſi non ſit. Preſtantius igitur eſt quod præſtat philoſophus, q̃ quod orator. 19 Philoſophia oratoria pręſtantior

Aretam filiam ſalubribus pręceptis inſtituebat, cõſuefaciens vt vbiq; quod immodicum eſſet, contẽneret, quod mediocritas in omni re ſit optima, & in fœmina maximæ virtutis ſit tẽperare cupiditatibus. 20 Modus

Cuidam percontanti, qua re eſſet melior euaſurus filius, ſi eũ curaret literis erudiendum vt nihil aliud inquit, certe in theatro non ſedebit lapis ſuper lapidem. Amphitheatra gradus habebant marmoreos, in quibus ſedens populus ſpectabat. Lapidem autẽ vulgo dicebant hominem indoctum & elinguem. 21 Eruditio vtilis

Quidam cum Ariſtippo agebat vt filium ſuum ſuſciperet erudiendũ, ſed quum philoſophus pro mercede peteret quingentas drachmas, alter deterritus magnitudine precii minoris, inquit, emerem manci- 22 Inſtitutio recta

piũ. At hic, inquit, habebis duo. Senſit eadem pecunia illũ ſibi paraturum, & philoſophũ vtilẽ & filium obſequentem. Lepide taxauit vulgi iudicium q nuſquam parcior eſt, q̃ in recte inſtituendis liberis pluſq; ſumptus impendit curandis equis q̃ filiis.

23 Reprehenſus quod pecunias acciperet ab amicis ait ſe nõ ideo accipere vt vteret ipſe, ſed ut illi diſcerẽt ad quas res vtendũ ſit pecuniis. Vulgus enim diuitũ, aut in equos, aut in operoſas ſtructuras, aut in luxũ perdit pecuniã, quũ ea bonis viris ſi egeant ſit erogãda. Quin & aliter intelligas licebit. Ariſtippus non niſi ad vitæ neceſſaria pecuniis vtebat ideoq; à diuitibus accipiebat, vt eis demõſtraret bene vtendi rationem, id non poterat, niſi illi materiam ſubminiſtraſſent. Veluti qui cupit artem ſcribendi diſcere chartam & calamum porrigit docturo.

Diuitiarũ vſus

24 Cuidam exprobranti qđ in propria cauſa oratore conductitio fuiſſet vſus, Nil mirũ, inquit, & cœnã ap paratus coquum conduco. Alter videri volebat ob hoc oratorem prçſtantiorem philoſopho, quod eius operam conduceret, ille retorſit in diuerſum, innuẽs inferiorem eſſe qui conducitur. Oratoris enim munus inferius eſt quàm vt philoſopho conueniat.

Philoſophus oratore p̃ſtantior

Iuſſus eſt aliqñ è ſua philoſophia nonnihil dice-

25 re, quũq; detrectantẽ vrgeret Dionyſius, Ridiculum inquit, ſi qdem me vt de philophia loquar, rogas, & quando oporteat loqui ipſe me doces. Senſit hoc ipſum eſſe philoſophi, ſcire quando loquendum ſit quando tacendum, at qui petit vt audiat aliquid ex philoſophia, declarat ſe philoſophiã à philoſopho velle diſcere, rurſus qui cogit ad loquendum is videtur ipſo philoſopho doctior, vt qui melius norit loquendi tempus quàm philoſophus ipſe. Ob hoc Ariſtippi reſponſum indignatus rex iuſſit illum in

Libere

conuiuio infimum omnium accumbere,hic Ariſtippus nihil offenſus,hunc,inquit,locum o rex illuſtrare vis ac honorificũ reddere, ſignificans nõ locum reddere hominem viliorem,ſed ex dignitate hominis honorem addi loco. Locũ ornat hõ

2 Quẽdã ſibi vehementer placentem de natãdi peritia,non tulit Ariſtippus,Et non te pudet, inquit,tã inſolenter his de rebus iactare te, quæ Delphinum ſunt propria? Lepidus erat ſi dixiſſet,ranarũ. Decet hominem gloriari ſuper his quæ ſunt hominis propria. Nihil autem magis conuenit homini, quàm ratione pollere. Nullus tã peritus natator eſt, quin hic à Delphinis ſuperetur.

27 Percontanti qua re differret ſapiens ab indocto, mitte inquit ambos nudos ad homines ignotos, & videbis. Significauit ſapientem ſecũ in pectore circunferre,quo ſe cõmendet q̄buſlibet. Proinde ſi doctum & indoctũ pariter nudos mittas in regionẽ peregrinam,vbi ambo ſint æque ignoti,ſapiens ꝓferẽs opes ſuas protinus & rẽ & amicos inueniet, nudus alter pro inſano ridebitur,& fame periclitabitur. eruditio vtilis

28 Iactanti cuidam,qđ multũ biberet, nec inebriaretur,Quid inqt,magni narras, quũ idẽ faciat mulus? Bibacitas

29 Quidam Ariſtippo vitio dabat,quod cũ meretrice haberet cõſuetudinẽ. Hunc Socratica iſagoge ſic confutauit, Age dic mihi, num referre putas vtrum quis accipiat domũ,q̃ multi inhabitarint aut quàm nemo? Cum negaſſet referre, Quid,inquit,refert'ne vtrũ veharis naui quæ multos vexerit,an que nullos? Cũ negaſſet & hoc,Quid igitur intereſt,inquit, vtrũ conſuetudinem habeas quũ muliere,quæ multis ſui fecerit copiam,an quæ nulli? Et hoc dictũ vt feſtiuũ probari poteſt apud illos,apud quos ſimplex ſtuprum non habetur pro crimine.

30 Reprehenſus à quodam, quod Socratis diſcipu- lus contra Socratis morē pecuniā acciperet, Merito inqt hoc facio, nā Socrati plurimi diuites amici mit tebant triticum & vinum, ē quibus pauca in vſus ne ceſſarios reſeruans remittebat reliquum. Nimirū ha- bebat ille diſpenſatores atheniēſium primores, ego vero Eutychidem ſeruum meum emptitium. Signi- ficabat ſe nihilominus contemnere pecuniam q̄ So cratem, ſed illi fuiſſe largiores amicos. Hoc colore ſe poſſent & hodie quidam excuſare profitentes ſum- mum pecuniæ contemptum, quum apud amicos ha beant depoſitam pecuniam, quod olim habebát be nignos pœni curatores, nunc eſurituros ſatis, ſi nihil ſit alicubi repoſitum nummorum.

prouiſio neceſſa- riorum

31 Habuiſſe dicitur conſuetudinem cū Laide nobi- li ſcorto. Quo nomine quū vulgo male audiret, cui- dam obiicienti quod philoſophus haberetur à Lai- de, Imo Lais, inquit habetur à me non ego à Laide ſignificans nō eſſe turpe vti conceſſa voluptate, ſed ei ſeruire deditumq́; eſſe, in turpibus habendum.

32 Rurſum obiicienti quod cibis lautioribus vteref hac ratione occluſit os, Tu, inquit, hos cibos triobo lo non emeres? Cumq́; is q volebat lauritiarum vi- deri contemptor annuiſſet, Ergo, inquit, nō tam ego voluptati ſtudeo q̄ tu auaritiæ. Siquidē vſurus erat & ille lautitiis, ſi gratis aut minimo contigiſſent. Sic nationes quædam Germanis obiiciunt bibacitatem Anglis edacitatem, quum ipſis nihil ſit vo racius, ſi quando gratis datur indulgere gulæ. Auariores igi- tur illæ ſunt, non temperantiores. Huic ſimillimum quod ante retuli de perdice.

Lautitia

33 Dionyſii quæſtor, nomine Simus, natione Phryx, oſtendit Ariſtippo ſuas ædas vndiquaq; ſplendidas etiam pauimento precioſis teſſellis conſtrato omni- bus

Libere

bus circunſpectis Ariſtippus ſputum oris reiecit in barbam Simi, & ob id indignanti hoc colore ſe excuſauit, quod in tota domo nihil videret ad excipiendum oris recrementum oportunius, innuens in tota domo nihil eſſe fœdius aut immundius barbari facie, quũ eam hominis partem oportuerit eſſe mundiſſimã. Quãq̃ hoc dictũ magis quadrat in Cynicũ aliquem q̃ in ariſtippum, vtcunq; illi aſcribitur.

Delectatus aliqñ inſigni vnguento, male ſit, inqt, malis cinædis, q rem tam bellam infamarunt. Sentiens multa per ſe bona relici culpa vtentiũ male. 34

Interrogatus quomodo Socrates obiiſſet diẽ, Vt ego inquit, optarim, ſignificans talem mortẽ quauis vita optabiliorem, nec potuit breuius felicem obitũ diſcribere. Dicti tamen argutia in hoc eſt, quod philoſophus aliud reſponderit, q̃ expectabat percontator. Ille quærebat de genere mortis, morbo periiſſet, gladio veneno, an præcipitio, ille putans id nihil referre, reſpondit, illum feliciter eſſe mortuum. 35

36 Argute

Sophiſta Polyænus ingreſſus ędes ariſtippi, quũ videret illic mulieres pulchre ornatas, ac magnifice inſtructum conuiuium, cœpit reprehendere tantum in philoſopho luxum. Ariſtippus diſſimulata obiurgatione, aliquanto poſt, poteſt ne, inquit, hodie nobiſcum eſſe? Cum ille non recuſaſſet, Quid igitur, inquit, incuſas? Videris enim non lautiorem mẽſam reprehendere, ſed impendium. Nam ſi conuiuiũ ob hoc ipſum diſplicuiſſet quod eſſet lautius, recuſaſſet eſſe conuiua. Porro probare quidem apparatum ſed offendi ſumptu, non frugalis, ſed auari hominis eſſe videtur.

37 Philoſophię ſtudium

Vix credibile eſt quod de illo refert Bion, cum famulus in itinere geſtans pecuniam onere premeret abiice, inquit quod nimium eſt, & fert quod potes.

38 Quodã tempore nauigans, vt intellexit nauim eſſe piraticam, deprompſit aurum ac numerare cœpit moxq́; abiecit in mare, & grauiter ingemuit, fingens ſibi imprudenti & inuito excidiſſe. Hoc ingenio vitæ ſuæ conſuluit, adempta piratis occidendi vinciẽdi'ue materia. Sunt q narrent illum & hæc dixiſſe. Satius eſt vt hęc per Ariſtippum, quàm propter hęc pereat Ariſtippus.

Ingenioſe

39 Percontanti Dionyſio quur Ariſtippus veniſſet in Siciliã relicto Socrate, vt inquit, quę habeo impartiam, quæ non habeo accipiam. Sunt qui narrent illum ſic reſpondiſſe, Quũ egerem ſapientia, adii Socratem, nunc quoniam egeo pecunia, ad te veni.

Libere

40 Ariſtippus Platoni obiurgãti quod multos piſces emiſſet, rñdit ſe illos emiſſe obolo, quumq́; Plato dixiſſet, tanti & ipſe empturus erã, Vides inquit, igiẽ o Plato me nõ eſſe obſoniorũ auidũ, ſed te pecuniæ amantem. Similia quædam ante cõmemorata ſunt.

Argute

41 Idem Æginæ in neptunalibus conſuetudinẽ habuit cũ Phryne, cumq́; illi quiſpiam obieciſſet, qđ tantum pecuniæ impenderet mulieri, quæ Diogenẽ Cynicum gratis admitteret, Ego, inquit, illi multa ſuppedito, vt ipſe ea fruar, non ne quis alius. Traditum eſt hoc de Phryne, quod quum eſſet formoſiſſima, qbuſlibet tamẽ ſui copiã facere ſoleat, nullo delectu perſonarum, ſeu diuites eſſent, ſeu pauperes, in neminem faſtidioſa. Itaq; turbã amatorum habuit. Huc reſpexit Horatius. Me libertina, nec vno Contenta Phryne macerat.

Cãdide

42 Ariſtippũ cũ Phryne conſuetudinẽ habẽtem ſic obiurgauit Diogenes, Cũ publica, inquit, muliere tibi res eſt Ariſtippe, aut igiẽ canẽ agas quemadmodũ ego, aut deſinas. Hunc inductione ſic reppulit Ariſtippus, Num abſurdũ tibi videẽ Diogenes inha

Cãdide

bitare domũ, in qua prius habitarunt alii? Quũ negaſſet ille. Quid inqt? num vehi naui, quæ multos antea vexerit? Quũ hoc quoq; negaſſet abſurdum eſſe, quur igif inquit abſurdũ putas cõgredi cũ muliere, qua plures ſunt vſi? Hoc ante cõmemoratũ eſt niſi quod Athenæus hunc in modum retulit.

Quũ prædium amœniſſimũ perdidiſſet, cuidam deploranti tam miſerabilem illius caſum. Quid inquit, an neſcis tibi vnicum eſſe prædiolum, mihi vero tres agros ſupereſſe? Quum annuiſſet alter, Quin igif tuã potius vicem deploramus? Sentiens inſipiẽtis eſſe dolore amiſſis potiusq̃ gaudere relictis. 43 Relictis gaudendum

Cuidam interroganti, num tu es vbiq;? ridens, naulum, inquit, non perdo, ſi ſum vbiq;. Eluſit Ariſtippus ſophiſticã quæſtionem, an idem corpus poſſit eſſe diuerſis locis, dum reſpondit non eſſe periculum, ne perdat naulum. Perdit enim naulum, qui dato precio non peruehitur eo quo vult. 44 Lepide

Confutatus in diſputatione à quodã hoie audaci, ſed eodẽ furioſo ac ſtolido, quũ illum videret geſtientẽ inflatumq; victoria, ego qdem, inquit redargutus abeo, ſed ſuauius dormiturus te q redarguiſti. 45 Moderate

Helicõ Cyzicenus vnus ex Platõis æqualibus ſolis defectũ prædixerat. Qui poſteaq̃ accidit, quẽadmodũ ille prædixerat, à Dionyſio argenti talẽto donatus eſt. Tũ Ariſtippus ad reliquos philoſophos, & ego rem mirã habeo q̃ poſſim prædicere orantibus vt proferret, prædico, inquit, breui inter Platonem ac Dionyſium futuram ſimultatem. Senſerat enim regem animum ſuum iam dudum diſſimulare. 46

Illud cũ primis damnabat in hominũ moribus, quod in auctionibus vaſa diligenter inſpicerent priuſquam emerent, vitã eorũ nõ inſpicerent quos ſibi in amicitiã adiungerẽt. At maior vtilitas eſt à fidis 47 Amicus deligendus

amicis,q̃ à vaſis,& plus damni eſt,niſi deligas.

48 Cum Dionyſius in conuiuio iuſſiſſet,vt ſinguli in veſte pupurea ſaltarent, purpura vero tum regũ erat geſtamen,nunc ſutoribus etiã cõmunis,id Plato facere recuſauit,his trimetris è fabula quapiam.

Οὐκ ἂν δυναίμην θῆλυν ἐνδῦναι στολὴν
Ἄῤῥην πεφυκὼς καὶ γένους ἐξ ἄῤῥενος.

comiter Muliebri ego haudquaquam indui queam ſtola,
Vir natus ipſe & ex virili germine.

Ariſtiſtippus vero non recuſauit,ſed indutus purpura ſaltaturus,hos verſus recitauit ex tempore.

Καὶ γὰρ ἐν βακχάμασιν
Ὁ νοῦς ὁ σώφρων οὐ διαφθερησέται
Nam in Liberi patris ſacris
Mens quæ pudica eſt,neſciet corrumpier.

49 Dum aliquãdo Dionyſium interpellaret pro amico,nec ille preces admitteret, proſtratus cœpit amplecti pedes regis,& impetrauit. Id factum quũ quidam velut abiectius q̃ vt philoſophũ deceret reprehenderent,non ego,inqt ſum in culpa,ſed Dionyſius q aures habet in pedibus. Ingeniũ iuxta promptum & ad faciẽdum & ad excuſandum quidlibet.

Preces abiectæ

50 In Aſia comprehenſus eſt ab Artapherne Satrapa. Id temporis quum quidam eum interrogaret,nũ & illic haberet ſolitam animi fiduciam,Inepte,inqt quaſi vnquam fuerim fidentiori animo quàm nunc alloquuturus Artapherne. Nimirum hoc illi pręſtabat philoſophia, ne quem hominem metueret, ſed cum omnibus libere ageret.

Animus metu liber

Eos qui liberalibus imbuti diſciplinis,philoſophi

51 am negligerent,dicebat eſſe ſimiles procis Penelopes,quod hi cum melanthcne & Polydora ancillis rem habuerint,& omnia potius ſe habituros ſperauerint quam Dominæ nuptias. Senſit liberales diſci

Philoſophia regina

plinas eſſe velut pediſſe quas philoſophiæ moralis,
quæ cum primis ſit adhibenda, & cuius gratia reli-
qua diſcuntur omnia. Simile quiddam dixiſſe fert
& Ariſto de Vlyſſe, qui quum deſcendiſſet ad in
feros, ait illum cũ oĩbus fere manibus fuiſſe collocu-
tum, quum ipſam reginã ne videre qdem potuerit.

Percontanti quę potiſſimũ adoleſcentibus eſſent 52
diſcenda, quæ viris, inquit vſui futura ſunt. Hoc di- Optima
ctum & aliis aſcribitur. Optima ſtatim diſcẽda ſunt primum
nec rudis ætas: quæ maxime docilis eſt, ſuperuaca-
neis eſt occupanda.

Poſteaq̃ Ariſtippus magnam pecuniarum vim ſi- 53
bi cõparaſſet, & admiratus Socrates diceret, Vnde Philoſo
tibi tam multa? Vnde, inquit, tibi tam pauca? Non phus di
enim minus admirandum arbitrabatur, quod Socra ues
tes tantus philoſophus & qui tãtos haberet amicos
pauper eſſet, q̃ quod ipſe diues.

Scorto cuidam dicenti, Sum ex te grauida Ari- 54
ſtippe, iſtuc inquit, nihilo magis ſcire poſſ s, q̃ àm p Lepide
denſiſſimas ſpinas ambulans dicere, hęc me ſpina
pupugit.

Incuſante quodã quod filiũ ſic abiiceret neglige 55
retq́;, qua ſi ex ipſo natus non eſſet. An non inquit, Liberi
& pituitam & pediculos è nobis natos velut inuti- degene
les procul à nobis abiicimus? Senſit eos nõ hñdos res
pro filiis, q nihil haberent alioquĩ quo ſe parentum
affectui commendent, niſi quod ab ipſis progeniti
ſint. Ita ſenex in comœdia, Tantiſper te volo meũ
dum id quod te dignum eſt facis.

Cum Ariſtippus à Dionyſio pecunia donatus 56
eſſet, Plato libris, atq; ob id à quodam carperetur Auaritia
quaſi ad rem attentior eſſet, q̃ Plato, Quid refert, in- nõ à pe
quit, mihi pecuniis erat opus: Platoni libris, ſentiẽs cuniç
neutrum accuſandum. tmẽſt

57 Interrogatus quã ob cauſam ſic ipſum argueret
Veritas odioſa Dionyſius, ob eadẽ, inqt, ob q̃ cęteri, ſignificans philoſophi libertatem oĩbus eſſe moleſtã, non igitur mirandũ ſi regi ſimul illud innuẽs regis iudiciũ nihil à vulgari differre, qđ fortuna non addat ſapientiã.

58 Quondã petiit talentum à Dionyſio, quumq́; rex
Philoſophus nullus eget redarguendi nactus occaſionem, diceret, Nonne tu prædicabas philoſuphũ non egere? Da inquit, & poſtea de hoc diſputabimus. Cũ accepiſſet pecuniam, an non inquit recte dixi philoſophũ non egere? Nõ eget qui quum opus eſt, habet vnde accipiat.

59 Dionyſio recitãti verſiculũ ex Sophoclis tragœdia.

πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται
κείνου ἐστὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλῃ Ideſt.

Quiſquis tyranni ad tecta ſeſe contulit,
Fit ſeruus illi, liber etſi venerit.

Ariſtippus correcto poſteriore verſiculo reſpondit:

Οὐκ ἔστι δοῦλος, ἂν ἐλεύθερος μόλῃ
Haud ſeruus eſt ſi liber illuc venerit.

libertas vera Significans non eſſe vere liberum niſi cuius animum ſpe metuq́; liberauit philoſophia neq; enim vere liber eſt quiſquis ingenuus natus eſt. Quidam hoc dictum aſcribunt Platoni.

60 Cum inter Ariſtippum & Æſchinem incidiſſet ſimultas quidam autem diceret, Vbi nũc illa veſtra amicitia? Dormit inqt, ſed eam excitabo. Itaq; ſimultatem Ariſtippus cõmoda liberaq́; appellatione facile ſuſtulit. Ne ſilentio malum vt ſolet incrudeſceret,
Reconciliatio vltro adiit Æſchinem. Non inquit quamprimum redibimus in gratiam, ac nugari deſinemus? An potius expectabimus, vt ſcurris inter pocula de nobis loquendi materiam præbeamus? Cui quum Æſchines reſpondiſſet, ſe lubenti animo rediturum in gratiam, memento igitur inquit Ariſtippus, quod quum

eſſem natu maior, prior ad te venerim. Tum Æſchines, Ne tu profecto vir me longe melior es. Siquidē à me ſimultatis, abs te ſarciendę gratię, fuit initium. Hoc pacto redintegrata eſt inter illos amicitia.

Quodam tempore cum ciuibus aliquot ſuis nauigans naufragio eiectus eſt. Quum in littore vidiſſet figuras mathematicas in harena depictas, Salua, inquit, res eſt amici, hominum veſtigia conſpicio, & ingreſſus ciuitatem proximam inueſtigauit qui nam eſſent illic diſciplinarum ſtudioſi. cum his vbi congreſſus eſt, ſumma cum humanitate tractarunt, non ipſum modo verum & comites illius, atq; etiam viaticum ad reditum ſubminiſtrarunt. Tandem quum hi qui cum Ariſtippo venerant pararent reditum in patriā, rogarentq; illum ecquid vellet ſuis ciuibus renunciari, Vt inquit, ſtudeant ſibi huiuſmodi parare opes, quæ naufragio non pereunt, ſed ſimul cum poſſidente enatant. 61 vera bona animi

Quum Socrates taxaret vnguentis delibutos, & Charondas, ſiue vt aliis placet Phædon, percontaretur, quis eſſet ille vngentis delibutus, Ego, inquit, infelix, & me īfelicior Perſarū rex. At vide, inquit vt quēadmodū hac parte nullo cæterorū aīaliū eſt ſuperior, ita nec hoīum nullo p̄ſtātior. Senſit externis bonis hoīem nihilo fieri meliorē, & equus ſanſucino oblit⁹ idē oleret qđ rex, & mēdicus vnguēto ſilī delibutus nō minus bene olet, q̄ ſummus pontifex. 62 Libere

DIOGENES CYNICVS

Non inconcinnus, vt arbitror, ordo videbitur, ſi poſt facetā Socratis ſanctimoniā, poſt hilarē Ariſtippi libertatē, Diogenem Sinopenſem cōmemoremus q dictorū omniiugi gratia longe ſuperauit cæteros. q̄q omnes hos tres diuerſis quidem virtutibus, ex æquo tamē ſuſpiciendos iudico, vt licet diſſimilimi

fuerint,æquales tamen fuiſſe dicas.

1 Primum Athenas profectus ad Antiſthenē ſe cō-
Studiū tulit,à quo ſæpe repulſus, nullum enim diſcipulum
ſapiētiæ recipiebat Antiſthenes,non deſtitit tñ hærere,adeo
vt quum aliquãdo baculum intentaret Antiſthenes
vltro baculo caput ſubiecerit,dicens,Cæde ſi uis,at
nullum inuenies baculum tam durum,quo me abſte
abigas dum aliquid dixeris.Inſigne exemplum ada
matæ ſapientiæ.

2 Cum murē forte conſpiceret in Megarico diſcur-
Libertas rentem,q neq; cauū quæreret,neq; tenebris terreret
neq; cibū appeteret,bellum,inqt, libertatis exēplū,
moxq; contemptis oĩbus cœpit in dolio habitare.

3 Demirantibus quod nullas haberet ædiculas vbi
Facete cibū caper poſſet oñdit Iouis porticū,aitq; Athenie
ſes ipſi magnificam extruxiſſe aulã vbi veſceretur.
Quod publicū erat ſibi quoq; paratum interpretaba
tur.Neq; potuit optare cœnationem ſplendidiorē.

4 Euclidis ſcolã,quod arguta qdem,ſed ad recte vi
Artes ſu uendum inutilia docere videretur,χολὴν,ideſt: bilē,
peruaca ac moleſtiam appellabat, quū ſchola Græcis ſonet
neæ ocium.& Platonis διατριβὴν, ideſt,exercitationē,κα-
τατριβὴν,ideſt cõtritionem voce deprauata vocabat,
quod à communi vita ſemotus diſputationibus in-
ſeneſceret,quum Diogenes in publico viuent mal-
let philoſophice viuere quàm diſputare.

5 Dionyſiaca certamina quæ Athenis in honorem
Pōpa in Bacchi,magnis impendiis pompaq; celebrabantur,
epta appellabat magna ſtultorum miracula, quod in his
nihil non ridiculum ageretur.

6 Oratores q ſummo in precio habebant Athenis
oratores dicebat turbæ miniſtros,quod ad gratiã loq cogerē
tur ac ſeruiliter adulari ſtolidæ multitudini, Coro-
nas aũt dicebat eſſe gloriæ puſtulas ἐξανθήματα,qua-

lia nonnullis progerminant in naſo vultuq́; ex bile.

Quoties conſiderabat in hominum vita, ciuitatū gubernatores, medicos ac philoſophos, dicebat nullum animal homine ſapientius. Idem contemplans ſomniorum interpretes, coniectores diuinos & huius generis cæteros, aut q gloriæ diuitiisq́; ſeruirent aiebat ſibi nihil homine videri ſtultius: indicans hominis ingenium ad res optimas accōmodum ſi exerceatur, ſin ad vitia degeneret, lōge eſſe infra mutas pecudes. 7 Hō aīal ſtultiſſimum

Dicere ſolitus eſt ſæpius in vita parandum λόγον ἢ βρόχον, ideſt, ſermonem q̃ laqueum. Qui deſponderunt animum ad laqueum confugiunt, quum ad cōſolatorium ſermonem potius ſit confugiendum. Nā animo ægrotanti medicus eſt oratio. Nec abſurdus fuerit ſenſus ſi λόγον accipias pro ratione. 8 Ratio

Quum in opiparo conuiuio videret Platonem nihil attingentem lautitiarum, ſed oleis duntaxat veſcentem, Quid accidit, inquit vir ſapientiſſime, vt quum ob huiuſmodi menſas in Siciliā profectus ſis, hic à paratis abſtineas? Ad hęc Plato. At Hercle, Diogenes & in Sicilia huiuſmodi ferè cibo contentus eram. Quid igitur inquit Diogenes neceſſe erat Syracuſas nauigare? An tū Attica nō ferebat oleas? Hoc dictum quidam aſcribunt Ariſtippo. 9 Philoſophus aulicus

Diogenes aliqñ Platoni occurrit caricas edens, eiq́; offerens dixit, licet participem eſſe, cum acceptas ediſſet, participem eſſe dixi inquit nō deuorare, μετασχεῖν εἶπον οὐ κατακφαλεῖν. Hic iocus ad rem ſeriam poteſt accommodari, videlicet in eos q principis præceptoris, aut parentum permiſſu abutunē ad inconceſſa. Veluti ſi quis admonitus non eſſe inutile deguſtare dialecticam, totam vitam ei impendat ſtudio. dictum ita refertur à Laertio, vt dubite 10 Conceſſis abuti

vter alteri obtulerit caricas.

21 Plato frugalis quidem erat, ſed tamē amans mundiciei, contra Diogenes ſordidus. Itaq; calcans Platonis culcitram præſentibus aliquot Dionyſii amicis quos Plato inuitarat ad conuiuium, dixit, calco Platonis ambitionem. Mox Plato, At quanta ſuperbia tumes ipſe Diogenes dum alienam ſuperbiā te calcare putas. Hoc ipſum ab aliis narratur lepidius. Diogeni dicenti. Calco faſtum Platonis, Calcas, inquit, Plato, ſed alio faſtu. Nā hoc ipſum faſtus erat, quod iactabat mundiciei cōtemptum, & qui ſordibus gloriantur, nō minus ambitioſi ſunt quàm qui ſplendide veſtiuntur, ſed aliter. Turpior eſt autem ambitio ex fuco virtutis laudem captans. Sotion tamen hoc non aſſcribit Diogeni, ſed Platoni Cynico.

Gloria tecta.

22 Diogenes à Platone petierat vini paululum, tunc & caricas. Plato miſit lagenam. cui Cynicus hunc in modum gratias egit, Quū interrogaris quot ſint duo & duo, reſpondes, viginti, ita nec ſecundum ea quæ rogaris das, nec ad ea quæ interrogaris reſpondes. Notauit Platonem ut immodice loquacē, quod idem in illius ſcriptis notauit Ariſtoteles.

Liberalitas nimia.

23 Percontāti in qua parte Græciæ vidiſſet bonos viros, Viros, ait, nuſquā, ſed Lacedæmone vidi pueros. Notans totius Græciæ corruptiſſimos mores, adeo vt apud Lacedæmonios, gentem incorruptiſſimam, tantum in pueris reſideret priſca integritas. Simul illud innuit in reliqua Græcia ne pueros quidē eſſe bonos, tum & illud, viros eſſe pueris deteriores, quū ab his oporteat pueros ad probitatem inſtitui.

Pauci boni.

24 Quū aliquādo de re ſeria diſſerens, nullū haberet auſcultatorē attēdentē, cœpit ineptā cantionē canere veluti ſaltaturis. Vbi iā plurimi cōcurriſſent, obiurgauit illos, q́d ad ſtulta & inepta frequētes & alacres

περιτίξιν

Ridicula ꝑſ rū ſalutaribus.

accurrerent, ad ſeria vero & ad bene viuendum vtilia, nec alacriter conuenirent nec diligenter auſcultarent. Huic ſimillimum eſt, quod Demoſtheni quidam aſcribunt de vmbra aſini. 15

Reprehendebat homines quod lucta, calcitrãdo aliiſq; his ſimilibus ſemet exercerẽt, vt periti euadãt nullos ãt ĩ hoc incũbere, vt pbi & honeſti euaderẽt. Cura p̃poſtera.

Anullo deniq; hominũ genere linguæ dicacitatẽ tẽperabat. Grãmaticos aiebat ſe demirari, qui tanto ſtudio mala Vlyſſis perquirerẽt, ſua ipſorũ mala ignorarent. Olim Grãmatici potiſſimũ verſabant in Homeri rhapſodiis: at is in Odyſſea cõmemorat varios Vlyſſis errores. Muſicos itẽ accuſabat quod in cithara dilig ẽter aptarẽt chordas ad cõcentus, mores haberẽt incõcinnos. Reprehẽdebat & mathematicos, quod ſolẽ, lunã, ac ſtellas intuerent, nõ vidẽtes ea q̃ eſſent ante pedes. Oratores carpebat, quod ſtuderẽt iuſta dicere, ſed eadẽ facere negligerent. Auaros obiurgabat, quod pecuniam verbis vituperarent, quum eã animo plurimi facerẽt. Eſt enim hoc auaris peculiare, quod nulli magis deteſtantur auaritiã quã ipſi. 16 Præpoſtera ſtudia

Taxabat hominũ vulgus quod bonos viros hoc nomine laudarent, quia pecunias contemnerẽt, nec interim imitarentur quos laudibus extollerent vehementer, ſed pecunioſos magis ſequerentur, quos vituperabant. Deſtomachabatur in eos, qui pro bona valetudine ſacrificarẽt, & in ipſo ſacro epulis immodicis ſemet ingurgitantes, facerent bonæ valetudini contraria. Dicebat ſe mirari ſeruos, qui quum viderẽt dominos plus æquo voraces, non illis eriperent cibos. Nam hoc eſſet dominorum valetudini conſulere, & ſeruis magis conuenit edacitas. 17

Hactenus dictũ eſt, quos quibus nominibus reprehẽderit, nunc audi quos laudarit. Probabat eos qui 18

Quæ in vita fugienda

vxores ducturi non ducerent, qui nauigaturi non nauigarent, qui pueros alturi non alerent, q ad remp. acceſſuri non accederent, qui ſe ad conuiuendum præpotentibus componerent, nec tamen accederent, ſignificans ab his omnibus abſtinendũ, eoq́; prudentes videri, qui ad ea ſolicitati, tempeſtiue vertiſſent ſententiam, quod ſemel aggreſſis non ſit integrum mutare conſilium, etiam ſi pœniteat inſtituti. Qui duxit vxorem, iam ſui iuris non eſt, qui ſe mari cõmiſit, vẽtorum arbitrio feratur oportet, qui ſemel acceſſit ad remp. ſcęne ſeruiat oportet, & vt cupiat, tutum non eſt ad priuatam redire vitam.

19 benignitas

Illi tribuitur & hoc ænigma, manus non eſſe porrigẽdas amicis cõplicatis digitis, innuens nõ ſatis eſſe ſi comes nos præbeamus amicis, ſed comitati comitem adiungendam benignitatẽ. Qui comiter tractant amicos dicunt δεξιοῦσθαι, quaſi dicas dextrare.

20 Quũ captus venderet in Creta, præconi roganti quid ſciret, & quo titulo eum cõmendaret emptori: dic, inquit, te vendere hoiem qui ſciat imperare liberis. Quidã Xeniades Corinthius admiratus præconii nouitatẽ adiit Diogenẽ percõtatus num ſciret quod profiteret. vbi ex ſermone hominis comperit eſſe ſapientem ac doctum, mercatus duxit domum, eiq́; ſuos liberos erudiẽdos tradidit, quos ille ſuſceptos liberaliter inſtituit, primũq́; tradidit artes liberales, moxq́; docuit equitare, arcũ tendere fundã rotare, iaculari telũ. In palæſtra vero non permittebat, vt pędotriba illos grauioribus laboribus in mortem athletarum exerceret, ſed hactenus quantũ ad ruborem bonamq́; corporis valetudinem cõduceret. Curauit vt ex poetis aliiſq́; ſcriptoribus optima quæq́; ediſcerent, quod ea modo vere ſcimus quę memoria tenemus breuiter totius doctrinæ ſummam illis

Educatio frugalis

redegit in compendiũ, quo & citius perciperent, & fidelius memoria cõplecterent. Eoſdem inſtituit domi miniſtrare parentibus, cibo leui viliq́;, & aquę potu contentos eſſe, quũq́; cæteri cęſariẽ alant ad formæ cõmendationem, ille iuſſit illos radere comam, & ſi qñ prodeundum eſſet in publicum, incompos pducebat abſq; tunicis incalceatos ac tacitos, Quin & ad uenatum illos inſtituebat, Lacedæmonios imitatus. His rebus factum eſt, vt à pueris obſeruaretur, perq́; illos parenti commendaretur. Alii narrant prę conem Diogenis iuſſu ita prædicaſſe, eſt ne quiſpiã qui velit emere dominum.

Quũ ſederet in auctione, vetitus eſt ſedere ac iuſſus eſt ſtare, ob id opinor, facilius inſpiceret emptor qd emeret. At Diogenes quid, inqt, refert qñ piſces quocunq; modo iaceant emuntur, notans vulgi ſtultitiam, qui empturi ſeruum cauent, ne quod corporis vitium fallat, nec ſimili cautione explorant mentis habitum. Is autem deprehenditur ex oratione. 21 Sermo indes animi

Aiebat ſibi videri mirum, quod quum ollam aut operculum non emerent homines, niſi pulſu ac tinnitu exploratum, in emendo homine ſolo aſpectu eſſent contenti, ſignificans hominem nulla ex re melius cognoſci quàm ex oratione. Vt igitur qui vas fictile teruncio parant emere, digito pulſant, atq; ex tinnitu reddito dignoſcunt, ſit ne integrum, probæ argillæ, ac bene coctum, ita priuſquam minis aliquot emant hominem oportebat ad dicendum prouocare, atq; ex oratione deprehendere qualis ſit. Eodẽ pertinet dictum ſuperius piſcis mutus eſt, nec refert quomodo iaceat, quum nihil aliud ſit quàm piſcis, ita non refert quo corporis habitu emas hominem, ſi ſilentem emas. 22

Xeniadę à quo fuerat emptus, dicebat, Mihi licet 23

Seruo prudenti obtẽperãdũ. ſeruo obtemperes neceſſe eſt, propterea quod qui nauclerum aut medicum habet ſeruum,ei tamen parere cogitur,ſi velit ex eo capere vtilitatem.

Sepultura Apud hunc Xeniadẽ fertur conſenuiſſe,& à ſuis
24 diſcipulis ſepultus eſſe. Rogatus à Xeniade,quomodo ſepeliri vellet,In faciem,inquit. Percontanti cauſam,quoniam,inquit,paulo poſt futurum eſt,vt inferiora fiant ſuperiora,huc alludens quod id tẽporis Macedones rerum potirentur,atq; ex humilibus fierent excelſi,quod ſi inuerterentur omnia,fore vt cadauer etiã ex prono fieret ſupinũ. Fortaſſis illud ſenſit,nihil referre quo ſtatu corpus exanime ſepeliatur, qua in re magna erat vulgi ſuperſtitio. porrectis in portam pedibus efferebantur,ſtantes cremabantur, & hodie ſtantes vt audio ſepeliuntur Iudæi,certe ſupini ſepeliuntur omnes Chriſtiani.

25 In foro quondam ſtans clamabat, Adeſte homines,veluti cõcionaturus apud populũ, quumq; iam frequentes conueniſſent,nec ille deſineret clamare, Adeſte homines, quidam indignati, En adſumus, dic aliquid. Tum Diogenes baculo illos abigens, *Homines pecudum ſimiles.* homines,inquit,adeſſe iuſſi, non ſterquilinia. Non putauit hominis cognomẽ cõpetere in eos,q nõ viuerẽt iuxta rõnẽ,ſed brutorũ i morẽ agerẽt affectibꝰ.

Alexander magnus quum eſſet Corinthi, adiit
26 Diogenem pro dolio ſedentem,cumq; eo multa collocutus eſt, à quo digreſſus, indignantibus amicis quod rex illi cani tantũ habuiſſet honoris,qui tanto principi nec aſſurgere dignaret̃,Imo,inquit,ni Alexander eſſem,Diogenes eſſe vellẽ. Adeo demiratus eſt animũ illum liberũ, ac rebus humanis omnibus ſuperiorẽ,vt nihil regno ſimilius eſſe iudicaret. Præcipua regũ felicitas eſt,qđ nulli ſeruiũt,ſed quicquid volunt facile efficiũt,tum quod nullius egeãt,atqui

Hoc ipſum homini pſtat philoſophia, multo verius, quã regnũ monarchis. Quanquã Alexandrum eſſe, Alexãder maius quiddã exiſtimabat quã regẽ eſſe.

Negabat illos debiles ac mancos appellandos, 27
qui ſurdi eſſent aut cęci, ſed qui perã non haberent. Philoſophia
Luſit autem affinitate vocum, Nam ἀνάπηρος Græcis dicitur mancus aut mutilus, ἄπηρος qui pera caret, innuens opinor hominem ad omnem vitæ functionem inutilem eſſe qui expers ſit philoſophiæ. Pera enim Cynicorum penus erat.

Ingreſſus aliquando iuuenum conuiuium, capite 28
ſemitonſo, non ſolum non comiter exceptus eſt, ſed Vindicta ciuilis
multis plagis onuſtus dimiſſus eſt. Quos ille hac ratione eſt vitus. Nomina iuuenũ à quibus fuerat cæſus albo inſcripſit, itaque obãbulabat ſoluto pallio, plagarũ notæ loquebantur quid eſſet paſſus, & albũ prodebat autores. Hoc pacto iuuenes inhumanos omnibus obiurgandos ac reprehẽdendos expoſuit.

Quoniam Cynicus erat, canis dictus eſt, & hoc vi 29
tæ genus à multis laudabat, nemo tamen imitabat. Virtus laudata tantum
Itaq; dicere ſolitus eſt, ſe canẽ eſſe laudantiũ, ſed laudatorũ nemĩnẽ cũ laudato cane audere venatũ ire.

Iactante ſe quopiam ac dicente, Viros ſupero in 30
Pythiis, Equidem inquit viros, tu vero mancipia. Luſit rurſus affinitate vocum, quæ eſt inter ἄνδρας & ἀνδράποδα Mancipia autem appellabat quicunq; ſeruiret cupiditatibus. Has philoſophia vincere pulchrius eſt, q̃ in Pythiis ludis vincere viros. Serui veri

Cuidã admonenti, vt iam ſenex quieſceret à labo 31
ribus. Quid inquit, ſi in ſtadio currerem, vtrũ oporteret iam metæ vicinũ curſum remittere, an magis intendere? Recte ſenſit virtutis ſtudium hoc magis intendendum quominus ſupereſt vitę, quod turpe ſit ab honeſto inſtituto refrigeſcere. Intẽdẽdum honeſti ſtudium.

32 Aliquando vocatus ad cœnam, negauit ſe venturum. Roganti cauſam, quoniam inquit, heri mihi nō ſunt actæ gratiæ. Vulgus hominum poſtulat ſibi veluti pro magno beneficio gratias agi ſi quem admiſerint ad conuiuium. At Diogenes licet pauper, exiſtimabat ſibi deberi gratiam quod non grauaretur intereſſe conuiuio, quia nuſquā iret aſymbolus, ſed lautius philoſophiæ ſermonibus paſceret conuiuatoris & conuiuarum animos quàm ille corpus epulis.

33 Demoſthenem aliquando in publico diuerſorio prandentem deprehendit, quumq; ille conſpecto Diogene ſeſe ſubduceret, Tanto magis, inquit, in diuerſorio futurus es, ſignificans hoc illū magis fore conuiuarum fabulam, quod nō ſolum ibi uerſaretur, ſed etiam tanquam in re nefaria deprehenſus ſeſe ſubduxiſſet. Hoc enim memorabilius, quam quod illic potaret. Alii narrant hoc cuidam adoleſcenti dictum, Is potuit & Demoſthenes eſſe, ſimplicior autem ſenſus eſt, vt accipiamus adoleſcentulum admonitum, ne intro fugeret, ſed foras. Nam quo interius ſeſe abdebat in popinam, hoc magis erat in popina.

34 Hoſpitibus quibuſdam celebrē illum Demoſthenem videre cupientibus, porrecto medio digito, hic eſt, inquit, ille Demoſthenes Athenienſium orator. Digitus pollici proximus index dicitur, quod hunc intendētes ſolemus aliquid commonſtrare. Digitus autem medius apud priſcos infamis habebatur, ob cauſam hic non referendam. Porro Demoſthenes vulgo male audiebat, quaſi parum vir eſſet. Id ſignificans Diogenes maluit illum medio quàm indice demonſtrare.

Hic eſt ille.

35 Cuidam exciderat panis, eumq; reliquit, quod puderet recipere. Hunc caſtigare volens Diogenes iniecto fune collo traxit vrceum per ceramícum, hoc

Pudor inutilis.

faciens

feciẽs ĩ poculo,qđ ille in pane facere erubeſcebat.

Cũ multis videret ĩmodice philoſophus, rñdit 36
ſeſe imitari chori magiſtros q tonum legitimũ exce/ Exẽpla
dere ſolent,vt alii congruũ arriperent. Quod enim inſignia
excedit modũ.tametſi vitioſum eſt,tñ ad excitandã
aliorum ſocordiam conducibile eſt.Ita palliũ ac do
lium Diogenis,diu tibus ſuas delitias exprobrabãt.

Dicebat plurimos inſanire præter digitũ.Nã ſi qs
aſſidue mediũ digitum intendat vice indicis,vul/ 37
go habet inſanus,ſi quis indicem, ſanus videt. At Inſaniæ
plurimi ſunt homines q grauius inſaniunt in rebus genera
ſeriis,q̃ ſi digitum pro digito porrigant,& tamẽ hi
vulgo non habentur inſani. Quemadmodum & ho
die,parentes in liberis pro graui peccato caſtigant,
ſi læua pro ſiniſtra vtantur. Atqui non itidem caſti/
gant eos quum turpia pro honeſtis eligunt.

Taxabat & in hoc hoĩum inſaniã, quod res pre/ 38
cioſas minimo emerent vẽderentq́;,viliſſimas pluri Aeſtima
mo.Statuã enim tribus nummũ milibus emi, quum tio ꝓpo/
farinæ chœnix duobus æreis veniret. At ſtatua ni/ ra
hil opus ad vitã,ſine farina viuere non licet. Con/
ueniebat igitur farinam multo ſtatuis eſſe chario/
rem.Philoſophus precia rerum æſtimabant vſu na/
turali,vulgus ęſtimat ſtulta perſuaſione.

Quod ſupra retulimus de Xeniade qdã ita nar/ 39
rãt,Quũ eſſet emptus Diogenes, perinde quaſi ipſe Seruus
Xeniadẽ emiſſet,dixit illi,Vide vt iuſſis meis pare/ prudẽti/
as. Quũq; ille diceret, ἄνω ποταμῶν, ſignificans rem or hero
prępoſtere agi ſi ſeruus imperet hero,Si medicũ in/
quit Diogenes emiſſes æger, non illi præſcribenti
obtemperares,an diceres ἄνω ποταμῶν? Si herus cor
pore malę affectus auſcultat ſeruo rei medicæ peri/
to,multo magis decet animo ægrũ auſcultare ſeruo
philoſophiæ perito, quod enim ars medica pręſtat

corpori, hoc philoſophia pręſtat animo. Illa medetur febri, hæc prauis cupiditatibus. Quanto autem animus præſtat corpori, hoc illius morbi ſunt quàm huius grauiores. Laertius addit, quum à præcone rogaretur, quo titulo vellet prędicari, isq́; reſpondiſſet, ſe ſcire imperare liberis, vbi vidiſſet prætereuntem quendam bene cultum, huic inquit, me vende, nam is eget domino.

40 Cuidã ambienti, à Diogene in philoſophiæ diſciplinã recipi, admiſſo explorandi gratia pernã in via ferendam dedit ſeq́; iuſſit ſequi. Ille pre pudore, abiecto quod geſtabat, furtim ſe ſubduxit. Aliquãto poſt forte fortuna illi factus obuius ridens tuam, inquit, ac meã amicitiam perna diremit, indicans illum nõ eſſe idoneum philoſophiæ diſcipulum, qui ſtultum pudorem non poſſet contemnere. Neq; enim turpe eſt geſtare pernã, ſed ab honeſto recedere turpe eſt. Diocles hoc ipſum paulo ſecus narrat, Quum quidam ambiens eſſe Diogenis diſcipulus dixiſſet illi, Impera mihi Diogenes, admiſſo ĩ famulitiũ caſei fruſtum portandum dedit. Id quum ille ob pudorem recuſaret, noſtram inquit Diogenes, amicitiam paululum caſei diremit.

Fudor inutilis

41 Quum aliquando vidiſſet puerum caua manu bibentem, hic puer inquit, me frugalitate ſuperat, qui ſupellectilem ſuperfluam mecum circunferã, & eductum è pera poculum ligneum abiecit, neſciebam inquiens & in hoc nobis prouidiſſe naturam. Quũ alterum puerum vidiſſet vaſculo fracto, cauo panis excipere lenticulam, abiecit & catinum ligneum, vt ſuperuacaneum. Hæc patiar videri ridicula, modo fateamur, immodicum ſimplicitatis exemplũ in hoc vtile, vt nos noſtri luxus pudeat.

Frugalitas

42 Sapienti nihil deeſſe colligebat hoc ſyllogiſmo,

Deorum omnia ſunt, Deorum ait amici ſunt ſapien- Sapiens
tes, & amicorum communia ſunt omnia, ſapientum diues
igitur ſunt omnia. Sed eodem ſyllogiſmo reiici po-
terat petens aliquid. Quur petis, habens omnia. 43

Cū vidiſſet fœminā diis procumbentem, ita cur- Decorū
uato corpore, vt à tergo quædā apparerent quæ nu- vbiq;
dari nō decet oculis hoīum, adiit illam dicens. Nō
vereris mulier ne ſtante poſt tergum tuum deo, nam
illius plena ſunt omnia, parum decenter te geras?
Æſculapio percuſſorem conſecraſſe dicitur qui ac-
currens procidentes in faciem contereret, hoc fig-
mento deterrens homines à ſuperſtitione, qui cre-
dunt deos non audituros, niſi ipſis indecoro corpo-
ris geſtu ſupplicent.

Solitus eſt ioco dicere, ſibi tragicas execartio- 44
nes occurriſſe, quod eſſet, Ἀνέστιος, ἄπολις, ἄπατρις, πτω- Pauptas
χὸς, ἀλήτης, καὶ ἡμερόβιος, ideſt domo ciuitate patriaq; tragica
carens pauper & erro. Alludens ad locum aliquem
è tragœdiis. De Oedipi execrationibus nobis di-
ctum eſt in Chiliadibus.

Quin & illud dixiſſe fertur, quod fortunæ oppo- 45
neret animi fiduciā legi naturam, affectibus rationē
eo quod his tribus paratur ac ſeruatur hominū tran
quillitas. Aduerſus fortunę procellas tuetur ſapien- Philoſo
tem animus impauidus naturam pro lege ſequitur, phi vita
cui ſi repugnet lex, contemnit eam. Porro cupidita-
tum tumultus ratione compeſcit.

Quū Alexander magnus inuiſeret Diogenē rep- 46
perit eū in cranio ſedentē pro dolio, ac laceras ſche
das glutino cōmittentem. poſteaq; rex multa cum
illo colloquutus pararet abire, diceretq;. Cogita Dio
genes quid à me velis petere, nam quicquid opta
ris feres. Mox, inquit, de aliis, interim ſecede pau-
liſper. Cū rex ſeceſſiſſet, putans illū velle deliberare

diutius ſilēti repetiit, Pete quod vis, Diogenes. Hoc inquit, volebam, nā prius arcebas mihi ſolem, ad id quod ago neceſſarium. Alii narrant illum dixiſſe, Ne mihi feceris vmbram, quod vellet apricari.

47 Memorat & illud, Alexandrū ita fuiſſe loquum, Adſum o Diogenes tibi ſubuenturus, qñquidem video te multis egentem, cui Diogenes, Vter noſtrū pluribus eget, ego q vltra peram & palliū nihil deſidero, an tu q non contentus patrio regno tot periculis temet obiicis, vt latius imperes. adeo vt vix totus orbis tuæ cupiditati videatur ſatis futurus?

Philoſoph⁹ paucis eget

48 Quodam tempore quum diutiſſime legens tandem eo veniſſet vt videret chartam vacuam, Bono inquit, animo eſtote viri terram video. Alludens ad longa nauigatione feſſos, q recreantur animo quū ipſis procul apparet portus.

Lepide

Cuidam ſophiſticis argutationibus colligenti, qđ

49 Diogenes haberet cornua, frontem ac tempora manu contrectans atqui, inquit, ego non video irridere maluit friuolum enthymema q̃ ſoluere.

Argutiæ friuolæ

Quū Zenon in ſcholis differens, acutiſſimis rōnibus

50 probaret nullū eſſe motū, nec eſſe poſſe, Diogenes ſurgens cœpit inābulare. Id admiratus Zenon Quid inqt, agis Diogenes? Cōfuto, inqt, tuas rationes. Taxans interim inanem ingenii oſtentationē.

51 Sophiſta qdam volens apud Diogenem oſtentare acumē ingenii, hunc in modū ratiocinatus eſt, qđ ego ſum tu non es. Cū annuiſſet Diogenes. Ego inquit, ſum homo, igitur tu non es homo. Tū Diogenes. A me inquit, incipe & recte collegeris. Non dignatus eſt aperire, quid haberet vitii ratiocinatio ſed maluit irridere de tam friuolis nugis ſibi placētem. Si ſic ſumpſiſſet tu es homo, ſequebatur ſophiſtam non hominem.

Argutię friuolæ

Cuidam ad oſtentationem ingenii multa de rebus cœleſtibus diſſerenti, quàm nuper inquit, de cœlo veniſti? Socratem in hoc retulit, cuius eſt illud. Quæ ſupra nos nihil ad nos. 52 Ignota loqui

Eunuchus quiſpiã contaminatæ famæ inſcripſerat ædibus ſuis, μηδὲν εἰσίτω κακὸν, ne qd ingrediat̃ mali. Id vidẽs Diogenes, Ædiũ inquit dñs, qua ingreditur? Eunuchus boni hominis gratia poſuerat titulum ne qd infelicitatis attingeret domũ. Id Diogenes detorſit ad mala aĩ, quæ ſola vere mala ſunt. 53 Mala vera

Nactus vnguentũ eo pedes inunxit pręter morẽ publicũ. Id demirantibus dixit, Quoniã vnguentũ capiti infuſum exhalatur in aerem, à pedibus autẽ aſcendit ad nares. Similiter alius reprehendit publicam conſuetudinem, qua coronas capiti imponunt quũ magis conueniat infra nares ponere, quod fragrantiæ vapor nõ tam deſcendat q̃ aſcendat. 54 Rediculum

Athenienſes hortabant̃ Diogenẽ, vt myſteriis initiaret̃, addentes qđ initiati apud inferos principatum tenerent. At quæ Diogenes perq̃ ridiculũ eſt inquit, ſi Ageſilaus & Epaminnudas in cœno degũt & Patetion fur ac viliſſimi quiq; hoies, quod initiati ſint, in beatorum inſulis erunt. Grauiter taxauit ſacerdotum mores, q quæſtus gratia blandiebant̃ hominum imperitorum ſuperſtitioni, perſuadentes initiationem conferre felicitatem poſt hanc vitam, quũ ea parata ſit his qui piis & egregiis factis eam promeruerint, ſiue ſint initiati, ſiue non ſint. 55 Initiari non eſt ſatis

Cũ primum cœpiſſet philoſophari, quũ in dolio ſicco mucidòq; pane veſcens ſolus, audiret totam vrbem lętitia perſtrepentẽ, erat enim dies feſtus, ſenſit animo nonnihil redii, diuq; ſecum de relinquendo vitæ inſtituto cogitauit. Sed quum tandem mures videret adrepentes panisq; micas edere. Quid 56 Lepide

tibi diſplices,inquit,o Diogenes, ſat magnificus es, ecce etiam paraſitos alis.

57 Platoni ipſum ob vitæ ſordes canẽ appellanti. Sane inquit,nã ad eos qui me vẽdiderant recurri Solent enim canes ſi vendantur,ad veteres dominos recurrere. Nõ offenſus eſt conuitio,ſed cõmode interpretatus eſt. Quum Æginam nauigatet,interceptus eſt à piratis,atq; in Cretam perductus,ibiq; vẽditus. Eos piratas puto fuiſſe Corinthios, aut Athenienſes,aut certe Æginetas.

Canis cõuiciũ

58 Quum è balneis redeuntem quidam rogaſſent, num illic eſſet multum hominum,negauit eſſe. Rurſus percontatus,an illic eſſet multa turba,annuit ſignificans hominis vocabulum in paucos cõpetere.

Hoies non homines

59 Narrat & illud vix credibile, Plato ſic definierat hoiem,homo eſt animal bipes abſq; pennis. Ei definitioni quũ diſcipuli Platonis applauderent. Diogenes gallum gallinaceum pennis ac plumis nudatũ produxit in ſcholam. En inquiens,hic eſt homo Platonis. Itaq; definitioni adiectum eſt,latis vnguibus, quod aues eiuſmodi non habent.

Ridiculum

60 Percontanti qua quis hora prãdere debeat. Si dities eſt,inquit,quum vult,ſi pauper quum poteſt.

Feſtiuũ

61 Apud Megarenſes quum videret arietes pellibus tectos aduerſus frigoris iniuriam,ipſorum autem filios nudos, Satius eſt inquit. Megarenſis eſſe arietẽ quàm filium. Traditum eſt de Megarenſibus quod indiligenter habent filios ſuos.

Educatio

62 Quidã in publico geſtans longã trabem per imprudentiã percuſſerat Diogenem moxq; ex more dixit. Caue. At Diogenes. Num inquit,me vis iterũ percutere? Alii ſi narrant dicenti caue,baculum impegit in caput,& poſt ictum adiecit,caue, par pari referens. Nam ante læſionem dicendum erat caue.

Sera monitio

Quodam tempore lucernã accenſam geſtans ob 63 ambulabat in foro clariſſima luce, quærenti ſimilis. Homo Rogantibus qd ageret hominem, inquit, quæro no- rarus in tans publicos ciuitatis mores, vix homine dignos. uentu

Cum aliqñ perfuſus eſſet aqua: ſtaretq; toto diſtil 64 lans corpore circumſtantes aliquot, vt fit, cõmiſera- Gloria bantur hominem indigna paſſum. Quibus Plato, tecta nã & is forte tum aderat. Si uultis inquit, cõmiſerari Diogenem, abite notans in philoſopho gloriæ cu- piditatem. Hoc igitur ſpectaculo quoniam dele- ctabatur fœlix erat potius quàm miſerandus, at ſi nullo teſte perfuſus fuiſſet, tum vere fuiſſet mi- ſerabilis.

Colaphum impingenti, profecto inquit, neſciebã 65 me capite galeato ambulare. Ludens manum pro- Moderate nam galeam dixit. Nec aliter vltus eſt percuſſorem. Niſi forte legendum eſt, neſciebam capite galea te- cto incedendum eſſe.

At non eadem patientia tulit Midiam, qui impa- 66 cto illi colapho dixerat, Tria milia tibi in mẽſa ſunt Par pari poſita per ludibrium illi gratulans, quod pro cola- pho tantum nũmorum ex mulcta ad ipſum eſſet re diturũ ſi lege ageret. At Diogenes poſtridie ſumpto pugilũ loro, eoq; impacto Midię totidem verbis di xit. Tria milia tibi in menſa ſunt poſita. A. gellius narrat de quodã, qui ꝑ delectamento habebat ma- nu depalmare homines, moxq; è crumena quam in hoc circunferebat, iuſſit numerari mulctam. At Dio genes declarauit non oẽs eſſe ea patientia, vt mul- cta contenti ſint.

Philoſophi vulgo hoc nomine male audiebant, 67 Salſe quod deos aut nõ crederent eſſe: aut contẽnerent. Hoc innuens Lyſias interrogabat Diogenẽ, crede- ret ne eſſe deos. Cui Diogenes. Qui ꝯuenit, inqt, vt

non credam,quum perſuaſum habeam,te diis inui ſum eſſe? Hoc dictum quidam attribuunt Theodoro. Non reſpondit ad quęſtionem, ſed in contumelioſe interrogantem retorſit ſermonem.

68 Cōſpicatus quēdā ſe religionis cauſa aſpergentē aquis fluuialibus, Nā hoc ritu priſci ſolent purificari, ſi qd piaculi cōmiſſum crederent, Infelix inquit, quū erras in Grāmatica,nō abſolueris aſperſus,multo minus aſperſio te liberabit à vitæ criminibus. Recte notabat hominum ſuperſtitionem, q crederent ſenſibili elemento purgari maculas animi, niſi prauas cupiditates amputaſſent.

Superſtitiot.

Eos ſummopere reprehendebat, q ſi quid ſecus

69 eueniſſet,fortunā incuſarēt:id quod vulgus hoīum ſolet dicens,ipſos hoīes potius incuſandos,q poſtularent à fortuna non quæ vere bona eſſent,ſed quæ ipſis bona viderentur. Nam ſi permitterent diis quę ipſi iudicant optima,dare,darent, nūc acceptis his quæ flagitarunt impudenter incuſant deos.

Vota ſtulta

Superſtitionem hominū qui in ſomniis terrerent

70 hoc pacto deridebat,Que vigilantes,inquit, agitis ea non curatis,quæ vero dormientes ſomniatis, ſolicite perquiritis. At felicitatem enim aut infelicitatē hominis non tam refert quid patiatur in ſomnis: q̄ quid agat vigilans, Ibi quoties aliquid turpe committit, oportebat metuere deorum iram, ac triſtem euentum,non ſi quid dormientibus ſit viſum.

In Olympiis preconem ita pronunciantem, Do-

71 xippus viros vicit,correxit Diogenes. Hic inquiens mancipia, ſed ego viros, ſignificans eos qui certarent Olympia non eſſe viros, ſed gloriæ mancipia Solus philoſophus vincit viros. Simile huic eſt qđ ſupra retulimus.

Victoria pulchra

72 Cū philippus exercitū haberet apud Cheroniā,

venit eo Diogenes,& comprehenſus à militibus de Ambitio ductus eſt ad regem,qui conſpecto Diogene ignoto iratus exclamauit,Explorator. Cui Diogenes, prorſus,inquit,explorator,nam huc veni inſpecturus inſaniam tuam,qui non contentus regno Macedonū, aliena captans temer in diſcrimen coniicis,ne & regno & vita priueris,Rex admiratus hominis libertatem iuſſit illum abire liberum.

Alexander Macedonum rex miſerat epiſtolam ad Antipatrū,per quendam nomine Athliam,quum id temporis forte adeſſet Diogenes, qui Cynico more dixit,Athlius ab Athlio per Athliam ad Athlium. Porro athlius Græce miſerum ſonat multisq; labori bus afflictum,vnde & athletis nomen. Senſit philoſophus principes ob ambitionem aſſiduis bellis tumultuantes vere miſeros eſſe,æque miſeros qui illorum cupiditatibus inſeruirent. 73

Inuitatus vt ad Alexandrum veniret,recuſauit,at Perdiccæ præfecto minitanti necem ni veniret, Nil, inquit,magni feceris,ſiquidem & cantharis & phalangium idem poſſunt. Cantharis puſillum eſt inſectum non diſſimile ſcarabeo,ſed præſentaneum habens venenum,phalangium aranei genus eſt nocentiſſimum. Nec dubitauit viciſſim minitari Perdiccæ, ſe feliciter victurum,ſi ſine illo viueret,indicans infelices eſſe qui cum Perdicca viuerent. 74 Libere

Aiebat faciles eſſe deos ad donandā hominibus vitam,cæterum hanc ignorari ab his, qui quærunt dulciaria,vnguenta,aliasq; hoc genus delitias. His enim qui fruuntur, credunt ſe viuere, quum veram vitam,tranquillam ac ſuauem ſola præſtet ſapiētia. Non igitur dii ſunt incuſandi,ſed homines, qui per ſtultitiā non poſtulāt ab illis vitam,ſed voluptates. 75 Voluptas

Conſpiciens delicatum quēdam à ſeruo calceari, 76

Delitiæ nondũ, inquit, ſat beatus es, niſi te etiam abſtergeat, id erit, ſi mancus fueris. Viſum eſt Diogeni non multo minus abſurdum in calceatu abuti opera famuli, ſi quis ipſe ſibi hoc præſtare valeat, quàm ſi poſt exoneratam aluum adhibeat famulum abſtergendo podici. Quanquã intelligi poteſt & de abſtergendo naſo. Philoſopho ethnico prodigioſę deliciæ videbãtur, ethnicum calceari à famulo, at ego noui Chriſtianum, ſacerdotem, ac Theologum, cui quum nullum eſſet membrum mancum, tamen aditurus latrinã famulos accerſebat qui ſoluerent ligulas, item reuerſus qui alligarent. Id ego videns, ſic mecum cogitabam, Vtinam hic adeſſet ſpectator Diogenes.

77 Conſpicatus duci quendam, qui phialam ex ęrario furatus ſuſtulerat, Ducebatur autem à magiſtratibus, quos illi ἱερομνήμονας appellant, Magni, inquit Diogenes, fures paruũ ducunt. Vtinã hoc non poſſit vere dici in magiſtratus aliquot Chriſtianos, à qbus ad laqueũ adigiẽ iterdũ q̃ X. drachmas ſuſtulit, ipſi impune magnis furtis, vel peculatu potius diteſcũt.

78 Salſe Videns adoleſcentem lapides iacientem in crucem, Euge, inquit, ſcopum attingens. Innuens fore, vt aliquando in crucem ageretur.

79 Salſe Cum adoleſcentuli circumſtantes Diogenem acclamaſſent, Canis, canis, ac mox territi fugere cœpiſſent, rogatiq́; quur fugerẽt, dixiſſent, ne mordeas nos canis. Bono, inquit, animo ſitis filioli, canis nõ edit betulam. Tecte illis exprobrans molliciem.

80 Hypocriſis Cuidam ſibi placenti, quod Leonis exuuio tectus incederet, Non tu deſines, inquit, virtutis ſtragulas pudefacere? Indecorum eſſe cenſuit, quod homo mollis Herculis amictum ſibi vindicaret. Idem dici poteſt iis, qui prodigioſo amictu profitentur ſanctimoniam, vita non reſpondente.

81 Prædicantibus beatum Calliſthenē philoſophū, quod apud Alexandrum apparatu ſplendido exciperetur, Imo, inquit, infelix eſt, quod illi prandendū cœnandū'q; ſit, cum Alexandro viſum fuerit, ſentiēs nihil eſſe beatum ſi abſit libertas. Hic eſt Calliſthenes Ariſtotelis diſcipulus, quem Alexander tandē coniecit in carcerem, vbi & periit. Quidam pro Calliſthene ſupponunt ipſum Ariſtotelem, cuius felicitatem prædicantibus quod cum regis filio viueret, Ariſtoteles, inquit, prandet quum vult Alexander, Diogenes quum vult Diogenes.

82 benignitas

Si quādo egebat pecuniis, eas ab amicis accipiebat, at ſuggillantibus eū, quod præter philoſophi dignitatē peteret, quod eſſet mendicorū. Imo inquit, nō peto, ſed repeto, οὐκ αἰτῶ, ἀλλ' ἀπαιτῶ. Repetimus enim mutuū aut depoſitū. Amicus autē egenti amico dans non donat, ſed reddit qđ debebat. Quiſqs enim in tali caſu pecuniā ſeruat, rē alienā detinet.

83 Mollicies

Quū adoleſcēs quidā comptior Diogeni propoſuiſſet quæſtiunculā, Nō tibi prius, inquit, reſpōſurus ſum, q̄ ſublatis veſtib⁹ oſtēderis vtrū maſculus ſis, an fœmina. Ex cultu parū virili notauit illi⁹ mollitiē.

84 Ars inhoneſta

Alteri cuidam adoleſcenti, luſum quendam amatoriū eleganter in balneis exhibenti, quod Græci vocāt κοτταβίζειν, Diogenes, quo melius, inquit, hoc deterius. Dānans improbatā artē, qualis eſt & alea, cuius quo qſq; eſt artifex melior, hoc vir ē deterior.

85 Canini mores

Quū Diogenes adeſſet conuiuio, qui accumbebāt appellantes illum canem, oſſa illi proiiciebant, quod id canibus fieri cōſueuit, at ille diſcedēs à tergo cōmingebat accumbentes, ſignificās & hoc eſſe canū.

86 Ter homines

Oratores ac cæteros omnia ad gloriā faciētes, ꝑpellabat τρισανθρώπους, id eſt, ter homines, ancipiti dicto. Nā vt vulgus hoīem eſſe negat, q nec doctus

eſt nec humanus, ita philoſophus hominem vocabat miſerum, qui nihil haberet ſupra hominē. Siquidem iuxta Homerum, nullum animal homine miſerius. Proinde ter homines dixit, ter miſeros, qui ſua ſtandi omnia conferrent ad rem inaniſſimam, ac populari multitudini, multorum capitum beluæ ſeruirent ſeruitutem.

87 Diuitem quendam indoctum, ſed ſplendide veſtitum, χρυσόμηλον appellabat, hoc eſt ouem aureo vellere. Nam tales fuiſſe proditum eſt à poetis qui minimum valerent ingenio, ouillis moribus etiam prouerbio dicebantur.

88 profuſio Præteriens prodigi cuiuſdam ædes inſcriptionē habentes, venales, Facile, inquit, diuinabam fore, vt prę immodica crapula domū euomeres. Iam enim domum abſumpſerat anteqaum venalem proſcriberet. Vomitus igitur erat ille verius quàm venditio.

89 Dolor diſſimulatus Adoleſcenti conquerenti quod à multis perturbaretur, Deſine, inquit, & tu perturbationis indicia præ te ferre, ſignificans nulla re melius improbitatē lædentium finiri, quàm ſi qui læditur dolorem diſſimulet. Etenim qui ob id inceſſunt hominem: vt illum diſcrucient, deſinent ſi viderint illum nihil cōmoueri. Et Græcis ſuſpicor alium eſſe ſenſum. Quū enim adoleſcens quereretur ſibi turbam eſſe moleſtam, παῦσαι γὰρ inquit, καὶ σὺ τὰ δείγματα τοῦ παχυπνῶντος περιφέρειν. Id eſt, At deſine tu quoq; ſigna mollis & effœminati circumferre.

90 Salſe Citharœdū imperitū obeſoq; corpore & ab omnibus vituperatū, ſolus Diogenes laudabat. Demirātibus quā ob rem id faceret, Laudo, inquit, quod quū talis ſit: maluerit ſe cithara quā latrociniis exercere, ſignificās illū corpore validū, īgenio rudē: latrociniis aptiorē eſſe quā muſicę, locus eſt ab inexpectato.

Alterum citharœdum,qui quoties caneret ab au‑ ditoribus deſerebatur, obuium ita ſalutabat. Salue galle. Quum ille offenſus ſalutationis nouitate diceret,Quid ita? Quoniá,inquit,cantu tuo excitas omnes. Iocum captauit ex ambiguitate verbi Græci, ἀνεγείρειν enim dicitur, & qui excitat dormientem, quod ſolent galli gallinacei male canentes,& qui ſedentem excitat vt ſurgat,quod ille ſolet. Salſe

92 Cum adoleſcentem quendam inſigni forma plurimi intuerentur, Diogenes incuruato corpore ſinū lupinis implebat. Ad hoc ſpectaculū conuerſis omnium oculis,aiebat mirari ſe,quur adoleſcentulo dimiſſo,ſeſe intuerentur,obiter notans illorum intemperantiam.

93 Cuidam vehementer ſuperſtitioſo, ac lemurum laruarumq́; terroribus obnoxio,necem ipſi minanti, dicentiq́;,vnico ictu tibi perfringam caput, At ego, inquit,ſi id feceris,tibi ſiniſter aſtans,vt cōtremiſcas efficiam. Significans ſe mortuum etiam illum terrere poſſe,à quo viuus contemnebatur. Hic tamen affectus & hodie plurimos habet,q cū ſint aduerſus viuos feroces,aduerſus vmbras ſunt formidoloſiſſimi. ſuperſtitio

94 Ab Hegeſia rogatus,vt ipſi libros aliquot cōmodato daret,Non ſapis,inquit,Hegeſia,qui quum caricas non pictas ſed veras eligas, vera exercitatione neglecta ad ſcriptam te conferas. Hoc dicto notauit eos,qui per omnem vitam nihil aliud quàm legunt philoſophorum libros,recte viuendi præcepta continentes,quum virtus magis vſu diſcatur quàm lectione. γράφειν Græcis anceps vox eſt,ad ſcribere & ad pingere.Itaq; virtus libris expreſſa,quodámodo picta virtus eſt.Abſurdum autem videtur,in caricis habere delectum,in virtute non item. Lectio mortua

95 Cuidam illi probro obiicienti quod exularet à

Exilium vtile patria, Miſer, inquit, iſtius rei cauſa philoſophatus ſum, ſiue quod exiliũ cõpuliſſet Diogenẽ ad philoſophandũ, ſiue quod ideo didiciſſet philoſophiam, vt exiliũ ſimilesq; caſus æquo animo perpeti poſſet.

96 Alteri cuipiam per conuicium dicenti, Sinopẽſes te exilio damnant, At ego, inquit, illos manſione, ſignificans ſe quod ſolum vertere iuberetur, nihilo infeliciorem eſſe his, qui in patria manerent, nec exiliũ æquo animo pati poſſent. Tam enim miſerũ eſt manere coactũ, quã exulare coactum. Philoſophus cui quæuis terra patria eſt, ſi iubeatur ire exulatũ, vnius tantum ciuitatis exul eſt. At qui nuſquã poteſt viuere niſi in patria, plurimarum regionum exul eſt. Diogenes autem ob adulteratam, vt putant, monetam ſolum vertere iuſſus eſt. Erat autẽ Sinopenſis. Hoc ita refert Plutarchus in libello de exilio. Te Sinopẽſes Ponto exulem eſſe iuſſerunt, At ego, inquit, illos hac damno pœna, vt in Ponto extremisq; Euxini littoribus incluſi perpetuo maneant. Diogenes mutarat patriam, ſed in melius, exulabant potius, qui infelici regioni erant aſſcripti.

97 Facete Quum Olympionicen, hoc eſt, in Olympiis certare ſolitum, offendiſſet paſcentẽ oues. Quàm celeriter, inquit, o præclare ab Olympiis ad Nemea te cõtuliſti, ludens affinitate vocum. Nam νέμεα certamina dicuntur à loco quemadmodũ Olympia. Nemo vero Græcis paſco ſonat, & νόμ⊛ paſcua.

98 ἀναισθητοί Stupor animi Interrogatus quã ob rẽ Athletæ nihil ſentirẽt. Q̃m inquit, ſuillis ac bubulis carnibus educati ſunt. Nã Athletę craſſioribus cibis enutriunt, qui corpori quidẽ robur cõferũt, ſed mẽtis acumẽ ebetãt. Vocis aũt ambiguitas dedit ioco locũ. Nã vt Gręcis αἰσθάνεσθαι ita Latinis ſentire, tã ad animũ quã ad corpus ptinet At percontator ille quærebat quid eſſet cauſæ, quur

Athletæ veluti ſenſū carentes non offenderētur pla
gis,Diogenes animorum ſtuporem notare maluit.

Solitus eſt interdum adire ſtatuas , & aliquid ab
illis petere.Demirantibus quur id faceret,vt conſue- 99
ſcam,inquit,non commoueri,ſi quando ab homini Vſus le
bus non impetro quod peto. nit mo-

Poſteaquā inopia cōpulſus cœpiſſet mēdicare,his leſtiam
verbis ſolet aggredi,Si cui alteri dediſti,da & mihi 100
ſin nemini,à me incipe. Significabat ſe nō īferiorē cę Mendi-
teris mēdicis,itaq; par eſſe vt qui daret qbuſlibet,da citas
ret & Diogeni,qui vero tā parc⁹eēt vt nemini quicq̄
daret,huic tempus eſſe vt aliquando date incipiat.

Interrogatus aliquando à tyranno, è cuiuſmodi
ære potiſſimum oporteret fieri ſtatuas,Ex eo,inquit, 1
ex quo fuſi ſunt Harmodius & Ariſtogiton,innuens Libere
illum eſſe tollendum,quod illi tyrannicidæ fuerint.

Percōtanti quo pacto Dionyſius vteretur amicis,
Vt vtribus,inquit,plenos ſuſpēdit,inanes abiicit,ſi- 2
gnificans à tyrāno diuites occidi,pauperes negligi. Salſe

Quidā glorioſum titulū inſcripſerat ædibus ſuis,
Iouis filius Callinicus Hercules hic habitat,ne quid 3
introeat mali.Diogenes ex inſcriptione ſtultitiā ho- Sero
minis deprehēdens,adiecit, μετὰ πόλεμον ἡ συμμαχία.
id eſt, Poſt bellum auxilium , indicans ſeram eſſe
malorum omnium deprecationem,poſteaquam talis
immigraſſet. Colebatur enim Hercules ἀλεξίκακος,
malorum depulſor. Eum oportuit in ædes immigra
re priuſquam immigraſſet dominus ædium,qui ipſe
erat magnum malum.

Luxurioſum quēpiā in diuerſorio conſpiciens ve 4
ſcentē oleis,Si ſic prandiſſes,inquit,nō ita cœnares, Luxus
ſentiēs nō eſſe frugalitatis qđ cœnaret oleas,ſed qđ
ſtomachus nimis lauto prādio grauatus,nihil appe-
teret in cœna.Nā tenue prādiū optime cōdit cœnā.

5 Dicere ſolebat, cupiditatem eſſe malorum omniũ
Auaritia arcem μητρόπολιν, non procul abludens à ſententia
Solomonis, qui dixit, cupiditatem, radicem malo-
rum omnium.

6 Bonos viros dicebat eſſe deorum ſimulacra. Deo
Boni ſi- rũ, quũ ſint optimi natura, proprium eſt bene facere
miles omnibus, nocere nemini. Hæc imago melius relu-
diis cet in ſapientibus ac bonis viris q̃ in ſtatuis, quum
dii ſint incorporei.

7 Amorem dixit ocioſorum negocium, quod hic af
Amor fectus potiſſimum occupet ocio deditos. Ita fit vt
turpis dum ocio vacant, in rem negocioſiſſimam incidãt,
nec interim tamen quicquam bonę rei agunt.

8 Percontanti quid eſſet in vita miſerrimum, Senex
Senectus inquit, egenus. Siquidem vbi naturæ prçſidia deſti-
tuunt hominem, extrariis rebus fulcienda eſt ætatis
imbecillitas. Verum inter egenos habendus nõ eſt,
qui bonas artes ac probos amicos ſibi parauit certiſ-
ſimum ſenectutis viaticum, ille infeliciſſime egenus
eſt, qui nulla virtute præditus eſt.

9 Interrogatus quę beſtia morſum haberet nocen-
tiſſimum. Si de feris, inquit, interrogas, obtrectator, ſi
de cicuribus, adulator. Nam obtrectator præ ſe fert
odiũ, adulator ſub amici pſona multo ẽt lędit graui⁹

10 Conſpiciens duos centauros pugnantes in tabu-
Salſe la peſſime pictos, vter, inquit, horum deterior eſt?
Notãs pictoris imperitiam, quaſi dubitaret vter eſſet
deterius pictus. Vſus eſt autem voce ambigua, nam
11 χείρων & peior dicitur, & in pugna inferior.
Blandi- Orationem blandam non ex animo proficiſcen-
loquiũ tem, ſed ad gratiam cõpoſitam, dicere ſolet, melleũ
12 laqueũ quod blande amplectẽs hominem iugulet.
vẽter oia Luxurioſorum ventrem, vitæ charybdim appella
deuorãs bat, quod omnia deuoraret, nec ſatiaretur vnquam.

Charybdis

Charybdis tm̄ ea ſorbet quæ mari vehunt, & reuo- Venter
mit rādē qđ abſorbuit,at lurconū ventrib⁹ nec aer oīa de-
nec terra,nec flumina,nec maria,ſufficiūt,qn & do uorans
mos & agros totos abſorbent,nec reuomunt.

Cum quidam Diogeni referrent, Didymonē mœ- 13
chum comprehenſum,Dignus eſt inquit,ex ipſo no Adulte-
mine ſuſpendi.Porro Didymi Græcis teſticuli dicū rium
tur,ab his igitur vnde nomen habebat, & quibus
peccauerat vult eum ſuſpendi.

Phyſicus quidam interrogauit Diogenem, q̃ ob 14
cauſam aurum palleret. Quoniam inquit, plurimos Auri
habet ſibi inſidiantes.Pallent aūt qui metuunt. amor

Cū videret mulierē in lectica,dixit.Caueā nō cō 15
uenire feræ,notans tā efferū ac noxium animal fer- Deliciæ
rea cauea coherendum.Lectica vero ſellæ genus eſt
cancellatæ,vt aliquā caueę ſpeciem præbeat,in hac
diuites ac delicatæ ſedere, atq; etiam geſtari ſolent.

Seruū fugitiuū videns ad puteum ſedentē.Vide, 19
inqt,adoleſcens ne excidas,ambiguo verbo ludens Ambi-
Nā excidit q in puteū decidit,& ἐκπίπτει,ideſt exci- gue
dit,q de loco pellitur arbitror aūt puteos olim fuiſ-
ſe ſacros,& ab his non fuiſſe phas quēquā ui detra-
here queadmodū è templis aut à ſtatua principis.

Cum in balneis vidiſſet λωποδύτην, ideſt furē ve-
ſtium, dixit illi num ad vnctiunculam, an ad aliud 17
veſtimentum? Rurſum luſit affinitate vocū quæ la- Ambi-
tine reddi nō pōt. Græce eſt, ἐπ' ἀλειμμάτιον, ἢ ἐπ' ἄλ- gue
λ' ἱμάτιον, dictiones minimo diſcrimine ſoni inter ſe
differunt. ἄλειμμα ab ἀλείφω, vnguentum eſt, vnde
& aliptæ dicti.Inde ἀλειμμάτιον diminutiuum, ἄλλ' ἱ-
μάτιον quæ dictiones, ſed ob συναλοιφὴν propemodū
vna videtur,quam ſi remoueas,eſt ἄλλο ἱμάτιον, ideſt
aliam veſticulam. In balneis enim olim vngeban-
tur,& ibidem fures ſuū agebant negociū quod po-

ſitis veſtibus lauare mos eſt. Notabat itaq; furē quod alibi furatus veſtē eo veniſſet alteram furaturus.

18 Ingreſſus aliquādo ſordidum balneum, dicebat.
Sordes Qui hic lauant, vbi lauantur? Significabat illic homines puros ſordidari, & ibi lotis opus eſſe alio balneo quo mundentur.

19 Cum aliquando vidiſſet mulieres ex oliua pen-
Oſor fœminarū dere laqueo præfocatas, Vtinam, inquit, & cæteræ arbores ſimilem ferrent fructum. Erat enim Diogenes μισογυνὴς, id eſt, mulierum oſor, eoq; cupiebat omnes videres penſiles.

Cernens quendā male audientem, quaſi monumenta ſpoliaret. Homeri carmine compellauit.

τίπτε σὺ ὧδε φέριστε,
ἤ τινα συλήσων νεκύων κατατεθνηώτων,

20 Quid tu huc veniſti vir præſtantiſſime, nū ſors,
Sacrilegium Vt ſpolies aliquē horum quos mors occupat atra?
Interrogatus nū ſeruū ancillam'ue haberet nega-
21 uit. Cumq; percontator adiecisset. Quis igitur te ef-
Sepultura feret ſi moriaris? Cui domo, inquit, erit opus. Multi ſuperſtitioſe ſoliciti ſunt, quomodo, & per quos afferantur. Hac cura prorſus vacabat Diogenes, non dubitans quin futurus eſſet aliquis, qui cadauer eiiceret, vel ob id, quo domum faceret vacuam. Quanq̄ illi contigit honorifica ſepultura.

22 Cōſpiciens adoleſcentē quendā neglectius dormiētem, baculo pungens illū dixit carmē Homeri.
ἔγειρεο, Μή τίς σοι εὕδοντι μεταφρένῳ ἐν δόρυ πήξῃ. Id eſt.
Surge Ne quis dū dormis à tergo infixerit haſtā.

23 Ad eum qui obſoniis ac luxui plus æquo indulgebat, illud Homericum accommodabat.
ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι. Id eſt.
Luxus Nate mihi fueris breuis æui, ſignificans illum ſibi luxu mortem acceleraturum.

Platonis Ideas, ideſt, formas riſit & Ariſtoteles. 24
Quodā igitur tempore quum Plato multa de Ideis Argutiæ
diſſereret,& rem confictam confictis vocabulis ex⸗ nugato⸗
plicare conaretur,ſubinde in ore habens,menſeita⸗ riæ
tes & cyathitates,per quas voces intelligebat ſpe⸗
cies menſę & cyathi,Diogenes irridens ſubtiles nu
gas,Menſam inquit,ac cyathum,video menſeitatem
& cyathitatem nō video. Tametſi ſunt & hodie q
Sorteitatibus & ecceitatib'ſibi videnť acuti. At Pla
to regeſſit dictū. Nec mirū,inquit,nā oculos habes
quibus cernuntur cyathi ac menſæ,at mentē nō ha
bes qua cernuntur menſeitates cyathitates.

Interroganti qñ ducenda eſſet vxor, Iuueni,in⸗ 25
quit,nondum,ſeni nunq̄. Græce iucundius. μηδέποτε, Matri⸗
& μηδεπώποτε, ſubindicans prorſus abſtinendum à moniū
matrimonio. At percontator ille diſcere cupiebat vitādū
quo ætatis anno,aut qua anni parte expediret aſci⸗
ſcere coniugem, quemadmodum Ariſtoteles præ⸗
ſcripſit puellæ decimum octauum,viro trigeſimum
quintum,& Romani Aprilē & Iunium exiſtimabāt
auſpicatum nuptiis,Maium inauſpicatum.

Percōtanti qd nam vellet vt colaphū acciperet, 26
Galeā,inquit. Et hic iocus eſt ab inexpectato. Nā il⸗ Iocus
le expectabat,quid mercedis peteret pro colapho. ab in ex

Cum videret adoleſcentem quempiam ſeſe ornā pectato
tem. Si ad viros,inqt, fruſtra,ſi ad fœminas iniuſte. 27
Hoc dictum feſtiuius eſt Gręcis ob vocum affinitatē Mollici⸗
ἀτυχεῖς & ἀδικεῖς. Nam fruſtra ſe mas parat maſcu⸗ es
lo, inter quos non poteſt eſſe coniugium, & inique
facit adoleſcens ſi cultura formę inſidiatur infirmo
ſexui,quum vxor non lenocinio.ſed honeſtis mori⸗
bus concilianda ſit.

Adoleſcēti cuidā erubeſcēti atq; ob id pturbato, 28
Bono,aio es,inqt,fili,iſtiuſmodi eſt virtutis tinctura Pudor

29 Foraci- tas Cum audiſſet duos legum peritos inter ſe cõtendentes, damnauit ambos, quod alter furtum commiſiſſet, alter non perdidiſſet, ſignificans vtrunq; dignum exitio. Argutia dicti in hoc eſt, qui furatur lucrifacit aliquid, is vero cui res furto tollitur, damno afficitur. At hic abſurdum quiddam acciderat: alter alterius rem furatus erat, nec tamen is cui furtum eſt factũ perdidit, quod hoc ipſe furatus eſſet, quod alter ſuſtulit.

30 Aliena dulciora Percontanti quod vinum libentius biberet. Alienũ inquit, & hic τὸ ἀπροσδόκητον addit gratiam dicto. Aliud enim expectabat percõtator, videlicet de genere vini ſentiens.

31 Neglect⁹ iiuriarũ Cuidam ipſi dicenti, Plurimi te derident. At ego inquit, non derideor. Id autem videtur ἀδύνατον, vt aliquis te percutiat, tu tamen non percutiaris, ſed Diogenes negauit ſe derideri, ſiue quod nõ eſſet de ridiculus ſiue quod exiſtimaret hominum irriſionẽ nihil ad ſe pertinere.

32 Vita miſera Dicenti miſerũ eſſe viuere. Non inquit, viuere miſerum eſt, ſed male viuere miſerũ eſt. Vulgus miſerã appellat vitam, laboribus, doloribus, morbis, dãnis, exiliis multisq; hoc genus incõmodis obnoxiã. At philoſophus nihil malum aut miſerum eſſe ducebat, niſi quod cum turpitudine coniunctum eſſet.

33 Frugalitas Erat Diogeni ſeruus nomine Manes. is cum profugiſſet à dño, admonuerunt amici vt fugitiuũ inueſtigaret, At ridiculũ, inquit Diogenes, ſi manes abſq; Diogene viuat, Diogenes abſq; Mane viuere nõ poſſit. At multi ſeruos inſequuntur vt vlciſcantur. Diogenes ſpectabat vſum. Melior autem philoſophus eſt qui paucioribus eget. Nolebat itaq; hic ſeruo videri deterior.

34 Quodam tempore prandebat oleas mox inductã

placentam abiecit accinens illud è tragœdia. Delitiæ ſpretæ
ἀπέχε, τυράννοις ἐκποδὼν καθίστασο. Ideſt.
Procul à tyrannis temet hoſpes auferas.
Item illud Homericum,
ἄλλο τι μάσιξιν δ' ἐλάαν.
Interdum ſcuticis agitabat. Se tyrannū appellās de litiarum contemptorem, quas procul abigi volebat.

Diogenes vulgo canis dicebatur. Sunt aūt canū multa genera, ſunt enim venatorii ſunt aucupatorii, ſunt cuſtodes ouiū & ædium, ſunt q habentur in delitiis. Ergo percōtanti qualis ipſe canis eſſet, lepide rñdit. Eſuriens inquiēs. Melitęus, ſatur Moloſſeus qđ cibi appetens blandiretur, ſaturatus morderet. 35 Canis Diogenes

Interrogatus an philoſophi placentis veſcerent. Oībus inquit, vt cæteri homines. Rurſus hic aliud rñdit q̄ interrogabatur. Quærebat percontator an conueniret philoſophis frugalitatem profitentibus veſci placentis cibis delicatorum. Diogenes ἀγρωνεύων ita reſpondit, quaſi philoſophi non eſſent homines, & tamen veſcerentur cibis humanis. 36 Philoſoph⁹ hō

Cum aliqñ Diogenes in conuiuio placentam ederet, diceretq́; conuiuarum quiſpiam, quid comedis Diogenes? ſuſpicans Cynicum philoſuphum neſcire quid ſit placenta. Panem inquit, bene piſtum, diſſimulans ſe ſcire quod eſſet aliis erat placēta. Diogeni panis erat, qui non edebat voluptatis gratia. 37 Diſſimulatio

Percōtāti quur cæteris mendicis benigne largirentur homines, philoſophis non item. Quoniam inqt, credunt citius futurum vt claudi ceci'ue fiant, q̄ philoſophi. Qui miſerentur afflictorum, quales ferè ſunt mendici, faciunt hoc contemplatione cōmunis hominum ſortis, ita cęco opitulantur cogitantes, hoc ipſum mihi poterit accidere, de philoſopho non itē cogitant. Dictum feſtiuius eſt, ob abuſum verbi, ſpe- 38 Salſe

tant, vt philoſophus fias ſperari poteſt cæcitatem: aut claudicationem nemo ſperat.

39 Diogenes poſcebat aliq́d ab homine auaro, quē vbi videret contantem ac negaturo ſimilem o homo, inquit ad cibum te poſtulo, non ad cyppum, vt qua licet Græcarum vocum affinitatem reddā. Græcis enim & τροφὴ cibus eſt, & ταφὴ ſepultura.

Contanter dare

40 Cuidam obiicienti, quod aliquando falſo ſignaſſet monetam: Nam hanc ob rem, vt dictum eſt, iuſſus eſt exulare. Fateor inquit, fuiſſe tempus, quo talis eram qualis tu nunc es, qualis autem ego nunc ſum, tu nunquam futurus es. Notabat eos qui iuuentutis errores in aliis reprehendunt, quum ipſi ne in ſenectute quidem corrigant ſuos.

Error correct⁹

Alteri cuidam hoc ipſum opprobranti, crimen iu-

41 uentutis obtentu defendit, dicens. Tū celerius reddebam lotium, nunc non item. Cynica circuitione notauit iuuenilē ætatem, quæ facilius reddit humorem veſicæ: quum ſenibus moleſta ſit dyſuria.

Error iuuenilis

Myndum aliquando profectus quū videret por-

42 tas amplas ac magnifice extructas, quū oppidum eſſet exiguum. Viri, inquit, Myndii, claudite portas ne ciuitas veſtra egrediatur, notans oppidum tam eſſe puſillum vt per portas egredi poſſet.

Ridiculum

Conſpiciens furem purpure comprehenſum, Ho-

43 mericum carmen in eum detorſit. ἔλλαβε, inquit, τε, πορφύρεος θάνατος καὶ μοῖρα κραταιή. Ideſt. Te mors purpurea apprehendit, violentaq́; Parca.

Facete

Craterus Alexandri Magni præfectus, homo præ diues, inuitarat Diogenem vt ad ſe commigraret,

44 cui reſpondit, Malo Athenis ſalem lingere, quàm apud Craterum opipara frui menſa. Sentiens libertatem quāuis inopem omnibus diuitum delitiis præferendam, vbi minuitur libertas.

Libertas

Anaximenes rhetor obeſo aqualiculo erat onu- 45
ſtus, hunc adiens Diogenes ita loquutus eſt, Impar- Obeſi
tire nobis tenuibus & ventrem. Nam & ipſe leuabe-ta-
ris onere, & nobis commodabis.

Cum oraret aliquando Anaximenes, Dioge- 46
nes prætendens pernam, auditores in ſe conuertit Ridicu-
ob id indignatus Anaximenes obticuit, ab audito- lum
rio deſtitutus. Tum Diogenes, Anaximenis, inquit,
diſputationem oboli precium diſſoluit, ſignificans
illum de rebus friuolis diſſeruiſſe, quæ non admo-
dum attentos haberent auditores.

Quibuſdam obiicientibus, quod in foro cibū ca- 47
peret, Quid mirum, inquit? in foro eſurio, ratiocina- Veſci in
tus, à relatiue oppoſitis. Si fames non vrgeret homi publico
nem in foro, fortaſſis abſurdum eſſet in foro veſci.
Sed eodem colore ſe tueri poterat in foro deiiciens
aluum aut vrinam reddens.

Sunt q & illud aſcribūt Diogeni. Plato offendēs 48 Libertas
illū lauantē olera dixit illi ad aurē. Si Dinyſio mo-
rē geſſiſſes, profecto non lauares olera Diogenes vi-
ciſſim Platoni in aurē dixit. Si tu lauares olera, Dio-
nyſio non inſeruiſſes. Verum hoc videtur effictum
ad ſimilitudinem illius quod ante retulimus de Ari
ſtippo, quemadmodum & hoc quod ſubiiciam.

Cuidā dicenti, Multi te derident o Diogenes, Et 49
illos, inquit, fortaſſis aſini. Altero ſubiiciente, ſed illi Irriſio
nō curant aſinos, nihilomagis, inquit, ego ipſos. Aſi cōtēpta
nis irriſionē tribuit, quod ſubinde nudatis dētibus
irriſionis ſpeciem prębeant. Quin & deridētes quē-
piam, mota ab aure manu imitantur aſininas auri-
culas. Videtur igitur & aſinus motis auriculis irride-
re homines, nemo tamen offenditur.

Cōſpicatus adoleſcētulū philoſophię dantē ope 50
rā, Euge, inquit, corporeę formæ amatores ad animi

Animi cultus pulchritudinem áuocas Sentiens illum hoc agen/tem, vt animum virtutibus & honeſtis diſciplinis exornaret, hoc conſequuturum, vt longe meliores amicos ſit habiturus. nihil enim ſapientia pulchri/us, nihil virtute amabilius.

51 Anathemata Solent olim à periculis ſeruati in tẽplis ſuſpẽdere donaria, velud incolumitatem ſuā diis accepta ferentes. Proinde quū Samothracen profecto ondeſrentur illi donaria, quæ è bello morbo, nauigatione alio'ue diſcrimine ſeruati dicarant. Atqui, inqt Dio/genes, multo plura eſſent, ſi q ſeruati non ſunt, iſta dedicaſſent. Senſit omnino eos qui ſeruarentur caſu ſeruari, non deorum beneficio. Quod ſi diis impu/tandum eſt ſi quis ſeruatur, iiſdem imputandum eſt quod plures pereunt q̄ ſeruantur. Sunt qui hoc tri/buunt Diagoræ velut impio. Samothraces aūt ma/gna in hiſce rebus ſuperſtitione laborabant.

52 Conuictus improbus Adoleſcenti formoſo ad conuiuiū eunti, deterior inquit, redibis. Reuerſus à conuiuio adoleſcens quū Diogeni dixiſſet, Iui nec redii deterior, inqt, χείρων μὲν οὖς, ideſt, deterior igitur, indicans fieri non poſſe, quin adoleſcens è luxurioſo temulentoq; conuiuio redeat deterior.

35 Libere Diogenes ab Eurytio petiit quiddam magni, qui quum ex more his verbis negaret, faciā ſi mihi per/ſuadere poſſis. Si poſſim, inquit Diogenes, iam pri/dem tibi ſuaſiſſem, vt te ſuſpenderes. Hic prǽter Cy/nicam libertatem nihil eſt quod mireris.

54 Delitiæ Inuiſerat Lacedæmonē, inde Athenas reuerſum percontabanť vt ſit, quo iret & vñ veniret à viris, in/quit, ad fœminas notans Athenienſiū delitiis effœ/minatos mores, quū Lacedæmonii dure īſtituerenť.

55 Hoīes pauci Redeuntem ex Olympiis qdam interrogabant vidiſſet ne illic multam turbām, turbā, inquit, pluri/

mam, ſed homines perpaucos. Et hoc imitatum apparet ex eo quod ſupra dictum de balneo.

Eos qui per luxum in coquos, nepotes, ſcorta & adulatores facultates ſuas profunderent, ſimiles dicebat arboribus per præcipitia naſcentibus, quarum fructus homo nõ guſtaret, ſed à coruis & vulturibus ederentur: ſentiens eos qui gulæ ventriq; ſeruiunt non eſſe homines. 56 Profuſio

Græci ſi cui precantur exitium, iubent abire ad coruos, ἐς κόρακας. At Diogenes dicere ſolet, multo periculoſius eſſe incidere in aſſentatores q̃ in coruos. Dicti iucunditas perit nobis, quæ eſt in Græcarum vocum affinitate. Nam illi κόρακας appellant coruos, & vnica literula mutata κόλακας dicunt adulatores. Hoc dictum tribuitur & Antiſtheni. 57 Adulatio

Phryne meretrix Delphis Venerem auream dicauit. Eam videns Diogenes, aſſcripſit elogium, Ex Græcorum intemperantia. Arguebat enim Græcos ſupra modum libidini deditos eſſe, quod ſcortum è turpi quæſtu tantum auri collegiſſet. 58

Sunt qui & illud illi attribuant. Cum Alexander magnus ad Diogenem veniſſet, eumq; ſalutaſſet, percontatus eſt Diogenes quis eſſet, quumq; ille reſpondiſſet, Ego ſum Alexãder ille rex, at ego, inquit, ſum Diogenes ille canis, non minus ſuperbiens ſua libertate quàm Alexander ſuo regno. Interrogatus ob quæ facta canis nomen vulgo ſortitus eſſet. Quoniã dantibus blandior, inquit: non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. 59 Libertas

E ficu quadam fructus decerpenti Diogeni quum horti cuſtos dixiſſet, ex iſta arbore ante paucos dies homo quidam ſe ſuſpendit, at ego, inquit, illam purgabo. Arbitrabatur ille fore, vt Diogenes admonitus abſtineret à funeſta arbore, quæ geſtaſſet cadauer, at 60 Superſtitio nulla

ille liber ab omni ſuperſtitione, nihilo impuriores fructus arbitrabatur.

61 Animaduertens Olympionicem quędam oculos defigere in ſcortum, adeo vt præteritum capite reflexo intueretur, Ecce, inquit, vt aries Martius à puella publica, oborto collo vinctus abducitur. Ridiculum exiſtimabat, certare cum electis viris, & à vili puella veluti captiuum trahi ſine funibus.

Volu- ptas

62 Formoſa ſcorta ſimilia dicebat mulſo letalibus venenis temperato, quod adferrent quidem initio voluptatem, ſed quam perpetuus dolor conſequeretur.

Scortũ

63 Quũ in publica via pránderet, multiq; cingerent illũ ob ſpectaculi nouitatẽ, ac ſubide acclamarẽt. Canis, canis, Imo, inqt, vos potius eſtis canes qui prãdẽtem circumſtatis. Nã id canibus cũ primis familiare.

Libere

64 Cum mentio fieret de puero ſtuprato. Diogenes interrogatus, cuias eſſet luſit ex ambiguo dicens, Tegeátes. Nam Tegea ciuitas eſt Arcadię. Tegos autẽ interdum id quod lupanar, vnde Tegeatem dixit philoſophus ſcortum publicum.

Ambi- gue

65 Videns quendam iam artem medendi profitentẽ qui prius fuerat palæſtrites, ſed ignauus, dixit illi, An eos qui te hactenus deiecerunt nunc viciſſim deiicies? Deiicit luctator quem ſuperat, & deiicit medicus, quos in lectum coniicit, aut etiam in ſepulchrũ. Senſit autem Diogenes illum tam malum eſſe medicum, quem fuerat ignauus palæſtrites. Similis iocus eſt apud Martialem, de eo qui ex medico factus hoplomachus, non aliud faceret hoplomachus, quàm quod fecerat medicus.

Medic° malus

66 Ad puerum ſpurium ex meretrice natum, lapillos iacientem in populum, caue, inquit, ne patrem ferias Erat enim è ſcorto natus, atq; ob id incerto patre.

67 Quibuſdam prędicantibus eius benignitatẽ, qui

Diogeni quiddam donarat,Quin & me, inquit, lau/ Benefi/
datis qui accipere merui?Plus enim eſt meruiſſe be/ cium me
neficium quàm dediſſe,iuxta illud Publii Mimi, ritum
Beneficium dando accepit,qui digno dedit.

68 Ei qui pallium à Diogene repetebat, lepidiſſime reſpondit,Si donaſti,habeo,ſi cõmodaſti,vtor,ſignificans ſibi non in animo reddere,ſiue dono,ſiue cõmodato accepiſſet. Turpe eſt repoſcere quod dono dederis,& inhumanũ eſt eripere,quo vtẽti eſt opus.

69 Cum ſuppoſititius quidam de Diogene dixiſſet, Aurum habet in pallio,recte regeſſit in illũ cõuiciũ, ideo inquiens ſuppoſito indormio. Suppoſititii partus dicuntur,qui ſimulantur eſſe nati ex vtero vnde non prodierunt.Indormimus theſauro ſeruandi gratia, & indormimus ei quod negligimus . Diogenes autem pallium habebat noctu pro culcitra.

70 Percontanti quid lucri caperet ex philoſophia,vt nihil inquit aliud,certe hoc,quod ad omnem fortunam paratus ſum.Hoc dictum vix ſapit Diogenem, quanquam illi aſcribitur. Philoſophus

71 Interrogatus à quopiam, cuias eſſet, reſpondit κοσμοπολίτης, id eſt ciuis mundi,ſignificans philoſophum vbicunq; locorũ agat,in ſua patria viuere. Omne ſolum forti patria

72 Cum aliquando ſtipem poſceret,ita ἐρανάρχην, id eſt,qui ſtipibus erogandis erat præfectus, Homerico carmine compellauit,

Τοὺς ἄλλους ἀνάριζ᾽ ἀπὸ δ᾽ Ἕκτορος ἴσχεο χεῖρας. Id eſt,
Deſpolia reliquos,teneas ſed ab Hectore dextram. Facete

Dicti feſtiuitas in hoc eſt, quod pro ἐράνιζε dixit ἀνάριζε, quorum prius eſt,da ſtipẽ,alterum armis ſpolia,ſe Hectoris nomine ſignans . Spoliat autem , qui negat egenti.Et ſolet hoc hominũ genus eſſe furax.

73 Scorta dicebat eſſe regũ reginas,quod ab his quicquid collibuiſſet peterent & impetrarent. Nam ideo ſum Scortũ imperiũ

regum reginas appellabat, non quod eſſent pares vxoribus, ſed quod in ipſos reges regnum exercerēt. Reges à populo non ſemper obtinent quod exigunt, at ſcorto nihil negatur. Tales opinor olim fuiſſe reges barbaros.

74 Athenienſes per adulationem decreuerunt, vt Alexander pro Libero patre haberetur & coleretur. Hunc honorem irridens Diogenes, & me, inquit, Serapin facite. Vt enim Bacchus inter Satyros eſt, ita Serapis ab Ægyptiis ſpecie bouis colitur.

75 Obiurgatus quod intraret loca ſpurca ac parum honeſta, & ſol, inquit, ſubit latrinas, nec tamen inquinatur. Senſit probum virum non fieri deteriorē ob loci infamiam.

Loc° nō contaminat

76 Cum in phano cœnaret, eiq́; panes ſordidi eſſent appoſiti, abiecit illos è phano dicens, in templum nihil oportere ingredi ſordidum.

Pura ſacra

77 Cuidam procaciter interrogāti, quur quum nihil ſciret, ſe philoſophum profiteretur. Si philoſophum inquit, ſimulo, hoc ipſum eſt philoſophari. Subnotans philoſophiam rem eſſe vſq; adeo difficilem, vt eam vel ſimulare magna ſit philoſophiæ pars. Quēadmodum multum regis habet, qui ſcite regis perſonam poſſit gerere. Et qui ſimulat imitatur, at imitari philoſophos, eſt philoſophari, hoc eſt philoſophiæ ſtudioſum eſſe.

Philoſophiæ ſimulatio

78 Quidam adduxit puerum ad Diogenem, vt illius doctrinæ fieret particeps, vt autem illū philoſopho commendaret, dixit eum excellenti ingenio optimiſq; moribus præditum eſſe. Hic Diogenes, Quid igitur eget mei? Notauit immodicum laudatorē, qui hoc tribueret adoleſcenti, cuius adipiſcendi gratia ſolent pueri tradi philoſophis. Satis erat probam indolem bonamq; ſpem in puero prædicare.

Laus immodica

Qui de virtute loquerentur,nec recte viuerẽt,eos 79
dicebat citharę ſimiles,quę ſono prodeſſet aliis,ipſa
nec ſentiret,nec audiret quicquam . Hoc dictũ non
multum abludit à dicto beati Pauli de cymbalo
tinniente .

Doctrina ſine moribus

Quodam die quum populus theatrum egredere- 80
tur,ipſe aduerſus populum nitens ingrediebatur,In-
terrogatus quur id faceret,Hoc inquit,in omni vita
facere ſtudeo, Sentiens hoc eſſe philoſophari, in
omnibus actionibus quàm maxime à multitudine
diſſidere,propterea quod vulgus hominum cupidi-
tatibus agitur non ratione.

Vulgo nihil recte placet

Conſpecto adoleſcentulo,cultu geſtuq; parum vi- 81
rili, Non te pudet, inquit, qui peius tibi velis quàm
ipſa natura voluit, Siquidem illa te virum fecit, tu
teipſum refingis in fœminam.Id in pleroſq; dici po-
teſt,quos quum natura crearit homines,ipſi ſua ſpõ-
te degenerant in pecudes.

Degeneratio

Cum videret cantorem quendam vecordem, ac 82
moribus incompoſitis aptare pſalterium, non te tui
pudet,inquit:qui ſonos ligno aptare noris, vitã ad
rectam rationem cõponere neſcias,Et hoc apoph-
thegma ex ſuperioribus videtur effictum .

Optima negligimus

Dicenti cuidam,quem ad ſapientiæ ſtudium hor- 83
tabatur,non ſum idoneus philoſophiæ.Quid igitur
viuis,inquit,ſi tibi nulla recte viuendi cura eſt? Non
enim in hoc viuit homo,vt viuat tantum,ſed vt di-
ſcat recte viuere.Natura dat viuere,philoſophia dat
recte viuere . Natura gignit ad virtutem dociles,
doctos non gignit.

Vita ſine literis mors

Ad eum qui patrẽ deſpiciebat,Nõ te pudet,inquit, 84
eum contẽnere,cui debes hoc ipſum quod tibi pla-
ces?Dicti gratia ſita eſt in alluſione contrariorum.
Pugnant inter ſeſe,deſpectui eſſe,& ſibi placere.

Impietas

85 Audiens adoleſcentē honeſta ſpecie, verbis parū
Turpilo honeſtis vtentē. Nō te pudet, inquit, qui ex eburnea
quium vagina, plumbeū educas gladiū? Ebur olim in ſūmo
erat ꝑcio. Animus corpore tegiť, is in oſōne relucet.

86 Cum illi quiſpiam probri vice obieciſſet, quod in
Veſci caupona biberet, & in tonſtrina inquit, tūdeor, ſigni
quouis ficans nihilominus honeſtum bibere quàm tonderi
loco aut radi. Quemadmodū nemo reprehēdit in tonſtri
na radi, quod is locus ei rei paratus ſit, ita turpe vide
ri non debet ſi quis bibat in caupona, modo bibat
modice. Nā immodice bibere quouis loco turpe eſt.

87 Opprobranti quod à Philippo rege pallium acce
piſſet. Homerico verſiculo reſpondit,
Οὔτοι ἀπόβλητ᾽ ἐςὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Id eſt,
Non ſunt reiicienda inſignia munera diuum.
Munera Quod Homerus de forma corporis quę deorū mu-
regum nus eſt ſcripſit, hoc Diogenes detorſit ad pallium à
rege datum. Idē carmen & ipſe poſſem occinere ca-
lumniātibus, quod interdum à principibus, aut epi-
ſcopis accipio quę dantur honoris gratia. Nullus eſt
horum à quo quicquam vnquā petii, nec aperte, nec
oblique. Quæ vero volentes deferunt, libenter acci-
pio, non tam vt munera, quàm vt teſtimonia, præſer-
tim quum illorum facultates abundantiores ſint,
quàm vt hoc damni ſentiant.

88 Diogeni de nō iraſcendo accurate diſſerenti, ado
leſcens quidam proteruus, veluti periculum faciens
an re pręſtaret ea quę docebat, inſpuit illi in faciem.
Lenitas Tulit hoc leniter ac ſapienter. Non quidē, inquit, ira
ſcor, ſed dubito tamen an iraſci oporteat.

89 Conſpiciens quendam meretrici ſupplicē vt im-
Scorta- petraret, quod petebat. Quid, inquit, tibi vis miſer?
tor præſtat non impetrare quod rogas. A ſcorto reiici fe
licius eſt quàm admitti. Et tamen pleriq; malū ſuum

& ambiunt inſtanter & magno emunt.

Cuidã habẽti capillos vnguẽto delibutos, Caue, 90
inquit, ne capitis ſuauiolentia, vitæ maleolentiã ad- Vnguen-
ducat, nam Græcarum vocum iucundam affinitatẽ ta
vtcunque reddere ſtuduimus, εὐωδία & δυσωδίαν.
Vnguentũ enim in viro arguit vitæ mollitiẽ. Fama
porro velut odor eſt hominis. Simile quiddam
dixit Martialis, Neuole non bene olet, qui bene
ſemper olet.

Dicebat inter ſeruos ac dominos malos prẹter vo- 91
cabula nihil aliud intereſſe, niſi quod mancipia ſerui- Seruitus
rent dominis, domini cupiditatibus, ſignificans vitiorũ
vtroſque eſſe ſeruos, miſeriorem tamen ſeruire ſeruitu-
tem dominos quàm mancipia, ſi ſint improbi. Nam
qui ducitur affectuum arbitrio, & multos habet do-
minos & turpes, & inclementes.

Grẹci mancipia, præcipue fugitiua vocat ἀνδρά- 92
ποδα, quẹ dictio videtur compoſita ex viro & pede Salſe
quum Grammatici variã reddant etymologiam, Cũ
igitur quidam improbus Diogenem interrogaſſet,
quare mancipia fugitiua dicerentur ἀνδράποδα, quo-
niam, inquit, pedes habent virorum, animum autem
qualem tu hunc habes qui hoc percontaris, ſentiens
illi eſſe mentem non hominis ſed pecudis.

A prodigo petebat minam. Ille miratus improbã 93
poſtulationem rogabat, quur quum ab aliis obolum Profuſe
petere ſoleas à me minam petis? Quoniam, inquit,
ab aliis iterum me accepturum ſpero, à te vero an
vnquã poſthac accepturus ſim θεῶν ἐν γούνασι κεῖται,
id eſt, in deorum genibus ſitum eſt. Attexuit enim
hoc Homeri hemiſtichium. Significauit autem ho-
mini profuſo periculum imminere, ne breui redige-
retur ad extremam inopiam, vt ne obolum quidem
haberet reliquum.

94 Quibuſdam Diogeni probro vertentibus, quod peteret, quum id Plato non faceret, Imo, inquit, petit & ille, ſed.

Mendicitas occulta

Ἀγχι σχὼν κεφαλὴν, ἵνα μὴ πευθοίατ' οἱ ἄλλοι. Id eſt, Admoto capite, vt ne quiſquam exaudiat alter. Abuſus eſt Homerico carmine, quo ſignificauit Platonem non minus eſſe petacem, niſi quod ille clàm peteret, ipſe palàm.

95 Ridiculum

Animaduertens quendam imperite iaculantem, proxime ſcopum conſedit, quur id faceret interrogātibus, ne forte, inqt, me feriat, ſignificans illū quiduis percuſſurū citius quā ſcopū. At alii ſpectatores quā poſſunt longiſſime ſeſe à ſcopo ſemouēt, ne feriant.

96 Voluptas

Qui ſcopum non attingunt hi vulgo ἀτυχεῖν, id eſt, fruſtrari dicuntur. At Diogenes negauit illos fruſtrari, qui aberrarent à ſcopo, ſed eos qui curas ſuas ad voluptatem velut ad ſcopum dirigerent. Nam ab his petunt beatitudinem, quum per eas deueniant in ſummam miſeriam.

97 Mors an mala

Interrogatus num quid mali eſſet mors, quo, inquit, pacto malum, quum præſentem nō ſentiamus? Quod autem abeſt, nulli malum eſt. Dum ſentit homo, viuit, nondum igitur adeſt mors, quæ ſi adſit, abeſt ſenſus. Malum autem non eſt, quod non ſentitur. Hanc ratiocinationem quidam tribuunt Epicuro. Mors quidem mala non eſt, ſed iter ad mortem miſerum eſt. Id ſi metuimus, tota hominis vita, quid aliud eſt quàm iter ad mortem.

98 Argute

Narrant Alexandrum magnum aſtantem Diogeni, quæſiſſe ab eo, num ipſum metueret. At ille, Quid es? bonum an malum? Alexander reſpondit, bonū quis, inquit, timet bonum? Conuicit regem non eſſe metuendum, niſi ſe malum eſſe profiteretur. Sed eodem enthymemate colligeret deū nū eſſe timēdū.

Eruditionem omnibus hoc ſermone cõmẽdabat quod diceret eam iuuenibus adferre ſobrietatatẽ ſe nibus ſolatiũ, pauperibus diuitias diuitibus ornamẽ tum, propterea quod ætatem ſuapte ſponte lubricã coherceat ab intemperantia, ſenectutis incommoda honeſto ſolatio mitiget pauperibus ſit pro viatico, non enim egent eruditi. Diuitum fortunas ornet. 99 eruditio

Didymon q vulgo audiebat adulter, curabat ocu lum virginis, Et Diogenes dixit: vide ne corrumpas pupillam. Hoc dictum apud nos perdit ſuam gratiã Apud Grecos autem κόρη & virginem ſonat & ocu li pupillam. Luſit igitur ex ambiguo Diogenes. 100 iocus ab ãbiguo

Admonitus à quodã ab amicis illi tendi inſidias vt caueret. Quid facias, inqt, ſi ſimiliter & cũ amicis & cũ inimicis habebimus conſuetudinem? Ab ini micis nobis cauemus, amicis fidimus. Quod ſi pari ter ab vtriſq; nobis cauebimus, nõ eſt ſuaue viuere. 1 Amicis fidendũ

Interrogatus quid eſſet in vita optimũ, libertas in quit. At vere liber non eſt, q ſeruit vitiis. Nec liber eſ ſet poteſt q multis eget plurimis autem eget auarus, ambitioſus ac deliciis deditus. 2 Libertas

Olim in ſcholis pingi ſolent Muſæ ceu ſtudiorũ præſides. Ingreſſus igiẽ ſcholam, quũ videret mul tas Muſas, diſcipulos admodũ paucos, dixit præce ptori, Cũ diis multos habes diſcipulos. Ludens ex ambiguo ſermonis. Nã Græci cum diis dicunt, pro eo quod nos dicimus fauentibus diis. Interdũ σὺν, ideſt tum, ſignificat comitem, cũ multis te defendi, ideſt multi mecum te defenderunt. 3

Quicqd per ſe turpe nõ eſſet, id ne ĩ publico qui dẽ dicebat eſſe turpe. Hunc igiẽ in morẽ ratiocina banẽ. Si prandere malũ nõ eſt, nec in foro prãdere malũ eſt, ſed prandere nihil mali eſt, ergo nec ĩ foro prandere malũ eſt. Hactenus tolerari poterat. Cyni 4 Turpe vbiq; turpe

cus ſyllogiſmus, verū quis ferat ſimiliter colligentē exonerare ventrē, aut reddere lotiū, aut habere rem cū vxore, aut exuere veſtes malū nō eſt, ergo nec in publico malū ē. Probis viris vbiq; placet verecūdia.

5 Quū in foro in conſpectu oīum fuiſſet operatus, vtinā, inquit, liceat ſic perfricto ventre, à fame quietum eſſe. Sentiens agitatione corporis acui ſtomachi orexim, à qua neceſſitate cupiebat eſſe liber. Itidem ſtudioſi grauiter ferunt à literis naturæ neceſſitatibus auocari.

6 Dicebat vſum atq; exercitationē quemadmodū in auctionibus extrariis, ita & in auctionibus virtutis & animi tū celeritatem quandā tū felicitatē parere.

7 Dicebat nec legem eſſe ſine ciuitate ſine lege.

8 Nobilitatem atq; hoc genus alia fortunæ decora dicebat nihil aliud eſſe q̃ velamēta malitię. Diuites enim quū aliis nihilo ſint meliores, tū peccant licētius, iuxta illud Flacci de diuite. Et qcqd volet, hoc veluti virtute peractum: ſperauit magnę laudi fore. Nobiles aūt pleriq; & hodie ſibi nihil nō p̄mittūt.

Bona fortunæ

9 Quū Xeniadę ſeruiret, amici agebant de illo redimendo. At ille nequaquā inqt, an neſcitis leones nō iis ſeruire à qbus alunt, ſed altores potius ſeruire leonibus. Nam leo vbicunq; eſt, ſemper leo eſt.

Libertas

10 Cū à letali ſomno eſſet experrectus, medicuſq; rogaret, qd ageretur. Recte, inqt, nam frater fratrē amplectitur. Alludens ad Homerū qui θάνατον & ὕπνον germanos finxit, quod ſomnus mortis ſit imago.

Iocus in morte

11 Rogatus quō ſe vellet ſepeliri, iuſſit cadauer abiici inhumatum. Tum amici volucribus ne & feris? Minime vero inquit, ſed bacillum prope me quo illos abigam ponite. Rurſus illi. Qui poteris, nō enim ſenties. Quid igitur inqt, mihi ferarum laniatus oberit, nihil ſentienti?

Sepultura

Quum Plato laudaret quẽdã hoc nomine, quod 12
erga omnes eſſet humaniſſimus. Quid inqt Dioge- Lenitas
nes illi tribuendum eſt, q tot annos in philoſophia mala
verſatus, nullũ hactenus affecit dolore? Sentiẽs pro
prium philoſophi munus eſſe mederi vitiis homi-
num. Id autem fieri non poſſe, niſi metu ac dolore.
Metu probri, dolore præſentis ignominiæ.

Idem in Lacedæmone pereregrinum quendã cõ 13
ſpiciens ſeſe ſtudioſe ad feſtum diem cõponentem, Feſtum
Quid facis inquit? An non quilibet dies viro bono ſemp ſa-
feſtus eſt? Senſit hunc mundum eſſe phanum deo pienti
dignum, in quo conſtitutus homo ſemper honeſte
velut in conſpectu numinis omnia cernentis verſa-
ri deberet. Detorſit huc prouerbium, quo dicitur pi-
gris ſemper eſſe feſtum.

Dicere ſolet adoleſcentibus, meretricum domos 14
ingredere, vt perſpicias quàm viles res, quanto emã Scorta
tur precio. Huc alluſit Terentius, hæc omnia noſſe
ſalus eſt adoleſcentulis.

Ad ſalutem opus eſſe dicebat, aut fidis amicis, aut 15
acribus inimicis eo quod illi monent, hi redarguũt Obiur-
vtriq; diuerſis qdem modis, ſed pariter proſunt, dũ gatio
per eos vitia noſtra diſcimus. Hoc Laertius tribuit
Antiſtheni, Plutarchus Diogeni.

Interrogatus à quodã, quo pacto maxime poſſet 16
vlciſci inimicum. Si teipſum, inquit, probum & ho- Vindi-
neſtum virum præſtiteris. Hoc q facit, & ſibi prodeſt cta opti-
maxime, & inimicum maxime diſcruciat. Nam ſi fun ma
dum conſpiciens bene cultum diſcruciat inimicus,
quid fiet, ſi teipſum viderit veris ornatum bonis?

Cũ Antiſthenem morbo decũbentem inuiſeret, 17
dixit. Nunquid amico eſt opus? Significãs in rebus Amicus
afflictis potiſſimum fidis amicis vtendum, q vel re conſola
opitulentur, vel conſolando moleſtiam mitigent. tor

18 Ad eundem alias, quoniã acceperat illum amore vitæ morbum ferre moleſtius, cum ſica ingreſſus eſt ad quem cũ Antiſthenes dixiſſet. Quis hiſce doloribus, inquit: dixi non vita.

Mors liberat à cruciatu

19 Corinthum profectus ludum ingreſſus eſt quem ibi Dionyſius regno pulſus aperuerat, audiuitq; pueros male cauentes. Interim ingreſſus Dionyſius, quoniam putabat Diogenem conſolandi gratia veniſſe. Humaniter inquit facis Diogenes hæc eſt rerum humanarum volubilitas. Imo inquit Diogenes, miror te etiamnum viuere qui tantum malorum in regno patraris, & video nihilo meliorẽ eſſe ludi magiſtrũ, quàm fuiſti rex.

Qui malus, vbiq; malus

20 Idem dicebat, cæteris mortalibus qbus res ſunt proſperæ vita iucunda eſt, mors odioſor, rurſus infelicib⁹ vita grauis eſt, mors optabilis. At horũ vtrũq; tyrannis eſt moleſtius. Siquidem vt viuũt inſuauius iis q mortem vehementer optant, ita mortem perinde metuunt quaſi vitam ſuauiſſime degant.

21 Cuidam oſtendenti horoſcopon, bellum inquit, hercle inſtrumentum ne fruſtremur cœna, ſentiens inutiles eſſe artes geometricas cum cæteris.

22 Alteri cuidam iactanti muſices peritiã, reſpõdit,
γνώμαις γὰρ ἀνδρῶν εὖ μὲν οἰκοῦνται πόλεις
εὖ δ᾽ οἶκος οὐ ψαλμοῖσι καὶ τερετίσμασιν, Ideſt.
Prudentia vrbes bene gubernat, at domus
Nec cantilenis, nec modis regitur probe.

23 Quũ Speuſippus paralyſi reſolutus vehiculo deportaretur in academiam, ac Diogeni forte obuio dixiſſet χαῖρε, is reſpondit. At non tu ſane, q quum ad iſtum ſis affectus modum, ſuſtineas viuere. Sentiens eſſe veri philoſophi ſponte mortem aſciſcere, poſteaquam deſiit eſſe vſui ad vitam humanam. Idq; fecit poſtea Speuſippus.

Quum puerum conſpiceret indecore ſe gerētem pædagogum illius baculo percuſſit dicens, Quur ſic inſtituis? Indicans primæ ætatis formatoribus potiſſimum imputandū eſſe, ſi adoleſcentes euadātmale morati, aut ſecus. Refert Aphthonius ac Priſcianus. 24

Cuidā probri gratia obiicienti paupertatem quū ipſe eſſet ſceleroſus, ob paupertatem inquit neminē vidi torqueri, ob maliciam multos. 25 Pauptas

Paupertatem appellabat virtutem αὐτοδίδακτον, ideſt quæ p ſe diſcitur, Diuitibus opus eſt multis præceptis vt frugaliter viuant, vt corpus exerceant laborib⁹, ne corporis ambitioſo cultu delectenē aliaq; innumera, quæ omnia ſeipſam docet paupertas. 6 Pauptas

Lacedæmoniis quibus merito prima laus debetē ī Apophthegmatibus, ſubiecimus tres philoſophos ſed in hoc genere præcipuos, quibus addemus totidem reges qui ciuilium dictorū gratia præ cæteris celebrantur ne lectorem turba rerum obruamus. 27

PHILIPPVS MACEDO.

X Græcorum regibus,mea ſentē‑tia nullus fuit quē cū Philippo rege Macedonum Alexādri magni patre conferamus,vel ingenii dexteritate vel dictorum vrbanitate.

1 Bonum nactus ne mutet

Is dicere ſolet Athenienſes ſibi magnopere beatos videri qui quotannis inuenirēt decem quos belli duces crearent,quum ipſe multis annis vnū duntaxat belli ducem repperiſſet Parmenionem. Significans inutile reipububliсæ ſubinde mutare duces, ſed ſatius eſſe quem idoneum ac fidum nactus ſis, eum non mutare. Tum in bello non referre q̄ multi ſint duces, q̄ bello gerendo accommodi.

2 Cum illi nuncium eſſet allatum, vno die multas res feliciter ac proſpere geſtas eſſet,nam eodem tēpore, Tethrippo vicerat in olympiis, & Parmenio Dardanenſes prælio fuderat, & Olympias ipſi maſculum fœtum erat enixa,porrectis in cœlnm manibus,exclamauit. Et o fortuna,inquit,pro tot tantisq́; bonis,leui quopiam malo me affice. Vir cordatiſſimus non inſolenter geſtiit ob rerum ſucceſſum ſed fortunæ indulgentiā ſuſpectam habuit,cuius ingeniū nouit,vt qbus exitium mollitur, his prius noua rerū proſperitate blandiatur. Huc pertinet quod de Polycrate Samiorum tyranno refert Plinius.

Inuidia fortunæ

3 Quum ſubactis Grçcis quidam ipſi autores eſſent vt ciuitates prçſidiis contineret,ne deficerent,malo inquit,diu bonus & commodus,quàm breui tempo

Metꝰma malus

re dominus appellari, Sentiens regnum quod bene
ficiis ac beneuolentia teneretur eſſe perpetuũ, quod
ui metuq́;, non eſſe diuturnum.

Diuturnitatis cunctos

Quidam petulantioris linguæ, maledicta conice 4
re ſolet in Philippũ hunc amici hortabãtur, vt eiice
ret in exiliũ. At ille negauit ſe hoc facturum. demirã
tibus quid ita, ne, inquit, oberrans inter plures male
de me loquatur. Quod maledicum non egit in cru-
cem, vel clementiæ erat quod ignouit, vel magnani
mitatis quod contempſit quod noluit expellere, pru
dentiæ. Plus enim n ocuiſſet.

Maledicus contemptus

Smicythus Nicanorem deferebat apud regem, 5
quod ſine fine de ipſo male loqueretur, qũuq́; ſua-
derent amici vt hominẽ accerſi iuberet, deq́; eo ſup
plicium ſumeret, Philippus ita rñdit, Nicanor nõ eſt
Macedonum peſſimus, videndum eſt igitur, necubi
nos ceſſemus in officio. Vt igitur cognouit vehemẽ
ter afflictum inopia, & tamen à rege neglectum fuiſ
ſe, iuſſit domum aliquod ad illum deferri. Hoc facto
quum rurſus Smicythus diceret regi. Nicanorem
apud omnes ſine fine prædicare laudes ipſius. Vi-
deris igitur, inquit, in nobis eſſe ſitum, vt bene aut
male audiamus. Immane quantum abſunt ab huius
principis ingenio, qui nunquam ſibi videntur ſatis
laudari, quum nihil faciant laudandum, nec ſtudent
beneficiis ſibi conciliare beneuolentiam hominum
ſed metui malunt quàm amari, cumq́; ſæpenumero
faciant deteſtanda, idq́; palàm tamẽ perit quiſquis
auſus eſt hiſcere.

In nobis eſt vt bene audiamus.

Aiebat ſe his q in republica Athenienſium admi
niſtranda primores eſſent, plurimam habere gratiã, 6
quod ſuis conuiciis efficerent, ſit ipſe tum oratione,
tum moribus euaderet melior; dum conor, inquit, il-
los dictis pariter ac factis mẽdacii, conuincere. O vere

Conuiciator vtilis

philoſophicum principis animũ,qui nouit etiam ex inimicis capere vtilitatem,ne qđ vulgus ſolet, hoc tm̃ ſpectare vt maledicos afficeret malo, ſed vt ipſe minus malus redderet illorũ maledictis admonitus

7 Ingratitudo tolerata

Quum Athenienſes quotquot apud Cheroneam capti fuerant gratis dimiſiſſet,illi vero etiam veſtes ſtragulasq́; repoſcerent,atq; hac de cauſa Macedones in ius vocarent,riſit Philippus,dicens, Quid? Nonne videntur Athenienſes arbitrari ſe à nobis in talorum ludo victos eſſe? Tam ciuiliter tulit victor victorum ingratitudinem, qui non ſolum gratias non agerent,quod ipſi & incolumes & gratias fuiſſent dimiſſi, verũ etiam criminarentur quod nõ ſimul & amictus & ſtragulas redderent,quaſi neſcirẽt quale eſſet ius belli,quaſiq́; nihil,aliud eſſet certare armis,q̃ certare talis,qui ludus eſt puerorum.

8 Iocus in morbo

Quum eſſet illi clauicula in bello fracta,ac medicus à quo curabatur,in ſingulos omnino dies aliqd poſceret,Sume,inquit,quantum voles, nam clauem habes. Ludens ancipiti voce. κλεὶς enim Græce & clauem ſonat qua aperitur ſcrinium aut hoſtium, & commiſſuram humericum pectore. Quid hoc animo ciuilius,cui & in dolore & erga auarum medicũ iocari libuit,nec ob cruciatum moroſior,nec improbitate poſtulantis offenſior.

9 Ioc⁹ ex vocabulis

Duo erant fratres quorũ alteri nomẽ Amphoteros,qđ Græcis ſonat ambo,alteri Hecateros, quod illis ſonat vterq;.Philippus itaq; animaduertẽs Hecateron eſſe cordatũ ac gerendis rebus accõmodũ, contra Amphoteron ineptũ ac degenerẽ,inuertit illis noĩa,dicẽs Hecaterõ eſſe,Amphoteron,Amphoteron aũt eſſe Vdeteron,id eſt neutrum. Significans alterum fratrum videlicet Hecateron,duorum in ſe virtutes complecti, alteri nihil relictum. Itaq; ei qui

Amphoteros dicebatur mutauit nomen in contra-
rium, vt οὐδέτερος diceretur, quaſi nullius precii.

Quibuſdam ipſi conſulentibus vt cum Athenienſi- 10
bus aſperius ageret, reſpondit illos abſurde facere, Clemen
qui homini cuncta ad gloriam tum agenti, tum pa- ter
tienti ſuaderent, vt gloriæ ſuæ theatrum abiiceret,
ſignificans ſeſe hoc agere non vt Athenas euerteret
ſed vt ciuitati celeberrimæ doctiſſimorum virorum
copia florenti ſuas virtutes probaret.

Duo pariter ſceleroſi ſeſe inuicem accuſabant, co- 11
gnoſcente Philippo, audita cauſa pronunciauit, vt Facetū
alter exularet Macedonia, alter illum inſequeretur. iudiciū
Hoc Græce ſonat iucundius, quod φεύγειν & ad fu-
gientem pertineat, & ad exulantem, fugientem autē
inſequimur. Neutrum igitur abſoluit Philippus, ſed
vtrunq; damnauit exilio.

Quum appararet in loco pulchro caſtrametari, & 12
moneretur illic non eſſe pabulū pro iumentis. Qua- Militia
lis, inquit, eſt noſtra vita, ſi etiam ad aſinorum com- miſera
moditatem viuere cogimur?

Quum arcem quandam ac præſidium capere de- 13
ſtinaſſet, valde munitā, atq; exploratores retuliſſent Auro ni
prorſus eſſe difficile, atq; adeo etiā impoſſibile, per- hil in ex
contatus eſt, num vſq; adeo difficile eſſet, vt nec aſi pugna-
nus auro onuſtus poſſet accedere, ſignificans nihil bile
eſſe tam munitū, quod auro non expugnetur. Quod
ipſum poetæ ſignificarunt fabula Danaes à Ioue
ſtupratæ, ſed deo in aurum verſo. Vnde Flaccus,
Aurum per medios ire ſatellites, & perrumpere
amat caſtra potentius ferro.

Quum hi qui apud Laſthenem erant, quereren- 14
tur, indigneq; ferrent, quod quidam ex Philippi co- Veritas
mitatu, dicerent ipſos proditores, Philippus reſpon-
dit Macedones eſſe ingenio parum dextro, ſed

plane ruſticanos, qui ligonem nihil aliud noſſent vocare quàm ligonẽ. Alludens ad illud prouerbiũ celebre, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων. Innuit autem illos reuera eſſe proditores. Ruſticana veritas quanq; rem ſuis nominibus appelat.

15 Filium Alexandrum admonere ſolet, vt cum Macedonibus comiter haberet conſuetudinem, vulgo interim conciliata beneuolentia vires ac robur ſibi parans, dum liceret alio regnante eſſe humanum, prudenter intelligens, vt nulla re melius conſtabiliri imperium, quàm ciuiũ beneuolentia, ita difficillimũ eſſe iam regnũ adminiſtranti erga quoſlibet eſſe humanum, non ſolum quod regia poteſtas oppoſita ſit inuidiæ, verum etiam quod reſpub. non poſſit eſſe incolumis, niſi ſcelera ſuppliciis coerceantur. Regibus enim hactenus temperanda eſt humanitas erga ciues, vt interim regiam tueantur autoritatem. Nam immodica bonitas ſæpe contemptum parit.

Regum humanitas

61 Eidem ſuadebat, vt eos qui in rep. pollerent autoritate tum bonos, tum malos ſibi conciliaret amicos, ac bonis quidẽ vteretur, malis vero abuteretur. Præcipua regum ars eſt nullum reiicere: ſed ad publicã vtilitatem omnium operam accõmodare. Quemadmodum deus vnicus totius mundi monarcha, malis geniis ac impiis hominibus abutitur ad vtilitatem eccleſiæ, Ita principes cordati norunt & probis & improbis vti, non quod ipſi per malos mali quippiam faciunt, ſed quod per malos puniunt malos. At multi ſunt principes, qui præpoſtere bonis abutuntur, malis vtuntur. Ad tyrannica negocia viros adhibẽt ſanctitatis opinione celebres, quo vulgus eſſe rectum ac pium quod agunt exiſtimet.

Bonis vti, malis abuti

17 Idem Philippus quum Thebis obſes eſſet, Philonis Thebani hoſpitio vſus eſt, multisq; inſuper ab

Beneficentia

eò beneficiis affectus. Is quum viciſſim à Philippo nihil muneris vellet accipere, ne me inquit Philippus beneficētia ſuperatum hac laude ſpolies, quod hactenus à nemine beneficiis victus fuerim. O animum imperio dignum. Pulchrius exiſtimauit benefaciendo quàm potentia vincere.

Cum multi bello capti venderentur, Philippus in 18
auctione ſedebat, ſublata veſte parum decore. Quidā igitur eorum qui vendebantur exclamauit, Parce mihi Philippe, paternus enim tibi ſum amicus. Philippo vero interrogante, quo pacto & vnde o homo cōflata eſt hæc amicitia? Tum ille, Volo, inquit, ꝓpius accedēs dicere. quū admiſſus eſſet, quaſi arcani quippiā dicturus, Demitte, inquit, chlamydē aliquantulū, nam ad iſtū modū indecēter ſedes. Mox Philippus, Hunc, inquit, ſinite abire liberū. Neſciebā enim illū mihi vere beneuolū & amicū eſſe. Non offenſus eſt rex tātus, nec ſimulatiōe, nec admonitiōe ignoti hominis, ſed ſimul & ſimulatione mutua ſimulationem texit, & tantillum officium magno libertatis præmio penſauit.

Admonitio grata

Quodā tempore ab hoſpite quodā inuitatus ad 19
cœnam, inter eundū plures forte obuios ſecū adduxit vmbras. Vbi ſenſit hoſpitē turbari, quod tā multis non ſufficeret apparatus, præmiſſo ad ſingulos amicos puero, iuſſit vt placentæ ſeruarēt locum, illi perſuaſi dum placentam expectant, paululū edebāt. Ita factū eſt vt cœna ſuffecerit omnibus. Faceto ioco ſimul & eluſit amicos, & hoſpitis pudori ſubuenit.

Vrbanū mendacium

Hipparcho Euboico vita defuncto, Philippus præ 20
ſe ferebat quam illius mortem acerbe ferret. Itaq; cuidam volenti dolorem ipſius mitigare dicentiq;, Attamen ille tempeſtiue deceſſit, iam natu grandis, ſibi quidem ipſi, inquit Philippus, tempeſtiue deceſſit,

Gratitudo

ſed mihi præpropere. Mors enim illum anticipauit, priuſquàm à me beneficium acceperit,noſtra dignū amicitia.Perquàm rarum eſt principem ſentire gratiarum affectus,ſed amicis pleriq; non aliter quàm equis vtuntur. Dum vſui ſunt curant, inutiles factos abiiciunt,eosq́; ſpoliát citius quàm beneficio iuuát.

Regnū virtute ambiendum

21 Vbi reſciuit Alexandrū filiū queri,quod pater ex pluribus fœminis gigneret liberos,ſic illū hortatus eſt,Ergo quū plures habeas regni competitores da operam vt honeſtus ac probus euadas, vt non per me,ſed per teipſum regnū obtinuiſſe videaris. Vir prudentia vere regia præditus,non conſolatus eſt filiū, ſed metū illius auxit quo magis extimularet ad virtutē,indicans illi nō aliter ſperandū paternū regnū,niſi ſe ſucceſſione dignū præberet,nec tam magnū eſſe regnū adipiſci,quàm regnum promeruiſſe.

Philoſophia regi neceſſaria.

22 Eundem hortabatur, vt auſcultaret Ariſtoteli cui traditus erat inſtituendus,daretq́; operam philoſophię.ne,inquit,multa cōmittas,quæ me feciſſe nunc pœnitet.Perſpexit egregius princeps neminem philoſophię expertem regno idoneum eſſe.Nec puduit fateri ſe multa per errorem feciſſe perperam, quod à teneris vnguiculis philoſophię pręceptis non fuiſſet imbutus.Nam qui experimentis diſcunt adminiſtrare regnum,licet ingenio feliciſſimo nati ſint, tamen & ſero & magno reip.malo tandem euadunt boni reges. At qui philoſophiæ præceptis præmunitus accedit,ſi adſit mens integra, vix poterit ab honeſto deflectere. Vbi ſunt interim qui literas ac philoſophiæ ſtudium clamant ad rempub. adminiſtrandam prorſus inutile?

Fuco nō credendum

23 Ex Antipatri amicis quendā in iudicū numerū aſſcripſerat.Verū poſt vbi cognouit illū tingere barbā & capillos,ſubmouit eum dicēs,qui in capillis fidus

non eſſet,eum in rebus gerendis non videri dignũ cui fideretur. Fuco vtebatur in tingendis capillis vbi non multum erat lucri,multo magis vſurus erat fuco in publicis negociis,vbi dolus interdum ingẽs adfert emolumentum. Et hanc oportet regum pręcipuam eſſe curam,vt cognoſcendis cauſis viros pręficiant incorruptos. Id qui fieri poteſt, vbi vendũtur iudicandi munia,& is deſignatur iudex, nõ qui vir melior eſt,ſed qui ad dandum prior, aut largior. At apud Philippum nec Antipatri tantum valebat autoritas,quin ſuſpectum è iudicum ordine moueret.

Machætæ cuiuſdam pro tribunali ſedens cauſam cognouit,ſed dormitabundus,nec ſatis attentus ad iuris æquitatem,itaq; ſententiam tulit aduerſus Machætam. Verum quum is exclamaſſet,ſe ab ea ſentẽtia appellare,rex iratus,ad quem inquit? Nam appellandi verbum monarchis eſt inuiſum. Hic Machętes ad te ipſum o rex,ſi expergiſcaris,& attẽtius audias cauſam. Ac tum quidem ſurrexit rex. Cæterũ poſteaquàm cauſam apud ſe melius perpendiſſet,intelligeretq; Machætæ factam iniuriam,iudicata quidẽ non reſcidit,ſed pecuniam qua damnatus fuerat Machætes,ipſe perſoluit. In vno facto quot regiæ virtutis argumenta. Non perſeuerauit iraſci & prouocanti,& ſomnolentiam publice obiicienti,ſed per ocium rem ſuo cum animo accuratius conſiderauit,iam ab ira liber. Sit hoc ciuilitatis regięq; moderationis,illud vero prudentię,quod ingenioſo commento ſic damnatum exemit damno, vt regiam tamen in iudicando autoritatem non proderet,mulctam priuatim perinde quaſi ipſe damnatus eſſet diſſoluit. 24 Iudex attẽtus.

Indignantibus Philippi amicis, quod Peloponneſii in Olympiacis ipſum ſibilis deriderent, præſertim beneficiis à rege affecti,hoc ſermone Philip- 25 Vrbane

pum extimulantibus ad vindictam. Quid igitur, in/quit, futurum eſt, ſi quid illis faciamus mali? Vrbaniſ ſime amicorum argumentum vertit in diuerſum. Si tam prauo ingenio ſunt, vt eos irrideant, qui de ipſis bene meriti ſunt, grauius nocebunt, ſi quis illos male factis prouocet. Hoc non ſolum moderationis & cle/mentiæ, verũ etiã eximiæ cuiuſdã magnanimitatis documentum fuit, ingratorũ ſibilos regẽ negligere.

26 Iudex ſe uerus Harpalus pro Cratete propinquo ac familiari ſuo qui iniuriarũ poſtulabatur, petiit à Philippo vt reus mulctam quidem ſolueret, ſed à cauſa liberaretur, nę damnatus hominum maledictis exponeretur. Hic vero Philippus, præſtat inquit, vt ipſe male audiat, quàm vt nos propter illum. Indulgebat amicis, ſed quatenus licebat integra iudicis opinione.

27 Pręfect⁹ vigilans In exercitu quum multo tẽpore dormiſſet, exper/rectus. Tuto; inquit, dormiui, vigilauit enim Antipa/ter. Subindicans non eſſe regium indulgere ſomno, præſertim in bello, ſed tamen hoc interdum abſq; periculo fieri, ſi rex habeat fidũ ac vigilãtẽ pręfectũ, Ita cum laude amici ſuam excuſauit ſomnolentiam.

28 Somnus excuſat⁹ Rurſus euenit, vt interdiu dormiẽte Philippo, Gręci qui multi ſimul ad oſtium cõuenerant, indigne fer rent, regẽq; incuſarẽt, quod ob illius ſomnolentiã nõ ſtatim admitterentur ad colloquium, hic Parmenio ſic regi patrocinatus eſt, Ne miremini, inquit, ſi nunc dormit Philippus, nam quum vos dormiretis, hic vi gilabat. Significans Græcis negligenter rem geren tibus, Philippum illis fuiſſe præſidio.

Quemadmodum ipſe fuit vrbanus, ita aliorum

29 De arte judicet artifex ſalſe dictis delectabatur. Itaq; quum cantorem inter cœnandum vellet reprehendere, deq; pulſu chor/darum loqueretur, Dii, inquit cantor, prohibeant o rex, ne tu me melius hæc noris. Ciuiliter & ſibi

vindicauit de arte iudicium,& regem non offendit,
meliorem illum iudicans,quàm vt cum muſico de fi
dibus contenderet.

Quin & aſperius dicta,modo tempeſtiue,æquo fe 30
rebat animo.Nam cum diſſidium haberet cũ Olym Admo-
piade vxore,cumq; Alexandro filio,Demaratum Co nitio li-
rinthium ad ſe venientem percõtatus eſt,quomodo bera
inter Græcos inuicem conueniret. Hic Demaratus,
ſcilicet: inquit, magnopere tibi curæ eſt Græcorum
concordia,quum qui tibi ſunt coniunctiſſimi,huiuſ-
modi in te ſint animo.Quid hic expectas,niſi vt rex
offenſus Demarati libertate, iubeat illum ab oculis
ſuis abduci? Immo quoniam Demarati ſermo ab ira
ad ſaniora ꝯſilia vocabat,rex ſeſe ad eius obiurgatio
nẽ compoſuit,poſitaq; ira rediit cũ ſuis in gratiam.

Anui cuidam pauperculæ Philippum appellanti 31
vt cauſam ipſius cognoſceret,quũ hac flagitatione Regum
frequenter obſtreperet illi,reſpõdit ſibi nõ eſſe ociũ. eſt audi-
cumq; anus inclamaſſet, Proinde ne rex quidẽ eſſe re oẽs
velis,Philippus admiratus aniculæ liberã vocẽ, nõ
illi ſolum præbuit aures,verumetiam alios audiuit.
Hoc idem Latini tribuunt Adriano imperatori.

Philippus quum audiſſet filium ſuum quodam in 32
loco ſcite ceciniſſe,ciuiliter obiurgauit,dicens, Non Artes re
te tui pudet,qui noris tam belle canere? Significans ge indi-
alias artes eſſe rege digniores. gne

Idem in palæſtra prolapſus,quũ ſurgens in pulue 33
re vidiſſet corporis veſtigiũ,Papæ,inquit,vt minimã ambitio
terræ partem natura ſortiti,orbẽ appetimus vniuer-
ſum? Vtinam hoc dictum inhæſiſſet animo filii,cu- 34
ius ambitioni orbis fuit anguſtus. Beneuo

Philippus Alexandrũ filiũ obiurgãs,quod largi- lẽtia vir
tionibus Macedonũ beneuolentiam conſectaretur, tute pa-
Quæ te, malum,inquit,ratio in iſtam ſpem induxit, randa

vt eos tibi putes fore fideles,quos pecunia corrupe- ris? An tu id agis,vt Macedones tę non regem ſuū, ſed præbitorem putent?

35 Athenienſes legationem ad Philippum miſerant. Lenitas Ea benigne audita,vt humaniter dimitteret,iuſſit il- los dicere,qua in re gratum facere poſſet Athenien- ſibus,hic Demochares excipiens, ſi teipſum, inquit, ſuſpendas. Is Demochares vnus fuit ē legatorū nu- mero ob linguæ procaciam dictus parrheſiaſtes. Ob tam inhumanum reſponſum indignantibus regiis amicis,Philippus compeſcuit eos,iuſſitq́; vt Therſi- ten illum incolumem dimitterent. Tum ad cæteros legatos conuerſus,Renunciate,inquit,Atheniēſibus multo ſuperbiores eſſe,qui iſta dicunt,quàm qui im- pune dicta audiunt. Tales demum animi regno digni ſunt.

ALEXANDER MAGNVS

1 In Philippi dictis nihil erat,quod præter vrbani- Indoles agilis tatem non etiam ad bonos mores conduceret, nec video quē Philippo iungamus congruentius quàm filium Alexādrum. Is puer etiamnum, quum Philip pus pater multa præclare feliciterq́; gereret,nequa- quam eo gaudebat,ſed ad pueros æquales ac colla- ctaneos dicebat,pater mihi nihil relicturus eſt. Illis contra dicentibus, Immo hæc omnia tibi parat. Quid profuerit,inquit Alexander, ſi multa poſſidēs agam nihil? Iam tum cognoſcas ſcintillam indolis ambitioſę & irrequietæ.

2 Idē quū leuitate corporis ac pedū celeritate pol- Regē regia decent. leret,patri hortāti vt in Olympiis ſtadiū decurreret Facerē,inquit,ſi reges habiturus eſſem cōcertatores. Et hic agnoſcas excelſum,nec cuiquam facile ceſſu- rum in certamine laudis & imperii. Nondū erat rex, & tamen non dignabatur niſi cum regibus cōmitti.

Quum

Quũ puella multa nocte ad Alexandrum eſſet 3
deducta, cum eo dormitura, rogauit rex vbi fuiſſet: Adulterium
tam diu illa reſpondente, ſe expectaſſe donec maritus iſſet cubitum, miniſtros accitos acriter obiurgauit. Reducite, inquit, hanc parũ enim abfuit, quin veſtra culpa fuerim factus adulter. Egregium caſtitatis exemplum, tum in iuuene, tum in rege. Nam apud illos ſimplex ſtuprum pro nullo crimine habetur. Apparet autem tum fuiſſe morem, q adhuc durat in Italia, vt vxores ſecubarent à viris, niſi ſi quando vocarentur.

Alexandro puero diis largius facieti ſuffitum, ac 4
ſubinde ad thus accurrenti. Leonides illius pædagogus, qui tum aderat, Heus puer, inquit, tum large facies ſuffitum, quum regionem deuiceris quę thus gignit. Poſt quum eam regionẽ obtinuiſſet, memor eius dicti, hac ſententia ſcripſit illi literas. Mitto tibi thuris & caſiæ talenta aliquot, ne poſthac parcus ſis erga deos, quum non ignores nos potitos regione odores gignente. Profuſio

Apud Granicum Martem experturus, hortabatur Macedones vt affatim pranderent, veluti poſtri die ex hoſtium cõmeatu cœnaturi. Præſens animus ac de belli euentu, fidens ac ſecurus. 5 Fiducia

Perillus vnus ex amicorum Alexandri numero, 6
filiabus ſuis ab Alexandro dotẽ petiit. Iuſſit rex illũ capere talenta quinquaginta, quũq; is reſpondiſſet, decem ſatis eſſe. Tibi qdem, inquit, ſatis eſt tantum accipere, mihi non ſatis eſt tantum dare. Præclare dictum, niſi virtutis indolem ambitio vitiaſſet. Liberalitas

Anaxarcho philoſopho iuſſerat quæſtorem dare 7
quantumcũq; ille poſtularet, cũq; quæſtor audita poſtulatione turbatus Alexandro indicaſſet, philoſophum petere centũ talenta. Recte, inquit facit, ſciẽs Liberalitas

ſe amicum habere, q tantum dare & poſſit & velit. Hic dubites vtrum potius admirari oporteat regiã ne libertatem in donãdo, an philoſophi improbitatẽ in poſtulando, niſi malumus hãc vocare fiduciã.

8 Mileti quum vidiſſet multas ſtatuas eorum qui in Olympiis ac Pythiis vicerant, easq́; prægrandes. Et vbi, inquit, erant tam magna corpora, quũ barbari veſtram vrbem obſiderent? Salſe taxauit illorũ ſtultam ambitionem, qui gloriarentur his, qui corporũ magnitudine viribusq́; præſtantes in ludicris certaminibus victorã reportaſſent, quũ i tãtis periculis nulli fuiſſent, q aduerſus barbaros ſe tales prçberẽt.

Fortitudo intẽpeſtiua

9 Quum regina Carum Adas illud haberet ſtudio vt aſſiduo mitteret Alexandro opſonia bellariaq́, p talium rerum architectos coquosq́; magna arte parata, Alexander ait ſeipſum habere meliores opſoniorum artifices, ad prandium quidem, nocturnum iter, ad cœnam vero, tenue prandium.

Frugalitas

10 Quodam tempore quum omnibus ad prælium apparatis interrogaretur, nunquid aliud præter hçc fieri vellet. Nihil inquit, niſi vt Macedonum barbæ radantur. Hoc dictum quid ſibi vellet admirante Parmenione: An neſcis, inquit, in prælio nullam anſam meliorẽ eſſe q̃ barbæ. Significabat comicus eſſe pugnandũ, in quo genere certaminis barbæ officiunt, quod his milites facillime poſſunt apprehendi.

Barbæ bello inutiles

11 Darius obtulit has conditiones Alexandro vt ab ipſo acciperet talentorum decem milia, & inſuper Aſiam ſecum ex æquo partiretur. Id quũ recuſaret Alexander. Ego inquit Parmenio accepiſſem ſi Alexander eſſem. Et ego inquit Alexãder, ſi Parmenio eſſem. Dario vero hunc in modum reſpondit, neq terram duos ſoles, neq Aſiã duos reges ferre poſſe. Et hic animi celſitudinem probare poſſis, niſi dictũ

Monarchia

impotentiam quandam dominandi ſaperet.
Quum in Arbelis de rerū ſumma periclitaturus 12
eſſet conflicturus cum mille hominū milibus ad pu interpre
gnandum inſtructis,adierunt illum milites aliquot tatio cō
ipſi bene volentes, deferebantq́; cæteros , quod in moda
caſtris inter ſe miſcerent ſermones , conſpirarentq́;
ne qd prædæ in regiū tentoriū deportarent,ſed ipſi
totum in ſuū verterent lucrum.His auditis ſubriſit
ſit Alexander,Fauſta,inquit,nunciantis. Siquidem Prędæ
audio ſermones virorum ad vincendū non ad fu cōtēptus
giendū animatorum.Nec illum fefellit diuinatio,plu
rimi namq; milites regē adiere dicentes:Bono ani
mo eſto res,neq; metuas hoſtium multitudinem,ne
pedorem quidem noſtrum ferrre poterunt.
Idē inſtructa iā ad præliū acie, quū cerneret mili 13
tē quendā id tēporis amentū telo adaptantē,vt in Seruus
utilē ſubmouit ab exercitu,q tum demū, appararet appara
arma quū his vtendi tēpus adeſſet. Hoc inter ſtrata tus
gemata magis cōmemorandū erat q̄ inter apoph
thegmata quemadmodum & hoc quod ſubiiciam.
Legebat Alexander epiſtolā à matre miſſam,quę 14
arcana quædā & calumnias aduerſus Antipatrū cō Silentiū
tinebat,ſimulq́; vt ſolet,cū rege legebat Hephæſtiō
nec eum rex vetuit legere,ſed perlecta epiſtola anu
lū ſignatorium è digito detractū ori illius appreſ
ſit,hoc geſtu admonens vt arcana contineret. Exē
plum inſignis de amico fiduciæ,tum etiam huma
nitatis egregiæ,q calumnias latius ſpargi noluerit,
licet inuiſum haberet Antipatrum.
In Ammonis templo quum à vate dictus eſſet Io 15
uis filius,Nihil: inquit,mirum,nam Iupiter omnium filii deo
quidem natura pater eſt, ſed ex his optimos quoſq; rum qui
perculiariter ſuos facit. Modeſtiſſime interpretatus
eſt oraculum,nam vates per adulationē dixit illum ce

filium Iouis.quaſi ſic è Ioue prognatus eſſet,quẽad
modum Hercules creditus eſt eſſe Iouis filius. Ale-
xander falſus eſt Iouem natura autorem ac parentẽ
eſſe oĩum,ſed eos demum peculiariter pro ſuis filiis
agnoſcere, q̃ virtute ac pręclare geſtis proxime ad
diuinã naturã accederent. Ea eſt oĩbus benefacere.

16 Quũ in bello crus eſſet illi ſagitta vulneratũ mul
Modeſtia tiq́; accurrerent, q̃ ipſum frequenter deũ appellare
conſueuerant,exporrecta hilariq́; fronte ad Home-
ri carmen alludens dixit.His ſanguis eſt quem vi-
detis loquorq́; qualis diuis ſolet emanare beatis. Ni
mirum irridens adulatorũ vanitatem, quũ ipſa res
declararet ipſum nihil aliud eſſe q̃ hominem.

17 Nonnullis Antipatri frugalitatem laudantibus,
hypocriſis quod alienam ab oĩbus delitiis auſteramq́; vitã age
ret. Foris inquit, Antipater albo vtitur pallio, intus
vero totus eſt purpureus. Notant fictam illius parſi-
moniam,quum eſſet alioqui ambitioſiſſimus.

18 Quũ hyeme frigidoq́; cœlo apud amicũ quendã
Parſimonia conuiuio acciperet foculum exiguũ & ignis puſillũ
aut ligna,inquit,inferte,aut thus. Subnotans conui-
uatorem lignis ſuis parcere, perinde quaſi thus eſ-
ſent,quum in rigore tanto nec thuri parcendum eſ-
ſet,ſimul ſatis eſſe ignis ad faciendum ſuffitum diis
at parum ad depellendum frigus.

Quum apud Antipatridem cœnaret,isq́; ad cœ-
19 nam formoſam pſaltriam induxiſſet. Alexãder aſpe
Continentia ctu motus in illã exarſit,mox rogauit Antipatridem
nunquid ipſe mulieris amore teneretur, illo confi-
tente,O ſceleſte,inquit, non tu protinus abduces è
conuiuio mulierem? Quantum ille animus aberat à
conſtupranda aliena vxore, qui tantopere ſibi me-
tuit ab amica hoſpitis?

20 Rurſum quũ Caſſander Pythonem Euii tibicinis

amaſium per vim oſculari vellet, idq; Euium ægre ferentem ſenſiſſet Alexander, iratus exiluit in Caſſandrum clamans, Ita ne per nos ne amare quidem quicquam licebit? Non erat regi, ſi ſeipſum præſtaret continentem, niſi & præfectos haberet ſui ſimiles. Quando autem paſſus fuiſſet à ſuis per vim cōſtuprari filiā aut vxorē honeſti ciuis, q tibicini ſuos amores etiā ab oſculo voluit eſſe inuiolatos? Denique quod duces peccarent arbitratus eſt ad ſe pertinere. Conti nentia

21 Quum è Macedonum numero ad mare remitteret valetudinarios ac mutilos debilesq;, proditus eſt quidam qui ſe inter ægrotos aſcripſerat quum non ęgrotaret. Is quum ad Alexandri conſpectum adductus eſſet, & examinatus fateretur, ſe morbum præte xuiſſe ob amorem Teleſippæ, quę ad mare fuerat profecta, percontatus eſt Alexander, cui negocium retrahendæ ad exercitum Teleſippæ delegaretur. Cęterum vt cognouit eam eſſe liberam. Perſuadeamus igitur, inquit, o Antigenes Teleſippæ, vt nobiſcum maneat. Nam vim admouere liberæ, non eſt noſtrum. Sic indulſit amori ſtrennui militis quem in exercitu retinere cupiebat, vt ingenuam mulierem redire nollet niſi perſuaſam. ciuiliter

22 Cum Gręci qui apud hoſtes ſtipendium faciebāt veniſſent in poteſtatem Alexandri. Athenieſes, quidem iuſſit in compedibus ſeruari, quod quū ex publico ſtipendium haberent, tamen apud hoſtes meruiſſent, ſimiliter & Theſſalos, quod regionem optimam nacti, non eam colerent, Thebanos vero dimiſit, dicens, His per nos nihil eſt reliquum neque ciuitas, neque agri. Ita moderatus eſt pœnam, vt mortem commeritis non indiceret niſi vincula, & culpam eorum qui neceſſitatem excuſare poterant in ſe tranſtulit. Moderatio pœne

22 Ex Indis quendam ſagittandi arte cũ primis cele
Gloria brem,adeo vt etiã per annulũ ſagittam mittere di-
uita cha ceret,quum in bello cepiſſet,iuſſit artis ſuæ ſpecimẽ
rior ædere recuſantem iratus rex necari iuſſit.Quũ du-
ceretur,homo dixit his à qbus ducebatur,ſe multis
diebus non exercuiſſe artem,eoq; remuiſſe ne aber-
raret.Id vbi renuntiatum eſt Alexandro,quod non
cõtumatia,ſed ignominię metu recuſaſſet, admira-
tus ingenium glorię ſtudioſum,dimiſit illum dona-
tum eo quod mortẽ oppetere maluiſſet,q̃ fama ſua
videri indignus. Hic apparet non omnino vanum
eſſe quod prouerbio iactatum eſt: Simile ſimili eſſe
amicum. Alexander gloriæ ſupra modum appetens
ſimilem affectum in aliis amabat.

23 Taxiles vnus è numero regum Indię, occurrens
certamẽ Alexandro,ſic illum affatus eſt.Prouoco te, inquit,
vere re- non ad pugnam neq; ad bellum,ſed ad aliud certa
gium minis genus,Si inferior es,à nobis accipe beneficiũ
ſin ſuperior,nobis benefacito.Cui Alexãder, Atqui
inquit,ob hoc ipſum inter nos certandum eſt, vter
benefaciendo ſuperet alterum.Et humaniſſime cõ-
plexus illum,non ſolum non ſpoliauit ditione, ſed
auxit etiam.

Cum audiſſet de rupe quadam apud Indos,quæ
24 ob ſublimitatem velut auibus inacceſſa ἄορνος dicit,
Viri for- quod ipſe quidem locus expugnatu difficilis eſſet,
tis fidu- ſed qui eum teneret formidoloſus.Nunc inquit, lo-
cia cus captu facilis eſt,ſignificans nihil prodeſſe muni
menta,niſi vir fortis ea tueatur. Arx enim non tam
foſſis ac muris tuta eſt quàm viris.

Cũ alius qdam rupem teneret inexpugnabilẽ,vt
25 putabatur,ſemet Alexandro dedidit, at Alexander
Fides in non ſolũ eius ditionis principem eſſe iuſſit,verum-
dedi[tũ] etiam addidit,dicẽs,Hic homo mihi videt ſapere.

qui ſe maluit bono viro, q̃ loco munito concredere.

Rupe capta quum amici dicerent illum egregiis 26
geſtis Herculem ſuperaſſe. At ego, inqt, meas res ge Herculẽ
ſtas in imperio, ne verbo quidem cum his quæ geſ cõtẽpſit
ſit Hercules arbitror conferendas. Adulabantur illi Alexan-
ſed huius animo nulla ſatisfaciebat adulatio. der

Quoſdã ex amicis mulctauit, quod in ludo aleæ 27
ſenſiſſet eos non ludere. Siquidem multi ſunt q in
hoc ludo velut in re maxime ſeria verſantur. Non
enim ludunt, qui fortunas ſuas omnes interdum &
liberos, aleæ permittunt arbitrio.

Inter amicos quos habebat præcipuos ac potẽtiſ- 28
ſimos, oĩum maxime videbatur honorare Craterũ Amicus
ſed omniũ maxime diligere Hephæſtionem. Crate-
rus enim, inqt, amat regẽ, Hephæſtion amat Alexã-
drum. Id Græce iucundius dicitur, φιλοβασίλευς & φι-
λαλέξανδρος. Sentiens Craterum in his quæ ad regiã
dignitatem attinebant præſtare fidum amicum, He-
phæſtionem priuato quodam affectu diligere Ale-
xandrum. Pariter itaq; licet diſſimiliter amantibus
diuerſa ratione perſoluit præmium Craterum orna-
uit dignitate, Hephæſtionem ad intimam admiſit
familiaritatem.

Xenocrati philoſopho quinquaginta talenta do-
nõ miſit, ea quũ ille recuſaſſet accipere dicens, ſibi 29
nõ eſſe opus, interrogauit an ne amicũ qdẽ vllũ ha- Liberali-
beret cui eſſet opus. Nã mihi inquit, vix Darii opes tas
in amicos ſuffecerunt. Hic vtrius animum magis ad
mirari conueniat, nondum ſtatui, regis ne tam ad li-
beralitatem propenſum, an philoſophi, q tantũ mu-
nus à tanto rege vltro delatum remiſerit.

Porus rex ab Alexander deuictus, quũ ab eo poſt 30
pugnam rogaret dicẽtẽ, Quomodo te tractabo? Re- Regali-
galiter, ait: Rurſus ſubiicienti Alexandro, Num quid ter

etiam aliud? Omnia,inquit Porus,complectitur hoc verbum,regaliter. Alexander & prudentiam,& fortitudinem viri admiratus,latiorem ditionem illi addidit ea quam prius obtinuerat. Supplici & ad pedes abiecto minus conceſſiſſet. Adeo diligebat animoſus iuuenis impauidos animos. Q. Curtius aliquãto ſecus narrat. Interrogatus Porus quid ipſe victorem ſtatuere debere cenſeret. Quid hic inquit,dies tibi ſuadet, quo expertus es q̃ eſſet caduca felicitas. Submonuit regem vt modeſte ſua fortuna vteretur memor ipſi poſſe accidere,quod accideret Poro.

31 Animus vere regius — Cũ accepiſſet eſſe quendam qui conuiciis ipſum impeteret. Regium eſt,inquit,quum facias bene,audire male. Nihil hoc dicto generoſius, quanq̃ idem & aliis aſcribitur.

32 Morti proximus ad amicos reſpiciens dixit. Magnum epitaphium video futurum, præſentiens res ab ipſo geſtas multorum eloquentia celebrandas. Nec eum ſua fefellit diuinatio.

33 Cum Darii filias haberet captiuas,demiſſis oculis eas ſalutabat,idq; raro, ſibi metuens ab illarum inſigni forma. Apud familiares autem dicere ſolet, Dolores oculorum ſunt Perſicæ puellæ.

34 Artes — E dicto vetuit,ne à quoquam pingeretur prçterq̃ ab Apelle aut à quoquam ære ſculperetur præterq̃ à Lyſippo, artificibus illius ætatis prçſtantiſſimis, Nam hoc quoq; iudicabat,ad principis dignitatem pertinere. Cũ Cherilo poeta pactus erat vt pro vno quoq; bono verſu Philippicum acciperet aureum, pro malo colaphum.

35 Liberalitas — Idem interrogatus vbi ſuos reconderet theſauros,Apud amicos,inquit,ſignificans facultates nuſq̃ reponi tutius. Cum enim res poſtulat,redeunt ad te cum fœnore,

Cum nuncius quidā gaudio geſtiens, porrectaq́; 36
manu accurreret, rem proſpere geſtam narraturus, Pręco re
Quid mihi bone vir magni nunciabis, niſi nuncies rum ge-
Homerum reuixiſſe? ſignificans omnium præclare ſtarum
geſtorum gloriam abolendam, niſi contingeret talis
præco qualis fuit Homerus.

Ciuitas quędam vt ab armis Alexandri quietem 37
haberet, obtulit illi partem agrorum, & pręterea rerū Impioſè
omnium dimidium. Cui ſic reſpondit. Hoc animo
veni in Aſiam, non vt acciperem quod dediſſetis,
ſed vt vos haberetis quod reliquiſſem.

Alexander habebat Eudęmonicum philoſophū, 38
ſed quouis paraſito adulantiorem. Hic quum aliquā- Adula-
do tonaret vehementer, adeo vt omnes expaueſce- tio
rent, dixit Alexandro. Quin tu tale quippiam facis
Alexander fili Iouis? At ille non ferens tam abiecti
philoſophi vocem, ridens ait, Nolo enim formidabi-
lis eſſe, quemadmodum tu me doces, qui Satraparū
ac regum capita me iubes ſuper cœnam apponere:
Sic Athenęus. Plutarchus in vita ſecus aliquanto.
Quid mihi ſuccenſes, quod piſces apponam in con
uiuio, ac non potius Satraparum capita?

Alexander quum hyeme duceret exercitum aſſi- 39
dens igni, recognoſcere prętereūt eis copias cœpit, Ciuiliter
quumq́; videret ſenem quendam horrentem frigore
& ad ignem ſtautem, conſidere loco ſuo iuſſit, dicēs
Si in Perſide natus eſſes, in regia ſella ſedere tibi ca
pitale foret, in Macedonia nato conceditur.

Alexander etiam num adoleſcens vidēs patrem 40
Philippum equum præferocem, nec vllum ſeſſorem Indoles
tergo patientē, velut inutilem abiectum ire, Qualem excelſa
inquit, equum iſti perdunt, dum illo per imperitiem
ac molliciem vti neſciunt. Cumq́; mira arte ſine ver
beribus tractaſſet equū, tandē cōſcenſum ad curſum

admiſiſſet, tũ calcibus vſus eſt, ac molliter flexis habenis quum equum reduxiſſet, deſcendentis caput exoſculatus pater, Aliud, inquit, o fili tibi par regnũ quęre, quando iam te non capit Macedonia. Præſagiit vir prudens tam excelſę indoli nõ ſuffectură paternã ditionẽ. Sed equus ille nos admonet, multa bene nata ingenia perire vitio inſtituentiũ, q ferè neſciunt impare, niſi ex eqs generoſis reddiderint aſinos.

41 Pietas in præceptorem — Idem Ariſtotelem, cui puer formandus fuerat traditus, ſumma veneratione proſequebatur, dicens, ſe illi non minus quàm patri debere, quod à patre viuendi, à præceptore bene viuẽdi initium accepiſſet.

42 Animoſe — Quum pirata captus ad ipſum deductus eſſet, rogatus qua re fretus auderet infeſtare maria, compendio reſpondit, Ego, inquit, quoniam id vnico nauigiolo facio, pirata nominor, tu quum idem facias magna claſſe, rex appellaris. Alexãder admiratus intrepidum animum, donauit illi vitam.

43 Oraculum — Idem Delphos profectus, quum ſacerdos negaret ſe conſulturam deum, quod dies eſſent nefaſti, quibus ne oraculis quidẽ loqui phas eſſet, vi pertracta ſecum ſacerdote templum aſcendit. quumq́; illa importunitate victa diceret, Inuictus es o fili, Satis, inqt Alexãder, oraculi ẽ, mulieris vocẽ reſpõſi loco duces.

44 Fiducia euentus — Poſteaquam in expeditionem profectus regias opes penè omnes in milites ac duces diſtribuiſſet, roganti Perdiccę, Quid tibi nunc rex ſupereſt? Spes, inquit, Hic Perdicca, Hęc, inquit, nobis commilitonibus tuis futura communis eſt, & prædium quod ipſi deſignarat Alexander recuſauit. Tanta erat fiducia bene ſucceſſuram expeditionem.

45 Iudex incorrupt⁹ — Idem initio quum in cauſis capitalibus ſederet iudex, accuſatori alteram aurem occludebat, rogatus quur id faceret, Alteram, inquit, integram ſeruo reo.

Quũ Philoxenus claſſis præfectus Alexandro ſcri 46 Integritas
pſiſſet, Tarentinum quendam Theodorũ eſſe apud ſe, pueros habentem inſigni forma venales, ſi vellet emere, indigne tulit, apud æquales ſubinde clamitans, Quid in me Philoxenus tam obſcœnum animaduertit, vt mihi tantum probri conciliaret?

In Calliſthenem nequaquam ſeſe accõmodantem 47 Seruire tempori
aulę regię moribus, ſed & dictis & geſtu præ ſe ferentem nihil ibi placere, dixit hunc verſiculum.
Μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐκ αὑτῷ σοφός. Ideſt.
Sapientem ego odi, qui ſibi ſapit nihil.

Niſam expugnaturus quũ videret milites deterreri 48 Exẽplũ ducis
fluminis quod ciuitatẽ ꝑterlabitur profunditate, exiliit, o me oĩum deterrimũ exclamãs, q natare nõ didiceri, moxq́; clypeo ꝑ ſubere inix⁹ prim⁹ tranauit.

Illum profectus Achillis ſtatuam coronans, O te 49 Præcipua bõa
felicem, inquit, Achilles, cui viuo talis amicus, mortuo talis contigerit præco. De Patroclo loquens & Homero, quorum ille fidiſſimus Achilli fuit amicus, hic defunctum Iliade tota celebrauit.

Duabus potiſſimum rebus, quum deus à multis 50 Quęnos admonẽt mortalitatis.
prædicaretur, ſe quod mortalis eſſet deprehendere dicebat, ſomno & coitu, quod hæc præcipue proderent humani corporis imbecillitatem, ad cætera inuictus erat. Somnus enim mortis imago eſt, & coitus ſpecies eſt morbi comitialis.

Darii regiã ingreſſus, quũ vidiſſet ſublime cubiculum, 51 Deliciæ indignę princip.
& in eo ſtratum, mẽſas cæteraq́; omnia mirifico ornatu inſtructa, Hoccine, inquit, erat imperare? Sentiens non eſſe regium huiuſmodi delitiis indulgere.

Idem lectum ingreſſus excuſſis accurate palliis 52
dicere ſolet, Nunquid hic delicatum aut ſuperfluum mater addidit? Adeo abhorrebat à muliebribus delitiis.

53 Literarũ amor — Quum delato ad ipſum ſcriniolo, quo nihil inter opes Darii precioſius pulchriusue repertum eſt, quæreretur in quem vſum deſtinandum eſſet, aliis aliud ſuadentibus, dixit, Huic optime ſeruandus dabitur Homerus. Sentiens nullum eſſe theſaurum illo precioſiorem. Ita viſum eſt iuueni, qui ſe totum ad exemplar Achillis componebat.

54 Ingenue — Idem hortante Parmenione, vt noctu hoſtem adoriretur, alioqui ſummum fore diſcrimen, ſi palàm cũ tanta multitudine Martem experiretur. Si quidẽ ex fragore procul velut è pelago reſonãte, coniectabãt immenſum eſſe numerum. Nõ furor, inquit, victoriã, recuſans tenebrarum præſidio vincere.

55 Matris lachrymæ — Quum legiſſet prolixam epiſtolam ab Antipatro ſcriptam, in qua multæ inerant aduerſus Olympiadẽ calumniȩ, Ignorare videtur, inquit, Antipater, quod vna matris lachryma multas delebit epiſtolas.

56 Cãdide — Quum ſenſiſſet ſororem ſuam cum iuuene quodã eleganti forma conſuetudinem agere, nihil offenſus eſt, ſed dixit, Concedendum eſſe, vt illa quoq; aliqua ex parte regno frueretur. Multum diſſentiens ab animo Cæſaris Auguſti, qui nihil acerbius tulit, quàm filiæ neptiumq; laſciuiam.

57 Ambitio inſatiabilis — Quum audiſſet Anaxagoram diſſerentẽ, innumerabiles eſſe mundos, illachrymaſſe dicitur. Rogantibus nunquid accidiſſet lachrymis dignum, An non videor, inquit, merito flere, qui quum mundi ſint innumerabiles, nos nõdum vnius domini facti ſumus?

58 Philippus à Triballis in prælio vulneratus eſt femore lancea traiecto, opera chirurgi liberatus periculo mortis, dolebat claudicationis deformitatem contractam manere. Cui Alexander, Ne verearis, inquit, in publicum prodire, ſed gradum mouens virtutis tuæ potius memineris. Hoc & aliis aſſcribitur.

Si quando in colloquiis aut conuiuiis incidiſſet 59
contentio de carminibus Homeri, aliis alia præferen Compa-
tibus, hoc vnice probauit Alexander. ratio car
Ἀμφότερον βασιλεὺς τ᾽ ἀγαθὸς, κρατερὸς τ᾽ αἰχμητής. Ideſt. minum
Dux bonus atq; idem validus pugnator in armis. Homeri
Addebat Homerũ hoc verſu virtutẽ Agamemnonis corum
prædicaſſe, Alexandri vaticinatum eſſe. Iliad. γ.

Quum tranſmiſſo Helleſponto Troiam inuiſeret, 60
veterum heroum res geſtas animo reuoluens, quidã Muſica
ſi vellet, pollicitus eſt ſe Paridis lyram daturum. Hic digna
Alexander, Minime, inquit, illa mihi eſt opus, quum duce
Achillis lyram habeam. Hac vir ſtrennuus fortium
virorum laudes canere conſueuit, quum Paris ſua
lyra molles ac laſciuos modulos incineret.

Quodã tẽpore Darii mulieres inuiſit vnà cũ He- 61
phæſtione. Hunc quũ eſſet eodem ornatu quo rex, Huma-
corpore etiam maior, Syngambris Darii mater pro nitet
rege adorauit. Eadem quũ ex nutibus adſtantiũ in-
tellexiſſet errorem ſuum, perturbata denuo ſalutauit
Alexandrum. Tum Alexander, Nihil eſt o mater
quod turberis. Nam & hic Alexander eſt. Sentiens
amicum eſſe alterum Alexandrum.

Cum in Hammonis templum veniſſet, ſacerdos 62
grandæuus illum ſalutauit, Salue fili, & hanc appel- Adula-
lationem à deo habeas. Tum Alexander, Accipio eã tio
o pater, & poſthac patiar tuus dici, ſi mihi totius or-
bis dominium conceſſeris. Sacerdos recepit ſe intro
& quaſi conſulto deo reſpõdit, Iouem certo promit-
tere quod peteret. Hic Alexander, Scire cupio num
quis ſuperſit multus eorum qui patrem meum inter
fecerunt. Ad hęc ſacerdos, Philippi, inquit, interfecto-
res omnes dedere pœnas, ſed patri tuo nemo morta-
lium poteſt tendere inſidias, ſignificans illum eſſe
Iouis non Philippi filium.

63 Cum Darius numeroſiſſimum exercitum inſtruxiſſet, Alexander profundiſſimo ſomno correptus eſt, adeo vt nec interdiu potuerit expergiſci, tandē imminēte periculo amici ingreſſi regē excitarunt, qui quū dicerēt, ſe mirari in eo rerū ſtatu tantā regis ſecuritatem, Magna, inquit Alexāder, animi moleſtia me Darius liberauit, qui vires ſuas omnes in vnum contraxit, vt liceat vno die de ſumma rerum decernere.

Animo/ ſe

64 Alexandro Magno Corinthii per legatos ius ſuæ ciuitatis detulerunt. Hoc officii genus quum riſiſſet Alexander, quidam è legatis. Nulli, inquit, ciuitatem vnquam donauimus præterquàm tibi & Herculi. Hoc audito lubens accepit oblatum honorem, quē illi commendabat partim raritas, partim cum Hercule laudatiſſimo viro ſocietas.

65 Dū in obſidione cuiuſdā vrbis infirmiſſima mœnium quærit, ſagitta ictus eſt, nec tamen ab inſtituto deſtitit, mox quū repreſſo ſanguine ſicci vulneris dolor creſceret, & crus equo ſuſpenſum paulatim obtorpuiſſet, coactus quod cœperat omittere, ac chirurgū accerſere, Omnes, inquit, me prædicant Iouis eſſe filium, ſed vulnus hoc hominem eſſe me clamat.

66 Zenophantus certis modis Alexādrum ad arma ſolet concitare. Eam muſices vim admirantibus cunctis, quidam ait, Si tantus artifex eſt, incinat modulos quibus illum à bellis reuocet, Sentiens non eſſe magnæ artis hominem eo perpellere, quo ſuapte natura pronus eſt.

ANTIGONVS REX MACEDONVM.

1 Antigonus in extorquendis pecuniis acer erat ac rigidus. Cuidam itaque dicenti, at non talis fuit Alexander, Merito, inquit, nam ille metebat Aſiam, ego culmos lego. Sentiens opulentiſſimam Aſiam prius

Feſtiui/ ter

ab illo ſpoliatam, ſibi à ſpoliatis corradendum quod poſſet.

Milites quoſdam videns thoracibus & galeis indutos ſphæra ludere, delectatus eſt hoc ſpectaculo, ac duces illos accerſi iubet, vt eos coram illis laudaret, verum vbi nunciatum eſſet duces bibere, præfecturas illorum militibus dedit, qui ſphæra luſerant armati, ſimul & ducum ignauiam puniens, & militum ſtrennuitatem honorans. 2 Seuere

Cum omnes admirarentur quod quũ initio regni durior fuiſſet, ſenex factus clemẽter ac placide regnũ gubernaret, Prius, inquit, opus erat regno, nũc gloria & beneuolentia, Sentiens regnum armis & auſteritate frequenter parari, ſed non niſi honeſta opinione ciuiumq; beneuolentia retineri. 3 Regni ſtabilitas

Idem filio Philippo multis præſentibus percontanti ac dicenti, quando caſtra mouebimus? Quid inquit? num metuis ne ſolus tubam non audias? Notans adoleſcentis imperitiam, qui hoc patrem multis audientibus percontaretur, quum in bello celanda ſint conſilia principum, ſed quoties caſtra mouenda ſunt, tum omnibus tuba dat ſignum. 4 Silentiũ in bello

Cum adoleſcens inſtitiſſet, vt hoſpitium nanciſceretur apud viduam treis habentem forma decente filias, accito hoſpitiis deſignandis præfecto, Non expelles, inquit, filium meum ex loci anguſtia? Nõ prodidit adoleſcentis affectum, qui ſciebat illum captare quod amaret, ſed excuſauit ædium anguſtiã in qui bus vidua cum tribus filiabus ageret. 5 Caſte

A graui morbo poſteaq̃ conualuerat, Nihilo peius eſt, inquit, ſiquidem hic morbus ſubmonuit nos, ne animo efferamur, quum ſimus mortales. Quis docuerat ethnicum regem philoſophiam Chriſtiano dignam animo? Deplorabant amici ceu magnum 6 Morbus vtilis

malum, quod tam grauiter ęgrotaſſet, ille interpretatus eſt ex morbo plus acceſſiſſe boni quā mali. Corpus extenuarat, ſed animum reddidit modeſtiorem, corporis robori nonnihil detraxerat, ſed animo detraxit inſolentiam, morbum lõge periculoſiſſimum. Proinde non peſſime res habet, quum leuior morbus arcet pellitue maiorem.

7 Hermodotus Antigonũ in carmine ſcripſerat Iouis filium. Is hoc legens, iſtius, inquit, rei nequaq̃ mihi conſcius fuit Laſanophorus ille, perq̃ facete ridẽs poeticam adulationem, pariq́; modeſtia ſui generis humilitatem agnoſcens. Laſanum autem matula fictilis eſt. Quod ſi Iouis erat filius, ea res hactenus fefellerat & ſeruum matulam in cubiculo ferre ſolitũ, & Antigonum filium.

Modeſte

8 Quodam dicente, omnia regibus honeſta iuſtaq́; eſſe. Sunt per Iouem, inquit, barbarorum dũtaxat regibus, at nobis ea duntaxat honeſta ſunt, quæ honeſta ſunt, & ea tantum iuſta, quæ iuſta ſunt. Grauiter retudit adulatricem vocem, volentis omnia licere regibus. Non enim rex eſt honeſti iuſtiq́; regula, ſed honeſti iuſtiq́; miniſter eſt. Atque vtinam ſimiles voces non audiant Chriſtianorum aures, aut ſi audiant, ſimili ſeueritate reiiciant. Quid enim aliud dicunt, qui occinunt. Quod principi placuit, legis vigorem habet, qui negant principem teneri legibus, qui tribuũt illi geminam poteſtatem, ordinatam & abſolutam, quarum altera poſſit quod leges, pacta, & fœdera poſtulant, altera quodcunq; libuit.

Regib⁹ honeſta tantum licent.

9 Frater Antigoni Marſyas litem habebat, ſed à rege poſtulabat vt cauſa domi cognoſceretur. Cui Antigonus. Si nihil, inquit, pręter ius agimus, melius fiet in foro, cunctiſq́; audientibus. Non impetrauit hoc à rege fraternus affectus, vt vel tantillũ de iure cõcederet

Seuere

cederet

cederet. Ipſum aũt hoc dilẽmate conſtrinxit, ſi iniũſtam cauſam habere te ſcis, quur litigas? Sin iuſtam, quur fugis hoĩum conſcientiam, & ad domeſticas latebras rem fori pertrahis, non cariturus ſiniſtra ciuum ſuſpitione, etiam ſi bonam cauſam viceris?

10 Quũ aliqñ tempore hyberno compuliſſet caſtra transferri in locũ vbi non erat rerũ neceſſariũ copia atq; hac de cauſa milites qdam in regẽ maledicta congererent, ignari ipſum eſſe in proximo, virga tẽtorii vela diduxit, flebitis, inquit, ni longius ſemoti de me male loquamini. Quid hac facetia clemẽtius aut quid hac clementia facetius? Simulabat ſe non indignari quod male de ipſo loquerent, ſed qđ tam vicini vt exaudiri poſſent ab eo cui maledicebant.

Lenitas

11 Ariſtodemo q vnus ex amicorũ regiorũ numero fuit, è coquo vt putabat prognatus, ſuadenti vt impẽdiis ac largitionibus aliqd detraheret. Verba tua inqt, Ariſtodeme ius olent. Subindicãs coquorũ eſſe parſimoniã, non regũ, proinde illũ tali conſilio non meminiſſe cuiꝰ eſſet amicus, ſed quo eſſe pr̃e natus.

Liberalitas regum

12 Quũ Athenienſes ſeruũ Antigoni honoris gratia perinde vt ingenuũ in ciuium numerũ aſcripſiſſent. Nequaq̃, inquit, velim vnũ Athenienſem à me loris cædi, ſignificans per illos factum, vt vnum ciuem Athenienſem poſſet loris cædere, quippe ſeruum, ſed Athenis eſſe plures vno cõmeritos, vt à rege loris cæderentur, qui ſeruum alienum, quod in ipſis fuit, manumitterent.

Seuere

13 Adoleſcens quidam Anaximenis rhetoris diſcipulus, orationem à præceptore meditatam, & ad eã recitandam ſubornatus, coram Antigono habebat, cumq; is inter andiendum quiddam ſcire cupiens ſciſcitaretur, moxq; adoleſcens reticuiſſet. Quid ais, inquit Antigonus, num iſta tibi ſunt in tabulis

Oratio aliena

deſcripta? Quod ille in adoleſcente iudicauit, abſur dum, hoc hodie magnificū habetur, vt ſenes etiam apud principes orationem à rhetore quopiam con/ ducto ſex menſibus elaboratam ediſcāt, eamq́; pſit/ tacorum more reddant. Nec raro fit, vt nemine etiā interpellante, ſibi excidant, cunctiſq́; ridiculi.

14 Alterum quendam rethorem audiens ita loquen tem. Hora niuium iaculatrix adueniens, regionem herbis defectam reddidit. Non deſines inquit me/ cum, vt cum turba agere? Offenſus eſt rex oratione nimis elaborata, cuiuſmodi verborum appatu ſolēt ſe venditare rhetores apud imperitam multitudinē. At idem apud regem facere, erat illius abuti patien tia. Quoniam autem affectatata ſermonis ſtructura, latine non perinde poteſt exprimi. Græca ponam, χιονοβόλος ἡ ὥρα γενομένη, λεπτοβοτανεῖν ἐποίησε τὴν χώραν Pro χιονοβόλος ἡ ὥρα dicere poterat hyems, & λεπτο βοτανεῖν verbum eſt affectatum, vixq́; poete con/ cedendum.

verba affectata

15 Thraſyllo Cinico petenti drachmā. Non eſt, in/ quit, munus regiū. Cynico ſubiiciente, Talentū igi/ tur da, At non eſt inquit, Cynicum tale minus acci/ pere. Vtroq; cornu repulit poſtulatoris improbitatē quem exiſtimabat nullo dignum beneficio.

Facete

16 Quū mitteret filium ſuum Demetrium cū nume/ roſa claſſe, magnaq; militum vi ad Græcos liberan/ dos, dicebat gloriā à Græcia velut, à ſpecula in or/ bem terrarū accēdi, iuuenē gloriæ ſtudio extimulās vti ſtrēnue rē gereret, quod eius laudis rumor non intra Græciæ fines eſſet cōtinēdus, ſed ob Græci no minis celebritatē, p oēs mūdi plagas dimanaturus.

Gloriæ ſtimulus

17 Antagorā poetam in tentorio congiuū coquen/ tem, atq; ipſum patellam verſantē deprehēdit Anti gonus à tergo ſtans, eiq́; dixit putans ne o Antago/

Vrbanitas

ra, Homerum quũ Agamẽnonis res geſtas ſcriberet, coxiſſe congruũ? Cõtra hæc Antagoras. Et tu rex, putasn'ne Agamẽnonẽ cũ illas res gereret, fuiſſe curioſum, ſi quis in exercitu cõgrũ cõqueret, ſquo aio rex tulit ioci talionem, quaſi inter pares res ageret.

In ſomnis Antigonus aliquando viderat Mithridatem auream metentem meſſem eoq́; ſtruebat illi inſidias, vt tolleret è medio. Idq́; quũ indicaſſet Demetrio filio, iureiurando adegit vt fileret. Is verò iũcto ſibi Mithridate deambulabat in littore maris, & infima haſtæ parte inſcripſit harenę. Fuge Mithridates. Is intellecta re profugit in Pontum, atq; illic perpetuo regnauit. Hoc quum non ſit apophthegma, videtur ab aliquo adiectum. 18 Fides amici

Antigonus amicis ſuadentibus: vt ſi athenas caperet, validis illam præſidiis cõmineret, ne quando deficeret, ſummaq́; cura vt totius Græcie baſim cuſtodiret, reſpondit ſe ſemper in hac fuiſſe ſententia vt crederet nullum eſſe regni præſidium firmius, q̃ ciuium beneuolentiam. 19 Clementer

Idẽ vbi audiuit reges in ipſius exitiũ cõſpiraſſet, inſolentiſſime riſit, ſe illos oẽs velut aues ſemina legentes vno lapide vnoq́; clamore diſturbaturum. 20 Inſolenter

Quũ Antigon' i arduis ac pruptis locis planiciei iminẽtibus exercitũ hẽret, Pyrrhus poſitis circa Napliã caſtris poſtridie p caduceatorẽ, vt in campum deſcẽdẽs Martẽ experiretur prouocauit. Antigonus vero reſpondit, ſuam militiam non magis armorum quàm temporum eſſe, Pyrrho, ſi illum ſuæ vitæ tædium cepiſſet, ſatis multas ad interitum vias patere. 21 Nõ ſemper pugnãdũ

Antigonus interrogauit, quem ẽ ſuę ætatis ducibus præſtantiſſimum iudicaret, reſpondit, Pyrrhum ſi ſeneſceret. Non pronunciauit optimũ, ſed optimũ fore, ſi rerum experientiam ætas adiungeret. 22

23 Idem videns militẽ quendã alioqui ſtrennuum,
Felicitas & ad pericula promptũ, parũ bene affecto corpore,
timidos rogauit quid palleret, illo confeſſo morbũ occultũ
facit iuſſit medicis vt ſi qua fieri poſſet, adhiberent reme
dia. Ad miles iam morbo libet cœpit detrectare pu
gnam, minusq́; prompte ſemet obiicere periculis.
Rex admiratus interrogauit illum quæ nã eſſet mu
tati animi cauſa? Tum miles. Tu ipſe inquit, in cauſa
fuiſti, quum afflicte viuerem, non magnopere metue
bam tali vitę, nunc quum tua opera mihi vita facta
eſt charior magis caueo ne pereat.

24 Antigonus ſenior ſophiſtæ cuidam librum de iu
Bellũ in ſtitia conſcriptum porrigenti. Deſipis inquit qui quũ
iuſtum me videas alienas vrbes armis vexantem, tamen
apud me de iuſtitia diſſeris. Senſit eos qui ditionis
ampliandæ, glorię'ue cauſa bellum inferunt alienis
ciuitatibus, non poſſe tueri iuſtitiæ leges.

25 Antigonus ſenior quũ frequenter Biantem mole
ſte flagitantem tuliſſet tandem victus tędio. Date in
quit, Bianti talentum, vel ui. Sentiens beneficiũ non
impetratum, ſed improbitate extortum.

26 Antigonus quum nocte quadam quoſdam è mi
litibus ſuis exaudiſſet oĩa mala imprecantes regi,
qui ipſos in illud iter & inextricabile tutum indu
xiſſe, acceſſit ad eos q maxime laborabant, eos quũ
ignorantes à quo adiuuarentur explicuiſſet. Nunc
inquit, maledicite Antigono, cuius vitio in has mi
ſerias incidiſtis, ſed ei bene optate q vos ex hac vo
ragine eduxit. Hac vindicta contentus erat regis ve
re excelſus animus.

Idẽ quũ in paruulo quodã caſtello Græci obſi
27 derentur, ac fiducia loci cõtẽnentes hoſtẽ multa in
deformitatẽ Antigoni iocarentur, & nunc ſtaturam
humilẽ, nũc colliſum naſum deriderent, Gaudeo,

inqt,& aliqd boni ſpero, qñ i caſtris meis Silenũ habeo. Cũ hos dicaces fame domuiſſet, qđ captis faceret mos eſt, videlicet vt q bello ſunt vtiles, inco hortes deſcribant, cæteri præconio ſubiiciant, negauit ſe vel id factutum fuiſſe, niſi expediret his dñm habere, qui tam malam haberent linguam. Hoc idẽ arbitror eſſe cum eo quod refert Plutarchus niſi qđ aliter commemoratur à Seneca.

Idem quũ accepiſſet inſtrumentum prægrandibus literis deſcriptũ. Hæ inquit vel cęco perſpicuæ ſunt iocans in vicinum oculorũ. Erat enim luſcus. Idem alius magno capitis ſui periculo dixiſſet, qđ vſu venit Theocrito Chio, de quo poſtea dicetur. 23 Iocari ſeipſum

Iam vt cum Gręcis vtcunq; patria faciamus, Alexandro Iulium Cęſarem, Philippo Auguſtum, Antigono. M. Tullius obiiciemus.

OCTAVIVS CÆSAR AVGVSTVS

Quũ in cõuiuio Rhymirales Thracum rex q ab Antonio ad Auguſtũ deſciuerat, inſolentius iactaret ſua erga Cæſarẽ merita, ac ſine fine exprobrans belli ſocietatem moleſtus eſſet. Cæſar diſſimulata illius petulantia, alteri cuidã regũ propinans dixit, Proditionẽ amo, proditiores nõ laudo. Significans his q proditione profuerũt nihil deberi gratiæ licet enim officiũ quod præſtant pro temaore gratum eſt, ipſa tamen habenter pro malis ac fœdifragis. 1 pditio grata

Quũ Alexandrini poſt vrbem vi captã extrema ſe paſſuros exiſtimarent, Auguſtus ſuggeſtum conſcendit, adiuncto ſibi Ario Alexandrino. dixit ſe ciuitati parcere, primum propter ipſius magnitudinẽ ac pulchritudinem, dein propter Alexandrum Ma Clęmentes

gnum eius vrbis conditorem, poſtremo in gratiam Arii amici. Raræ cuiuſdam clementiæ fuit: non diri pere ciuitatem quę pertinaciſſime rebellarat, ſed nō minus laudis merebatur illa ciuilitas, quod huius beneficii gratiam non ſibi vindicauit ſed vnam præcipuamq; partem ipſi conceſſit vrbi, alteram tribuit Alexandro, cuius memoriam ſciebat Alexandrinos eſſe gratioſiſſimam: tertiam tranſtulit in Arium, eius ciuitatis ciuē, amicum tanto titulo ſuis cōmendans.

3 Seuere Quum ad Auguſtum delatum eſſet Erotem Ægipti procuratorem emiſſe coturnicem, in pugna ſuperantem omnes ac prorſus inuictā eamq; aſſam deuoraſſe iuſſit acciri hominem, & diſcuſſa cauſa confeſſum malo nauis affigi iuſſit, vita iudicaſſent indignum, qui ob tantillam gulæ voluptatem num peperciſſet aui, quæ pugnando diu multisq; potuiſſet eſſe voluptati, præterea quæ læto quodam homine Cæſari perpetuam in bellis proſperitatē portēderet.

4 Lepide In Sicilia pro Theodoro Ariam præfectum inſtituit, ſed quum Cęſari quidam libellum porrexit, in quo ſcriptum erat Caluus Theodorus Tarſenſis fur erat, quid tibi videtur? lecto eo nihil aliud ſuſcripſit quàm videtur.

5 Iræ remediū Athenodoro philoſopho cauſatione ſenectutis flagitanti vt ſibi liceret redire domum, Auguſtus cōceſſit. At quum ille Cæſari dixiſſet, vale, volens aliquod philoſopho dignum monumentum apud illum deponere, adiecit, Cęſar quum fueris iratus, ne quid dixeris feceris'ue, priuſquam Græcarum litterarum. XXIIII. nomina apud te recenſueris. Cæſar aūt philoſophi dexteram amplexus, adhuc inqt te pręſente mihi opus eſt, totumq; etiam annū apud ſe detinuit, dicens illud Græcorū prouerbiū, Silētii ſunt tuta fidi pręmia, ſiue approbans philoſophi di

ctum, quòd tutũ eſſet iram prĕmere ne prorumpat in verba ſiue ſentiens philoſopho profuturum fuiſſe, ſi hoc dictum non addidiſſet iam abiturus. Quã-quam tam ſalubris admonitio magnificum aliquod præmium merebatur.

Quũ audiſſet, qđ Alexander natus annos triginta duos, poſteaq̃ pleraſq; mundi regiones peragrarat, dubitaſſet quid in reliquũ vitæ tempus eſſet facturus, demirabatur ſi Alexander non iudicaſſet maius opus, bene gubernare partũ imperiũ, q̃ amplam ditionẽ cõparaſſet. Recte notauit inexplebilẽ Alexandri ambitionẽ, q nullã aliã functionem rege dignam extimaſſet, q̃ proferre ditionis terminos, quũ multo tum pulchrius tum difficilius, ſit regnũ quod contigit, rectis legibus, ſanctiſq; moribus exornare q̃ armis regno regnum addere. 6 Parta tneri maximũ

Auguſtus legem tulerat de adulteris, quomodo iudicandi eſſent de hoc crimine delati, & quomodo puniendi coniuncti, poſt iræ impotentia irruit in adoleſcentẽ delatum, quod cũ Iulia Auguſti filia cõmercium habuiſſet, eumq; manibus verberauit. At quũ adoleſcens exclamaſſet, Legem tuliſti o Cæſar, adeo facti pœnituit Cęſarem: vt eo die recuſaret cœnam capere. Crimen per ſe graue erat, tũ admiſſum in Cæſaris filiam. Quis principes ibi dolori ſuo temperaret? Aut quis ibi legnm iudiciorumq; moras expectaret? At tantus principes ſibi adeo diſplicuit vt à ſeipſo pœnas ſumeret, quod legi quam aliis prodiderat, non per omnia paruiſſet. 7 Prĩceps legũ obſeruator

Quũ Caium ex filia nepotem, in Armeniam mitteret, optabat à diis, vt illum Pompeii benolentia audacia Alexandri ipſius aũt fortuna comitaret. Quod in ſingulis erat præcipuum, id optabat vni contingere; Illud aũt ſingularis cuiuſdam erat modeſtiæ, 8 Votum

quod vir ingenio,doctrina,conſilioq́; præſtans, ſua præclare geſta fortunę aſcribebat.

9 Dicebat ſe Romanis eū iperii ſucceſſorē relicturū
Prę́ſens q̃ nūq̃ eadē de re bis ꝯſultaſſet, de Tiberio ſentiēs.
conſiliū Quū iuuenes nobiles ac dignitate claros inter ſe
10 tumultuantes vellet compeſcere,nec auſcultarent il
Autori li,ſed tumultuari pergerent. Audite inquit, iuuenes
tas ſenē,quem iuuenē ſenes audierunt. Auguſtus enim adoleſcēs ad rempub.admotus eſt,ſummaq́; fuit autoritate,hac Vla voce illos cohercuit,nec aliud ſupplicium ob concitatum tumultum exegit.

11 Clementer Quū populus Athenienſiū videretur deliquiſſe quiddā,ſcripſit ex vrbe Ægina,Non arbitror vos latere quod vobis iraſcor.Neq; enim Æginę ſum hybernaturus. Nec aliud illis neq; dixit,neq; fecit,ſatis habens illis comminatum eſſe,ſi deſiſterent.

12 Clementer Quum quiſpiam ex Euclidis accuſatoribus,affatim & ad ſatietatem vſq; dicendi libertate vtēs eo tandem prouectus eſſet, vt talem quiddam diceret Hæc ſi tibi non videntur magna,iube vt mihi reddat ſeptimum Thucydidis librum.His offenſus Cęſar iuſſit illum duci,cæterū vt audiuit illum ex Braſidæ poſteris reliquū eſſe,ad ſe venire iuſſit,ac moderate correptum dimiſit.

13 Cōmoda inter pretatio Piſoni domū à fundamētis vſq; ad extremā cōtignationē accurate ædificāti,vt bono inqt, ſim aīo facis o Piſo q ſic ædificas:quaſi Romę futura ſit perennis. Non offeſus eſt īmodo ſtructuræ apparatu, ſed quod alius fuiſſet ſuſpicatus ad tyrannidē ſpectare,ille vertit in lætum Romani imperii auſpiciū.

14 Lepide Scripſerat Auguſtus tragœdiam cui titulus erat Aiax,eam poſt,quoniā diſplicebat,ſpongia deleuit. Itaq; quū Lucius tragœdiarum ſcriptor iterrogaret quid ageret ipſius Aiax,Cæſar admodum feſtiuiter,

In ſpongiam,inquit,incubuit,alludens ad argumentum fabulæ,in quo Aiax quũ reſciuiſſet quæ dixiſſet feciſſetq́; per inſaniam, gladio incumbens ſibi necem conſciuit.

Cuidam ipſi libellum trepide porrigenti,qui ma- 15
num nunc proferret,nunc retraheret. Quid,inquit? Priceps
An putas te aſſem dare elephanto? Solent enim pue aditu fa
ri minimos nummos elephanto porrigere, quos ille ciliſ
non ſine ſpectatorum admiratione proboſcide ſit corripit, vt pueri manum non lædat. Sic videmus pueros & in vrſorum rictum manũ inſerere, nõ ſine metu. Moleſtum erat optimo principi quod timeret.

Quum ab eo Pacinnius Taurus munus peteret, 16
diceretq́; populari rumore ſparſum, pecuniã haud Lapide
paruam ipſi à Cæſare datam. Sed tu,inquit,noli credere. Lepido ioco ſignificans ſe non daturum. Alter expectabat futurũ vt Cæſar ipſius pudori ſuccurreret,ne ſi compertum eſſet rumorem eſſe vanum,ipſe ludibrio haberetur; Cæſar aliud indicauit remediũ, ſineret homines loqui quæ vellent, modo ne ipſi quod erat falſum perſuaderent.

Alter præfectura equitũ ſubmotus, inſuper & ſala 17
riũ ab Auguſto poſtulare eſt auſus,hoc colore,vt di- Lepide
ceret ſe non lucri cauſa ſalariũ petere,ſed vt tuo,inqt negare
iudicio videar impetraſſe munus,& ita credar,nõ ab officio ſubmotus, ſed officiũ depoſuiſſe. Tu, inquit Auguſtus,apud omnes prędica te accepiſſe, ego nõ negabo. Si nihil mouebat petitorẽ,niſi metus ignominiæ,via commonſtrata eſt,qua nihilominus honori ſuo cõſulere poſſet,quàm ſi pecuniam accepiſſet.

Herennium adoleſcentem vitiis corruptũ Cæſar 18
caſtris excedere iuſſerat,quũq́; ille dimiſſus ſupplex Ioco ſe
ac plorabundus apud Auguſtum hac deprecatione vteretur,quo ore redibo in patriam,quid dicã patri

memoria nobis ſacroſancta dicitur, quos vita defunctos veneramur, & memorias ad Græcorum imitationem vocamus defunctorum monumenta.

Quum Herodianæ crudelitatis rumor ad Augustum peruenisset, quod in Syria pueros omnes qui bimatum non exceſſiſſent iuſſiſſet interfici, & in his etiam ipſius periſſe filium, Præſtat, inquit, Herodis eſſe porcum quàm filium. Herodes Iudæus erat, & Iudæi mira religione abſtinent ab eſu ſuillæ. 23 Crudelitas

Mecœnas vir alias laudatus in ſtilo laſciuiebat, verbis affectatis & cõpoſitioni inſolẽti frequẽter indulgens, Auguſtus contra verbum inſolens quaſi ſcopulum fugiendum eſſe dicebat. Ad alios itaque ſcribens ſtilo ſimplici cõſueuit vti. Mecœnati vero quẽ familiariter amabat, ſcribens. Mecœnatem imitari ſolet, adeo vt in quadam epiſtola, multa liberius ac diſſolutius iocatus, hanc adiecerit clauſulam, Vale mel gentium, metuelle, ebur ex Etruria, laſer Aretinũ adamas Supernas, Tyberinum margaritum, Cilneorum ſmaragde, iaſpis figulorum, Berille Porſennæ, carbunculum habeas, ἵνα συντέμνω πάντα, μάλαγμα mœcharum. Sic irriſit parum viriles amici in ſcribẽdo delitias. Eiuſdem μυροβρεχοῦς cinnos iocis exagitare conſueuit, voces ac ſententias ineptas fœtores appellare conſueuit. Sermonem amabat purum & elegantem, qui ſententiam q̃ apertiſſime declararet. Nec Tiberio pepercit, interdum reconditas & exoletas voces aucupanti. M. Antoniũ increpabat velut ea ſcribentem quę homines mirentur potius q̃ intelligant. Quin & Agrippinæ neptis ingenium collaudans, hoc adiicit, Sed opus eſt dare te operam ne moleſte loquaris. 24

Potitus Alexandria multis vitam donarat in gratiã Arii philoſophi, Soſtratum tamen promptiſſimæ 25 Extorta venia

quidem linguę virũ, ſed qui Cęſari diſpliceret, quod temere Academicus haberi vellet, reiecit. At is ſqualidus promiſſaq; cana barba cœpit Arium quocunq; iret inſequi, verſiculum illum in ore habens,

σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, κἂν ὦσιν σοφοί.

Id eſt, ſapientes ſapientes ſeruant, ſi fuerint ſapiẽtes. Hac arte coegit Cæſarem ignoſcere.

26 Clementer Quum iam quadrageſimum exceſſiſſet annum, ageretq; in Callia, delatum eſt ad illum. L. Cinnam adoleſcentem nobilem ac Pompeii nepotẽ inſidias illi ſtruere, dictũ eſt vbi, quando, & quomodo aggredi vellent. Decreuerant enim ſacrificantẽ interficere Dictabatur proſcriptionis ſententia, ſed Auguſto interim varias ędente voces, ingreſſa Liuia vxor, Fac, inquit, quod medici ſolent, qui vbi vſitata remedia non procedunt, tentāt contraria, ſeueritate nihil adhuc profeciſti, ignoſce. Cinna deprehenſus vitę tuæ nocere non poteſt, famę tuæ prodeſſe poteſt. Protinus iuſſit acceſſi Cinnam ſolũ ad colloquiũ, veniẽti alteram cathedr ā poni iuſſit. Hoc, inquit, Cinna primum abs te peto, ne me loquentem interpelles, dabitur tibi loquẽdi tempus. Hic cõmemoratis pluribus in Cinnam beneficiis, quod ſeruaſſet repertum in caſtris hoſtium, quod patrimonium omne conceſſiſſet, quod inſuper ornaſſet ſacerdotio, rogauit quare putarit ipſum occidendum perturbato Cinna ſic finiit obiurgationem, Vitã tibi Cinna iterum do, prius hoſti, nunc inſidiatori ac parricidæ. Ex hodierno die inter nos incipiat amicitia, contendamus vtrum ego meliore fide vitam tibi dederim, an tu mihi debeas. Et conſulatum obtulit. Vis exitum? Cinnam habuit perpetuo amiciſſimum, ſolus illi fuit hęres. Nullis amplius inſidiis ab vllo petitus eſt.

27 Auguſtus nulli ferè ad conuiuium vocāti negare

ſolitus eſt. Exceptus igitur à quodā cœna perparca, ciuiliter ac penè quotidiana, quum à conuiuatore dimitteretur hoc illi tantum inſuſurrauit, Nō putabam me tibi tā familiarem. Alius tam ieiunum apparatum contumeliam fuiſſet interpretatus, ille etiam pudori conſuluit inuitatoris, familiaritati tribuens, idq́; in aurem ne cęteri putarent exprobratam parſimoniam. Quid hac comitate amabilius in tanto monarcha, qualē nunc vix triginta reges æquent?

Purpurā Tyriam empturus, de obſcuritate querebatur, quumq́; venditor diceret, Erige altius & ſuſpice, Ergo ne, inquit, vt me populus Romanus dicat bene cultum, in ſolario ambulaturus ſum? 28 Salſe

Habebat Auguſtus nomenclatorem obliuioſum, quum hoc genus hominū oporteat in primis valere memoria. Is ad forum iturus rogat Cæſarē, nunquid ſibi mandaret. Accipe, inquit, cōmendatitias, nā illic neminem noſti. Atqui hoc eſt proprium nomenclatorum munus, omniū nomína, cognomina, titulosq; dignitatum tenere, quo heris quum opus eſt ſuggerant. Vnde illis etiam nomen eſt inditum, è Græco Latinoq́; conflatum. 29 Obliuioſus nomenclator

Auguſtus etiam num adoleſcens lepide tetigit Varinium, ſiquidem is, podagræ obnoxius, videri ſtudebat diſcuſſiſſe vitium, ac iam mille paſſus ambulare ſe gloriabatur, Nō miror, inquit Cęſar, dies aliquāto ſunt longiores, ſignificans illum nihilo magis liberum eſſe à podagra, ſed dies eſſe longiores factos. 30 Lepide

Equite Romano quodam defuncto compertū eſt illum tantum habuiſſe æris alieni, vt ſumma ducenties mille nummum excederet, idq; dum viueret celauerat. Quum igitur res illius auctioni ſubiicerentur vt ex pecunia creditoribus ſatisfieret, Auguſtus iuſſit ſibi emi culcitram illius cubicularem, ac mirantibus 31 culcitra ob grati

hoc pręceptum, Habenda eſt, inquit, ad ſomnũ mihi conciliandum illa culcitra, in qua ille tanto ære alieno obſtrictus ſomnum capere potuit. Nam Auguſtus ob ingentes curas ſæpe maximam noctis partem ducebat inſomnem.

32 Grauiters
Quodã die forte venit in ædes, in quibus habitarat Cato Vticẽſis hic quũ Strabo quo Cęſari adularetur, Catonis peruicaciam accuſaret, quod ſibi manus adferre quã Iuliũ victorẽ agnoſcere maluiſſet. Quiſquis, inqt Auguſtus, præſentẽ reipub. ſtatũ mutari nõ vult, is & ciuis & vir bonus eſt. Vnico dicto & Catonis memoriã tutatus eſt, & ſibi cõſuluit, deterrẽs ne quis in poſterũ affectaret res nouas. Nã pſẽs ſtatus nõ is dicit, qui tũ erat quũ hęc loqueretur Auguſtus ſed qui fuerat tempore conſpirationis in Iulium.

33 Iocus in principem retortus
Quemadmodum Auguſtus gaudebat iocis liberalibus in alios ludere, ita in ſe iactos aut retortos interdum liberius, patientiſſime tulit. Adoleſcens quidã prouincialis Romã venerat, oris ſimilitudine tã mirifice referẽs Auguſtũ, vt in ſe populi totius oculos cõuerteret. Cæſar hoc audito iuſſit ad ſe perduci, eũq́ contemplatus, hunc in modum percontatus eſt. Dic mihi adoleſcens, fuit ne aliquãdo mater tua Romę? Negauit ille, ac ſentiens iocum retorſit, adiiciens, ſed pater meus ſæpe. Auguſtus ludens ſuſpitionem intẽdebat in matrẽ adoleſcentis, velut ab ipſo ſtupratã, at adoleſcens protinus eam ſuſpitionem retorſit in matrem Cęſaris, aut in ſororem. Nam oris ſimilitudo non magis arguebat illum eſſe Cæſaris filium quàm fratrem aut nepotem.

34 Libere
Tẽporibus triumuiralibus quũ Octauius, Lepidus & Antonius rerum potirẽtur, Auguſtus in Pollionẽ ſcripſerat Feſceninos, ludibrii cauſa. Tum Pollio. At ego, inquit, taceo, Non eſt enim facile in eũ ſcribere,

qui poteſt proſcribere, notans Auguſti tyrannicam potentiam, nec ea libertate offenſus eſt Auguſtus. 35

Curtius eques Romanus delitiis diffluens, quum apud Cæſarẽ cœnaret, macrũ turdũ ſuſtulit è patina eumq́ꝫ tenens interrogauit Cæſarẽ, liceret ne mittere, quumq́; is reſpõdiſſet, quid ni liceat? ille protinus auem miſit per feneſtram, iocum arripiens ex ambiguitate verbi. Nam cibus è conuiuio dono mittitur amicis, quod apud Romanos erat ſolẽne, & mittitur quod abiicitur. Nec hoc ioco Cæſar offenſus eſt. Libere

36 Idem æs alienum cuiuſdam ſenatoris, quem charum habebat, non rogatus diſſoluerat, ac pro eo numerarat quadragies mille nummum. Senator autem ea re cognita, pro gratiarum actione nihil aliud ſcripſit Cęſari, quàm. Mihi nihil. Ioco velut expoſtulans etiam, quod cum numeraſſet omnibus creditoribus, ipſi nihil numeraſſet. Hunc iocum moroſior aliquis ingratitudinem fuiſſet interpretatus, Cæſar familiaritatis fiducia delectatus eſt. Ingratitudo

37 Licinius Cęſaris libertus ſolet patrono nouum aliquod opus inchoáti magnas cõferre pecunias. Quẽ morẽ ſequutus Licinius nouum opus aggreſſuro cẽties promiſit per libellum, in quo poſt expreſſam pecuniæ ſummam, quæ virgula ſuperducta ſignabatur, ſpatium erat vacuum. Hac occaſione Cæſar vſus priori ſummæ quam ſcripſerat libertus, alterum centies adiecit, ſua quidem manu ſpatio quod vacabat diligenter axpleto, ſed affectata literarum ſimilitudine. Itaque duplum accepit pecuniæ, diſſimulante liberto. Cæterum vbi Cęſar rurſus nouum opus inchoaret, libertus hoc factum illi leuiter obiecit, dato tali libello, Confero tibi domine ad noui operis impenſam, quod videbitur. Non expreſſit ſummæ modũ, vt illi liberũ eſſet ſcriberet quantũ vellet, quã Faceta expiobratio

doquidem priorem ſummam duplicaſſet.

38 Quum cenſoris munus gereret Auguſtus, eques
lib ertas quidam Romanus apud illum delatus eſt, quaſi fa-
innocẽ cultates ſuas imminuiſſet. At ille citatus probauit ſeſe
tiæ auxiſſe. Mox eidem obiectum eſt, quod legibus con
trahere matrimonium iubentibus non paruiſſet. Ille
docuit, ſe ex vxore trium liberorum eſſe patrem. Nec
ſatis erat equiti dimitti, ſed Cæſari credulitatem ex-
probrans addebat, poſthac Cæſar, in honeſtos viros
inquirens, honeſtis mandato, Satis aperte pronun-
cians, eos non fuiſſe viros bonos, qui manifeſto falſa
ad ipſum detuliſſent, obiter & ipſum criminans, qui
vices ſuas mandaret ſycophantis. Et hanc libertatẽ
innocentiæ condonauit Cæſar.

39 In villa quadam inquietas noctes agebat, interrũ
Lenitas pente ſomnos ipſius noctuæ cantu. Miles aucupii
pricipis peritus curauit apprehendendam noctuam, ſpeq; in-
gentis præmii ad Auguſtum pertulit, laudato impe-
rator mille nummum dari iuſſit, Ille auſus eſt dicere
malo viuat, auemq; dimiſit. Quis non miretur hanc
contumaciam impune ceſſiſſe militi?

40 Veteranus quidam quum vocatus in ius periclita
Gratitu retur, adiit in publico Cęſarem, rogans vt ſibi vellet
do prin adeſſe, Cæſar è comitatu ſuo ſelectũ ilico dedit, eiq;
cipis litigatorem commendauit. Hic miles vociferans, At
non ego Cæſar, periclitante te Actiaco bello vicariũ
quæſiui, ſed pro te ipſe pugnaui, ſimulq; detexit cica
trices. Erubuit Cęſar, atq; ipſe deſcendit in aduoca-
tionem: veritus ne non modo ſuperbus, verumetiam
ingratus videretur.

41 Delectatus inter cœnam fuerat Symphoniacs Tu
ronii Flacci mangonis, eoſq; frumento donarat, quũ
alios auditos ſoleret largiter donare nummis. Eoſdẽ
quum poſtea Cęſar inter cœnã requireret, Turonius
ſic

ſic excuſauit, ad molas, inquit ſunt, exprobrans illi frumentarium munus. Et hoc impune tulit quod di xerat non miles, ſed mango.

Quum ſublimis ex Actiaca victoria reuerteretur occurrit inter gratulãtes quidam coruum tenens do ctum hæc verba ſonare, Aue Cęſar victor. Hac ſalutatione delectatus Auguſtus auem ſex milibus num mum emit. Socius opificis ad quem nihil ex ea li bertate peruenerat, indicauit Cęſari, illum & alium habere coruum quem vt adferre cogeretur rogauit allatus verba quę didicerat expreſſit. Aue victor imperator Antonii. Auguſtus nihil exaſperatus tantũ iuſſit vt munus cum ſocio partiretur. 42 Lenitas

Salutatus ſilr à pſitaco, & hunc emi iuſſit. Idẽ miratus in pica & hãc mercatus eſt. Hoc exẽplũ tenuẽ quendã ſutorẽ ſolicitauit, vt coruum inſtitueret ad hmõi ſalutationẽ. Qui quũ impendio exauriret ſub inde ad auẽ non rñdentem dicere ſolet, Opera & impenſa periit. Tandem peruicit aſſiduitate, vt coruus ſonaret dictatã ſalutationem. Ea quũ Auguſtũ prætereuntem ſalutaſſet. Cæſar ſatis, inquit, iſtiuſmodi ſalutatorum habeo domi. Tum coruus memor & illorum verborum quæ toties audierat, ſubtexuit, Opera & impenſa periit. At hoc arridens Auguſtus iuſſit auem emi, quanti nullam adhuc emerat. 43 Solertes

Græculus qdã ita captare ſolitus eſt Cęſarẽ Augu ſtũ, deſcendẽti à palatio honorificũ aliquod epigrãma porrigebat. Id quũ fruſtra ſæpe feciſſet, nec deſtitutum videret Auguſtus, epigrãma bene Gręcum manu ſua deſcripſit, & Græculo ad ſe veniẽti obuiã miſit, veluti carmina carminibus penſaturus. Græcus acceptũ legit, ac non ſolum voce verũ etiã vultu guſtuq; corporis laudauit carmẽ, miratusq; eſt. Deinde quũ acceſſiſſet ad ſellã qua Ceſar vehebat, de 44

miſſa ĩ pauperẽ crumenã manu pauculos denarios protulit, Cęſariq́; obtulit, his verbis οὐ κατὰ τύχην τὴν σὴν σεβαστὲ, εἰ πλέον εἶχον πλέον ἐδίδουν, ideſt nõ iuxta fortunã tuã Auguſte ſi plus haberem, plus darẽ Sequuto oĩum riſu diſpẽſatorẽ Cæſar vocauit, & ſeſtertium centũ milia Græculo numerari iuſſit. Bene ceſſit Gręculo palàm exprobrata principi parſimonia.

45 Solerter Iulia Auguſtu filia quũ patrẽ ſalutaret, ſenſerat illius oculos licentiore cultu offenſos, licet ille diſſimularet, itaq; poſtero die mutato cultu patrẽ cõplexa eſt. Tum Cęſar, q pridie dolorem ſuũ cõtinuerat gaudium continere non potuit. Et quanto magis inquit, iſte cultus decet Auguſti filiam. Tum illa, Nimirum hodie me patris oculis ornaui, heri viri.

46 Coniunctus arguit mores dñæ In ſpectaculo gladiatorum conuerterant, in ſe populi oculos Liuia & Iulia, comitatus diſſimilitudine Liuiam cingebant viri graues. Iuliam iuuenes luxurioſi comitabanť. Pater Iuliã admonuit ſcripto videret q̃tum inter duas principes fœminas intereſſet. Illa reſcripſit. Et hi mecũ ſenes fient. Hoc cõmode interp̃tãti lepide, ĩcõmode, ꝓcaciter dictũ videri põt.

47 Caluitiũ accerſitum Eadẽ mature canos habere cœperat, Subitus aũt Cęſaris interuentus oppreſſit cõptrices. filiæ canos ſublegentes, deprehenſis ſuper ueſtes earum pilis, quos euulſerant. Id diſſimulauit Auguſtus, & aliis ſermonibus extracto tẽpore tandem induxit ætatis mentionẽ. Hac occaſione rogauit filiam, vtrum poſt aliquot annos cana eſſe mallet an calua. Quũq; illa reſpondiſſet. Ego pater cana eſſe mallem, quur, ergo inquit, iſtæ te caluã ante tempus ſtudent facere? Lepido cõmento coarguit illam mendacii.

48 Cuidam graui amico ſuadenti, vt ſe ad exemplũ paternæ frugalitatis componeret, ſatis procàciter Iulia, Ille inquit, obliuiſcitur ſe Cęſarem eſſe, ego me-

mini me Cęſaris eſſe filiam.

Auguſtus duobus pātomimis iter ſe cōmiſſis, vt 49
alternis geſtibus certarent, alterū dixit ſaltatorē, al-
terū interpellatorē, quod ille imodice geſticularet,
alter nō geſticulari, ſed ſaltantē īterpellare videret.

Tarraconenſibus pro lęto oſtento nunciantibus 50
quod in eius ara palma eſſet enata. Apparet inquit, Adula-
quàm frequenter accendatis. Quod illi diis tribui tio re-
volebant, ille tribuit illorum negligentiæ, q nunquā pulſa
in ara Cæſaris adolerent incenſum.

Idem quū Galli donaſſent ei torquē aureū cen- 51
tum pondo, ac Dolobella per iocū tentans illum, tā
dem huc produceret iocum vt diceret, Imperator, Feſtiua
torq; me dona, Malo te inquit, ciuica donare. Feſtiui negatio
ter ſubmouit poſtulatoris impudentiam, q̄ nunq̄ in
bello fuiſſet, eoq́; magis illi conueniebat corona ci-
uica: quæ ex quernis iligniſq́; frondibus fieri conue
nit quemadmodū triumphalis ex auro. Quanq̄ &
caſtrenſis & muralis & naualis ex auro fieri ſolet.
Qua de re vide. A. Gelliū, Lib. 5. cap. 6. Ciuicā autē
Auguſtus vt horificentiorē per iocum obtulit. Nam
Suetonius refert eum inter dona militaria aliquanto
facilius phaleras & torques, & quicquid auro argen
toq́; conſtaret, dare ſolitum q̄ vallares ac murales
coronas que honore præcellerent. Hoc niſi ſcias, fri
get. Auguſti iocus. Tametſi de materia coronarum
variant Gellius & Suetonius.

Quum vrbem Romam multis modis & ornaſſet 52
& cōminuiſſet, atq; etiam in poſterum quod qdem Princi-
in ipſo fuit tutam reddidiſſet, nō ſine cauſa glorians pis ē or
dicere ſolet, Romam lateritiam accepi, marmoream nare di-
relinquo. Nihil principi magnificentius, q̄ ſi ditionē tionem
quam accepit reddat ſtatu meliore.

Quū miles quiddam ab ipſo impudenter peteret 53

ac Martianum videret accedentem, quem & ipſum aliquid imprope petiturum ſuſpicabatur, Non magis inquit, faciam commilito quod petis, quam quod Martianus à me petiturus eſt.

54 Clementer. Lex erat, ut q patrem occidiſſet, culeo inſueretur nec hec pœna ſumebatur niſi de confeſſo. Ab huius poene attrocitate Cæſar vt liberaret manifeſti parricidii reum, ſic interrogauit, Certe patrem tuum non occidiſti, anſam porrigenes inficiandi. Tanta erat principis in iudicando lenitas.

55 Feſtina lente. Dicere ſolet, nihil minus in perfectum ducem cõuenire, quàm feſtinationẽ ac temeritatem, crebróq; illud iactabat, σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γάρ ἐστιν ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηλάτης. Qua de re ſatis dictum eſt nobis in Chiliadibus.

56 Dignitas vileſcit in plures diffuſa. Liuiæ vxori ꝓ quodã Gallo petẽti ciuitatẽ, negauit imunitatẽ obtulit dicens ſe facilius paſſurũ fiſco ſuo detrahi, q̃ honorem ciuitatis Romanæ vulgari, nimirũ reip. dignitatẽ anteferens priato cõmodo.

Quũ pro contione multos videret pullatos, ſiue vt legendum arbitror, palliatos, indignabundus, En inqt, Romanos rerum dominos gentemq; togatam.

57 Cultus. Adeo ſtudebat priſcos reuocare mores, vt habitum quoq; veſtitumq; doluerit immutatum.

58 Frugalitas. Populo de inopia vini caritateq; querenti dixit, à genero ſuo Agrippa productis pluribus aquis ſatis prouiſum ne ſitirent homines. Fuit autem Agrippæ vigilantiſſimum ſtudium vndiq; proſpiciendi vrbi de aquarum copia. Auguſtus autem ſeuere populũ ad aquas à vino reuocauit.

59 Lenitas mira. Timagenes hiſtoriarũ ſcriptor, multa petulanter in Cæſarem, multa in vxorẽ, multa in totam illius domũ dixerat, Cæſar illũ admonuit, vt moderatius lingua vteretur. Cum præſeueraret male loqui, nihil

aliud q̃ domo ſua illi interdixit. Timagenes autem libros quos ſcripſerat acta Cæſaris continentes recitauit, & combuſſit, in odiũ Cæſaris quaſi rerum ab illo geſtarum memoriam abolere cupiens. Hunc tñ palàm & pertinaciter inimicitias exercentem cũ Cæſare, nemo ciuium Romanorũ ab ædibus ſuis exclu ſit, in domo Pollionis Aſinii conſenuit. Nunq̃ tamẽ Auguſtus cũ hoſpite inimici ſui expulauit, n. ſi qđ quodã tempore illi dixit, θηριοτροφεῖς, ideſt, alis beſtiã ſiue viperam. Moxq́; Pollionem parantem excuſare ſe interpellauit, dicens, Fruere mi Pollio, Fruere. At quũ Pollio nondum ſecurus diceret. Si iubes Cæſar, protinus illi interdicam domo mea. At iſtud, inquit Auguſtus, me facturum putas, q vos redegerim in gratiam? Fuerat enim antea Timageni iratus Pollio, nec aliam habebat deſinendi cauſam, niſi quod illi Cæſar iraſci cœperat. Vtriuſq; maleuolentiã boni conſuluit principis clementia.

60 Cœnabat Auguſtus apud Atedium ſiue Vediũ Pollionẽ. Fregerat quidã è ſeruulis uas cryſtallinũ, ilico iuſſus eſt ab Atedio rapi, & murenis obiici. Puer ad Cæſaris pedes confugit, nihil aliud petiturus, q̃ vt aliter periret. Cæſar motus nouitate crudelitatis, & puerum dimitti, & cryſtallina oĩa ante ſe frangi iuſſit, & his pro puero compleri piſcinam. Amicum autem grauiter increpauit, è conuiuio inquiens rapi homines imperas, & noui generis pœna lacerari? Si calix tuus fractus eſt viſcera hominis diſtrahentur? Tantum ne tibi placebis vt ibi aliquem duci iubeas, vbi Cæſar eſt? Sæuitia caſtigata

61 In cognitione quadum quũ Æmilio Eliano Cordubenſi inter cætera crimina illud vel maxime obiiceretur, quod male loqueretur de Cæſare, cõuerſus ad accuſatorem. Velim inquit, hoc mihi probes effi Lenitas

ciam vt Elianus ſciat me quoq; linguam habere, plu ra enim viciſſim de eo loquar. His minis contentus, nihil poſtea de illo inquiſiuit.

62 Lenitas Tiberio frequenter per literas iracunde querenti de his qui de Auguſto male loquerētur, reſcripſit, ne ea in re nimiū īdulgeret ætati ſuæ. Satis enim eſt, inqt, ſi hoc habemus, ne qs nobis malefacere poſſit.

63 Modeſte Filios ſuos nunquam populo commendauit, niſi cum hac exceptione, ſi merebuntur. Honorē nō autoritati, ſed meritis tribui volens.

64 Liberi mali. Iulias filiam ac neptem relegarat: poſt etiā Agrippam prius adoptatum, poſt ob ſordidum ac ferox ingenium abdicatum. Ad omnem horum mētionem ſolet exclamare verſu Homerico.

αἴθ᾽ ὄφελον ἄγαμός τ᾽ ἔμεναι, ἄγονός τ᾽ ἀπολέσθαι. Ideſt.

O vtinam cœlebs vixiſſem, orbuſq; periſſem.

Nec aliter illos appellabat, quàm tres vomicas, ſeu tria carcinomata ſua. Suorum enim mortem leuius ferebat quā dedecora. Quin & teſtamēto cauit, ne ſi qd accidiſſet Iuliæ filię & nepti, ſepulcro ſuo īferrēt.

65 Modeſtas nominis Indigne ferebat aliquid de ſe componi, niſi ſerio, & à pręſtantiſſimis, admonebatq; prætores ne pāterentur nomē ſuum cōmiſſionibus mimorum aut hiſtrionum obſoleſieri, hac quidā in parte Alexandrū magnum referens. Decet vbiq; principis autoritatē ſartam tectam præſtare.

66 Ocium Inſulam quandam Capreis vicinam in quam ſe comitatu Cæſaris ſecedere ſolent, qui cuperent ociari, ſolitus eſt ἀπραγόπολιν appellare, ἀπραγία eni ſonat negociorum vacuitatem.

67 Quum ſentiret īminere mortē, admiſſos amicos percontabatur, ecquid ipſis videretur mimum vitæ ſat cōmode trāſegiſſe ſentiēs de fabula vitæ peracta & adiecit carmen peractis comœdiis accini ſolitum.

ὅτε κρότον, καὶ πάντες ὑμῖν μετὰ χαρᾶς ἐπικροτήσατε.

C. IVLIVS CAESAR.

1 C.Iulius Cæſar quum Syllam fugeret etiamnum adoleſcens, incidit in piratas Cilices, ac primũ vbi pro redemptione ſummã quam ab eo peterent pronunciaſſent, deriſit prædones, velut ignaros, quem cepiſſent, ſeq; duplum daturum pollicitus eſt. Deinde quum aſſeruaretur donec adferretur pecunia, imperauit illis vt ſilerent, nec ſibi dormienti obſtreperent. Eiſdem orationes & carmina q̃ ſcribebat recitare ſolet, quæ cum illi nõ ſatis probarent, ſtupidos ac barbaros appellabat, cumq; riſu minitabatur ſe illos acturum in crucem quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis quas piratæ pro redemptione pacti fuerant dimiſſus, contractis ex Aſia viris ac nauibus, comprehendit eoſdem prædones, ac ſuſpendit, ſed prius iugulatos, ne ſeueritas careret clementia. An non hic ſtatim agnoſcis indolem Alexandri magni cui nihil mediocre ſatis eſſe poſſet? — Indoles excelſa

2 Quum Romę maximi pontificis dignitatem ambiret, cõpetitore .Q. Catulo primę apud Romanos dignitatis ac potentiæ viro matri ipſum ad fores deducenti. Hodie inquit, o mater aut pontificem maximum habebis filium, aut exulem. Excelſa indoles, omniſq; repulſæ impatiens. — Fiducia ſui

3 Pompeiam vxorem, quod ſiniſtra fama laboraret, quaſi cum Clodio rem habuiſſet, repudiauit quidẽ Cęterum quum Clodius hoc nomine reus peragere tur, Cæſar citatus teſtis: nihil male de vxori dixit. At quum accuſator diceret. Quur igitur cum illa feciſti diuortium? quoniam oportet, inquit, Cæſaris vxorẽ etiam à calumnia puram eſſe, pręter argutiam reſpõſi laudari poteſt & ciuilitas, quod repudiatæ coniugis famę pepercit. — ciuilitas

4 Quum Alexandri magni res geſtas legeret,nō te
Ambitio nuit lachrimas,atq; ad amicos. Hoc inqt,ætatis qua nunc ſum,Alexander deuicit Darium,mihi vero ad hunc vſq; diem nihil præclari facinoris geſtum eſt. Suetonius tradit id accidiſſe quum prætor iure dicundo conuentus obiens, apud Gades in templo Herculis vidiſſet Alexandri magni ſtatuam. Vtinā hoc ingeniū ad moderati potiusq̄ ad maximi principis æmulationem properaſſet.

5 Quū in alpibus oppidulū quoddā frigidū præteriret,ambigentibus amicis an illic etiā eſſent ſeditiones contentionesq́; de principatu,ſubſtitit, ac ſecū aliquandiu cogitauit,mox mallē,inqt,hic primus eſſe,q̄ Romæ ſecundus. Hoc nimirum eſt quod à Lucano poeta ſcriptum eſt, nec Cęſarem potuiſſe pati priorem,nec Pompeium potuiſſe ferre parem.

Princi patus amor

6 Facinora quę qm̄ periculo obnoxia ſunt & magna,gerenda eſſe dicebat,at de his nō cōſultandū qđ ad hæc perficiēda plurimū hēat momēti celeritas. Expēſio vero piculi reuocat hoiem ab audacia.

audacia

7 Cum ex Gallia prouincia aduerſus Pompeiū tenderet,Rubicone amne tranſmiſſo,dixit: Omnis iacta ſit alea,ſignificans ſe de ſumma rerū velle periclitari. Is enim fluuius Galliam ab Italia dirimit.

8 Quū Pompeius relicta Roma perfugiſſet ad mare,Metellus ęrario pręfectus,Cęſari volenti illinc pecunias tollere obſtitit & ærarium clauſit. At Cęſar illi mortem minatus eſt. Ea vox quum Metellum reddidiſſet attonitum,hoc inquit, o adoleſcens, dictu mihi difficilius fuit quàm factu. Sentiens ſe vel nutu poſſe quem vellet occidere, quum ſecum duceret armatas cohortes.

Minę potentū

9 Durachii expectabat vt illuc è Brūduſio milites mitterentur,id quum tardius fieret, clàm omnibus

conſcenſa ſcapha exigua, tentauit tranſmittere pelagus, quum nauigium vndis obrueretur, gubernatori iam animum, deſpondenti, quis eſſet aperuit, di cens, Confide fortunę, ſciasq́; te Cęſarem vehere. Tanta erat animi præſtantia, quaſi fortunā ac deos in manu haberet. Ac tum quidem tempeſtate ingrauescente vetitus eſt quod inſtituerat peragere. Milites autem vbi reſciuere factum concurſum fecerunt ad Cęſarem, grauiter ferebant ſi alias expectaret copias, velut ipſis diffiſus. Aius imperterritus

Cæterum cōmiſſa pugna Pompeius, vicit ſed victoriam non eſt perſequutus, verum ſeſe recepit ad exercitum. Tum Cæſar, Hodie inquit, penes hoſtes erat victoria, at nō habent ducē q victoria ſciat vti. 10 Vti victoria

Quum Pompeius inſtructam aciem apud Pharſalum inibi conſiſtere, & hoſtem operiri iuſſiſſet, Cęſar dixit illum erraſſe, qui vim impetum, ac diuinū afflatum animorum ad incurſionem paratorum mora relaxaſſet. Adeo Cęſari non mō certamē erat cū Pompeio de fortuna belli, verū etiā de bellandi peritia. 11 Mora noxia

Quum Pharnacem primo congreſſu viciſſet, amicis ſcripſit. Veni, vidi, vici ſummam rei geſtæ celeritatem indicans. 12 Celeritas cōficiendi

Poſteaquam milites qui Scipionem in Africa ſequebantur fugiſſent, & Cato victus, ſibi necem Vticæ conſciſſet. Inuideo, inqt Cæſar, o' Cato tibi mortem iſtam, quando tu mihi ſalutem tuam inuidiſti. Cæſar exiſtimabat ſibi ſummę gloriæ futurum, ſi vir tantus quum bello victus eſſet ipſi vitam deberet. At Cato maulit honeſtam mortem q̄, oppreſſa publica libertate cuiquam ſeruire. Proinde mortis illius gloriam Cæſar inuidebat Catoni, quod is Cæſari, ſeruari Catonis laudem inuidiſſet. 13 Gloriæ amor

Nonnulli quoniam ſuſpectos habebant Antoniū 14

A craſſis min'periculi ac Dolobellam,monebant,vt ab illis ſibi caueret. At ille nõ iſtos,inquit,metuo,rubicundos & obeſos,ſed graciles illos ac pallidos, oſtenſo Bruto & Caſſio. Nec fefellit illum ſuſpicio,ab illis enim occiſus eſt.

15 Quum inter cœnandum ortus eſſet ſermo, quod genus mortis eſſet optimum incontanter reſpondit, inopinatũ,& quod optimum iudicauit ipſi contigit.

16 In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuerſum,faucibus apprehenſum in contrariam retraxit partem,dextraq; ad hoſtem porrecta,quorſum,inquit,tu abis? Illic ſunt cum quibus dimicamus. Ac manibus quidem vnum militem correxit,voce tam acri,legionum omnium trepidationẽ diſcuſſit,vnicuiq; paratas vincere docuit.

17 Idem poſteaquam Publius Mimus in ſcena ſuperaſſet omnes & in his Laberium,ita pronunciauit, Fauente tibi Cæſare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione ſeruus,natione Syrus erat. Longe à tergo relinquitur,qui fauente iudice ſuperatur.

18 Liberi p ſimiis. Cæſar quum Romæ videret peregrinos quoſdam locupletes,canum ac ſimiarum catulos in gremio circumferentes,eosq; habere in delitiis,percontatus eſt num apud illos fœminę parerent liberos, Sentiens nullos catulos eſſe iucundiores infantibus. Refert Plutarchus in vita Periclis,tametſi nõ indicat cuius Cæſaris hoc dictum ſit. Suſpicor eſſe Auguſti.

19 audacia ex periculo Quum milites ſuos videret expectatione hoſtium perterritos,pro concione dixit. Scitote pauciſſimis his diebus regem adfuturũ cum X legionibus,equitum XXX leuis armaturæ CM, elephantis CCC. Proinde deſinant quidam quęrere vltra,aut opinari mihiq; qui compertum habeam credant, aut quidẽ vetuſtiſſima naui impoſitos,quocunq; vento in quaſcunq; terras iubebo auehi. Noua ratio terrorem ex-

cutiendi,non inficiando minuendoue,ſed amplificã
do terroris materiã,vt certi de graui periculo ſume
rent animos tanto periculo dignos.

Proferentibus in medium quod Sylla dictaturam 20
depoſuiſſet, quum Cęſar perpetuam gereret, quod Poteſtas
minimum aberat à tyrannide reſpondit Syllam ne- abdica-
ſciſſe literas,eoq́; dictaturam depoſuiſſe. Dictant grã ta
matici diſcipulis,quum pręeunt aut recitant ſcriben
da,huc alludens dixit illum neſciſſe literas.

Quum triumphans ſubſellia tribunitia pręteriret, 21
Pontius Aquila non aſſurrexit vnus omnium, id Honos
adeo indigne tulit, vt proclamarit, Repete ergo negatus
Aquila à me remp.tribunus, nec deinde per conti-
nuos aliquot dies cuiquam quicq̃ pollicitus eſt, niſi
ſub hac exceptione, ſi tamen per Pontium Aqui-
lam licuerit.

Populo per adulationem regem ipſum ſalutanti, 22
Cęſar,inquit,ſum,non rex.Maluit priuatum nomen, modeſte
quàm regium inuidiæ obnoxium.

Quidam è turba ſtatuæ Cęſaris coronam lauream 23
impoſuerat,candida faſcia pręligatam,at quũ tribu- cauſatio
ni detracta faſcia hominẽ in vincula duci iuſſiſſent,
Cæſar grauiter increpitos eos poteſtate priuauit,
idq́; ne regnum affectare videretur,cauſatus eſt, per
illos ſibi recuſandi gloriam fuiſſe ademptam.

Quoniam Cęſar multos exteros in ſenatum allege 24
rat,libellus propoſitus eſt.Bonum factum, ſi quis ſe- Scõma
natori nouo curiam monſtrare velit. Significabat
quiſquis is fuit, peregrinos illos ne viam quidem ad
curiam noſſe,niſi commonſtraretur.

Quidam Bruti ſtatuæ ſubſcripſit. Vtinam viueres, 25
quod opera Bruti Tarquinius rex vrbe depulſus eſ- Tyrãnis
ſet. Cęſaris ſtatuæ ſubſcripſerant hos verſiculos, Bru
tus quia reges eiecit conſul primus factus eſt.

Hic quia conſules eiecit, res poſtremus factus eſt.

26 Vita anxia Quum vndiq; viderentur imminere inſidiæ, atq; admoneretur vt ſibi caueret, reſpondit ſatius ſubire ſemel quàm ſemper cauere. Significans eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu.

27 Aioſe C. Cæſar poſt attritos Tigurinos ad vrbem quandam ſociorum proficiſcens, quum audiſſet Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum ſe recepit. Ibi cōgregatis copiis inſtructaq; acie equus illius cui ſolet inſidere adductus eſt. Hoc, inquit, poſt victoriam vtar in perſequendis hoſtibus, & pedes aggreſſus eſt Heluetios.

28 Senectus animoſa Cæſare iam palàm multa ui præterq; leges agēte Conſidius admodū natu grandis, libere dixit, ideo non ꝯuenire ſenatores, quod illius arma timerent. Huic quum Cæſar dixiſſet, quin igitur tu eodē metu te domi contines? Me inquit Conſidius, ſenectus intrepidum facit. Quū enim vitę pauxillum ſuperſit non eſt quur magnopere ſim ſollicitus.

29 Salſe C. Cæſar Pomponio militi vulnus oſtentanti ore exceptum in ſeditione Sulpitiana, quod ſe paſſum pro Cæſare pugnantem gloriabatur. Ne vnquam fugiens reſpexeris inquit. Tale quiddam Macrobius aſcribit Auguſto Cæſari.

30 Salſe Idem quū teſtis ad exaggerandam iniuriam diceret fœmina ſua à reo ferro petita. Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Nō ignorabat quur illam partem potiſſimum vulnerare voluiſſet, ſed hoc diſſimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegit præter fœmina.

31 Arma neſciūt leges Idem Metello obſiſtenti ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetantes proferenti, nō idē inquit, armorum ac legum tempus eſt. Quod ſi hæc pati nō potes, nunc quidē hinc abſcede ac poſteaq̄

peractis fœderibus arma depoſuerimus, tunc ſi vide bitur: & plebis patronum age.

Idem dicere ſolitus eſt, ſibi idem eſſe conſilium 32
aduerſus hoſtem, quod pleriſq; medicis contra mor Fame vi
bos corporũ, fame potius quàm ferro ſuperandi. Nã cere
medici nõ niſi tentatis omnibus ad ſectionẽ deſcen-
dunt. Hic mos & hodie manet apud Italos, aduer-
ſus omne morbi genus indicunt inediam. Huic ſimi-
le eſt, quod dicere ſolet Domitius Corbulo, hoſtẽ do-
labra, id eſt, ſenſim eſſe vincendũ. Securis ſtatim inci-
dit, dolabra paulatim idem efficit.

Conflauit Cæſari magnam inuidiam, quod quidã 33
ex his quos Romam miſerat, ſtans in ſenatu, ſimul Vis pro
atq; cognouit Cæſari ſenatum non dare prorogatio- iure
nem, manu capulum percutiens, at hic, inquit, dabit,
vim reipub. minitans.

Sylla præturam adeptus comminatus eſt Cæſari, 34
ſe ſua in illum poteſtate vſurum. Iure, inquit Cæſar Poteſtas
ridens, tuam poteſtatem appellas, quam tuo ære mer- empta
catus es, notans Syllam quod eum magiſtratum lar-
gitionibus ſibi paraſſet.

Marcus Tullius libro de officiis tertio ſcribit Cæ- 35
ſarem hos verſus ex Euripidis phœniſſis ſemper Imperiũ
habuiſſe in ore. neſcit

εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι pietatis
κάλλιστον ἀδικεῖν, τ' ἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών iura

Hos ipſe vertit hoc pacto,

Nam ſi violandum eſt ius, regnandi gratia
Violandum eſt, aliis rebus pietatem colas.

Quum Africã petens, in egreſſu nauis prolapſus 36
eſſet, omen ſiniſtrũ vertit in melius, dicẽs, Teneo te
Africa. Frontinus id factum putat in cõſcenſu nauis
eumq; dixiſſe, Teneo te terra mater. Huc opinor al-
ludens, quod cum quodã ſomnio perturbatus eſſet

quo ſibi viſus eſt conſtruprare matrem, coniectores interpretati ſunt portendi totius orbis imperium.

POMPEIVS MAGNVS

1 Cn. Pompeius cognomento magnus, tam charus
Indoles excelſa fuit populo Romano, quã pater fuerat inuiſus. Is etiã num adoleſcens, totum ſe Syllanæ factioni addixit, cumq́; nec magiſtratus eſſet, nec ſenator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitum. Hunc quum Sylla ad ſe venire iuſſiſſet, non abſque ſpoliis inquit nec incruẽtas imperatori copias exhibebo. Nec prius ad illum venit, quàm multis conflictibus hoſtium duces ſuperaſſet. Iam tum egregii principis, & ad res magnas nati ſpecimen dedit. Noluit adducere numerum, ſed militem virtute ſpectatum.

2 Iam vero creatus imperator, quum à Sylla miſſus
Milites innoxii eſſet in Siciliam, non ſtrennuũ modo, verum etiam iuſtum ducẽ agere cœpit. Quũ enim audiſſet milites in profectionibus ab itinere deflectentes, vim facere ac rapere, temere palantes ac circumcurſitantes ſupplicio affecit, quos vero præmiſiſſet ipſe, horum gladiis anuli ſignum impreſſit, ne quem in via lęderẽt.

3 Mamertinos quod hoſtium partibus adhæſiſſent
Amor patriæ vniuerſos interficere ſtatuerat. At Sthenius eius ciuitatis princeps Pompeium adiit his verbis, Nõ ęquũ facis Pompeii, qui propter vnum noxium multos innoxios occidere pares. Atqui ego ipſe ſum ille, qui & amicis perſuaſi, & inimicos coegi Marianas ſequi partes. Hic Pompeius viri fortem animum admiratus, dixit ſe ignoſcere Mamertinis, à tali perſuaſis viro, qui patriam ſuæ ipſius vitæ antetulerit, ſimul & ciuitatem & Sthenium liberauit. In Sthenio habes exemplum, quem animum erga rempublicam oporteat gerere principem, ſi periculum incidat, in Pompeio placabilitatis documentum, qui pietati malue-

rit habere honorem, quàm indulgere iræ.

Quum in Libyam aduerſus Domitium tranſiſſet, 4
eumq́; ingenti prælio ſuperaſſet, militibus ipſum im- Honos
peratoris titulo conſalutantibus, negauit ſe eum ho- promeri
norem admiſſurum, quoad hoſtium vallũ ſtaret ere- rus iuuat
ctum. Hoc audito milites, licet ingẽs obſtaret pluuia,
impetu facto hoſtium caſtra adorti, expugnarunt. Re
cuſauit honorem nondum factis emeritum.

Ab ea victoria reuerſum, Sylla quum aliis honori 5
bus excepit, tum Magni cognomen ipſe primus illi Sol oriẽs
detulit. At quum Pompeius his non cõtentus vellet
triumphum agere, non paſſus eſt Sylla, eo quod nõ-
dum eſſet ordinis ſenatorii. Cæterum quum Pom-
peius iis qui aderant dixiſſet, ignorare Syllam, quod
plures adorarent ſolem orientem quàm occidentem
Sylla exclamauit, triũphet. Horruit iuuenis animũ,
& indies creſcentem gloriam, nec dubitauit illi ce-
dere, quem videbat nemini cedere poſſe.

Interim Seruilius vir inter optimates clarus indi- 6
gnabatur Pompeio conceſſum triumphum, atque
etiam milites complures obſiſtebant ne triumphus
ageretur, non quod inuiderent Pompeio, ſed mune-
ra quædam poſcebant, quaſi largitionibus ab ipſis
eſſet emendus triumphus. Alioqui milites minaban- animoſe
tur ſe direpturos pecuniam quæ in triumpho ferret,
eoq́; Seruilius Glauciaq́; ſuadebant, vt eam potius
inter milites diuideret quàm diripi ſineret. Verũ vbi
Pompeius reſpondit, ſe citius omiſſurum triumphũ,
quàm militibus blãditurum, ſimulq́; laureatos faſces
eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem, Nunc
inquit Seruilius te Pompeie vere magnum video di
gnumq́; triumpho. Non iudicabat eſſe ſpecioſum
triumphum, niſi qui citra ambitum citraq́; largitio-
nes benefactis redderetur.

7 Romæ mos erat, vt equites qui legitimum tempus militaſſent, equũ in forum deducerent, ad duumuiros quos cenſores appellant, & cõmemoratis expeditionibus ac ducibus ſub quibus meruiſſent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur. Itaq; Pompeius quũ eſſet conſul, ipſe equum ad cenſores Gallium ac Lentulum deduxit. Quibus ex more percontantibus, an omnia militaria munia obiſſet, oĩa, inquit, ſub me ipſo imperatore. Significans ſi ſic geſſiſſe ducẽ, vt nihilo ſecius omnes militis partes gnauiter præſtaret. Idẽ & imperator bonus, & miles ſtrẽnuus, qua laude nulla principi põt maior cõtingere.

Dux & idẽ miles

8 Quũ Sertorii literas in Hiſpaniis intercepiſſet, in quibus erant incluſæ complurium ducum epiſtolæ. Sertorium ad nouandas res ſtatumq; ciuitatis immutandũ Romã inuitantium, exuſſit omnes, vt improbis daret pœnitentiæ locũ, & in melius mutandi cõſilia facultatem. Hoc vt inter moderate prudenterq; facta merito recenſeretur, ita non video quid faciat inter apophthegmata. Quanq̃ eiuſmodi multa reperiuntur in Plutarchi collectaneis. Si prodidiſſet nomina, iam metu pœnæ ſeſe ad vim manifeſtam paraſſent. Simulq; deferens ſilentium hoſtium literis, docuit quantũ ſit crimen alienas reſignare literas, aut qđ tibi p lĩas obſignatas creditũ eſt, ſub diũ efferre.

Clementer

9 Phraati Parthorũ regi per legatos ab ipſo poſtulãti, vt Euphratem Romanæ ditionis terminum eſſe vellet, Imo, inquit, illud magis poſtulandum, vt Romanorum fines à Parthorum regno iuſtitia dirimat. Significãs Romanis nõ eſſe pręſcribendũ quouſq; debeant proferre imperium, à quo propagãdo non montes aut flumina debeant arcere, ſed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi ius non eſſet vlterius procedere.

Iuſtitia dirimit fines

Quum

Quum Lucius Lucullus poſt obita militię munia 10
ſeſe voluptatibus dederet, ac ſumptuoſe viueret. Pō- Ocium
peium interim reprehenderet, ꝙ prętet ætatem mul turpe
tis negociis appeteret implicari, Magis, inquit, pręter
ætatem eſt ſenem delitiis vacare, ꝗ imperium gerere.
Grauiter taxauit illorum ſententiam, qui putant ſeni
bus nihil agendum, quum decorum ſit remp. guber
nantem, vel ſtantem mori. Luxus autem & ocium in
iuuenibus ſtultitia eſt, in ſenibus crimen.

Ægrotanti Pompeio medicus pręſcripſerat vt tur- 11
dis veſceretur. Cumq́; hi quibus datum erat negociū Delitia-
negarent inueniri, non enim erat tempus quo genus rum cō-
hoc auium capi ſolet, admonuit aliquis, apud Lucul tēptus
lū inueniri poſſe, qui turdos toto anno ſoleat alere.
Itàne inquit Pōpeius, niſi delitiis deditus eſſet Lu-
cullus, nequaquā viueret Pompeius? Contemptoq́;
medico, cibis parabilibus vſus eſt. O vere maſculum
aīum, qui ne vitā qdē delitiis acceptā ferre ſuſtinuit.

Quum ingens rei frumentariæ Romæ eſſet penu 12
ria, Pompeius titulo quidem annonæ procurator, re
autem vera maris terræq́; dominus declaratus, in
Africam, Sardiniam ac Siciliam nauigauit, multaq́;
frumenti vi collecta, properabat ire Romam, verum Patria vi
quum ingēti tempeſtate oborta naucleri detrectarēt ta cha-
nauigationem, ipſe primus nauim ingreſſus iuſſit an rior
coras tolli, clamans, vt nauigemus vrget neceſſitas,
vt viuamus non vrget. Significans patriæ periclitan
tis habendam rationem potiuſquàm priuatæ incolu
mitatis. Siquidem reipublicæ ſubleuandæ curis im-
mori pulchrum eſt, at patriam in extremo diſcrimi-
ne noſtra ceſſatione deſeri, turpiſſimum eſt. Hic mo-
nemur non animalia bruta tantum omiſſa libertate
venire in ſeruitutem, verum etiam homines indomi
tos fame domari. Docemur item publicæ ſaluti pri-

uatam incolumitatem poſthabendam eſſe.

13 Quum iam detecta eſſet Pompeii cum Cæſare ſi/
Ingrati multas, ac Marcellinus vnus ex eorū numero quos
tudo Pompeius euexiſſe putabaſ, à Pompeio ad Cæſarē
tranſtuliſſet aium, adeo vt non veritus ſit in ſenatu
multa in Pompeiū dicere, hunc ita compeſcuit Pō
peius Non te pudet inquit, Marcelline, ei maledice
re cuius beneficio ex muto factus es facundus, ex fa
melico eo ꝑductus, vt vomitū nō teneas? Grauiter
obiecit ingratitudinem homini, q hoc ipſum quod
habebat, dignitatis autoritatis & eloquentię, abute/
batur in eum cui debebat acceptum ferre. Nam hoc
turpiſſimum ingratitudinis genus eſt, ſed tamē heu
nimium vulgare.

14 Catoni acerbius inſectanti Pōpeiū, quod quū ipſe
Diuina/ ſæpius prędixiſſet, potentiam Cæſaris indies creſcē
tio futu tem, nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi
orrum ſed potius ad tyrannidem tendere. Pompeius ita re
ſpondit. Tua inquit Cato, magis accedunt ad diui/
natione, at mea magis accōmoda ſunt amicitiæ. Sē/
tiens Catonem incerta loqui, quod nemo poſſit re/
rum humanarum exitum liquido præſcire, ſe vero
ea ſequutum, quæ tū temporis amicitia quæ ſibi cū
Cæſare intercedebat, poſtulabat. Certum erat qd de
bebatur amico, incertum erat, an amicus illi futurus
eſſet inimicus. De amico vero humanius eſt bene
ſperare quàm diuinare peiora.

15 De ſe libere profitebatur, quod omnē magiſtratū
Modera quem geſſerat & citius eſſet nactus quàm ipſe expe
te ctaſſet, & citius depoſuiſſet quàm ab aliis expectatū
eſſet. Quod cito ſuſcepiſſet imperium, vel fortunæ
fuit, vel præmaturæ virtutis, quod mature depoſuit
animi moderati erat, non ad tyrannidem ſpectantis
ſed ad reipublicę commodum.

Poſt pliũ in pharſalicis cãpis habitũ in Aegyptũ 16
ꝓfugit, quũq; è triremi deſcẽſurus eſſet in ſcalmum
piſcatoriũ Ab Aegypti rege miſſum conuerſus ad
vxorẽ ac filiũ, nihil aliud dixit, q̃ illud Sophocleũ.
πρὸς τὸν τύραννον ὅστις ἐμπορεύεται,
κεῖνου 'στὶ δοῦλος κἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Ideſt.
Quiſquis tyranni ad tecta demigrauerit
Fit ſeruus illi, liber etſi venerit.
Præſagiſſe videtur imminens exitium. Vbi deſcen-
derat in ſcaphã ictus gladio, ſemel tantũ emiſit ſu-
ſpiriũ, & obuoluto capite præbuit ſe occidendum.

Põpeius ĩpatiens Tullianę dicacitatis, inter ami- 17
cos dicere ſolet, cupio ad hoſtes tranſeat Cicero, vt
nos timeat. Notãs illius ingeniũ, quo dicit̃ hoſtibus
fuiſſe ſupplex in amicos ꝯtumax. Hoc Põpeii dictũ
ita refert Quintil. Tranſit ad Cęſarẽ & me timebis.

Molesta dicacitas

Idem rebus infeliciter geſtis aduerſus Cæſarẽ & 18
ad ſummam deſperationem redactus, in tentorium
venit antonito ſimilis nec aliam vocem emiſit quã
hanc οὐκ οὖν ἐς παρεμβολὴν, ergo in caſtra, ſumptaq́;
veſte pręſenti fortunę accommoda, clàm profugit.

Deſperatio

Compoſito Siciliæ tumultu, ac ciuitatibus quæ 19
defecerant placide receptis ſoli Mamertini poſtula-
bant audiri, recitantes leges quaſdã ipſis olim à Ro-
manis conceſſas, non deſinetis, inquit, nobis accin-
cti gladiis recitare leges? Significans iure agere vo-
lentibus, non eſſe opus armis.

Armatæ preces

Idem quũ ex literis ſenatus intellexiſſet, oĩa quæ 20
Sylla armis obtinuerat in ipſius poteſtatẽ eſſe tradi
ta ppl̃i ſuffragiis centuriatis, percuſſo femore dixit,
Proh nunquam finienda pericula, quãto ſatius erat
obſcurum naſci, ſi à militaribus curis nunquam da-
bit̃ recedere nec hac exuto inuidia licere cũ vxore
tuti vitã degere. Magnã potẽtiã ambit inexpertus,

Tediũ gloriæ

odit expertus. Sed deponere tutum non eſt.

21 Quibuſdam ſe videre negantibus quomodo poſ-

Fiducia fallax

ſet Cæſaris impetũ ſuſtinere, hilari vultu vetuit illos hac de re eſſe ſolicitos. Nam ſimul ac inquit, ſolum Italiæ pede pulſauero, exilient affatim equeſtres pedeſtresq; copię. Præſens quidem animus, ſi fortuna reſpondiſſet.

22 Iam ſi nondum te cepit huius cõuiuii ſatietas, addemus & ex oratorum numero aliquot eximios.

PHOCION ATHENIENSIS

1 Primum igitur accipe Phocionem Athenienſem genere, ſed Lacedæmoniũ, & morum integritate, & orationis breuiloquentia. Socratem in hoc referebat quod nunquã viſus eſt cuiquam neq; flere, neq; ridere. Tanta erat animi conſtantia. Huic in concione ſedenti, quidam dixit, Videre cogitabundus o Phociõ recte inquit coniectas. Cogito enim ſi quid queã detrahere his quæ dicturus ſum apud Atheniẽſes. Alii ſolliciti ſunt vt quàm plurima dicant, quo videãtur diſerti, illi diuerſa erat cura, nimirum vt quæ ad rem faciebant, verbis quàm pauciſſimis complecteretur.

Sententioſa breuiloquẽtia.

2 Quum oraculũ proditũ eſſet Athenienſibus, in ea ciuitate vnũ eſſe virũ qui cunctorũ ſententiis aduerſaretur, ac populus vociferans iuberet illum inquiri. Phocion ſemet prodidit, dicens, Ego ſum ille, quem deſignat oraculum. Nam vni nihil placet omnium quæ vulgus vel facit, vel dicit. Quid hic primũ admireris, impauidum ne viri animum, an clementiã, qui non paſſus ſit ſuſpitionem ad innocentẽ aliquẽ deuolui, an ſingularẽ ſapientiã, qua perſpexit inconditam multitudinem quoniam affectibus agitur, nihil ſani nec agere, nec loqui.

Vulgi nihil ſanũ

3 Quodã die orationẽ habens apud Athenienſem populũ, placebat omnibus, quumq; videret ab omni-

bus pariter ſermonem approbari: conuerſus ad amicos. Quid inquit? Num mali quippiam dixi imprudens? Adeo perſuaſum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficiſcitur.

4 Quũ Athenienſes ad ſacrificium quod apparabant ex more peterent à ciuibus vt conferrẽt aliqd ac cæteris conferentibus frequenter eſſet appellatus Phocion, puderet inqt, ſi nobis adderẽ, & huic nihil redderẽ oſtenſo creditore. Pleriq; ſunt q putẽt optime collocatum: quod impenditur templis ac ſacrificiis epulisue diuorũ, at vir ille perſpicax ſenſit multo ſanctius eſſe reddere qbus debeas, quid ſenſurus de his q fraudata coniuge ac liberis extruunt ſacrificis ſtructuras regias, & horum ocio alendo magnã facultatum partem impendunt? Quod ſupereſt ſacris ĩpẽdẽdũ

5 Demoſtheni rhetori ducenti. Occident te Phocion Athenienſes ſi quando cœperint inſanire, hũc in modum reſpondit. Me quidem ſi inſanire occeperint, at te, ſi ad ſanam mentẽ redierint. Demoſthenes enim pleraq; ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm ſalubria. Pulchre retorum

6 Quũ Ariſtogiton calumniator iam condemnatus in carcere moriturus eſſet, rogaretq; Phocionẽ vt ſe inuiſeret amicis non ſinentibus vt ad hominẽ iret. Et vbi quis, inqt, libentius Ariſtogitoni loquaſ? Amicorum argumentum argutiſſime torſit in diuerſum ſignificans ſe non ire vt ſceleroſo patrocinareſ, ſed vt eius merita calamitate frueretur. Malos ĩ uiſere ĩ carcere iucũdũ

7 Quum Byzantiis iraſceretur Athenienſes, quod Charetem q cum exercitu in ſubſidium ſuæ ciuitatis miſſus eſſet aduerſus Philippũ noluiſſent recipere, ac Phocion dixiſſet, non eſſe iraſcendũ ſociis diffidentibus, ſed ducibus quibus fides non habereſ, ipſe dux electus eſt, atq; ipſi fidentibus Byzãtiis eſſe Fidte ĩ duce

cit,vt Philippus re infecta diſcederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit, qui talis erat, vt non videretur tutum ſeſe illius fidei cõmittere prudentiæ eſt infido diffidere. at Phocioni probatæ opinionis viro, non dubitarunt ſeſe credere.

8 Alexander Macedonum rex centum talenta dono miſerat Phocioni is vero percontatus eſt eos q pecuniam adferrebat. Quid ita, quum eſſent Athenienſes permulti, ſibi vni illa mitteret Alexander, illis reſpondentibus. Quoniam vnum te iudicat virum & honeſtum & bonum. Ergo ſinat, inquit, me talem & haberi & eſſe. Vt ſibi arreptum ab illis argumentum torſit ad occaſionem recuſandi muneris Iam quis hic non admiretur incorruptipectoris ſyncerita tem, pauper erat Phocion, nec doni magnitudine quicquam mouebatur. Simul autem indicat illos qui quum rempublicá, adminiſtrent tamen à capiundis muneribus non temperant, nec bonos eſſe viros, nec tales haberi debere.

Corru-ptela munerũ

9 Quum Alexander ab Athenienſibus poſceret ſibi triremes exhiberi; ac populus nominatim flagitaret adeſſe Phocionem, vt quid conſuleret proferret, ſurgens inquit, Conſulo igitur vt aut armis ſuperetis eos aut ſuperantium amici ſitis. Compendio ſuaſit nihil Alexandro negandum, niſi cõſideret ſe iratum poſſe armis opprimere. Quibus ſi ille videret ſuperior non eſſe prouocandum animoſum iuuenẽ & repulſæ impatientiſſimum.

Idem faciẽdũ erat de Turcis

10 Rumor incerto autore obortus erat de morte Alexandri moxq; rhetores proſilierunt, hortantes ne contarentur, ſed ilico bellum ſuſciperent. Phocion expectare iuſſit donec certius aliquid cognoſceretur. Nam ſi inquit, hodie mortuus eſt, & cras & perhendie mortuus erit, Grauiter oratorum præ-

Præcipitatũ cõ-ſilium

cipitem temeritatem cohercuit.

Quũ Leoſthenes ciuitatem Athenienſiũ ad bellũ 11
perpuliſſet, magnificis ſpebus ad nomen libertatis
ac principatus erectam. Phociõ illius verba dicebat
eſſe cupreſſis ſimilia, quę ſublimes quũ ſint ac pul- Magnifica pmiſſa, ſed inania
chre, fructum non habent. Nihil potuit dici accom-
modatius in ſermonem ſplendide magnificeq́; pol-
licentem, ſed infrugiferum, quemadmodũ cupreſſus
arbor ſublimi cõpoſitoq́; i conũ vertice procul egre
gium qddam polliceri uidetur, at vix vlla ſterilior.

Cæterũ quũ initia belli ceſſiſſent feliciter, ac ci 12
uitas ob ſecundũ nuncium diis ſacrificans gratare-
tur, rogatus Phocion, an hęc ita geſta nollet. Hæc qdẽ
inquit, geſta vellem, ſed illa decreta. Sentiens etiam Optima decernẽda
inconſulta conſilia nõnunq̃ feliciter cedere, id quo-
ties accidit, gratulandum quidẽ eſſe reip. non tamẽ
ideo non ſemper vtendum optimis conſiliis. Fortaſ-
ſis & illud ſenſit Phocion non eſſe protinus fiden-
dum primis ſucceſſibus, ſed totius negocii euentum
declaraturum, quale fuiſſet ipſius conſilium.

Quum Macedones irrupiſſent in Atticam, ac ma 14
ritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuue- Militis officiũ
nes ætate florentes, quorum multis ad ipſum cõcur
rentibus, hortantibusq́; vt colle quodam occupato
ibi collocaret exercitum. O Hercules inquit, q̃ mul-
tos video duces, milites vero perpaucos, Notans iu
uenilem temeritatẽ, quæ duci præire conaretur, quũ
militis ſit, non dare conſilium, ſed vbi res poſtulat
bonam nauare operam. Attamen commiſſo prælio
vicit & Nicionem Macedonũ ducem ſuperauit. At
non multo poſt tempore bello deuicti Athenienſes
ab Antipatro accepere præſidium.

Quum vero Menillus prę ſidii dux, Phocioni pe 15
cunias dare vellet, indignatus Phociõ dixit nec illũ

A craſſis min' periculi — ac Dolobellam, monebant, vt ab illis ſibi caueret. At ille nō iſtos, inquit, metuo, rubicundos & obeſos, ſed graciles illos ac pallidos, oſtenſo Bruto & Caſſio: Nec fefellit illum ſuſpicio, ab illis enim occiſus eſt.

15 Quum inter cœnandum ortus eſſet ſermo, quod genus mortis eſſet optimum incontanter reſpondit, inopinatū, & quod optimum iudicauit ipſi contigit.

16 In prælio quodam, Martiæ legionis aquiliferum iam ad fugam conuerſum, faucibus apprehenſum in contrariam retraxit partem, dextraq; ad hoſtem porrecta, quorſum, inquit, tu abis? Illic ſunt cum quibus dimicamus. Ac manibus quidem vnum militem correxit, voce tam acri, legionum omnium trepidationē diſcuſſit, vnicuiq; paratas vincere docuit.

17 Idem poſteaquam Publius Mimus in ſcena ſuperaſſet omnes & in his Laberium, ita pronunciauit, Fauente tibi Cæſare victus es Laberi à Syro. Publius enim conditione ſeruus, natione Syrus erat. Longe à tergo relinquitur, qui fauente iudice ſuperatur.

18 Liberi p ſimiis — Cæſar quum Romæ videret peregrinos quoſdam locupletes, canum ac ſimiarum catulos in gremio circumferentes, eosq; habere in delitiis, percontatus eſt num apud illos fœminę parerent liberos, Sentiens nullos catulos eſſe iucundiores infantibus. Refert Plutarchus in vita Periclis, tametſi nō indicat cuius Cæſaris hoc dictum ſit. Suſpicor eſſe Auguſti.

19 audacia ex periculo — Quum milites ſuos videret expectatione hoſtium perterritos, pro concione dixit. Scitote pauciſſimis his diebus regem adfuturū cum X legionibus, equitum XXX leuis armaturæ CM, elephantis CCC. Proinde deſinant quidam quęrere vltra, aut opinari mihiq́; qui compertum habeam credant, aut quidē vetuſtiſſima naui impoſitos, quocunq; vento in quaſcunq; terras iubebo auehi. Noua ratio terrorem ex-

cutiendi,non inficiando minuendoue,ſed amplificā
do terroris materiā,vt certi de graui periculo ſume
rent animos tanto periculo dignos.

Proferentibus in medium quod Sylla dictaturam 20
depoſuiſſet, quum Cęſar perpetuam gereret, quod Poteſtas
minimum aberat à tyrannide reſpondit Syllam ne- abdica-
ſciſſe literas,eoq; dictaturam depoſuiſſe. Dictant grā ta
matici diſcipulis,quum pręeunt aut recitant ſcriben
da,huc alludens dixit illum neſciſſe literas.

Quum triumphans ſubſellia tribunitia pręteriret, 21
Pontius Aquila non aſſurrexit vnus omnium, id Honos
adeo indigne tulit, vt proclamarit, Repete ergo negatus
Aquila à me remp. tribunus, nec deinde per conti-
nuos aliquot dies cuiquam quicq̄ pollicitus eſt, niſi
ſub hac exceptione, ſi tamen per Pontium Aqui-
lam licuerit.

Populo per adulationem regem ipſum ſalutanti, 22
Cęſar,inquit,ſum,non rex. Maluit priuatum nomen, modeſtè
quàm regium inuidiæ obnoxium.

Quidam è turba ſtatuæ Cęſaris coronam lauream 23
impoſuerat,candida faſcia pręligatam,at quū tribu- cauſatio
ni detracta faſcia hominē in vincula duci iuſſiſſent,
Cæſar grauiter increpitos eos poteſtate priuauit,
idq; ne regnum affectare videretur,cauſatus eſt, per
illos ſibi recuſandi gloriam fuiſſe ademptam.

Quoniam Cęſar multos exteros in ſenatum allege 24
rat,libellus propoſitus eſt. Bonum factum, ſi quis ſe- Scōma
natori nouo curiam monſtrare velit. Significabat
quiſquis is fuit, peregrinos illos ne viam quidem ad
curiam noſſe,niſi commonſtraretur.

Quidam Bruti ſtatuæ ſubſcripſit. Vtinam viueres, 25
quod opera Bruti Tarquinius rex vrbe depulſus eſ- Tyrānis
ſet. Cęſaris ſtatuæ ſubſcripſerant hos verſiculos, Bru
tus quia reges eiecit conſul primus factus eſt.

Hic quia conſules eiecit, res poſtremus factus eſt.

26 Quum vndiq; viderentur imminere inſidiæ, atq;

Vita anxia admoneretur vt ſibi caueret, reſpondit ſatius ſubire ſemel quàm ſemper cauere. Significans eum non viuere, qui viuit in perpetuo mortis metu.

27 Aioſe C. Cæſar poſt attritos Tigurinos ad vrbem quandam ſociorum proficiſcens, quum audiſſet Heluetios in itinere occurrere, in locum quendam munitum ſe recepit. Ibi cōgregatis copiis inſtructaq; acie equus illius cui ſolet inſidere adductus eſt. Hoc, inquit, poſt victoriam vtar in perſequendis hoſtibus, & pedes aggreſſus eſt Heluetios.

28 Senect° animoſa Cæſare iam palàm multa ui præterq; leges agēte Conſidius admodū natu grandis, libere dixit, ideo non ꝯuenire ſenatores, quod illius arma timerent. Huic quum Cæſar dixiſſet, quin igitur tu eodē metu te domi contines? Me inquit Conſidius, ſenectus intrepidum facit. Quū enim vitę pauxillum ſuperſit non eſt quur magnopere ſim ſollicitus.

29 Salſe C. Cæſar Pomponio militi vulnus oſtentanti ore exceptum in ſeditione Sulpitiana, quod ſe paſſum pro Cæſare pugnantem gloriabatur. Ne vnquam fugiens reſpexeris inquit. Tale quiddam Macrobius aſcribit Auguſto Cæſari.

30 Salſe Idem quū teſtis ad exaggerandam iniuriam diceret fœmina ſua à reo ferro petita. Quid enim faceret, inquit, quum tu galeam & loricam haberes? Nō ignorabat quur illam partem potiſſimum vulnerare voluiſſet, ſed hoc diſſimulato, iocari maluit. Galea & lorica omnia tegit præter fœmina.

31 Arma neſciūt leges Idem Metello obſiſtenti ne pecunias ab ærario tolleret, ac leges id fieri vetantes proferenti, nō idē inquit, armorum ac legum tempus eſt. Quod ſi hæc pati nō potes, nunc quidē hinc abſcede ac poſteaq̃

peractis fœderibus arma depoſuerimus, tunc ſi videbitur: & plebis patronum age.

Idem dicere ſolitus eſt, ſibi idem eſſe conſilium aduerſus hoſtem, quod pleriſque medicis contra morbos corporũ, fame potius quàm ferro ſuperandi. Nã medici nõ niſi tentatis omnibus ad ſectionẽ deſcendunt. Hic mos & hodie manet apud Italos, aduerſus omne morbi genus indicunt inediam. Huic ſimile eſt, quod dicere ſolet Domitius Corbulo, hoſtẽ dolabra, id eſt, ſenſim eſſe vincendũ. Securis ſtatim incidit, dolabra paulatim idem efficit. 32 Fame vicere

Conflauit Cæſari magnam inuidiam, quod quidã ex his quos Romam miſerat, ſtans in ſenatu, ſimul atque cognouit Cæſari ſenatum non dare prorogationem, manu capulum percutiens, at hic, inquit, dabit, vim reipub. minitans. 33 Vis pro iure

Sylla præturam adeptus comminatus eſt Cæſari, ſe ſua in illum poteſtate vſurum. Iure, inquit Cæſar ridens, tuam poteſtatem appellas, quam tuo ære mercatus es, notans Syllam quod eum magiſtratum largitionibus ſibi paraſſet. 34 Poteſtas empta

Marcus Tullius libro de officiis tertio ſcribit Cæſarem hos verſus ex Euripidis phœniſſis ſemper habuiſſe in ore. 35 Imperiũ neſcit pietatis iura

εἴπερ γὰρ ἀδικεῖν χρὴ, τυραννίδος πέρι
κάλλιστον ἀδικεῖν, τ' ἄλλα δ' εὐσεβεῖν χρεών

Hos ipſe vertit hoc pacto,
Nam ſi violandum eſt ius, regnandi gratia
Violandum eſt, aliis rebus pietatem colas.

Quum Africã petens, in egreſſu nauis prolapſus eſſet, omen ſiniſtrũ vertit in melius, dicẽs, Teneo te Africa. Frontinus id factum putat in cõſcenſu nauis eumque dixiſſe, Teneo te terra mater. Huc opinor alludens, quod cum quodã ſomnio perturbatus eſſet 36

quo ſibi viſus eſt conſtruprare matrem, coniectores interpretati ſunt portendi totius orbis imperium.

POMPEIVS MAGNVS

1 Indoles excelſa Cn. Pompeius cognomento magnus, tam charus fuit populo Romano, quã pater fuerat inuiſus. Is etiã num adoleſcens, totum ſe Syllanæ factioni ad dixit, cumq; nec magiſtratus eſſet, nec ſenator, magnum tamen ex Italia contraxit exercitum. Hunc quum Sylla ad ſe venire iuſſiſſet, non abſque ſpoliis inquit nec incruẽtas imperatori copias exhibebo. Nec prius ad illum venit, quàm multis conflictibus hoſtium duces ſuperaſſet. Iam tum egregii principis, & ad res magnas nati ſpecimen dedit. Noluit adducere numerum, ſed militem virtute ſpectatum.

2 Milites innoxii Iam vero creatus imperator, quum à Sylla miſſus eſſet in Siciliam, non ſtrennuũ modo, verum etiam iuſtum ducẽ agere cœpit. Quũ enim audiſſet milites in profectionibus ab itinere deflectentes, vim facere ac rapere, temere palantes ac circumcurſitantes ſupplicio affecit, quos vero præmiſiſſet ipſe, horum gladiis anuli ſignum impreſſit, ne quem in via lęderet.

3 Amor patriæ Mamertinos quod hoſtium partibus adhæſiſſent vniuerſos interficere ſtatuerat. At Sthenius eius ciuitatis princeps Pompeium adiit his verbis, Nõ ęquũ facis Pompeii, qui propter vnum noxium multos innoxios occidere pares. Atqui ego ipſe ſum ille, qui & amicis perſuaſi, & inimicos coegi Marianas ſequi partes. Hic Pompeius viri fortem animum admiratus, dixit ſe ignoſcere Mamertinis, à tali perſuaſis viro, qui patriam ſuæ ipſius vitæ antetulerit, ſimul & ciuitatem & Sthenium liberauit. In Sthenio habes exemplum, quem animum erga rempublicam oporteat gerere principem, ſi periculum incidat, in Pompeio placabilitatis documentum, qui pietati malue-

tit habere honorem, quàm indulgere iræ.

Quum in Libyam aduerſus Domitium tranſiſſet, 4
eumq́; ingenti prælio ſuperaſſet, militibus ipſum im- Honos
peratoris titulo conſalutantibus, negauit ſe eum ho- promeri
norem admiſſurum, quoad hoſtium vallũ ſtaret ere- rus iuuat
ctum. Hoc audito milites, licet ingẽs obſtaret pluuia,
impetu facto hoſtium caſtra adorti, expugnarunt. Re
cuſauit honorem nondum factis emeritum.

Ab ea victoria reuerſum, Sylla quum aliis honori 5
bus excepit, tum Magni cognomen ipſe primus illi Sol oriẽs
detulit. At quum Pompeius his non cõtentus vellet
triumphum agere, non paſſus eſt Sylla, eo quod nõ-
dum eſſet ordinis ſenatorii. Cæterum quum Pom-
peius iis qui aderant dixiſſet, ignorare Syllam, quod
plures adorarent ſolem orientem quàm occidentem
Sylla exclamauit, triũphet. Horruit iuuenis animũ,
& indies creſcentem gloriam, nec dubitauit illi ce-
dere, quem videbat nemini cedere poſſe.

Interim Seruilius vir inter optimates clarus indi- 6
gnabatur Pompeio conceſſum triumphum, atque
etiam milites complures obſiſtebant ne triumphus
ageretur, non quod inuiderent Pompeio, ſed mune-
ra quædam poſcebant, quaſi largitionibus ab ipſis
eſſet emendus triumphus. Alioqui milites minaban- animoſe
tur ſe direpturos pecuniam quæ in triumpho ferreť,
eoq́; Seruilius Glauciaq́; ſuadebant, vt eam potius
inter milites diuideret quàm diripi ſineret. Verũ vbi
Pompeius reſpondit, ſe citius omiſſurum triumphũ,
quàm militibus blãditurum, ſimulq́; laureatos faſces
eis obiecit, vt illinc inciperent direptionem, Nunc
inquit Seruilius te Pompeie vere magnum video di
gnumq́; triumpho. Non iudicabat eſſe ſpecioſum
triumphum, niſi qui citra ambitum citraq́; largitio-
nes benefactis redderetur.

7 Romæ mos erat, vt equites qui legitimum tempus militaſſent, equū in forum deducerent, ad duumuiros quos cenſores appellant, & cōmemoratis expeditionibus ac ducibus ſub quibus meruiſſent, pro meritis aut collaudarentur, aut vituperarentur. Itaq; Pompeius quū eſſet conſul, ipſe equum ad cenſores Gallium ac Lentulum deduxit. Quibus ex more percontantibus, an omnia militaria munia obiſſet, oīa, inquit, ſub me ipſo imperatore. Significans ſi ſic geſſiſſe ducē, vt nihilo ſecius omnes militis partes gnauiter præſtaret. Idē & imperator bonus, & miles ſtrēnuus, qua laude nulla principi pōt maior cōtingere.

Dux & idē miles

8 Quū Sertorii literas in Hiſpaniis intercepiſſet, in quibus erant incluſæ complurium ducum epiſtolæ. Sertorium ad nouandas res ſtatumq; ciuitatis immutandū Romā inuitantium, exuſſit omnes, vt improbis daret pœnitentiæ locū, & in melius mutandi cōſilia facultatem. Hoc vt inter moderate prudenterq; facta merito recenſeretur, ita non video quid faciat inter apophthegmata. Quanq̄ eiuſmodi multa reperiuntur in Plutarchi collectaneis. Si prodidiſſet nomina, iam metu pœnæ ſeſe ad vim manifeſtam paraſſent. Simulq; deferens ſilentium hoſtium literis, docuit quantū ſit crimen alienas reſignare literas, aut qđ tibi p līas obſignatas creditū eſt, ſub diū efferre.

Clementer

9 Phraati Parthorū regi per legatos ab ipſo poſtulāti, vt Euphratem Romanæ ditionis terminum eſſe vellet, Imo, inquit, illud magis poſtulandum, vt Romanorum fines à Parthorum regno iuſtitia dirimat. Significās Romanis nō eſſe pręſcribendū quouſq; debeant proferre imperium, à quo propagādo non montes aut flumina debeant arcere, ſed ibi demum fore fines Romanæ ditionis, vbi ius non eſſet vlterius procedere.

Iuſtitia dirimit fines

10 Quum Lucius Lucullus poſt obita militię munia ſeſe voluptatibus dederet, ac ſumptuoſe viueret. Pōpeium interim reprehenderet, ꝙ prçter ætatem multis negociis appeteret implicari, Magis, inquit, prçter ætatem eſt ſenem delitiis vacare, q̃ imperium gerere. Grauiter taxauit illorum ſententiam, qui putant ſenibus nihil agendum, quum decorum ſit remp. gubernantem, vel ſtantem mori. Luxus autem & ocium in iuuenibus ſtultitia eſt, in ſenibus crimen.

Ocium turpe

11 Ægrotanti Pompeio medicus pręſcripſerat vt turdis veſceretur. Cumq́; hi quibus datum erat negociū negarent inueniri, non enim erat tempus quo genus hoc auium capi ſolet, admonuit aliquis, apud Lucullū inueniri poſſe, qui turdos toto anno ſoleat alere. Itàne inquit Pōpeius, niſi delitiis deditus eſſet Lucullus, nequaquā viueret Pompeius? Contemptoq́; medico, cibis parabilibus vſus eſt. O vere maſculum aīum, qui ne vitā qdē delitiis acceptā ferre ſuſtinuit.

Delitiarum cōteptus

12 Quum ingens rei frumentariæ Romæ eſſet penuria, Pompeius titulo quidem annonæ procurator, re autem vera maris terræq́; dominus declaratus, in Africam, Sardiniam ac Siciliam nauigauit, multaq́; frumenti vi collecta, properabat ire Romam, verum quum ingēti tempeſtate oborta naucleri detrectarēt nauigationem, ipſe primus nauim ingreſſus iuſſit ancoras tolli, clamans, vt nauigemus vrget neceſſitas, vt viuamus non vrget. Significans patriæ periclitantis habendam rationem potiuſquàm priuatæ incolumitatis. Siquidem reipublicæ ſubleuandæ curis immori pulchrum eſt, at patriam in extremo diſcrimine noſtra ceſſatione deſeri, turpiſſimum eſt. Hic monemur non animalia bruta tantum omiſſa libertate venire in ſeruitutem, verum etiam homines indomitos fame domari. Docemur item publicæ ſaluti pri-

Patria vita charior

uatam incolumitatem poſthabendam eſſe.

13 Ingratitudo Quum iam detecta eſſet Pompeii cum Cæſare ſimultas, ac Marcellinus vnus ex eorũ numero quos Pompeius euexiſſe putabat, à Pompeio ad Cæſarẽ tranſtuliſſet aium, adeo vt non veritus ſit in ſenatu multa in Pompeiũ dicere, hunc ita compeſcuit Põpeius Non te pudet inquit, Marcelline, ei maledicere cuius beneficio ex muto factus es facundus, ex famelico eo ꝑductus, vt vomitũ nõ teneas? Grauiter obiecit ingratitudinem homini, q hoc ipſum quod habebat, dignitatis autoritatis & eloquentię, abutebatur in eum cui debebat acceptum ferre. Nam hoc turpiſſimum ingratitudinis genus eſt, ſed tamẽ heu nimium vulgare.

14 Diuinatio futurorum Catoni acerbius inſectanti Põpeiũ, quod quũ ipſe ſæpius prędixiſſet, potentiam Cæſaris indies creſcẽtem, nulli bono fore populari ciuitatis gubernationi ſed potius ad tyrannidem tendere. Pompeius ita reſpondit. Tua inquit Cato, magis accedunt ad diuinationẽ, at mea magis accõmoda ſunt amicitiæ. Sẽtiens Catonem incerta loqui, quod nemo poſſit rerum humanarum exitum liquido præſcire, ſe vero ea ſequutum, quæ tũ temporis amicitia quæ ſibi cũ Cæſare intercedebat, poſtulabat. Certum erat qd debebatur amico, incertum erat, an amicus illi futurus eſſet inimicus. De amico vero humanius eſt bene ſperare quàm diuinare peiora.

15 Moderate De ſe libere profitebatur, quod omnẽ magiſtratũ quem geſſerat & citius eſſet nactus quàm ipſe expectaſſet, & citius depoſuiſſet quàm ab aliis expectatũ eſſet. Quod cito ſuſcepiſſet imperium, vel fortunæ fuit, vel præmaturæ virtutis, quod mature depoſuit animi moderati erat, non ad tyrannidem ſpectantis ſed ad reipublicę commodum.

Poſt p̃liũ in pharſalicis cãpis habitũ in Aegyptũ 16
p̃fugit,quũq; è triremi deſcẽſurus eſſet in ſcalmum piſcatoriũ Ab Aegypti rege miſſum conuerſus ad vxorẽ ac filiũ,nihil aliud dixit,q̃ illud Sophocleũ.

πρὸς τὸν τύραννον ὅς τις ἐμπορεύεται,
κείνου 'στὶ δοῦλος κἂν ἐλεύθερος μόλῃ. Ideſt.

Quiſquis tyranni ad tecta demigrauerit
Fit ſeruus illi,liber etſi venerit.

Præſagiſſe videtur imminens exitium. Vbi deſcenderat in ſcaphã ictus gladio,ſemel tantũ emiſit ſuſpiriũ,& obuoluto capite præbuit ſe occidendum.

Põpeius ĩpatiens Tullianę dicacitatis,inter amicos dicere ſolet,cupio ad hoſtes tranſeat Cicero, vt nos timeat.Notãs illius ingeniũ, quo dicit hoſtibus fuiſſe ſupplex in amicos ꝯtumax. Hoc Põpeii dictũ ita refert Quintil. Tranſit ad Cęſarẽ & me timebis. 17 Moleſta dicacitas

Idem rebus infeliciter geſtis aduerſus Cæſarẽ & ad ſummam deſperationem redactus,in tentorium venit antonito ſimilis nec aliam vocem emiſit quã hanc οὐκ οὖν εἰς παρεμβολήν, ergo in caſtra, ſumptaq; veſte prę̃ſenti fortunę accommoda,clàm profugit. 18 Deſperatio

Compoſito Siciliæ tumultu, ac ciuitatibus quæ defecerant placide receptis ſoli Mamertini poſtulabant audiri,recitantes leges quaſdã ipſis olim à Romanis conceſſas,non deſinetis,inquit,nobis accinctı gradiis recitare leges? Significans iure agere volentibus,non eſſe opus armis. 19 Armatæ preces

Idem quũ ex literis ſenatus intellexiſſet,oĩa quæ Sylla armis obtinuerat in ipſius poteſtatẽ eſſe tradita ppl'i ſuffragiis centuriatis, percuſſo femore dixit, Proh nunquam finienda pericula, quãto ſatius erat obſcurum naſci,ſi à militaribus curis nunquam dabit recedere nec hac exuto inuidia licere cũ vxore ruri vitã degere. Magnã potẽtiã ambit inexpertus, 20 Tędiũ gloriæ

odit expertus. Sed deponere tutum non eſt.

21 Quibuſdam ſe videre negantibus quomodo poſſet Cæſaris impetū ſuſtinere, hilari vultu vetuit illos hac de re eſſe ſolicitos. Nam ſimul ac inquit, ſolum Italiæ pede pulſauero, exilient affatim equeſtres pedeſtresq; copię. Præſens quidem animus, ſi fortuna reſpondiſſet.

Fiducia fallax

22 Iam ſi nondum te cepit huius cōuiuii ſatietas, addemus & ex oratorum numero aliquot eximios.

PHOCION ATHENIENSIS

1 Primum igitur accipe Phocionem Athenienſem genere, ſed Lacedæmoniū, & morum integritate, & orationis breuiloquentia. Socratem in hoc referebat quod nunquā viſus eſt cuiquam neq; flere, neq; ridere. Tanta erat animi conſtantia. Huic in concione ſedenti, quidam dixit, Videre cogitabundus o Phociō recte inquit coniectas. Cogito enim ſi quid queā detrahere his quæ dicturus ſum apud Atheniēſes. Alii ſolliciti ſunt vt quàm plurima dicant, quo videātur diſerti, illi diuerſa erat cura, nimirum vt quæ ad rem faciebant, verbis quàm pauciſſimis complecteretur.

Sententioſabre uiloquētia.

2 Quum oraculū proditū eſſet Athenienſibus, in ea ciuitate vnū eſſe virū qui cunctorū ſententiis aduerſaretur, ac populus vociferans iuberet illum inquiri. Phocion ſemet prodidit, dicens, Ego ſum ille, quem deſignat oraculum. Nam vni nihil placet omnium quæ vulgus vel facit, vel dicit. Quid hic primū admireris, impauidum ne viri animum, an clementiā, qui non paſſus ſit ſuſpitionem ad innocentē aliquē deuolui, an ſingularē ſapientiā, qua perſpexit inconditam multitudinem quoniam affectibus agitur, nihil ſani nec agere, nec loqui.

Vulgi nihil ſanū

3 Quodā die orationē habens apud Athenienſem populū, placebat omnibus, quumq; videret ab omni-

bus pariter ſermonem approbari: conuerſus ad amicos. Quid inquit? Num mali quippiam dixi imprudens? Adeo perſuaſum habebat, nihil placere vulgo, quod à recto iudicio proficiſcitur.

4 Quũ Athenienſes ad ſacrificium quod apparabant ex more peterent à ciuibus vt conferrẽt aliqd ac cæteris conferentibus frequenter eſſet appellatus Phocion, puderet inqt, ſi nobis adderẽ, & huic nihil redderẽ oſtenſo creditore. Plericꝙ ſunt q putẽt optime collocatum: quod impenditur templis ac ſacrificiis epulisue diuorũ, at vir ille perſpicax ſenſit multo ſanctius eſſe reddere qbus debeas, quid ſenſurus de his q fraudata coniuge ac liberis extruunt ſacrificis ſtructuras regias, & horum ocio alendo magnã facultatum partem impendunt?

Quod ſupereſt ſacris ſpẽdẽdũ

5 Demoſtheni rhetori dicenti. Occident te Phocion Athenienſes ſi quando cœperint inſanire, hũc in modum reſpondit. Me quidem ſi inſanire occeperint, at te, ſi ad ſanam mentẽ redierint. Demoſthenes enim pleraꝗ ad gratiam apud populum loquebatur, & blanda potius quàm ſalubria.

Pulchre retorum

6 Quũ Ariſtogiton calumniator iam condemnatus in carcere moriturus eſſet, rogaretq; Phocionẽ vt ſe inuiſeret amicis non ſinentibus vt ad hominẽ iret. Et vbi quis, inqt, libentius Ariſtogitoni loquaꝛ? Amicorum argumentum argutiſſime torſit in diuerſum ſignificans ſe non ire vt ſceleroſo patrocinareꝛ, ſed vt eius merita calamitate frueretur.

Malos ĩuiſere ĩ carcere iucũdũ

7 Quum Byzantiis iraſceretur Athenienſes, quod Charetem q cum exercitu in ſubſidium ſuæ ciuitatis miſſus eſſet aduerſus Philippũ noluiſſent recipere, ac Phocion dixiſſet, non eſſe iraſcendũ ſociis diffidentibus, ſed ducibus quibus fides non habereꝛ, ipſe dux electus eſt, atꝙ ipſi fidentibus Byzãtiis eſſe

Fidte ĩ duce

cit,vt Philippus re infecta diſcederet. Diffidentiam Byzantiorum in Charetem ducem reiecit, qui talis erat,vt non videretur tutum ſeſe illius fidei cõmittere prudentiæ eſt infido diffidere. at Phocioni probatæ opinionis viro,non dubitarunt ſeſe credere.

Corruptela munerũ

8 Alexander Macedonum rex centum talenta dono miſerat Phocioni is vero percontatus eſt eos q pecuniam adferrebat. Quid ita, quum eſſent Athenienſes permulti,ſibi vni illa mitteret Alexander, illis reſpondentibus. Quoniam vnum te iudicat virum & honeſtum & bonum. Ergo ſinat, inquit, me talem & haberi & eſſe. Vt ſibi arreptum ab illis argumentum torſit ad occaſionem recuſandi muneris Iam quis hic non admiretur incorrupti pectoris ſynceritatem, pauper erat Phocion,nec doni magnitudine quicquam mouebatur. Simul autem indicat illos qui quum rempublica adminiſtrent tamen à capiundis muneribus non temperant,nec bonos eſſe viros,nec tales haberi debere.

Idem faciẽdũ erat de Turcis

9 Quum Alexander ab Athenienſibus poſceret ſibi triremes exhiberi, ac populus nominatim flagitaret adeſſe Phocionem,vt quid conſuleret proferret, ſurgens inquit, Conſulo igitur vt aut armis ſuperetis eos aut ſuperantium amici ſitis. Compendio ſuaſit nihil Alexandro negandum, niſi cõſideret ſe iratum poſſe armis opprimere. Quibus ſi ille videret ſuperior non eſſe prouocandum animoſum iuuenẽ & repulſæ impatientiſſimum.

Præcipitatũ cõſilium

10 Rumor incerto autore obortus erat de morte Alexandri moxq; rhetores proſilierunt, hortantes ne contarentur, ſed ilico bellum ſuſciperent. Phocion expectare iuſſit donec certius aliquid cognoſceretur. Nam ſi inquit, hodie mortuus eſt, & cras & perhendie mortuus erit. Grauiter oratorum præ-

cipitem temeritatem cohercuit.

Quū Leoſthenes ciuitatem Athenienſiū ad bellū perpuliſſet, magnificis ſpebus ad nomen libertatis ac principatus erectam. Phociō illius verba dicebat eſſe cupreſſis ſimilia, quę ſublimes quū ſint ac pulchre, fructum non habent. Nihil potuit dici accommodatius in ſermonem ſplendide magnificeq́; pollicentem, ſed infrugiferum, quemadmodū cupreſſus arbor ſublimi cōpoſitoq́; i conū vertice procul egregium qddam polliceri uidetur, at vix vlla ſterilior. 11

Magnifica pmiſſa, ſed inania

Cæterū quū initia belli ceſſiſſent feliciter, ac ciuitas ob ſecundū nuncium diis ſacrificans gratareť, rogatus Phocion, an hęc ita geſta nollet. Hæc qdē inquit, geſta vellem, ſed illa decreta. Sentiens etiam inconſulta conſilia nōnunq̄ feliciter cedere, id quoties accidit, gratulandum quidē eſſe reip. non tamē ideo non ſemper vtendum optimis conſiliis. Fortaſſis & illud ſenſit Phocion non eſſe protinus fidendum primis ſucceſſibus, ſed totius negocii euentum declaraturum, quale fuiſſet ipſius conſilium. 12

Optima decernēda

Quum Macedones irrupiſſent in Atticam, ac maritima illius depopularentur, Phocion eduxit iuuenes ætate florentes, quorum multis ad ipſum cōcurrentibus, hortantibusq́; vt colle quodam occupato ibi collocaret exercitum. O Hercules inquit, q̄ multos video duces, milites vero perpaucos. Notans iuuenilem temeritatē, quæ duci præire conaretur, quū militis ſit, non dare conſilium, ſed vbi res poſtulat bonam nauare operam. Attamen commiſſo prælio vicit & Nicionem Macedonū ducem ſuperauit. At non multo poſt tempore bello deuicti Athenienſes ab Antipatro accepere præſidium. 13

Militis officiū

Quum vero Menillus pręſidii dux, Phocioni pecunias dare vellet, indignatus Phociō dixit nec illū 14

Incorruptus animus. Alexandro meliorem eſſe, & cauſam deteriorem ob quā nunc accepturus eſſet, quū tunc nō accepiſſet. O nullis muneribus expugnabilem animum.

15 Antipater dicere ſolet, quū duos haberet Athenis amicos neq; Phocioni vnq̄ perſuaſiſſe vt acciperet, neq; Demadē vnq̄ dando expleuiſſe. Hic erat Demades, q valebat extemporali dictione quū Demoſthenes non niſi deſcripto diceret.

16 Phociō Antipatro petenti, vt in gratiā ſuam faceret quiddā pugnans cū iuſtitia. Nō potes: inqt o Antipater, Phocione ſimul & amico & adulatore vti. Amicus obſecundat, quouſq; patit̄ æquū & honeſtū Nec enim amicus ab amico quod iniuſtum eſt petere debet. Adulator autem ad quiduis obſequitur.

17 Quum populus Athenienſis flagitaret vt Phocion copias in Bœotiam educeret eamq; rē Phociō nō fore è repub. iudicaret, edixit vt quotquot eſſent in ciuitate ab ephebis vſq; ad ſexagenarios ſe ſequerentur. Hic reclamantibus ſenioribus, & ætatem excuſantibus. Nihil inqt abſurdi, meo edicto continetur, quum ipſe natus annos octoginta vna cum ipſis dux profecturus ſim. Hac arte temporarium multitudinis calorem retudit.

18 Poſt Antipatri obitū, quū Athenieſiū reſpub. ad gubernationē popularem rediſſet. Phocion in concione capitis damnatus eſt. Atq; huius qdem amici cæteri q ſimul cum illo damnati fuerant flētes ducebant̄ Phocion aūt tacitus ibat. Cui, ex inimicis qſpiam factus obuius, poſt conuitia in faciē expuit. Tum Phocion ad magiſtratus reſpiciens, Non hunc inquit, compeſcet aliquis indecore ſe gerentem? Vir Patiētia ſanctiſſimus etiam moriturus publicæ diſciplinæ curā habebat. De tam atroci contumelia queſtus non eſt, nec flagitauit vindictam aduerſus eum q præter

leges ſæuiret in hominem damnatum, tantum cohiberi iuſſit exemplum bonis moribus aduerſum, & immane facinus non aliud quàm indecentes mores appellauit.

Ex his qui cum Phocione erant morituri, quidam indignans complorabat ſortem ſuam. Quem ita cõſolatus eſt Phocion. Non tibi, inquit, Euippe, ſiue vt quidam legunt Thudippe, ſatis eſt cum Phocione mori? Phocion non tantum innocens, verum etiam præclare de republica meritus ducebatur ad mortẽ. Magnum itaque ſolatium oportebat eſſe cum Phocione innocente mori innocentem. 19 Solatiũ mortis

Deniq; quum illi poculum cicutæ temperatũ porrigeretur, percontatus eſt quiſpiam, ſi quid filio vellet dicere. Nam is aderat, ego, inquit, tibi fili præcipio, atq; etiam obſecro, ne quid ob huius rei memoriam Athenienſibus male velis. Cęteris morientibus præcipuum ſolatium eſſe ſolet ſpes vindictę. Huic illud curæ fuit, ne filius patris iniuſtã necẽ vlciſceret, maluitq; illũ in patriã quã in patrem ſeruare pietatem. 20

Nicocli petenti, vt ſibi ante Phocionem venenum haurire liceret, tametſi durũ hoc inquit Phocion, tamen concedendum eſt ei cui nihil vnquam in vita negaui. Phocion Nicoclem inter amicos fidiſſimum vnice adamarat, eoq; moleſtũ erat videre illum morientem. Eam moleſtiam ut vitaret Nicocles, petebat, vt ipſe prior biberet. Et hac in re cõmodauit amico. 21 amicitia

Quum bibiſſent omnes ſolusq; Phocion ſupereſſet, conſumpto ab aliis veneno, carnifex negabat ſe daturum niſi numerarẽtur duodecim drachmæ, tãti enim venire cicutæ vnciam. Phocion itaq; ne per illius contentionẽ mora fieret morti, accito ad ſe cuidam ex amicis. Quandoquidem, inquit, Athenis ne mori quidem gratis licet, quæſo dato huic precium. 22 Empta mors

23 Quum demoſthenes multa maledicta faceret in Alexandrum, iam Thebis imminentem, Homerico verſu ex Odyſſeæ α. illum corripuit.

σχέτλιε τίπτ᾽ ἐθέλεις ἐριζέμεν ἄγριον ἄνδρα:

Quur libet iritare virum miſerande ferocem?

M. TVLLIVS CICERO

1 M. Tullius, quum ob Ciceronis cognomen dicteriis inceſſeretur, ab amicis admonitus vt aliud ſibi cognomen aſciſceret, reſpondit ſe Ciceronis nomen illuſtrius effecturum, quàm eſſet Catonum, Catulorũ aut Scaurorum. Nam hæ familię cum primis illuſtres erant apud Romanos, quũ Tullius eſſet nouus homo. Cognomen autem ideo patebat cauillis, quod à Cicere viliſſimo legumine dictum videretur. Quaſi vero non & Fabii à Fabis, & Lentuli à Lente cognomen habuiſſe viderentur. Parum illuſtris eſt, qui præter imagines & cognomen nihil habet nobilitatis, pulcherrimum autem nobilitatis genus eſt, quam ſibi quiſq; propriis virtutibus conciliat. Nec fefellit M. Tullius, Ciceronis enim nomen hodie decantatius eſt, quam trecenti Catuli aut Scauri, cum ſuis ſtemmatis, ſtatuis, & imaginibus.

Nobilitas virtute parta

2 Quum poculum argenteum diis dicaret, prænomen ac nomen literis ſignauit, ſed pro Cicerone, Ciceris figuram inſculpſit, nihil refugiens cauillatorum interpretationem.

Cicer 'p Ciceroẽ

3 Oratores qui inter dicendum vociferantur dicebat claudis eſſe ſimiles, qui ſic ad clamorem, vt illi ad equos confugerent. Hoc genus homines & hodie videre eſt, qui quum ſentiunt ſe cauſa inferiores ad furioſa iurgia confugiãt, vt quoniã rationibus perſuadere nõ poſſũt, improbitate metuq; extorqueãt.

4 Quum Verres, qui filium habebat parum pudice flore ętatis vtentem, Ciceronẽ vt parũ virũ ac cinæ-

Salſe retortum

dum inceſſeret conuitiis, Ignoras, inquit, quod libe-tis intra fores conuitiandum ſit. Significans hoc cõuitium non in ipſum competere, ſed in conuitiatoris filium. Parentum autem eſt obiurgare liberos, ſed intra domeſticos parietes, nec ea conuitia ſunt eliminanda. Eliminat autẽ, qui aliis impingit, quod ipſius domi committunt liberi.

5 Metello nepoti obiicienti quod Cicero teſtimonio ſuo plures occidiſſet, quã patrocinio ſeruaſſet. Plus enim, inquit, mihi fidei eſt quã eloquentiæ. Mira ſolertia conuitium retorſit in laudem. Siquidem in teſte ſpectatur fides, in patrono valet eloquentia. Retortũ in laudẽ conuitiũ

6 Rurſum Metello percõranti Ciceronẽ, quis ipſius eſſet pater, nimirum ignobilitatem exprobrans, Ad iſtam, inquit, percontationem vt reſpondere ſit difficilius, mater effecit tua. Nam Metelli mater audiebat parum pudica. Quin & ipſe Metellus matrem referens, leuior erat & inconſtans, & affectibus ſeruiens. Cicero conuitium à patre ad matrem trãſtulit. Tum enim incertus eſt pater, quum mater non cum vno conſuetudinem habet. Salſe retortum

7 Idem Metellus quum Diodoro, quo rhetorices magiſtro fuerat vſus, defuncto, ſepulchro eius coruum lapideũ impoſuiſſet, Iuſtũ, inquit Cicero, præmiũ retulit. Nã volare ipſum docuit, nõ dicere, notãs Metelli leuitatẽ & inconſtantium. Coruus auis eſt ἄμουσος. Salſe

8 Vatinium inimicum, & alioqui ſceleratum M. Tullius audierat obiiſſe diem, poſt quum audiſſet illum viuere, Male pereat, inquit, qui male mentitus eſt, ſignificãs Vatiniũ indignũ qui diutius viueret. Omne quidem mendacium malum, ſed hoc mẽdacium bis erat malum, quia bonos viros in falſum gaudium coniecerat. Dictum tamẽ erat ambiguum, quod dici poterat & de illo quem mori nolles.

9 Quum orante M. Tullio quidam creditus Afer genere, diceret, non audio, hoc ſermone negans ſe probare quod dicebatur, Atqui, inquit Cicero, aurem habes perforatam. Solet enim ea gens habere perforatas aures, vt inde ſuſpenderet anulos ac gẽmas, quæ nunc collo digitisq́ʒ geſtamus. Ea foramina quomodo fiant docet Celſus.

Nihil ſcire

10 C. Popilius qui iuriſperitus videri volebat, quum indoctus eſſet ac ſtupidus, citatus in cõtrouerſia quadam teſtis, reſpondit, ſe nihil ſcire. Tum Cicero, Putas, inquit, fortaſſis te de iure interrogari.

Sphinx domi

11 Hortenſius orator defenſionis mercedem à Verre acceperat Sphingem argẽteam, is quum M. Tullio obliquius quiddam & inuolutius loquuto dixiſſet. Non didici ſoluere ęnigmata. Atqui, inquit Cicero, Sphingem habes domi. Nota eſt fabula de monſtro Sphinge, quę præmiis propoſitis ædebat ęnigmata, non ſoluentibus mors erat præmium.

Deformitas ex probata

12 Quum Voconium forte obuium haberet cum filiabus tribus inſigniter deformibus, tacite ad amicos dixit verſiculum Gręcum,

φοίβου ποτ᾽ οὐκ ἐῶντος ἔσπειρεν τέκνα

Phœbo haud ſinente hic ſeminauit liberos.

Sentiens illum inuito Apolline liberis operã dediſſe ſiue quod Apollo pulcher à poetis fingit, ſiue quod oriente ſole fœtus exiſtiment concipi feliciores.

Iocus ex ãbiguo verbi

13 Quũ Fauſti Syllę filius, ob ęris alieni magnitudinem ſupellectilem ſuam proſcripſiſſet, Hanc, inquit, proſcriptionem magis approbo quàm paternã. Luſit ambiguo verbi. Proſcribuntur res, quæ in auctione venum exponũtur, & proſcribũtur homines, à quouis iugulandi, quo crudeliſſimo genere Sylla quàm plurimos ciues proſcripſerat.

14 Pompeio ac Cæſare inter ſe diſſidentibus, Cicero

Quem fugiam, inquit, ſcio, quem ſequar, neſcio, ſen- Neutra
tiens ambos non pro reipub. libertate, ſed pro prin- pars pla
cipatu dimicare. cet

Pompeio vitio dabat, quod ciuitate deſerta The- 15
miſtoclem potius quàm Periclē fuiſſet imitatus, quū
illis res nequaquā pares eſſent, his eſſent. Themiſto
cles enim fugit ad Perſas, Pericles manſit Athenis.

Quū ad Pompeiū ueniſſet, ac veniſſe pœniteret, 16
rogatus vbi Piſonē generū reliquiſſet. Apud tuū, in- Salſè
quit, ſocerum, Cæſarē deſignans. Perinde quaſi nota
tus eſſet Cicero, quod à genero ſuo diſiunctus eſſet,
retraxauit illū quod ipſe cū ſuo ſocero bellū gereret.

Quū quidā à Cęſare ad Pompeiū trāsfugiēs, dice 17
ret ſe feſtinādi ſtudio equū reliqſſe, Cicero dixit, illū Argutè
melius de equo q̄ de ſe ſtatuiſſe, ſentiēs lōge rectius
facturū fuiſſe, ſi & ipſe manſiſſet apud Cæſarem.

Cuidam nuncianti, Cæſaris amicos eſſe triſteis. 18
Hoc dicis, inquit, illos Cæſari male cogitare. Irriſit Interpre
adulantem nuncium, quaſi Cęſariani rebus ſuis diffi tatio
derent, metuerentq́ Pompeium.

Poſt Pharſalicū conflictū quū fugiſſet Pompeius, 19
Nonius quidā dicebat ſeptē adhuc aquilas ſupereſſe Bellū cū
proinde bono animo eſſent hortabatur, Recte, inqt, graculis
Cicero, hortareris, ſi nobis cum graculis bellū eſſet.
At ille aquilas dixit vela Romana aquilis inſignita.

Quū Cęſar rerum potitus Pōpeii ſtatuas deiectas 20
honorifice repoſuiſſet, Cæſar, inquit Cicero, dum Clemen
Pompeii ſtatuas reponit, ſuas ſtabilit, ſentiens illum tia ſimu-
hoc non in Pompeii gratiam facere, ſed vt ſibi cle- lata
mentiæ ſimulatione fauorem apud ciues conciliaret,
atque hoc pacto ſuum regnum conſtabiliret. 21

Adeo vero ſolicitus erat M. Tullius benedicendi Bene di
tamq́; anxium huic rei ſtudium impendit, vt quum cendi
cauſam oraturus eſſet apud centūuiros, iamq́; dies ſtudium

inſtaret. Erota ſeruũ manumiſerit, eo quod nũciaſſet cognitionem in poſterum diem fuiſſe prorogatã. Et hoc aliquis iter apophthegmata adiecit, quũ nõ ſit.

22 Nihil parati — Quum Cicero in Pompeii caſtra veniſſet, dicentibus, Sero veniſti. Minime, inquit, ſero, nam nihil hic adhuc parati video. Alluſit ad eos qui ſero veniunt ad conuiuium. Iocus eſt ex ambiguo. Sero venit qui tarde venit, & ſero qui poſt tempus.

23 Apertũ conuitiũ — Quum Pompeius Gallũ quendã quod ad ipſum à Cæſare transfugerat, ciuitate Romana donaſſet, Hominẽ, inquit, bellum, qui Gallis ciuitatẽ promittit alienam, quũ noſtram nobis non poſſit reddere.

24 Male pręcinctus — Poſt Cæſaris victoriam interrogatus Cicero, quur in electione partium erraſſet, Præcinctura inquit, me fefellit. ſentiens ſe non ſperaſſe victoriam à molli & effœminato ſtaturam. Cæſar enim ita toga pręcingebatur, vt laciniam trahens mollium in morem incederet, vnde Sylla Pompeium admonere ſolet, caueret à puero male præcincto.

25 Vinum vetus — Idem apud Damaſippum cœnans, quum conuiuator mediocre vinum appoſuiſſet, idq́; conuiuis à vetuſtate cupiens cõmendare diceret, Bibite Phalernũ hoc, quadraginta annorum eſt. Bene, inquit, fert ætatem. Hoc modo de homine loqui ſolemus, cuius formæ viribusq́; non multum detrahit ætas. At ridiculum erat vinũ ab immodica vetuſtate commendare.

26 Nulla ꝑportio — Quum Lentulum generũ ſuũ, exiguæ ſtaturæ hominem prælungo gladio videret accinctum. Quis inquit, alligauit generũ meum gladio? Videbatur homo gladio alligatus, non gladius homini.

27 In puſillum — Quũ Qu. fratris clypeatã imaginẽ in prouintia q̃ is rexerat ingentibus lineamẽtis, à capite vſq; ad pectus ex more, vidiſſet, Frater inqt, me' dimidius maior eſt q̃ totus. Erat enim Quintus puſillæ ſtaturæ.

Quum Tullia Ciceronis filia concitatius incede- 28
ret quàm deceret fœminam: contra Piſo gener len-
tius quàm diceret virum, ambos eodem dicto taxa-
uit, filię præſente genero dicens, Ambula vt vir.

Inceſſu decorus

In Vatiniũ q paucis diebus cõſul fuit, ita iocatus 29
eſt, Vatinii anno magnũ oſtentũ fuit, quod eo conſu
le nec bruma: nec ver, nec æſtas, nec autumnus fuiſ-
ſet. Nam his horis annus totus diſtinguitur, quarum
vnaquęq; tres mẽſes occupat. Neſcio an hoc ipſum
ſit quod aliter refert Pollio in Marino tyranno. Con
ſul q ſex meridianis horis conſul fuerat, ioco Cicero
nis aſperſus eſt. Conſulem habuimus tam ſeuerem
tamq; cenſorum, vt in eius magiſtratu nemo prãſus
ſit nemo cœnauerit, nemo dormierit, niſi forte vide
tur hoc magis ad Caninium Reuilum pertinere.

Rurſus expoſtulanti Vatinio, quod Cicero graua 30
tus eſſet ipſum languentem inuiſere, Volebam inqt,
in tuo conſulatu venire ſed me nox occupauit. Hæc
talio videri poterat. Nam antea Vatinius Ciceronẽ
gloriantem, quod ipſum reſpub. ſuis humeris repor-
taſſet, ita taxarat. Vñ ergo tibi varices? Varices enim
non ſedentium, ſed ſtatium aut ambulantium crura
ſolent occupare.

Vatinius in Ciceronem

Caninius Reuilus vnico tantum die cõſul fuit, is 31
roſtra quũ aſcendiſſet, pariter & honorẽ iniit conſu-
latus & peierauit. In quem fertur illud Ciceronis, λο-
γοθεώρητος eſt Caninius cõſul. In eundem iecit illud
Hoc conſequutus eſt Reuilus, vt quereretur quibus
conſulibus conſul fuerit Solet enim annorum nume
rus conſulum nominibus deſignari. Reuilus autem
& conſul fuit, nec vllum habebat annum. Rurſus il-
lud, Vigilantem habemus conſulem, qui toto conſu
latu ſuo ſomnum non vidit.

Conſulatus breuis

C. Cæſar multos i ſenatũ legerat eo ordine indi- 32

Duabus gnos,& in his Laberiũ ex eqte.Romano mimũ. Hic
ſedere quum in ſenatu M. Tullium præteriret, ſedem quæ-
ſellis rens,Recepiſſem,inqt Cicero,te niſi anguſte ſederẽ.
Simul & illum reſpuens, & in nouũ ſenatũ iocatus,
cuius numerũ Cçſar ſupra quàm phas erat auxerat.
Nec hoc dicteriũ inultum tulit Laberius, Demiror,
inquit,ſi ſedes anguſte,qui ſoleas duabus ſedere ſel-
lis,obiiciens illi leuitatem,quod lubricæ fidei nunc
his nunc illis partibus adhæreret.

33 Idẽ quũ ab hoſpite ſuo P. Manlio rogaretur, vt
Obliqu⁹ decurionatum priuigno ipſius expediret, aſſiſtente
iocus frequentia ciuiũ dixit. Si ius habebit Põpeius,diffici
le eſt,Cæſaris in legendo ſenatum notans facilitatẽ.

34 Ab Androne quodam Laodiceno ſalutatus, quũ
libertas aduentus cauſam percontatus intellexiſſet illum pro
oppreſſa patriæ libertate legatum ad Cçſarem veniſſe, Græ-
cis verbis expreſſit publicam ſeruitutem, ἐὰν ἐπιτυ-
χῆς, καὶ περὶ ἡμῶν πρέσβευσον, id eſt, Si impetras, etiam
pro nobis legatus eſto,ſiue pro nobis orato.

35 Quum M. Lepidus in ſenatu dixiſſet,patribus cõ-
Schema ſcriptis,ne dicam circumſcriptis.Ego,inquit Cicero,
male af- non tanti feciſſem ὁμοιόπτωτον, Affectauit Lepidus
fectatum ſchema vocum ſimiliter deſinẽtium, quod rhetores
ὁμοιόπτωτον, vocant.At ſatius erat ſchema perdere,
quàm ſenatum offendere, quanquam in his verbis
non tantum eſt ὁμοιόπτωτον, verũetiam προσονομασίας
ſchema priore iucundius.

36 Quum quidã candidatus,qui coquo patre natus
Iocus ex credebatur,coram Cicerone ſuffragium ab alio pe-
ſimilitu- teret.Ego quoq;,inquit,tibi fauebo. Ex quo colligiẽ.
dine vo coce à coco,& quoq; coniunctionem,aut eodem auc
cis ſimillimo fuiſſe ſono.

37 Quum accuſator Milonis ex argumento tempo-
Sero ris colligens Clodio à Milone ſtructas inſidias,ſub-

inde

inde rogaret quo tempore occiſus eſſet Clodius, Cicero reſpondit: Sero, voce ancipiti ſignificans ẽrep. fuiſſe futurũ, ſi Clodius multo ante fuiſſet iterfectus.

Cicero nunciata morte Vatinii, quum eius rumoris parum certus eſſet autor. Interim, inquit, vſura fruar, ſentiens ſe temporario gaudio de morte Vatinii fruiturum, quemadmodum q pecuniam mutuo accepit, ad tempus ea perinde ac ſua fruitur. 38 Gaudiũ tẽporarium

M. Gellium melius obiicientem crimina q̃ defendentem, bonã dextram malã ſiniſtram habere dixit huc alludens, qđ in pugna dextra gladiũ tenemus, ſiniſtra clypeũ, gladio ferimus, clypeo defendimus. 39 Melior dextra

40 Iubiũ Curtium, quo iunior videretur, multa de annis ætatis ſuæ mentientem, ita redarguit. Ergo inqt, quum vna declamabamus, non eras natus.

Fabiæ Dolobellæ dicenti, ſe triginta annos habere: Verum eſt, inquit. Nam hoc iam viginti annis audio. Volebat illa iunior videri quàm erat. Itaq; Cicero eluſit illam ſimulata aſſenſione, ſignificans interim illam eſſe quinquagenariam. 41 Aſſẽſio ſimulata

Obiurgantibus quod homo ſexagenarius puellã virginem duxiſſet, Cras, inquit, mulier erit. Iocans hoc probrum mox eluendum. Nam poſtridie nõ poterat obiici, quod virgine eſſet ſponſus. 42 Virgo mulier

Idem in Curionem ſemper ab ætate ſumentẽ orationis exordium ita luſit, vt diceret, illum quotidie facilius habere proœmium, videlicet ætate in dies magis ingraueſcente. 43 exordiũ ab ętate

Rurſus in Vatinium q quũ pedibus ęger eſſet volebat tñ videri cõmodioris valetudinis factus, dicebatq; iam ſe bina milia paſſuũ ambulare, Dies enim inquit, longiores ſunt. Hoc Fabius tribuit Ciceroni, Macrobius Auguſto. Narratũ & hodie qddã non minus facetũ, ſi modo accedere vetuſtatis cõmẽdatio. 44 Podagra

Miles quidam in conuiuio iactabat ſibi baliſtam eſſe quæ iaculum excuteret ad ſpatium nulli credibile. Reclamantibus conuiuiis omnibus, affirmabat famulum ſuum id vidiſſe factũ. Accerſito famulo percontatus eſt illum, an non ipſe vidiſſet quod narraret. Tum famulus. Verum inquit, narras here, ſed tũ vento ſecundo miſeras ſagittam.

45 Cicero audito falſo rumore de Vatinii morte, quũ Ouinium libertum eius interrogaſſet, Recte ne oĩa atq; ille reſpondiſſet, recte. Mortuus eſt, inqt? Significans non omnia recte habere ſi ille viueret.

In Vatinium

46 Idem quum teſtis, Sexti Annalis reum legiſſet, & inſtaret identidẽ accuſator rei, Dic Marce Tulli ſi qd potes de Sexto Annali, protinus recitare cœpit verſus ex Ennii ſexto Annalium libro. Qui potes ingẽtis cauſas euoluere belli. Scripſit enim Ennius Annales, & accuſator dicebatur Sextus Annalis.

ab inex pectato

47 Rurſus in Accium hominem callidum & verſutum, quum his in cauſa quadam ſuſpectus eſſet, ſenarium ex vetuſto quopiã, poeta torſit. Niſi qua Vlyſſes rate euaſit Laertius Vlyſſes vafer naui & Charybdim & Scyllam euaſit, ſic Accius aſtutia ſua è iudicii periculo elapſus erat.

Verſus detort⁹

48 Similiter luſit in quendã, q quum prius habitus eſſet ſtultiſſimus, poſt adeptã hæreditatem primus rogabatur ſententiam. Cuius inqt, hæreditas, quam vocant ſapientiã? In verſu pro facilitas mutauit hæreditas. Apud poetam enim verſus ſic habet, Cuius facilitas quam vocant ſapientiam? Significauit autẽ hæreditatem illi pro ſapietnia contigiſſe, & ob hæreditatem iam habitum ſapientem.

49 Quũ mater M. Bruti Seruilia precioſum æræ paruo fundum abſtuliſſet à Cæſare, q bona ciuiũ ſubiiciebat haſtæ, ita iocatus eſt Cicero. Et qdem inquit,

quo melius emptum ſciatis,emit hunc fundũ Ser Tertia
uilia tertia deducta.Seruiliæ autem filia dicebať Iu/ deducta
nia,Tertia eademq; C.Conſidii vxor,laſciuiente di
ctatore tam in matrem q̃ in filiam.Ex ambiguo ioca
tus eſt Cicero,potuit enim intelligi tertia pars pre/
cii detracta.Deducitur aũt vxor aut ſcortum.

Idem ænigmate luſit in matrẽ Pletorii q fontem 50
accuſabat,dicens eam dũ viueret ludũ,mortuã ma Salſe
giſtros habuiſſe,notans quod dum viueret infames
ad eam fœminæ cõmeare ſolent, poſt mortem eius
bona venibant.Sermo videtur & abſurdus,& præ-
poſterus.Nam q ludos habent ipſi magiſtri ſunt, &
diſcipulos habent.Magiſtri autem dicuntur non ſo
lum qui docent,verumetiam qui regunt.

In nomen Verris iocatus eſt,quaſi ſic dictus eſſet 51
quod omnia verteret,hoc eſt nihil reliq faceret ho/ Iocus
mo furax. Quo genere iocandi quidam furem pro ex noie
Tullio Tollium dixit nec defuerunt qui pro Tibe/
rio dixere Biberium.

De C.Cęſare dicere ſolet. Quoties huius aſtutiã 52
& ambitionem video ſub humanitatis ſpecie latitan Ingeniũ
tem,metuo reipub. tyrannum, rurſus quum comas uarium
molliter fluentes,& ipſum vno digito ſcalpentem
caput intueor,vix animum inducere poſſum,vt tan
tum facinus animo concipiat. 53

Idẽ obiicientibus quod à reo pecuniã accepiſſet Menda/
qua magnificas quaſdã ædes eſſet empturus.Fate/ ciũ elu/
bor,inqt,accepiſſe me ſi emero.Eas quũ eſſet merca ſum
tus,exprobrãtibus vanitatem,An neſcitis,inqt boni
patrisfamilias eſſe,diſſimulare ſi qd ꝯſtituerit emere

Ciceroni cũ Craſſo ſimultas erat. Quũ igiť alter 54
è Craſſi filiis non diſſimilis cuidam nomine Di/ Iocus
gno atq; hinc ppl'i ſuſpitio in Craſſi vxorẽ,quaſi cũ ex noie
Digno rem habuiſſet,in ſenatu præclaram habuiſſet

orationẽ,rogatus Cicero,qualis ei videret, Dignus inqt,Craſſo,tecte alludens ad nomen Digni. Iocus lepidior eſt,ſi more Græcorum dicas,dignus Craſſi, vt intelligas duos eſſe Craſſos, alterum adulterum,
55 alterum illi ſimilem Craſſi filium.

Eloquẽtia ui/ctor nõ cauſa — Cicero Munatio reo patrocinatus fuerat, atq; ille abſolutus. Poſt quum Munatius Sabinum Ciceronis amicum reum perageret,iratus Cicero exprobrauit illi beneficium, An tu,inquit,Munati illud iudicium tua opera effugiſti,an potius mea, qui multum caliginis tribunalibus offudi.

56 ex eodẽ ore frigidũ & calidum — Quũ Marcum Craſſum pro roſtris laudaſſet magno populi applauſu,& eundem poſt ex eodẽ loco acribus cõuitiis inceſſeret. Quid inqt,Craſſus,an nõ me nuper ex hoc ipſo loco laudaſti? Laudaui inqt, ſed exercendi gratia argumentũ infame declamans. Solent enim rhetores tractare materias,ἀδόξους, velut quum laudant Buſyridem, aut febrim quartanã aut ingratitudinem.

57 Acerbe — Idem quũ Craſſus dixiſſet,Neminem Craſſorum Romæ vixiſſe diutius annis ſexaginta deinde pœnitens eius ſermonis diceret, Quid mihi accidit vt hoc dicerẽ? M. Tullius,Sciebat,inqt, Romanos hoc libenter auditurus,& iſta via veniſti ad rempub. gubernandam,duo ſignificans, & Craſſorum nomen inuiſum eſſe Romanis,& illum non vitute,ſed blandiendo prouectum ad honores.

58 auaritia — Craſſo dicente,Stoicorum eſſe dogma,virum bonum eſſe diuitem. Vide,inqt Cicero,ne magis, hoc ſentiant,ſapientis eſſe omnia. Tecte,notans Craſſi auaritiam,cui nihil eſſet ſatis.

59 Reditus in grãm — Craſſus i Syria profecturus,malens Ciceronẽ amicũ q̃ inimicum relinquere, officioſe ſalutato dixit ſe apud illũ velle cœnare,quẽ Cicero alacriter excepit

Poſt aliquot dies qdam amicorũ egerunt apud Ciceronem vt cũ Vatinio quoq; rediret in gratiã, Num inquit, & Vatinius mecum cœnare vult? Significãs illum cœnam ambire potius quàm amicitiam.

Rurſus ĩ Vatiniũ q ſcrophas hẽbat in ceruice, id est morbi genus, quũ cauſam quandã ageret. Tumidũ, inqᵗ, habemᵘ oratorẽ. Aſiatici dicti ſunt tumidi. 60 Morbus expro bratus

Cæſar ſtatuerat agros Cãpanos militibᵘ diuidere, id quũ cõplures ĩ curia moleſte ferebãt, tũ L. Gellius homo extremę ſenectutis, dixit hoc nõ futurũ ſe viro. Expectemus inqt Cicero, nõ enim poſtulat longã dilationem, ſignificans illũ eſſe morti proximũ. 61 Inſenẽ

Adoleſcens quidam accuſatus quod patrem placenta venenata ſuſtuliſſet, quum ſtomachabundus minaretur ſe probris laceraturum Ciceronem, Hoc inquit Cicero malim quàm placentam acccipiti dicto parricidium illi obiiciens. 62 Tectum crimen

P. Sextius Ciceronem cum aliis aliquot ad cauſę patrocinium adhibuerat, cumq; ipſe vellet omnia dicerere, ne cuiquam dicenti locum daret, vbi iam conſtaret illum à iudicibus abſoluendum, ferreturq; ſententia. Vtere inquit Tullius, hodie tempore, nam cras priuatus eris, notans hominem quod in cauſa ſuo arbitratu ſolus egiſſet omnia. 63 Loquacitas

Quum M. Appius in procœmio diceret, ſe magno pere rogatum ab amico, vt in cauſa clientis adhiberet curam, eloquẽtiam, & fidem, hic Cicero, adeo ne ferreus homo es, vt ex tam multis quæ rogauit amicus nihil præſtes. 64 Irriſio

M. Aquilium duos habentem generos, ſed ambos exules Adraſtum apellauit, quod ſolus locum tueretur, alludens ad Græci nominis etymologiam. 65

L. Cotta cenſore, qui vini auidiſſimis habebatur, quum Cicero conſulatum petens ſitiſſet, bibiſſetq; 66

Cenſor bibulus ſeptus vndiq; amicis, Recte inqt, timetis, ne cenſorẽ habeã infenſum, qđ aquã bibo. Simulauit Cicero ſe credere, ob id circũſtare freq̃tes amicos, ne cenſor videret illũ bibẽtẽ aquã. Simile enim ſimili amicũ.

67 Vocalitas Quũ M. Celius, q credebatur à parentibus non liberis natus epiſtolam apud ſenatũ clara firmaq; voce recitaſſet, Ne miremini, inqt Cicero, nã his vnus ex his q proclamarunt, ſignificans illum fuiſſe præconem & hoc vſu contigiſſe vt eſſet vocalis. Solẽt autem ſerui venales voce præconis cõmendari.

68 Ioc⁹ ex addito Mẽmio cuidã vituperanti Catonem Vticenſem, dicentiq; quod totas noctes ebrius eſſet. At illud, inquit Cicero, nõ addis, eũ totos dies aleam ludere, ciuiliter excuſans Catonẽ q totũ diẽ reip. negociis dabat, nocturnas aliquot horas ſumebat laxando aïo.

69 Scõma ex ambiguo C. Cæſari in ſenatu enixe defendenti cauſam filię, Nicomedis beneficiaq; regis i ſe cõmemorãti, Remoue, inqt, iſthæc oro quoniã notum eſt qd ille tibi quid illi dederis. Iocus eſt ex ambiguo verbi. Nam dat q confert beneficium, & dat mulier quæ ſui facit copiam. Vnde illud Martialis,

Vis dare, nec dare vis.

Male audiebat Cæſar qđ in Bithyniã Nicomedi regi fuiſſet obſequentior, q̃ pudicitiæ leges poſtulant.

70 M. Callidus Gallum accuſauit M. Tullio defendente, quumq; accuſator affirmaret, ſe teſtibus, chirographis quæſtionibus probaturum, ſibi à reo fuiſſe præparatum venenum, ſed interim rem tam atrocẽ, remiſſo vultu, languida voce, ac reliquo geſtu parũ concitato pronunciaret, M. Tullius, Tu inquit, niſi fingeres M. Callidi, ſic ageres? Ex actione colligens, illum non ex animo loqui.

DEMOSTHENES ORATOR

1 Pytheas Demoſtheni obiecit, quod ipſius enthy-

memata lucernã olerẽt, ſignificãs illũ nõ niſi deſcri- pto, & ad lucernã elucubrata dicere. Quod dictũ ita retorſit Demoſthenes, vt diceret, nõ eodẽ ꝑcio ſibi & illi cõſtare lucernã, notans qđ ille nocturnis cõui uiis indulgeret, plus impendens luxui q̃ ipſe ſtudio. lucernã olet

2 Aliis imodicũ eloquentiæ ſtudiũ obiicientibus, ita reſpondit. Eloquentię ſtudiũ declarare hominẽ popularem, contra negligerę ſtudiũ eloquentię, eſſe eorum, q dominari populo quærerent, vt q hoc age- rent nõ vt perſuaderent dicẽdo, ſed vt ui cogerẽt. Eloquẽtia popularis

3 De Phocione quoties in contione dicturus aſſur- geret, ad amicos proximus dicere ſolet Demoſthe- nes, rationũ ipſius ſecurim ſurgere. Nã Phocion erat in dicendo breuis, ſed acutus. Solet autem ferè à De- moſthene diſſentire. Sermo breuis & efficax

4 Populus Athenienſium à Demoſthene flagitabat vt quendam accuſaret, id quũ recuſaret, cœpit popu- lus in illũ, vt ſolet vociferari. Tum ſurgens: Vos me viri Athenienſes, conſultorem habetis vel inuiti, ca- lumniatorem non habebitis etiamſi velitis. cõſultor nõ calũniator

5 Demoſthenes vnus fuerat ex decem quos Athe- nienſes legatos ad Philippum Macedonem miſe- rant. Itaq; poſteaquã Æſchines & Philocrates, quos præcipue fuerat complexus Philippus, à legatione reuerſi, quum aliis multis nominibus prædicarent regem tum his præcipue, quod eſſet formoſus, facũ- dus, & ad bibendum ſtrennuus, Demoſthenes ita ca- uillatus eſt, vt diceret, in his laudibus nihil eſſe di- gnum rege. Nam primam eſſe fœminarum, alteram ſophiſtarum, tertiam ſpongiarum. Laudes deprauate

6 Demoſthenes clypeo ſuo literis aureis inſcripſe- rat ἀγαθῇ τύχῃ, ideſt bona fortuna. Attamẽ quũ ad pugnam ventum eſſet: ilico proiecto clypeo aufu- git. Id quum illi probro daretur, quod ῥίψασπις eſſet, Fuga ex facuta

eluſit vulgato verſiculo.
ἀνὴρ δὲ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. Ideſt.
Vir qui fugit, rurſum integrabit prælium.
Iudicans vtilius eſſe patriç, fugere q̃ in prælio mori
Mortuus enim non pugnat, at q fuga quæſiuit ſalu-
7 tem, poteſt in multis præliis patriç vſui eſſe.

Pauci p oibus — Quũ Alexander pacem hac lege deferret Athe-nienſibus, ſi ciues octo ſibi dederent, inter quos erat Demoſthenes: Demoſthenes apologum retulit de lupo q hac lege pacem obtulit ouibus, ſi canes de-derent, lupi nomine ſignans Alexandrũ, eos q tum populi rem curabant, ouium, plebem Athẽienſium. Addidit & illud, Vt mercatores, inquit exiguum fru menti in paropſide ſpecimen deferunt, p hoc ingen tes aceruos vendere cupientes, ita vos ſi traditis ci-
8 ues octo q depoſcũtur, populũ vniuerſum traditis.

Priæ deſideriũ — Quũ ab Areopagitis damnatus elapſus è carcere fugeret, & haud procul ab vrbe obuios habuiſſet ali quot diuerſæ factionis homines, primũ abdere ſeſe voluit, ſed quum illi nominatim Demoſthenem ap-pellantes iuberẽt eſſe bono animo, & viaticum inſu per offerrẽt, grauiter ingemuit, dicens. Qui poſſum hac vrbem relinquere, in qua tales habeo inimicos,
6 quales amicos vix in alia ſum inuenturus?

Popul' nocẽtiſſima beſtia — Inter fugiendum fertur ſubinde reſpiciens ad ar-cem Palladis ſublatis manibus dixiſſe, O Pallas vr-bium domina quur tribus infauſtiſſimis beſtiis dele-ctaris, noctua, dracone, & populo? Noctua quum ſit, auium inauſpicatiſſima, tamen Palladi ſacra eſt, quẽ admodum & draconem habet pro geſtamine, popu lus autem bellua eſt multorum capitum peſſimã gra tiam referre ſolita optime de ſe meritis, velut Socrati Phocioni Scipioni & aliis compluribus.

10 Ad iuuenes quod habebat familiares dicere ſolet

Sibi gnaro iam quantum inuidiæ, metus, calumniæ ac diſcriminis ſit expectandum ad rempub. accedenti, ſi ex duobus alterum ſit eligendum, citius in exitium iturum, q̃ ad ſuggeſtum aut tribunal. Rempu. fuga

11 Quum exularet in Arcadia, Pytheasq́; pro Macedonibus dixiſſet, Vt domum in quàm lac venale importatur aliquid habere mali ſuſpicamur, ita ciuitatem eſſe morbidam, ad quam mitteretur Athenienſium legatio, Demoſthenes eam ſententiam ita retorſit, vt lac pro ſanitate ægrotantium importatur, ita Athenienſes pro ſalute ciuitatum adeſſe dicens. Id vbi reſciuit populus Athenienſium protinus illum ab exilio reuocarunt. Exul in patriam pius

12 Quum redeũti ab exilio nauis eſſet miſſa, multiq́; magiſtratus ac ciues obuiam iſſent, ſublatis in cœlũ manibus dixit, ſibi in patriam reditum honorificentiorem contigiſſe quàm Alcibiadi, quod ille coactis ciuibus rediſſet, ipſe perſuaſis. Spontanea grata

13 Poſteaquam Demoſthenes metu Antipatri profugiſſet in Calauriam inſulam, ſeq; in Neptuni templo cõtineret, & Archias ex tragœdiarum hiſtrione potens, illi blandis ſermonibus perſuadere conaretur, vt ſeſe in Antipatri fidem committeret, non modo nihil paſſurum mali, verumetiam ampliſſimis muneribus honorandum. In ſcena, inquit, mihi nunquam placuiſti hiſtrio, neq; nũc perſuadebis orator. At vbi commotus Archias minaretur ſe detracturum illum è templo, Tandem, inquit, oracula Macedonica apetuiſti. Nam prius hiſtrionum more ſimulabas. Acerbe

14 Fertur aliquando Corinthum nauigaſſe Demoſthenem illectum fama nobiliſſimi ſcorti Laidis, vt & ipſe famoſo amore potirètur. At quum illa pro nocte ſtipularetur drachmarum decem milia, deterritus magnitudine precii, mutauit ſententiam, dicens. Magno empta voluptas

οὐκ ἀγοράζω τοσούτου μετανοῆσαι, id eſt, non emo tanti pœnitere, ſignificans inhoneſtæ voluptati paratam eſſe comitem pœnitentiam.

15 Salſe Celebre eſt Pytheæ dictum, orationes Demoſthenis olere lucernam, quod noctu ſcriberet meditareturq; quæ dicturus eſſet. In id quum alius quiſpiam, qui ob furti ſuſpitionem vulgo male audiebat, petulantius inueheretur, Scio, inquit Demoſthenes, nos tibi moleſtos eſſe, qui noctu lucernam accendimus. Fures enim amant tenebras.

16 Acerbe Idem aduerſus Demadem clamantem, Demoſthenes me corrigere vult, ſus Mineruam, At iſta (inquit Demoſthenes) Minerua anno ſuperiore in adulterio deprehenſa fuit. Adulterium obiecit Demadi, quum Mineruam poetæ faciant virginem.

17 Fortiter Idem Athenienſibus flagitantibus vt conſuleret, obſtitit dicens, οὐ συντέταγμαι, id eſt, nõ ſum coactus in ordinem. Significans ſe non ſeruire populi affectibus, ſed ſuo arbitratu facere quod faciẽdũ iudicaſſet.

18 Callide Ancilla quædam depoſiti nomine pecuniam acceperat a duobus hoſpitibus, hac conditione, vt eam vtriſq; ſimul redderet. Horum alter poſt tempus aliquod lugubri veſte & ſquallidus ſocii mortẽ ſimulãs decepta muliere nummos abſtulit. Eo facto ſuperuenit alter, & depoſitũ repetere cœpit. Quũ mulier anxia de laqueo cogitaret, Demoſthenes ei patronus adfuit, qui vt in aduocationẽ venit, ſic aggreſſus eſt petitorem, Mulier, inquit, parata eſt depoſiti fidẽ ſoluere, ſed niſi ſocium adduxeris, id facere nõ poteſt, quoniam vt ipſe prædicas, hæc dicta lex eſt, ne pecunia alteri ſine altero numeretur. Hoc ingenio ſeruauit miſerã, eluſitq; nebulonum conſpirationem, qui hoc egerant, vt eandem pecuniam bis acciperent.

19 Cuidam percontanti quid eſſet in eloquentia præ

cipuum,reſpondit,hypocriſis,hoc eſt, actio. roganti Actio
quid proximum,reſpondit actio.roganti quid tertiũ, tum nihil aliud reſpondit quàm actio , tantum tribuens pronunciationi,vt in ea totum ſitũ exiſtimaret. Actio autem multa complectitur,vocis moderationẽ,oculorũ vigorem,vultus habitũ,& totius corporis geſtũ.

Quũ Athenienſes geſtirent Harpalo ferre ſuppe- 20
tias,iamq; in Alexandrũ armarẽtur,derepente appa- Temeri
ruit Philoxenus,quẽ Alexander maritimis negociis tas
præfecerat,hic quum populus metu attonitus conſileſceret.Quid facerent,inquit Demoſthenes, ſi ſolem videant,qui non poſſunt obtueri lucernam? Ita populo temerarios motus exprobauit.

Quibuſdam arbitrantibus Demadem iam deſiiſſe 21
malum eſſe,Iam enim inquit,ſaturum videtis, veluti leones. Erat pecuniarum auidus Demades .Leones autem mitiores ſunt ſaturi.

Quum à quodam cõuitiis inceſſeretur,Cõmittor, 22
inquit,in certamen,in quo qui ſuperior euaſerit, in- grauiter
ferior eſt,& qui vicerit,victus eſt.

Idem quum audiret oratorem quendam immodi 23
ce vociferantem.Non inquit,quod magnum eſt, be- Vocife-
ne eſt,ſed quod bene eſt,magnum eſt. Hoc & aliis aſ ratio
ſcribitur. Sunt qui & conuiuia prolixa,ac plurimis inſtructa miſſibus exiſtiment lauta.

Q VIDEM ſtatueram aliquot ſelectis, quos ſuperioribus libris retuli, eſſe contentus, ſed quoniã inuitabat arridens vndiq; dictorum memorabilium copia, ſimulq; veniebat in mentem, q̃ auidum ac famelicum huiuſmodi deliciarum conuiuam accepiſſem, viſum eſt quintum miſſum addere, repetito ordine, quem Plutarchus ſequutus eſt.

CYRVS MAIOR

Perſæ amant homines adunco naſo, quos Græci grypos appellant, eosq; pulcherrimos eſſe putant; eo quod Cyrus, quo non alius regum populo fuit charior, eiuſmodi ſpecie naſum habuerit. Eſt autem duplex gryporum genus, vnum cui ſtatim à fronte naſus inſurgit, quod Ariſtoteles putat eſſe ſignũ impudentis animi, & ad coruos refert, alterum cui curuatura naſi à fronte ſeparata eſt, ſed circa medium intumeſcit, & ad extremum tendens vnci ſpeciem præbet, id Ariſtoteles putat eſſe notam magnanimitatis, & ad aquilam pertinere.

1 Cyrus autem dicebat. Qui ſibi nollent prodeſſe, cogi vt aliis ſint vſui, ſignificans ſeruili animo natos ſibiq; inutiles, eo imperio adigendos, vt aliorum cõmodis inſeruiant. Vulgus autẽ putat homines aquilino naſo, & ad ſuum commodum cum primis attentos, & imperio magis quàm ſeruituti natos, vnde & poetæ veteres aquilæ regnũ in omne auium genus tribuunt. Sed idem dicebat. Neminem debere ſuſcipere principatum, niſi melior ſis in quos ſuſciperet.

Priceps qui virtute præcellit

Sentiens hoc eſſe principis vnicum munus, aliis pro ſpicere, & publicis conſulere commodis, id autẽ nõ poteſt, niſi qui ſapientia, vigilantia, animiq; integritate cæteris antecellit. Hoc vero non præſtat natiuitas, ſed inſtitutio recta & rerum vſus.

Quum Perſæ, quoniam regionem habebant mõtuoſam aſperamq;, cuperent eam campeſtri ac molliore commutare, non paſſus eſt Cyrus, dicẽs, quemadmodum plantas ac ſemina, ſic hominũ mores ad regionis habitum immutari. Sentiens ſe velle duros homines & laboribus accommodos. Nam mollis ac fertilis regio molles & ignauos gignit homines. 2 Deliciæ emolliunt

Cyrus abſtinebat à conſpectu Pantheæ, & Araſpo dicenti, mulierem eſſe inſigni forma, dignam regis oculis. Ob iſthuc ipſum, inquit, magis eſt ab illa abſtinendum. Etenim ſi nunc tuo obtemperans conſilio illam adiero quum vacat, fortaſſis illa mihi perſuaſura eſt, vt ad ipſam frequenter cõmeem etiam quũ nõ vacabit, eiq; aſſideam neglectis ſeriis negociis. Scite retorſit argumentum, regię functionis memor. 3 Caſte

DARIVS

Darius Xerxis pater, in ſui laudem dicere ſolet, ſeſe prçliis ac rebus aſperis reddi prudentionẽ. Atqui talis prudentia nimio conſtat reipub. Præſtat principem è philoſophiæ præceptis haurire ſapientiam potius, quàm experimentis miſeram, vt voçant, colligere prudentiam. 4 Fortuna aduerſa prudentes facit

Idem quum tributum indixiſſet ſubditis, accerſitos prouinciarum præfectos percontatus eſt, quum aliis de rebus, tum de tributis, eſſent ne grauia, quũ illi reſpondiſſent, eſſe mediocria, iuſſit vt ſinguli dimidium exigerent. Quod præfectis moderatum videbatur, regis æquitati viſum eſt dimidio plus ſatis. Maluit enim ſuos beneficio ſibi conciliare, quam 5 Fauorârte captatus

examatos ſubigere. Stratagematis aūt gratia in hoc ſita eſt, quod duplū imperauit eius, quod deſtinarat accipere. Si dimidium imperaſſet, nec quicquam remiſiſſet, latuiſſet benignitas, nunc exacta dimidians effecit vt omnes ſentirent beneficium.

6 Quum aperuiſſet prægrande malum punicum, & quidam ab eo ſciſcitaretur, cuius rei tantum numerū habere optaret, quantus illic ineſſet granorū, reſpondit, Zopyrorum. Is erat vir bonus ac Dario fidus amicus. Significans regi nihil prius aut charius eſſe debere probis ac fidis amicis.

Amico fido nihil præcioſius

7 Is Zopyrus ſibi nares & aures pręcidit, itaq; diſſimulans quis eſſet ad Babylonios transfugit, fingens ſe à Dario crudeliſſime tractatum. Babylonii perſuaſi commiſerunt illi præfecturam. Ille nactus occaſionem Dario ciuitatem tradidit. Poſtea Darius ſæpenumero dicere ſolet. Se malle vnū Zopyrū integrum, quàm centum Babylonas capere. Erat opulentiſſima ciuitas Babylon, tamen vnum amicum centū Babylonibus antepoſuit. Ab hoc animo quantum abſunt principes quidam, qui Sannionem, aut equum, aut canem pluris faciunt, quàm probum, fidelem, ac doctum amicum. Huius factum damnans rex dicebat, quod turpiſſimo facto pulcherrimum nomen impoſuiſſet. Videbatur enim mira fides in regem, quum illum ſumma afficeret tum iactura, tum moleſtia.

Fidus amicus

SEMIRAMIS

8 Semiramis Carum regina, quę Babylonem condidiſſe dicitur, monumēto quod ſibi pararat inſcripſit. Quiſquis rex pecuniis eguerit, aperto monumento quantū voluerit capiat. Darius potitus ea ciuitate titulo credens, ſaxum ingens quo claudebatur monumentum, vix amolitus, nihil quidem inuenit pecuniarum, ſed ex altero ſaxi latere hoc inſcriptum repe

Auaritia deluſa

rit, Ni vir malus eſſes, & pecunia inexplebilis, haud quaquam mortuorum loculos mouere. Quanquam hoc aptius inter ſtratagemata, ſiue inter γελοῖα commemorandum erat.

XERXES ALTER

Inter Xerxen Darii filium & Arimenen fratrē de regno erat contentio. Itaq; quū Xerxes intelexiſſet fratrem ex Bactrianorum regione deſcendere, miſit illi munera, & iis quibus ea mandarat perferenda, iuſſit vt ipſius verbis illi dicerent. His in præſentia te honorat frater tuus Xerxes, quod ſi rex fuerit declaratus, eris apud ipſum omnium primus. Hac humanitate delinitus Arimenes contentionē remiſit, ac fratri regnū adepto protinus adorationis honorē exhibuit, eiq; diadema impoſuit. Xerxes autem illi proximum ab ſe locum dedit. Nec hoc video quur inter apophthegmata debeat recenſeri, quum Plutarchus recenſeat. Simile quiddam de Iacob & Eſau legitur in Hebræorum literis. Ira contentioq; melius ſoluitur blandis verbis & benignitate, quàm repugnando. 9 Humanitas plus valet quā vis

Idem iratus Babyloniis, quod à ſe defeciſſent poſteaquam illos in poteſtatem ſuam redegerat, interdixit ne ferrent arma, ſed pſalteriis tibiiſq; canerent ſcorta alerent, cauponas haberēt, ac ſinuoſis tunicis vterentur, quo voluptatibus euirati non molirentur denuo defectionē. Nec hoc inter apophthegmata cōmemoraturus eram, ni Plutarchus recenſuiſſet. 10 Delitiç

Quū importarent ad illū Atticæ caricæ venales, negauit ſe illas eſurū, donec regione potitus eſſet q̄ illas ferret. Tam ingens erat excelſi pectoris fiducia. 11 Fiducia ſui

Quū vidiſſet vniuerſum Helleſpontū nauibus ſuis cōſtratū, omnia littora atq; Abydenorum plana hominibus referta, iactauit ſe beatū, moxq; fudit lacrymas. Tam ſubitam mutationē admiratus Artabanus 12

regis patruus, qui diſſuaſerat eam expeditionem, auſus eſt rogare cauſam. Tum, Xerxes, Subiit, inquit, animum meum cogitatio, quàm breuis ſit hominum vita, quando ex tam numeroſa multitudine poſt annum centeſimum nemo ſuperfuturus eſt.

13 Idem Græciç bellũ indicturus, conuocatis omnibus Aſiæ principibus dixit, Ne viderer meo tantum conſilio hoc aggreſſus, contraxi vos, cæterum memẽtote mihi parendum magis quàm ſuadendum. Vox bis tyrannica, & quod principum conuentu pro fuco abuteretur, & quod negociũ multo periculoſiſſimũ ſua vnius cupiditate verius, quã conſilio ſuſciperet.

14 Turba inutilis Idem quum à trecentis Lacedęmoniis ad Thermopylas vexatus eſſet, tantam militum ducens multitudinem, hoc ſe deceptum aiebat, quod multos quidem homines haberet, milites autem perpaucos. Sentiens non perinde referre, quàm multos educas, ſed quàm exercitatos.

15 Fiducia Græcorũ exploratores in exercitu comprehenſos nullo affecit mallo, quin potius iuſſos omnẽ luſtrare exercitũ illæſos dimiſit. Sit & hoc ſingularis fiduciç exemplum, cur apophthegma dici debeat nõ video.

ARTOXERXES

16 Liberalitas regũ Artoxerxes Xerxis filius, cognomento Longimanus, quod alteram manum haberet longiorem, dicere ſolet, Regalius eſſe addere, quã adimere. Sentiens principe dignius eſſe, honorem & opes eorũ quibus imperant augere potius quàm imminuere.

17 comitas in venatu Idem permiſit vt ex his qui ſecum venabantur, qui poſſent acvellent, ante regem iaculũ emitterent. Sit hoc comitatis exemplũ, quid ad apophthegmata pertineat non video.

18 Clemẽter At is q̃ in venatu fuit comis, tam erat mitis in diſciplina militari. Nã ducibus qui deliquiſſent, pro

eo quod

eo quod ſolēt flagris cædi corpora,iuſſit vt pro cor/poribus veſtes illi detractę cederent,vtq́; pro eo qđ ſolet illis velli caput,tiara depoſita velleret. Ne hoc qdem ad apophthegmatum ſodalitatem pertinet.

Quū Satibarzanes Artoxerxis à cubiculis qddam minus iuſtum ab ipſo peteret,ſentiretq́; rex illū hoc facere ſolicitatum triginta Daricorum milibus,quæ/ſtori ęrarii ſui mandauit,vt Daricorum triginta mi/lia ad ſe deferret,ea dedit Satibarzani dicens. Acci pe inqt,o Satibarzanes. Nam hæc tibi cum dedero non ero pauperior, iniuſtior futurus, ſi illa quę pete bas feciſſem. Commentus eſt rex egregius, vt nec amicum contriſtaret,nec a iuſto deflecteret. 19 Iuſte & comiter

CYRVS IVNIOR

Cyrus Iunior Lacedæmoniis vt ſecum ſocietatē inirent,potius quàm cum fratre ac oratione ſeſe cō/mendauit. Aiebat ſibi cor longe grauius eſſe quàm fratri,plus illo meri bibere,meliusq́; ferre quàm illū. Nam illum vix in venatu poſſe in equo ſedere, vt non excutiatur,in rebus acerbis, ne in ſella quidem Sciebat enim Lacedæmoniis inuiſo eſſe molles ac ti midos. Hortabatur inſuper vt viros ad ſe mitterent, pollicens ſe peditibus daturum equos,eqtibus cur/rus,agrum poſſidentibus ſe daturum vicos, vicos q haberent eos ſe facturum vrbium dominos cæterū auri argentiq́; vim tantam,vt poſſent numerare,ſed pendere cogentur. Nimirum hoc erat quod dixit Artoxerxes,regalius eſſe addere,q̄ adimere, Si quis princeps nunc talia polliceretur,vereor ne totā Ger maniam breui viſuri ſimus vacuam. 20

Cyro conflicto cum hoſte loco q dicitur Cunax Clearchus ſuaſit, vt ſe poſt Macedonus contineret Aioſe nec ſeſe in belli diſcrimen coniiceret. Quid ais,in/quit,Clearche? Iubes'ne vt quum regnum appetam 21

regno me indignum oſtendam?

22 Phocais ex Ionia, parentibus honeſtis orta ingenuecq; educata ad regis cœnam cum aliis mulieribus admiſſa, cæteris regios iocos ad luſus hilariter excipientibus nec refugientibus ab illo tangi, ſola tacite ingreſſa ad lectum conſtitit, nec vocanti Cyro paruit. Cubiculariis autem tentantibus illam adducere. Flebit, inquit, quiſquís horum mihi manus admonuerit. Ob hæc quum à cæteris agreſtis & incomis haberetur, Cyrus gaudens, & cũ riſu verſus ad illum qui mulieres adduxerat. Non intelligis, inq̃t, te hanc vnam ingenuam & incorruptam adduxiſſe? Poſtea ad hanc in primis adiceit animum vniceq; adamauit ſapientem appellans. Apud barbaros mulieres attigiſſe conſtupraſſe erat.

Pudice

ANTOXERXES ALTER

23 Artoxerxes huius Cyri frater: cognomento Memor, non ſolum ſeipſum affatim præbuit adire volẽtibus, verũ vxorẽ legitimã iuſſit, ſublatis currus aulæis vehi, vt iis q eam conuentam vellent, etiam in itinere pateret aditus. Laudo q̃dẽ affabilitatis exẽplum, ſed quid hæc ad apophthegmata?

Affabilitas

24 Idem quum pauper quiſpiam inſigni magnitudine malum obtuliſſet: hilariter accipiens: Per Mithram, inquit (ſic enim Perſæ ſolem appellant) hic mihi talis videtur eſſe, vt ſi quis ei cõmittat ciuitatẽ poſſit eam ex parua magnam reddere.

25 Ruſticus q̃dam videns ad regẽ varia deferri donaria, nec aliud habẽs q̃d largiret, vtraq; caua manu hauſtam è proximo flumine aquam illi obtulit vultu alacri. Rex lætatus, iuſſit illi dari phialam auream, ac mille Daricis donauit hominem.

Munus in tẽpore datũ

26 In fuga quadam quũ direpto illius cõmeatu, aridis ficis & hordeaceo pane veſceretur, dii boni, inq̃t

Fames

quit cuiuſmodi voluptatis hactenus inexpertus fui? cõdimẽtum

Quum Aclides Iapſon multa in regem licenter & contumelioſe diceret, hactenus tum vltus eſt maledicum, vt per tribunum militum denuntiaret, ei licere in regem quæ vellet dicere, ſibi vero in illum licere quæ vellet & dicere & facere. 27 Maledicere regi, non tutum

Teribazus in venatu Perſicã veſtem dilaceratam oſtendit conſulens qd faciendum eſſet, reſpondente rege, aliam induendã. Tuam igitur, inqt mihi tradas oportet. Rex ſuam tradidit dicens, Dono do tibi hãc veſtem, ſed geſtare prohibeo. Teribazus vir minime quidem malus, ſed leuis præcipitiſq; conſilii, neglecta regis monitione veſtem, inqt muliebribus etiam ex auro donis, quæ à rege acceperat exornatam. Hoc cæteris omnibus indigne ferentibus, nam redire nefas erat, rex effuſe ridens. Tibi inqt, vt mulieri aurum, vt inſano regium amictum ius poteſtatemq; concedimus. 28 Fatuis oía licẽt

Artoxerxi iam ſiti deficienti, Periparzenes eunuchus quũ aliud nõ liceret à ruſtico quopiã ſordidũ vtrem detulit, putris aquæ cotylas octo cõtinentem Eam aquã quũ rex totam ebibiſſet, rogatus ecqd illi placuiſſet ille potus, deos teſtatus eſt, ſe nunq̃ vinũ potaſſe iucundius, nec vllam aquam q̃uis puriſſimam ſibi viſam ſuauiorẽ. Ac poſt nactus eũ hoiem q eunucho aquam dederat, è paupere diuitem fecit. Tanti refert in tempore dare munus. 29 Munus in tẽpore datũ

PARYSATIS

Paryſatis Cyri & Artaxerxis mater præcipere ſolet, vt rex palàm ac libere loquuturus, verbis byſſinis vteretur, hoc eſt, magnificis ac mollibus, quo ſermonis blandicies rei mitigaret aſperitatem. Reges byſſo veſtiuntur, ſed talem decet eſſe regis orationem, qualis eſt amictus. 30 Diſſidẽt interpretes Seueritas verbis temperata

MENON DVX

ORONTES

31 Fauor re- Orontes Artaxerxis regis gener, quū ab irato re-
gū tēpo ge reiectus & condēnatus eſſet quemadmodū, inqt,
rarius ſupputatorum digiti nunc infinitum numerum, nūc
unum tantum poſſunt ponere, ſic regum amici, nūc quiduis pollent, nunc quámınimum. Olim digitis ſubducebatur ratio, quemadmodum nunc calculis.

MEMNON DVX

32 Maledi- Memnon quo tempore bellum gerebat aduerſus
centia Alexandrum pro Dario rege, militem quendā mer-
cenarium multa conuitia petulanter iacentem in Alexandrum haſta percuſſit. Ego inquiens te alo, vt pugnes cum Alexandro, non vt illi maledicas.

AEGYPTII

33 Iudices Ægyptiorum reges iuxta regionis illius conſuetu
incorru- dinē, iudices ad iuſiurandum adigebat, vt ēt ſi qd
pti rex iuberet eos iudicare quod iuſtum nō eſſet, ne iu
dicarent. Tanti referre putabant, vt populus iuſtos haberet iudices. Porro potentiæ ferociæq; regię oppoſita eſt iuriſiurandi religio, quod adactum videri non poterat, quū ab ipſis regibus exigeretur. At qui fieri poteſt vt ciuitas iudices habeat icorruptos, vbi iudicandi poteſtatem magno vendit princeps?

POLTYS

34 Amor i- Poltys Traciæ rex Troiani belli tempore, quum
ſanus Troiani pariter & Græci legationem ad ipſum mi-
ſiſſent, auditis vtriſq; pronunciauit: vt Alexander redderet Helenam, & à ſe pro vna duas formoſas abduceret vxores. Sapuiſſet Paris ſi hoc feciſſet. Nam vna ſatis fruitus habuiſſet duas & patriæ conſuluiſſet. Quis autem non miretur Græcorum humanitatem, qbus ſat erat futurum, ſi tantum redderet quæ cum adultero tam diu dormierat?

TERES

35 Teres Sitalci pater dicere cōſueuit. Quoties eſſet in ocio, nec militia exerceret, ſe nihilo meliorē eſſe eqſonibus. Hæc vox qd aliud ſonat, q̃ barbaricā immanitatē, q̃ſi pacis tpe deſit qđ agat bonꝰ princeps?

Belli ſtudium

COTYS TRACIAE REX

36 Cotys ei q dono miſerat pardalim, viciſſim dono miſit leonem, malam beſtiam ęque mala repenſans.

Par pari

37 Quū eſſet natura celer ad iram, ſæuusq; caſtigator eorū q in miniſterio deliquiſſent, hoſpes qdam ad illum detulit vaſcula fragilia tenuiaq; celte tornoq; elaborata. At is hoſpiti qdem dedit munera, cæterum vaſcula omnia confregit, demirantibus quur id faceret. Ne inquit, ſæuiam in eos qui fracturi erant. Prudentis eſt, naturæ ſuæ morbum agnoſcere & vitio materiam pręripere.

Irę ſubducēda occaſio

38 Idem vbi cognouit quod Athenienſes honoris gratia, ciuem ipſum ſuę ciuitatis declaraſſent, pro auxilio quod illis aduerſus Dorienſes impenderat grātiam reponere ſtudentes, Per Iouē, inqt, & ego illis viciſſim meę gētis ius dabo. Sentiens nihilominus honorificum eſſe Thracē, q̃ Atheniēſem appellari.

Sua cuiq; patria chara

IDATHYRSVS SCYTHA

39 Idathyrſus Scytharum rex, in quem arma mouit Darius ſuaſit Ionum regibus, vt Hiſtrici pontis iunctura ſoluta fugientes ſeſe in libertatem vindicarent q quum id facere recuſarent, ne violarēt fidem qua Dario erant obſtricti, vocauit illos frugi mancipia, & ἀδραστα, hoc eſt, qui fugere nollent. Nam hęc non minima laus eſt ſeruorum, nolle fugere ſi liceat, at nolle tyrannicam ſeruitutem commutare libertate ſi detur oportunitas, animi, ſeruilis eſt.

Seruitus grata

ATEAS SCYTHA

40 Ateas hunc in modum ſcripſit Philippo, Tu quidem imperas Macedonibus bellandi peritis, at ego

Miles durus

Scytis, q & cũ fame & cũ ſiti pugnare valeãt. Signiſicãs hac parte Scytas ad bellũ eſſe magis idoneos.

41 Rex equũ fricans — Idẽ quũ fricaret equũ ſuum præſentibus Philippi legatis qcõtatus eſt illos non idẽ faceret Philippus. Sentiens ſe tanto meliorẽ bello q̃ eſſet Philippus.

42 Scytha κώμους — Idem quum Iſmeniam tibicinem optimũ in bello cepiſſet iuſſit illum canere, ac cæteris admirantibus ipſe iurauit per ventum & Acinacen, ſibi iucundius eſſe, audire hinnitum equi.

SCILVRVS SCYTHA

43 Concordia fratrũ — Scilurus octoginta liberos maſculos habens, quũ eſſet moriturus, faſciculum iaculorum ſingulis porrexit, iuſſitq́; rumpere. Id quum ſinguli recuſaſſent eo quod videretur impoſſibile, ipſe ſingula iacula exemit, atq; ita facile confregit oĩa, filios admonens his verbis. Si concordes eritis validi inuictiq́; manebitis, contra ſi diſſidiis & ſeditione diſtrahemini, imbecilles eritis & expugnatu faciles. Non potuit Scytha magis Scythice rem ob oculos ponere.

44 GELO SYRACVSANVS

Pietas — Gelo Siciliæ tyrannus, debellatis apud Imeram Carthaginenſibus, in pacis fœdere compulit illos & hoc acceptis conditionibus abſcribere, ne poſthac filios ſuos Saturno immolarent. Solet enim ea gens infantes ſuos æneæ Saturni ſtatuę cauę, & intus incenſę in ſinum ponere, q velut in dei complexu enecabantur. Id vt Saturno gratum putarent effecit fabula, quæ narrat illũ omnes vxoris filios deuorare ſolitum. Nam & Iouem deuoraturus erat, niſi pro puero ſaxum ſuppoſuiſſent.

45 Agricultura militaris — Idem Syracuſanos frequenter ad agriculturam educere ſolet, ſed non aliter inſtructos, q̃ ſi ad bellũ irent, quo ſimul & agri meliores redderentur cultura, nec ipſi deteriores fierent ocio. Et hoc ſtratage-

ma dici meretur potius quàm apophthegma.

Exigebat pecuniã à ſuis ciuibus, quos vbi vide- 46
ret tumultuantes,ait ſe petere mutuo,q̃ppe redditu- Solerter
rum.Ita volẽtes dederũt, atq; ille peracto bello red didit.Hoc artificioſo perfecit,ut pecunia nõ deeſſet ad bellũ neceſſaria nec ciues hẽret min⁹beneuolos. 47

In cõuiuio quũ lyra circunferret,cæteriq; ordine Artes re
canerent,nã id apud Græcos honeſtũ habebat, ipſe giæ
equũ iuſſit in duci in conuiuiũ,facileq; ac leuiter in illũ inſilij,ſignificãs hoc eſſe regalius q̃ lyra canere. 48

Quum Athenienſes conditiones pacis à Gelone delatas recuſarent,multaq; de ſuæ gentis antiquitate præſtantiaq; iactarent,Gelo reſpondit oratori.Hoſpes Athenienſis,aupd vos qui præſint habetis qui ſubſint non habetis.Proinde quando totũ retinere mauultis q̃ partẽ cedere, q̃ ocyſſime hinc habite, renũciaturi Græciæ,ver illi ex anno exaruiſſe,ſignificans optimam ac florentiſſimã copiarũ partẽ illis defuturam. Suũ enim exercitũ veris noie ſignauit.

HIERON

Hieron q Geloni ſucceſſit in regnum, neminem 1
qui libere apud ſe loqueretur,importunũ aut mole- Garruli
ſtũ eſſe dicebat,cæterum q arcanum efferrent, eos exiſtimabat etiam illos lædere,apud quos effutirent eo quod odimus non ſolum illos q efferunt verum etiã eos q audierunt quæ nollemus illis audita eſſe. 2

Quidam exprobrabrat illi oris graueolentiam.At Pudici-
ille cum,vxore expoſtulauit,quod id ſibi nunq̃ indi tia
caſſet.Tum illa,Putabam inqt viros omnes ad eundem olere modum.eximium pudicitiæ argumentũ quæ nulli viro tam vicina fuerit,vt oris halitum ſentire poſſet,præterquam vni marito.

Xenophani Colophonio de pauptate ſua querẽ- 3
ti,qđ ægre duos aleret famulos, At Homerus,inqt,

Carpto res alie/ nę famę

quem tu carpit, etiã mortuus alit pluſq̃ decem ho/ minũ milia, & tu q vis illo videri doctior, vnus non alis duos? Erant illis quoq; temporibus q carpẽdis illuſtrium vitiorum operibus gloriam aucuparent.

Caſte

4 Idem Epicharmo comico poetæ quod præſente ipſius vxore dixiſſet quiddam inhoneſtum, mulctã dixit Epicharmus Siculus erat iuxta regionis natu/ ram plurimi ioci. At rex tantum iudicauit eſſe tri/ buendum reuerentiæ coniugio, vt crimen exiſtima/ ret, audiente vxore iocari laſciuius.

Libertas ſtulta

5 Idem quũ aliquot è familiaribus occidiſſet pau/ cis poſt diebus Epicharmũ vocauit ad cœnam, cui ille nimiũ libere. At nuper inqt, quũ immolares ami cos, non me vocabas. Solent q ſacrificant ſplendi/ dũ epulum apparare, adq; id rogare amicos. Pericu/ loſa libertas quæ plus laudis adfert ferenti q̃ diceti.

DIONYSIVS

Omen cõmo/ de intẽ/ peratũ

1 Dionyſius quũ magiſtratus per literas ſorte crea/ rent, & ipſi contigiſſet litera M, dicenti cuidã p io/ cum μωρολογῆς, ideſt Morio es Dionyſi, Imo inqt, μοναρχήσω, monarcha ero. Et adeptus magiſtratum protinus Imperator electus eſt à Syracuſanis. Ma/ gni erat animi quod illo ioco non offenderetur, cõ tentus omen literæ ſecus interpretari.

Regnã/ di dul/ cedo

2 Quũ aũt in initio regni regia ipſius obſideretur, coniuratis illum ciuibus, & amici autores eſſent vt imperium deponeret, ni mallet captus interfici, ille conſpiciens bouẽ à coquo mactatum ilico concide/ re, dixit. Quũ mors adeo breuis ſit, an non abſurdũ ſit nos metu mortis tale regnum relinquere? Quan ta regnandi libido pectus ilicus occuparat, qui prin cipatum morte bene emi putarit?

Adulte/

3 Quum intellexiſſet filium cui principatũ relictu/ rus erat, ingenui viri coniugem adulteraſſe, iratus

interrogauit,an vnquam tale quicquam in patre cõ riũ in te
periſſet. Hic adoleſcens, Tu enim, inquit, non habe- gis filio
bas patrem regem. Nec tu, inquit Dionyſius, filium
rege habiturus es, ni talia perpetrare deſinas. Tyran
nus in filio dignum exhæredatione crimen iudica-
bat adulterium, qui hodie magnatum ludus eſt.

Rurſus quũ ad filium ingreſſus cõſpexiſſet vaſcu 4
lorũ aureorũ & argenteorũ magnã vim, exclamans. Liberali
Non eſt, inquit, in te regius animus, qui his poculis tas regia
quæ à me tã multa accepiſti, neminẽ tibi amicũ fece
ris. Sentiens abſq; ciuiũ beneuolentia regnũ nec pa-
rari nec teneri. Beneuolentiã vero maxime cõciliat
benignitas. At iuuenis rerum imperitus, putabat eſſe
felicius habere argentum & aurum quàm amicos.

Exegerat pecunias à Syracuſanis, deinde quũ vi- 5
deret illos lamentantes, obſecrantes, ac negantes ſe Nudus
habere quod darent, indixit alteram exactionẽ, idq́; non me
iterum ac tertio fecit. At poſteaquam vbi maiorẽ ſum tuit
mam imperaſſet, audiret illos in foro obambulantes
ridere, & ſcommata in regem iacere, iuſſit præfectos
ab exigendo quieſcere. Nunc enim, inquit, nihil ha-
bent, poſteaquam contemnunt nos.

Matri ſuæ præter ætatẽ nubere cupienti, Ciuilia, 6
inquit, o mater iura violari poſſunt, naturę ius nequa Nuptiæ
quã. Significans cõtra naturã eſſe ſi vetula q̃ iã pare intẽpe-
re nõ poteſt, nubat. At hodie nubũt ſeptuagenariæ. ſtiuæ

Quũ in aliorũ ſcelerũ patratores ſeuere animaduer 7
teret, veſtium furibus parcere ſolet, vt Syracuſii cœ- Temulẽ
nare inter ſeſe & inebriari deſinerent. Solent enim tia caſti-
lopodytæ, id eſt veſtiũ fures in balneis frequẽtibusq́; gata
conuiuiis venari. Quemadmodum autem in balneis
veſtes deponuntur, ita in conuiuiis ſummæ veſtes
abiici ſolent vt togæ palliaq́;.

Hoſpes quidam aiebat ſe velle cum Dionyſio pri- 8

Fuc⁹ vti lis uarim colloqui, demonſtraturũ enim quomodo poſſet praeſcire quinã ipſi molirẽtur inſidias. Rex admiſit hominẽ, iuſſitq́ dicere ſemotis arbitris. At ille. Da mihi inquit, talentũ, vt exiſtimeris à me audiſſe inſidiatorum indicia. Dedit, ac ſimulauit ſeſe audiſſe, admiratus hominis commentũ. Nã fucus ille vehementer vtilis erat ad deterrendas inſidias. Sunt qui narrent Maximilianũ Caeſarẽ ſimili arte ſimulaſſe magicas artes, iduſia, gladiosq́; fortunatos, genios anulis incluſos, quo facinoroſis & hoſtibus eſſet formidabilior.

9 Ociũ rege indignum Cuidam percontanti num eſſet ocioſus. Abſit, inquit, vt hoc mihi vnquam accidat. Senſit turpiſſimũ eſſe regi vacare vnquam à reip. negociis. Vbi ſunt igitur qui bonam diei partẽ alea nugisq́ tranſigunt.

10 Ebrietati cõdonatur Quũ ad eum delatũ eſſet, duos adoleſcẽtes inter pocula multa conuitia tum in ipſum, tum in eius tyrannidem dixiſſe, ambos vocauit ad coenam, & animaduertit alterum largius potum multa nugari, alterum raro cauteq́ bibere, illum dimiſit, vt qui natura vinolentus per temulentiam maledicus fuiſſet, hunc interfecit, vt qui ſtudio maleuolus & hoſtis eſſet. Praeclarum exemplum prudentiſſimi principis, ſed quid hoc ad apophthegmata?

11 Inuidia in alium deriuata Expoſtulantibus quibuſdam quod honore dignaretur, caeterisq́; praeferret hominem improbum ac ciuibus inuiſum. Volo, inquit, eſſe quẽ me magis oderint. Agnouit ingenium multitudinis, ſi ſit in quem inuidiam odiumq́; deriuent, mitiores ſunt in principem. Eoq́; videas nonnullos monarchas quibuſdã, quos tamen ex animo non ament, plurimum dignitatis & autoritatis permittere, vt ipſi tutiores ſint à furore multitudinis, qui ſi extiterit, habent victimam qua ciuium iram mitigent.

Corinthiorum legatis ad ſe miſſis, donaria prout 12
mos eſt obtulit, quæ quum illi negarent ſe acceptu- Tyrãni-
ros, eo quod lex eſſet apud ipſos vetans, ne legatio- dẽ miti-
ne fungentes munera acciperent à principe, Rem, gat libe
inquit, abſurdam facitis, qui quod vnum bonũ habet ralitas
tyrannis, hoc tollitis, dum docetis etiam beneficium
à tyrannis accipere periculoſum eſſe. Ille grauem
contumeliam iudicabat oblata recuſare munera, quũ
hac vna re tyranni ſe poſſint aliis commendare. Ty
rannidem enim adeptis ſupereſt vt potentiæ inui-
diam munificentia comitateq; leniant.

Quum audiſſet quendam è ciuibus aurum habere 13
domi defoſſum, id ad ſe deferri iuſſit. Verum poſtea Auro be
quam is ſuffuratus auri paululum in aliam vrbem ne vti
commigraſſet, ibiq; mercatus eſſet agrum, reuocato
Dionyſius totum aurum reddidit, vt qui iam diuitiis
vti cœpiſſet, deſiiſſetq; rem vtilem inutilem reddere
Satis declarauit, ſe non aurum alienum appetiſſe, ſed
hominis morbum ſanare voluiſſe, ſimul vſum auri
legitimum demonſtrauit, ſi in agricolationem impẽ
das potiuſquam in vſuram. 14

Dionyſius dicere ſolet, ſe à ſapientibus amicis ſibi Sapiẽtes
cauere, quando certum haberet, ne ex his quidem inuiſi ty
eſſe quenquam, quin imperare mallet quàm ſeruire. rannis.

Idem quum intra regiam ſacrum ex more pera- 15
geretur, præcoq;, ſicuti conſueuit, precaretur, vt per Quid o
multa tempora inconcuſſum duraret imperium. ptandũ
Non tu deſines, inquit, abominanda nobis impre- à deo
cari? Sentiens potius à diis optandam bonam men-
tem, quàm ea quæ nihil conferunt ad hominis
felicitatem.

Teſcha Dionyſii ſoror nupta Polyxeno, poſteaquã 16
maritus metu tyrãni, pfugerat, & rex ſororẽ accuſaret Vxor ca
q cõſcia fugę mariti nõ indicaſſet. Adeo ne, inquit, ſta

Dionyſi me vilem abiectiq; animi fœminam iudicas vt, ſi ſenſiſſem illū moliri fugam, non me illi nauigationis & omniū fortunarū comitē additura fuerim?

17 Egregiū quendā citharœdū magnificis promiſſis
Par pari ad ſe pellexit: iubens vt quàm optime caneret. Nam quo ſcitius caneret, hoc plus laturū præmii. Quū ille per dies aliquot accurate ceciniſſet, nec quicquam daret rex, cœpit flagitare mercedē. Tum Dionyſius aſſeuerat, ſe mercedē quā pollicitus fuerat bona fide ſoluiſſe. Qui, inquit ille, ne nūmus quidem mihi datus eſt. At dedi, inquit Dionyſius, voluptatem pro voluptate. Neq; enim ego te minus delectaui ſpe, quàm tu me cantu.

18 Idē admiratus egregiam fidem Damonis & Py-
Amicorū fides thiæ, Rogo, inquit, vt me quoque in veſtram amicitiam recipiatis. Alteri tyrannus deſtinarat diē necis, quumq; is pauculos dies petiſſet rerū domeſticarum ordinandarū gratia, hac lege impetrauit, vt alter vas amici fieret ea conditione, vt ſi ille non rediſſet ad diem præſcriptum, hic plecteretur. Rediit autem ad diem, mori malens quàm amicū fallere. Ita ſeruatus eſt vterque, ac regis amicitia decoratus. Tantū valet egregia virtus etiam apud tyrannos.

19 Sacrilegia ſua ſolet facetis dictis obtegere. Locris
Impietas ſe. x Proſerpinæ templū ſpoliarat, mox quū claſſis illius ſecundo vento nauigaret. Videtis, inquit, quàm proſpera nauigatio à diis immortalibus detur ſacrilegis. Ex hoc colligens, aut non eſſe deos, aut illis non eſſe moleſta ſacrilegia.

20 Ioui Olympio detraxit magni ponderis aureum
Faceta rapacitas amiculum, quo eum Hieron ē manubiis Carthaginenſium ornauerat, proq; detracto aureo laneum illi pallium iniecit, ita cauillans, Aureum amiculū æſtate graue eſt, hyeme frigidum, laneum ad vtrunq; anni

tempus accommodatius eſſe.

Epidauri Æſculapio barbam aureã detraxit, quod negaret decorum patrem Apollinẽ imberbẽ, ipſum vero barbatũ conſpici. Æſculapius fingitur Apollinis filius: Apollinẽ aũt ſemper imberbem facit theologia poetica, Æſculapium barbatum, ſignificans in medico multarum rerum vſum. 21 Barbati medici

Menſas aureas atq; æreas diis dicatas è phanis ſuſtulit. Has inſcriptio ex more Græcorũ teſtabatur eſſe bonorum deorum, ne quis manum admoliretur. At ille cauillatus eſt, ſe deorum bonitate vti. Nã boni dii dicuntur, quod omnibus benefaciant. 22 Anathemata

Idem victorias aureas, pateras, & coronas quæ ſimulacra porrectis manibus ſuſtinebant, velut offerẽtia tollebat dicens, ſe oblata accipere non eripere, addens, per abſurdum eſſe, à quibus quotidie bona flagitamus, ab his vltro porrigẽtibus nolle accipere. 23 Ludibrium ſacrilegio additum

DIONYSIUS IUNIOR.

Dionyſius Iunior dicere ſolet, ſe multos alere ſophiſtas, non quod illos admiraretur, ſed quod per illos admirabilis eſſe ſtuderet. Sciebat populũ ad illis tanquã de viris doctis magnifice ſentire, hac perſuaſione callide abutebatur ad conciliandum ſibi multitudinis fauorem. Eadẽ arte fortaſſe principes quidam alunt in palatiis ſuis viros eruditionis & ſanctitatis opinione venerabiles, vt populus arbitretur horum conſiliis geri plæraq;. 1

Quum Polyxenus dialecticus Dionyſio diceret, Ego te conuinco, Nimirũ verbis, inquit: at ego te re ipſa conuinco, qui tuis relictis me meaq; colis. Significans illum à ſchola ad aulam, à philoſophis ad tyrannum tranſiſſe, non facturum niſi hanc vitam illa iudicaſſet beatiorem. 2 Res verbis efficacior

Poſteaquam regno fuit expulſus, cuidam dicenti, 3

Philoſophia in aduerſis Quid tibi Plato & philoſophia profuit? Vt tantum, inquit, fortunæ mutationem facile feram. Neq; enim ſibi manus admouit, quod alii ſolent, ſed Corinthi ludum literarium aperuit.

4 Prudenter Percontanti qui factum eſſet, vt quum pater ipſius tenui fortuna ac priuatus ſibi Syracuſanæ ciuitatis principatum parauerit, ipſe regis filius, & regnum hæreditate acceptum amiſerit. Quoniam, inquit, pater rerum potitus eſt quum iam in odium veniſſet popularis gubernatio, ego quum inuidia laboraret tyrannis, principatum ſuſcepi.

5 Alteri cuidam hoc ipſum percontanti, compendio reſpondit. Pater, inquit, mihi regnum ſuum reliquit, non fortunam. Non omnia omnibus æque feliciter cedunt.

AGATHOCLES

1 dignitas induſtria parta Agathocles figulo patre natus fuit. Is vero quum Sicilia potitus eſſet, rexq; declaratus, ſolitus eſt in menſa fictilia pocula iuxta aurea ponere, eaq; iuuenibus oſtendens dicere, quum antea talia fecerim, commonſtratis fictilibus, nunc per vigilantiam ac fortitudinem talia facio, commonſtrans aurea. Non puduit priſtinæ fortunæ, ſed glorioſius exiſtimauit regnum virtute partum, quàm ſi hæreditate obueniſſet. Nam regem naſci nihil magni eſt, at regno dignum ſe præſtitiſſe maximum eſt.

2 Maledicentia Quum obſideret vrbem quandam, quibuſdam è muro conuitia in ipſum iaculantibus, dicentibusq;, Figule, vnde militibus tuis perſolues ſtipendiũ? Ille placidus ac ridẽs reſpõdit. Quũ hãc cepero. At quũ vrbe vi potitus eſſet, vẽderetq; captiuos. Si me, inqt, denuo conuitiis affeceritis, apud heros veſtros queſrar de vobis, ciuiliter illis exprobrans & in tempeſtiuam maledicentiã, & ſeruitutẽ maledicẽtiæ prçmiũ.

Ithacenſibus nautas ipſius apud eũ deferentibus, 3
quod ad inſulam appellentes pecora quædam abe- Lepide
giſſent. At veſter, inquit, rex quum veniſſet ad nos,
non modo pecudibus abreptis, verum ipſo etiam pa
ſtore exoculato receſſit. Alludens ad fabulam de
Vlyſſe, qui Cyclopem Polyphemum excęcauit.

DION.

Dion qui Dionyſiũ regno expulit, quũ accepiſſet 1
Calippũ, cui & inter hoſpites & amicos ſuos fidebat
maxime, ſibi moliri inſidias, non potuit inducere ani
mum, vt illum conuinceret, dicens. Mori ſatius eſſe
quã viuere, ſi non ab hoſtibus tantum, verumetiã ab
amicis cauendum eſſet. Dignus erat optimis amicis.
qui mori prius habuerit, quàm amico diffidere.

Idem exul quum Pteodoti Megarẽſis opera opus 2
haberet, & ad ædes illius veniens, videret illum ob modeſte
negociorum magnitudinem ægre quenquam ad-
mittere, amicis ob id indignantibus dixit. Quid
hunc incuſamus? Nonne & ipſi quum Syracuſis eſſe
mus eadem faciebamus?

ARCHELAVS

Ab Archelao in conuiuio quodã familiaris quidã, 1
ſed parũ humanus, petiit ſibi dari poculũ. Archelaus Ab alte-
autem ilico mandauit puero, vt hoc poculum daret ro petitũ
Euripidi. Id factum admiranti poſtulatori, Tu quidẽ, alteri da
inquit, dignus eras qui peteres, nec accipere, at hic tum
dignus erat qui acciperet vel non petens. Significãs
alteri hoc tribuiſſe regiam familiaritatem vt auderet
quiduis petere, at Euripidis boni viri pudorem hoc
mereri, vt vltro donaretur aliquid.

Idẽ tonſori garrulo ſubinde rogáti, quomodo te 2
rado, o rex. Silendo, inquit. Alter aliud reſponſum ex Garruli-
pectabat, & hinc dicti lepos. Quidã ſunt in curatiõe tas
moroſi, Archelao ſatis erat ſi ſiliret. Nobis aũt interdũ

etiam cum ebriis pariterq; loquacibus res eſt.

3 Quũ Euripides in conuiuio formoſum illũ Agathonem amplecteretur deoſculareturq;, cui iam barba prouenire cœperat, Archelaus amicis dixit, Ne miremini, nam pulchrorum etiã autumnus pulcher eſt. Ciuiliter excuſauit amicum apud amicos.

Ciuiliter

4 Timotheus citharœdus quum ingens præmium ab Archelao ſperaſſet, ac minus ſperatis accepiſſet, palàm illum incuſabat, proinde aliquãdo canẽs hãc particulam, Tu vero terræ filium argentum laudas, nutu regem denotauit. at Archelaus ſuccinuit. Tu vero petis. In Græcis verbis plus eſt gratiæ ob vocũ affinitatem, αὐνεῖς, αἰτεῖς, id eſt, laudas, petis. Turpiter petit, qui non probat quod petit.

Apte retortum

5 Quum à quodam aqua conſperſus eſſet, amicis illum aduerſus eum qui hoc fecerat inflammantibus; Imo, inquit, non me conſperſit, ſed eum quem me eſſe putauit. Quid hac moderatione ciuilius? Hoc exemplo facile decet ignoſcere, qui licet in præpotentem, tamen imprudentes delinquunt.

Leniter

PTOLEMÆVS LAGI FILIVS

1 Ptolemæus Lagi filius plerunq; apud amicos & cœnare ſolet & dormire. Quod ſi quando illos viciſſim acciperet cœna, amicorum rebus vtebatur, commodato ſumens ab illis pocula, aulæa & mẽſas. Ipſe vero ſibi non parabat plura quàm exigeret neceſſitas, ſed regalius eſſe dicebat ditare, quàm diuitẽ eſſe.

Frugalitas regia

2 Idem quum peragranti Aegyptum, comitibus nõ conſequutis, cibarius in caſa panis datus eſſet, negauit vllum cibum vnquam ſibi viſum ſuauiorẽ. Aderat enim optimum condimentum fames.

Fames condimentum

3 Quum grammaticum notaſſet inſcitiæ, quæ rẽs ab eo, quis eſſet Pelei pater, viciſſimq; audiſſet, dic tu prius,

Lenitas regia

prius quis ſit Lagi pater amicis inuitantibus ad tan-tæ improbitatis vindictam. Si regium eſt, inquit, nō pati vt a quoquam dicto attingatur, nec illud regiū eſt, quēquam dicto laceſſere. Iniq; petit vindictam, qui prior laceſſiuit cuiuſcunq; dignitatis fuerit. Nec ſuæ dignitatis meminiſſe debet q̄ referitur, quū eius prærogatiuam laceſſendo depoſuerit.

XENOPHANES

Xenophanes Lagi filius, quū ipſi Hermoneus ti-miditatem obiiceret, quod nollet ſecū teſſeris lude-re, Fateor, inqt, me non ſolū meticuloſum, verūetiā vehementer meticuloſum, ſed aduerſus inhoneſta. Honeſta formidoloſitas eſt, quæ deterret à turpibus 1 Timiditas laudata

DEMETRIVS ANTIGONI FILIVS

Quū Rhodum obſideret Demetrius, & in ſubur-bio cepiſſet tabulā quandā Protogenis clariſſimi pi-ctoris opus, in qua pinxerat Ialyſin, ideſt, Bacchum, Rhodiis p̄ caduceatores obſecrātibus vt tabulę par-ceret, reſpondit, ſe citius patris imagines q̄ eam pi-cturā obliturū. Tantum honoris habuit arti rex. 1 Honos arti habitus

Idem fœdere cum Rhodiis icto, helepolin: ideſt machinam quandā à capiendis vrbibus ita dictam apud illos reliqd, quæ ſimul & regis magnificentiā & illorum fortitudinē teſtaretur. Nec hoc inter apop thegmata rece ſendū erat. Cęterum monumentum illud admonebat, Rhodum à Demetrio magnifice. oppugnatam, ac Rhodios fortiter patriā defendiſſe. 2 Helepolis

Athenienſium qui defecerant vrbem quum cepiſ-ſet eaq́; grauiter rei frumentariæ penuria labora-ret, protinus conuocata contione dilargitus eſt illis frumentum gratis. Quumq́; his de rebus loquens apud populum barbariſmum commiſiſſet vocem quampiam ſecus quàm oportuit pronuntians, & qui dam è conceſſu quomodo ſonanda fuiſſet dictio lo 3 Victor bengin'

quentem interpellans admonuiſſet, Pro hac inquit, correptione altera quinquaginta medimnorũ milia vobis addo. Vtrũ in hoc potius miremur, benignitatem in eos q modo fuerant hoſtes, an ciuilitatem, q corrigentis officium non tantum boni conſulit, verum etiam tanta mercede dignum exiſtimauit.

4 Demetrius quũ megaram occupaſſet. Stilbontem philoſophum accerſitum rogauit, num quis militum aliqd rerum abſtuliſſet. Nullus, inqt, Neminem enim vidi q ſcientiam raperet. Sentiens ſola animi bona non eſſe bellorum violentiæ obnoxia. *Philoſopho honos habitus*

5 Rurſus quum Demetrius abductis oĩum ciuium ſeruis Stilbonti diceret Ciuitatem veſtram liberam vobis relinquo, Recte, inquit Stilbon, nullum enim in ciuitate ſeruum relinquis. *Salſe*

6 Lyſimacho Demetrium impetente conuiciis, dicenteq; Lamiam ſibi viſam, meretricem de ſcena tragica prodeuntem hæc erat amica Demetrii, magnifice culta. Demetrius reſpondit, meretricem Lamiã eſſe modeſtiorem, meliusq; moratam, q̃ ipſius Penelopen. Coniugem illius notans. *Lamia meretrix*

7 Quũ legatis à Demetrio ad Lyſimachum miſſis, Lyſimachus per ocium narraret aliquando quomodo coactus ab Alexandro cũ ferociſſimo leone colluctatus fuiſſet, & cicatrices oſtenderet in cruribus ac brachiis è feræ vngulis relictas, legati dixerunt, & noſter rex graues feræ Lamiæ morſus ĩ collo geſtat, notantes ſuauiorum amatoriorum veſtigia, ſimul alludentes ad lamiam beluam. *Lamia regis*

8 Nemo Demetrio fuit vtraq; fortuna exercitatior. Itaq; ſolet in fortunam illud Æſchyli dicere.
σύ τοι μ' ἔφυσας, σὺ μὲ καταθεῖν μοι δοκεῖς.
Tu me extuliſti, tu ipſa rurſus deiicis. *Fortunę viciſſitudo*

9 Quum Eraſiſtratus Demetrio Antiochi filii men-

tem qua mori deſtinarat, indicaſſet, ſimulq́; faſſus eſſet huius affectionis cauſam eſſe amorem. Demetrius qui adoleſcentem vnice adamabat, per oĩa multis cum lachrimis cœpit obteſtari, vt illius incolumitati conſuleretur. Quum Eraſiſtratus addidiſſet immedicabile malum eſſe, quod in ipſius vxorem deperiret, hoc audito. Demetrius multo vehementis cœpit obteſtari, vt ob ſalutem filii cederet illi ſuam coniugem. Iſta, inq̃t, o pater, tibi facile dicuntur, ſed aliud diceres, ſi tua coniugem Stratonicen adamaret. Hic quum rex deos cõprecaretur vt liceret amorem filii commutare, & à medici coniuge in ſuam transferre, nihil ſe non facturum, ſi modo liceret ſeruare filium, Eraſiſtratus patris dextram amplexus nihil eſt, inq̃t, o rex, in quo iam Eraſiſtrato indigeas. Et enim quũ & pater ſis & maritus & rex, optimus eris tuæ familiæ medicus. Non enim in coniugem meã ſed in Stratonicen tuã Antiochus deperit. Poſt hæc Demetrius edixit vt Antiochus rex, Stratonice quã filio creſſit, regina nominaretur.

Pietas mira in filium

10 In machinis bellicis in tantũ ingenio arteq́; præcelluit vt merito de illo iactatum ſit. Demetrii machinas magnitudine ſua etiam amicis ſtuporẽ pulchritudine vero etiam hoſtibus adferre voluptatẽ.

ANTIGONVS SECVNDVS

Antigonus ſecundus, quum Demetrius pater eſſet captus ipſiq́; per amicum in hoc miſſum mandaſſet ne curaret, ſi quid ſcriberet à Seleuco compulſus, neq; ciuitates illi cederet vltro ſcripſit ad Seleucũ cedens illi totam ditionem, ſeq́; obſidem offerens, ſi Demetrius pater dimitteretur. Hic pietas certabat cum pietate. Pater ſui negligens, volebat parci filio filioq́; regno filius contra, patris libertatem & regno & ſeipſo priorem habuit.

Pietas in patriam

Oculus dñi

2 Quū pugnaturus eſſet aduerſus Ptolemęi milites gubernatorq́; admoneret plures eſſe naues hoſtium pro quot, inq́t, nauibus ſupputas, quod ego hic præſto ſum? Sentiens ad victoriam plurimū habere momenti, ſi ſtrennuus imperator præſens regat exercitum. Ptolemæus autem tum ſuis non aderat.

Fuga excuſata

3 Quū aliquando cederet hoſtibus imminentibus, aiebat ſe non fugere, ſed vtilitatē à tergo ſitam perſequi. Sentiens non eſſe turpe fugere, quoties magis expedit hoſti dare locum q̄ conſerere manus. Dicti gratia in hoc eſt, quod quum fugere & perſequi ſint contraria, ille fugiēs interpretabatur ſe perſequi magis q̄ fugere. Perſequimur enim hoſtem, & perſequimur id quod ſtudioſe expetimus.

ſua q́ſq; virtute cōmendetur

4 Adoleſcenti cuidam q patrē habuerat fortē, quã quam ipſe nō admodū vt videbatur bonus erat miles, poſtulanti vt patris ſtipendia caperet, At ego inquit, o adoleſcentule, non ob patrias, ſed ob ꝓprias cuiuſq; viri virtutes mercedem ac munera dare ſoleo. Hoc ſermone iuuenem extimulans, vt patris fortitudinē æquaret, ſi quātū ille capere ſolet vellet accipere. Apud Græcos maior eſt dicti gratia ob vocū affinitatem, ἀνδραγαθίας πατραγαθίας, quę vox poſterior ad prioris imitationem efficta eſt.

Placere bonis

5 Zenone defuncto, quem vnū ex philoſophis maxime ſuſpiciebat, dicere ſolet geſtorum ſuorum theatrum eſſe ſublatum, quod ad illius viri iudicium potiſſimum componeret ſuas actiones, quem, vnū pro multis hominum milibus habebat.

LYSIMACHVS

6 Lyſimachus in Tracia ſuperatus à Dromacheta, quū ob ſitis impatientiã, tū ſe tum exercitū dediđiſſet, poſteaq̄ bibit iam factus captiuus, O dii, inquit, q̄ breuis voluptatis gratia me ex rege feci ſeruum.

De Philippide quod hic habebatur refert ſuo lo-
co, neq; enim hoc apophthegma Lyſimachi, ſed
Philippidis

Idem offenſus libertate Theodori, dixit illi. Quo- 7
niã iſtis erat moribus patria te eiecit. Sane inqt, qđ Exilium
me vt Semele Bacchum ferre non poſſet. Sentiens excuſa-
ſe maiorem eſſe, quàm vt à malis ferri poſſet, à qbus tum
tamen non tam ſuo quàm ipſorum malo pulſus eſ-
ſet. Semele Bacchum conceperat ex Ioue fulminan
te. Quumq; fœtum igneum ferre non poſſet, infans
exectus eſt, & Iouis fœmori inſutus.

ANTIPATER

Antipater quũ didiciſſet Parmenionẽ ab Alexan 8
dro interfectũ dixit, ſi Parmenio ſtruxit inſidias Ale amicitię
xandro, cui fidendũ eſt? Si nõ ſtruxit, qd agendum? regum
Erat Parmenio velut alter Alexander in rebus mili-
taribus. Si tantus amicus fefellit, non eſt tutum cui-
quam amico fidere. Si Alexander nihil cõmeritum
ſuſtulit, præſtat à regum negociis abſtinere.

De Demade oratore iam grandeuo dicere ſolet,
Demadis vt imolatæ victimæ nihil ſupereſſe præ- 9
ter linguã & ventrẽ. Nam venter ex hoſtia abiicieba vẽter &
tur, & lingua dabatur præconi. Ita ſenex orator tan- lingua
tum loquebatur. Loquacitas enim creſcit cũ ætate.
Tradunt autem Demadem luxui gule fuiſſe dedi-
tũ, vnde & Phocionis reprehendit frugalitatẽ.

ANTIOCHVS TERTIVS

Antiochus tertius ſcripſerat ciuitatibus, vt ſi qd p
literas iuberet, quod aduerſaret legibus, ne curarent 10
perinde quaſi ipſo neſcio ſcriptũ eſſet. Interdũ eni Iuſte
principes dum metuunt quoſdã offendere, ſcribũt
quæ fieri nollent. Quicquid aũt pugnat cum legi-
bus, hoc velut, inſciente principe tentatum haberi
decet, quũ ipſe nihil aliud ſit q̃ legum miniſter.

11 Idem quum Dianæ ſecerdotem vidiſſet ſupra mo
Pudice dum eleganti forma, continuo ſoluit Epheſo, veri-
tus ne vis amoris aliqd ipſum facere compelleret,
quod phas non eſſet. Immane quantũ abſunt ab hu
ius ethnici principis religione Chriſtiani milites, q̃
deo dicatas virgine conſtuprare pro ludo ducunt?

ANTIOCHVS QVARTVS

12 Anthiochus cognomēto Accipiter, cũ frē Seleu-
Pietas i co ꝓ regno bellũ gerebat. At vbi Seleucus à Gala-
fratrem tis victus, nuſq̃ appareret, ſed iterfectus i prælio cre
deret̃ depoſita Antioch⁹ purpura, pullā veſtē induit,
Rurſus paulo poſt quũ audiſſet icolumē ꝓ læto nũ-
cio diis imolauit, fecitq́; vt ciuitates ipſi ſubditæ, co
ronas geſtarent. Solent fratrũ iræ ſi qñ inciderint eſ
ſe accerimæ, ſolet regni cupiditas nihil impiũ aut ne
phariũ ducere. At hic hac moderatione regnũ am-
biit, vt fratrem vellet incolumē. Quanq̃ non video
quur hoc debeat inter apophthegmata recenſeri.

EVMENES

13 Eumenes inſidiis petitus à Perſeo, credebat̃ extin
Huma- ctus. Is rumor quũ Pergamũ eſſet perlatus, Attalus
nitas fra eius frater impoſito ſibi diademate, ductāq́; fratris
trum vxore, regnum occupauit. Cæterum quũ audiſſet il-
lum viuũ, vt ſolet, profectus eſt illi obuiā vna cum
ſatellitibus haſtā geſtans. Eumenes aũt amanter illũ
amplexus dixit in aurem, Ne feſtines ducere priuſq̃
me mortuum videris, nec præterea per omnem vi-
ram vllam offenſi animi ſignificationem vel dicto,
vel facto dedit. Quin etiam moriens fratri & vxorē
& regnum reliqd. Cuius animi memor, Attalus, quũ
multos ex ſe liberos haberet, nullum tamen regno
educauit, Eumenis filio poſteaquam adoleuiſſet ad-
huc viuens principatum tradidit.

PYRRHVS

Pyrrhus Epirotarum rex, quum à filiis etiamnum pueris īterrogaretur, Cui noſtrum relinques regnū? Quicūq;, inqt, veſtrum acutiorem habuerint enſem, Significans ſe non ætati daturum principatus ſucceſſionē, ſed virtuti. Hoc ſtimulo liberos omnes ad certamen fortitudinis excitauit. 14 Virtus ſuccedit

Interrogatus vter melior tibicen videretur, Python ne an Chariſius, Polyſperches inquit. Is erat egregius dux exercitus. Cōtempſit artem imbellem & vtriq; prætulit ſtrennuum ducem. 15 Ars imbellus

Bis cōmiſſo cum Romanis prælio vicerat, ſed deſideratis compluribus amicis ac ducibus, hic Pyrrhus, ſi vno, inqt, adhuc prælio Romanos vicerimus, actū fuerit de nobis. Quod victi ſolent dicere, hoc dicebat victor, declarans victoriam magno emptam, non eſſe victoriam, ſed calamitatem. 16 victoria magno empta

Quū è Sicilia ſolueret, fruſtratus videlicet eius potiundæ ſpe, conuerſus ad amicos, cuiuſmodi, inquit, palæſtram reliqmus Romanis & Carthaginenſibus, Significans ſe certamen hoc cruentum & operoſum libenter aliis cedere. Interdum felicius eſt nō aſſequi, q̄ nimio mercari quod ambis. 17 Magno paráda

Pyrrh⁹ ei cui delectū militū cōmiſerat dixiſſe fert Tu grandes elige, ego eos forteis reddam. Significans inſtitutione fieri bonum militem. Fertur autem Pyrrhus diſciplinæ militaris optim⁹ fuiſſe magiſter. 18 Inſtitutio

Idē dicere ſolet plures vrbes Cineā oratione ſubegiſſet, q̄ ipſe cepiſſet armis. Erat aūt Cineas Theſſalus vir magni ingenii, q audito Demoſthene ad illius æmulationem ſe contulerat, ſed vim præcipue exprimens. Cōfirmatū eſt itaq; qd dicit Euripides. 19 Eloquētiæ vis

πᾶν ἐξαιρεῖ λόγος
ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν. Ideſt.

Cuncta ſermo conficit,

Quæcunq; ferrum efficere poſſit hoſtium?

20 Quũ rebus feliciter geſtis domũ rediſſet,& a ſuis aquila diceretur,per uos,iquit,aquila,ſum.Qui enim nõ eſſem,quum ueſtris armis ueluti pennis ſubleuet: Modeſtiſſime glorioſi cognominis laudem in ſuos milites transferens,v itiauit inuidiam.

Aquila in nubibus

In ambracia quum amici ſuaderent vt quendam maledicum multa in ipſum blaterantem expelleret Satius eſt,inq t, vt hic apud paucos nobis maledicã quàm apud omnes obambulans.

Moderate

21 Quum Athenas veniſſet,& ingreſſus arcem Palladis rem diuinam feciſſet, eodem die deſcendens ex arce,collaudauit qdem Athenienſium erga ſe fiduciam. Cæterum admonuit ſi ſaperent ne poſthac cuiq̃ regum portas aperirent. Significans omnibus regibus natura inuiſam populi libertatem.

Reges non admittẽdi

22 Meton qddam,quũ in concione Tarentini tractarent de bello ſuſcipiendo deq; Pyrrho aſciſcendo, ſumpta corona & lucerna, pręcedẽte tibicine velut ebrius comeſſabundus venit in forũ,atq; vt fit aliis applaudentibus,aliis ridentibus, nõnullis etiam ad canendum hoiem inuitantibus proceſſit in concionem,ac tanq̃ cantaturus aſtitit.Silente vero turba dixit,Recte facitis viri Tarẽtini, q iocari luderéq; dũ licet,q velint permittitis.Atq ſi ſapitis,oẽs hac ludẽdi libertate fruemini priusq̃ Pyrrhus aduenia . Nã tum non noſtro,ſed illius arbitrio viuendum erit.

Sapiens ſubſtulit perſona

23 Cineas vt pyrrhũ à bellandi ſtudio reuocaret,ſic per ocium cũ illo colloquutus eſt. Romani feruntur bellaciſſimi,ſed his ſuperatis,qd dein agemus Pyrrhe? Tum Italiam,inqt Pyrrhus,totam occupabimus. Hic denuo Cineas, qd Italia ſubacta? Sicilia inqt Pyrrhus.proxima eſt.Tũ Cineas,num hic erit militię finis? Nequaq̃ inquit Pyrrhus ſed hęc tantũ

præludia ſunt ad res maiores. Supereſt Libya & Carthago. Recte, inquit Cineas, nam his potitus facile & Macedoniam recipies, & Græcię dominaberis. Sed deletis omnibus, quid tandē faciemus? Hic arridens Pyrrhus, tum, inquit, ociū agemus o beate, & quotidie Cothon erit, mutuisq; ſermonibus nos inuicem delectabimus. Tum Cineas. At quid vetat o rex quo minus nunc iam iſto ocio, iſto Cothone & mutuis ſermonibus perfruamur? Nunc enim citra negociū ſuppetit nobis ea facultas, quam per ſanguinem, per moleſtias, per pericula tum noſtra, tum aliorū ſequimur, incerti an aſſequuturi. Conſiliū prudens

Quum Pyrrhus rex falſas aduentus ſui cauſas prętexens Laconicam inuaſiſſet diripuiſſetq;, Lacedæmoniorum legatis expoſtulantibus quod non indicto bello Laconicam inuaſiſſet. Nec vos, inquit, Spartani, quod facturi eſtis, prius aliis denunciatis. 24 Inexpectata

In victoria Tarentina Romanorū militū virtutē ac ducum prudentiā admiratus, exclamauit, o q̄ facile erat orbis imperium occupare, aut mihi Romanis militibus, aut me rege, Romanis. Ita Florus in epitomis lib. 1.

ANTIOCHVS

25 Antiochus ille qui bis exercitum duxit aduerſus Perſas, quum in venatu quodam feram inſequitur aberrans ab amicis ac famulis, in caſam pauperū quorundam, quibus ignotus erat introiit, atq; inter cœnā iniecta mentione regis, audiuit quod cętera quidem probus eſſet, ſed pleraſq; functiones mandaret amicis improbis, ipſe ad eorū facta cōniuens, tum quod immodico venandi ſtudio frequenter neceſſaria negligeret. Ad hæc tum temporis nihil reſpondit, nec quis eſſet prodidit, verum vbi diluculo ſatellites veniſſent ad caſam, iamq; agnoſceretur, allata purpura Regés raro verū audiunt

ſimul cum diademate. Age,inquit,ex quo vos induſ, heri primum vera de meipſo audiui. Nam ferè hoc ſtudio eſt his qui viuunt in aulis principum,ne quid audiant niſi blandum auribus.

26 Idem quũ vrbem obſideret Hieroſolymã, Iudęis ad maximum illud feſtum celebrandum ſeptẽ dies petentibus,non ſolum eos conceſſit,verum etiã tauros auratis cornibus adornatos,magnamq́; thymiamatum & aromatum vim vſq; ad portas vrbis cum pompa ſolenni deduci iuſſit,traditaq́; illorum ſacerdotibus hoſtia,ipſe in caſtra rediit. Iudæi vero regis benignitatem admirati,protinus à feſto peracto in fidem illius ſeſe dederunt. Hoc vt bellum eſt ſtratagema,ita nihil habet apophthegmatis,vnde probabile eſt à ſtudioſo quopiam adiectum in Plutarcho.

Benignitas in hoſtes

27 Antiochus quum à L. Scipione vltra Taurũ montem ſubmotis imperii finib. Aſiam prouinciam,viciniaſq́; ei gentes amiſiſſet,gratias egit populo Romano,quod magna parte curarũ per eos liberatus eſſet. Intellexit vir prudens vnius hominis animũ quamuis vigilantem,non poſſe tot negociis parem eſſe.

GRÆCORVM DVCVM APOPHTHEGMATA THEMISTOCLES.

1 Themiſtocles quum eſſet adoleſcens,in compotationibus ac mulierum amoribus volutabatur. At poſteaquàm Miltiades factus imperator apud Marathonem deuiciſſet barbaros, iam nullus offendit illum quicquam agentem præter decorum. Percontãtibus autem vnde ſic eſſet repente mutatus,Miltiadis, inquit,trophæum non patitur me dormire neq; ceſſare. Gloriæ ſtudium excuſſit amorem voluptatũ,clauum,vt aiunt,clauo.

Gloriæ ſtudium

2 Interrogatus vtrum Achilles eſſe mallet, an Ho-

merus. Dic ipſe prius, inquit, vtrum malles eſſe uictor in Olympiis, an præco, qui victores pronunciat, Sentiens multo præſtantius eſſe res egregias gerere, quàm geſtas celebrare, Homerum præconi conferens. Præco/nes poetæ

3 Quũ Xerxes ingenti illa claſſe deſcẽderet in Græciam, Themiſtocles metuens ne Epicydes Demagogus, homo turpiter lucri auidus, ac formidoloſus, ſi nactus eſſet imperium perderet ciuitatem, pecunia data illi perſuaſit, vt à militari præfectura abſtineret. Ne hoc quidem video, quur inter apophthegmata debeat commemorari. Corupre la munerum

4 Adimantus abhorrens à pugna nauali, ad Themiſtoclem qui Græcos huc hortaretur incitaretq́;, ita loquutus eſt, o Themiſtocles, qui in certaminibus ante alios proſiliunt, mos eſt flagris cædere. Cui Themiſtocles, Sic eſt Adimante vt dicis, ſed nec eos qui ſe ſubducunt, coronat quiſquam. Adimãtus notauit in Themiſtocle præcipitẽ audaciã, ille viciſſim illum inſimulauit formidoloſitatis, qui cum oportunitas inuitaret, detrectaret pugnam. Retortũ crimen

5 Quum Eurybiades baculum ſuſtuliſſet in Themiſtoclem obſtrepentem, Percute, inquit, ſed tamen audi, præſens animus & ſuo fidens conſilio. Fiducia

6 Idem quum Eurybiadi non perſuaderet, vt in anguſtiis committeret nauale prælium; clàm ad Barbarum miſit qui illũ hortaretur, ne formidaret Græcos fugam adornantes. Perſuaſus rex prælio ſuperatus eſt, nimirum pugna commiſſa loco Græcis commodiſſimo. Poſt hęc denuo miſit ad illum qui moneret̃ vt quàm poſſet ocyſſime fugeret ad Helleſpõtũ, Græcos enim de ſoluendo ponte cogitare, hæc callide, quo quũ hoc ageret vt Græcos ſeruaret, regis incolumitati ꝓſpicere videret. Hoc ingenio Gręciã à barbaris liberauit nõ minore gloria, q̃ Miltiades retulerat Exul in patriam pius

ex Marathonia victoria.

7 Seriphio cuidam obiicienti quod non ex ſeſe, ſed
Obſcuri ob vrbis nobilitatem celebris eſſet, Vera, inquit, præ
tas dicas. Neq; enim ego ſi Seriphius eſſem, clarus eſſem
neq; tu ſi Athenienſis, non inficiatus eſt vrbis cele-
britatem, nonnihil facere ad illuſtre nomen, ſed illũ
eſſe tam ignauum, vt etiam ſi fuiſſet natus Athenis,
nihilominus fuiſſet obſcurus futurus.

8 Antiphates adoleſcens qui prius Themiſtoclem
amantem fugerat ac faſtidierat, vbi vidit illũ gloria
celebrem, potentiaq; magna pollentem, vltro adiit
Occaſio illum blandiens, cui Themiſtocles, o adoleſcẽs, ſero
neglecta quidẽ ambo, ſed tamen ſapere cœpimus. Sentiens il
lum non arripuiſſe occaſionem ſeſe offerentem, ſibi
verò nunc non vacare per negocia talibus affectibus
indulgere.

9 Simonidi petenti ut in negocio quodam ſenten-
Iuſte tiam iniuſtam pronũciaret. Neq; tu, inquit, bonus poe
ta fueris, ſi pręter muſicę modulos caneres, neq; ego
princeps bonus, ſi contra leges pronunciem.

10 Filium quem mater adamabat atq; in deliciis ha-
Affectus bebat, plurimum omnium Græcorum poſſe collige-
priuati bat hunc in modum. Athenienſes, inquit, dominant
11 Græcis, ergo Athenienſibus, mihi mater, matri filius.
Vir pe- Quum ex procis filię virũ probũ diuiti prętuliſſet,
cuniapo quibuſdã hoc admirantibus. Malo, inquit, virũ abſq;
tior pecunia, quàm pecuniam abſq; viro. Vir ſtrennuus fa
12 cile parabit pecuniam, ignauo pecunia inutilis eſt.
Vicinus Quum prædium venderet, iuſſit pręconem hoc
bonus addere, quod bonum haberet vicinũ, Sentiens iuxta
13 Heſiodum, ex bono vicino plurimum eſſe vtilitatis,
Ingrati- vt contrà, ex malo noxæ plurimum.
tudo Athenienſibus ipſum contumelia afficientibus,
quid tumultuamini, inquit, aduerſus eos, à quibus ſæ

penumero fuiſtis affecti commodis? Aiebat autem ſe ſimilem platanis, ſub quarum vmbra accurrunt homines afflicti tempeſtate, & eaſdem ſimul vt rediit ſerenitas vellunt, conuiciisq; petunt. Sentiens hunc eſſe populi morem, vt in belli periculis, implorent opē fortiū virorū, in pace contemnant ac vexent eoſdē.

14 In Eretrienſes ita cauillari ſoler, vt diceret eos ſimiles piſcium, qui gladioli vocantur, quippe qui gladium quidem haberent, cor autem non haberēt. notās illorū ignauiā, quod armatis nō adeſſet animus. Armata timiditas

15 Poſteaquàm Themiſtocles primum Athenis, mox tota Græcia depulſus, ad Perſarum regem confugiſſet, admiſſus iuſſus eſt dicere, at ille reſpondit, orationem ſimilem eſſe picturatis ſtragulis. Nam quemadmodum, inquit, illæ dum extenduntur oſtendunt imagines, dum contrahuntur, cælant eaſdem & abolēt, itidem fit in oratione. Petiit autem anni ſpatium, vt interim Perſicam linguam ſuo arbitrio perdiſceret, ne regi per interpretem cogeretur ea quæ ſentiret explicare. Diffiſus eſt interpreti, qui dum quędam omittit, quædam addit, quædam aliter narrat, perdit orationis gratiam. Vbi vero multis muneribus à rege eſt honoratus, citoq; factus diues, dixit ſuis, o pueri perieramus, niſi periſſemus. Perire videtur qui cogitur exulare. At Themiſtocli feliciter ceſſit exilium. Exilium felix

16 Quum Xerxes expugnatis Thermopylis crudeliter tractaſſet Aſtum, & hac fama perterriti claſſiarii cogitarent de repetenda domo, idq; pleriq; ſuaderent, ſolus Themiſtocles obſtitit, dicens eos vniuerſos hoſtibus fore pares, diſperſos vero perituros. Ita Probus Aemylius. Coniunctę vires

17 Themiſtoclis pædagogus dicere ſolet. Nihil, inqt, mediocre futurus es o puer. Nam aut magnū bonum eris reipublicę, aut magnū malum. Generoſa indoles Nil medium

ſi accedat recta inſtitutio,magno bono eſt patriæ,ſin aduitia degeneret,ingens adfert malum.

18 Quoniam adoleſcens feroci mutabiliq; ingenio videbatur,mirãtibus mutatos mores dicere ſolet,A ſperos &indomitos pullos in optimos equos euadere,ſi qs illis adhibeat diſciplinã rectãq; inſtitutionem.

Inſtitutio

19 Ad Olympiæ celebritatẽ profectus quũ in ſtadiũ proceſſiſſet,omnes neglectis certaminibus oculos in ipſum intenderunt,in eoq; contẽplando diẽ totũ cõſumpſerunt,ac Themiſtoclẽ illũ cũ plauſu & admiratione peregrinis oſtẽderũt.Ea re lętus vir glorię cupidiſſimus dixit amicis,ſe eo die laborũ quos pro Græcia ſuſcepiſſet,oium fructũ ampliſſimũ reportaſſe.

Gloria ducis

20 Idem facilitate morum multos ciuium ſibi conciliarat,atque hinc popularem potentiam adeptus. Itaque cuidam ipſum admonenti,bene principatum geres Athenis,ſi cunctis æqualis & communis eſſe voles,reſpondit,Nunquam ei ſellæ inſederim, vnde nihilo plus à me ferrent amici quàm alieni.

Aequalitas

21 Idem ludũ præteriẽs in quo diceretur eſſe profeſſio,rogauit quid is profiteretur,quũ reſpõſum eſſet, artem memoriæ,contẽpſit,dicẽs,At ego malim artẽ obliuiſcẽdi,Vox hęc digna fuit eo qui linguã Perſicam intra annũ potuit ediſcere.Et ſunt quorum obliuio nobis gratior ſit,quàm memoria.Facile meminimus quæ volumus,at nõ licet obliuiſci q̃ volumus.

memoria

22 Quum aliquando theatrum peteret,interroganti cuidã,cuius vocem eſſet libentiſſime auditurus.Eius, inquit,à quo artes meæ quàm optime canerent,Ingenue faſſus,ſe magno glorię ſtudio teneri. Solent aũt olim muſici ĩ publico virorũ illuſtriũ laudes canere.

23 Quum aliquãdo ad mare uiſendi cadauera gratia acceſſiſſet,ac torques armillaſq; paſſim diſiectas videret,ipſe quidẽ pręteriit,ſed amico qui ſequebat̃ dixit,

Pręda cõtẽpta

Collige tu tibi, nam tu Themiſtocles non es, Ne tam obuia quidem præda commoueri potuit, vt quicquã ageret indignum egregio duce, cui gloria debet eſſe ſatis magnum virtutis præmium.

24 Dii vis, & ſuaſio

Quum apud Andrũ argentum peteret, duos, inqt, ad vos adduco deos, vim ac ſuaſionẽ, ſignificãs ſi minus impetraret ſuadẽdo, ſe ui erepturũ: At illi reſpõderũt apud ſe quoque duas magnas eẽ deas, inopiã, & impoſſibilitatẽ, ꝑ quas nõ liceret dare q̃ petebat.

25 Optimi eiiciũtur

Ab Artabano regis Perſarũ ſatrapa rogatus, quem Græcorũ diceret aduenisse, hoc, inquit, ante regẽ nemo ſciet Artabane. Senſerat Artabanus è colloquio nõ eſſe vulgarẽ hoiem, Themiſtocles aũt ignotus eſſe ſtuduit, donec ſe regi ſuapte oratione commendaret. Rex audito Themiſtocle precatus eſt deum ſuum Arimenium, eã mentẽ immittere pergeret hoſtibus ſuis, vt eiuſmodi viros à ſe expellerent.

ARISTIDES

1 factiões & ſodalitates

Ariſtides cognomento Iuſtus, ſemper ſuo vnius præſidio fretus rempublicam adminiſtrabat, à ſodalitatibus abhorrebat, velut ab amicorũ potentia, quæ ad iniuriã aliis inferendam adderet animum. Quantum ille vir abhorruit ab omni factione, qui non ob aliud vitabat amicitias, quàm ne per illas adigeretur ad aliquid faciendum quod iuſtum non eſſet, aut cogeretur abſtinere ab eo quod iudicaſſet reip. cõducere. Nunc mundus vndique plenus eſt ſodalitatibus, ſed titulis plauſibilibus, ac religionis lenocinio commendatis. Nec his fortaſſe dediſſe nomen expedit viris inſigni virtute præditis, eo quod maior pars, quæ ferè deterior eſt, ſæpe cogit facere quod nollent, aut abſiſtere ab eo quod erat factu optimum.

2

Quum Athenienſes eo concitati eſſent, vt Ariſtidẽ oſtraciſmo, id erat dãnationis genus qđ teſtulis pera

gebatur, in exilium agerent, ac ruſticus quidam illite- ratus teſtulam ad eum deferens iuſſiſſet vt Ariſtidis nomen inſcriberet, noſti ne, inqt Ariſtides, Ariſtidē? Quum ille negaſſet ſe noſſe, moleſte tamen ferre, ꝙ Iuſtus cognomine diceretur, ſiluit Ariſtides, & nomē ſuum inſcripſit teſtulæ ac reddidit. Tā leni animo ferebat iniuſtam damnationem. Grauiſſimum autem vitæ innocenter actę teſtimonium, ē tanta multitudine neminem extitiſſe qui aliud obiiceret, q̄ Iuſti cognomen, quod ipſe tamen ſibi non impoſuerat.

Lenitas

3 Erat illi ſimultas cum Themiſtocle. Huic quum delectus eſſet collega ad peragendam legationem, Vis, inquit, Themiſtocles vt in his montibus ſimultatem deponamus? Nam ſi videbitur, reuerſi illam reſumemus. Priuatos affectus publicę poſthabuit vtilitati. Ex his eni ferè ðis humanę vitæ pernicies naſcit̄.

4 Quum Græcis tributa indixiſſet, tanto pauperior rediit, quantū abſumpſerat in peregrinatione. Atqui in tali genere functionis ſolent alii meſſem opimam metere. Eo magis ille cauit, ne quid ſuſpitionis eiuſmodi conflaret ſibi, proinde ſuis impendiis, rē geſſit.

Integritas

Quū hi verſus quos de Amphiarao ſcripſit Æſchy-
5 lus in theatro recitarentur.

Sanctitas nō ficta

οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ᾽ εἶναι θέλει
βαθεῖαν αὔλακα διὰ φρενὸς καρπούμενος
ἀφ᾽ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλεύματα.

Neq; enim videri, at eſſe vir ſtudet optimus
Segetem profundam mente ſtudioſa colens,
Conſilia quando hinc germinant ſalubria.

Totus populus in Ariſtidem vertit oculos, agnoſcēs
6 hoc laudis in eum competere.

E concione quadam, in qua fruſtra Themiſtocli obſtiterat diſcedens, clara voce teſtatus eſt, res Athenienſium incolumes eſſe non poſſe, niſi & ipſum & Themiſtoclem

ſimultas magiſtra tuum

Themiſtoclem in barathrum coniicerent, prius habens in carcerem ire q̃ ob duorum ſimultatem minus recte conſuli publicis commodis.

7 Aequitas
Quendam reum egerat, at quum iudices poſt Ariſtidis accuſationem nollent audire reum, ſed protinus ad ſuffragia qbus eum damnarent propararent Ariſtides ſupplex pro reo intercesſit apud iudices, vt eum iuxta legum prçſcripta diligenter audirent. Tanta erat in viro legum æquiq; obſeruatio.

8 Extra cauſam
Quum inter duos priuatos cauſam cognoſceret, & alter quorum Ariſtidem iritaret in aduerſarium, extra cauſam multa commemoraret, quibus ille læſiſſet eũ, Ariſtides interpellans hoiem, iſta nunc, inqt, miſſa fac bone vir, & ſi qd te læſit eloquere, tibi enim in præſentia, non mihi iudex ſedeo.

9 Dãnata integritas
Fuit & procurator fiſci, quod munus quũ ſanctiſſime geſſiſſet, tamen à Themiſtocle delatus eſt, ac repetundarum damnatus. Sed optimatũ fauore non ſolũ illi mulcta remiſſa eſt, verũ etiam eidem redditus eſt muneri. Quod per ſimulationẽ ſic adminiſtrauit, vt omiſſa priſtina ſeueritate, lenẽ ſe facilẽq; præberet iis q publico malo gaudent diteſcere. Horũ opera factũ eſt, vt populus tertio munus ſummis fauoribus idem deferret Ariſtidi. Tum ille, ob itegre geſtum munus dãnaſtis, nunc quoniã præter æquũ multa cõceſſi ciuitatis expilatoribus, honore dignũ iudicatis. Hoc igiť honore delato, plus mihi dedecoris afferri puto q̃ damnato ac mulctato irrogaſtis. Norat, qbus artibus poſſet fieri gratioſus apud populũ niſi maluiſſet iuſtus eſſe q̃ plauſibilis. Simile quiddam apud Terentium facit Demea.

10 Vidiſſe neglectus
Quum iret exulatum ſublatis in cœlum manibus deos comprecatus eſt, ſic proſperarent res Atheniẽſium vtillis Ariſtides nunq̃ veniret in mente.

In rebus enim afflictis ſolet populus ad egregios vi ros confugere, id quod euenit, Siquidem tertio poſt anno quum Xerxes Atticam adoriri vatuiſſet, Ariſti des ab exilio reuocatus eſt.

11 Themiſtocles in concione dixit, ſe repperiſſe con ſiliũ quod ſummopere ptineret ad dignitatẽ Athe niensiũ, ſed id eius eſſe generis, vt proferri non ex pediret, populus cenſuit vt vni Ariſtidi indicaret, ſi is probaret probaturos oẽs. Quũ igitur Themiſto cles indicaſſet Ariſtidi ſe de incendenda Græcorũ nauali ſtatione cogitare, ſic enim fore, vt Athenien ſes toti Græciæ dñarentur, Ariſtides ad populũ pro diens dixit, Themiſtoclis conſilio nihil eſſe vtilius ſed eodẽ nihil inhoneſtius. Hac audita voce pplus vetuit ne ſuper ea re in poſterum verba faceret The miſtocles. Hic certe populus quiddam philoſophi cum præſtitit, repudians vtilitatem cum turpitudi ne coniunctam, ſimulq; declarauit quanta ſit ſpecta tę virtutis autoritas, q non dubitarit, reipub. fortunã vnius iudicio committere.

Autori tas

12 Quũ Themiſtocles irrideret Ariſtidis cõſiliũ hoc agentis vt cenſus eſſet in tuto, dicẽs eam laudã nõ eſſe viri, ſed ſcrinii tuto ſeruãtis aurum, deinde ſum mã boni laudem definiret, ſcire, ac pręſentire hoſtiũ conſilia, & iſtuc, inqt, o Themiſtocles faciendũ eſt ſed in primis oportet habere manus abſtinẽtes, atq; hæc egregii ducis præcipua laus eſt. Hoc ſermone taxauit Themiſtoclis rapacitatem.

13 Quũ Ariſtides duceretur ad ſupplicium, qdam inimicus expuit illi in faciẽ, ille nihil aliud q̃ abſter ſit faciẽ, & ſubridens ait magiſtratui comitanti. Ad mone iſtũ, ne poſtea tam improbe oſcitet. Huic ſimili mum eſt, quod aſcribunt Phocioni.

Marcus imperator triduũ cõmoratus Smyrnę quo

niam nondũ viderat Ariſtidẽ,miſit Quintilios,q il/lũ ſtipatũ adduceret. Quur inqt Cęſar,te ſero vide/mus? Qm̃,inqt conſideratio quędã me ipediebat. Tũ Cæſar hominis ſimplicitate delectatus, qñ inqt audiã te. Hodie inqt,propone, & cras audi. Nõ eni ſumus de numero vomentium, ſed exacte loquen/tium,licet ne o imperator adeſſe familiares dictioni? Licebit inqt, Cæſar,eſt enim negocium publicũ. Rur ſus Ariſtides,concedatur inqt,illis tũ acclamare, tũ applaudere quantum poſſunt. Hic arridens Cæſar, iſtuc,inquit in te ſitum eſt.

Idem dixit Arimaſpas eſſe cognatos Philippi,ꝙ ea gens gignant vnoculos.

MYRONIDES

14 Myronides creatus dux exercitus aduerſus Bœotos,edixit vt Athenienſes exirent. Quum aũt adeſ/ſet congrediendi tempus duceſq́; monerent non/dum omnes adeſſe, Adſunt,inquit q pugnaturi ſunt Hos itaq; quum videret promptos, hoſtem aggreſ/ſus vicit, ſic interpretans,eos q ob ignauiam nõ ſtu duiſſent tempeſtiue adeſſe,ne in pugna quidem bonam operam nauaturos.

Ignaui non ex/pectandi

PERICLES

15 Pericles quotieſcunq; belli dux creatus eſſet,chlamydẽ indues apud ſe dicere cõſueuit, Attende pericles,quod geſturus es imperiũ in liberos:in Græcos & in Athenięſes. His dictis ſe vir cordatiſſimus hortabat,vt moderate gereret principatũ. Magni ingenii eſt imperare liberis. At Græci pluſq̃ liberi tuum erant:poſtremo inter Gręcos liberrimi Athenięſes.

Imperiũ ĩ liberos

16 Suadebat Athenienſibus,vt Aeginã tollerent,veluti Pyrei pituitã,ꝙ inde ſuſpicaretur bellũ oriturũ. E corpore malos humores tollere medicorum eſt.

Noxia tollẽda

18 Amico roganti vt pro ſe falſum diceret teſtimo-

nium cui adiunctum erat iuſiurandum, hoc eſt periu
Vſq; ad rium, Reſpondit ſe quidem amicum eſſe, ſed vſq; ad
aras aram, Sentiens aliquouſq; gratificandum amicis, ſed
citra violationem religionis.

18 Moriturus hoc noīe ſibi gratulabatur, quod ipſi-
Potētia us cauſa nullus Athenienſiū pullā veſtē induiſſet,
innoxia Significās ſe nulli cauſam mortis fuiſſe: nec vlli diē
ab ipſo capitis dictū. Pullati ſunt q mortuū lugent,
& oli capitis reū, amici pullati pullatū comitabanť.

19 Prætor collegam ſortitus eſt Sophoclem poetā,
Pudice quūq; ſimul nauigarent, ac Sophocles cōſpecto for
moſo puero dixiſſet, En q̄ ſpecioſus puer, Decet, in-
quit, o Sophocles prætorem non modo manus, ſed
& linguam habere continentem.

20 Quū Thucydides vociferaretur apud populū ad
Glīæ ſti- uerſus Periclem, quod in picturas ac ſtatuas ſummo
mulus rum artificū profunderet reipub. cenſus ipſe aſſur-
gens rogauit populū. Videretur ne multū impen-
diſſe, quo reſpondente plurimū, Age, inqt: ſint igi-
tur hæç mihi impenſa non vobis, atq; ipſis donariis
deorū, meū tantum nomen inſcribā. Hæc vox ſubi-
to mutauit animū populi, iuſſitq; vt publicis impen
diis peregeret, nec vllis parceret ſumptibus. Tantū
valuit animus præſens, & ſermo aculeatus.

21 Quū deuictis Samiis Athenas reuerſus pro con-
Aliena cione laudaſſet eos q in bello, ceciderāt, cæteræ ma
curare tronæ redeuntē è concione coronis ac vittis deco-
rarunt. Elpinice Cimonis ſoror proprius accedens
dixit illi, Præclara ſunt iſta quæ geſſiſti, & coronis
decoranda, q nos tot fortibus viris ſpoliaſti. Ad hæc
aliaq; conuitia nihil cōmotus Pericles, tantū arriſit,
nec aliud reſpondit q̄ verſiculum Archilochi.

οὐκ ἂν μύροισι γραῦς ἐοῦσ᾽ ἀλείφεο

Vnguento anus quum ſis caueto inungier.

Significans publica negocia, non eſſe curāda vetulæ. Tam enim hoc indecorum, q̃ turpe foret eam vnguentis vti. Aut ſenſit indecorum eſſe iam anui mariti deſiderio teneri.

Subito oborto ſolis defectu quū Pericles videret alios multos, ſed præcipue claſſis gubernatorē, vehementer perturbatos, chlamyde ſua texit gubernatoris faciē, interrogauitq́; , nunqd hoc horrēdū oſtētū exiſtimaret, illo negante. Quid intereſt, inqt, igitur, niſi quod chlamyde maius eſt, id quod nunc tenebras inducit. Senſit vir prudens interuentu lunæ nobis abſcondi ſolem, quemadmodū oppoſita chlamys impediebat aliorū aſpectum, nullum autē eſſe oſtentum, quod natura fit. 22 Aioſe

Pericles Ariphroni volēti publico preconio quæri Alcibiadē, q adoleſcens clàm domo egreſſus ad amicū Democratē ſe contulerat, obſtitit dicēs. Si forte nobis inſciis periit, præconio nihil aliud agetur q̃ vt vno tantum die citius manifeſtū fiat: illū interiſſe Sin ſaluus, ne per omnem quidem vitam ſaluus eſſe poterit. Ciuiliter excluſit Pericles adoleſcentis infamiam, q̃ nunquam potuiſſet eluere. 23 ciuiliter

Pericles quū à populo vocaretur frequenter, nō auſcultauit dicens, ἀσυμ'πακτός εἰμι. Sentiens ſe non eſſe cogendum in ordinem, nec pro quolibet ē media plebē habendum. 24 Autoritas

ALCIBIADES

Alcibiades etiānum puer, quū in palæſtra nexu quodā conſtrictus eſſet, vnde ſe non poſſet explicare, manū colluctatoris mordicus arripuit, illo dicente, mordes Alcibiades vt fœminæ ſolent, imo inquit, vt leones. Hoc de lacone quodam ante cōmeoratū eſt, ſed in diuerſam ſententiā. Iam tū agnoſcere erat animum cedere neſcium. 1 Vtcūq; vincere

Fabule populi

2 Habebat canem quendā inſigni pulchritudine, emptum drachmarū ſeptē milibus, huic apputauit caudā, ac per vrbē obambulare paſſus eſt. Demirantibus cur id faceret, vt hoc, inquit, de me loquantur Athenienſes, nec alterius rei ſint curioſi. Norat ingenium populi, de claris viris libenter loquitur male. Ille morbo ſuppeditauit materiam leuiorem.

Ludi magiſter

3 Puer ludū literarū ĩgreſſus popoſcit. Iliadē Homeri, quūq; ludi magiſter negaſſet ſibi eſſe quicquā Homeri, impegit illi pugnū & abiit, declarans impudenter eū docere literas, q non ſemper Homerū haberet in ſinu. Quid ille facturus erat, ſi pro Homero quis porrexiſſet illi Michaelē Modiſtā aut Floriſtā?

Rō reddita populo

4 Quū aliquando Periclē inuiſeret, & accepiſſet illi tum non eſſe ociū, propterea quod perpenderet quo pacto poſſet Athenienſibus reddere rationē, Nonne ſatius fuerit, inqt, cogitare q̃ fieri poſſit, vt non reddat rationem? Notans ita rem geſtam, vt non facile poſſit reddi ratio, procliuius autem eſſe in totū effugere rationem, q̃ bene reddere.

Periculū nitare ſatius

5 Accitus ab Athenienſibus ē Sicilia. vt diceret cauſam capitis, abdidit ſeſe, dicens, eum eſſe fatuū, q vocatus in ius quærat elabi, quū liceat vitare ne eat. Sētiens conſultius eſſe cōmittere ſe periculo, quàm dare operam vt ingreſſus periculum temet expedias. Dictum Græcis ſonat iucundius, ob vocum affinitatem, φυγεῖν, & ἀποφυγεῖν. Græcis autem ἀποφυγεῖν δίκην dicitur, qui iudicium ſententiis abſoluitur, φυγεῖν, qui vitat aut fugit.

Diffidētia

6 Cuidam aūt dicenti, non fidis patriæ de te iudicaturæ? Ego ſanè, inquit, ne matri quidem, vereretur enim ne inſciens pro albo calculo nigrū imitteret.

Vindicta

7 Nuncianti quod ipſe cū comitibus morte damnatus eſſet Athenis, At nos, inquit, demonſtrabimus il

lis Alcibiadem viuere,ſimul ſeſe ad Lacedæmonios contulit ad bellum Decelicum,ab vrbe Decelia cognominatum excitauit in Athenienſes.

Imbutus philoſophiæ pręceptis voluptates ac arteis indecoras aſpernatus eſt diſciplinas liberales ſemper amplectebatur. Lyrã hoc argumento reiiciebat,quod vocẽ hominis imitaret,ex quo colligere licet,olim q lyra canebant,ſimul & voce cecinſſe,plectrum quod habitũ formãq; liberalẽ immutaret in illiberalem,tibiã duplici nomine damnabat,& quod ſic mutaret oris habitũ,vt vix à familiariſſimis agnoſceretur q caueret,& quod homini propriã adimeret vocẽ,loquendiq; facultatẽ eriperet. Nemo enim poteſt ſimul & inflare tibiã & loqui. Cantent igitur inqt Thebanorũ filii,q dicere neſciunt, nobis autẽ Atheniẽſibus, vt à maioribus accepimus, gẽtis princeps eſt Pallas & Apollo,quorũ illa fiſtulam confregit,hic tibicinẽ excoriauit. Proditũ eſt priſcorũ fabulis, Palladem ad ſpeculũ tibia canentẽ,offenſam oris deformitate,proiectã cõminuiſſe tibiam,Apollo Marſyam canendo victum excoriauit. 8 Muſica cõtẽpta

TIMON ATHENIENSIS

Timon Athenienſis,quẽ μισάνθρωπον appellat Lucianus,quũ erga cæteros eſſet inhumaniſſimis moribus,fugeretq; conſuetudinẽ hoiũ,ſolũ Alcibiadẽ adamabat exoſculabaturq;. Id admiranti Apermanto cauſam'ꝗ rogãti,reſpondit, ideo ſibi charũ eſſe adoleſcentem quod perſpiceret illum aliquãdo magno malo fore Athenienſibus. 9 Amor ob malũ

Apud hunc quum cœnaret Apermanus, nam & ipſum ob morũ ſimilitudinem admittebat diceretq; pulcherrimũ,o Timon,hoc noſtrũ conuiuiũ,reſpondit Timon: Ita ſanè ſi tu non adeſſes. 10 Inhumaniter

Idem aliqñ prodiit in cõcionẽ, factoq; ſilentio, 11

Inhumaniter quum omnes magnum qddam expectarent: quod inſolens eſſet Timonē concionari, dixit, Viri Athenienſes, poſt ædes meas hortulus eſt, in eoq́; ficus, vnde multi iam ſe ſuſpenderunt. Eo in loco conſtitui ſtructurā ponere proinde, viſum eſt hoc publicitus denunciare, vt ſi q etiā velint ſe ſuſpendere, maturent priuſquam arbor excidatur.

LAMACHVS

12 Lamachus caſtigauit quendā ē ducibus, qui deliquerat neſcio quid, & quū ille dixiſſet, Non iterum iſthuc cōmittam, Ne poſſis quidem, inquit, in bello peccare bis. Error enim in bello mors eſt.

IPHICRATES

13 Cautio aduerſus oia Iphicrates quod ſutore patre natus exiſtimaretur erat contēptui, ac tum primū opinionē ſibi parauit, poſteaq̄ ipſe ſaucius, hoſtē vna cum armis correptū viuum in triremem ſuam deportauit. Is quū in amicorum ac ſociorum agris haberet exercitum, ac nihilominus & vallum iaceret, & foſſam foderet accurare, cuidam dicenti Quid metuimus? ait, Peſſimam eſſe ducis vocem hauquaquam putaram. Significās in tranquilliſſimis rebus interdum exiſtere periculum, quod nullus expectaſſet. Aduerſus inopinatos igitur caſus proſpexit ſuis copiis, ne ſi quid acciđiſſet dicere cogeretur, nō putaram. Hoc latini trāſferunt ad Scipionem.

14 Nomen hēt momentū Quum inſtrueret aciem aduerſus barbaros, dicebat ſe vereri ne hoſtes non noſſent Iphicratem, quo nomine ſolet alios hoſtes terrere, At alii dant operam: ne quis norit, ducem.

15 Intēpeſtiua Capitis poſtulatus dixit calūniatori q litē intēdebat, Quale eſt quod facis homo, quum inſtet bellum repub. perſuades vt de me conſultet, ac non potius mecū? Sentiēs id tēporis maxime opus eſſe ciuitati

conſilio operaq́ue Iphicratis.

Harmodio priſci illius Harmodii abnepoti, gene- 16 Nobili- tas vera
ris probum per conuitium obiicienti, Meum, inquit,
genus à me habet originem, tuum vero in te deſiit.
Hoc imitatus eſt Cicero.

Oratori cuidam in contione hunc in modũ ipſum 17 Dux bo nus
interrogáti. Quis es, vt tam ſublimes geras ſpiritus?
num eques, aut ſagittarius, aut ſcutatus, aut pedes?
Nihil horum, inquit, ſed qui his omnibus imperare
didici. Sentiens pulchrius eſſe, bonum præſtare du-
cem, quàm quemuis militem.

Idem cenſebat militem & diuitiarum & volupta- 18 Miles di ues
tum auidum eſſe oportere, dicens illum audacius pe
ricula ſubiturũ, quo ſuis cupiditatibus ſuppeditaret.

Idem in cauſa obrutus eloquentia patroni, qui Ari 19 Eloquẽ- tia vi- ctrix
ſtophontem defendebat. Aduerſariorum, inquit, me-
lior eſt hiſtrio, ſed mea fabula melior. Vt fabula non-
nunquam exploditur vitio hiſtrionis, ita ſępe melior
cauſa vincitur à peiore patroni infantia ſtultitiaue.

XENÆNETVS

Xenænetus dux ciuibus exprobrãtibus ſibi quod 20 Probũ cõmu ne
imperator exercitus fugiſſet in bello. At vobiſcum,
inquit, o chara capita, probrum cum exprobrantibus
communicans. Neq; enim dux perſiſtere poteſt abſq;
militibus. Et turpiter obiicit alteri vitium à quo ipſe
non eſt immunis.

TIMOTHEVS

Timotheus dicebatur dux fortunatus. Huic inui- 21 Scõma cõtẽptũ
dentes nonnulli pinxerant ciuitates vltro ſe reti im-
plicare ipſo dormiente. Hac contumelia nihil offen-
ſus Timotheus ciuiliter reſpondit, Si tantas vrbes
capio dormiens, quid facerem vigilans?

Audace quodam milite vulnus Athenięſibus oſtẽ 22 Cautio
tante. Et me, inquit, puduit, quod quũ ego in Samo

dux veſter eſſem, catapultę telum prope me ceciderat. Significans hoc vulnus illi non factũ in prælio cominus pugnanti, ſed procul. Aut bono duci adeo cauendum, vt ne prope quidem iaculum vllũ poſſit accidere. Vulnus gladio factum, fortitudinẽ arguit, telo factum catapultæ, indiligentiæ ſignum eſt.

23 Quũ oratores Charetem commendarent, cenſentes talem creari debere Athenienſium ducẽ. Nõ ducẽ, inqt, Timotheus, ſed q duci ſuas ſtragulas portet.

magnus nõ fortis

24 CHABRIAS DVX

Ducis peritia

Chabrias dicere ſolet, eos optime ducis munere fungi, qui res hoſtiũ quã maxime cognitas haberẽt.

25 Idem proditionis accuſatus eſt vnà cũ Iphicrate. Quum autem ab Iphicrate obiurgaretur, quod quũ eſſet in periculo, tamẽ ad gymnaſium itaret, ſolitaq; pranderet hora. Ergo, inquit, ſi quid ſecus de nobis ſtatuerint Athenienſes, te ſqualidum ac famelicum, me vero pranſum & vnctum occident.

Miſer ante tẽpus

26 Quin & illud dicere ſolet, Formidabiliorẽ eẽ ceruorũ exercitũ duce leone, quã leonũ duce ceruo. Sẽtiẽs totã belli fortunã pẽdere à virtute prudẽtiaq; ducis.

Dux egregius

HEGESIPPVS

27 Quũ Hegeſippus cognomẽto Crobelus. Atheniẽſes in Philippũ iritaret, quidã è contione ſucclamauit. Ita ne bellum nobis inuehis Hegeſippe? Næ per Iouem, inquit, & pullas veſtes, & publicas exequias, & orationes funebres, ſi victuri ſumus liberi, nec imperatis Macedonum parebimus. Significans libertatẽ bene emi magno, nec ſine negocio poſſe ſeruari.

Libertas magno emenda

28 Pytheas quum adhuc eſſet adoleſcens acceſſit in contionẽ contradicturus decretis quę tum de Alexãdro condebantur. Huic quum quidam dixiſſet. Tu quũ ſis iuuenis audes de rebus tãtis loqui? Atqui, inquit, quẽ vos ſuffragiis vr̃is deũ facitis, me iunior eſt.

PISISTRATVS

Piſiſtratus Athenienſiũ tyrannus, quũ aliquot amici qui ab ipſo defecerant Phylen occupaſſent, venit ad illos ſtragulas in ſarcinam colligatas ipſe portãs. Cæterum illis quid ſibi vellet percontantibus, Vt, inquit, ſi perſuaſero, reducã vos, ſi nõ perſuaſero, maneã vobiſcũ, ob hoc enim veni cũ ſarcinis. Egregius animus, q nollet ſine amicis nec regnare nec viuere. 29 Solerter

Quum mater apud ipſum eſſet delata, quod adoleſcentem quendam adamaret, furtimq́ cum eo congrederetur, & quidem frequenter prę metu Piſiſtrati, negante ſui copiam, adoleſcentem vocauit ad cœnã peracta cœna rogauit quomodo habitus eſſet, quum ille reſpondiſſet, ſuauiter. Hæc, inquit, tibi contingẽt quotidie, ſi matri meæ placueris. Admodum ciuiliter & maternis indulſit affectibus, & adoleſcentem omni terrore liberauit. 30 ciuiliter

Thraſybulus Piſiſtrati filiam amabat, eamq́ quũ haberet obuiam, in publico oſculatus eſt, ob id vxori maritum in Thraſybulum iritanti. Si illos inquit Piſiſtratus, qui nos amant habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderunt? Ac virginem adamatam Thraſybulo dedit vxorem. 31 ciuiliter

Comeſſatores quidam in Piſiſtrati vxorem inciderant, multaq́; laſciue in illam tum fecerant tum dixerant. Poſtero vero die iam decocta temulẽtia Piſiſtratum adierunt cum lachrymis orantes veniã. Tum Piſiſtratus. Vos quidem in poſterum date operam vt ſitis ſobrii. Vxor vero mea heri nequaquam vſquam prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, quod ignouit adoleſcentibus, pietatis, quod vxoris honori conſuluit, negans tale quicquam in illam factum eſſe. 32 ciuilitas prudẽs

Quum alteram vxorem ducere ſtatuiſſet, liberis ipſum percõtãtibus, nũquid in ipſis haberet de quo mire 33 Retortũ

quereretur, Nequaquam, inquit, imo ob id potius alteram duco, quod collaudem vos, cupiamq́; mihi & alios iſtiuſmodi liberos naſci.

DEMETRIVS

34 Demetrius Phalereus Ptolemeum regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno deq́; militari imperio gerendo tractantes, eosq́; euolueret, propterea quod ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.

35 Quum exularet ac Thebis inglorius humilisq́; viueret, audiſſetq́; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placide prudenterq́; de moderate ferendo exilio diſſerentem. Male ſit, inquit, negociis ac occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoſcere.

NICOSTRATVS DVX

36 Nicoſtratus Argiuus, quum ab Archidamo ſollicitaretur, tū ingenti promiſſa pecunia, tum cuiuſcunq; vellet Lacenæ coniugio, vt Cremnū traderet, reſpondit Archidamū nō ducere genus ab Hercule, quod Hercules obiens orbem ſoleat improbos afficere ſupplicio, ipſe contra ex probis faceret improbos. Lacedęmonii vero hoc nomine potiſſimum gloriantur, quod originem ducunt ab Hercule.

Degeneres

EPAMINONDAS

1 Sub Epaminonda Thebano duce nunquam euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui ſubito præter cauſam interdum oboriri ſolet. Eū quoniā à Pane deo credunt immitti, Panicū appellarūt.

Prouidētia

2 Dicere ſolebat pulcherrimū eſſe genus mortis in bello mori, quod hæc mors primum cum laude fortitudinis coniuncta ſit, modo bellum geratur pro patria, deinde breuis non diu crucians hominem, aut paulatim extabefaciens.

Mors in bello

Idem dicere ſolet, militum quibus arma gerenda 3
ſunt corpus exercitatum eſſe oportere, nõ ſolũ athle Obeſus
tice, verumetiam militariter. Nam athletæ tantũ hoc miles
agunt, vt corpore ſint robuſto, at militẽ oportet cor-
pus habere expeditum & agile. Vnde & vehemẽter
obeſis infenſus erat, adeo vt huiuſmodi quendam
expulerit ab exercitu, dicens quod vix clypei tres
quatuorue tegerent ipſius ventrem, per quem nun-
quam vidiſſet ſua pudenda.

Ipſe tam tenui victu vtebatur, vt aliquando voca- 4
tus ad cœnam à vicino, quum repperiſſet bellariorũ Frugali
opſoniorum, & vnguentorum apparatum, confeſtim tas
abierit, dicens. Ego te ſacrificare putabam, non deli-
tiari & illudere.

Quum coquus collegis Epaminondæ de impen- 5
diis aliquot dierum rationem redderet, non alia de Frugali-
re indignabatur q̃ tantum fuiſſe conſumptum olei. tas
demirantibus autẽ collegis, negauit ſe offendi ſum-
ptu, ſed moleſte ferre tantum olei exceptũ intra cor-
pus hominum. Sentiens oleum eſſe natum foris vn-
guendo corpori, non intus explendo. Iunctũ reddit
corpus firmius & iniuriæ patientius, infuſum in viſce
ra, reddit delicatius ac ſegnius.

Quũ feſtum diem celebraret ciuitas, omneſq; cõ- 6
potationibus & libidini indulgerent. Epaminõdas Sobrius
cuidam è familiaribus factus eſt obuiam ſqualidus & priceps
cogitabundus. Admirante illo roganteq; quid tandẽ
eſſet rei, quod ſolus ad eum affectus modum obam-
bularet, vt vobis, inquit, omnibus, ebrios ac ſocordes
eſſe liceat. O vocem principe dignam. Tũ maxime
vigilandum eſt principi, quum populus maxime in-
dulget genio. At non oportet ipſi vnquam vacare
genialiter viuere.

Homini contempto qui leue quiddam admiſerat 7

Perſona Pelopidā pro eo deprecante,non ignouit,ſed amica reſpect° pro illo rogante dedit veniam,dicens eiuſmodi munera à ſcortillis accipi oportere,non à militibus. Paratus erat ad ignoſcendum, ſed quemadmodum nō quæuis damus omnibus, ita ſpectandum eſt cui in qua cauſa gratificemur.

8 Quum Lacedæmonii copias in Thebanos educerent,variaq; Thebanis ferrentur oracula, quorū alia victoriā illis pollicebantur,alia diuerſa prędicebant; iuſſit bene promittētia ad dextram tribunalis poni, contraria ad læuam. Atq; omnibus hunc in modum diſpoſitis,ſurrexit,dixitq;,Si volueritis parere ducibus,& conglomerati in hoſtem tendere, hęc vobis ſunt oracula,oſtenſis melioribus, quod ſi ad conflictum ſegnes timidiq; fueritis,hęc oracula vobis reddita ſunt,oſtenſis deteriora pollicentibus. Mire nec oraculorum contempſit autoritatem, nec animos militum his deiici paſſus eſt,ſed interpretatus eſt deum proſpera polliceri ſtrennuis,infauſta timidis, quaſi à nobis pendeat rerum euentus.

Oracula à nobis pendēt

9 Rurſum quum copias admoueret caſtris hoſtium, tonitru facto,militibus percontantibus quid putaret portendere deum,attonitos,inquit,eſſe hoſtes,quod quum tales agros haberent in propinquo, in talibus caſtrametarentur. Solertia ducis non ſolum terrorem exemit animis militum,verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem.

Oſtentū cōmode interpretatum

10 Ex omnibus quæ præclare & honeſte geſſiſſet in vita,illud ſibi dicebat eſſe iucūdiſſimū,quod vtroq; parente viuo Leuctrica pugna viciſſet Lacedæmonios. Vir pius nō tam ſibi gratulatus eſt eā obtigiſſe gloriam quàm hanc voluptatem ex ſe cōtigiſſe his, quibus vitam ſuam acceptam ferebat.

Pietas

11 Quū alias ſolitus eſſet vncto corpore hilariq; vul-

tu prodire in publicũ, poſtridie ei⁹ diei, quo fœliciter pugnatum eſt in leuctris, proceſſit ſqualidus ac ſummiſſus. Amicis autem ſciſcitantibus, ecquid illi moleſti accidiſſet. Nihil, inquit, ſed heri ſenſi me plus ęquo mihi placuiſſe. Eius gaudii intemperantiam, hodie caſtigo. Adeo metuit arrogantiam vir Bœotus ac militaris, & nos non idem faciemus, quoties ſecunda fortunæ aura res nobis ſuccedunt? Secũdis moderate gaudendum

Quum videret hoc agere Lacedæmonios, vt eam calamitatem tegerent, Epaminondas vt palàm faceret, quanta fuiſſet illius cladis magnitudo, non quibuſlibet permiſit cadauera tollere, ſed vt quæq; ciuitas ſua auferret. Ita factum eſt, vt appareret pluſquam millenos Lacedæmonios interiſſe. Hoc ſtratagema pro apophthegmate forſitan adiecit aliquis. 12 Gloria

Iaſon Theſſalorum rex venerat Thebas, belli ſocius futurus. Is quum Epaminondæ vehemẽter egẽti, aureorum duo milia miſiſſet, aurum non recepit, ſed ipſum Iaſonem intuitus, Iniuſtis, inquit, imperas ipſe deterior. Ipſe vero quinquagita drachmis à ciue quodam acceptis mutuo, pro viatico exercitus, inuaſit Peloponeſum. Sentiebat iniquas eſſe diuitias quę poſſeſſorem reddunt deteriorem, at viri fortes, gloria virtutis prǽmio contenti ſunt. 13 Gloria potior pecunia

Rurſus quum Artaxerxes Perſarũ rex ipſi tria Daricorum milia miſiſſet, Diomedõtem Cyzicenũ aſperius increpuit, ſi tantam nauigationem ſuſcepiſſet, corrupturus Epaminondam, eumq; iuſſit hæc verba ad regem referre, ſi fauet commodis Thebanorum, habiturus eſt Epaminondam amicum gratis, ſin minus, hoſtem. Quid hoc animo incorruptius, nõ alio ſpectante quàm ad patriæ commoda? 14 Integre

Quum Argiui Thebanorũ eſſent ſocii, Athenienſium oratores in Arcadiã miſſi vituperarunt vtranq; 15

gentem, & Calliſtratus rhetor Oreſtem & Oedipodē ciuitatibus exprobrabat. Nam Oreſtes Argiuus fuit, Oedipus Thebanus. Interim ſurgens Epaminōdas, Fatemur, inquit apud nos fuiſſe qui patrem occiderit, apud Argiuos qui matrē necarit, ſed eos qui hęc patrarunt nos expulimus. Athenienſes receperunt. Tanto compendio conuitium retorſit in autores.

16 Miſeria multiloquia In Spartanos qui multa magnaq; crimina Thebanis obiiciebant, hi nimirum fecerunt, inquit, vt breui loquentia vti deſiteritis. Solent Lacedæmonii de breuiloquētia gloriari, ſed ā Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti ſunt de illis conquerentes.

17 Minę Poſteaquam Alexandrum Pheræorum tyrānum Thebanis infenſum, Athenienſes ſibi feciſſent amicum ac ſocium, isq; polliceretur illis ſe perfecturum, vt minam carnium emerent ſemiobolo, videlicet ſignificans ſe tantum pecudum ac iumentorum adducturum è pręda. Epaminōdas ſubiecit, at nos, inquit, Athenienſibus ad coquendas iſtas carnes ligna gratis ſuppeditabimus. Nam ſyluas ipſorū ſuccidemus, ſi ſe plus ſatis admiſceant noſtris negociis.

18 Militia laborioſa Quū ſtuderet Bœotos, ocio diſſolutiores, cōtinenter in armis habere, ſimul vt Bœotiæ creatus eſt imperator, his verbis illos adhortatus eſt, Poſthac cōſultate viri, nā ſi ego militiæ præfectū agam, vobis militandum eſt, adimens illi ſpē ocii ſub tali imperatore.

19 Vigilantia Regionem quandam ſupinam & campeſtrem belli orcheſtram appellabat, veluti theatrum vnde late pateret proſpectus. Eam dicebat obtineri non poſſe, niſi manum ſemper ſcuti loro inſertam haberent. Nā quæ montibus cincta ſunt, minore negocio tuentur. Campeſtris regio quoniam patet omnium incurſionibus, armis tuenda eſt.

Quum

20 *Tropheum ridiculum* — Quũ chabrias circa Corinthũ paucos Thebanos ſub mœnibus auidius pugnantes proſtrauiſſet, atq; ob id trophæũ erexiſſet, Epaminondas deridẽs hominẽ dixit, hic ſanè dicebat non tropheũ, ſed Hecateum erectũ eſſe. Veteres enim ante portas i triuiis congruenter Hecates imaginem ſtatuere ſolent, vel ad indicandam viam, vel in gratiam ſepultorum.

21 *Arma idigna viri* — Cuidam nuncianti, quod Athenienſes exercitum nouis inſtructum armis in Peloponeſum miſiſſent: Quid, inqt num igitur gemit Antigenidas, ſi Tellis nouas habet tibias? Tellis aũt erat tibicen peſſimus Antigenidas optimus ſignificabat Athenienſes fruſtra nouis armis inſtructos, quũ his neſcirent vti.

22 *Miles ditatus* — Scutarũ militem ſenſerat à captiuo quodã magnã pecuniarum vim accepiſſe. Huic Epaminondas, Mihi, inqt, redde clypeum, tibi vero cauponẽ emito, in qua vitã degas. Poſthac enim noles eodem modo ſubire periculũ, quippe iam vnus de numero diuitũ ac beatorum. Recte iudicauit timidum, vt eſt in prouerbiis, eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem q domi habet vnde poſſit ſuauiter viuere.

23 *Finis vitæ ſpectãdus* — Interrogatus quem arbitraretur ducem præſtantiſſimum, ſeipſum ne an Chabriam an Iphicratẽ. Id inqt, iudicatu per difficile eſt donec viuimus. Alludens ad illud Solonis, neminem dicendum beatum ante obitum. Quandiu viuit homo poteſt & ad meliora proficere, & ad deteriora, degenerare.

24 *Fiducia meritorum* — Quũ è Lacedæmone reuerſus, cũ ſuis cõmilitonibus capitis poſtularetur, vt q præter legem, Bœotiçe præfecturæ menſes quatuor adieciſſet, iuſſit vt duces ipſum reiicerent crimen tanquã vi cõpulſi. Ipſe autem pro dixit, ſe non habere ſermones factis meliores. Sentiens ipſas res geſtas reo patrocinari debere. Quod ſi, inqt omnino dicendum eſt aliquid

apud iudices,peto vt quũ me occderint, columnæ
damnationis titulũ inſcribant,quo Græci videant,
quod Epaminondas Thebanos volentes coegrite
Laconicam,quæ per quingentos annos capi non po
terat,ac Meſſenam incoluerat annis CCXXX. igni
ferroq́; populari,tũ Arcades inter ſe concillari,resq́;
illlorum componere,deniq; Græcos libertati inſti-
tuere.Nam hæc illo tum imperio geſta ſunt. His au
ditis iudices diſceſſerũt multum ridentes,ac ne cal-
culos quidem de illo colligere voluerunt.Quod to
tius cauſæ periculum à ducibus in ſe vnum recepit
dubites humanius ne factum ſit an animoſus,Simul
autem docuit quantã fiduciam homini præſtet egre
giorum meritorum conſcientia.

25 In ſuprema pugna apud Mantineã ſautiatus, de-
Duces latusq́; in tentoriũ,vocauit ad ſe Daiphantũ, poſt il
p̄cipua lum Iollydam,vbi audiuit eos viros interiſſe, iuſſit
victoria omitti bellũ cum hoſtibus quandoquidẽ iam exer-
ſpes citus duces non habebat,ac verbis ipſa res teſtimo-
nium prebuit,quod Epaminondas optime noſſet ci
ues ſuos. Et hoc videt apophthegmatibus adiectũ.

2 Meneclides inuidens Epaminondæ glorię,ſuaſit
Pax bel populo,vt uacẽ haberent bello potiorẽ.Cui Epami
lo parta nõdas Fallis,inqt,ciues tuos,q ocii noĩe eos ad ſer-
uitutem vocas.Pax enim bello paratur,nec eã tue-
ri licet,niſi ciues ſint ad bellum inſtructi.

27 Eidem exprobranti quod non duxiſſet vxo-
Morſus rem nullus,inquit, conſilio o Meneclida, hac in re
tectus minus vti velim q̃ tuo.Notans illum quod vxorem
haberet parum ſequundę famæ.

28 Ruſus eidem obiicienti quod Agamẽnonis glo-
Agamẽ- riam æmularetur,Falleris,inqt,nam ille totius Græ-
none ciæ præſidiis vſus decem annis vix vnam cepit vr-
maior bem,ego vnius huius vrbis præſidiis,vno die pro-

fligatis Lacedęmoniis totam Græciam liberaui.

Ciuium ſuorum iniurias patientiſſime ferebat, di 29
cens eſſe nefas iraſci patriæ: Quemadmodum parē Pie
tum iniurias vlciſci pietas vetat.

Pelopidæ increpanti qđ nullos tolleret liberos, 30
male in hoc cōſulens patriæ, Vide, inqt, ne tu peius Benefa-
conſulas, q talem patriæ filiū relicturus ſis. Habebat cta pro
enim Pelopidas filiū improbū & infamē. Mihi inqt, liberis
Leuctica pugna pro liberis erit, nunq̄ interitura. In
hoc enim ſuſcipiuntur liberi, ne pereat noſtri me-
moria. At hoc melius pręſtant egregia facinora, ná
liberi frequenter offuſcant parentnm gloriam.

Quum ſentiret vulnus eſſe letale, non prius ferrū 31
eduxit, quàm audiſſet Thebanos viciſſe, Tum ſatis Mors ge
inqt, vixi inuictus enim morior, & educto ferrro pro nerosa
tinus eflauit animam.

Valerius narrat illū quæſiſſe, an ipſius clipeus eſ- 32
ſe ſaluus, vt audiuit, ſaluū, rogaſſet an hoſtes eſſent
deuicti. Quū audiſſet penes Thebanos eſſe victoriá
ita loquutum militibus, Non finis cōmilitones vitæ
meæ ſed melius & altius initium aduenit. Nūc enim
veſter Epaminondas naſcitur quia ſic moritur.

Quū ille per inuidiam & contumeliæ gratia ſordi
dus qdam & contemptus magiſtratus delegatus eſ- 33
ſet à populo Thebano, non aſpernatus eſt dicens, Vir ma-
non ſolum magiſtratum oſtendere virū, ſed virū vi- giſtratū
ciſſim oſtendere magiſtratū, itaq; geſſit, vt deinceps ornat
tanquam honeſtum munus à multis ambiret, quū
antea nihil aliud fuerit quàm cura ſordes & ſtercora
ex angiportis eiiciendi.

Idem cuidā egeno mandauit, vt à quodā ex ami 34
cis ipſius talentum peteret petiit. Amico percontan Benigni
ti quur id iuſſiſſet, Quoniam, inquit, ille quum vir ſit ter
probus inopia premitur, Tu vero diues es, multa de

apud iudices, peto vt quũ me occiderint, columnæ damnationis titulũ inſcribant, quo Græci videant, quod Epaminondas Thebanos volentes coegerit Laconicam, quæ per quingentos annos capi non poterat, ac Meſſenam incoluerat annis CCXXX. igni ferroq; populari, tũ Arcades inter ſe conciliari, resq; illlorum componere, deniq; Græcos libertati inſtituere. Nam hæc illo tum imperio geſta ſunt. His auditis iudices diſceſſerũt multum ridentes, ac ne calculos quidem de illo colligere voluerunt. Quod totius cauſæ periculum à ducibus in ſe vnum recepit: dubites humanius ne factum ſit an animoſus, Simul autem docuit quantã fiduciam homini præſtet egregiorum meritorum conſcientia.

25 Duces pcipua victoria ſpes In ſuprema pugna apud Mantineã ſautiatus, delatusq; in tentoriũ, vocauit ad ſe Daiphantũ, poſt illum Iollydam, vbi audiuit eos viros interiſſe, iuſſit omitti bellũ cum hoſtibus quandoquidẽ iam exercitus duces non habebat, ac verbis ipſa res teſtimonium prebuit, quod Epaminondas optime noſſet ciues ſuos. Et hoc videt̃ apophthegmatibus adiectũ.

2 Pax bello parta Meneclides inuidens Epaminondæ glorię, ſuaſit populo, vt pacẽ haberent bello potiorẽ. Cui Epaminõdas Fallis, inqt, ciues tuos, q ocii noĩe eos ad ſeruitutem vocas. Pax enim bello paratur, nec eã tueri licet, niſi ciues ſint ad bellum inſtructi.

27 Morſus tectus Eidem exprobranti quod non duxiſſet vxorem nullus, inquit, conſilio o Meneclida, hac in re minus vti velim q̃ tuo. Notans illum quod vxorem haberet parum ſequundę famæ.

28 Agamẽnone maior Ruiſus eidem obiicienti quod Agamẽnonis gloriam æmularetur, Falleris, inqt, nam ille totius Græciæ præſidiis vſus decem annis vix vnam cepit vrbem, ego vnius huius vrbis præſidiis, vno die pro-

ſligatis Lacedęmoniis totam Græciam liberaui.

Ciuium ſuorum iniurias patientiſſime ferebat, di 29
cens eſſe nefas iraſci patriæ: Quemadmodum parē Pie
tum iniurias vlciſci pietas vetat.

Pelopidæ increpanti qđ nullos tolleret liberos, 30
male in hoc cōſulens patriæ, Vide, inqt, ne tu peius Benefa
conſulas, q talem patriæ filiū relicturus ſis. Habebat cta pro
enim Pelopidas filiū improbū & infamē. Mihi inqt, liberis
Leuctica pugna pro liberis erit, nunq̄ interitura. In
hoc enim ſuſcipiuntur liberi, ne pereat noſtri me-
moria. At hoc melius prętant egregia facinora, ná
liberi frequenter offuſcant parentnm gloriam.

Quum ſentiret vulnus eſſe letale, non prius ferrū 31
eduxit, quàm audiſſet Thebanos viciſſe, Tum ſatis Mors ge
inqt, vixi inuictus enim morior, & educto ferrro pro neroſa
tinus eflauit animam.

Valerius narrat illū quæſiſſe, an ipſius clipeus eſ- 32
ſe ſaluus, vt audiuit, ſaluū, rogaſſet an hoſtes eſſent
deuicti. Quū audiſſet penes Thebanos eſſe victoriá
ita loquutum militibus, Non finis cōmilitones vitæ
meæ ſed melius & altius initium aduenit. Nūc enim
veſter Epaminondas naſcitur quia ſic moritur.

Quū ille per inuidiam & contumeliæ gratia ſordi 33
dus qdam & contemptus magiſtratus delegatus eſ- Vir ma-
ſet à populo Thebano, non aſpernatus eſt dicens, giſtratū
non ſolum magiſtratum oſtendere virū, ſed virū vi- ornat
ciſſim oſtendere magiſtratū, itaq̄; geſſit, vt deinceps
tanquam honeſtum munus à multis ambiret, quū
antea nihil aliud fuerit quàm cura ſordes & ſtercora
ex angiportis eiiciendi.

Idem cuidā egeno mandauit, vt à quodā ex ami 34
cis ipſius talentum peteret petiit. Amico percontan Benigni
ti quur id iuſſiſſet, Quoniam, inquit, ille quum vir ſit ter
probus inopia premitur, Tu vero diues es, multa de

publico depeculatus,Epaminōdas ipſe pauper,hac ratione ſubuenit egenti. Bonorum enim probrū eſt, virum probum egere neceſſariis.

35 Ocium Tempore belli Leuctrici quum accepiſſet quendā ſtrennuum virum periſſe morbo, per iocum dixiſſe fertur. Vnde fuit illi moriendi ocium,in tantis negociis? Frequenter,aūt non minima morbi pars eſt imaginatio metus'ue morbi. Hunc languorem ſolet excutere negociorum ardor.

PELOPIDAS

1 pecunia cōtēpta Pelopidas in præfectura rei militaris epaminondæ collega,quum amici dicerent illi rei neceſſariæ, videlicet colligendi pecunias nullam eſſe curā. Ita per Iouem,inqt,neceſſariæ,ſed huic Nicodemi,oſtēdens hominem claudum ac mancum. Senſit fortibus viris nihil eſſe opus pecunia.

2 dux aliorū ſeruator Vxori quæ ipſum ad bellum proficiſcentem rogabat muliebriter, vt ſeruaret ſeipſum, Alii, inqt, vt iſthuc faciant monendi ſunt. Nam princeps ac dux hortandus eſt potius vt ſeruet ciues. Vox imperatore digna, cuius eſt ciuium multorum ſalutem, ſuæ vnius incolumitati anteponere.

3 Aioſe Quum e militibus quiſpiam qui viderat Lacedæmonios per anguſtias montium aduentare, dixiſſet Pelopidæ, incidimus in hoſtes, Quî potius nos in illos inquit,quàm in nos illi?

4 Libertas Ab Alexandro Phetæorum tyranno præter fœdera captus ac vinctus Pelopidas, conuitia congeſſit in fœdifragum,vt autē iratus ille dixit, Mori properas, Admodum inqt,quo magis in te exaſperent Thebani,tuq; citius des pœnas violati fœderis,diis pariter atq; hominibus inuiſis.

5 Libere Thebe tyranni vxor adiit Pelopidam, dixitq; ſe mirari,quod vinctus eſſet tam hilaris,At ego,inqt,

magis te miror, quod non alligata feras Alexādrū.
Poſteaquam Epaminondas Pelopidam liberum 6
reduxiſſet, aiebat ſe gratiam habere Alexandro, per Mortis
quem experimento comperiſſet ſe nō tantū ad bel- cōtēpſit
lum, ſed etiam ad mortem bene animatum eſſe. 7
Quū Pharſali congreſſurus eſſet cum Alexandro
Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplo
plus Theſſalorum eſſe cum Alexandro, q̃ ipſe The
banos haberet, Tāto, inqt, melius nobis erit, plures
enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adſcribitur.
De eo Plutarchus Sympoſiacon libro. 2. refert qd Frugali-
dam perq̃ feſtiuū. Conuiuiū agitans cū collegis du-
cibus, in fine conuiuii bibit acetum. Percontantibus
nū id conduceret ad ſanitatē, Neſcio, inqt, illud ſcio
bonū eſſe ad hoc vti quis meminerit domeſticæ die
tæ, ſiue domeſticorū negociorū. Sentiens conduce-
re aduerſus crapulam, & conferre ſobrietati, ſimul in
dicans ſe domi parciſſimo victu agere ſolitum.

MANIVS CVRIVS 8

Manius Curius nonnullis arguentibus quod ex Agri
agris bello partis partē exiguā vnicuiq; militū diſtri modus
buiſſet, magnā vero reip. optauit à diis, ne quando
exiſteret quſquam Romanis cui ager exiguus vide-
retur, qui poſſet alere dominum. Sentiens eum non
eſſe Romano dignum nomine, q plus appeteret, q̃
quod ad victum frugalem ſatis eſt. 9
Samnites poſteaq̃ ab illo fuerāt deuicti, venerunt Aurum
ad Maniū Curiū, ac magnā auri vim offerebāt, atq; ſpretum
id tēporis forte rapula coquebat ollis fictilibus, Re-
ſpondit aūt Samnitiū legatis hunc in modū. Nihil
opus eſt auro talē cœnāti cœnā, ſibi vero potius eſſe
aurum poſſidentibus imperare, q̃ aurum habere.

C. FABRITIVS

C. Fabritius quum audiſſet Romanos à Pyrrho 10

Inhumaniter — quum omnes magnum qddam expectarent: quod inſolens eſſet Timonē concionari, dixit, Viri Athenienſes, poſt ædes meas hortulus eſt, in eoq; ficus, vnde multi iam ſe ſuſpenderunt. Eo in loco conſtitui ſtructurā ponere proinde, viſum eſt hoc publicitus denunciare, vt ſi q etiā velint ſe ſuſpendere, maturent priuſquam arbor excidatur.

LAMACHVS

12 Lamachus caſtigauit quendā ē ducibus, qui deliquerat neſcio quid, & quū ille dixiſſet, Non iterum iſthuc cōmittam, Ne poſſis quidem, inquit, in bello peccare bis. Error enim in bello mors eſt.

IPHICRATES

13 Cautio aduerſus oia — Iphicrates quod ſutore patre natus exiſtimaretur erat contēptui, ac tum primū opinionē ſibi parauit, poſteaq̄ ipſe ſaucius, hoſtē vna cum armis correptū viuum in triremem ſuam deportauit. Is quū in amicorum ac ſociorum agris haberet exercitum, ac nihilominus & vallum iaceret, & foſſam foderet accurare, cuidam dicenti Quid metuimus? ait, Peſſimam eſſe ducis vocem hauquaquam putaram. Significās in tranquilliſſimis rebus interdum exiſtere periculum, quod nullus expectaſſet. Aduerſus inopinatos igitur caſus proſpexit ſuis copiis, ne ſi quid accidiſſet dicere cogeretur, nō putaram. Hoc latini trāſferunt ad Scipionem.

14 Nomen hēt momentū — Quum inſtrueret aciem aduerſus barbaros, dicebat ſe vereri ne hoſtes non noſſent Iphicratem, quo nomine ſolet alios hoſtes terrere, At alii dant operam: ne qus norit, ducem.

15 Intēpeſtiua — Capitis poſtulatus dixit calūniatori q litē intēdebat, Quale eſt quod facis homo, quum inſtet bellum, repub. perſuades vt de me conſultet, ac non potius mecū? Sentiēs id tēporis maxime opus eſſe ciuitati

conſilio operaq́; Iphicratis.

Harmodio priſci illius Harmodii abnepoti, gene- 16 Nobili- tas vera
ris probum per conuitium obiicienti, Meum, inquit,
genus à me habet originem, tuum vero in te deſiit.
Hoc imitatus eſt Cicero.

Oratori cuidam in contione hunc in modũ ipſum 17 Dux bo nus
interrogáti. Quis es, vt tam ſublimes geras ſpiritus?
num eques, aut ſagittarius, aut ſcutatus, aut pedes?
Nihil horum, inquit, ſed qui his omnibus imperare
didici. Sentiens pulchrius eſſe, bonum præſtare du-
cem, quàm quemuis militem.

Idem cenſebat militem & diuitiarum & volupta- 18 Miles di ues
tum auidum eſſe oportere, dicens illum audacius pe
ricula ſubiturũ, quo ſuis cupiditatibus ſuppeditaret.

Idem in cauſa obrutus eloquentia patroni, qui Ari 19 Eloquẽ- tia vi- ctrix
ſtophontem defendebat. Aduerſariorum, inquit, me-
lior eſt hiſtrio, ſed mea fabula melior. Vt fabula non-
nunquam exploditur vitio hiſtrionis, ita ſępe melior
cauſa vincitur à peiore patroni infantia ſtultitiaue.

XENÆNETVS

Xenænetus dux ciuibus exprobrãtibus ſibi quod 20 Probũ cõmu ne
imperator exercitus fugiſſet in bello. At vobiſcum,
inquit, o chara capita, probrum cum exprobrantibus
communicans. Neq; enim dux perſiſtere poteſt abſq;
militibus. Et turpiter obiicit alteri vitium à quo ipſe
non eſt immunis.

TIMOTHEVS

Timotheus dicebatur dux fortunatus. Huic inui- 21 Scõma cõtẽptũ
dentes nonnulli pinxerant ciuitates vltro ſe reti im-
plicare ipſo dormiente. Hac contumelia nihil offen-
ſus Timotheus ciuiliter reſpondit, Si tantas vrbes
capio dormiens, quid facerem vigilans?

Audace quodam milite vulnus Athenieſibus oſtẽ 22 Cautio
tante. Et me, inquit, puduit, quod quũ ego in Samo

dux veſter eſſem, catapultę telum prope me cecide-rat. Significans hoc vulnus illi non factũ in prælio cominus pugnanti, ſed procul. Aut bono duci adeo cauendum, vt ne prope quidem iaculum vllũ poſſit accidere. Vulnus gladio factum, fortitudinẽ arguit, telo factum catapultæ, indiligentiæ ſignum eſt.

23 Quũ oratores Charetem commendarent, cenſen-tes talem creari debere Athenienſium ducẽ. Nõ du-cẽ, inqt, Timotheus, ſed q duci ſuas ſtragulas portet.

magnus nõ fortis

24 CHABRIAS DVX

Ducis peritia

Chabrias dicere ſolet, eos optime ducis munere fungi, qui res hoſtiũ quã maxime cognitas haberẽt.

25 Idem proditionis accuſatus eſt vnà cũ Iphicrate. Quum autem ab Iphicrate obiurgaretur, quod quũ eſſet in periculo, tamẽ ad gymnaſium itaret, ſolitaq; pranderet hora. Ergo, inquit, ſi quid ſecus de nobis ſtatuerint Athenienſes, te ſqualidum ac famelicum, me vero pranſum & vnctum occident.

Miſer ante tẽpus

26 Quin & illud dicere ſolet, Formidabiliorẽ eẽ ceruo-rũ exercitũ duce leone, quã leonũ duce ceruo. Sẽtiẽs totã belli fortunã pẽdere à virtute prudẽtiaq; ducis.

Dux egregius

HEGESIPPVS

27 Quũ Hegeſippus cognomẽto Crobelus. Atheniẽ-ſes in Philippũ iritaret, quidã è contione ſucclama-uit. Ita ne bellum nobis inuehis Hegeſippe? Næ per Iouem, inquit, & pullas veſtes, & publicas exequias, & orationes funebres, ſi victuri ſumus liberi, nec im-peratis Macedonum parebimus. Significans liberta-tẽ bene emi magno, nec ſine negocio poſſe ſeruari.

Libertas magno emenda

28 Pytheas quum adhuc eſſet adoleſcens acceſſit in contionẽ contradicturus decretis quę tum de Alexã dro condebantur. Huic quum quidam dixiſſet. Tu quũ ſis iuuenis audes de rebus tãtis loqui? Atqui, in-quit, quẽ vos ſuffragiis vřis deũ facitis, me iunior eſt.

PISISTRATVS

Piſiſtratus Athenienſiũ tyrannus, quũ aliquot amici qui ab ipſo defecerant Phylen occupaſſent, venit ad illos ſtragulas in ſarcinam colligatas ipſe portãs. Cæterum illis quid ſibi vellet percontantibus, Vt, inquit, ſi perſuaſero, reducã vos, ſi nõ perſuaſero, maneá vobiſcũ, ob hoc enim veni cũ ſarcinis. Egregius animus, q nollet ſine amicis nec regnare nec viuere. 29 Solerter

Quum mater apud ipſum eſſet delata, quod adoleſcentem quendam adamaret, furtimq́ cum eo congrederetur, & quidem frequenter prę metu Piſiſtrati, negante ſui copiam, adoleſcentem vocauit ad cœnã peracta cœna rogauit quomodo habitus eſſet, quum ille reſpondiſſet, ſuauiter. Hæc, inquit, tibi contingẽt quotidie, ſi matri meæ placueris. Admodum ciuiliter & maternis indulſit affectibus, & adoleſcentem omni terrore liberauit. 30 ciuiliter

Thraſybulus Piſiſtrati filiam amabat, eamq́ quũ haberet obuiam, in publico oſculatus eſt, ob id vxori maritum in Thraſybulum irritanti. Si illos inquit Piſiſtratus, qui nos amant habemus odio, quid faciemus iis qui nos oderunt? Ac virginem adamatam Thraſybulo dedit vxorem. 31 ciuiliter

Comeſſatores quidam in Piſiſtrati vxorem inciderant, multaq́; laſciue in illam tum fecerant tum dixerant. Poſtero vero die iam decocta temulẽtia Piſiſtratum adierunt cum lachrymis orantes veniã. Tum Piſiſtratus. Vos quidem in poſterum date operam vt ſitis ſobrii. Vxor vero mea heri nequaquam vſquam prodiit ex ædibus. Humanitatis erat, quod ignouit adoleſcentibus, pietatis, quod vxoris honori conſuluit, negans tale quicquam in illam factum eſſe. 32 ciuilitas prudẽs

33 Quum alteram vxorem ducere ſtatuiſſet, liberis ipſum percõtãtibus, nũquid in ipſis haberet de quo mire Retortũ

quereretur, Nequaquam, inquit, imo ob id potius alteram duco, quod collaudem vos, cupiamq́; mihi & alios iſtiuſmodi liberos naſci.

DEMETRIVS

34 Demetrius Phalereus Ptolemeum regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno deq́; militari imperio gerendo tractantes, eosq́; euolueret, propterea quod ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.

35 Quum exularet ac Thebis inglorius humilisq́; viueret, audiſſetq́; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placide prudenterq́; de moderate ferendo exilio diſſerentem. Male ſit, inquit, negociis ac occupationibus, per quas hactenus talem virum non licuit cognoſcere.

NICOSTRATVS DVX

36 Nicoſtratus Argiuus, quum ab Archidamo ſolicitaretur, tũ ingenti promiſſa pecunia, tum cuiuſcunq; vellet Lacenæ coniugio, vt Cromnũ traderet, reſpondit Archidamũ nõ ducere genus ab Hercule, quod Hercules obiens orbem ſoleat improbos afficere ſupplicio, ipſe contra ex probis faceret improbos. Lacedęmonii vero hoc nomine potiſſimum gloriantur, quod originem ducunt ab Hercule.

Degeneres

EPAMINONDAS

1 Sub Epaminonda Thebano duce nunquam euenit, vt exercitum inuaderet tumultus Panicus, qui ſubito præter cauſam interdum oboriri ſolet. Eũ quoniã à Pane deo credunt immitti, Panicũ appellarũt.

Prouidẽtia

2 Dicere ſolebat pulcherrimũ eſſe genus mortis in bello mori, quod hæc mors primum cum laude fortitudinis coniuncta ſit, modo bellum geratur pro patria, deinde breuis non diu crucians hominem, aut paulatim extabefaciens.

Mors in bello

Idem dicere ſolet, militum quibus arma gerenda ſunt corpus exercitatum eſſe oportere, nõ ſolũ athleticè, verumetiam militariter. Nam athletæ tantũ hoc agunt, vt corpore ſint robuſto, at militẽ oportet corpus habere expeditum & agile. Vnde & vehemẽter obeſis infenſus erat, adeo vt huiuſmodi quendam expulerit ab exercitu, dicens quod vix clypei tres quatuorue tegerent ipſius ventrem, per quem nunquam vidiſſet ſua pudenda. 3 Obeſus miles

Ipſe tam tenui victu vtebatur, vt aliquando vocatus ad cœnam à vicino, quum repperiſſet bellariorũ opſoniorum, & vnguentorum apparatum, confeſtim abierit, dicens. Ego te ſacrificare putabam, non deliciari & illudere. 4 Frugalitas

Quum coquus collegis Epaminondæ de impendiis aliquot dierum rationem redderet, non alia de re indignabatur q̃ tantum fuiſſe conſumptum olei. demirantibus autẽ collegis, negauit ſe offendi ſumptu, ſed moleſte ferre tantum olei exceptũ intra corpus hominum. Sentiens oleum eſſe natum foris vnguendo corpori, non intus explendo. Iunctũ reddit corpus firmius & iniuriæ patientius, infuſum in viſcera, reddit delicatius ac ſegnius. 5 Frugalitas

Quũ feſtum diem celebraret ciuitas, omnesq; cõpotationibus & libidini indulgerent. Epaminõdas cuidam è familiaribus factus eſt obuiam ſqualidus & cogitabundus. Admirante illo rogante q; quid tandẽ eſſet rei, quod ſolus ad eum affectus modum obambularet, vt vobis, inquit, omnibus, ebrios ac ſocordes eſſe liceat. O vocem principe dignam. Tũ maxime vigilandum eſt principi, quum populus maxime indulget genio. At non oportet ipſi vnquam vacare genialiter viuere. 6 Sobrius prīceps

Homini contempto qui leue quiddam admiſerat 7

Perſona reſpect⁹ Pelopidā pro eo deprecante, non ignouit, ſed amica pro illo rogante dedit veniam, dicens eiuſmodi munera à ſcortillis accipi oportere, non à militibus. Paratus erat ad ignoſcendum, ſed quemadmodum nō quæuis damus omnibus, ita ſpectandum eſt cui in qua cauſa gratificemur.

8 Oracula à nobis pendēt Quum Lacedæmonii copias in Thebanos educerent, variaq; Thebanis ferrentur oracula, quorū alia victoriā illis pollicebantur, alia diuerſa prędicebant, iuſſit bene promittētia ad dextram tribunalis poni, contraria ad læuam. Atq; omnibus hunc in modum diſpoſitis, ſurrexit, dixitq;, Si volueritis parere ducibus, & conglomerati in hoſtem tendere, hęc vobis ſunt oracula, oſtenſis melioribus, quod ſi ad conflictum ſegnes timidiq; fueritis, hęc oracula vobis reddita ſunt, oſtenſis deteriora pollicentibus. Mire nec oraculorum contempſit autoritatem, nec animos militum his deiici paſſus eſt, ſed interpretatus eſt deum proſpera polliceri ſtrennuis, infauſta timidis, quaſi à nobis pendeat rerum euentus.

9 Oſtentū cōmode interpretatum Rurſum quum copias admoueret caſtris hoſtium, tonitru facto, militibus percontantibus quid putaret portendere deum, attonitos, inquit, eſſe hoſtes, quod quum tales agros haberent in propinquo, in talibus caſtrametarentur. Solertia ducis non ſolum terrorem exemit animis militum, verumetiam commoda interpretatione addidit alacritatem.

10 Pieas Ex omnibus quæ præclare & honeſte geſſiſſet in vita, illud ſibi dicebat eſſe iucūdiſſimū, quod vtroq; parente viuo Leuctrica pugna viciſſet Lacedæmonios. Vir pius nō tam ſibi gratulatus eſt eā obtigiſſe gloriam quàm hanc voluptatem ex ſe cōtigiſſe his, quibus vitam ſuam acceptam ferebat.

11 Quū alias ſolitus eſſet vncto corpore hilariq; vul-

tu prodire in publicũ,poſtridie ei' diei,quo feliciter pugnatum eſt in leuctris,proceſſit ſqualidus ac ſummiſſus. Amicis autem ſciſcitantibus,ecquid illi moleſti accidiſſet. Nihil,inquit,ſed heri ſenſi me plus æquo mihi placuiſſe. Eius gaudii intemperantiam, hodie caſtigo. Adeo metuit arrogantiam vir Bœotus ac militaris,& nos non idem faciemus,quoties ſecunda fortunæ aura res nobis ſuccedunt? Secũdis modera te gaudẽdum 12

Quum videret hoc agere Lacedæmonios,vt eam calamitatem tegerent,Epaminondas vt palàm faceret,quanta fuiſſet illius cladis magnitudo, non quibuſlibet permiſit cadauera tollere,ſed vt quæque ciuitas ſua auferret. Ita factum eſt,vt appareret pluſquam millenos Lacedæmonios interiſſe. Hoc ſtratagema pro apophthegmate forſitan adiecit aliquis. Gloria 13

Iaſon Theſſalorum rex venerat Thebas,belli ſocius futurus. Is quum Epaminondæ vehemẽter egẽti,aureorum duo milia miſiſſet,aurum non recepit, ſed ipſum Iaſonem intuitus,Iniuſtis,inquit,imperas ipſe deterior. Ipſe vero quinquagita drachmis à ciue quodam acceptis mutuo,pro viatico exercitus,inuaſit Peloponeſum. Sentiebat iniquas eſſe diuitias quę poſſeſſorem reddunt deteriorem,at viri fortes,gloria virtutis prçmio contenti ſunt. Gloria potior pecunia

Rurſus quum Artaxerxes Perſarũ rex ipſi tria Daricorum milia miſiſſet,Diomedõtem Cyzicenũ aſperius increpuit, ſi tantam nauigationem ſuſcepiſſet, corrupturus Epaminondam,eumq; iuſſit hæc verba ad regem referre,ſi fauet commodis Thebanorum, habiturus eſt Epaminondam amicum gratis,ſin minus,hoſtem. Quid hoc animo incorruptius, nõ alio ſpectante quàm ad patriæ commoda? 14 Integre

Quum Argiui Thebanorũ eſſent ſocii,Athenienſium oratores in Arcadiã miſſi vituperarunt vtranq; 15

gentem,& Calliſtratus rhetor Oreſtem & Oedipodē ciuitatibus exprobrabat. Nam Oreſtes Argiuus fuit, Oedipus Thebanus. Interim ſurgens Epaminōdas, Fatemur,inquit apud nos fuiſſe qui patrem occiderit,apud Argiuos qui matrē necarit,ſed eos qui hęc patrarunt nos expulimus. Athenienſes receperunt. Tanto compendio conuitium retorſit in autores.

16 Miſeria multiloquia — In Spartanos qui multa magnaq; crimina Thebanis obiiciebant,hi nimirum fecerunt,inquit,vt breuiloquentia vti deſtiteritis. Solent Lacedæmonii de breuiloquētia gloriari,ſed à Thebanis multis affecti calamitatibus, multa dicere coacti ſunt de illis conquerentes.

17 Minę — Poſteaquam Alexandrum Pheræorum tyrānum Thebanis infenſum, Athenienſes ſibi feciſſent amicum ac ſocium,isq; polliceretur illis ſe perfecturum, vt minam carnium emerent ſemiobolo, videlicet ſignificans ſe tantum pecudum ac iumentorum adducturum è pręda. Epaminōdas ſubiecit,at nos,inquit, Athenienſibus ad coquendas iſtas carnes ligna gratis ſuppeditabimus. Nam ſyluas ipſorū ſuccidemus, ſi ſe plus ſatis admiſceant noſtris negociis.

18 Militia laborioſa — Quū ſtuderet Bœotos,ocio diſſolutiores,cōtinenter in armis habere,ſimul vt Bœotiæ creatus eſt imperator,his verbis illos adhortatus eſt,Poſthac cōſultate viri,nā ſi ego militiæ præfectū agam,vobis militandum eſt,adimens illi ſpē ocii ſub tali imperatore.

19 Vigilantia — Regionem quandam ſupinam & campeſtrem belli orcheſtram appellabat, veluti theatrum vnde late pateret proſpectus. Eam dicebat obtineri non poſſe, niſi manum ſemper ſcuti loro inſertam haberent. Nā quæ montibus cincta ſunt,minore negocio tuemur. Campeſtris regio quoniam patet omnium incurſionibus,armis tuenda eſt.

Quum

Quũ chabrias circa Corinthũ paucos Thebanos ſub mœnibus auidius pugnantes proſtrauiſſet, atq; ob id trophæũ erexiſſet, Epaminondas deridẽs homine dixit, hic ſanè dicebat non tropheũ, ſed Hecateum erectũ eſſe. Veteres enim ante portas ĩ triuiis congruenter Hecates imaginem ſtatuere ſolent, vel ad indicandam viam, vel in gratiam ſepultorum. 10 Trophe um ri di lum

Cuidam nuncianti, quod Athenienſes exercitum nouis inſtructum armis in Peloponeſum miſiſſent: Quid, inqt num igitur gemit Antigenidas, ſi Tellis nouas habet tibias? Tellis aũt erat tibicen peſſimus Antigenidas optimus ſignificabat Athenienſes fruſtra nouis armis inſtructos, quũ his neſcirent vti. 11 Arma i digna viri

Scutarũ militem ſenſerat à captiuo quodã magnã pecuniarum vim accepiſſe. Huic Epaminondas, Mihi, inqt, redde clypeum, tibi vero cauponẽ emito, in qua vitã degas. Poſthac enim noles eodem modo ſubire periculũ, quippe iam vnus de numero diuitũ ac beatorum. Recte iudicauit timidum, vt eſt in prouerbiis, eſſe Plutum. Magis enim metuit mortem q domi habet vnde poſſit ſuauiter viuere. 12 Miles di tatus

Interrogatus quem arbitraretur ducem præſtantiſſimum, ſeipſum ne an Chabriam an Iphicratẽ. Id inqt, iudicatu per difficile eſt donec viuimus. Alludens ad illud Solonis, neminem dicendum beatum ante obitum. Quandiu viuit homo poteſt & ad meliora proficere, & ad deteriora, degenerare. 13 Finis vi tæ ſpe ctãdus

Quũ è Lacedæmone reuerſus, cũ ſuis cõmilitonibus capitis poſtularetur, vt q præter legem, Bœotiçç præfecturæ menſes quatuor adieciſſet, iuſſit vt duces ipſum reiicerent crimen tanquã vi cõpulſi. Ipſe autem pro dixit, ſe non habere ſermones factis meliores. Sentiens ipſas res geſtas reo patrocinari debere. Quod ſi, inqt omnino dicendum eſt aliquid 14 Fiducia merito rum

apud iudices,peto vt quĩ me occderint, columnæ damnationis titulũ inſcribant,quo Græci videant, quod Epaminondas Thebanos volentes coegrit Laconicam,quæ per quingentos annos capi non poterat,ac Meſſenam incoluerat annis CCXXX. igni ferroq; populari,tũ Arcades inter ſe concillari,reſq; illorum componere,deniq; Græcos libertati inſtituere.Nam hæc illo tum imperio geſta ſunt. His auditis iudices diſceſſerũt multum ridentes,ac ne calculos quidem de illo colligere voluerunt.Quod totius cauſæ periculum à ducibus in ſe vnum recepit: dubites humanius ne factum ſit an animoſus,Simul autem docuit quantã fiduciam homini præſtet egregiorum meritorum conſcientia.

Duces ꝑcipua victoria ſpes

25 In ſuprema pugna apud Mantineã ſautiatus, delatusq; in tentoriũ,vocauit ad ſe Daiphantũ, poſt illum Iollydam,vbi audiuit eos viros interiſſe, iuſſit omitti bellũ cum hoſtibus quandoquidẽ iam exercitus duces non habebat,ac verbis ipſa res teſtimonium prebuit,quod Epaminondas optime noſſet ciues ſuos. Et hoc videt apophthegmatibus adiectũ.

Pax bello parta

2 Meneclides inuidens Epaminondæ glorię,ſuaſit populo,vt uacẽ haberent bello potiorẽ.Cui Epaminõdas Fallis,inqt,ciues tuos,q ocii noĩe eos ad ſeruitutem vocas.Pax enim bello paratur,nec eã tueri licet,niſi ciues ſint ad bellum inſtructi.

Morſus tectus

27 Eidem exprobranti quod non duxiſſet vxorem nullus,inquit, conſilio o Meneclida, hac in re minus vti velim q̃ tuo.Notans illum quod vxorem haberet parum ſequundę famæ.

Agamẽnone maior

28 Ruiſus eidem obiicienti quod Agamẽnonis gloriam æmularetur,Falleris,inqt,nam ille totius Græciæ præſidiis vſus decem annis vix vnam cepit vrbem,ego vnius huius vrbis præſidiis,vno die pro-

fligatis Lacedęmoniis totam Græciam liberaui.

Ciuium ſuorum iniurias patientiſſime ferebat, dicens eſſe nefas iraſci patriæ: Quemadmodum parẽtum iniurias vlciſci pietas vetat. 29 Pie

Pelopidæ increpanti qđ nullos tolleret liberos, male in hoc cõſulens patriæ, Vide, inqt, ne tu peius conſulas, q talem patriæ filiũ relicturus ſis. Habebat enim Pelopidas filiũ improbũ & infamẽ. Mihi inqt, Leuctica pugna pro liberis erit, nunq̃ interitura. In hoc enim ſuſcipiuntur liberi, ne pereat noſtri memoria. At hoc melius pręſtant egregia facinora, nã liberi frequenter offuſcant parentnm gloriam. 30 Benefacta pro liberis

Quum ſentiret vulnus eſſe letale, non prius ferrũ eduxit, quàm audiſſet Thebanos viciſſe, Tum ſatis inqt, vixi inuictus enim morior, & educto ferrro pro tinus eflauit animam. 31 Mors generoſa

Valerius narrat illũ quæſiſſe, an ipſius clipeus eſſe ſaluus, vt audiuit, ſaluũ, rogaſſet an hoſtes eſſent deuicti. Quũ audiſſet penes Thebanos eſſe victoriã ita loquutum militibus, Non finis cõmilitones vitæ meæ ſed melius & altius initium aduenit. Nũc enim veſter Epaminondas naſcitur quia ſic moritur. 32

Quũ ille per inuidiam & contumeliæ gratia ſordidus qdam & contemptus magiſtratus delegatus eſſet à populo Thebano, non aſpernatus eſt dicens, non ſolum magiſtratum oſtendere virũ, ſed virũ viciſſim oſtendere magiſtratũ, itaq; geſſit, vt deinceps tanquam honeſtum munus à multis ambiret, quũ antea nihil aliud fuerit quàm cura ſordes & ſtercora ex angiportis eiiciendi. 33 Vir magiſtratũ ornat

Idem cuidã egeno mandauit, vt à quodã ex amicis ipſius talentum peteret petiit. Amico percontanti quur id iuſſiſſet, Quoniam, inquit, ille quum vir ſit probus inopia premitur, Tu vero diues es, multa de 34 Benigniter

magis te miror, quod non alligata feras Alexádrũ.

Poſteaquam Epaminondas Pelopidam liberum 6
reduxiſſet, aiebat ſe gratiam habere Alexandro, per Mortis
quem experimento comperiſſet ſe nõ tantũ ad bel- cõtẽpſit
lum, ſed etiam ad mortem bene animatum eſſe. 7

Quũ Pharſali congreſſurus eſſet cum Alexandro Pheræorum tyranno, milites admonuerunt, duplo plus Theſſalorum eſſe cum Alexandro, q̃ ipſe Thebanos haberet, Tãto, inqt, melius nobis erit, plures enim vincemus. Hoc & alteri cuidam adſcribitur.

De eo Plutarchus Sympoſiacon libro. 2. refert qd- Frugali-
dam perq̃ feſtiuũ. Conuiuiũ agitans cũ collegis ducibus, in fine conuiuii bibit acetum. Percontantibus nũ id conduceret ad ſanitatẽ, Neſcio, inqt, illud ſcio bonũ eſſe ad hoc vti quis meminerit domeſticæ dietæ, ſiue domeſticorũ negociorũ. Sentiens conducere aduerſus crapulam, & conferre ſobrietati, ſimul indicans ſe domi parciſſimo victu agere ſolitum.

MANIVS CVRIVS 8

Manius Curius nonnullis arguentibus quod ex Agri
agris bello partis partẽ exiguã vnicuiq; militũ diſtri- modus
buiſſet, magnã vero reip. optauit à diis, ne quando exiſteret quſquam Romanis cui ager exiguus videretur, qui poſſet alere dominum. Sentiens eum non eſſe Romano dignum nomine, q plus appeteret, q̃ quod ad victum frugalem ſatis eſt. 9

Samnites poſteaq̃ ab illo fuerãt deuicti, venerunt Aurum
ad Maniũ Curiũ, ac magnã auri vim offerebãt, atq; ſpretum
id tẽporis forte rapula coquebat ollis fictilibus, Reſpondit aũt Samnitiũ legatis hunc in modũ. Nihil opus eſt auro talẽ cœnãti cœnã, ſibi vero potius eſſe aurum poſſidentibus imperare, q̃ aurum habere.

C. FABRITIVS

C. Fabritius quum audiſſet Romanos à Pyrrho 10

deuictos,ad Labienum verſus,Pyrrhus,inquit,non
Dux egregius: Epirotę vicerunt Romanos. Sentiens vnius ducis
ingenio victoriam acceptam ferri oportere, non vir
tuti militum. Hoc pacto Romani nominis ignomi-
niam eleuauit,qui quum Epirotis eſſent virtute ſu-
periores,hoc ſolo erant inferiores,quod non habe-
rent ducem Pyrro ſimilem.

11 Quum Pyrrhus pro redimendis captiuis multũ
Aius inexpugnabilis: auri miſiſſet,aurum qdem non accepit Fabritius. Po
ſtridie vero Pyrrhus maximum elephantum emiſit
q ignaro Fabritio à tergo ſubito barriens appareret
Id vbi factum eſt,reſpiciens Fabritius ac ridens,Me
inqt,nec aurũ heri,nec hodie belua fecit attonitũ:
Senſit Pyrrhum hoc de induſtria egiſſe, vt quoniã
auro boniſq; verbis deliniri non poterat, immani
voce beluæ terreretur. Sed expertus eſt Pyrrhus ani
mum vndiquaq; inexpugnabilem.

Pyrrho vero hortanti vt Fabritius apud ſe age-
12 retur,imperii ſocius futurus. Nec tibi qdem iſthuc ex
Fiducia ſui: pedierit,inqt. Nam ſi Epirotæ noſtrum vtrunq; per
norint mihi,regi quàm tibi parere mallent.

Fabritio iam conſului miſit epiſtolam Pyrri medi
13 cus qua promittebat ſe regem veneno necaturum,ſi
Fides in hoſtem: iuberet. At cẽ epiſtolam autore non prodito ad Pyr
rhum remiſit, iubens illum ſibi cauere qui peſſimus
eſſe iudex,tũ amicorum,tũ hoſtiũ. Sentiens eum eo
habere ꝓ hoſtibus quos debebat ſi ſatis nouiſſet,&
hos pro amicis ducere,q peius illi vellẽt q̃ hoſtes.

Cęterum vbi compertis inſidiis Pyrrhus medi-
14 cum egiſſet in crucem, Fabritio captiuos gratis re-
Nihil gratis: miſit. At Fabritius noluit eos gratis recipere,ſed pa-
rem captiuorum numerum remiſit, ne an Pyrrho
proditi veneficii mercedem accepiſſe videretur,ne-
gans ſe hoc indicium feciſſe Pyrrhi cauſa,ſed ne Ro

mani viderentur dolis hoſtem occidere, vt q̃ viri⁄ bus ſuperare non poſſent.

FABIVS MAXIMVS

Fabius Maximus quoniã cũ Annibale confligere detrectabat, ſed mora copias illius & pecuniarum & cõmeatus egentes attenuabat, ſequẽs illũ per aſpera montuoſaq́;, ac ſubinde obiter ſeſe opponẽs, à non⁄nullis p ludibriũ dicebatur Annibalis pædagogus, hoc conuitio nihil cõmotus pergebat ſuũ inſtitutũ ſequi, dicens apud amicos, Qui dicteria conuitiaq́; metuat, eum ſibi videri timidiorem his q fugiũt hoſtes. Sẽſit hoc turpius eſſe timiditatis vitium quo le⁄uius eſt periculum. Nihil aut leuius dictis, quæ q formidat, quomodo ſubſtinebit impetum hoſtium. 15 Cõuitia cõtẽpta

Quũ de minutio illius collega, quoniã nõnullos hoſtes deiecerat, multus eſſet ortus rumor, tanq̃ de viro nomine Romano digno, ait, ſe magis ſecundã Minutii fortunã, q̃ aduerſam pertimeſcere. Sentiens illius temeritatem periculoſiſſimam eſſe reip. q̃ ſi rerum ſucceſſus attolleret: in extremum diſcrimen ad ducturam vniuerſum populum Romanum, ſed ad⁄uerſus caſibus futuram moderatiorem. 16 Temeritas

Paulopoſt quũ Minutius hoſtiũ inſidiis ſeptus i ſummo eſſet periculo, ne cũ ſuis copiis periret, Fa⁄bius ẽ mõte mouens exercitũ, venit illi auxilio mul tiſq́; trucidatis hoſtibus ipſum eripuit. Hoc facto Annibal ad ſuos dixit, Nonne vobis ſæpenumero prædixi fore, vt illa montana nubes nobis aliquan⁄do tempeſtatem immitteret? Hoc Annibalis, non Fabii dictum: huc aliunde ſuſpicor adſcriptum. 17 Facete

Poſt calamitatem quã Romani acceperant apud Cãnas, creatus imperator cũ Claudio Marcello, viro audaci: ſemperq́; geſtienti cum Annibale confligere Fabius poti⁹ ſperabat futurũ vt ſi pugna abſtineret, 18 Cõtatio

Quum Minutius gloriaretur, ipſius opera multum maieſtati Fabianæ dignitatis deceſſiſſe. Si ſaperes, inquit Fabius, Minuti, reputares tibi cum Annibale certamen eſſe potius quàm cum Fabio. 23 Grauiter

Dicebat abſurdum videri, ſi quum equos & canes venaticos familiaritate ciboq; curemus, potiuſquã catenis aut verberibus, homines feroces animo, non humanitate ac beneficiis nobis cõciliemus, ſed aſperiores in illos ſimus quàm agricolæ ſunt in caprificos ac malos ſylueſtres & oleaſtros, qui has non protinus excidunt, ſed inſitione docent miteſcere. 24 Humanitas curat optime

Fabius Max. congiariorum exiguitatem notans, dixit non eſſe congiaria, ſed heminaria. Congiaria dicuntur dona quę dantur populo. Congius aũt mẽſurę genus eſt, qua multo minor eſt hemina. Ad mẽſuram igitur alludens negauit eſſe congiarium, ſed heminarium. 25

ANNIBAL

Annibal à Minutio, quẽ inſidiis obſederat, per Fabii copias depulſus, vbi rediſſet in caſtra dixiſſe fert, to prælio à ſe victum Minutium, ſe autẽ à Fabio fuiſſe ſuperatum, videlicet ex eadẽ pugna victus & victor rediit. Perierat enĩ Minutius, ni Fabius ſuccurriſſet. 26 victor victus

Quum Marcellus aliquot diebus continenter cũ Annibale cõflixiſſet vario Marte, dixit Annibal ſibi rem eſſe cum hoſte, qui nec victus nec victor noſſet quieſcere. 27 Pertinacia vicit

Quũ Fabius ſimili arte recepiſſet Tarentum, quali Annibal ceperat. Et Roma, inquit Annibal, ſuum habet Annibalem. 28 Dol' dolũ vincit

Quum Romanorum legati conditiones pacis retuliſſent apud Carthaginenſes, & Giſco quidam auſus eſſet ſuadere bellum cum Romanis redintegrandum, Annibal indigne ferẽs hominem imbellem de 29 Militaris ferocia

rebus arduis loqui, adhuc dicẽtem è ſuggeſto deturbauit. Hoc factum tam violentum in libera ciuitate demirante & indignante multitudine, Annibal conſcenſo ſuggeſto, dixit neminem mirari debere, ſi qui à primis ſtatim annis Carthaginẽ reliquiſſet, interim ætatem omnem in bellis & armis tranſegiſſet, minus noſſet vrbanas conſuetudines, hoc præfatus pacem ſuadere cœpit & perſuaſit.

30 Quum adeſſet dies quo primam penſionẽ exigebant à Pœnis Romani, totus populus ad tributi mẽtionem ingemuit, at Annibal interim effuſe riſit. Ea de re increpatus ab Aſdrubale Hedo, negauit eum riſum fuiſſe gaudentis, ſed aliorũ ſeras & inanes lachrymas deridentis, quæ nunc in leuiore malo manarent, quũ antea potius manare debuerint, quo tempore Romani claſſes, arma & ampliſſimaꝗ; victoriaꝗ; ſpolia Pœnis detraherẽt, ac leges victis imponerẽt.

Lachrymæ ſeræ.

31 Quum Annibal apud Cannas feliciſſime pugnaſſet, amicis ſuadentibus vt fugientem hoſtẽ inſequẽs in vrbem irrumperet, non obtemperauit. Quam rem Barcha Carthaginenſis adeo indigne tulit, vt exclamarit, Vincere ſcis Annibal, victoria vti neſcis. Hoc dictum T. Liuius tribuit Maharbali.

Vti victoria.

32 Annibal Giſconi nuncianti ſibi admirabilem videri Romanorum inſtructorum ad pugnam numerum, imo aliud, inquit, mirabilius te fugit. Quidnam hoc eſſet ſciſcitanti Giſconi, quod ex tam numeroſa, inquit hominũ multitudine, nullus appellatur Giſco Is ducis iocus multum timoris detraxit, multumq́; alacritatis addidit militibus.

Ridicule.

33 Idem profugiens, apud Antiochum regẽ agebat. Is oſtendit illi ſuum exercitum, barbarico apparatu magnifice inſtructũ, ſed ad prædã magis quàm ad bellum. Hęc omnia quum diligenter eſſet cõtempla

Exercit⁹ prædæ aptus

tus Annibal, rogauit Antiochus, num hæc omnia ſatis eſſent futura Romanis. Tum Annibal, plane ſatis arbitror, etiam ſi auariſſimi ſint Romani. Luſit Pœnus ab inexpectato, Rex de prælio ſciſcitabatur, iſte reſpondit de præda. Quid enim aliud eſt miles imbellis, auro, argento, cæteriſq; rebus ad prædam inuitantibus inſtructus?

Idem adhuc puer, quum quæreretur de finiendo odio inter Romã & Carthaginẽ pedem infixit ſolo ac puluere ſuſcitato tum demum finem belli fore dixit, quum altera pars in habitum pulueris eſſet redacta. Agnoſcas ingenium exitio Romanæ gẽtis natũ. 34 Odium ptinax

Inter Scipionẽ Aphricanũ & Annibalem ortus eſt ſermo de præſtantia ducum. Quumq; Scipio rogaſſet quem primũ eſſe cenſeret, reſpondit, Alexandrũ magnum, quem ſecundum, Pyrrhum Epirotarum regẽ, quem tertium, ſeipſum nominauit. At quid, inquit, Scipio, ſi me viciſſes. Tum, inquit, me neq; ſecundũ, neq; tertium, ſed omnium primum cenſuiſſem. 35 Præſtantia

Annibal bibiturus venenũ quod in eum vſum paratũ habebat, dixit. Soluamus ingenti cura populũ Romanũ. Id poſtremo male habebat hominẽ, quod Romanis iam nõ poſſet aliquo pacto moleſtus eſſe. 36 Odiũ ptinax

Poſt victoriã Cannenſem, ſi Hãnibal recta petiſſet Romam, poterat in Capitolio prandere, ſed frui quã vti victoria maluit, Campaniã ac Tarentũ peragrãs, vbi mox & ipſe, & exercitus ardor adeo elanguit, vt veriſſime dictum ſit, Capuam Annibali fuiſſe Cannas. Siquidem inuictum alpibus, indomitum armis, Campania ſole, & Baiæ fontibus calidis tepentes ſubegerunt. Refert Florus. 37 Voluptas e mollit indomitos

SCIPIO MAIOR

Scipio ſenior ſi quãdo vacãs à negociis bellicis in literis verſaretur, dicere ſolet ſe nũquã min⁹ eſſe ocio- 1

At poſteaquàm Carthaginenſes vi adacti, legatos de fœdere ac pace ad Scipionẽ miſiſſent, iuſſit eos qui venerant protinus abire, tanquam nõ auditurus eos, priuſquàm L. Terẽtium ad ſe perduxiſſent. Erat autem Terentius Romanus, vir probus & humanus, qui in bello captus à Pœnis detinebatur. Quem vt adduxerant, Scipio pro tribunali ſedens hominem apud ſe collocauit, moxq; auditis legatis bellum diſſoluit. Porro Terentius tanti beneficii memor triumphantem Scipionem ſequebatur pileatus, velut illius libertus, Quin & Scipione mortuo ad exequias mulſum exhibuit, aliaq; ad funeris celebritatem pertinẽtia ſtudioſe procurauit. Sed de his poſterius. Hic in Scipione quidem habes exemplum beneficii candide ſimul & honorifice collati, in Terentio vero memoris animi ſpecimen. [Humaniter & grate]

7 [Frenum receptũ] Poſteaquàm Romani traiecerant in Aſiam aduerſus Antiochum regem, isq; legatos ad Scipionẽ de pace miſiſſet. Id, inquit Scipio, prius factum oportuit non nunc quum & frenum & ſeſſorem recepiſti. Alluſit ad apologum de equo & ſeſſore, notiorẽ quàm vt hic ſit commemorandus.

8 [Fiducia meritoꝝ] Senatus decreuerat vt pecunias ſumeret ex ærario, atq; quum quæſtores, ærarii negarent ſe eo die aperturos. Ipſe, inquit, aperiã, quando mea cauſa clauditur, qui tanta pecuniarum vi repleuerim ærarium. Vacua non clauduntur, eo Scipio per iocũ dicebat ſibi hoc laboris ſuſcipiendum vt aperiret, qui fuiſſet in cauſa vt tam diligenter clauderetur, vt quæſtores diei ſpatium quærerent ad recludendum. Exemplum ingentis fiduciæ meritis quæſitæ.

9 Quum à Petilio & Quinto trib. plebis, multis nominibus accuſaretur apud populũ Romanum, nihil ad crimina reſpondit, tantũ hoc dixit, Hoc die Qui-

Fiducia rites Annibalem & Carthaginem deuici, proin ipſe
meritorum ſumpta corona in Capitoliū aſcendo Ioui Opt. Max. ſacrificaturus, ſi quis de me ſuffragium ferre velit, ferat. Hęc loquutus aſcendebat ad Capitolium relictis accuſatoribus, nondum perorata cauſa. Tantū valet egregiorum in rempublicam meritorum fiducia, vt repente iudicii rigor verſus ſit in ouationem, & reus pro ſupplice egerit triumphantem.

10 Generoſe Scipio Africanus quibuſdā calumniantibus, quod parum ſtrennuus pugnator eſſet, Imperatorē, inquit, me mater non bellatorem genuit. Significans in Imperatore plus habere momenti ſolertiam ac prudentiam in conſiliis, quàm vires in prælis.

11 Clementer Idem dicere ſolebat, hoſti non ſolum eſſe dandam viam fugiendi, verum etiam muniendam, docens moderandam eſſe victoriam, nec ſæuiendum in eos qui contra ferre arma deſtitiſſent.

12 Ignauia Idem militi cui ſcutum erat elegantius ornatum, non miror, inquit, ꝙ ſcutū tanta cura ornaris, in quo plus habeas præſidii q̄ in gladio. Significans illum ignauum militem. Clypeus tuetur, ſed gladius fortitudinis organum eſt.

13 grauiter Idem dicere ſolet, ii quibus ſunt equi ferociores tradunt eos domitoribus, vt his facilioribus poſſint vti. Sic homines ſecūdis rebus effrenatos, ſibiq́; prę fidentes tanq̄ in gyrum rationis ac doctrinæ duci oportere, vt perſpecta rerum humanarum imbecillitate, varietateq; fortunæ, reddantur moderatiores.

14 prouidētia Dicere ſolet, in re militari turpe verbum eſſe, non putaram: quod aliis in rebus interdum locus datur male inſtituta poſterioribus cōſiliis melioribus corrigere, Cæterum quæ ferro peraguntur, ea nō oportet temere aggredi, qꝺ hic error ferè eſt inemendabilis. Idem dictū locū habet, & in his q̄ ſemel facta mutari

nō poſſunt, vt in ducēda vxore: in ſacris ordinibus.

Cum hoſte dicebat non eſſe confligendum, niſi 15
aut inuitaret occaſio, aut vrgeret neceſſitas, quod in-
cogitantis ſit opportunitatem oblatam negligere, &
extremæ ignauiæ ſit, tum non præſtare fortē animū
quum audacia ſpem præbet incolumitatis, formido-
loſitas nihil aliud q̄ certum promittit exitium.

Quādo bellandum

T. QVINTIVS.

T. Quintius ab ipſo protinus initio clarus fuit, vt 1
prius q̄ eſſet ædilis, aut tribunus militum, aut prętor
cōſul factus ſit. Porro miſſus imperator aduerſus Phi-
lippū, ſuaſit vt veniret in colloquiū. At quū Philip-
pus poſceret obſides, eo quod ille multis Romanis
comitatus eſſet, ipſe vero ſolus, vt ſolus ſis, inqt Quin-
tius, ipſe feciſti, q amicos & cognatos tuos occideris.

Libere

Vbi Philippū bello vicerat, in Iſthmiis præconio 2
iuſſit euulgari, ſe Græcos ſuæ libertati, ſuoq; iuri per-
mittere. Quotquot autē Romani temporibus Anni-
balis capti, ſeruiebant apud Græcos, quum horū ſin-
gulos Græci quingentis drachmis emiſſent, gratis
Quintio donarunt, qui & ipſi Romæ triumphantem
Quintium ſequuti ſunt pileati, quod facere ſolent, è
ſeruitute manumiſſi. Et hoc admiror à Plutarcho in-
ter apophthegmata commemorari.

Clemēs victor

Achęos meditantes expeditionem aduerſus inſu- 3
lam Zacynthiorum monuit, vt cauerent, ne more te-
ſtudinum caput extra Peloponēſum proferentes, ve-
nirēt in periculū. Teſtudo eni intra teſtā tutiſſima ē.

Tutum conſiliū

Quū Antiochus rex cū numeroſo exercitu veniſ- 4
ſet in Gręciā, omneſq; reddidiſſet attonitos, & militū
numer⁹, & armaturę varietas, Quintius hoc ſermone
metū ademit Achęis. Quū inquit, eſſem in Chalcide
cœnans apud hoſpitē meum, mirabar carniū copiā,
quum eſſent omnia tecta niue, at hoſpes reſpondit,

Oſtentatio inanis

ſecit victor quod victi ſolent facere.

PAVLVS ÆMILIVS

Paulus Æmilus quũ iterum peteret conſulatum, 8
repulſam tulit, cæterum quũ bellum aduerſus Perſe- Necesſi-
um ac Macedones, imperitia ſegniciéq; ducum in tate de-
longum duceretur, eidemq; conſulatum detuliſſent latus ho
negauit ſe illis habere gratiam, non enim ſe ob id tũ nor
deſignatum imperatorem quod ipſe deſideraret im
perium, ſed quod ipſi imperatorem.

E foro domum reuerſus quũ filiam puellã nomi- 9
ne Tertiam reperiſſet lachrymantem rogauit q̃d ha
beret, Illa reſpõdente, Perſeus nobis interiit, Id erat
nomen catelli, quem puella habebat in deliciis. Sit
felix, inq̃t, o filia omen accipio, moxq; in bellum pro
ſectus pulcherrimum de hoſte triumphum egit.

In exercitu vero quũ multam confidẽtiam ac lo 10
quacitatem competiſſet militum officia ducum ſibi Diſcipli
vindicantiũ, resq; non neceſſarias curantiũ, iuſſit il- na mili-
los quieſcere nec aliud quicquam agere, quàm vt taris
enſes ſuos acuerent, cętera ſibi fore curæ. Nocturnas
autẽ excubias iusſit illos ſine lanceis & gladiis age
re, quo nimirum adempta ſpe depellandi hoſtem,
tanto acrius pugnarent cum ſomno.

Quũ per loca prærupta irrupiſſet in Macedoni- 11
am, vidiſſetq; inſtructã hoſtiũ aciem, exortante Naſi Dux vſu
ca vt protinus inuaderet hoſtẽ, Facerem, inq̃t, ſi tuæ rerũ cal
eſſem ætatis, ſed mulctarum rerum experientia pro- lidus
hibet ne ex itinere ſtatim cũ inſtructa acie ꝯgrediar.

Deuicto Perſeo quũ epulũ exhiberet victoriale, di 12
cebat eiuſdem eſſe artis & aciem bene inſtruere & Ars con
conuiuium exhibere illam vt hoſtibus ſit quàmaxi- uiuii
me formidabilis, hoc vt amicis ſit iucundisſimum.

Quũ perſeus capitiuus deprecaretur, ne in trium- 13
pho duceretur, Iſthuc, inq̃t, in te ſitum erat ſignifi- Seuere

cans illi licuiſſe inbello perire, aut certe vincere.

14 Ex pecuniatū in finita vi reperta in caſtris hoſtiū, ipſe qdem nihil ſibi ſumpſit, Tuberoni tamen genero phialā pondere quinq; drachmarum, fortiter geſtæ rei prçmiū dedit. Atq; hoc primum aiunt argēteum vaſculum in Aeliorū domū fuiſſe ingreſſum.

Frugalitas

15 Ex quatuor liberis maſculis quos ſuſceperat, duos antea dederat in adoptionē. Ex duobus autē q remanſerant in familia, alter quinq; ante triumphum dieb' interiit annos natus quatuordecim alter qnto poſt actū triumphū die, annos natus duodecim. Ob id populo luctū ac mœrorē cum illo iungente, ipſe prodiens ad multitudinem, dixit, ſe poſt tam continuos rerum ſucceſſus aliqd magni mali à fortuna expectaſſe, ſe vero nunc de patriæ incolumitate ſecurū eſſe factū, nihilq; timere periculi, poſteaq̄ fortuna proſpere geſtarum rerū inuidiam in ſuā domum impingente, ipſe pro omnibus dependiſſet.

Patriæ charitas

16 Vxor erat illi Papyria, Māſonis viri conſularis filia, q̄ quum longo tempore domi habuiſſet, exq; ea pulcherrimam ſobolem ſuſtuliſſet inclytum illū ac maximum Scipionem Aemilianum, repudiauit, & amicis diuortium vehementer diſſuadentibus, porrexit calceum dicens, Hic calceus nonne nouus eſt, nonne pulcher eſt? At nemo veſtrum nouit qua pedem meum torqueat.

Calceus qua torqueat

17 Perſeo ſeſe ad victoris pedes abiiciēti, vocesq; degeneres emittenti, Quur inqt Paulus, fortunam crimine liberas ſic te gerens, vt ſuperiore etiam fortuna videaris indignus? Quur meam dedecoras victoriam, ac rerum à me geſtarum gloriam obſcuras tam abiectum te demonſtrans, vt indignus appareas, quem populus Romanus haberet hoſtem.

Gnōroſe

18 Idem dicebat imperatorem, ſi minus ætate, certe

moribus ſenem eſſe oportere. Sentiens nō eſſe præ Temeri
cipitanda cōcilia, quod ſolent iuuenes, ſed moribus tas
vtendum eſſe ſenilibus.

CATO SENIOR

Cato Senior in concione ſuaſurus de frumento 1
viritim diuidendo, ita præfatus eſt, perdifficile eſſe Venter
ad uentrem auribus carentem verba facere ventrē ſurdus
dixit quod ageretur de populi victu.

Aiebat ſe mirari, qūo ſeruari posſit ea ciuitas ī qua 2
pluris veniret piſcis q̄ bos. Præcipuus luxus oli erat Luxus
in piſcibus, vñ legimus mullū ſex milibus emptum.

Obiurgans aliqñ ſummā vxorum impotentiam, Vxorū
Omnes inquit, homines vxoribus dominantur, nos imperiū
oībus hominibus, nobis autem vxores, hoc modo
colligens mulieres eſſe rerum omnium dominas.

Dicere ſolet, ſe malle pro collato beneficio nullā 4
reportare gratiam, q̄ pro maleficio perpetrato non Impuni
dare pœnam. Significans nihil eſſe periculoſius im tas mala
punitate, quæ ſemper ad deteriora inuitat.

Idē dicebat ſe oībus peccantibus ignoſcere, præ 5
terquam ſibiipſi. Multum disſimilis illi Meuio, qui Seuerū
carpens alios, ſibi condonabat oīa. Sibi ignoſcit, in ſeipſū
quem non pœnitet admisſi. De ſe pœnas ſumit, q
cura penſat, quod incogitantia commiſſum eſt.

Exhortans aūt magiſtratus ad ſumendas pœnas 6
de his q deliquerent, dicebat eos q maleficos pro-
hibere poſſent, ne facerent, lapidādos eſſe. Sentiens
illos de vniuerſo populo pesſime mereri, quod ad
ſcelerum licentiam inuitarent improbos. 7

Aiebat ſibi magis placere iuuenes q rubeſcerent Pudor
quàm qui palleſcerent, quod rubor arguat probam
indolem, pallor non item.

Dicebat ſibi inuiſum eſſe militem, qui ambulans 8
moueret manus, pugnans moueret pedes, clariusq; Miles

bonus ſterreret, quàm inclamaret peſſimum autem Impera-
torem, qui ſibi non poſſet imperare.

9 Maxime eximabat oportere vnũquemq; ſeipſum
ſibi qſq; reuereri, quod nullus vnquam à ſeipſo diſcedat. Ita
teſtis fieret: vt quicquid aliis teſtibus non auderemus fa-
cere, idem ſolos facere puderet.

10 Conſpiciens multorũ erigi ſtatuas, malim, inquit
ſtatuarũ vt de me quærant homines quãobrem Catoni non
gloria ſit poſita ſtatua q̃ quare ſit poſita, Sentiens ſe malle
res prǫclaras gerere, vt olim ſcientes illum prome-
ruiſſe ſtatuam, mirentur non eſſe poſitam.

11 Admonebat q potentes eſſent, parce vterent̃ ſua
Poteſtas poteſtate, quo ſemper poſſent, Sentiens potentiam
moderata clementia comitateq; fieri diuturnã, ferocia breuẽ.
Qui virtutem honore ſuo ſuaderent, eos dicebat

12 ipſam virtutem à iuuentute auferre. Sentiens præ-
Honos miis animos iuuenum ad virtutem accendi, quæ ſi
virtutis detrahas, ipſa virtus elangueſcit.

13 Magiſtratum aut iudicem dicebat, ne pro iuſtis
Iuſtitia orandũ, nec pro iniuſtis exorandũ. Senſit culpã eſ-
ſe iudicũ, ſi vt iuſtis æqui ſint, orãdi ſunt quũ opor-
teat vltro fauere bonis, ꝓ iniuſtis orare fortasſis hu-
manitatis eſt, at exorari eſt à iuſtitia deflectentis.

14 Iniuriam etiam ſi facienti nihil adferat periculi,
Impunitas vniuerſis tñ periculoſam eſſe dicebat. Sentiẽs ĩpuni-
tæ iniuriæ exemplum omnibus minari iniuriam. Et
enim ſi liceat impune lædere, nullus erit tutus ab
improborum violentia.

15 Senectuti quũ multa adſint probra, dicebat non
Senect⁹ eſſe addendũ malitiæ dedecus. Sentiens Senectu-
tem multis nominibus vulgo male audire, veluti
quum audit deformis, edentula, luſcioſa, imbecillis,
obliuioſe, indocilis. Hæc ferre ſatis eſt, vt non acce-
dat crimen improbe vitǫ, quod oibus quidem foe-

dum, ſed ſeni fœdiſſimus. Alii narrant hoc ab illo dictum in ſenem obuium vitæ contaminatæ ne ætatis tuæ malis, addas turpitudinem.

Iratum ab inſano nulla alia re differre dicebat, q̃ mora temporis, Sentiens iram eſſe breuẽ inſaniam. 16

Eos q fortuna moderate ſobrieq; vterentur, dicebat minime peti inuidia. Non eñ inqt, nobis ſed nõ bis quæ nos circunſtant inuident homines. Externa bona extra hominem ſunt, at inſolenter vtendi vitium intra hominem eſt. Qui eo ſibi conflant inuidiam, ve ſunt inuidioſi. 17 Inuidia quõ vitetur

Qui in rebus ridiculis ſeriã operã ponerent, eos dicebat in ſeriis fore ridiculos. Significans aſſuetos ridiculis, ob habitum collectũ, in ſeriis negociis ita ſe gerere, vt non ſolũ rideanf, ſed etiã derideantur. 18 Ridiculis aſſueſcere

Præclaras actiones aiebat præclaris verbis occupandas, ne à gloria defluant. Argutius eſt quod vertit Philelphus aliud, vt opinor, exemplar ſequutus, Honeſtas actiones honeſtis actionibus occupandas hoc eſt, benefacta bñfactis addẽda, ne ſi deſinamus benefacere, obſoleſcat priorũ bñfactorũ memoria. 19

Ciues incuſabat, quod ſemper iiſdem cõmitterẽt magiſtratum. Videmini enim, inqt, aut vilem habere magiſtratum, aut iudicare paucos eſſe dignos magiſtratu. Quorum alterũ erat male ſentire de publica poteſtate alterum erat male ſentire de ciuibus. 20 Honos nõ ſemper iiſdem

Quendam qui agros mari vicinos ob luxum vẽdere coactus eſt, aiebat ſe mirari, quaſi plus poſſet q̃ ipſum mare, quod enim illud vix paulatim alluebat ille facile deuorarat. 21 Lurco

Cenſurum potens, quum cæteros competitores videret ſupplices populoq; blãdientes, ipſe clamabat pplo opus eſſe medico auſtero, validisq; remediis, proin eligẽdũ nõ q iucundiſſimus eſſet ſed q 22 Seueritas

inexorabilis. Atq; hæc dicens ante omnes cenſor creatus eſt. Agnouit populus morbū ſuum eoq; Cato plus valuit obiurgando, q̄ cæteri blandiendo.

23 Vox in bello — Quādo docebat iuuenes ītrepide pugnare ſæpe numero dicebat verba plusq̄ gladiū, & voces plusq̄ manū hoſtes in fugam vertere, attonitosq; reddere. Nolebat militem in prælio mutū eſſe ſed atrocibus dictis, clamore, vultusq; truculentia terrere hoſtē.

24 Argute — Bellū gerens cū his q Bætim fluuium accolunt, quū in diſcrimen adductus eſſet propter hoſtium multitudinem, & Celteberi qdem offerrent ſuppetias, ſi darentur talenta ducenta, Romani vero non ſinerent illum mercede paciſci cū barbaris, dixit errare Romanos, eo quod ſi viciſſent, redditurí fuerint, nō de ſuo, ſed de bonis hoſtiū, ſin victi fuiſſent iam non fore, nec à quibus peterent, nec q peterent.

25 Abſtinētia ducis — Quāuis aūt complures vrbes cepiſſet, tū aiebat ſe hiſce diebus quos iter hoſtes egit, nihilo plus ſumpſiſſe, q̄ quæ ex hoſtiū agris comediſſet bibiſſetq;.

26 Reditus è bello — Quū cuidam militū argenti libram diſtribuiſſet, ait ſatius eſſe multos habentes argentum, q̄ paucos habentes aurum è militia domū redire. Nam duces non alia re q̄ gloria auctos è prouinciis redire oportere. Senſit rem ſat fœliciter geſtam, ſi tanta militum multitudo redeat incolumis, vt ex diſtributis manubiis exigua portio ad ſingulos redeat, potius q̄ ſi multis deſideratis, pauci redeant ex præda locupletiores. Quoniam aūt rerum proſpere geſtarum gloria regit ad duces, hac portione par eſt illos eſſe cōtentos, ſiue multum ſit præde ſiue parum.

27 Seueritas — In militia qnq; famulos hēbat, quorū vnus tria captiua corpora emit. Qđ vbi ſenſit reſciſſe Catonē priusq̄ in eius cōſpectū veniret, ſeipſum laqueo pſocauit. Adeo quæſtū oderat ī milite, adeo veniā de-

ſperabat q peccauerat. Ne hoc videt̃ apophthgma.

Hortante Scipione Africano, vt Achæorum exu 28 libus opitulareẽ, quo illis in ſuã patriã redire lice- Senes ret, ſimulabat eius rei ſibi nullã eſſe curã. Cęterum neglecti in ſenatu quũ hac de re multa verba fierent: aſſur- gẽs ait, perinde quaſi nihil habeam⁹ quod agamus ſedemus de ſeniculis aliquot Græcis diſputantes, vtrũ à noſtris an illius regiõis veſpilionib⁹ efferanẽ.

Quum Poſthumius Albinus hiſtoriam Græce cõ 29 ſcripſiſſet: & ob id veniam peteret ab auditoribus, Latinus Cato irridẽs, danda, inqt, erat venia, ſi Amphictyo Græce nũm decreto coactus Græce ſcripſiſſet. Hoc aliquã tò ſecus narrant Gellius & Macrobius.

Populũ Romanũ gregi pecudũ cõferre ſolebat, 30 quæ ſingulæ nemini obtemperant, vniuerſæ autem populus gregis ducẽ ſequuntur. Sic & vos, inqt, quos nemo qualis veſtrum priuatim in conſilium adhibere vellet: ab his hic congregati vos agi duciq; ſinitis. Notans po pulũ, quod deterrimis committeret magiſtratus.

Aiebat pplũm Romanũ nõ tantũ purpurę, verũ 31 etiã virtuti plurimũ ꝯducere. Quẽadmodũ eni tin- Honos ctores eũ potisſimũ colorẽ inducũt, quo vident ho alit vir- mines maxime delectari, ita iuuentus ad ea ſtudia tutem potisſimũ incũbit, qbus pplũs defert honores: Ho- nos enim non ſolũ alit, verũetiã, virtutẽ. Hoc pacto monebat populum vt magiſtratus his demũ cõmit terent, q de ſe virtutis ſpecimẽ dediſſet: Ita fore, vt quãplurimi ſeſe ad egregia ſtudia conferrent.

Hortabatur iuuenes vt qui virtute & equitate ad 32 digntatem perueniſſent, ne turpiter ad deteriora de Cõſiliũ generarent, ſin ambitu ac violentia, ad meliorem optimũ frugem ſe referrent, Ita futurum, vt & illi gloriã au- gerent, & hi benefactis maculam abolerent.

Qui magiſtratũ eundem frequenter ambiret eos 33

Modus i honoribus — dicebat velut ignaros viæ ne aberrarent lictores ꝗ præcederent ſemper quęrere. Solent enim lictores præire magiſtratum, non vt viam oſtenderent, ſed honoris gratia.

34 Filius improbus — In inimicum quendam probroſę vitæ, huius inquit, mater quū deos orat, vt ſibi filius ſit ſuperſtes non precatur, ſed imprecatur, ſentiens illam & ſibi & reipub. præcari magnum malum.

35 Rex inſenſus Democratiæ — Quū Eumenes rex Romā veniſſet, & à ſenatu honorifice exceptus, clarisſimorū ciuiū frequentia ſtiparet, Cato non disſimulabat tantū Romanorū erga illum ſtudium ſibi ſuſpectū eſſe, ipſe vitās regis cōſuetudinē. Hoc quibuſdā admirantibus ac dicentibus Eumenē virū eſſe probrū, ac amico i popolū Romanū aio. Sint iſta vera, inqt, attamen illa belua, natura ferus canis eſt, Sentiens oēs reges, vtcūq; ꝓ tpe ſimulēt, natura tyrānos eē, ac Democratiæ inſenſos, Romæ autem regis nomen erat iuiſisſimū.

36 Inuidia ob benefacta — Dicebat ideo ſibi ab inimicis cōflari inuidiā, qđ quotidie noctu ſurgēs rei familiaris rōnibus neglectis, reipub. cōſuleret, notans ingratitudinē populi.

37 Salſe — Quū tres eſſent deſignati ꝗ legati proficiſcerent in Bithyniā quorum vnus podagra teneretur, alter caput haberet vulneribus confoſſum, tertius vecordia laborare videretur Cato ridēs dixit, pplī Romani legationē nec pedes habere, nec caput, nec cor.

38 Puſilla curare cum periculo — Quū impetratū eſſet de reſtituendis Achęorum exulibus, Polibius & hoc ad ſenatū retulit, vt reſtitutis apud ſuos priſtini honores ac magiſtratus redderentur. Hic Cato rogatus ſententiā dixit, Polybius idem facere videt quod fecit Vlyſſes, ꝗ Cyclopis ſpeculam repetere voluit quo pileū & cingulū quæ illic per obliuionem reliquerat, reciperet. Signi ficans abūde multū eſſe, qđ exulibus datus eſſet in

patriam reditus, eſſetq́; periculum ne dum priſtinos honores repetunt, etiam à reditu excludantur.

Aiebat ſtultos prudentibus plus adferre vtilitatis, q̃ prudentes ſtultis. Prudentes enim dum facile vident errata ſtultorum, eaq; vitant, fieri cautiores, at ſtultos non item quæ à prudentibus recte fiunt, quia non vident, poſſe imitari. 39 Noua ſententia

Videns quendam vehemẽter obeſum, mirabatur cui vſui tale corpus eſſe poſſet reipublicę, cuius inter guttur & inguen omnia venter occuparet. 40 Obeſus

Lurconi cuidam ambienti inter Catonis familiares recipi, negauit, dicens ſe cum eo nõ poſſe viuere, qui plus ſaperet palato quàm corde. 41 Palato ſapere

Amantis animum dicebat in alieno corpore viuere, quod hodie quoque celebratur, animam illic potius eſſe vbi amat, quàm vbi animat. 42 Amor

Tria per omnem vitam accidiſſe dixit, quorũ pœnituiſſet, primum, ſi quid arcani fœminæ crediſſet, ſecundum, ſi quopiam nauigio vectus eſſet quò pedeſtri itinere peruenire licuiſſet, tertium, ſi quis dies ipſi per negligentiam abſq; fructu effluxiſſet. 43 Pœnitẽda

Ad tribunum plebis qui veneficii infamia laborabat, iniquam ferentem legem. Adoleſcens, inquit, nõ ſcio vtrum haurire quod temperas, an approbare quod ſcribis deterius ſit. Sentiens & legem quam parabat, exitioſam eſſe reipublicæ. 44 Salſe

A quodam multis nominibus infami vexatus, Impar, mihi, inquit, tecum certamen eſt. Nam vt tibi & male audire & maledicere facillimũ ac prõptiſſimũ eſt, ita mihi maledicere inſuaue, male audire inſolitũ. 45 Maledicentia

Apud Athenienſes quum quæcunq; Cato breuiſſimo ſermone expedierat, ea vix longo verborum ambitu redderet interpres, dictum eſt, Gręcis orationem è labiis, Romanis ex corde proficiſci. 46

47 Adoleſcens quidam patris vita defuncti inimicũ, Pietas in patrem mox in ius vocauit vltusq; eſt, Quem Cato obuium comiter amplexus. Sic oportet, inquit, non agnis hędisue, ſed ę malorum lachrymis ac damnationibus parentum exequias celebrare.

48 Quum quidam Catoni dixiſſet, Eamus deambulatum, & adoleſcens quidã interpellaſſet, dicẽs. Quid opus erat, de? Imo, inquit Cato, quid opus erat te? Curare friuola Vna literula mutata, ſignificauit ipſum potius eſſe ſuperuacaneum in vita, quàm de, in verbo.

49 Cato percuſſus ab eo qui arcam ferebat, quum baiulus diceret, caue, rogauit num quid aliud ferret pręter arcam. Nam quod ad arcam attinebat, ſerum erat dicere caue. Simulauit itaq; ſe moneri de alio quopiã onere, q̃ de arca, vnde cauendum eſſet. Simile eſt quod de Diogene trabe icto retulimus. Admonitio ſera

50 Cato ſenior quibuſdam efferentibus hominem inconſulte audacem, & in rebus bellicis ſtrẽnuum, ait plurimum referre, vtrum quis virtutem magno æſtimet, an vitam non magni faciat. Sentiens non eos ſtatim eſſe fortes, qui quouis modo vitam cõtemnũt, ſed qui tanti faciunt virtutem, vt huius gratia vitam alioqui charam negligant. Nam ſemet in vitę diſcrimen coniicere, aut infelicium eſt, & quos vitę iam tedet, aut immanium & beluis ſimilium. Fortitudo vera

51 Cato in Albidium qui luxu facultates prodegerat deniq; & ædes deuorarat, nouiſſime conſequutum incendium, quod reliquum erat abſumpſit, ita iocatus eſt, vt diceret eum fecisse proteruiam. Id erat priſcum ſacrificii genus, in quo ſi quid ſuperfuiſſet, ſeruari religio erat, ſed igni cremabatur. profuſio

52 Catulus cenſor, Catonẽ ſibi arctiſſima iunctũ neceſſitudine rogauit, vt quendã ipſius iudicio obnoxium, erat enim quęſtor, miſſum faceret. Ille hunc in Seuere

modum reſpondit, Turpe eſt nos qui iuuentuti recte inſtituendæ autores eſſe debemus, à lictoribus irrideri noſtris. Negauit aſperius, quod iniuſte petebatur.

De ſpe ſic prædicaſſe narratur autore Plutarcho, quod quæ magna eſſent puſilla faceret, quæ puſilla, prorſus nulla. Sentiens, opinor, de periculis. Victoriç ſpes extenuat omnia quæ ſolent a bello deterrere. 53 Spes fal lax

Cõmemorantur eiuſdem quædam velut oracula de re ruſtica. Dicebat fortiſſimos viros ac ſtrennuiſſimos milites, ex agricolis gigni, minimeq́; male cogitantes. Prædiũ ne cupide emas. In re ruſtica operæ parcas, in agro emendo minime. Quod male emptũ eſt, ſemper pœnitet. Agrum paraturos ante omnia intueri oportet aquarum vim & vicinũ. Æſtimare oportet quomodo niteant contermina. Malus eſt ager cũ quo dominus luctatur. De bono domino melius emitur fundus. Agro vt homini quamuis ſit quęſtuoſus, ſi idem ſumptuoſus ſit, non multum ſupereſſe. Idem interrogatus quis eſſet certiſſimus quæſtus, reſpõdit, Si bene paſcat, quis proximus, ſi mediocriter paſcat. Quid tertium, ſi bene veſtiat, quid quartum, reſpondit arare. Cuidam autem ſubiicienti, quid fœnerare, quid inquit hominẽ occidere? Dixit agricolam oportere vendacem eſſe non emacem. Fundum in adoleſcentia ſine contatione conſerendum, nõ niſi cõſito agro ædificandum, ac tum quoq; contanter, optimũ eſſe aliena inſania frui. Eum qui bene habitet, ſępius ventitare in agrum, frontemq́; domini plus prodeſſe quàm occipitium. Hunc agri modum ſeruandum, vt neq; fundus villam quærat, neq; villa fundũ. Satius eſſe minus ſerere, & minus arare. Latifundia perdidere Italiã. Villicũ quàm proximũ domino cordi eſſe debere, & tamẽ ſibi metipſi nõ videri. Coli rura erga ſtulis peſſimũ eſſe, vt quicquid agitur à deſperatis. 54

55 Nihil minus expedire,quàm agrum optime colere.

Patiēter Quū Catoni cauſam in foro agenti,Lentulus attractā pingui ſaliua in mediā frontem, quantū poterat expuiſſet,abſterſit Cato faciem, ac dixit. Affirmabo omnibus Lentule falli eos qui te negant os habere. Os habere negantur quos nihil pudet, id quum eo facto maxime declaraſſet Lentulus tamen Cato ludens profitetur illi eſſe os,non quod erubeſceret,ſed quod ore multam purulentiam eiacularetur.

56 Superſtitio irriſa Quidam mane ſurgēs repperit caligas à ſoricibus arroſas,hoc oſtento turbatus,conſuluit Catonē,quid mali portenderetur.Ille vero.Non eſt,inquit,oſtentū quod ſorices arroſerunt caligas,ſed ſi caligæ arroſiſſent ſorices,id demum fuiſſet oſtentum.

CATO VTICENSIS

1 Taciturnitas Quum Catoni qui poſt dictus eſt Vticenſis,etiamnum puero vitio daretur taciturnitas.Nec enim cum pueris exercebatur,nec à quoquam audiri volebat, ait.Carpant taciturnitatem modo vitam probent.Et addidit,Tum demum abrumpam hoc meum ſilentium,quū ea loqui potero,quæ ſunt indigna ſilētio.

2 Iuſte Quū partes in cōuiuiis ſortirentur,nec illi fauiſſet ſors,amicis hortantibus vt primus omnium caperet, οὐ καλῶς,inquit,ἔχει ἀκούσης ἀφροδίτης,id eſt,nō decet inuita Venere.Tā natura iuſtus erat,vt pter ſortē amicorū fauore noluerit vti.Veneris iact’ fęlix erat i talis

Cōſul ridiculus Quum M. Tullius Murenam defendens,multa ſalſe diceret in paradoxa Stoicorum,ridentibus cęteris tandem & Cato exhilaratus,proximis dixit,Dii boni quàm ridiculum habemus conſulem.Stoicorum philoſophiam Cato præcipue ſequebatur, puer nactus huius ſectę præceptorem.

4 Leniter Quū in ſenatu de Catilinę cōiuratione tractaret, redditę ſunt Cęſari literæ.Id vbi ſenſit Cato, ſuſpi-

cans à coniuratis venire, clamare cœpit, vt palàm recitarentur. Id ne fieret, Cæſar Catoni literas tradidit. Erant autem ab Seruilia Catonis ſorore, amatoriæ parumq; pudicæ. Eas vbi legit Cato reiecit in Cæſarem dicens. Accipe ebrie. Nec aliud loquutus rediit ad ſermonem intermiſſum.

Hortenſius à Catone petiit, vt Portiam filiam ſuā 5 Bibulo nuptam ſibi traderet in matrimoniū, pollicēs Prolis ſe marito redditurū ſimul atq; ex ea prolē ſuſcepiſſet amor. Id quum multis rationibus illi perſuaſiſſet, Cato reſpondit, ſe quod ad ipſum attineret libenter gratificaturum amico, verum hoc non audere à Bibulo petere. Tum Hortenſius, nudans animum ſuum, petiit Martiam ipſius Catonis vxorem. Iam enim ſibi Cato ademerat mariti prætextum. Aſſenſus eſt Cato, vt id fieret volente patre coniugis. Ipſoq; Catone præſente facta ſunt ſponſalia.

In forum veniens cum Thermo conſpicatus Ca- 6 ſtoris templum armatis occupatum, omneſq; fori adi- Autori- tus à gladiatoribus obſideri, ipſumq; Metellum vna tas cum Cæſare, O timidum, inquit, hominem, qui aduerſus vnum tantam armauit multitudinem.

Pompeius quo ſuam factionem redderet firmiorē 7 per Munatium petiit, vt Cato neptium duarū alterā Factio ſibi, alteram filio ſuo daret, Cato iuſſit reuerſum Mu- vitato natium Pompeio renunciare, ſe quidem per mulieres capi non poſſe, beneuolentiam tamen illius ſibi gratam eſſe, amicitiam etiā, quę quauis affinitate firmior eſſet, polliceri, ſi quę reipub. conducerent ſequeretur. Cæterum aduerſus rempub. nunquam daturum obſides. Neptes in matrimonium datas, obſidum nomine ſignans. Sunt qui narrent non Neptes, ſed filias in matrimonium à Pompeio petitas.

Munatio querenti, quod in Cypro Catonē adire 8

Nimia familiaritas cupiens, parum ciuiliter repulſus eſſet, quũ nihil eſſet negocii, ſed intus cum Canidio fabularetur, ſic ſe purgauit, vt diceret ſe vereri, ne iuxta Theophraſti ſententiã nimia amicitia cauſam aliquando daret odio.

9 Libere Laudatus à ſenatu, quod populi tumultũ oratione ſua prorſus ſedaſſet, at ego, inqt, vos P. C. nequaquã laudo, qui me prætorẽ in tanto periculo deſeruiſtis.

10 Graue dãnari à probis Cato ipſo die comitiorum quendã è ſponſoribus damnauit, ac pecuniam illi traditam in alium tranſtulit. At populus admiratus Catonis iuſtitiam, damnato pœnam remiſit, dicẽs ſatis dediſſe pœnarũ, quod à Catone damnatus eſſet.

11 Ciuiliter Multis P. Sulpitii ingratitudinẽ incuſantibus, quod Catoni de ſe optime merito oppoſuiſſet cõpetitorẽ, Cato ſic excuſauit, dicens minime mirandũ, ſi quod quis maximũ bonũ duceret, id alteri nollet ꝓcedere.

12 Prouidẽtia Quum Cæſar Ariminũ occupaſſet, & ad Pompeiũ ſumma rerum in vrbe tranſlata eſſet, Cato dixit. Si mihi iſta prædicenti credidiſſetis P. C. nec vnum nunc timeremus, nec ab vno ſpes noſtræ penderet.

13 Dei cõſilia arcãna Quum Pompeio res infeliciter cederent, & ad Cæſarem inclinaret victoria, Cato dicebat in rebus diuinis multum eſſe caliginis quod Pompeio præter ius agenti fuiſſent omnia proſpera, cauſam reipublicæ tuenti nihil ſuccederet.

14 Aioſe Quum deploratis rebus amici hortarentur Catonem, vt ad Cæſaris clementiam confugeret, reſpõdit victorum eſſe, & eorum qui deliquiſſent ſupplicare, Catonem nec victum nec captum eſſe, qui ſe per omnem vitam inuictum præſtitiſſet, ac Cæſarem honeſtate iuſtitiaq; longe ſuperaſſet, Cæſarem potius victum captumq; eſſe, qui bellum quod diu negaſſet ſe moliri aduerſus patriam, nunc id egiſſe conuictus eſſet. Proinde pro ſe Cæſarem orarent, qui vellent,

pro Catonem neminem orare debere.

Quum M.Octauius duas habens legiones haud 15
procul ab Vtica, à Catone poſtularet, vt inter ipſos ambitio
de imperio ſtatueretur, Cato legatis nihil reſpondit,
verum ad amicos cõuerſus, Quis iam miretur, inquit
rem male geſtam eſſe, quum in ipſa morte in noſtris
videatis dominandi cupiditatem? Significans ambi
tione ducum bellum infeliciter ceſſiſſe.

Quũ in ſenatu pro victoria quã Cæſar ex Vſipetis 16
Tencterisq́; Germanis retulerat, de ſupplicatiõe de- Libere
cernenda ageretur, ſententiam dixit, Cæſarem hoſti-
bus eſſe dedendum, quo Romana ciuitas à perfidia
expiaret, deinde execrationes in autorem verterent.

Rurſus quum in ſenatu Pompeio cui parum alio- 17
qui fauebat decerneret imperium, dixit talium viro- Pruden
rum eſſe, ingẽtia reipub. inferre mala, eademq́; depel ter
lere, tempori conſilium accommodans.

SCIPIO MINOR

Scipionẽ minorem narrant annis quinquaginta 1
quatuor quibus vixit, nihil emiſſe, nihil uendidiſſe, Frugali-
nihil ędificaſſe, Libras aũt argẽti trigita treis, auri du tas
as in ampla domo reliqſſe, idq́; quũ potitus eſſet Car
thagine militesq́; ditaſſet, plus cæteris ducib' oĩbus.

Polybii ſequens præcepta, dabat operam ne quan 2
do è foro rediret domum, priuſq̃ ſibi quocunq; mo- Amicij
do quempiam eorum in quos incidiſſet familiarem
& amicum reddidiſſet, ſentiens nullam eſſe homini
poſſeſſionem meliorem.

Iuuenis etiam num tantam habebat opinionem 3
fortitudinis & prudẽtiæ, vt Cato ſenior interrogatus Catonis
de his qui apud Carthaginem militarent, in quibus teſtimo-
erat & Scipio, Homerico verſu reſponderit, nium
Ille ſapit ſolus, alii volitant velut vmbræ.

Quum Romam veniſſet, reuocatus eſt ab exercitu, 4

Scipio:nam mihi ſtudio fuit,non vt noſſem multos,ſed ne cuiquam eſſem ignotus. Nomenclatorũ laus eſt, q̃ plurimos noſſe, ad egregii ducis eſt ob egregia in rempub. merita,nulli ciuium ignotum eſſe,ius ſitq́; ciues quum bellum eſſet cum celtiberis, à quibus ambo fuerant in bellum miſſi, vel legatos, vel tribunos militum teſtes ac iudices vtriuſq; virtutis ſtatuerent,qui ei bello interfuiſſent.

Cenſor creatus adoleſcenti cuidam equum ademit, quod eo tempore quo Carthago oppugnabatur ſplendide cœnatus libum in vrbis ſimilitudinem figuratum, cui Carthagini nomen indiderat: conuiuiis diripiendum propoſuiſſet. Iuuene vero cauſam ſciſcitante,cur equo priuatus eſſet, quoniã, inquit Scipio,me prior Carthaginem diripuiſti. 9 Gloria

C. Licinium prætereuntem quũ vidiſſet, hũc inquit,virum ſcio peieraſſe verum quoniã nullus illũ defert, non poſſum ſimul & accuſator eſſe & iudex. Sit hoc in cenſore moderationis & iuſtitiæ exẽplũ. 10 Iudex non accuſat

Quum iam tertium à ſenatu fuiſſet emiſſus: quo vt tradit Clitomachus, Vrbesatq; homines cernat, bene legibus actas.

Vtq; gẽtium,ciuitatum,ac regum inſpector eſſet, poſteaq̃ peruenit Alexandriam,nauiq́; egreſſus,capite pallio tectus incederet: Alexandrini vndiq; accurrentes flagitabant vt caput nudaret,facienq́; id deſiderantibus oſtenderet.Quum ſe nudaſſet, clamore,& plauſu teſtati ſunt gaudium ſuũ,quũq; rex Alexandriæ vix interim ob delitias ac molliciẽ corporis æquaret Romanos incedentes, Scipio voce ſubmiſſa Panætio inſuſurrauit in aurem. Iã inquit, Alexandrini nonnihil ex noſtra peregrinatione fructus ceperunt,quibus per nos contigit, videre regẽ ambulantem. Nam Athenæus ex autoritate Poſido 11 Rex ſegnis

nii ſcribit Ptolemæum, perquam obeſo corpore, nunquam antea pedibus ambulaſſe.

12 Frugalitas — Erat illi peregrinationis comes vnus amicus Panætius philoſophus, famuli quinq́ʒ, quorum vno peregre defuncto, quoniã alium nolebat emere, è Roma accerſiit, qui defuncti locum impleret.

13 Pecunia côtêptá — Quum Numantini viderẽtur inexpugnabiles, vt qui multos Romanorum duces ſuperaſſent, populus Scipionem iterum conſulẽ fecit, ad ſuſcipiendũ hoc bellum. Cæterum quũ multi geſtirent exire in militiam idq́; ſenatus fieri vetuiſſet, quaſi Italia futura eſſet deſerta, ac ne pecunias quidem ex ærario ſumere paſſus eſt, ſed vectigales prouentus quorũ tẽpus nondum exceſſerat asſignauit. At Scipio pecuniis qdem ſeſe negauit egere, ſuas enim & amicorũ ſatis futuras. De militibus negatis queſtus eſt, bellũ enim eſſe difficile. Quod ſi priores, inqt, ob hoſtiũ fortitudinem toties victi fuerunt, difficile bellum eſt quia cum talibus pugnandum erit: Sin ob ciuiũ noſtrorum ignauiam, æque difficile eſt, quia taliũ opera in bello ſumus vſuri.

14 Diſciplina militaris — Poſteaq̃ venit in caſtra, multáq́; illic licentiã laſciuiem, ſuperſtitionem ac luxum offendiſſet, diuinos ac ſacrificos cũ lenonibus protinus eiecit. Quin & vaſa oĩa iusſit amoliri, excepta olla, veru eſt poculo fictili. Ex argenteis, poculũ librarum non amplius duarum permiſit ſi quis habere vellet: balneis vti vetuit. Qui vngerentur iusſit vt ipſi ſeſe fricarent. Iumentis enim quia manibus carent opus eſſe alio à quo fricentur. Edixit vt milites ſtantes prãderent opſonium non igni coactũ, cœnarent aũt diſcumbentes, pànem aut pultem ſolam, & carneis aſſas ſiue elixas. Ipſe vero ſago circuntectus obambulabat per exercitum, dicẽs ſe lugere exercitus dedecora.

15 *Luxus damnatus* Quum Mēmii cuiuſdam tribuni militum iumēta intercepiſſet, vaſculis lapideis refrigerando vino paratis, ac poculis Thericleis, hoc eſt opoſe factis onuſta, Mihi quidem, inquit, ac patriæ dies triginta, tibi ipſi vero per omnē vitam, quū talis ſis teipſum inutilem reddidiſti. Significans bellum quod pro patria gerebatur menſem fortaſſe duraturum. Parum autem eſſe quod tum militem præſtaret inutilē, ſed multo grauius, quod ſi pergeret eſſe talibus moribus perpetuo ciuis inutilis eſſet futurus.

16 *Spes in clypeo* Alteri cuidā ſcutum pulchre ornatū oſtentanti, Scutum qdem, inqt, o iuuenis bellū eſt, at decet virum Romanū in dextra potiusq̄ lęua ſpem collocare. Clypeus enim ſiniſtra geritur gladius dextra.

17 *Valli fiducia* Cuidam vallū geſtanti, q ſe dicebat onere, vehementer premi, nihil mirum, inqt, quando iſti ligno magis q̄ gladio fidis. Significans ideo vallum plus habere ponderis, quia plus apud illū valeret. Quod ſi gladiis fiderent milites nihil eſſet opus vallis.

18 *Vicere ſine cęde* Quū videret hoſtes deſpondere animum, aiebat ſeſe vt tuto veniret mora temporis emiſſe, addens bonum ducem perinde vt medicū, non niſi in extrema curatione ferrū adhibere, Nihilominus p occaſionē adortꝰ Numātinos, terga illos dare cōpulit.

19 *Dux oīa facit* Quum ſeniores Numantini victis ſuis ignauiam exprobrarent, q nunc eos fugiſſent, quos toties in fugam verterant, Numantinus quidam reſpondiſſe fertur. Nunc quidem oues eędem ſunt, ſed alius paſtor, Significans Scipionem ducē eſſe cauſam mutatæ fortunæ bellicę, licet iidem eſſent milites.

20 *Libere* Numantia capta, quū iterum triumphaſſet, Scipio incidit illi controuerſiā cum Gaio Gracchō, tū pro ſenatu, tum pro belli ſociis. Id moleſte ferens pplus tumultuabat̃, Scipio vero ꝯſcēſo ſuggeſto, Me, inqt,

nec caſtrorũ vociferatio vnq̃ terruit: nec tumultus hominũ terrebit: q̃bus Italiã ſcio non matrem eſſe, ſed nouercam, Significans eos q publicis patrię cõmodis obſtreperent, nõ eſſe vere Italos, ſed alienigenas. Valerius refert illũ dixiſſe, nunq̃ eos metuã ſolutos, quos huc alligatos adduxi. Denotãs eos ad ductos fuiſſe captiuos q in victorem ferocitent.

21 Iis vero q Graccho aderant vociferantibus occidendũ eſſe tyrannum. Merito, inq̃t Scipio, q patriã oppugnant, me prius volunt ẽ medio ſublatũ. Neq; enim Romam poſſe cadere ſtãte Scipione, neq; Scipione viuere, collapſa Roma. In hoc catalogo multa admixta ſunt, quæ non ſunt apophthegmata,

22 Moderate Scipio Africanus conſulatũ appetebat, verũ vbi ſenſit Pompeium amicũ aliis fauere cãdidatis: ipſe à petitione deſtitit, dicens eum conſulatum ſibi nõ tam gloriæ futurum ſi adipiſceret, q̃ moleſtũ & inauſpicatum, ſi refragante Pompeio conſequeretur. Maluit conſulatum cedere, q̃ amicum perdere.

23 Quum in Africa Pompeii partes ſequutus res parum proſpere geſſiſſet, & Hiſpaniam petens intellexiſſet nauim qua vehebatur ad hoſtibus captã, gladio præcordia ſua tranſuerberauit. Deinde Cęſarianis militibus querẽtibus vbi eſt Imperator. Imperator, inq̃t, bene habet. Suprema vox moriẽtis declarauit animum meliore fortuna dignum.

CAECILIVS METELLVS

1 Argute Cæcilius Metellus, quũ loco munito cogitaret admouere exercitum, ac centurio dixiſſet ipſi: Si decem modo hominum iacturam facere velis, capies locum, interrogauit eum num ipſe de numero decem vnus eſſe vellet. Hoc & alteri tribuitur.

2 Silentiũ Tribuo militũ cuidã ẽ iunioribus, pcontanti Metellum q̃d eſſet facturus, Si eius rei, inq̃t, ſcirem mih.

tunicam eſſe conſciam, exutã in ignẽ coniecissem. ducis

Quũ Scipioni viuenti fuiſſet inimicus, mortẽ tamen illius grauiter tulit, iusſitq; filios vt ſubeuntes pheretrũ funus Scipiõis efferrent, addens ſe Romanæ ciuitatis noĩe gratiã habere diis, ꝙ Scipio apud alios non eſſet natus. Sentiens Romã non futuram fuiſſe incolumen, ſi talem ducẽ habuiſſent hoſtes. 3 ſimultas à rogo deponẽda

Simultatem oportet morte finiri, amicitiã non itẽ.

C. MARIVS

C. Marius obſcuro genere natus, facinorũ militarium cõmendatione ad remp. accesſit. Ac primum maiorẽ petiit ædilitatẽ. Vbi ſenſit ea ſpe fruſtrati ſeſe, eodem die minorẽ ambiit, & ac fruſtratus, haud tñ deſperauit, ſe Romæ ciuitatis primatẽ fore, docens quantũ in rebus humanis valeat improbitas. 4 Improba cura

Quum in vtroq; crure varices haberet, nullis vinculis alligatus, prçbuit ſeſe medico ſecãdum, ac nec ſuſpiro emiſſo, nec adductis ſuperciliis, chirurgi curationem pertulit. Cæterũ quũ medicus ad alterum crus tranſiret ſecandum, vetuit dicens, curationem non eſſe tanto dignam cruciatu. 5 Curatio morbo grauior

Luſius Mario ex ſorore nepos, quum Marius iterũ conſul eſſet, vim admouit militi cuidam adoleſcenti, nomine Trebonio. At is Luſium interfecit. Id factũ multis incuſantibus, non inficiatus eſt adoleſcẽs ſe ducem ſuum interfeciſſe, ſed cauſam addidit ac probauit. Marius itaq; quum iusſiſſet adferri coronam, pro facinore in bello præcare geſto dari ſolitã, Trebonio impoſuit, graui exemplo monens cæteros, ne ſimili modo tentarent adoleſcentium pudicitiam, quando non ſolum abſoluit, verumetiam coronauit eum, qui & imperatoris cognatum, & ducẽ ſuum ferro necaſſet. 6 Seuere & pudice

Quum caſtrametatus eſſet aduerſus Teutonas 7

Sitis in loco qui minimum habebat aquæ, militibus dicentibus ſe ſitire, oſtendit illis flumen proxime hoſtium vallum labens, illinc, inquit vobis potus ſanguine venalis eſt. At illi iuſſerunt, vt ſe quo vellet duceret, donec liquidum haberent ſanguinem nec totus adhuc præ ſiti diriguiſſet.

8 Mille Camerinos q ſe i bello aduerſus Cimbros ſtrenuos viros præſtitiſſent, honore Romanis æquauit, idq; pręter omne ius. At eos vero q factum hoc reprehendebat, reſpōdit ſe ob armorum ſtrepitum legum vocem exaudire non potuiſſe.

Arma non audiunt leges

9 In bello ciuili quū foſſa cinctus obſideret ab hoſtibus, cōtinuit ſeſe, tēpus expectans oportunū. Popedio aūt Siloni dicenti. Si magnus es Imperator o Mari, deſcende in cōflictū Imo tu, inqt, ſi magnus es Imperator, coge me nolentē ad certamē venire.

Retortū

CATVLVS LVCTATIVS

10 Catulo Luctatio in bello Cimbrico iuxta flumen Atheſim exercitum habente, quum Romani viderent barbaros tranſire conantes, retroceſſerunt, quādoquidem illorum impetum ſuſtinere non poterāt ipſe celeriter ſeſe ad fugientium primos contulit, vt non hoſtes fugere, ſed ducem ſequi videretur. Hoc ſtratagema eſt, non apophthegma.

Callide

C. POPILIVS.

11 C. Popilius miſſus erat ad Antiochum regē epiſtolam ferens à ſenatu, qua iubebatur exercitum ex Ægypto abduceret, nec Ptolemæi filios orphanos regno ſpoliaret. Quum vero rex illum per medium exercitum ad ſe accedentem procul humaniter ſalutaſſet, nō reſalutato rege literas reddidit, Quibus lectis quum Antiochus diceret ſe conſultaturū, daturumq; reſponſum, Popilius virga quam tenebat ducta linea cinxit regem, dicens. Hic igitur ſtans cō

Animoſe

ſulta & reſponde. Omnibus viri ſpiritum admirantibus, poſteaquam Antiochus ſpopondiſſet ſe factu rum quæ Romanis viderentur, ita demum ſalutauit illum & amplexus eſt Popilius.

LVCVLLVS

11 Lucullus quum in Armenia cum decem milibus armatorum : & mille equitibus aduerſus Tigranē tenderet, centum quinquaginta hominum milia ha bentem in exercitu, pridie nonas Octobres, quo die prius Scipionis copiæ deletæ fuerant, quodam admonente, quod Romani diem illum vt nefaſtum & inauſpicatū metuerent, Ergo, inqt, hodie alacriter pugnemus vt hunc quoq; diē ex nefaſto funeſtoq; Romanis hilarem & auſpicatū reddamus. Supet‑ ſtitionis ɔtēptus

13 At quū Romani cataphractos præcipue formidarent, bono aīo illos eſſe iuſſit, plus enim negocii futurū in ſpoliandis illis q̄ in vincendis. Significans plenam armaturam nihil profuturā hoſti in pugna quū eſſet ignauus, ſed victori profuturam ad prædā. Fortiter Quūq; primus in collem aſcendiſſet, ſpeculatus hoſtium tumultus exclamauit, vicimus cōmilitones ſimulq; impetu facto in hoſtes, quū nemo irruētis impetū ſuſtineret: quinq; tantum Romano q cecide rant, amiſit, hoſtium vero centū milia trucidauit.

14 Lucullus Imperator ad direptionem incitātibus dixit ſe malle vnum militem Romanum ex hoſtiū manibus eripere, quam vniuerſas hoſtium fortunas ſibi vindicare. Cura militis

15 Archelao qui iterum à Mithridate defecerat, aſſeueranti, ſi in Ponto Lucullus conſpiceretur fore vt omnia ſubderenť imperio Romano reſpondit Lucullus, Non cedo Archelae venatoribus audacia, vt relictis feris ad vacua illorum luſtra progrediar. Iā enim Mithridates Pontum reliquerat. Animoſe

16 Hoſtis pudendus — Romani quũ in pugna cum Tigrane, hoſtium peditum centum milia trucidaſſent, paucis equitũ fuga ſeruatis. quum ex ipſis non amplius centum eſſent vulnerati, interfecti quinq; dicebant ſeſe erubeſcere, quod in tam vilia mancipia ſtrinxiſſent ferrũ.

17 Splendide — Quũ œconomus Lucullo cœnam modeſtam appararet, accerſitum obiurgauit, illo dicente, non putabam ſumptuoſo apparatu opus eſſe, quum ſolus eſſes cœnaturus, Quid ait, inqt Lucullus, an ignorãbas apud Lucullum hodie cœnaturũ Lucullum?

18 Splendide — Quum Græcos quoſdam per dies aliquot magnifice tractaſſet, atq; illi dicerent, ſe mirari, quod tantum impendiorum ſua cauſa faceret, Nõnihil o hoſpites, veſtra cauſa, ſed maxima pars Luculli gratia.

SYLLA

19 felicitas — Sylla cognomento Felix, inter felicitates ſuas, duas prçcipuas ducebat, alterum quod Pium Metellũ haberet amicum, alterum quod vrbem Athenarum non ſubuertiſſet.

20 Oſtentũ commode interpretatũ — Quũ Sylla defectus neceſſariis cogeret etiã diis dicata tangere, Caphim amicũ Delphos miſerat, vt pecunias ac donaria ad ſe perferret. Quibuſdã vero dicentibus intra templũ auditũ citharæ ſonitum qđ oſtentum interpretabant, quaſi Apollo citharœdus indignaret: Caphis audita prçſcripſit Syllç, cui facete reſcripſit Sylla, Quin tu Caphi potius interpretaris iſtud eſſe ſignũ gaudẽtis & exulantis dei q̃ indignantis. Itaq; perinde vt deo hilaritet tribuente, tu quoq; bono animo pecunias accipe.

1 Fiducia ſui — Quũ ad ſociale bellum magnis cũ copiis miſſus eẽt circa Limernã, è vaſto terre hiatu magnus ignis emicuit, cuius flãma ad cœlũ perueniens conſtitit. id vates ĩterpretati ſunt, qđ vir bonus aſpectu eximius & admirandus, principatũ adeptus p̄ſentibus

turbis ciuitatē liberaturus eſſet. Hoc audito Sylla, Ille, inquit, ego ſum. Nā illi erat peculiare comā habere auream, igniq́; concolorem, nec ſe ait ſuæ virtutis pudere, qui res tam multas tamq́; prçclaras geſſiſſet.

Quum milites in bello ſociali Albinum virū prætorium fuſtibus mactaſſent, Sylla tam atrox facinus impunitum reliquit, dicens ſe illi poſthac promptioribus vſurum in prœliis, dum peccatum fortiter gerē do rem ſtudebunt penſare. 22 Scelerosis vti

Quum Athenienſes ad Syllam duos treſue miſiſſent, de pace tractaturos, atq; illi nihil adferrēt, quod ad incolumitatē ciuitatis faceret, ſed Theſeum, Eumolpum, & res aduerſus Medos geſtas verbis inanibus iactarent Abite, inquit, o beati, iſtasq́; orationes vobiſcū referte, non enim diſcendi cupidus huc miſſus ſum à populo Romano, ſed vt rebelles ſubuertā. 23 Militari tet

Apud Orchomenum quum milites longius euagarentur, ordinibusq; perturbatis fugam caperent, Sylla ex equo deſiliens, arrepto vexillo in hoſtem conuolat, ita vociferans, Mihi quidem, o Romani milites hic pulcrum eſt mori, vos interrogati quo loco ducē veſtrum amiſeritis, memineritis dicere apud Orchomenum. Hac voce ſuos reuocauit. 24 Animoſe

Quum Mithridates Syllç proceſſiſſet obuiam, dextramq́; porrexiſſet, Sylla non reſalutauit, ſed percōtatus eſt, num à bello deſiſteret, his conditionibus, quas cū Archelao pactus eſſet. Obticeſcente Mithridate, Quibus pace opus eſt, inquit Sylla, eos priores loqui conuenit. Victori ſilere ſatis eſt. Rurſus quum Mithridates variis coloribus excuſaret quæ geſta fuerant, Olim, inquit, audiui, nunc experior te ſingulari eloquentia prçditum, qui tam nefariis factis colorem inuenire potueris. 25 Victor ferox

Lucius Sylla cognomento Felix, quum cogitatet 26

prouidē de occidendo C. Cęſare, amicis ne id faceret dehortantibus, indignum enim eſſe talem necare puerum, Deſipitis, inquit, ſi in hoc puero non videtis multos ineſſe Marios. Deprehendit in eo excelſam indolem nullis honoribus ſatiandam, vt qui vix dum pubeſcens ſacerdotium ambierit. Idem populum Romanum ſubinde monere ſolet, cauerent puerum male præcinctum.

(Margin: prouidētia)

M. ANTONIVS

1 M. Antonius filium habebat ex Fuluia. Is puer Philotæ dederat ingentem vaſorum vim, quæ quum ille recuſaret accipere, metuens ne pater tantam filii liberalitatem non probaret. Quid times, inquit puer, accipere? An neſcis eum qui dat filiū eſſe Antonii?

(Margin: Filius patris ſimilis)

2 Ipſe Antonius quum eſſet prodigioſe profuſus, dicere ſolet, Amplitudinem imperii Romani non per ea quæ acciperet, ſed per ea quę daret illuſtrari. Ea vox excelſi animi videri poterat, niſi ab Antonio fuiſſet profecta.

(Margin: Liberalitas)

3 Geminius in Gręciam profectus ad Antoniū, quoniā ſuſpectus erat Cleopatræ, quod eo veniſſet Octauiæ cauſam acturus, diu repulſus ac variis modis deluſus, tandem in conuiuio iuſſus cauſam aduentus dicere, ita reſpōdit, Cętera, inquit, Antoni ſobrię ſunt orationis nec huius temporis, verum illud vnum & ſobrius & ebrius ſcio, bene ſucceſſura omnia ſi Cleopatra remittatur in Aegyptum. Moxq́; Romam ſe recepit, metuens ſibi ab Antonio. Nā Cleopatra in conuiuio gratias egit, quod rē aperte dixiſſet, nulla vſus circuitione. At ſic agere gratias erat minari malum. Sciebat Geminius quàm eſſet illis inuiſa veritas.

(Margin: Libere)

4 Quum Antonius appararet claſſe cum Cæſare cōfligere, quidā tribunus militū vir fortis & armis exercitatus, Antonio prætereunti corpus ſuum multis ci-

(Margin: In terrestri pręſ-)

catricibus inſignitũ oſtẽdit,dicẽs,o imperator, quur his vulneribus aut huic gladio parum fidis,in lignis fragilibus ſpem reponis,Sine Phœnices & Aegyptii claſſe pugnent,nobis Romanis terram da,in qua cõ ſueuimus vel hoſtem vincere,vel mortem oppetere.

5 Cleopatra metuens Antonii ſæuiciã confugit in monumentũ demiſſis cataractis,miſitq; qui dicerent illam ſpontanea morte periſſe. Id credens Antonius & ipſe ſibi parans adferre vim,dixit,o Cleopatra nõ doleo quod te caream, nam mox vnà futuri ſumus, ſed quod ego tãtus imperator fortitudine victus ſum à fœmina. Victum ſe putabat,quod illa prior ſpontaneæ mortis gloriam occupaſſet. Mors ſpõtanea

6 Quũ Auguſtus eã inuiſeret,exigeretq; ab illa rationes,Seleucus vnus ẽ procuratoribus ipſius iudicauit aliquid eſſe ſubtractũ ab ipſa,illa in procuratorẽ inſiliit,& arrepto hominis crine crebris ictibus pulſauit os. Hæc quum Auguſtus ridens conatus eſſet inhibere. Illa an non,inquit,permoleſtum eſt,o Cæſar, quũ tu me digneris inuiſere,ſeruos meos heram incuſare quod nonnihil muliebrium ornamentorum ſubtraxerim,non ea quidem mihi,ſed vt Octauiæ & Liuiæ munuſcula dem. Hoc commento perſuaſit Cæſari ſe de vita cogitare,quum mori decreuiſſet. Callide

CASSIVS

1 Caſſius etiamnum puer,Fauſtum Syllæ filiũ,inter æquales de patris monarchia gloriantem non tulit, ſed colaphos impegit. Eius rei cognitionem quum Pompeius ad ſe recepiſſet, accitis ambobus pueris, Caſſius auſus eſt dicere,Eia Fauſte,aude rurſus corã hoc ea verba proferre,quibus iritatus in te fui,vt iterum tibi percellam os. Inerat Caſſio natiuum quoddam odium tyrannidis,vt iam tum appareret illi nõ defuturum animum ad interficiendum Cæſarem. Indoles in puero mira

2 Idem quũ Rhodum inſulam vi cepiſſet, & in in-greſſu ſalutaretur rex atq; dominus, Nec rex ſum, in-quit, nec dominus, ſed regis ac domini interfector.

Tyrāni-dis oſor

M. CRASSVS

1 M. Craſſus ille diues, magnam ſeruorum turbam domi alebat, quorum præcipuam agebat curam, di-ſcentibus aſtans, interdum & ipſe docens eos, dicẽs hanc oportere præcipuam eſſe patrisfamilias ſolici-tudinem, quod ſint rei familiaris animata inſtrumen-ta. Idem ſenſit Ariſtoteles.

Seruorũ cura

2 Hęc vox probata eſt, ſed illa damnata, quod nega-bat quenquam pro diuite habendum, qui non poſſet priuatis facultatibus exercitum alere.

Diuitiæ ĩmodice

3 Ægre ferens Pompeio Magni cognomen delatũ, decretumq; triumphum, Romano cuipiam dicenti, Iam aderit Pompeius Magnus, quantus tandem, in-quit? Sentiens illum corpore cæteris parem, animo nihilo maiorem.

In uidia eleuat

4 Quum Pompeius & Craſſus in conſulatu collegę deceſſuri eſſent magiſtratu, Gneus Aurelius quidam ſubito in forum procurrens clamauit, ſibi viſum in ſomnis Iouem iuſſiſſe, ne prius ſe magiſtratu abdica-rent, quàm in gratiam rediſſent. Idem flagitante po-pulo Pompeius nihil motus eſt, At Craſſus ſurgens vltro collegæ dextram porrexit, dicens, nihil, o Qui-rites, me indignum facturus mihi videor, ſi prior cũ Pompeio in gratiam rediero, quem vos etiamnũ im-puberem Magnum cognominaſtis, cuiq; prius trium-phum decreuiſtis, quàm in ſenatum allectus eſſet.

Recon-ciliatio

5 In Parthos proficiſcens quum Deiotarũ extremæ iam ſenectutis, nouam vrbem condere videret, Quid eſt, inquit, o rex hoc rei, quod quum hora diei iam adſit duodecima, nouam vrbem extruere inſtitueris? Ad hæc arridens Deiotarus, Imo quid tibi in mentẽ

Senex ædifica-tor

venit imperator, vt quum haud quaquam ſis vt videtur matutinus, tamē in Parthos cum exercitu properes? Nam id temporis Craſſus ſexageſimum agebat annum. Hora quæ nobis duodecima eſt in meridie, olim erat extrema diei.

6 militaria
Quum Parthi per legatos denunciaſſent, vt ſuæ ætati conſulens à bello abſtineret, inſolenter reſpondit, in Seleucia iſtis mandatis reſponſum dabimus. Hic Agiſis legatorum vnus ſublata manu mediam palmam oſtendens, prius, inquit, in hac manu naſcentur ſetæ, quàm tibi Seleuciam conſpiciendi ſit futura poteſtas.

7 Senex bellator
Conflicturo cum Parthis exta è manibus deciderunt: hoc cæteris vt inauſpicatum oſtentum interpretantibus ac prælium diſſuadentibus hujuſmodi, inquit, incommoda multa nobis ſenectus adfert. At arma mihi nunq̃ è manibus ceciderunt.

8 Fortiter
Quum Publius Craſſi filius fortiſſime in bello & pugnaſſet & cecidiſſet, hoſtes caput iuuenis haſtæ impoſitum geſtantes proxime ad Romanos accedebant, inſultantes, rogantesq; quo genere iuuenis ille fuiſſet ortus, neq; enim fieri poſſe, vt ex patre tam ignauo & imbelli talis filius naſci poſſet. Hoc tam triſti ſpectaculo nihil commotus Craſſus, per omnes ordines concionatus eſt clamans, Meus hic priuatus dolor eſt Romani, mea hæc calamitas, meus hic peculiaris luctus, cæterum publica ciuitatis ſalus & gloria, in veſtra incolumitate veſtraq; virtute ſita eſt.

9 ingenue
Marcello ac Domitio Pompeium in ſenatu rogantibus, num proximis comitiis petiturus eſſet conſulatum, forte, inquit, petam, forte non petam. Rurſus idem percontantibus, à bonis, inquit, ciuibus petā, à malis nequaquam. Quum hæc reſponſa vt ambigua ac ſuperba multos offenderent, Craſſus idem percon

tantibus reſpondit. Si è repub. fore iudicauero, petã, ſin minus, à petendo abſtinebo.

SERTORIVS

10 Sertorius quum Pompeii milites varie diſpulſos ſuperaſſet, multis occiſis, audiſſetq́; aduentare Metellum cum aliis copiis, diremit prælíũ, reuocatisq; ſuis dixit, Ego puerum hunc niſi ſuperueniſſet anus illa, verberibus caſtigatum domum remiſiſſem. Pompeiũ pueri nomine ſignans, Metellum vetulum anus.

Vetulus dux

11 Idem ſæpe victor ad Pompeiũ Metellumq́; miſit, offerens ſe paratum redire in vrbem, ſi ſibi permitteretur, dixitq́ malle ſe Romæ ignobiliſſimum ciuem, quàm exulem omnium aliarum ciuitatum imperatorem nominari.

Patria dulcis

12 Admonere ſolet ſuos ne quid in conuiuio præter decorum vel fieret vel diceretur, prçſertim à iurgiis & obſcœnitate temperare. Nec ipſe quicquam tale ſuſtinebat vel audire vel videre.

Couiuia pudica

M. BRVTVS

1 M. Brutus rebus in ſummam deſperationẽ adductis, quum è ducibus atq; amicis paucos apud ſe haberet, ſublatis oculis in cœlum ſtellis plenum, dixit hunc verſiculum Græcum e tragœdia quapiam,

Vltio deorũ

Ζεῦ μὴ λάθοι σε, τῶν δ᾽ ὅς αἴτιος κακῶν. Id eſt.

Ne te latuerit o ſupreme Iuppiter
Horum malorum quiſquis autor extitit.

Velut imprecans Cçſari vindictam à diis. Volũnius narrat illum & alterum dixiſſe carmen, ſed negat ſe meminiſſe.

2 Quodam ex his qui aderant præcipuo, monente vt illinc fugeret Brutus, prorſus, inquit, fugiendũ, ſed manibus non pedibus. Significans morte ſpontanea vitandam Cçſarianorum tyrannídem.

Mors denata

3 Quum inter coniuratos deliberaretur, an vnà cũ

Cęſare occidendus eſſet Antonius, Brutus diſſuaſit, dicēs hoc negociū quod pro legibus ac iure ſuſcipe retur, oportere omni carere iniuria. Noluit vir optimus cędem in plureis proferri. At hæc clementia male ceſſit illis. Clemen ter

4 Vltimum prælium initurus, dehortantibus quibuſdam ne ſe tanto diſcrimini committeret, Hodie, inquit, aut recte erit, aut nihil curabo. Significans ſe aut victorem fore, aut non victurum. Mors autē adimit omnium malorum ſenſum. Aut vincere aut mori

5 Huius vxor Portia Catonis filia, poſteaquam ſenſit conſpiratum de Cæſare interficiendo ea nocte quæ præceſſit diem in quo Cæſar occiſus eſt, egreſſo cubiculum Bruto, cultellum tonſorium velut vnguium reſecandorum gratia popoſcit, eoq; quaſi forte de manibus elapſo ſeipſam grauiter vulnerauit. Mox Brutus clamore ancillarum in cubiculum reuocatus obiurgare eam cœpit, quod tonſoris pręripuiſſet officium. Hic illa clam marito. Non hoc, inquit, temere feci, nam experiri volui, ſi quod conſtitutum eſt parum ceſſerit ex ſentētia, quàm ęquo animo me ferro ſim peremptura. Fides vxoria

6 Idem dixit ſibi videri eum ætatis florem male col locaſſe qui nihil negaret. Inutilis eſt verecundia quę obſtat quo minus negemus obſequium ad inhoneſta vocanti. Pudor inutilis

APOPHTHEGMATVM VARIE MIXTORVM LIBER SEXTVS

IN HIS quæ ſequuntur clariſſime adoleſcens mirabeiis quædã dicta, nec Scythis nec Cyclopibus digna, ſed memento tũ exceptis aliquot, nõ homines, ſed mera portenta rerum ſummã tenuiſſe, ſiue quod tales militum temeritas aſciſceret, ſiue quod immodica poteſtas niſi adſit animus philoſophiæ præſidiis diligenter præmunitus, tales reddat. Quanquam & ab illis prodigioſe malis quędam dicta geſtaq; ſunt non indigna imitatione. Poſtremò turpitudinis alienę ſpecies velut in theatrum producta, deterrẽt à viciis, & ad virtutis ſtudium extimulat ingenia non omnino deplorata. Hunc igitur poſtremum librum puta eſſe menſæ ſecundę bellaria, in quibus quædam apponuntur vt tollas, quædam vt guſtes, nonnulla vt ſpectes tantũ. Malo enim te ſuauiter affectum, quàm ſaturum onuſtumq; dimittere. Quod ſi quædam apponẽtur leuia ridiculaq;, mimorum, coquorum, equiſonum, ſcurrarum ac meretricum, decet omne cõuiuium hilaritas, ſed præcipue menſas ſecundas. Quanquam & à leuiſſimis perſonis nonnunquam dicuntur, quæ nemo ſapiens contemnat. Nec ignoras olim moriones, ſaltatriculas, & ſimios ſub conuiuii finem induci ſolere. Non laboroſi adſit hilaritas, modo abſit omnis obſcœnitas. Fortaſſis exiſtet qui deſideret ordinem, & hoc & ſi quid aliud videbitur reprehenſione dignũ, excuſabit ſecundarum menſarum libertas.

Tiberius

TIBERIVS CAESAR

Tiberio Cæſari contanter & ægre,ſuſpicienti de latum imperium,qdam in os auſus eſt dicere, Cæteri quod pollicentur tarde præſtant, tu quod præſtas,tarde polliceris. Notata eſt illius ſimulata contatio,detrectantis quod cupiebat. Libere

Cuidã à quo fuerat dñs appellatus, denuntiauit ne ſe amplius contumeliæ cauſa nominaret. Quanta modeſtia in tanto principe. Nunc quidam nihil audire poſſunt,niſi ſacras maieſtates gratioſas celſitudines: & reuerendisſimas dominationes. 2 Modeſte

Idem dicentem ſacras tuas occupationes, interpellauit,iusſitq; nõ ſacras dicere,ſed laborioſas. Rurſum alterum dicentem,ſe ipſo autore adiſſe ſenatũ, correxit,autore mutans in ſuaſorem. 3 Modeſte

Quum iocis,conuiciis,famoſis carminibus ac rumoribus frequenter impeteretur, amicis ad vltionẽ hortantibus reſpondit, in ciuitate libera, linguam mentemq; liberas eſſe debere. 4 Leniter

Quin & ſenatu de huiuſmodi criminibus ac reis flagitante,non tantum,inquit,habemus ocii,vt implicare nos pluribus negociis debeamus. Si hanc feneſtram aperueritis,nihil aliud agi ſinetis. 5 Leniter

Diogenes grãmaticus ſabbatis Rhodi diſputare ſolitus,Tiberiũ ad ſe venientẽ vt ipſum extra ordinem audiret,non admiſit:ſed per ſeruulũ ſuũ in ſeptimũ diſtulit diem. Is quũ Romam veniſſet,& pro Cæſaris foribus adſtaret,cupiens illum ſalutare,Tiberius iusſit vt poſt ſeptimũ annũ rediret. Nec alia pœnam tantam grammatici ſuperbiam vltus eſt. 6 Ciuilis vltio

Præſidibus onerandas tributo prouincias ſuadẽtibus,ſcripſit,Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere. hoc eſt lanam non pellem detrahere. 7 Exactio moderata

Quoniam tyro in caſtris auidius bibebat vinum, 8

Ioc⁹ ex depra/uatione militari ioco pro Tiberio, Claudio, Nerone, dictus eſt, Biberius, Caldius, Mero.

9 Crudelitas tecta — Theodorus Gardareus Tiberii in rhetoricis præceptor, animaduertens in puero ſanguinariũ ingeniũ ſub ſpecie lenitatis latitans, ſubinde inter obiurgandũ appelauit illũ πηλὸν αἵματι συμπεφυρμένον, ideſt lutũ ſanguine maceratum. Hic initio principatus miram lenitatem præ ſe tulit, ſed progreſſu temporis, ad immanem crudelitatem deuenit.

10 Crudeliter — Quum audiſſet quendam è reis nomine Caruilium, ſibi mortem conſciſſe priuſq̃ eſſet damnatus, exclamauit, Caruilius me euaſit. Adeo leue ſupplicium eſſe iudicabat mortem.

11 Crudeliter — Quum cuſtodias recognoſcentem quidam rogaret, vt ſupplicium maturaret, reſpondit, nondum tecum redii in gratiam. Humanitatis officium ducẽs ſi damnatum cito occidiſſet.

12 Indoles maleſica — Tiberius perſpecto Caligulæ, ingenio fero, ac maleſico, ſubinde prædicabat, ſe natricem reipublicæ & Phæthontem orbi terrarum educare. Natrix ſerpentis genus eſt.

13 Medicina — Tiberius Cæſar & illud dixiſſe fertur, eum hominẽ ſibi videri ridiculũ, q ſexageſimũ prætergreſſus annum manũ porrigeret medico. Sentiens hominem tam grandẽ oportere iam ſcire quomodo ſibi mederi debeat. Porrigunt manũ medico, qui conſulunt illum, explorantem pulſus venarum.

C. CALIGVLA

1 Surds delatori — Cõmẽtarios ad matris fratrumq; ſuorũ calũnias pertinentes, ne cui poſt modũ delatori teſti'ue maneret vllus metus, conuectos in forum, & ante clare teſtatus deos, neq; legiſſe ſe, neq; attigiſſe quicquã cõcremauit. Quin & libellum de ſua ſalute oblatũ nõ recepit cõtendens ſibi nihil admiſſum cur cuiq̃

Inuiſus eſſet. Negauit ſe delatoribus aures habere. Hæc boni principis videri poterant: niſi fingerent.

Quũ audiret forte reges qui officii cauſa in vrbem aduenerant, inter ſe ſuper cœnam de nobilitate generis cõcertantes exclamauit Caligula, De cœlo venit nobis rex, & adiecit carmen Homericum. εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς. Ideſt. 2 Tyrãnica vox

Vnus dominus ſit, vnus rex.

Nec multum abfuit, quin ſtatim diadema ſumeret, ſpeciemq́; principatus in regni formã conuerteret.

Liuiam Auguſtam proauiam ſuam, appellare cõſueuit Vlyſſem ſtolatum, vafriciem ac fraudulentiã illius notans, hoc tantum intereſſe, quod vt fœmina ſtolam geſtaret. 3 verſutia

Dicebat ſe nihil magis in ſua natura probare, quã ἀδιατρεψίαν, hoc eſt in verecundiam. Pudor enim vt multis ad honeſtas actiones obſtat, ita nonnunquã imbrobę mentis homines à turpibus reuocat. Vox carnifice quàm imperatore dignior. 4 Impudẽtia

Antoniæ auię pro ſua autoritate monenti vt quẽdam ſecus ageret. Memento, ait, mihi oĩa in omnes licere. Talia portenta tũ principũ titulo pertulit mũdus, quæ non cõmemorarẽ, niſi vt ex his principibus prodigioſæ feritatis, horror incutiatur. 5 Vox tyrannica

Quum deſtinaſſet interficere fratrem ſuũ, eumq́; ſuſpicaretur ſeſe medicamentis prçmunire, ita locutus eſt, Antidotum aduerſus Cçſarem? Timebat ille venenũ, quaſi Cçſar non poſſet alio quouis modo trucidare quem vellet extinctum. 6 Crudeliter & impie

Vir qdã prætorius valetudinis cauſa ſeceſſerat in Anticyrã petito à Cæſare cõmeatu. Iis quũ ſæpius peteret prorogari cõmeatum, mandauit interfici, & adiecit neceſſariam ſanguinis eſſe misſionẽ, cui tã diu nõ ꝓfuiſſet helleborũ. Solẽt enim medici in 7 Crudeliter

morbis validioribus venarum inciſione vti. Et in Anticyrá nauigabāt quibus opus erat purgatione.

8 Illud è tragœdia ſubinde iactabat, Oderint dū metuant. Hanc ne quis miretur eiuſdem vox fuit, vtinam populus Romanus vnicam ceruicem habe ret. Hanc emiſit: infenſus turbæ fauenti Venetæ au rigarum factioni, quum ipſe faueret Praſinæ.

Hoſtis populi

9 Luxu prodigioſo vtens vt calidis frigidisq́; vn guentis lauaretur: precioſisſimas margaritas aceto liquefactas ſorberet, conuiuis ex auro panes & obſo nia opponeret, nummos non mediocris ſummæ è faſtigio baſilicæ Iuliæ per aliquot dies ſpargeret in plebem, Liburnicas naues, gēmatis puppibus verſi coloribus velis fabricaretur, ſubinde dicebat, aut fru gi hominem eſſe oportere, aut Cæſare.

profuſio

10 In auctione Apronius qdam vir prætorius dor mitans capitis motu nutabat. Id animaduertens Ca ligula, præconem admonuit, ne illum ſibi nutantem præteriret, nec hoc monere deſiit donec, ignoranti tredecim gladiatores ſeſtertiū nonagies addiceren.

Iocus in ſanus

11 Aleā ludens plus mendacio atq; etiā periurio lu crabatur. & quodā tempore proximo colluſori de mandata vice ſua, progreſſus in atriū domus, quum prætereuntes duos equites Romanos locupletes, ſi ne mora corripi confiſcariq; iusſiſſet, exultabunbus in domū rediit, gl'ians ſe nunq̄ pſperiore aleæ vſum.

Rapacitas

CLAVDIVS CAESAR

12 Græculus qdam cauſam agens apud Claudium Cæſarē, inter altercandū per calorē hanc vocē in il lum emiſit, καὶ σὺ γέρων εἶ καὶ μωρός, ideſt, & tu ſenex es & ſtultus. Vſq; eo ſumma poteſtas ob ſtultitiā & pasſim, & propalàm euiluerat, vt hæc in os dixerit non ſenator, ſed ignotos grçculus, & dixerit ipūne.

Libere

13 Quum cenſor equites recognoſceret, & in his re

periſſet iuuenem probris coopertum, ſed quem pa- Pater iu
ter probiſsimum affirmabat, ſine ignominia dimiſit. dex
Id amicis mirantibus, habet inquit, cenſorem ſuum
Autoritatem ſuam in parentem tranſtulit.

Alium corruptelis adulteriiſq; famoſum nihil 14
aliud q̃ monuit, vt aut parcius ætatulæ indulgeret, Lenitas
aut certe cautius, addiditq́; Quare enim ego ſcio, q̃ praua
habeas amicam? o cenſorem grauem.

Narciſſum ab epiſtolis: & Pallātē à rationibus ſic 15
adamauit, vt eos non ſolū ampliſsimis præmiis, ve- Pecula-
rumetiam quæſtoris prætoriſq; ornamentis decreto tus diſſi
ſenatus ornari libenter paſſus ſit, ad hæc, tantum ra mulatus
pere & acquirere, vt illi querēti de fiſci exiguitate
quidam non abſurde dixerit, ab vndaturum fiſcum
ſi à duobus libertis in conſortium reciperetur.

Quum cuidam notam appoſitam, deprecantibus 16
familiaribus ademiſſet, litura tamen, inq̄t, extat. Sen Infamia
tiens etiam remiſſa culpa, manere tamen infamiæ non de-
prioris veſtigiū. Alludens ad ſcripturam, quæ licet letur
ſpongia deleantur, aut graphio radatur relinquitur
tamen lituræ raſuræq́; veſtigium.

Hic temulentus aliquando dixit, ſibi fatale eſſe, 17
vt coniugum flagitia ferret, deinde puniret. Ea vox ebrietas
terrorem non mediocrem iniecit Agrippinæ. loquax

SEXTVS NERO

In Cn. Domitium Sexti Neronis atauum: cui co- 1
gnomen fuit Aenobarbo, L. Craſſus orator dicebat Iocꝰ ex
non eſſe mirandum quod æneam haberet barbam nomine
cui os ferreum, cor plumbeum eſſet. Os ferreum
obiiciens propter ſummā impotentiam, cor plum-
beum ob ingenii ſtuporem. Quidam illum pro Ne-
rone Aenobarbū appellarunt, atq; hoc erat vnum ē
duobus conuiciis quę indignisſime tulit. Alterum
erat, q̄ increpitus eſſet malus citharœdus.

2 Quum ex more cuiuſdam capite damnati cauſę
Clemē- ſubſcripturus eſſet Sextus Nero: Vtinam, inquit, li-
ter teras neſcirem. Vox parſimoniā humani ſanguinis
promittens, ſi ex animo prodiſſet.

3 Puerum Sporū exectis teſtibus, in muliebrē natu
ram trāsfigurare conatus eſt, Addita dos, additum
flāmeum, addita celeberrima nuptiarum ſolēnitas.
Quid multis? palàm pro vxore habuit. Hinc fertur
cuiuſdam non inſcitus iocus. Bene agi potuiſſe cū
rebus humanis, ſi Domitius Neronis pater talē ha-
buiſſet vxorē. Sentiens exitio totius orbis natū Ne-
ronem. Is nunq̄ fuiſſet natus, ſi pater Spori ſimilem
habuiſſet vice coniugis.

4 Nunq̄ cuiq̄ officium delegauit, niſi hæc adiice-
Rapaci- ret: Scis q̄bus mihi eſt opus, & hoc agamus, ne quis
tas quid habeat. Vox prædone q̄ principe dignior.

5 Quodā in colloquio proferēte Græcū verſiculū,
Crudeli ἐμου θανόντος γαῖα μιχθέιτω πυρὶ Ideſt.
ter Me mortuo, terra miſceatur incendio.
Subiecit, imo, ἐμοῦ καὶ ζῶντος, ideſt, me etiā viuo. Qui
bus portentis aliquando committitur reſpublica.

6 Quū nihil flagitiorū ſibi non permitteret, elatus
Licentia tanto rerū ſucceſſu, dicebat neminē principū ante
prīcipis ipſum, ſciſſe q̄d ſibi liceret. Verū q̄ hoc dixit, ſēſit
tandē quid viciſſim liceat populo ī malū principē.

7 Quum incēdiſſet vrbem, ſpectabat, dicens ſe flā-
mæ pulchritudine delectari, atque interim ſuā ca-
nebat Haloſin, hoc eſt: Troianæ vrbis excidium,
quod deſcripſerat.

8 Iſidorus Cynicus trāſeuntē in publico clara voce
Libere corripuit, quod Naupli mala bene cantaret, ſua bona
male diſponeret. Nauplus erat Palamedis pater, q̄
filii[c] præter meritū dānati necē magno Gręcorū exi
tio eſt vltus, Solet autem Nero tragœdias cantare,

Notatus eſt & à Dato Atellanarum hiſtrione qui recitans cãticum quoddam, ὑγίαινε πάτερ ὑγίαινε μῆτερ, ita demonſtrauit, vt bibentem natantemq́; faceret, exitium C. Claudii & Agrippinæ ſignificans. Nam Nero C. Claudium veneno ſuſtulit, Agrippinam naufragio. Et in clauſula cantici recitans: Orcus vobis ducit pedes, geſtu ſenatum notauit hiſtrio. Subindicãs illis à Nerone imminere perniciẽ. 9 Libere

A mathematicis audierat fore, vt aliquando deiiceretur imperio, eoq́; Græcum Iambicum dimetrũ identidem vſurpabat, 10

τὸ τέχνιον πᾶσα γῆ τρέφει. Ideſt.

Tertia quæ vis aurem alit.

Putans ſe tantum profeciſſe in arte canendi, vt etiam ſi exigeretur, in quauis regione ob muſices peritiam poſſet haberi in precio. Quumq́; imminentibus qui illum inſequebantur de ſalute deſperans, cogitret ſibi vim adferre: ſubinde dicebat, quãtus artifex pereo.

Quondam theatro clàm illatus, Scenico cuidam populo placenti inuidit, eiq́; nunciũ miſit, q̃ diceret illum abuti Cæſaris occupationibus. 11 Scenicus príceps

Quoniã ex annonæ charitate quidam diteſcebãt aulici, multum & hinc inuidiæ Neroni conflatũ eſt, quum forte accidiſſet vt in publica fame, diceretur Alexandrina nauis appuliſſe, iactatum eſt illam aduexiſſe puluerem luctatoribus aulicis. Quo dicto ſimul notatum eſt in Cæſare rerum ſcenicarum ſtudium, & monopolia quorundam per Cæſaris fauorem publico damno lucrantium. 12 Monopolia fœda

Statuę eius à vertice, currus appoſitus eſt cum inſcriptione Græca. Nunc demum agon eſt: trahe tandem. Notatum eſt in Cęſare aurigandi ſtudium, ſimulq́; denuntiatum periculum. 13 Príceps auriga

Parridium exā probratum

14 Alteri cuidā ſtatuæ & aſcopera alligata eſt cum hoc titulo, Ego quid potui? Sed tu Culleū meruiſti. Solent olim parricidę Culleo inſui, & Nero matrem occiderat Culleus itaq; ſeſe excuſans dicit. Ego qd potui? Paratus ſi quis te inſuat, ſed ſiue inſuaris, ſiue non, tu tamen Culleum meruiſti. Poteſt hoc & ad reipub. perſonam accomodari.

Salſe

15 Columnis ſtatuarum illud aſcriptum eſt, Galli te cantando excitarunt. Indignisſime tulerat Galliarum defectionē, proinde decreuerat Gallos omnes Romæ agentes contrucidare, prouinciāq; exercitui diripiendam tradere.

Salſe

16 Noctu quidam ſimulabant ſe ſæuire in ſeruos petebantq; vindicem, Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur iam nō ferenda Cæſaris tyrannis.

Ambigue dictum

17 Quū ex oratione Neronis qua in vindicē perorabat, recitaret in ſenatu daturos pœnas ſceleratos ac breui dignū exitium facturos, exclamatū eſt ab vniuerſis: Tu facies Auguſte. Quæ vox bifariam poteſt accipi, Tu facies vt dēt pœnas, aut tu dabis pœnas.

18 In Oedipode fabula, quam Nero nouisſimam recitauit, in hoc verſu decidiſſe legitur,

θανεῖν μ' ἄνωγε, σύγγαμος, μήτηρ, πατήρ. Ideſt.

Iuſſit mori me, mater vxor & pater.

Omen exitii

Nam & Oedipus patrem occiderat inſciens, matrē vxorem duxerat. Ita Nero ſciens Claudium patrem occiderat matrem cōſtupratam interfecerat, & Octauiam vxorem indignis tractarat modis.

19 Deſperatis rebus noctu adiit hoſpitia ſingulorū de fuga conſulturus, quum fores omniū occluſas reperiſſet, reuerſus in cubiculum comperit & cuſtodes diffugiſſe direptis etiam ſtragulis, & amota veneni pyxide q̄ in extremum caſum parauerat, mox

Mirmillonē nomine Spiculū requiſiuit, vel aliū quē libet, cuius manu periret, ac nemine reperto, Ergo ego, inquit, nec amicū habeo, nec inimicū? Decretū erat eam beluam publico orbis odio immolare. Deſtitutus vndiq;

In fuga quū Phaon libertus hortaretur, vt in ſpecum egeſta harena conderetur, negauit ſe viuum ſub terram iturum. 20 Sepultura viui

Aquam è lacuna villæ cuidam ſubiecta potaturus manu hauſit. Et hic eſt, inquiēs, Neronis decocta. Nā repererat vt aqua decocta gratiam haberet crudę, immiſſa in poculum niue. 21 Delitiæ verſæ in amarorē

Vbi ſenſit equites apropinquare, quibus mandatū erat, vt illum viuum attraherent, verſum hometicum protulit. 22

Ἵππων ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει.

Simulq; ferrum iugulo adegit.

Ingreſſus Centurio quū ſemianimem reperiſſet, & penula ad vulnus appoſita ſimularet ſe veniſſe in auxiliū, nihil aliud reſpōdit, q̄ ſero, & hæc eſt fides. Sermo ambiguus eſt, poteſt intelligi ſero veniſſe, qui iam ad morientem venerat, & ſero venit, qui in hoc venit vt viuum attraheret. Item hæc eſt fides, poteſt eſſe expoſtulātis de fide amicorum. At Nero ſenſit ſe nihil illius verbis credere, eiusq; rei argumentū eſſe vulnus in iugulo letale. 23 Neronis extremę vocis

Quum genethliaci Chaldei Agrippinæ matri Neronis reſpōdiſſent, imperaturum quidem filium, ſed occiſurum matrem. Occidat, inquit, modo imperet. Tam impotens erat in fœmina dominandi ſitis, & habuit quod optauit. 24 ambitio

Eadem quum iuſſu Neronis occideretur, ac Centurio ferrum in mortem deſtringeret, ventrem oſtendens clamabat, hunc percute, hic eſt ferro fodiēdus qui portentum illud genuit. 25

14 Alteri cuidā ſtatuæ & aſcopera alligata eſt cum hoc titulo,Ego quid potui? Sed tu Culleū meruiſti. Solent olim parricidę Culleo inſui,& Nero matrem occiderat Culleus itaq; ſeſe excuſans dicit. Ego qd potui? Paratus ſi quis te inſuat,ſed ſiue inſuaris, ſiue non,tu tamen Culleum meruiſti. Poteſt hoc & ad reipub. perſonam accomodari.

Parricidium exāprobratum

15 Columnis ſtatuarum illud aſcriptum eſt, Galli te cantando excitarunt. Indignisſime tulerat Galliarum defectionē, proinde decreuerat Gallos omnes Romæ agentes contrucidare,prouinciāq; exercitui diripiendam tradere.

Salſe

16 Noctu quidam ſimulabant ſe ſæuire in ſeruos petebantq; vindicem, Vindex autem erat defectionis in Neronem dux. Et hoc ioco notabatur iam nō ferenda Cæſaris tyrannis.

Salſe

17 Quū ex oratione Neronis qua in vindicē perorabat,recitaret in ſenatu daturos pœnas ſceleratos ac breui dignū exitium facturos, exclamatū eſt ab vniuerſis: Tu facies Auguſte. Quæ vox bifariam poteſt accipi,Tu facies vt dēt pœnas,aut tu dabis pœnas.

Ambigue dictum

18 In Oedipode fabula,quam Nero nouisſimam recitauit,in hoc verſu decidiſſe legitur,

θανεῖν μ' ἄνωγε, σύγγαμος, μήτηρ, πατήρ. Ideſt.

Iusſit mori me,mater vxor & pater.

Nam & Oedipus patrem occiderat inſciens, matrē vxorem duxerat. Ita Nero ſciens Claudium patrem occiderat matrem cōſtupratam interfecerat,& Octauiam vxorem indignis tractarat modis.

Omen exitii

19 Deſperatis rebus noctu adiit hoſpitia ſingulorū de fuga conſulturus,quum fores omniū occluſas reperiſſet, reuerſus in cubiculum comperit & cuſtodes diffugiſſe direptis etiam ſtragulis,& amota veneni,pyxide q̄ in extremum caſum parauerat, mox

Mirmillonē nomine Spiculū requiſiuit, vel aliū quē/libet, cuius manu periret, ac nemine reperto, Ergo ego, inquit, nec amicū habeo, nec inimicū? Decretū erat eam beluam publico orbis odio immolare. Deſtitu/tu; vndiq;

In fuga quū Phaon libertus hortaretur, vt in ſpe/cum egeſta harena conderetur, negauit ſe viuum ſub terram iturum. 20 Sepultura viui

Aquam è lacuna villæ cuidam ſubiecta potaturus manu hauſit. Et hic eſt, inquiēs, Neronis decocta. Nā repererat vt aqua decocta gratiam haberet crudę, immiſſa in poculum niue. 21 Delitiæ verſæ in amarorē

Vbi ſenſit equites appropinquare, quibus mandatū erat, vt illum viuum attraherent, verſum homeri/cum protulit. 22

ἵππων ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει.

Simulq; ferrum iugulo adegit.

Ingreſſus Centurio quū ſemianimen reperiſſet, & penula ad vulnus appoſita ſimularet ſe veniſſe in auxiliū, nihil aliud reſpōdit, q̄ ſero, & hæc eſt fides. Sermo ambiguus eſt, poteſt intelligi ſero veniſſe, qui iam ad morientem venerat, & ſero venit, qui in hoc venit vt viuum attraheret. Item hæc eſt fides, poteſt eſſe expoſtulātis de fide amicorum. At Nero ſenſit ſe nihil illius verbis credere, eiuſq; rei argumentū eſſe vulnus in iugulo letale. 23 Neroniſ extremę vocis

Quum genethliaci Chaldei Agrippinæ matri Neronis reſpōdiſſent, imperaturum quidem filium, ſed occiſurum matrem. Occidat, inquit, modo imperet. Tam impotens erat in fœmina dominandi ſitis, & habuit quod optauit. 24 ambitio

Eadem quum iuſſu Neronis occideretur, ac Cen/turio ferrum in mortem deſtringeret, ventrem oſtendens clamabat, hunc percute, hic eſt ferro fodiēdus qui portentum illud genuit. 25

26 Nero in magna erat inuidia, quod Burrum princi-
Fortiter pem virum crederetur occidiſſe, veneno faucibus il-
lito, quaſi remedium adhiberetur. Ad hunc quũ Ne-
ro viſendi gratia veniſſet, auerſatus eſt illum Burrus
cui ſcelus iam erat intellectum, multaq; percontanti
nihil aliud reſpondit, quàm. Ego bene me habeo.
Mira etiam in moriente lenitas.

27 Idem in Claudii ſtultitiam ſubinde iocabatur pro
Iocus in ductione ſyllabę, quũ diceret, poſteaquã deſijt inter
mortuũ viuos morari, prima ſyllaba producta. Moros enim
Græce fatuum ſonat, inde finxit morari pro ſtultum
agere quemadmodum, nos à poeta poetari, à iu-
uene iuuenari.

28 Sunt qui putent hoc clam & inſcio etiam Seneca
Salſe fuiſſe decretum, vt occiſo Nerone occideret & Piſo,
mox imperium Senecæ deferretur. Interea vulgabã
tur verba Flauii, qui dixerat, ad dedecus nihil referre
ſi citharœdus dimoueretur, & tragœdus ſuccederet.
Nero cithara, Piſo tragico ornatu canebat. Senſit
vtrunq; pariter indignum imperio.

29 Quum de coniuratis agerent quęſtiones, Subrius
Libere Flauius tribunus interrogatus à Nerone, quibus cau-
ſis adductus ad obliuionem ſacramenti proceſſiſſet,
oderam te, inquit, nec quiſquam tibi fidelior militũ
fuit, dum amari meruiſti, odiſſe cœpi, poſtquam par-
ricida matris & vxoris, auriga & hiſtrio & incendia-
rius extitiſti. Negant in ea coniuratione quicquã ac-
cidiſſe Neroni grauius, qui vt ad patranda facinora
promptus erat, ita audiendi quæ patraret inſolens.

30 Eodem tempore Sulpitius Aſper Centurio, percõ
Librre tanti Neroni cur in cædem ſuam conſpiraſſet, nõ ali
31 ter, inquit, tot flagitiis tuis ſubueniri poterat.
iIocus Veſtinus conſul, quũ eodẽ die omnia munia cõſu
crudelis laria obiſſet è conuiuio repente ad mortẽ raptus eſt.

Conuiuæ nihil aliud q̃ exitium expectabant. Horũ pauorem irridens Nero, dixit illos ſatis ſupplicii luiſſe pro epulis conſularibus. Dicas hoc à clemente dictum, ſi cætera Neronis facinora ſpectes.

Nero matrem occiderat, vnde Africanus quidã ita 31
conſolatus eſt hominem, Orant te Cæſar Galliæ tuę, vt fęlicitatem tuam fortiter feras.

OTHO

Otho Syluius Imperator quum in augurando tempeſtas eſſet orta, atque ipſe grauiter prolapſus identidem obmurmuraſſe dicitur, τί μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς? id eſt, quid mihi cum longis tibiis? Sentiens ſe fruſtra ſacrificiis & piaculis conari placare manes Galbæ. Sed de hoc plura nobis dicta ſunt in Chiliadibus. 1 Omen exitii

Idem vbi iam mori deſtinaſſet, ſenſit eos qui ab ipſo deficere & abire cœptabant, pro deſertoribus corripi ac detineri, vetuit ne cuiquam fieret iniuria, dicens adiiciamus vitæ & hanc noctem, & in profundam veſperam vſque patente cubiculo, ſi quis adire vellet, poteſtatem ſui conueniendi fecit. 2 Mors destinata

Multis Othonem rogãtibus ne depoſito imperio exercitum ac rempub. deſereret, quidam è gregariis militibus, ſublato enſe dixit, Scito Cęſar ſic pro te omnes animatos eſſe, moxq; ſeipſum iugulauit. 3 Fides in milite

Otho iam deſtinata morte Cocceium fratris filium ad ſe vocatum ſic adhortatus eſt extremis verbis, O fili, habuiſſe te patruum Cæſarem, nec prorſus obliuiſcaris, nec admodum memineris. Noluit illum prorſus obliuiſci, ne deſereret curam ſuorum, rurſum noluit valde meminiſſe, ne mortẽ patrui vlciſceretur. 4 Moderata

VESPASIANVS PATER

Flauio Veſpaſiano quũ adoleſcens quidã gratias 1

Vnguē- tū olere ageret pro impetrata præfectura, quoniam vnguēto fragrabat, & nutu contemptus eſt, & grauiter increpitus. Mallem, inquit Veſpaſianus, allium oboluiſſes, mox & literas conceſſas reuocauit.

Veniala ceſſito 2 De iurgio quodā inter ſenatorem & equitem Romanum, ita pronunciauit, vt diceret nō oportere maledici ſenatoribus, remaledici ciuile faſq; eſſe. Prærogatiuam enim dignitatis ipſe ſibi ademit qui laceſſiuit.

Leniter 3 Idem de Licinio Mutiano notæ impudicitiæ viro clam apud communem amicum conquerēs, addidit clauſulæ, Ego tamen vir ſum. Notans obtrectatorem eſſe parum virum. Simile eſt illud Maronis.

Parcius iſta viris tamen obiicienda memento.

Leniter 4 Saluius Liberalis, quum in defenſione diuitis rei obliq; mordens dixiſſet, Quid ad Cæſarē, ſi Hipparchus ſeſtertium milies poſſidet? Notans Veſpaſianū velut inhiantem rei facultatibus, Cæſar non modo non offenſus eſt, verumetiam dictū approbauit, quaſi ſimpliciter prolatum.

Rapacitas 5 Quoniā rapaciſſimū quenq; promouere ſolet, vt mox ditatos condemnaret, vulgo dictus eſt officiarios ſuos habere pro ſpongiis, quod veluti ſpongias & ſiccos madefaceret, & humentes exprimeret.

Auaritia in principe 6 Ruſticus quidam quoniam gratuitam libertatem ſuppliciter petens à Cæſare, repulſus eſt, non veritus eſt clare dicere, Vulpes pilos mutat non mores, exprobrās illi naturæ rapacitatem, quaſi mercede data conceſſurus fuiſſet, quod gratuito negabat.

Lepide 7 A conſulari viro Mēſtruo Floro monitus plauſtra potiuſquā ploſtra dicenda, poſtridie illum pro Floro Flaurum ſalutauit, ciuiliter alludens ad illius curioſam admonitionem. Veteres in quibuſdā pro diphthongo ſonabant o, vt Clodius pro Claudius.

Mulier quædam dixerat ſe deperire amore Veſpa- 8
ſiani,ei perductæ quū pro cōcubitu ſeſtertia quadra- Feſtiue
ginta donaſſet,rogāti diſpēſatori,quo titulo vellet eā
ſummā rōnibus inferri,dixit, Veſpaſiano adamato.

In quendam proceræ ſtaturæ, ſed improbius na- 9
tum,torſit illud carmen Homericum, Iocus ex
μακρὰ βιβᾶς,κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος. Id eſt, homeio
Longam haſtam quatiens,diductis paſſibus ibat.

In Cerylū libertū,ſed prædiuitem,qui vt aliquan- 10
do ſubterfugeret ius fiſci imperialis,cœpit ſe pro in- Lepide
genuo ferre,eoq́; mutato noīe pro Cerylo dici voluit
Laches,torſit verſiculos ex fabula quapiā,vt opinor.
ὦ λάχης λάχης,
ἐπ᾽ ἂν ἀποτάνης αὖθις ἔσῃ κέρυλος Id eſt,
O Laches Laches,
Vbi mortem obieris rurſum eris tum Cerylus.
Significans illi nihil profuturum immutatum nomē.

Quidā è charis Veſpaſiani miniſtris apud ipſum 11
pro quodam quem fratrē ſuum eſſe ſimulabat inter- Auare
cedebat,vt illi procuratio cōmitteretur. Id ſentiens
Cæſar,candidatum ſolum ad ſe vocauit,exegitq́; pe-
cuniā quam ille ſuffragatori ſuo pepigerat, ea acce-
pta mox ordinauit. Huius rei ignarus miniſter,rurſus
interpellauit pro fratre. Cui Veſpaſianus,Aliū,inquit
tibi fratrem quęre,hic quem tuum putas,meus eſt.

In itinere quodam mulio deſiluit, quaſi calceatu- 12
rus mulas,ſed re vera,vt ad eundi litigatori ſpatium ſordide
moramq́; præberet. At Cæſar dolū ſuſpicatus,inter-
rogauit mulionem,quāti calceaſſet,pactusq́; eſt lucri
partem. Hoc ſi fecit vt ſuos corrigeret, ciuilitas fuit,
ſin vt eo emolumento fieret ditior,ſordidum erat.

Inſtituerat vectigal è lotio. Super hoc à filio moni 13
tus diſſimulauit,donec prima penſio eſſet ſoluta. Eā ſordide
pecuniā admouit ad filii nares,ſciſcitās num odore

14 offenderet. Negãte illo, Atqui hæc, inquit, è lotio eſt.

Auare — Legatis nunciantibus decretam illi publice non mediocris ſummæ ſtatuã, iuſſit vt eã cõtinuo ponerent, & cauã oſtendens manũ, Ecce, inquit, parata baſis. Significans vt eam pecuniã quã in ſtatuam decreuiſſent impendere mortuo, viuo darent in manum.

15 Oſtentorũ interpretatio — Quũ Cæſarũ mauſoleũ repente patuiſſet, tum ſtella crinita apparuiſſet, aliis interpretantibus Cæſaris interitum portendi, ille facete interpretatus eſt, prius oſtentũ ad Iuliam Caluinã pertinere, quod ea eſſet de gente Auguſti, poſterius ad Parthorũ, ſiue vt Aurelius victor tradit, Perſarũ regẽ, qui capillatus eſſet.

16 Iocus in morte — Quum morbus ingraueſceret, dixit, Puto deus fio, ſignificans ſe moriturum. Solent enim extincti Cæſares publicis ceremoniis in deorum cœtum referri.

17 Srantẽ mori — Quum vehementer angeretur vitiatis inteſtinis, nihilo ſecius imperatoriis muneribus fungebatur, adeo vt lecto decumbens audiret legationes, & amicis hortantibus vt ſibi parceret, reſpondit Imperatorem ſtantem mori oportere.

VESPASIANVS FILIVS

1 Cæſaris affabilitas — Veſpaſianus filius quum admoneretur ab amicis quod plura polliceretur interpellantibus quàm præſtare poſſet, reſpondit, Non oportet quenquam à Cæſaris colloquio triſtem diſcedere.

2 Benignitas — Super cœnã aliquãdo recordatus, quod eo die nemini quicquam prẽſtitiſſet, memorandã illã meritoq; laudatam vocem ædidit, Amici diem perdidi.

3 Dexteri — Idẽ dicere ſolet ſe maximum falſariũ eſſe potuiſſe, qđ omniũ chirographa q̃ vidiſſet facillime imitaret.

4 Cæſa innocẽs — Quum febre correptus lectica à loco in quo tum erat transferretur, dimotis plagulis cœlum ſuſpexit, queſtusq; eſt ſibi immerenti vitam eripi, quum nullum per omnem vitam extaret factum cuius pœni-

teret, vno duntaxat excepto. Id cuiuſmodi fuerit, nec ipſe prodidit, nec quiſquam coniectare potuit. O Cæſarem longiſſima vita dignum.

DOMITIANVS

Domitianus Cęſar initio principatus quotidie ſibi ſecretū horariū ſumere cōſueuit, nec interim aliud quàm muſcas captare, easq́; ſtilo præacuto cōfigere, vt cuidam interroganti, eſſet ne quis intus cum Cæſare, Vibius Criſpus lepide reſponderit, ne muſca quidem. 5 Lepide

Iuſſerat edicto, excidi vineas, quod ſtudio colēdi vineta, negligerentur arua. Hoc edictū reuocauit ob ſparſos libellos, in quibus habebātur hi verſiculi. 6 Minæ in principē

κἄν με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαν ὅμως ἔτι καρποφορήσω,

ὅσσον ἐπισπεῖσαι καίσαρι θυομένω.

Hoc epigramma fertur in hircum arrodentem vitē. Hircus autem Baccho immolabatur quod admorſu lædat vineam. Ad Cæſarem accommodarunt, pro σοὶ τράγε mutantes καίσαρι.

Notans Metium quendam ſibi immodice placentem, dicere ſolitus eſt, Vellem tam formoſus eſſe, quàm Metius ſibi videtur. 7 Lepide

NERVÆ COCCEI

Quoniā ſub Nerua Cocceio bono Cæſare, multorum nomina falſo deferebantur, Fronto conſul palàm dixiſſe fertur, malum eſſe eum imperare, ſub quo nemini quicquam conceſſum ſit, ſed longe peius ſub eo viuere, ſub quo maxima ſit licentia quibuſlibet. Inhumanitatis eſt, ſi princeceps nihil indulgeat amicis ac familiaribus ſed pernicioſum eſt, illis licere quicquid libet. 8 Priceps īdulgēs

Traianus aliquando in cōuiuio propoſuit amicis, 9
vt decē nominarēt, quibus crederent rerū ſummā re vnus eximius
ſtè delegari poſſe, quum illi ſilerent, Decem, inquit,

à vobis poſco, ego vnicum habeo Seuerianum, Solū illum imperio dignum iudicans.

ADRIANVS CÆSAR

1 Medico rū turba — Moriens dixit illud vulgatum, Turba medicorum Cæſarem perdidit. Arbitror illū huc detorſiſſe Græcum prouerbium, πολλοὶ ϛρατηγοὶ καρίαν ἀπώλεσαν. πολλοὶ δ᾽ ἰατροὶ τὸν βασιλῆ ἀπώλεσαν. Quanquam & hodie verum eſt turbam medicorum multis cauſam eſſe mortis.

2 Priceps — In ſenatu frequenter dicere ſolet ſe ſic geſturum principatum, vt ſciret rem populi eſſe non ſuam priuatam. Nimirum attigit hoc, quod vnum diſtinguit regem à tyranno.

3 Clemen tia — Imperator creatus adeo contempſit inimicos, vt vni quem habuerat capitalem forte obuio, dixerit, Euaſiſti. Principibus in priuatis offenſis debet eſſe ſatis. potuiſſe vlciſci.

4 Affabili tas — In colloquiis etiā humillimorum mire ciuilis erat eosq́; deteſtari ſolet, qui hanc humanitatis voluptatem ipſi inuiderent hoc prætextu, quod diceret principis maieſtatem vbiq; ſeruandam.

5 Animi bona — Dionyſius Mileſius ſophiſta inſignis, in Heliodorum quē Adrianus Cęſar vnice amabat torſit hoc dictū, Cęſar poteſt honorē ac pecunias largiri; rhetorē facere non poteſt. Cęſar enim Heliodorum ſtudio verius quàm iudicio, fecerat magiſtrum epiſtolarum.

6 Iuſte — Romæ quū in ſpectaculo populus clamore flagitaret, vt aurigā qui placuerat, liberū eſſe iuberet, per tabellam reſpondit, iniquū eſſe quod peterent. Si enī ſeruum alienum libertate donaret, fieret iniuria domino. Dicas hunc abhorruiſſe ab omni violentia.

7 vota mo rientis — Seuerianum & Fuſcum huius nepotem, eo quod moleſte ferre viderentur Commodum Lucium imperii ſucceſſorem deſignatum, iuſſit occidi, quorum ille

nonagenarius erat, hic annos natus decem & octo. Sex autem quum eſſet iugulandus popoſcit ignem incenſoq́; thure, dixit, Vos dii teſtor, me nihil ſceleris commiſiſſe, ne aliud imprecor Adriano, niſi vt quum volet mori, non posſit. Idq́; euenit, adeo vt barbarus conductus qui ferro mortem pro beneficio daret aufugerit.

Quidam caneſcens ab eo quiddam petierat, & repulſus eſt. Is quū aliquanto poſt idem peteret, ſed capillitio nigro (Nā id tinctura fecerat) Cæſar agnoſcens faciem. Iam iſthuc, inquit, negaui patri tuo. 8 Lepide

Quodam tempore quum ſeruum ſuū videret inter duos ſenatores ambulantem, miſit qui illi colaphum impingeret, diceretq́; Noli inter eos ambulare, quorum adhuc potes eſſe ſeruus, ſimul ſenatoriæ dignitati conſulens, & ſerui caſtigans inſolentiam q̄ de Cæſare hero ſumpſerat. 9 Serui princi pū elati

Cōmodum Aelium verum iterum conſulem fecerat, eumq́; imperio deſtinauerat, quem quū cerneret animo, nec corpore ſatis validum dicere ſolet, In caducum parientem nos inclinauimus, ac perdidimus quater miles H — S, quod populo ac militibus pro adoptione dedimus. Vere præſenſit Cōmodum inutilem imperio ſed ſero. 10 Impar princi patui

—Florus hos verſiculos ſcripſerat in Ceſarem,

Ego nolo Ceſar eſſe 11 Honeſti labores
Ambulare per Britannos
Scythicas pati priuas Cui Cæſar reſpondit,
Ego nolo Florus eſſe
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Sentiens ſe honeſtas occupationes præferre iutili turpiq́; ocio.

12 Dicere ſolitus ſibi moleſtum eſſe,ſi quem videret
Priceps triſtem quum tamen omnes doctos vexerat quæſti/
nullimo unculis,ſed vexatos donauit aliquo munere.
leſtus Cuidã vxor ſua per literas exprobrarat,quod la/
13 uacris ac voluptatibus detẽtus ad ſe redire nollet.
Curioſi/ Id per frumentarios reſciuerat imperator. Itaq; cõ/
tas meatũ petenti exprobrauit lauacra & voluptates.
Tũ ille,Num & tibi o Cæſar ſcripſit vxor mea quod
mihi? Notans curioſitatem principe indignam.

13 Sub mortem his verſibus luſiſſe dicitur,
Luſus i Animula,vagula:blandula,
morte Hoſpes comesq; corporis,
Quæ nunc abibis in loca,
Pallidula,rigida,nudula,
Nec vt ſoles ,dabis iocos.

14 Aiũt illũ ex Matheſeos ꝑitia Sſciſſe futura,ac Ve
Præſciẽ rũ nõ fore longçuũ Vergiliano carmine prediхiſſe.
tia Oſtẽdẽt terris hũc tãtũ fata,neq; vltra Eſſe finẽt.
Cuidã illos Vergilii verſus ad Verũ accõmodãti,
Manibus date lilia plenis,&c.
15 Cum irriſione reſpondit,Ego mihi diuũ adopta
Breuis ui,non filium. Huc alludens , quod imperatores re/
æui ferri ſoleant in numerum diuorum,ſed à rogo.
16 Ad alterũ ipſum ꝯſolari volẽtẽ,hoc argumẽto qđ
Princi/ diceret geneſim,Veri nõ eſſe recte collectã eoq; ſpẽ
pis eſſe illum diu victurum, iſthuc, inquit, tu facile di/
cis,qui patrimonii tui non reipub. quæris hæredẽ.
Sẽtiens magnireferre, vt bonus princeps quàm diu
1 tiſſime viuat.
Libere Tranſeuntem mulier quædam appellauit, Audi
me Cæſar. Is quũ reſpondiſſet,non eſt ocium , Illa
clamauit,Noli ergo imperare. Ad hanc vocem reſti
tit,& audiuit mulierem. Hoc & alii tribuitur, neque
quicquam vetat,idem à pluribus vel dici vel fieri.

COMMODVS AELIVS VERVS

Aelius quum eſſet peregrinis voluptatibus dedi/ 1
tus vxori conquerenti,dixit,Patere,me p alias exer Vxoris
cere cupiditates meas. Vxor enī dignitatis nomen reueren
eſt non voluptatis. ta'

Quū morbo grauaret̃ ſæpe dicere, ſolet principẽ 2
ſanū mori eebere nō debilẽ,qđ ſupiores iperatores Mors
plerιq; violẽta morte periſſent.Eáq́; mortẽ vt breuẽ princi/
ſimul & inexpectatá C.Cæſar optauit & obtinuit. pis

ANTONINVS PIVS

Adamabat illá Scipionis celebratisſimá ſenten/ 3
tiá ſubinde dicens ſe malle vnū ſeruare ciuẽ,q̃ mil/
le hoſtes occidere,pacẽ videlicet bello præferẽs,&
in ipſo bello ſentiens hác oportere primá eſſe ducis
curam:vt q̃ minima ciuiū iactura paretur victoria.

Quum Apollinius rhetor è Chalcide accitus,ad 4
Tiberinam domū qua tum Cæſar habitabat à Cæ/ Magni/
ſare vocatus vt illi M.Antoninum tradere inſtituẽ/ loquẽtia
dum dixiſſet,Non magiſter ad diſcipulū, ſed diſci/ irriſa
pulus ad magiſtrum venire debet,riſit hominis ma
gniloquentiá,dicens,Facilius fuit Apollonio è Chal
cide venire Romá,q̃ ex ædibus ſuis in palatiū.Mer
ces apollonū attraxerat Romam nō reip. ſtudium.

Quum M.Antoninus fleret educatorem ſuū mor
tuum & adoleſcens ab aulicis miniſtris reuocaretur
à declaratione pietatis erga nutricium , permittite, 5
inqt , Antoninus, prius illi vt homo ſit,neq; enim Huma/
vel philoſophia vel imperium tollit affectus. ne

Quondam quū Omuli viſens domum,ac miratus
columnas porphyreticas,quæſiſſet vnde eas habe/
ret,Omulus ei reſpondit:Quū in ædes alienas ve/ 6
neris,& ſurdus,& mutus eſto. Sentiens eum in alie Libere
no priuato non oportere eſſe curioſum.Hoc tam li
bero ioco non eſt offenſus Imperator.

7 M. Antonii vxor Fauſtina male audiebat vulgo. Itaq; hortantibus amicis, vt eam repudiaret, ſi nollet occidere, reſpondit. Si vxorē, inquit, dimittimus reddamus dotem. Dotis nōie ſignans imperiū, qd ab ſocero volente Adriano adoptatus acceperat.

Dos regnum

8 Nihil ſolitus eſt agere nec ī bellicis negociis, nec in ciuilibus, de quo nō prius confert cū grauibus viris, dicens, Aequius eſt, vt ego tot taliū amicorum conſilium ſequar, q̄ vt tot tales amici meā vnius ſequantur voluntatē. Multū abhorrens à quorundam ingenio, q conſulto pileo ſuo, dicunt Vos ſedulo cōſulitis, ſed aliud mihi ſuadet pileum meum.

Cōſiliū multorum

9 Casſium ſenatorium virum, occidi paſſus eſt, nō iusſit occidi, poſt etiam extinctum doluit, dicens voluiſſe ſe ſine ſenatorio ſanguine imperiū tranſigere. Mira clementia in affectatorem imperii.

Clemēter

10 Biduo priuſquam moreret, admisſis amicis aperuit ſententiam ſuam de filio, eandem quam Philippus de Alexandro, dicens ſe æquo animo mori, quum filium relinqueret.

Filius ſolatium mortis

11 Alio quodā die dixit amicis, Quid me fletis, ec nō magis de cōmuni morte peſtilentiaq; cogitatis? Philoſophia docuerat hoīem & mortē contēnere, & res humanas redire. Parantibus aūt abire, dixit: Si iam me dimittis, vale vobis dico, vos præcedens. Facete petiit ab amicis diſcendendi veniā, ac veluti peregre profecturus iusſit illos valere, ſubmonens interim fore, vt illi prçcedentem ſequerentur.

Mors peregrinatio

12 Rogatus cui filium cōmendaret, vobis, inquit, ſi promeretur & diis immortalibus. Fauorem noluit ſuæ autoritati tribui, ſed filii meritis,

Modeſte

SEVERVS IMPERATOR

1 De Seuero ſic iudicauit ſenatus, illum aut naſci non debuiſſe, aut non debuiſſe mori, quod quū cru

Natura

delis eſſet, tamen reipublicæ videretur admodum varia
vtilis ob alias virtutes.

Quū milites Baſianum Seueri filiū, Auguſtū con 2
ſalutaſſent, eo quod pater pedibus æger bellum mo Autori-
taretur iusſit ſe deferri ad tribunal, ſimulq́; adeſſe tas
oēs tribunos, centuriones, duces & cohortes, qbus
autoribus hoc acciderat, ſiſti deinde & filium q Au
guſti nomen non recuſarat. Hic quum i omnes eius
facti autores iusſiſſet animaduerti, excepto filio, o-
nesq́; ante tribunal proſtrati rogarent veniam, Seue
rus manu caput contingens, Tandem, inquit, ſenti-
tis caput imperare non pedes.

Celebratur & hoc illius dictū, Omnia fui, ſed ni- 3
hil expedit, Sentiens ſeſe ex humili, per literarū ac Oīa ex-
militię officia plurimis gradibus fauore fortunæ ad pertus
imperii faſtigium fuiſſe perductum, ſed nihil felici-
ter cesſiſſe, aut nulla in re ſibi placuiſſe.

Vltima verba dicunt hæc fuiſſe, Turbatā remp. 4
vbiq;, accepi, pacatam etiam Britannis relinquo, Se Virtus
nex & pedibus æger. Firmum imperium Antoninis prīcipis
meis relinquens, ſi boni erunt, imbecillum ſi mali.

Symbolum tribuno dari iusſit, laboremus, Perti- 5
nax ad imperiū aſcitus, dederat militemus. Illi pla Indu-
cuit belli omen, huic pacis. Sublato nāq; bello redi ſtria
tur ad agricolationem & opificia. Ociū in pace de-
litias alit & omne flagitiorum genus.

Epigrāma quod in laudem Peſcennini Nigri fue 6
rat aſcriptum illius ſtatuę ad viuū effictæ quum pr Modera
fecti ſuaderent eradendum: Seuerus noluit, dicens, te
Si talis fuit, ſciant omnes qualem vicerimus. Si talis
non fuit, putent nos omnes talem viciſſe.

PESCENNINVS NIGER

Peſcenninus Niger conſiliariis addidit ſalaria, ne 1
grauarent eos quibus asſidebant, dicens iudicē nec Integre

dare debere,nec accipere. Vtinam hoc exemplum imitentur hi,q vidētes officia ſpoliāt iudicem:aſſeſſoribus interim rapto viuendum eſt.

2 Aqda p vino — In Aegypto,quum Limitanei milites vinum ab imperatore peterent, Nilum,inqt habetis,& vinum quæritis? Aiunt enim aquam Nili tantæ eſſe dulcedinis,vt accolę vina non deſiderent.

3 Seuere — Quū milites q à Saracenis victi fuerāt,dicerēt,Vinū non accipimus pugnare non poſſumus. Erubeſcite,inqt Cæſar,illi q vos vincunt, aquam bibunt. Nam Saracenis etiam hodie guſtare vinū nefas eſt.

4 Dure — Palæſtinis rogantibus,vt ipſorum cenſitio lauaretur,eo qđ regio eſſet graua, ſatis inclemēter reſpōdit,Vos terras veſtras leuare vultis, ego etiam aerē veſtrum cenſere cuperem.

5 Viui do cēdi nō laudādi — Imperatori creato, quum qdam ei panegyricum in ipſius laudem conſcriptum recitare vellet, dixit: Scribe Marii laudes vel Annibalis,aut alterius ducis egregii vita functi,vt eum nos imitetur. Nam viuos laudare irriſio eſt,præſertim imperatores, à quibus ſperatur,q timētur,q poſſunt necati, q poſſunt proſcribere. Adiecit illud, Se viuum placere velle, mortuum etiam laudari.

6 grauiter — Rogatus qd ſentiret de Scipionibus, reſpondit illos ſibi videri felices magis q̄ fortes quod vterq; domi iuuentutē parū ſanctè tranſegerat,Sentiēs imperatorē per omnē vitā,in reip. negociis verſari debere,nec à domeſticis delitiis ad imperiū accerſit.

ANTONINVS CARACALLVS

7 Licētia pricipū — Antonini Caracalli nouerca quūm eſſet pulcherrima veluti per imprudentiā corpus magna ex parte nudauit. Quūq; dixiſſet Caracallus,vellem ſi liceret. Si libet,inqt,illa licet. An neſcis te imperatorem eſſe,& leges dare nō accipere? ea mulieres uox

Caracallum ad deteſtabile facinus pertraxit.

Quum Antonius Caracallus ambitioſe ſibi multa 8
cognomina aſſereret, Germanici, Parthici: Arabici, Salſe
& Alemanici nomen aſcriberet, Helius Pertinax fi-
lius Pertinacis belle iocatus fert, adde ẽt, inqt, ſi pla
cet, Geticus Maximus, quod Getã fratrẽ occidiſſet.

Basſianus præfectus ſuadebat Caracallo, vt ad mi 9
tigandã inuidiã parricidii, fratrem Getã appellaret Impie
diuũ. Sit, inqt, diuus, dũ non ſit viuus: & fratrem in
diuos retulit. Neſcit pietatis iura regnãdi cupiditas.

ANTONINVS GETA

Quũ Antonini Getæ pater Seuerus deſtinaſſet 10
omnes diuerſarum partium occidere inter ſuos di- Pruden
cere ſolitus eſt. Hoſtes vobis eripio, adeo cõſentien ter
te Basſiano, vt liberos etiam illorum ſuaderet neca
ri. Geta puer interrogauit quantus eſſet occidendo
rum numerus. Eum quũ pater ædidiſſet, rogauit nũ
iſti haberent parentes ac propinquos quum reſpõ-
ſum eſſet habere & quidem multos plures ergo, in
quit, in ciuitate triſtes futuri ſunt, quàm læti quod
vicimus. Valuiſſet cordatum pueri dictum, niſi quo
rundam crudelitas obſtitiſſet.

Basſiano tum ioco tum ſerio dicenti, oẽs cum li
beris occidẽdos Geta puer dixit, Tu q̃ nulli parcis 11
potes etiam fratrem occidere. Id dictum tunc con- Libere
temptum eſt, poſt cognitum eſt fuiſſe vaticiniũ. Nã
parricidium poſtea commiſit.

ANTONINVS HELIOGABALVS

Senatum adeo cõtempſit, vt eos interdum appel
laret togata mancipia, veluti q̃ priſtinæ dignitatis 12
præter togas nihil retinerent. Tyran-

Amabat ſibi precia rerum quæ menſæ apparabã nico
tur maiora dici quàm eſſent, hanc eſſe dicens con- 13
uiuio orexim, quod magis illa iuuant quæ pluris Chara
emuntur vt ait Satyricus.

14 Huic priuato quum quidam luxum illius admi- profuſio rans diceret. Non times ne fias pauper? Quid inqt, melius, q̃ vt ipſe mihi hæres ſim & vxori meę.

ALEXANDER SEVERVS

1 Et Vrbem, & prouincias, & aulam ſuam pur- Super- gauit hominibus non neceſſariis, dicens pupillum uacua eſſe imperatorem, q ex viſceribus prouincialiũ ho- officia mines non neceſſarios, nec reipub. vtiles aleret.

2 In tẽplis argenti minimũ, auri ne guttulã, qdem Aurũ in aut bracteolã poſuit ſubide reperẽs illud Perſianũ. templis Dicite pontifices, in ſanctis quid facit aurum?

3 Negabat ſe paſſurum, vt ipſius diſpoſitiones ab Cõſtan- aulicis ſuis vẽderentur, id quod ſolent aliorũ prin- ter cipum Liberti & Eunuchi. Eoq; nunquam illum ſe fellit, quod propoſuerat.

4 Aſſeſſoribus deſignauit ſua ſalaria, quanq̃ dice- bat illos potiſſimũ promouendos, q per ſe rempub. gerere poſſent, non per aſſeſſores. Vnũquenq; hoc agere debere quod noſſet. Prudentiſſimus iuuenis Vicarii ſenſit hoc eſſe precipuũ hulcus omniũ rerumpubli graues carum: quod oĩa munia per vicarios adminiſtrant interdũ alteros ac tertios. Præfectus vrbis habet vi cariũ: & vicarius rurſus alterum vicariũ, & hic rur- ſus alium. Ac frequenter is qui & honore, & ſalario fruitur, minime omnium idoneus eſt ad functionẽ obeundam. Annotent hoc principes, q ſubinde co guntur exactionibus grauare populum.

5 Deſcriptũ habebat, qd cui pręſtitiſſet, q nihil aut benigne minimũ petiſſent, eos appellabat, dicens: Quid eſt quur nihil petis? An me tibi vis fieri debitorem? pe te, ne priuat⁹ de me queraris. Agnoſcebat principẽ debere recte ſuo fungẽtibus officio, nec æquũ iudi cabat, vt ꝓbe ſuo defunctus officio, priuatus egeret.

6 Militibus diligenter proſpexit de cõmeatu dicẽs

ſe magis ſeruare milites quã ſeipſum, quod in his ſita publica ſalus eſſet. Facilius eſt enim inuenire nouũ imperatorem, quàm nouum & exercitatum militem. Militum cura

Ouinius Camillus antiquæ familiæ ſenator homo delicatiſſimus, rebellionem moliebatur tyrannidem affectans. Id quum Alexandro renunciatum eſſet, ſtatimq; probatum, ad palatiũ eum rogauit, eiq; gratias egit, quod reipub. curam quæ bonis viris recuſantibus imponi ſolet, ſponte reciperet. Mox ad ſenatũ proceſſit, ac tanti ſceleris conſcientia trepidum, conſortem imperii appellauit, in palatium recepit, ornamentis imperialibus, & melioribus q̃ vtebatur ipſe decorauit. Profectionis comitem adhibuit. Quumq; imperator ipſe pedibus iter faceret, inuitauit & Ouinium delitiis aſſuetum ad laborem, quem poſt quinque milia paſſuum cunctantem equo ſedere iuſſit. Quumq; poſt duas manſiones equo etiam fatigatus eſſet, carpento impoſuit. Hoc quoque reſpuentem, ac imperium tedio laborũ recuſantẽ, denique & mori paratũ dimiſit, ac militibus à quibus Cæſar pręcipue diligebatur cõmendatum ad villas ſuas tuto abire iuſſit. Sic illi commonſtrauit, quid eſſet gerere imperiũ. 7 Clementer

Honores iuris & gladii nunquam vẽdi paſſus eſt, dicens. Qui emit, & vendat neceſſe eſt. Hoc ethnicus & iuuenis, quid iam decet principes Chriſtianos? 8 Sancte

Quum Chriſtiani locum quendam qui publicus fuerat occupaſſent, contra popinarii dicerent eũ ſibi deberi, reſcripſit melius eſſe, vt quomodocunq; illic deus coleretur, quàm popinariis dederetur. 9 Pie

In expeditionibus ſi quis de via in alicuius poſſeſſionem deflexiſſet, pro qualitate loci fuſtibus aut virgis cædebatur, aut alioqui condemnabatur. Si dignitas perſonæ tales pœnas nõ recipiebat, grauiſſimis contumeliis afficiebatur, quũ diceret, Velles ne hoc 10 Miles in noxius

in agro tuo fieri quod facis in alieno? Clamabat ſæpius quod à Chriſtianis audierat,idq́; per præconem quoties aliquem emendabat dici iubebat. Quod tibi fieri nolis,alteri ne feceris. Quid nunc dicemus de militibus Chriſtianis,qui ſiue quo eant,ſiue redeant, furantur,rapiunt,conſtuprant,pulſant,abigunt pecora,pertuſis vaſis ſinunt effluere vinum. Quid multis? Crudelius tractant ſuos q̃ hoſtes. Et hoc hodie ſi ſuperis placet,appellatur ius militare,& ad hæc conniuent principes.

11 *Militum cura* Vigilanter prouidit ne tribuni duces ue quicquã fraudarent de ſtipendiis militum,dicens. Miles non timet,niſi veſtitus,armatus,calceatus & ſatur & habens aliquid in zonula. Sentiens militem quum aliquid habet metuere ne perdat; ſed mendicitas ad omnem deſperationem vocat armatum.

12 Quum Antiochiã veniſſet,ac milites qui lauacris ac muliebribus deliciis vacauerant in vincula duci iuſſiſſet,orta ſeditione ab ea legione cuius ſocii erãt in vinculis,tribunal aſcẽdit,ac vinctis oĩbus ad tribunal adductis,circũſtantibus militibus & quidẽ armatis,grauiter illos admonuit,vt meminiſſent Romanæ diſciplinæ. Quũ loquẽtẽ milites tumultu interpellarẽt,nihil cõterritus,iuſſit vt tales voces aderẽt aduerſus hoſtes nõ aduerſus imperatorẽ,minatus ex autorationẽ niſi quieſcerẽt. Ad hæc quũ vehemẽtius *Seuere* ẽt fremerẽt,ac ferro quoq; minarẽtur. Deponite,inq̃t, dextras,cõtra hoſtẽ erigendas ſi fortes eſtis, me iſta non terrent. Quũ nõ deſinerẽt fremere,exclamauit. Quirites,diſcedite atq; arma deponite. Mox omnes nõ armis tantũ,ſed & ſagulis militaribus depoſitis receſſerunt,nõ in caſtra,ſed in varia diuerſoria. Poſt tamen eius legionis militibus fidiſſimis vſus eſt.

13 Furti ſuſpitione infames nec intueri ſuſtinebat,

adeo vt quum Septimius Arabinus, qui famoſus cri- mine furtorum, ſub Heliogabalo fuerat liberatus, inter ſenatores principem ſalutatum veniſſet, exclamarit, O numina, o Iuppiter, o dii imortales, Arabinus non ſolum viuit, ſed etiam in ſenatum venit. Fortaſſis de me ſperat, tam fatuum, tam ſtultum me eſſe iudicat. *Odium furum*

Dicere ſolet, ſolos fures de paupertate conqueri, dum ita ſtudent ſcelera vitæ ſuæ tegere. Iactabat & ſententiam notam furibus. 14 *Corruptela*

ὑ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς ἐκφεύξεται. Id eſt.

Qui multa tulerit, pauca dederit, effugit.

Notans quoſdam, qui tantum furantur, vt ſit quo corrumpant iudicem aut actorem.

Quum Mammea mater, vxorq́; Mēmia obiicerent quod nimia ciuilitate redderet poteſtatem molliorē, reſpondit, ſed ſecuriorem atq; diuturniorem, ſignificans malum diuturnitatis cuſtodem eſſe metum. 15 *Regni ſtabilitas*

Vetronium Thurinum familiarem, quod his qui petebant aliquid à Cæſare vendidiſſet ſuum patrocinium, mentiens interim multa, conuincendum curauit, & conuictum damnatumq́; in ſtipite alligari iuſſit, ſuppoſito igni ex humida materia, præcone clamante, Fumo punitur, qui fumos vendidit. 16 *Fumivēditor*

Gemmas omnes quas repperit in palatio vēdidit, & aurum in ærarium contulit, dicens viris gemmas vſui non eſſe, matronas autem regias contentas eſſe debere, vno reticulo atq; inauribus, & baccato monili, & corona in qua ſacrificarēt, & vnico pallio auro ſparſo, & cyclade, q̄ plus ſex vnciis auri nō haberet. Hic cultus hodie vix ſufficit negociatorū vxoribus. 17 *Cultus Auguſtarum*

Curſore nunq̄ vtebatur niſi ſeruo ſuo, dicens ingenuū currere niſi i ſacro certamie nō debere, cocos item, piſcatores, fullones, & balneatores nō hbuit. 18 *dignitas*

niſi ſeruos ſuos, nolens quenq̃ ingenium ſordidis miniſteriis dehoneſtare.

19 Reipu. primacera Amicos & cognatos, ſi malos comperiſſet, puniebat. Id ſi vetus amicitia aut neceſſitudo nõ patiebatur à ſe dimittebat, dicẽs. His chariorēſt mihi tota reſpub. Significans priuatos affectus vtilitati publicæ poſthabendos.

MAXIMINVS

1 Induſtria Maximinus accepta legione, nullum laborem defugere ſolet, dum milites exercet, eisq; proſpicit. Quũ autem tribuni quidam eum reprehenderent, dicerentq;. Quid tantopere laboras, quum eius loci iã ſit vt ducatũ poſſis accipere? Ego vero, inquit, quo maior fuero, hoc magis laborabo.

2 Robur corporis Exercebat lucta milites ſuos multos ad terrã proſternens. Itaq; cunctis inuidentibus, tribunus quidã vaſti corporis noctæq; virtutis, atq; ob hoc ferocior, dixit, Quid magni facis, ſi tribunus tuos milites vincis? Tum Maximinus, Vis ne congrediamur? Quum prodiſſet, palma pectori impacta ſupinum reiecit, cõtinuoq; dixit, Date alium, ſed tribunum.

3 Libere Quum nimium fideret corporis viribus, quidam in theatro ipſo pręſente Græcos verſus recitauit, quorum hæc eſt ſententia,

Elephas grandis eſt, & occiditur,
Leo fortis eſt, & occiditur,
Tigris fortis eſt, & occiditur,
Caue multos, ſi ſingulos non times.
Qui ab vno non poteſt occidi, à multis occiditur.

4 Modeſte Maximinus ſenior nunquam ad oſcula pedũ quenquam admiſit, dicens, Dii prohibeant, vt quiſquã ingenuorum pedibus meis oſcula figat. Et vbi ſunt interim qui non ſolum ingenuos, verum etiã ſummos monarchas ad oſcula non pedum, ſed calceorũ, nõ

dicā, admittunt, ſed inuitant, & quodāmodo cogūt?

GALIENVS.

1 Galienus prouinciarum defectionem, quaſi leuiſſimarum rerum iacturā ioco ſolet eludere. Quū enim nunciatum eſſet Aegyptum defeciſſe. Quid, inquit, ſine lino Aegyptio eſſe non poſſumus? Quum vaſtatam Aſiam Scytharū incurſionibus accepiſſet. Quid, inquit, ſine aphronitris eſſe non poſſumus? Perdita Gallia, arriſit dixitq́;, Non ſine trabeatis ſagis tuta reſpublica eſt? Peſſimi principis voces, cui quicquā charius eſt repub. Aphronitrum autem eſt ſpuma nitri, quod in Aſia laudatiſſimum concreſcebat. Reipublicæ neglectus

2 Iunior patris mortem inultam reliquit. Itaq; quū rex Perſarum quaſi captiuus per pompam duceretur quidam, ſcurræ miſcuerunt ſe Perſis, diligentiſſime ſcrutantes omnia, & cuiuſq; vultum mira inhiatione contemplantes Qui interrogati quid agerent, patrē, inquit, principis quærimus, notantes à Galeno neglectum fuiſſe. Id vbi delatum eſt ad principem, ſcurras viuos exuri iuſſit. Exemplum impietatis in Cæſare, periculoſæ libertatis in ſcurris. Libertas exitiabilis

3 Quum taurum ingentem in arenam miſiſſet, prodiſſetq; ad eum feriendum venator, neque productū decies potuiſſet occidere, Cæſar coronam venatori miſit, muſſitantibus cunctis quid rei eſſet, quod homo ignauiſſimus coronaretur, Galienus per curionē dici iuſſit, Taurum toties non ferire difficile eſt. Ludens ſignificauit graue diſcrimen toties tauro occurrere, etiam ſi non ferias. Lepide

4 Quidam huius vxori gemmas vitreas pro veris vendiderat, re comperta, mulier flagitauit vindictā. Cæſar iuſſit hominem corripi, quaſi leoni obiecturus. Dein in caueam, dum impoſtor & populus expectat terribilem leonem, proſiliit capus. Cunctis rem tam Pœna ridicula

ridiculam mirantibus,per curionem dici iuſſit,impoſturam fecit,& paſſus eſt. Ea dem opera fefellit impoſtorem,& irriſit vxorem.

5 Quum patrem Valerianũ audiſſet extinctum, vocem laudatiſſimam ſine laude vſurpauit,dicẽs. Sciebam patrem meum eſſe mortalem.

Impie

MARIVS

1 De Mario tyrannorum ſeptimo dictum eſt, quod vno die factus eſt imperator,altero viſus eſt imperare tertio interemptus eſt à milite, qui percuſſurus illum dixerit,Hic eſt gladius quem ipſe feciſti. Fuerat enim opifex ferrarius. Alluſit autem interemptor ad illud prouerbium,Tuo te gladio iugulo.

Imperiũ breue

SATVRNINVS

2 Saturninus tyrãnorum XXI,quum milites illi peplum imperiale impoſuiſſent,aduocata concione de ſeipſo dixit,Commilitones,bonum ducem perdidiſtis,& malum principẽ feciſtis. Ante fuerat dux egregius,ſed quoniam in imperio fuerat ſeuerior,ab iiſdẽ à quibus imperator factus fuerat,interemptus eſt. Nõ quiuis ad quoduis munus idoneus eſt.

Ingenue

ZENOBIA

3 Zenobia XXVIII mulier variis nominibus merito laudata,quũ ab Aureliano capta in conſpectum illius ducta fuiſſet,isq; dixiſſet,Quid o Zenobia,auſa es nobis inſultare Romanis Imperatoribus,Imperatorem,inquit,te agnoſco,qui viceris,Galienum, Aureolum,reliquosq; principes non putaui.

Animoſe

AVRELIANVS

4 Quum Tyanam veniſſet, eamq; occluſam repperiſſet,iratus dixit,Canẽ in hoc oppido nõ relinquã. Hac voce milites erecti ſunt in ſpem prædæ,& Heradamon Tyanenſis,metu ne cum cæteris occideret, prodidit ciuitatẽ. Qua capta,Aurelius Heradamonẽ

patriæ proditorem occidit. Militibus ex Cæſaris pro miſſo direptionem oppidi flagitantibus reſpondit, Agite, canem me negaui relicturum, canes omnes oc cidite. Hoc pacto & proditori mercedem rependit, & militum auaritiam eluſit. Videtur autem hic ſermo nis color ſumptus ab Hebræis, in quorum literis re ges qui minantur internecionem negant ſe quen quam relicturos, vſq; ad mingentem ad parietem, canem hac periphraſi ſignificantes. Clemẽter

DIOCLETIANVS.

5 Diocletianus adhuc priuatus dicere ſolet, nihil eſ ſe difficilius quã bene imperare. Id Flauius Vopiſcus in Aureliano tradit ſe audiuiſſe à patre ſuo, & addũt cauſam. Colligũt, inquit, ſe quatuor aut quinq; ſimul conſilium ad decipiendum imperatorem capiunt. Dicunt, quid probandũ ſit. Imperator qui domi clau ſus eſt, vera nõ nouit. Cogitur hoc tantũ ſcire, quod illi loquuntur, Facit iudices, quos fieri non oportet. Amouet à repub. quos debebat retinere. Ita vt dixit Diocletianus, bonus, cautus, optimus venditur impe rator. At vulgus ad imperatoris titulum ſatis eſſe pu tat naſci, aut eligi, naſci vtcunq;, eligi emptis ſuffra giis, ac ſolennibus ceremoniis confirmari. Imperare difficile

TACITVS

6 Tacitus imperator fratri petierat conſulatum, nec impetrauit. Ea repulſa adeo non fuit offenſus, vt ve hementer etiam lætatus ſit, dicens, Scit ſenatus, quẽ principem fecerit. Leniter

PROBVS

7 Probus quum multa barbarorum loca purgaſſet latrociniis, vbi perueniſſet ad Iſauros, dixit ab illis locis facilius arceri latrocinia quàm tolli. Sentiens eſſe dandam operam ne latronibus illuc eſſet aditus neue iuuenes latrocinari diſcerent. Itaq; loca omnia Sancte

quæ anguſtum haberent aditum, veteranis cõceſſit, addens vt eorum filii ab anno decimo octauo ad militiam mitterentur, ne ante latrocinari diſcerent quã militare. Hoc tum recte Probus, quum multũ intereſſet inter militiam & latrocinium, nunc friuolum eſt.

8 Non patiebatur militem eſſe ocioſum, ſed multa opera militari manu perfecit, dicens: Annonam gratuitam militem comedere non debere.

Miles ocioſus

9 Idem dixiſſe fertur, breui milites neceſſarios non habebimus. Sperabat tantam pacem, vt nihil opus eſſet exercitu. Hanc mentem vtinam deus immittat omnibus noſtri ſeculi principibus.

FIRMVS

10 Firmus imperator vini patientiſſimus fuiſſe legit, citra ebrietatẽ. Quondã à Barbaro vexillario prouocatus ad bibẽdum, duas vini ſitulas hauſit, & poſtea toto cõuiuio ſobrius fuit. Quũ vero Barbarus diceret Quur nõ & fecẽ ebibiſti? Stulte, inqt, terra nõ bibit.

Vini patiens

BONOSVS

11 Bonoſus imperator prodigioſe bibax fuiſſe legit, de quo Aurelianus ſæpe dicere ſolet, Nũ vt viuat natus eſt, ſed vt bibat. Sobrietas i primis decet principẽ

APOPHTHEGMATA VARIE MIXTA

1 Milites aliquot Tarentini inter cœnandum multa liberius dixerant in Pyrrhum regem. Res ad eum delata eſt, acciti ſunt iuuenes, ac periclitabantur omnes, quum factum nec negari poſſet, nec defendi. Tum vnus illorum dexterioris ingenii, Imo, inquit, rex, & iſta diximus, & longe acerbiora dicturi fueramus, niſi nos lagena defeciſſet, linguæ petulantiam in temulentiam reiiciens. Ac mox ira principis in riſum verſa dimiſſi ſunt. Quis neget hoc dictum

Dextre

fuiſſe bene collocatum.

Longus Sulpitius, inſigniter ipſe fœdus, eũ ↄtra 2 Retorũ
quẽ in iudicio liberali aderat, dixit: ne faciẽ qdẽ ha
bere liberi hominis. Cui reſpõdens Domitius Afer
Næ tu ex animi mei ſententia Longe. Qui malã fa-
ciẽ habet liber non. Si ideo liber nõ erat cuius age
batur cauſa, quod deformis eſſet, nec ipſe Sulpitius
habendus erat pro libero quum eſſet fœdiſſimus.

Iuniũ Baſſum hominẽ cũ primis dicacem, vul- 3
gus aſinũ album appellabat, quod feliciter eſſet ſtu- Albus
pidus ac ridiculus. Alba eni veteres felicia vocabãt. aſinus

Philippus orator im maleolentẽ, Video, inqt, me 4
à te circũueniri: ſentiens ſe malo odore vndiq; op- Maleo-
pleri, quum circumuenire dicatur qui dolo fallit. lus

Ceſellius conſultori dicenti nauim diuidere vo- 5
lo, perdes, inqt. Ille de precio nauis mercibusq; cõ Lepide
ſulebat, hic aliud reſpondit. Nã ipſam diuidere na-
uim eſt nauim perdere. Macrobius ita refert, Si diui
dis, nec tu, nec ſocius habebitis. Erat autem duorũ
negociatorum communis nauis.

Vectius Valens quũ Claudio Cæſari immineret 6
periculũ: atq; interim Silius cũ Meſſalina domi vin Pericu-
demiæ ſimulacrũ omni laſciuiarum genere celebra lum præ
rent, conſcendit præaltã arborẽ, & in ea proſpectã- uiſum
tis ſpecie ſtabat: interrogantibus qd aſpiceret reſpõ
dit, tempeſtatem ab Oſtia atrocem. Id ſiue ioco di-
xit, ſiue forte lapſa vox eſt, i præſagium vertit. Mox
adſunt à Cæſare nuncii, qui vindictam parant.

Fauorinus philoſophus adoleſcentem priſcarum 7
& iam obſoletarũ vocum affectatorẽ, Cuius, inqt, & Obſole-
Fabritius dilucide cum ſuis fabulati ſunt, neq; Au- torũ af-
runcorum, Sicanorũ, aut Pelaſgorum, q primi Italiã fectatio
incoluiſſe leguntur, ſed ætatis ſuæ verbis locuti ſunt
Tu vero perinde quaſi cũ matre Euandri nunc lo-

quaris verbis iá olim deſitis vteris. Quod ſi ītelligi
nō vis quę loqueris, nō hoc abūde ꝯſequeris tacēs.

8 Ficus Philemoni paratas & in conſpectu eius po
Riſus i- ſitas aſellus comedebat. Puer inclamatus vt aſinum
terimēr abigeret, ſero venit. Itaq; conſumptis oībus, quoniá
inquit, tam tardus fuiſti, da nunc merum aſello. In-
terim riſus obortus hominem ſenem præfocauit.

9 C. Iulius Helio mancipi ſæpius obſtrepenti ſibi,
dixit, Etiam oſtendā qualis ſis, & Helio inſtanti, vt
oñderet qualis eſſet, Iulius digito demōſtrabat Gal-
lum in Mariano ſcuto cimbrico depictum, nobis di
ſtortum, eiecta lingua, buccis fluentibus, cui māceps
tum ſimillimus eſt viſus. Taberna autē erat apud
forum, ac ſcutum illud ſigni gratia poſitum. Ingens
omnium riſus conſequutus eſt. Expectarāt enim vt
10 aliquid in mores illius obiiceret.

Iocoſe Iuba querenti quod ab illius equo eſſet aſperſus,
Quid tu, inquit, an me hippocentaurum putas? De
ridens eum q quod equus cōmiſerat, domino ſeſſo-
ri imputaret, quaſi idem animal eſſet equus & ſeſſor;
quales finguntur hippocentauri.

11 C. Craſſus militē vidēs ſine gladio currē tē, heus
Miles ſi- inqt, cōmilito pugno bene vteris, feſtiuiter taxans
ne gla- inermē militem, cui pro gladio pugno ſit vtēdum.
dio Publius videns Publiū Mutium hoīem maleuo
12 lum & inuidū, ſolito triſtiorē, aut Mutio inqt, aliqd
Inuidia accidit mali, aut alteri cuipiá aliqd boni, ſentiens il-
lū nō minus alienis cōmodis q̄ ſuis icōmodis vri.

13 Publius natione Syrus, quū herus ipſius ſeruū hy-
Hydro- dropicū in area iacentē increpans interrogaret, qd
picus illic ageret, lepide ꝓ ſeruo reſpōdit aquā calefacit.

14 Idem quum ſuper cœnam eſſet orta iocoſa quæ-
Ocium ſtio, quod nam eſſet moleſtum ocium, & alius aliud
moleſtū opinaretur, reſpondit podagrici pedes. Ocium vt

rem ſuauisſimam expetunt omnes,ſed ocium poda grici cum ſummo cruciatu coniunctum eſt.

Fauſtus Sylle filius,in ſororem quæ eodem tem pore cū duobus adulteris habere conſuetudinem, Fuluio fullonis filio,& Pompeio cognomine Macula,facetisſime luſit,Miror,inqt ſororem meam habere maculam quum fullonem habeat. 15 Ioc° ex noie

Seruilius Geminus cœnans apud Lucium Mallium,q Romæ pictor inſignis habeatur,quū videret filios illius deformes,haud ſimiliter inqt,Malli fingis ac pingis.Et Mallius.Non mirum inqt,in tenebris enim fingo,luce pingo. 16 Pingere fingere

M.Votacillus Pitholaus in C.Seruiliū q vno tātū die cōſul fuit,ita luſit,Ante Flamines,nūc conſules diales fiūt.Abuſus eſt voce,diales,quaſi à die deducta ſit,ac n̄ magis à Ioue,cui Flamīes iſtituebant. 17 Breuis poteſtas

Lapidatus a pplō Vatinius gladiatorum munus æditurus imperat ab ædilibus ædictum ne qs qd in harenā mitteret,niſi pomū.Per id tempus forte Cæſelius ꝯſultus à quodā nū nux pinea eſſet.Si in Vatiniū inqt,miſſurus es,pomū eſt.Nā ea nux & dura & grauis pro lapide eſſe poterat.Martialis pineam nucem appellat popum hoc diſticho Poma ſumus Cybeles,procul hinc diſcede viator. 18 Nux pinea

Ne cadat in miſerum noſtra ruina caput.

Quū Publius Clodius diceret iratus Decimo Valerio,quod ipſi mutuū petenti nō dediſſet,Quid inqt,mihi amplius facturus,es niſi vt Durachium eam ac red eam? Exprobrans illi Ciceronis exilium ab ipſo procuratum,quod tamen populi ac bonorū virorum ſtudio breuius fuit q̄ volebat Clodius. 19 Morſus tectus.

Quū Brutus iunior fundos ædesq́; paternas luxu ꝓdegiſſet,& in his etiā balneas,& i ſermone quodā diceret ſe fruſtra ſuadere,Nō mirū, inqt Craſſus 20 profuſio

nuper enim exiſti è Balneis. Luſit ex ambiguo, exit ẽ balneo qui lauit,& exit qui vendit alteri cedit.

21 Idem Brutus quũ in accuſatione G.Planci duos lectores excitaſſet,& alteri & Colonia Narbonẽſi Lucii Craſsi q reo Bruti aderat orationem legendã dediſſet,alteri de rege ſeruilia,ex his demonſtrans illum ſibi pugnantia ſcribere, Craſſus viciſsim tres Bruti patris de iure ciuili libros tribus legendos dedit.In quorũ primo erat.Forte euenit,vt in Priuernate emiſſus.Hic Craſſus,audis Brute, pater teſtificatur ſe tibi fundum Priuernatem reliquiſſe. In ſecundo libro ſcriptũ erat, In Albano eramus ego & Marcus filius.Hic Rurſum Craſſus Norat hũc gurgitẽ,metuebat,ne quũ is nihil haberet, nihil eſſe ei relictũ putaret.Tũ ex tertio recitatũ eſt. Quũ in Tiburti aſſedimus, ego & Marcus filius Tum Craſſus. Vbi ſunt hi fundi Brute,quos tibi pater publicis cõmẽtariis cõſignatos reliqt? Quod niſi puberẽ te iã haberet quartũ librũ cõpoſuiſſet,& ſe etiã i balneis lotum cũ filio ſcriptum reliquiſſet. Ita Craſſus duos lectores aduerſum ſe à Bruto excitatos, tribus aduerſus ipſum productis vſus eſt. Hoc vrbanitatis exemplum refert M. Tullius,quod non aſtringitur paucis verbis,ſed per orationem fuſum eſt.

Iocus ex ambiguo

22 Philippus cauſam agens,quũ puſillus teſtis prodiſſet,Licet ne,inqt,rogare, quum quæſtor properans dixiſſet licet modo breuiter. Hic Philippus,nõ accuſabis.perpuſillum rogabo. Primũ in teſtem riſus obortus eſt,ſed mox in iudicem Luciũ Aurificẽ conuerſus,qui ſedebat ipſo teſte breuior.

Muſcas abige

23 Vargula cum eum cãdidatus A. Sempronius cũ Marco fratre ſuo complexus eſſet,puer,inqt, abige muſcas,leuitatem ac moleſtiam complectentium ſignificãs,ſed ridicule magis quàm vrbane.

Nero quidam i ſeruum furacem ita iocatus eſt, vt 24 diceret ſolum eſſe, cui domi nihil ſit nec ſignatum Furax nec occluſum. Id ſi de frugi ſeruo dicas, laus eſt, ſi de furaci iocus. Intelligimus enim illi nec ſeras, nec ſigna obſtare quo minus furetur. Scrinia claudimus. olim & cadi lagenæq; ſolent obſignari.

Spurio Caruilio grauiter claudicanti ex vulnere 25 ob rempub. accepto, & ob claudicationis vitium in Claudi- publicum prodire verecundanti: mater dixit. Quin catio ho prodis mi Spuri, & quotieſcunq; gradum facis to- neſta ties tibi tuarum virtutum venit in mentem.

De Caluino Glaucia claudicante dixit qdam, Nō 26 claudicat, ſed clodicat, Veteres Clodiū dixere pro Clodica Claudio. Hinc iocus in eum qui Clodio fauebat. re

Publius Bleſſus Iunium hominē nigrū macilen- 27 tum & repandum, fibulā ferream appellauit, ob co- reſupini loris duriciem, & incuruati corporis ſimilitudinem

Vatinius reus à Caluo accuſatore in inuidiā vo- 28 catus, quod candido ſudario frōtē tergeret. Quanq̄ Delica- inqt, ſum reus tñ & panē candidū edo, ita crimen tus reus diluēs vt duplicaret. Solēt aūt rei prodire ſqualidi.

Quum in triumpho C. Cæſaris oppida eburnea 29 fuiſſent circumlata, ac paucis poſt diebus in trium- pho Fabii Maximi lignea deportarentur: Chryſip- pus ludens dixit eas eſſe thecas oppidorū Cæſaris Solent enim res pretioſæ ligneis thecis muniri.

Empedocles quū in harena Mirmillonē Retia- 30 rius ſequeretur, nec feriret, viuum, inqt, capere vult. Sic in venatu, q capit aīal viuū cauet ne vulneret.

Auguſtus videns equitē in ſpectaculis bibentem 31 miſit q illi ſuis verbis diceret, ego ſi prandere volo Libere domū eo. Reſpondit eques. Tu enim non times ne perdas locum. Auguſtus ſenſit indecorum eſſe illic in publico bibere. Eques per iocū ſic interpretatus

eſt Cæſarem ſine damno poſſe diſcedere è theatro quod locus ipſi ſeruetur, non item equiti.

32 Manius Curtius Campatiū, de theatro exeuntē

Ioc° ex abſurdo

interrogauit nū ſpectaſſet Cāpatius ſtultitiam hominis ſic irriſit, Non inquiens, ſed in orcheſtra pila luſi. Quid aliud feciſſet in theatro, niſi vt ſpectaret? Quaſi quis è balneo exiens rogetur an lauiſſet. Sed multo abſurdius eſt in orcheſtra pila ludere?

33 Iunius Baſſus Domitiæ Paſſanii, querēti quod ei

Cōuiciū mutatū i peius

ſordes obiiciens dixiſſet illū veteres calceos vendere. Nunq̄ me Hercule, inqt, iſthuc dixi, ſed dixi emere ſolere. Atq multo ſordidus eſt emere q̄ vendere veteres calceos. Sic irriſit mulierem vt pro eo quod obiiciebatur ſubiiceret aliud illo moleſtius.

34 Eques Romanus obiicienti Auguſto quod patri-

Libere

moniū deuoraſſet meū, inqt, putaui. Simulans errore factum quod criminabatur, ac ſentiens interim non eſſe crimen, ſi quis ſua ſuo profundat arbitrio.

35 Casſius Seuerus quū obiurgaret à prætore, quod eius aduocati Lucio Varo Epicureo Cæſaris amico conuiciū feciſſent. Neſcio inqt, q conuiciati ſint, & puto Stoicos fuiſſe, huc alludens quod inter Epicureos & Stoicos maximum disſidium eſt. Nam Epicurei felicitatem hominis voluptate metiuntur Stoici præter honeſtum nihil dicunt in bonis.

36 Idem cuidam obiicienti, quod Proculeius ei do-

Salſe

mo interdixiſſet: Nunquid, inquit ego illuc accedo? Eluſit obiectionem, nam in ius vocari ſolent, q contra prætoris interdictum adeunt locum, non is q paret interdicto. Simul innuens ſe nequaquam teneri domus illius deſiderio.

37 Trachalus Suellio cuidam inter argumentandū

Irriſio

dicenti, Si hoc ita eſt: is in exilium, per iocum ſubiecit. Si non eſt, redis.

Catulus Philippo oratori diceti, quid latras, re ſpōdit, furē uideo, conuitium latrandi in ipſum re torquens: notans hominis rapacitatem. 38 Retortū dictum

Catulus quum orator qdam malus, q in epilogo ſe putabat mouiſſe miſericordiam poſtquam aſſedit rogaret hunc, uideretur ne mouiſſe miſericordiā, ac magnam qdem inqt. Neminem enim eſſe puto tam durum, cui non oratio tua miſeranda viſa ſit. 39 deprauatum

40 Theodorus regis Aegypti præceptor aliis cenſentibus eſſe recipiendū Pompeiū, aliis non recipiē dum neutris aſſentiens dixit, recipiendū, ſed occidendum, addens iocū, mortuos non mordere. Atq; huius ſententia vicit, tuta ſuadēs mactis q̄ honeſta. Mortui nō mordent

Scipio ī Neuium quendam, qd hoc inqt Neuio ignauius? Luſit è contrario mutata literula. 41 Ioc⁹ ex noīe

M. Scipio Malugineſes ex ſua centuria renūciarat Acidinū cōſulē, quūq; præco dixiſſet, dic de L. Manlio: ego inqt Scipio, virum bonum egregiumq; ciuē eſſe arbitror. Præco expectabat ſuffragiū pro Manlio. Scipio reſpondit: quaſi de moribus illius iterrogatus. Neſcio an hic Acidinus, nomine & prænomi dictus ſit L. Manlius, quumq; Scipio poſtremum adnomen tantum expreſsiſſet, præco admonuit, & illa addēda: Hinc Scipio iocādi occaſionē arripuit. 42

Scipio maior Corinthiis pollicentibus ſe illi ſtatuam poſituros eo loco erant aliorum imperatorem reſpondit ſibi diſplicere turmales, Sentiens ī turbales occultari quod additur, Turma proprie equitū eſt in bello. Id tranſtulit ad ſtatuas armatas. 43 Turmales

Scipio apud Numantiam iratus C. Metello, dixit ſi quintum pareret mater eius, aſinum fuiſſe paritu ram, Tarditatem mentis ac deformitatem corporis illi fratribusq; eius exprobrans. 44 Contumelioſe

Scipio quum ei M. Flaccus multis probris obiectis 45

P. Mutium iudicem tuliſſet. Eiero, inqt, iniquus eſt.
Fxcuſatum in peius Huic voci quum eſſet admurmuratum, Ah, inqt, patres cōſcripti, non ego mihi illum iniquū eiero: ſed omnibus. Expectabatur vt purgaret quod dixerat, ſed aggrauauit. Licet reiicere iudicem reo inimicū ſeu iniquum, hoc eſt male volentem ſed multo magis eum qui nulli æquus eſt.

46 Apta Quum Africano illi maiori corona ſæpius in cōuiuio impoſita rumperetur, Licinius Varus accommodanti dixit. Noli mirari ſi non conuenit, caput enim magnum eſt. Sentiens hominem eſſe præpotentem, cui non quæuis corona congrueret.

47 Agere ſatagere Domitius Afer Manlium Suram, multū in agendo diſcurſantem, ſalientem: manus iactantē, togam deiicientem ac reponentem, non agere dixit, ſed ſatagere. Actio enim oratoris eſt. Satagit autem q fruſtra miſeretq; conatur.

48 Ironia Afer Didio Gallo, q prouinciam ambitioſiſsime petierat, mox impetrata ea, querebat quaſi coactus eſſet, Age, inqt aliqt & pro repub. elabora. Iocus eſt ab ironia, ſimulq; alluſum illuc eſt quod magiſtratū magno ſtudio ambiſſet.

49 Salſe Afer orator egerat cauſam aduerſus libertū Claudii Cæſaris. Quidam ex aduerſo cōditionis eiuſdē cuius erat litigator cui aduerſabatur Afer: exclamauit, Ita'ne tu ſemper in libertos Cæſaris dicis, videlicet illi metum iniicere cupiens ex nomine Cæſaris ſubiecit Afer, Nec me Hercule quicquam proficio. Notans illum poſt alios libertos exiſtere, contra quē dicere cogeretur.

50 Ab iexpectato Idem in quendam patronum imperitū, ſed ſplendido veſtitu ſe venditantem litigatoribus, lepide dixit, homo in agendis cauſis bene veſtitus. Luſit ab iexpectato. Nā auditor pro veſtibus expectaba:

inſtructus, aut exercitatus.

Idem quum qui diuerſam partem agebāt ſubinde repeterent, Celſinam hoc dicere, quum probe noui ſſet fœminam præpotentem, tamen ſimulans ſe credere, Celſinam virum eſſe, rogauit quis eſſet ille Celſina, obiter notans illorum ineptiam, qui tantum autoritatis, opum gratia, tribuerent fœminæ, vt illius dicta toties citarent pro teſtimoniis. 51 Diſſimulanter

Domitius Afer quum haberet ingratum litigatorē, ipſius conſpectum vitanti ne cogeretur agnoſcere patroni beneficium, in foro per nomenclatorē dixit illi, Amas ne me quod te non vidi? Recte exprobrās ingratitudinem, cui gratum eſſet non videri à bene merito, ne cogeretur illi gratias agere. 52 Ingratitudo

Idem diſpenſatori qui quum ad reliqua nō reſpōderet, dicebat ſubinde, Panē nō comedi & aquā bibo, Paſce, inqt, & redde quod debes. Nō agebāt qd ediſſet, aut bibiſſet, ſed qd deberet. Permiſit igit̃ vt ſe quomodo vellet paſceret, modo ſolueret qđ debebat 53 Alienā cauſa

Idem candidato dicenti ſemper domum tuā colui, credo, inquit, & verum eſt, quum poſſet palàm negare. Candidatus enim hoc ad gratiam fingebat. 54 Confeſſio per ironiam

L. Galba ſcurra cuidam pilam negligenter petēti, petis, inquit, tanquam Cæſaris candidatus. Huius cō petitores negligentius ambiebant, vel quia metuebant Cæſarem repulſę impatientem, vel quia deſperabant ſe aſſequuturos tali competitore, vel quia ſic illi blandiebantur. Iocus eſt ex ambiguo, petitur pila quę repercutitur, & petitur magiſtratus. 55 Ex ambiguo

Idem cui cœnaculum perpluebat, cuidam cōmodato roganti penulam dixit, non poſſum commodare, nam domi maneo. Significās domi maxime opus eſſe penula Solent alii ſecus excuſare, non poſſum commodare penulam, ipſe exeo. 56 Ex abſurdo

57 Item alteri rogãti vſum penulæ, ſi non pluit, inquit non eſt tibi opus, ſi pluit, ipſe vtar. Dilemmate excuſauit officium.

Excuſatio

58 Idem Mecœnatem acceperat conuiuio, quumq; ſentiret illum velle ad ipſius vxorẽ ludere, ſimulauit ſe dormire, quo magis liceret Mecœnati quod libebat. Interea quũ acceſſiſſet aliquis volens quædã è menſa tollere, ibi Galba, Infelix, inquit, huic dormio, non tibi. De quo plura retulimus in Chiliadibus.

Diſſimulatio

59 Galba quodam iactante quod in Sicilia murenam quinq; pedes longam emiſſet victoriato, nihil, inquit, mirum, nam ibi tam longæ naſcuntur, vt his piſcatores pro reſtibus cingantur. Mendacium euidentiore mendacio deriſit.

A mẽdacio manifeſto

60 In Galbã oratorẽ eloquentia clarũ, ſed gibbo deformem ita luſit M. Lelius, vt diceret ingeniũ Galbę male habitare. Nam animi domicilium eſt corpus.

Deformis ingenioſus

61 In eundem acerbius etiã Orbilius grãmaticus, qui prodierat teſtis cõtra reũ cui Galba aderat. Hunc vt Galba cõfunderet, finxit ſe neſcire quod grãmaticus eſſet, & conuitio locum captans interrogauit, Quid artiũ facis? In ſole, inqt Orbilius, fricare gibos ſoleo.

Retortũ

62 Quidam humiliori liberius aduerſus ipſum multa loquenti, colaphum, inquit, tibi dicam, & formulam ſcribo, quod caput durum habeas, pro diem tibi dicam, dixit colaphum tibi dicã, & in capite duro luſit amphibologia. Siquidem durum caput habet peruicax, & durũ caput habet qui offendit manum percutientis. Alluſit autem ad morem eorum qui quempiam in ius vocant, quorum eſt & diem reo præſcribere, & quur in ius vocetur miſſo libello exprimere.

Ridicula

63 Quidam interrogatus quid ſentiret de eo qui fuerat in adulterio deprehẽſus, tardus, inquit, mihi fuiſſe videtur. Ludẽs ab inexpectato, ſignificansq; quod

Ab inexpectato

non fugiſſet in tempore.

Quidam deploranti quod vxor ſua ſe de ficu ſuſpendiſſet,rogo,inquit,des mihi ſurculum ex illa arbore vt inſeram,per ſuſpitionem ludens,quum velet intelligi ſibi moleſtam eſſe vxorem. 64 Vxor moleſta

Quidā mirantibus quod humile candelabrū emiſſet,pranſoriū erit,inquit,eludēs iocoſo mēdacio, ne parcus videret. In cōuiuiis vtimur humilioribus candelabris,vt exactius peruideamus quę ſunt appoſita. 65

Dignus erat nominari,qui de quodā illaudato veluti laudans dixit,Quid huic abeſt,niſi res & virtus? Similis iocus hodie apud Gallos vulgatiſſimus fert, quū aiūt. Sum totus tuus,excepto corpore & bonis. 66 Exceptio iocoſa

Sybarita quiſpiā iter faciens per agros, quum videret quoſdam fodientes,dixit ſe ſpectando illos fodientes rupturā capere. Ad hanc vocem auditā quidam ita reſpondit. At mihi te audienti latus dolet. Tanta erat Sybaritarū mollicies, vt nullū opificium in ciuitatem admitterent,quod cum ſtrepitu exerceretur,quod genus ſunt fabrorū ferrariorum & lignariorum. Atq; adeo ne gallum quidem gallinaceū in ciuitate phas erat alere,ne quid eſſet quod illis ſomnum interrumperet. Iocus autem in hoc erat, quod agricola probabilius dixit ſibi ex tam ſtulta voce dolere latera,quàm Sybarita dixerat, ſe ex foſſorum ligone ſentire rupturam. Latera dolent loquenti, non audienti,& rupturā patitur grauiter laborans,nō ſpectator. Commemorat hoc Athenæus in duodecimo. 67

Quum teſtis qui ſe dicebat à reo vulneratum, interrogaretur an cicatrites haberet, ingentem in fœmore cicatricem oſtendit,tum aduerſarius,latus, inquit,erat oportunius, ſignificans illum vulnere letaliore dignum. 68 Salſe

Siculo cuidā Scipio prætor patronū cauſæ dede- 69

Patronꝰ malus

rat hoſpitem ſuum, hominem nobilem, ſed egregie ſtultum. Hic Siculus, Quæſo, inqt, prætor aduerſario meo da hunc patronum, deinde mihi neminem deris. Sentiens illum tam inſigniter ſtultum, vt illo diuerſam partem adiuuante poſſet etiam nullo patrocinante vincere.

Obſequium humile

70 Quidam videns Fauonium, quum nulli adeſſet famuli, Pompeio per omnia inſeruientẽ, vſq; ad pedum lotionem, pronunciauit Græcum verſiculum. φεῦ τοῖσι γενναίοισιν ὡς ἅπαν καλόν. Id eſt. Claris viris vt eſt decorum quidlibet.

Cõſiliarius

71 Qui Scipionis gloriç inuidebant dicere ſolent, illum eſſe egregiorum facinorum hiſtrionem. Lelium vero collegam illius geſtorem. Alludentes huc quod alius eſt actor fabulæ, alius autor. Sentiebant Scipionem præclaras res gerere, ſed Lelii conſiliis.

Ardelio

72 In Metiochum nimis in repub. ſedulum, nihilq; non agentem illa iactata ſunt.

μητίοχος μὲν στρατηγεῖ, μητίοχος δὲ τὰς ὁδοὺς
μητίοχος δ᾽ ἄρτους ἐποπτᾷ, μητίοχος δὲ τ᾽ ἄλφιτα,
μήτιοχος δὲ πάντα κεῖται, μητίοχος δ᾽ οἰμώξεται

Id eſt,
Metiochus dux eſt, at idem, Metiochus curat vias,
Metiochus molit farinas, Metiochus panes coquit,
Metiochus fit cuncta ſolus, Metiochus plorauerit.

Eſt aliquid pauca bene agere. Notat Martialis quendam ardelionem, qui nihil non faciebat belle, quum nihil faceret bene.

Facere p̃ſtantius quã dicere

72 Quidam Athenienſis indiſertus, ſed factis ſtrenuus, & artis peritior, quum alius oratione facunda meditataq;, multa præclare polliceretur. Viri inquit, Athenienſes, q̃ iſte magnifice diſſeruit, ego re efficiã.

Patriæ charitas

73 Sylla quum Præneſte oppidum armis cepiſſet, decreuiſſetq; quicquid erat ciuium trucidare, hoſpitem ſuũ iuſſit excipi, hoc beneficio pẽſare volẽs hoſpitii

communicati gratiam. At ille contra libere, Nolo, inquit, patriç meæ extinctori debere vitam, ſimulq; turbæ ciuium ſeſe admiſcuit, & cum illis trucidatus eſt.

Seruus quidam ab hero Chio negociatore profugerat. Rogatus quur fugiſſet, quoniam, inquit, quum adſint bona, mala quærit. Solet enim herus ille vinũ muſtum primæq; ſuauitatis vendere, ipſe interim nõ bibens niſi ſubacidum ac vapeſcens. 74 Parſimonia ſordida

Seruus quidã interrogatus quid ageret dominus, Expectat, inquit, donec vinum fiat acidum. Habebat herum perparcum, qui non prius ſinebat bibi vinum quàm acuiſſet. Ita fiebat, vt familia ſemper acidis ac vapidis vinis vteretur. 75 Parſimonia ſordida

Quidam ſeruum fugitiuum inſequens, quum ille in piſtrinum ſe proripuiſſet, vbi, inquit, alibi te reperire maluiſſem. Serui maxime oderunt piſtrinum, eóq; detruduntur ob grauiſſima peccata. 76

Theſſalus quidam interrogatus, qui nam eſſent Theſſalorũ deterrimi, qui, inquit, à bellicis negociis ocium agunt. Barbari neſciunt vti pace. 77 Ocium

Equiſo quidam interrogatus, quid maxime ſaginaret equum, Oculus, inquit, regis. Sẽtiens equum optime curari, ſi dominus frequenter adſit. Idem vult illud celebre, Frons occipitio prior eſt. 78 Domini pſẽntia

Neſtor apud Sophoclem ad Aiacem ſe conuiciis inceſſentem ita loquitur. 79 Vitia pẽſata

οὐ μέμφομαί σε δρῶν γὰρ εὖ κακῶς λέγεις.

De te queror nil, male loquens facis bene.

Aliquid concedendum eſt viris fortibus atq; repub. bene meritis, & bene penſat linguæ vitium, qui factis egregius eſt.

Quum Aegyptii qui diu fuerant in prçſidio, nec à quoquam dimittebantur, conſpiraſſent, vt in Aethiopiam ſe conferrẽt, ac Pſammetichus rex eo cognito 80 Craſſa veritas

conſecutus eos obteſtaretur, ne patrios deos, vxores ac liberos deſererent, quidam illorum oſtenſo membro genitali, reſpondit, vbicunque hoc eſſet, ibi & liberos & vxores fore.

81 Mortis memoria — Olim in diuitum epulis apud Aegyptios, vnus quiſpiam cadauer ligneum, ſed quam proxime ad verum effictum oſtendit ſingulis, dicens. In hunc intuens pota & oblecta te, talis poſt mortem futurus. Dubites quo animo id fecerint, vtrum vt moderatius fruerentur voluptatibus conditionis ſuæ memores, an auidius, vtpote mox abituris.

82 Aſſueſcendū optimis — Puer quidam apud Platonem educatus, quum ad patrem ex interuallo rediſſet, eumque vidiſſet effuſius ridentem, admiratus dixit ſe tale nihil vnquam apud Platonem vidiſſe. Tanta res eſt iam inde à teneris, virtuti aſſueſcere.

83 Minæ inanes — Rhodius quidam miniſtro Romani Imperatoris multa vociferanti ferociter, Non curo, inquit, quid tu dicas, ſed quid ille taceat. Loquacitas caret effectu, taciturnitas habet certiora conſilia.

84 Curioſitas — Aegyptius baiulus geſtans quiddam velis opertum, cuidam ſciſcitanti quid portaret, Ideo, inquit, obuelatum eſt ne ſcires, tu vero quur curioſe veſtigas, quod occultatum eſt. Solent vectigalium redemptores explorare ſarcinas Aegyptii autem dicti ſunt ἀχθοφόροι.

85 Adulterium — Byzantius quidam quum mœchum in vxore deformi deprehendiſſet, miſer, inquit, quid opus erat Sapragoræ dote? Significans fœminæ tam deformi non futurum fuiſſe qui concumberet, niſi dote conductum. Nunc quum illa nacta eſſet gratis adulterum, quid opus erat Sapragoræ marito dare dotem, quum eſſet qui gratis hoc faceret?

86 Quidam ſomniarat ſe videre ouum ex lecti cubicularis faſcia pendens illigatum. Id ſomnium retulit ad

coniectorem. Is iuſſit, vt eo loco foderet, defoſſum enim eſſe theſaurum. Fodit & inuenit, & argenti pau- Nihil de
lulum detulit ad coniectorem, de auro diſſimulans. vitello
Tum coniector, Quid? nihil ne de vitello? Somniator inuenerat aurum argento circũdatum in oui ſpeciem, nec id latuit coniectorem.

Philoſophus quidã Pythagoricus à ſutore emerat 87
phecaſſia, calceamenti genus, non præſentibus nũ- Lucri
mis. Paucis poſt diebus redit ad tabernã redditurus auiditas
precium, quumq; clauſam diu pulſaret ianuã fuit qui diceret, Quid perdis operam tuam? Sutor ille quem quæris, elatus combuſtus eſt, & addidit iocum in Pythagoricum. Id nobis quidem moleſtum eſt, qui in æternum noſtros amittimus, tibi minime, qui ſcis futurum, vt renaſcatur. His auditis Pythagoricus treis denarios non inuita manu domum retulit, ſubinde manu concutiens, velut de lucro geſtiens. Poſt quũ hunc animi affectum reprehendiſſet, redit ad tabernam, & ait ſibi, Ille tibi viuit, tu redde quod debes: ſimulq; per cloſtrum, qua ſe commiſſura laxauerat, treis denarios in tabernã imiſit, pœnas à ſeipſe exigens improbæ cupiditatis, ne aſſueſceret alieno Prudenter ille quidem qui morbo ſuppullulanti ſtatim occurrit.

Vopiſcus in diuo Aurelio refert apophthegma 88
ſcurræ cuiuſdã, qui dixerit, in vno anulo bonos prin- Bonorũ
cipes omnes ſculpi poſſe. Sentiens eſſe magnum im- paucitas
peratorum numerum, ſed in his perpaucos bonos.

Rex quidã, cuius nomẽ ſupprimit, nominari alio- 89
qui digniſſimus, quũ ipſi porrigeret diadema, tenuit principa
aliquandiu manu, dixitq;. O nobilem magis quàm tus ſolli
felicem pannum, quẽ ſi quis penitus cognoſcat, quã cita res
multis periculis, ſolicitudinibus ac miſeriis ſit refertus, ne humi quidem iacentem tollere dignetur.

90 Retort' iocus — Proconſul quidam Romanus in Sicilia conſpicatus quendam adoleſcentem admodum ſui ſimilem, rogauit ſimilitudinis cauſam, quum pater ſuus nunquam adiſſet Siciliam, At meus, inquit, Romam frequenter acceſſit. Iocum retorſit Siculus, nihil veritus ſecures ac virgas proconſulis. Simillimum huic dictum in Auguſto.

91 Largitio — Quidam dixit eum qui primus populo Romano dedit epulum & congiarium, exitii cauſam illi fuiſſe. Vnde Cæſar Auguſtus cogitauit aliquando de tollẽdis huiuſmodi largitionibus. Inſyncerus fauor eſt, qui donis emitur. Quę ſi minuas, ingens murmur, ſi tollas, ſeditio grauis oritur.

92 Auro pugnare — Philippus Macedonum rex, quoniam pleraq; dando perfecit potiusq̃ bellando, iactatum eſt in illum, non Philippum, ſed Philippi aurum ſubegiſſe Græciam. Ita Plutarchus in vita P. Aemilii.

93 Sobrietas — Romulus primus vrbis Romanæ cõditor legitur vini fuiſſe parciſſimus. Is ad cœnam vocatus, quum ibi minimum bibiſſet, eo quod poſtridie negocium haberet, dicunt illi familiares, Si ad iſtum modum bibant omnes homines, vinum eſſet vilius. Ille reſpõdit, imo vero charius, ſi quantum quiſq; volet, bibat, nam ego bibi quantum volui.

93 Clementer — Porſena demiratus egregiũ animum Mutii Sceuolæ, qui iratus dextrę ſuę, quod in ſtringendo ferro erraſſet, foculo impoſitam eam exuri paſſus eſt, dixit illi, Reuertere ad tuos Muti, eisq́; refer, te quum vitã meam petieris, a me vita donatum.

94 Tarquinius Superbus iam exul factus, dixiſſe fertur, ſe tum deniq; cognouiſſe quos habuiſſet amicos fidos, quos infidos, cum neutris gratiam referre poſſet. Qui commodi gratia ſunt amici, ſublata commodi ſpe deſerunt amicitiam. Sed amicos ſecundæ

res parant,

res parant, aduerſa probrant.

Horatius rediens ad ſuos, trium Curiatiorum fra 95
trũ quos occiderat ſpolia geſtabat, quorum vni de Amor
ſponſa fuerat Horatii ſoror virgo. illa agnoſcens gloriæ
ſponſi paludamentũ quod ipſa manibus ſuis cõfe-
cerat: ſoluit crines, ac fletu ſponſum mortuũ incla-
mat. Horatius ſororem gladio trãsfigit, dicens: Abi
hinc cum tuo præpropero amore oblita fratrũ mor-
tuorum viuiq́;, oblita patriæ: Tantum valuit amor
laudis & patriæ gloria.

Quũ Collatinus cum paucis familiaribus ad Lu- 96
cretiam veniſſet à Sexto Tarquinio vi ſtupratam Pudici-
quærenti viro ex more, ſatin ſalua? Minime, inqt Lu tia cõiu
cretia, qd enim ſalui mulieri amiſſa pudicitia? Veſti galis
ſtigia alieni viri Collatine in lecto ſunt tuo. Sed cor-
pus tantum violatum eſt, animus inſons eſt, mors te-
ſtis erit: his dictis cultrum quem abditũ habebat in
cor infixit, & collapſa eſt moribunda.

C. Plautius conſul de priuernatibus, q à Roma- 97
nis deſciuerant, ad ſenatũ retulit ac variantibus ſen- Libere
tentiis qdam Priuernatũ legatos percontatus eſt, q̃
pœnã viderentur meruiſſe, eã, inqt è legatis vnus,
quã merentur q ſe libertate dignos cenſent. Hic cõ-
ſul, qd, inqt, ſi vobis pœnã remittimus, qualem vo-
biſcũ pacẽ habituri ſumus? Si bonã dederitis inqt,
& fidelem & perpetuam, ſi malã, haud diuturnam.

A Papyrio Curſore viro ipigro equites auſi ſunt 98
petere vt pro re bene geſta relaxaret aliqd laboris. Seuere
Quibus ille, ne nihil: inqt remiſſum dicatis, remitto
ne vtiq; dorſum demulceatis, quum ex equis deſcẽ-
deritis. Hoc non erat remittere laborem, ſed equo
curando aliquid adimere.

99

Appius populo Romano exprobrabat, ſibi acce- Facta di
ptum ferri debere, quod ex muto & elingui facun- ctis

potiora dum haberet conſulē,de L.Volumnio collega ſen-
tiens.Ibi L.Volumnius. Quàm mallem,inquit tu à
me ſtrennue facere,ꝙ ego abs te ſcite loq didiciſſē.

100 Prima coitio — Romani dicebāt,prima Galloꝝ prælia pluſꝙ vi-
rorum eſſe,poſtrema minus ꝙ fœminarū:quod pri-
mo impetu feroces eſſent,mox demitterēt animos.

1 Seuere — Quū exercitus Romanus terga daret Sānitibus,
M.Attilius cōſul equo præuectus ad portam caſtro-
rū edixit,vt quicunq; miles ad vallū tenderet, ſiue
Sānis eſſet,ſiue Romanus:pro hoſte haberet. Quo
pergis,inqt,miles? Hic arma & viros inuenies, nec
viuo conſule tuo,niſi victor caſtra intrabis. Proinde
elige,cum ciue an cum hoſte pugnare malis.

2 Aioſe — Sagunto à Pœnis contra fœdus oppugnato,Ro-
mani legatos miſere Carthaginem, in quibus erat
Q.Fabius,exploraturos an id publico cōſilio factū
eſſet: Ad id quū quidam Carthagineſiū Princeps
ferocius reſpondiſſet Romanus ſinu ex toga facto,
En,inquit.vobis bellum & pacem apportamus vtrū
placet ſumite,quum Pœni ferocius reclamarent da-
ret vtrum vellet,Romanus effuſo ſinu.Bellum,in-
quit,damus.Reſponderūt Pœni ſe accipere, eoq;
animo geſturos,quo ille daret.

3 Victoria dulcis — Martius Coriolanus in bello aduerſus Volſcos:
quum rogaretur vt labore ac vulneribus æger ſeſe
in caſtra reciperet,Non eſt,inquit, victoris laborare
moxq; hoſtem fugientē inſectatus eſt. Victoriæ dul-
cedo excutiebat omnem moleſtiæ ſenſum.

4 Honor potior mercede — Quum ob bene nauatam operam ante prædę di-
uiſionem è ſingulis rebus,equis & captiuis, denos
ſibi eligere iuberetur,inſuper & equo pulcherrimo
donatus à conſule,Lætor,inquit, à conſule laudari
equūq; fortitudinis præmium lubens accipio, cæte-
ra nō tam decora ꝙ mercedē non accipiam, fuitq;

cõmuni reliquorum ſorte contentus. Ne aliud extra ordinem petiit, q̃ vt Volſcus quidam vir probus & æquus: quo hoſpite & amico fuerat vſus Coriolanus, non venderetur captiuus, ſed ſuę libertati relinquereť. Huc animo contemptori pecunie & hoſpitis memori magis applauſum eſt, q̃ victorię.

Quum Coriolanus merito iratus ingrato populo Romano, exitium vrbi moliretur, nec a legatis: nec à ſacerdotibus exorari poſſet. Veturia mater vna cũ vxore filii ac liberis in caſtra venit. In cuius cõplexum quum accurreret Coriolanus. Siue inqt illa prius ſciam: vtrum ad hoſtem an ad filiũ venerim & vtrum captiua, an mater in caſtris tuis ſim. Hæc aliaq́; quum dixiſſet, matrem complexus, Expugnaſti, inqt &. viciſti iram meam. Patria te mihi quãuis merito inuiſam, huius precibus dono. 5 Pietas

Attilius Regulus, q fuit bello Punico bis conſul aiebat: neq; fœcondisſimis locis agrum inſalubrem parandum, neque effœtis ſaluberrimum. Fruſtra ſalubris eſt locus, vbi peritur fame. Et fruſtra fertilis eſt vbi non licet viuere. 6 Salubritas iũcta fœcunditati

Manlius conſulatum magno conſenſu recuſauit excuſans aduerſam valetudinem oculorũ, ſed inſtãtibus cunctis alium inquit. Quirites querite, cui mãdetis iſtum honorem. Nam ſi me ſuſcipere coegeritis, nec ego mores veſtros ferre, nec vos meum imperium perpeti poteritis. 7 Seuere

C. Figulus in petitione conſulatus repulſam paſſus eſt. Id eo grauius tulit quod patrem haberet bis conſulem. Ad hunc quum poſtridie comitiorum cõplures veniſſent conſulendi gratia. Nam erat iuris ciuilis peritisſimus omnes dimiſit, ita præfatus, oẽs conſulere ſcitis, conſulem facere neſcitis. 8 Ingratitudo

M. Druſus tribunus plebis nõ cõtentus L. Philip 9

Arrogātia felix pum conſulem præcipitaſſe in carcerem quod ſe loquentē auſus eſſet interpellare, quū ſenatus ad eum miſiſſet, vt veniret in curiam, quur non potius inqt ſenatus ad me venit in Hoſtiliam roſtris propinquā? Quid conſequutum? Tribunus ſenatus autoritatem deſpexit ſenatus tribuni verbis paruit.

10 *Crudeliter* C. Fimbria procurarat vt Scæuola in funere C. Marii iugularetur, quē vt cognouit ex vulnere recreatum: apud populum deferre inſtituit. Rogantibus qd optimo innocentiſſimoq; viro eſſet obiecturus. Obiiciam, inqt, quod parcius corpore telum recepit, quaſi hoc ipſum crimen eſſet non periſſe.

11 *Improbitas* Quū M. Tullius in ſenatu dixiſſet incēdium à Catilina excitatum, Sentio, inquit Catilina, idq; ſi aqua non potuero ruina extinguam. Vox non hominis, ſed furiæ.

12 *Seueritas* Manlius Torquatus quū è Macedonia veniſſent legati, graues querelas deferentes de filio eius Decio Syllano, q eam prouinciam obtinuerat, à ſenatu petiit ne qd ea de re ſtatuerent, priuſquam ipſe cauſam cognouiſſet. Quum ſenatus illi cognitionem detuliſſet, domi ſedit, ſolusq; vtrique patri per totum biduū vacauit, tertio die pronuntiauit in hanc formam, Quū Syllanū filiū pecunias à ſociis accepiſſe probatū ſit, & repub. eum & domo mea indignū iudico, protinusq; è conſpectu meo abire iubeo.

13 *Seueritas pris* Aulus Fuluius filium ingenio, literis & forma florentem, quoniam in Catilinę caſtra properabat, ex itinere retractum occidit, dicens, Ego te non Catilinæ aduerſus patriam, ſed patriæ aduerſus Catilinam genui.

14 *Fiducia ſenectus* M. Caſtritius Placentię magiſtratum gerens, Cn. Carboni conſuli iubenti decretum fieri, quo ſibi obſides, à Placētinis redderent, non paruit, atq; adeo

minitanti,dicentiq́;,multos habeo gladios,reſpon-
dit, & ego annos, declarans ſe ſenectutis præſidio
fretum:non metuere gladios.

Ceſelius quũ nec triumuiris obtẽperaret,& mul- 15
ta libere de C. Cæſaris temporibus loqueretur,ad- Fiducia
monentibus amicis,vt ſibi caueret Duæ inquit, res ætatis
ſunt,quæ cæteros reddunt formidoloſos, mihi ma- & orbi-
ximam ſuppeditãt fiduciam,ſenectus & orbitas. Se- tatis
nex cito periturus eſt etiamſi nemo occidat. Et or-
bus nec habet quos curet, nec habet qbus timeat.
Solet enim vltio in liberos propagari.

Quum nauis qua grauius prætorius quæſtor ve- 16
hebatur in Scipionis poteſtatem veniſſet, Scipioq́; Aioſe
cæteris direptis quæſtori ſalutem polliceret,quęſtor
ita reſpondit,Cæſaris milites ſalutem dare non ac-
cipere ſolent. Tantum loquutus pugione ſeſe cõfo-
dit. Hos animos Cæſar ſuis inſpirauerat.

Grauius patrono malo quũ dic ẽdo vocẽ obtudiſ- 17
ſet,ſuaſit vt ſimul ac domũ rediſſet,frigidũ mulſum Patro-
biberet,quũ is reſpondiſſet,Perdã vocẽ ſi id fecero nus ma-
melius eſt,inqt Grauius,perdere vocem q̃ reum. lus

M. Lucullum quod Bruti & Casſii partes ſequu- 18
tus fuerat:M. Antonius occidit. Huius mortem quũ Amice
Volumnius,q viuum familiariter coluerat, ſine fine
deploraret ad Antonium pertractus ait. Iube me
protinus ad Luculli corpus ductum occidi. Neque
enim illi extincto ſupereſſe debeo,quum ei infelicis
militiæ autor extiterim.

C. Furius Creſinus è ſeruitute liberatus, quum è 19
paruo admodũ agello largiores multo fructus per- induſtria
ciperet q̃ ex amplisſimis vicini, in magna inuidia lucroſa
erat,quaſi fructus pelliceret veneficiis. Quamobrẽ
illi dicta dies eſt,à S. Albino Curuli. Reus metuens
dãnationem quũ in ſuffragium oporteret ire tribus

omnia inſtrumenta ruſtica in forū attulit, adduxit & filiam validam, bene curatam ac veſtitam ferramenta egregie facta, graues ligones, vomeres ponderoſos, boues ſaturos poſtea dixit, Veneficia mea. Quirites hæc ſunt nec poſſum vobis oſtendere aut in ſorum producere lucubrationes, vigiliasq́; & ſudores. Omnium ſententiis abſolutus eſt.

Ira impotens

20 Qu. Flauius apud populum reus actus accuſante C. Valerio, quū quatuordecim tribuū ſuffragiis dānatus eſſet proclamauit ſe innocentem opprimi. cui Valerius ęque clara voce reſpōdit, nihil ſua referre nocens an innocens periret, Ea vox tam violenta reliquas tribus reo conciliauit, itaq; reus, quem proſtratum credebat, abſolutus eſt.

Tranquilitas

21 Pomponius Atticus in funere matris quam extulit nonagenariam, ipſe natus annos ſexaginta ſeptē gloriatus eſt, quod nunquam cū matre in gratiam rediſſet, nunquam cū ſorore fuiſſet in ſimultate, quā prope æqualem habuit. Hanc vocem ſe ab ipſo audiſſe ſcripſit Cornelius Nepos. Plus autem eſt nō rediſſe in gratiam, quàm non fuiſſe in ſimultate. Matrem nunq̄ offenderat, inter ipſum & ſororē etiam ſi quid incidit offenſiunculæ, nunquam exierunt in ſimultatem, quę tamen inter fratres & ſorores frequēter acerrime ſolent exiſtere.

Fides hoſtium legatis ſeruata

22 Amiſſa claſſe circa Siciliam, Pœni de pace cum Romanis ineunda conſalutabāt. Amilcar negabat ſe audere ire ad conſules, ne idē accideret ipſi à Romanis, quod Pœni fecerant Cornelio Aſinę cōſuli cui legato catenæ ſunt iniectæ. Hanno melius ſentiens de fide Romana profectus eſt. Cui liberius exponenti cauſam tribunus militum minitās dixit, & illi poſſe accidere quod accidiſſet Cornelio conſuli. Hic vterq; conſul tribuno ſilere iuſſo, Iſto inquit,

metu Hanno te fides noſtræ ciuitatis liberat. 23

Samnitibus conſultantibus quid de legionibus Romanis apud ſurcas Caudinas incluſis fieri deberet. Herennius Pontius ſuaſit, vt inuiolatæ dimitterent. Poſtero die eadem de re conſultus, reſpõdit advnũ vſq; delendas. Sentiens aut clementer magno beneficio demerendos hoſtes, aut irreparabili iactura vires illorum cõminuendas. Neutrum ſecutus eſt exercitus, ſed ſub iugum miſſos contumelia magis illos in ſe prouocauit. Hoſtis aut perdẽdus, aut demerendus

M. Bibulus in Syria duos egregiæ indolis filios amiſit à Gabinianis militibus Aegypti occiſos. Horũ interfectores Cleopatra ad illũ vinctos miſit, vt ĩ eos pro arbitratu ſuo animaduerteret, at ille eos, ꝓtinus itactos ad Cleopatram reduci iuſſit dicẽs eius vindictæ poteſtatẽ nõ ſuã, ſed ſenatus eſſe debere. 24 Moderate

C. Sulpitius Gallus vxorẽ repudiauit quod aperto capite fuiſſet foris, Lex inquiens, tibi meos vnius præfinit oculos, q̃bus formã tuã approbes, his ornamenta cõparato, his eſto ſpecioſa, aliis velle videri formoſam, ĩ ſuſpitiõe & ĩ crimine hæreat neceſſe ẽ. 25 Seueritas in vxorem

Tiberio ſenatũ ingrediente, ſurgens adulator quidam exclamauit, eſſe libere loquendũ, nec reticẽda quæ ad remp. attinerent. Erectis ad hac vocem oĩbus, ipſo etiam Tiberio attento Audi, inq̃t, Cæſar, in quo de reprehendimus oẽs, licet nullus audeat palàm fateri. Impendis teipſum nobis, corpus tuũ diurnis nocturniſq; laboribus & curis pro rep. conficiens. Huiuſmodi multa quũ diceret, ſub libertatis prætextu turpiter adulans. C. Seuerus ſubieciſſe fertur. Iſta tanta libertas hunc hominẽ dabit exitio 26 Adulãs libertas

Quũ in ſenatu variantibus ſententiis, Cato cenſeret perpetuam dictaturã, vt tyrannicã potentiam è rep. tollendam, Bibulus quũ eſſet Põpeio inimicus 27 Decorũ perſonæ

primus in ſenatu rogationem tulit, vt vnicus cõſul Pompeius decerneretur. Aut enim, inqt reſpub. ab imminente procella per illum liberabitur, aut optimo parendum erit, Egregius animus q priuatam ſimultatem poſthabuit reipub. commodis, Eam ſententiam Cato dixit ſe ab alio dictam comprobare, licet ab ipſo non debuerit proficiſci.

28 Rutilius quũ aliqñ Romæ adiſſet Muſoniũ rogauit, dic mihi Muſoni, Iuppiter Seruator quẽ tu imitaris num fœneratur? Notans illius inopiã, q cogeretur interdũ accipere mutuũ. Ad hoc arridens Muſonius, At ne fœnerat qdem Rutili. Turpius eſt ad fœnus dare q̃ accipere. At Rutilius, quũ ipſe faceret quod grauius eſt, obiecit illi quod erat leuius.

Valerio Publicolæ Iouis ædẽ dicanti, iamq́; ex
29 Fortiter more peſtẽ tenenti, Marcus illius frater, derepente funeſtũ nuntium ingeſſit dicens, O conſul filius tuus morbo periit in caſtris. Ob eum nũcium mœſtis omnibus, Publicola nihil cõmotus, Cadauer, inquit quolibet abiicite, ſimulq́; dedicationem ſolẽni ritu peregit. Nec tamen verum erat periſſe filium ſed data opera factum eſt, vt à dedicatione reuocaretur, atq; is honos ad alium tranſiret.

Ceſetius eques Romanus, quum à Cæſare filium
30 Pietas i filium abdicare iuberet, quod tribus pl. cum Marullo collega ei inuidiam mouiſſet regni affectati, Citius, inqt, Cæſar tu mihi omnes filios meos accipies, q̃ ego ex his vnum nota pellã mea.

Titus Labienus equiti ſtrennuo de præda Galli-
31 Honor precio prior ca aurũ donauit. Id videns Scipio dixit equiti, Habebis donũ viri diuitis. Hac voce audita eques aurum ad pedes Labieni abiecit. Idem quum audiret Scipionem dicentem, Imperator te armillis argenteis donat, alacer gaudio abiit. Miles aurum con-

tempſit, honorem amplexus eſt.

Q. Fabius Minutius, hortante filio vt locum idoneum paucorum iactura caperet, Vis ne, inquit, tu ex illis paucis eſſe? Admonens non eſſe boni ducis, vllius militis incolumitatem contemnere. 32 Vitã ne mo con temnit

Fabricius Cineę Epirotarum legato, magnam auri vim dono offerenti, recuſauit accipere, dicẽs ſe malle imperare aurum habentibus q̃ habere aurum. 33 Auri cõ tẽptus

M. Liuius fuſo Haſdrubale, nonnullis ſuadentibus vt hoſtes ad internecionem inſequeretur, aliqui, inquit, & ſuperſint, qui de victoria noſtra nuncium hoſtibus perferant. 34 Clemen ter

Varro Pauli collega, quoniam ex Cãnenſi pugna quæ Romanis fuit infelicisſima ſuperfuit, honores à populo delatos recuſauit, dicens felicioribus magiſtratibus opus eſſe reipub. Quũ animũ gereret inculpatum, fortunæ ſuæ reipub. vltro pœnas dare voluit vir ob hoc ipſum ſummis dignus honoribus. 35 Virtus in felix

Curius deuictis Sabinis cum ex ſenatus conſulto ei ampliaretur agri modus, quem conſummati milites accipere ſolent, recuſauit, & gregalium portione contentus fuit, dicens eſſe malũ ciuem, cui nõ eſſet ſatis id quod cæteris eſſet ſatis. 36 Aequali tas

Hortenſius orator ob cultum mundiorem, ac geſticulationes in dicendo molliores, crebro male audiebat in ipſis etiam iudiciis. Sed quum Lucius Torquatus, homo ſubagreſtibus & infeſtiuis moribus, quum apud concilium de cauſa Syllę quęreretur, nõ iam hiſtrionẽ illum diceret, ſed geſticulatricem, Dionyſiamq́; notisſimæ ſaltatriculæ nomine compellaret, tum voce molli demiſſaq́; Hortenſius, Dionyſia, inquit, Dionyſia malim equidem eſſe, quàm quod tu Torquate ἄμουσος, ἀγροδίαιτος, ἀπρόσιτος, id eſt inelegans, agreſtis, aditu difficilis. Periculoſe maledicit 37 Affabili tas

alteri, cui vel idem, vel ſimile, vel diuerſum, ſed deterius vitium poteſt obiici.

38 L. Craſſus orator de Menenio homine prælongo dixit, quod quoties in forum deſcenderet, caput ad Fabii fornicem offenderet. Iocus eſt ab hyperbole. Nam arcus Romę tam alti ſunt, vt vix haſta poſſis contingere curuaturæ ſummum.

Prælōgi

39 Idem cenſor Cn. Domitio collegæ exprobranti quod ob murenam in viuario mortuā lachrymaſſet. At tu, inquit, quum vxores tres extuleris, nullā emiſiſti lachrymam. Scite retorſit conuitium. Notauit illum quaſi curaſſet vxorum mortem. Et alioqui turpius eſt, in vxoris funere non flere, quàm ob murenam emittere lachrymas.

Retortū

40 Idem Cn. Domitius L. Craſſo exprobrauit, quod cenſor tanti habitaret, eò quod in porticu domus haberet columnas hymettias, pro domo eius milia nūmum identidem promittens. Craſſus vt erat feſtiuo ingenio, rogauit collegam quanti ipſe domum ſuam æſtimaret. Is reſpondit, Sexagies ſeſtertio. Rurſum Craſſus, Quanto igitur, inquit, eā minoris æſtimas, ſi decem arbuſculas ſuccidero? Eæ fuerunt loti patula ramorum opacitate laſciuæ. quum Domitius reſpondiſſet, tricies ſeſtertio, Vter, inquit Craſſus, noſtrum luxurioſior, egone, qui decem columnas centum milibus nummum emi, an tu qui decem arbuſcularum vmbram tricies ſeſtertium æſtimas? Ita eſt ingenium hominum, ad aliena vitia perſpicax, ad ſua cęcum.

Crimen retortū

41 Lucius Philippus cōſul L. Craſſo ſummæ dignitatis & eloquentię viro, manum inici iuſſerat, eo quod vocem illius indigne ferret, qua dixerat ſibi alio ſenatu opus eſſe. At Craſſus reiecto lictore, non es, inquit mihi tu Philippe cōſul, qn̄ ego tibi nō ſum ſenator.

Poteſtas ſpreta

42 L. Craſſus Mummium cognomēto Diuiſorē, dixit

ita ſibi nomen inueniſſe in campo Martio, quemadmodum Neoptolemus inuenerat ad Troiam. Ex noie iocus

L. Craſſus cuidam roganti num moleſtus eſſet illi futurus, ſi bene mane ante lucem ad eum veniret, cũ reſpondiſſet, non eris moleſtus, & ille ſubieciſſet, Iubebis igitur te ſuſcitari? Craſſus, at tu certe negaras te fore moleſtum. Venire non erat moleſtum, ſed ſuſcitari moleſtum. At percontator hoc ipſum quærebat, an ſi mane veniret cõſulturus, futurus eſſet moleſtus. Craſſus per iocum ſic interpretatus eſt, vt ſi veniret mane, ne moleſtus eſſet. 43 feſtiuiter

Idem apud Perpennam iudicẽ defendebat Aculeonem, quem accuſabat L. Aelius Lamia homo deformis. Is quum interpellaret odioſe, audiamus, inqt Craſſus, pulchellum puerum. Huic dicto quum eſſet arriſum, Ingeniũ, inquit Aelius, ipſe mihi fingere potui, formam non potui. Tum Craſſus, Audiamus igitur, inquit, diſertum. Multo arriſum eſt vehementius. 44 Irriſio

L. Portius Naſica quum ex more conceptis verbis à Catone cenſore rogaretur, habes ne vxorẽ ex animi tui ſententia, habeo, inquit, at Hercle non ex animi tui ſententia. Verum ob eum iocum intempeſtiuum mulcta illi dicta eſt. 45 Iocus intempeſtiuus

Scipio Naſica quũ ad poetã Ennium veniſſet, eiq́; ab oſtio quærenti Ennium ancilla dixiſſet eum domi non eſſe, Naſica ſenſit illam hoc domini iuſſu dicere, & illũ intus eſſe. Ac tum quidẽ diſſimulans abiit. At paucis poſt diebus quũ ad Naſicã veniſſet Ennius eumq́; à ianua quæreret, exclamat ipſe Naſica ſe domi non eſſe. Tum Ennius. Quid? Ego, inquit, non agnoſco vocem tuam? Hic Naſica, Næ tu homo es impudens, ego quum te quærerem, ancillæ tuæ credidi, tu mihi non credis ipſi? 46 Lepide

Idem Naſica quibuſdam dicentibus res Romanas 47

Ociū inutile lam in tuto eſſe, extinctis Carthaginenſibus, & Græcis in ſeruitutem redactis, Immo inquit, nunc demū ſummo in periculo ſumus, poſteaquam nulli ſuperſunt, quos vel timeamus, vel reuereamur. Senſit inimicos per occaſionem vtiles eſſe nobis, per quos nō licet impune ſecureq́; negligentes eſſe.

48 Iocus intempeſtiuus Idem cum ædilitatem curulem adoleſcēs peteret, ac vt candidati ſolent manum cuiuſdam opere duratam prenſaret, rogauit hominē, num manibus ambularet. Hoc dicto ruſticanæ tribus ſuſpicantes ſibi exprobratam paupertatem, effecerunt vt repulſam ferret. Tantum obfuit iocus intempeſtiuus.

49 Impudicitia In Gallico triumpho, milites hos verſiculos iactabant in Cæſarem.

Vrbani ſeruate vxores, mœchum caluū adducimus.
Auro in Gallia ſtuprum emiſti, hic ſumpſiſti mutuū.

Notabant quod in prouincia agens alienas vxores auro corruperit, Romæ non emerit, ſed mutuū ſumpſerit, quod vxor ipſius male audiret de Clodio. Niſi forte quiddam obſcœnius intelligi voluērunt. Nam Suetonius aliquanto poſt commemorat, quod Curio pater in oratione quadam appellat illum, omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem.

50 Pietas in matrem C. Gracchus ad quendam Corneliæ matri obtrectantem, Tu, inquit, Corneliā vituperare audes quæ Tiberiū peperit? Et adiecit, Quā fronte te Corneliæ comparas, an tu peperiſti vt illa? Atqui nemo ciuis ignorat, diutius illā ſine viro fuiſſe, quàm te virū. Is in quem hæc dicebātur, male audiebat de mollicie.

51 Diffidētia Populus Romanus Carbone pollicente quippiam & addente iuſiurandum cum execratione, populus viciſſim iurauit ſe illi non credere. Probis viris & iniuratis habenda fides, leuibus ne iuratis quidem. Refertur ad id verſus Menandricus.

τρόπος ὁ τοῦ πείθων τοῦ λέγοντος, οὐ λόγος. Id eſt,
Suadet loquentis vita non oratio.

Silenus ſenex, à Mida captus, rogatus eſt quid eſ- 52
ſet homini optimum: diu ſilentium tenuit, tandem Vita mi-
adactus vt diceret, reſpondit, optimum eſſe nunq̃ ſera
naſci, proximum quàm ocyſſime aboleri, atq; hoc
precio dimiſſus eſt.

Iulii Druſi ædes publicolæ pluribus ex partibus 53
patebant vicinorum proſpectui. Hoc incommodum
faber ſe quinque talentis correcturum pollicebatur, Vita pu
effecturūq; ne pars aliqua eſſet obnoxia proſpectui. ra
Tum Druſus Decem, inquit, dabo, ſi talem reddas
domum meam, vt vndiquaq; pateat omnium oculis,
quo non vicini tantum, ſed omnes ciues perſpicere
poſſint, quomodo domi meæ viuatur.

M. Seruilius diſſuaſurus legem quam ferebat M. 54
Pinarius, dic mihi M. Pinari, inquit, ſi contra te dixe Maledi-
ro, num mihi maledicturus es, vt cæteris ſoles? Vt ſe- cus ma-
mentem, inquit Pinarius, feceris, ita & metes, per alle le audit
goriam minitans illū male auditurū, ſi malediceret.

Libo quū Seruilio Galbæ dixiſſet, quando tandē 55
Galba exibis de triclinio tuo? mox audiit, quū tu de Retortū
cubiculo alieno. Libo notauit Galbam, quod L. Scri- cōuiciū
bonio trib. plebis iudices ferret familiares ſuos, & có
uiuiis corruptos. Galba viciſſim illū notauit adulterii

Celebratur & Glauciæ dictum in Metellum, Villā 56
habes in Tiburte, cortem in palatio. At cors villæ
ſolet eſſe contigua. Notauit aūt illū, quod multos ſibi
cibo largitiōibusq; deuinciret, quod idē aliis verbis
Libo obiecit Galbæ. In corte alunt aīalia domeſtica.

Quum Sextus Titius ſe Caſſandram eſſe diceret, 57
ob coniecturā opinor, quod illa eſſet fatidica, multos Iocus è
inquit Antonius, poſſes Aiaces tuos Oileos nomina fabula
re, notans illius impudicitiam. Nam Aiax Caſſandrā

de templo Palladis raptam vi conſtuprauit.

58 Quum Gallus qui teſtimoniū ferebat contra Piſo-
correctū nem, dixiſſet innumerabilem pecuniam Magio præ-
in peius fecto datam, idq́; Scaurus tenuitate Magii redargue
ret, erras, inquit, Scaure, ego enim Magium non con
ſeruaſſe dico, ſed tanquā nudus nuces legeret, in vē
trem abſtuliſſe. Correxit ſermonem ſuum Gallus, ſed
ita vt crimini corruptelæ, crimen adderet luxus.

59 M. Cicero, M. Tullii pater dicebat Italos ſimiles
Grçcorū eſſe Syrorum venalium, quorum vt quiſq; ſciret opti
mores me Græce. ita eſſe nequiſſimum. Sentiens unà cum
literis Græcorum mores ad Latinos demigrare, Vn-
de quod M. Tullius fuit iniquior Græcę nationi, pro
pemodum videri poſſit illi fuiſſe hæreditarium.

60 Teſtio Penario mos erat in dicendo mentū intor
Ridicu- quere. Is quum aduerſariū vrgeret, vt diceret ſi quid
le vellet, dicam, inquit, ſi nucem fregeris.

61 Huic ſimillimum eſt quod de Tito patre narrat
Iocus ex Suetonius. quum ſcurram multa in alios iacientem,
ſpecie prouocaſſet vt in ſe quoq; diceret aliquid, Dicam, in-
corporis quit, vbi ventrem exonerare deſieris, alludens ad for
mam Cæſaris, qui faciem habebat nitentis. In cuiuſ-
modi hominem iocus extat Martialis.

Vtere lactucis ac mollibus vtere maluis,
Nam faciem durum Phœbe cacantis habes.

62 C. Fabritius P. Cornelium hominem vt putabatur
Cōpila- auarum & furacem, ſed egregie fortem ac bonum im
ri venire peratorem, ſuo ſuffragio fecerat conſulem. Huic quū
Cornelius ex more gratias ageret, quod immemor ſi
multatis ipſum feciſſet conſulem, bello præſertim
magno & graui, nihil eſt, inquit, quod mihi gratias
agas, ſi malui compilari quàm venire. Compilamur
furto veneunt bello capti. Proinde inimico fauit
cuius dexteritte ſperabat fore, ne Romani veniren,

in manus hoſtium.

Scæuola Septumuleio Anagnino, cui pro capite 63
C. Gracchi, aurũ erat repenſum, roganti vt ſe in Aſiã futaxma
præfectum duceret, quid tibi vis, inquit, in ſane, tanta giſtratus
malorum eſt multitudo ciuium, vt tibi hoc confirmẽ
ſi Romę manſeris te paucis annis ad maximas pecu
nias eſſe peruenturum. Notauit auaritiam hominis,
præfecturam non ob aliud ambientis, niſi vt ſpolia-
ret prouinciales. ac ludens finxit, id citius conſequu-
turum Romæ. Hoc dictum Fannius in annalibus aſ
ſcribit African o Aemiliano, qui dictus fuerit Iron.

Q. Scęuola Publii filius, quũ poſtulaſſet vt fundus 64
cuius emptor erat ſibi ſemel indicaretur, idq́; feciſſet Iuſte
vẽditor, dixit ſe pluris æſtimare, & adiecit pcio centũ
milia. Exẽplũ integritatis vix hoc ſeculo credibile.

C. Publicius ſolitus eſt dicere P. Mũmium, cujuis 65
tempori hominẽ eſſe. Sentiens illum dexteritate faci
litateq; ad omnẽ vitæ ſtatum eſſe accommodum. Eo
dem ſenſu Pollionem Aſinium omnium horarũ ho-
minẽ legimus. Et Tiberius Cęſar duos familiarius ab
ipſo dilectos omnium horarum amicos vocare ſolet.

Africanus cenſor tribu mouebat Centurionem, 66
qui in Pauli pugna non adfuerat, ille quum diceret Salſe
ſe cuſtodiæ cauſa in caſtris remanſiſſe, rogaretq; quur
ab eo notaretur, non amo, inquit Africanus, nimium
diligentes. Diſſimulauit Centurionis ignauiam, & ac
cuſauit nimium diligentem cuſtodiam.

Liuius Salinator quum Tarentũ amiſiſſet, arcem
tamen retinuit, multaq; prælia præclare geſſit. Quũ 67
autem poſt aliquot annos Fabius Maximus id oppi- Ex ver-
dum recepiſſet, rogauit eum Salinator, vt meminiſ- bis aliter
ſet ſe opera ipſius Tarentum recepiſſe. Quid ni in- exceptis
quit Maximus, meminerim. Nunquã eni ego recepiſ
ſem, niſi tu perdidiſſes. Iocus hinc eſt, qđ Maximus

diuerſum ex alterius verbis excepit,quā ille volebat.

68 Idem quum bellum aduerſus Aſdrubalem geſtu/
Vltio rus vrbem egrederet, monitus eſt à Fabio Maximo
ne prius cum hoſte conſereret, quàm vires animūq;
illius cognoſceret. Is reſpondit ſe primam quanq; oc
caſionem pugnæ arrepturum. Percontantibus quid
ita properaret, vt quàm celerrime, inquit, aut gloriam
ex hoſtibus victis, aut ex ciuibus proſtratis gaudium
capiam. Virtus & ira ſermonem hominis inter ſe
partitæ ſunt, illa triumphi auida, hæc iniuſtæ dam/
nationis memor.

69 Mancia quum audiſſet Antonium cenſorem, cui
Salſe male volebat, à M. Duronio de ambitu poſtulatum,
aliquando, inquit, tibi tuum negocium agere licebit.
Cenſores in aliorum mores inquirunt, at qui reus eſt,
habet ex ſe quod agat.

70 Q. Opimius conſularis quum eſſet adoleſcentulus
Ab imi/ male audiuit. Is Egilio homini feſtiuo, qui videbatur
tatione mollior, nec erat, ſic exprobrauit molliciem. Quid tu
perſonæ Ægilia mea, quando ad me venies cum tua lana &
colu? lepide retorſit Ægilius. Non pol, inquit, audeo,
nam me ad famoſas vetuit mater accedere. Alter ſi/
mulabat orationem velut ad fœminā, alter accepta
perſona ſimulationem vertit in irriſionem.

71 Inter ſalſa cōmemorat & illud M. Tullius ex Ne/
Submo/ uio, apud quem filius dicit patri. Quid ploras pater?
roſus io is'q; reſpondet, mirum ni cantem, cōdemnatus ſum.
cus Indignatur ſenex ſubmoroſus rogari quur ploret,
quaſi damnatus magis cantare debuiſſet. Perinde
quaſi ſi quis interroget ęgrotum, quur ſuſpiras, aut
72 quur decumbis?
Literarū Scaurus accuſabat Rutilium ambitus, quum ipſe
interpre conſul eſſet factus, ille repulſam tuliſſet, & in tabulis
tatio eius oſtendebat literas A F P R, easq; ſic interpre/
ta batur,

tabatur, Actum fide P. Rutilii. Contra Rutilius dicebat illis ſignificari, ante factum, poſt relatum. Tũ C. Canninius eques, q Rutilio aderat exclamabat. Neutrum illis literis declarari. Quum Scaurus dixiſſet, quid igitur? feſtiuiter in ipſum torſit. Aemilius fecit plectitur Rutilius. Probabilius enim erat illum ambitum cõmiſiſſe q obtinuerat, quàm q repulſus erat. Simile quiddam memoratur de Beda, quẽ Venerabilem dicunt. Huic Romã profecto quũ oſtendiſſent has literas ſaxo inſculptas S.P.Q.R. quibus ſignificari volunt Senatus populusq; Romanus, ac velut hoſpes rogaretur, quid ſibi vellent illæ literæ diſſimulans dixit. Stultus populus quærit Romam.

73 M. Scaurus quũ pro roſtris accuſaret, quod à rege Mithridate ad prodendã rempub. pecuniã acce piſſet: Ita cauſam ſuã egit, Iniquum eſt. Quoties quũ inter alios vixerim, apud alios me rationẽ vitæ red dere. Sed tamẽ audebo vos interrogare: Varius Sucronenſis ait M. Aemiliũ Scaurũ mercede corruptũ P.R. prodiſſe, M. Aemilius Scaurus huic culpę ſe af finem eſſe negat, vtri creditis? Nominato tãtũ actore & reo populus accuſationem reppulit. Autoritas perſonę

74 C. Mẽmius quum accuſaret Beſtiam reũ, cui patronus erat Scaurus, ac forte funus quoddã duceretur. Vide, inqt Scaure, mortuus rapitur, ſi potes eſſe poſſeſſor notans Scaurũ: q male audiebat, qđ Phrygionis Pompei bona ſine teſtamento poſſideret. Hæredipeta

75 Quũ Silus teſtis læſiſſet Piſonem reũ cui Craſſus aderat prolato crimine, quod ſe in eũ dictũ audiſſe dicebat, poteſt fieri, Sile, inqt Craſſus, vt is vnde te audiſſe dicis, iratus dixerit. Annuit Silus. poteſt etiã inqt fieri, vt tu non recte intellexeris, quũ id quoq; toto capite annuiſſet Silus, vt ſe Craſſo daret ſubiecit Craſſus, poteſt etiam fieri vt omnino quod te au Ab inexpectato

diſſe dicis nunquã audieris. Hoc adeo præter expe ctationem, vt Silum teſtem omnium riſus obrueret.

76 C. Lelius cuidã malo genere nato obiicienti ſibi qđ idignus eſſet ſuis maioribus. At Hercle, inqt tu tuis dignus es. Id ſi dicas bono viro ex bonis ꝓgnato laus ẽ, ſin malo ex malis ꝓgnato graue ↄuitiũ ẽ.

Ex iiſdẽ verbis retortũ

77 M. Cinicius quo die legẽ de donis ac muneribus tulit C. Centoni prodeunti, ac ſatis cõtumelioſe interroganti, qd fers Cinciole? Vt emas, inqt, ſi vti velis, notans illũ quod donatis & cõmodatitiis rebus vti gauderet. Alluſit autem ad illud decantatum in primis, emere malo q̃ rogare. Adhæc amphibologia eſt in verbo ferre, fert enim qui promulgat legem & fert qui portat aliquid venale.

Irriſio retorta

78 M. Lepidus quum in campo ſeſe exercitibus ipſe in herba recubuiſſet, vellem inqt, hoc eſſet laborare. Huius generis eſt Terentianum illud, Quã vellẽ mos eſſet amicis etiam noctu operam dare. Optat enim adoleſcens quod fieri non poteſt.

Ab impoſſibili

79 Quum. M. Lepidus cenſor M. Antiſtio Pyrgenſi equum ignominiæ cauſa ademiſſet, & amici vociferantes quærerent, quid ille patri ſuo reſponſurus eſſet, quur ademptum ſibi equum diceret, quũ optimus colonus, parciſſimus, modeſtiſſimus ac frugaliſſimus eſſet, dicat inquit, me nihil horum credere. In ſimili argumento luſit Auguſtus, ſed ciuilius, dic me tibi diſplicuiſſe.

Salſe

80 Põpoinus vir inſignis multis vulneribus i bello acceptis quũ ad Mithridatẽ adductus ab eo quæreret, an ſi curaret eũ, vellet ſibi eſſe amicus. Si tu, inqt Romanis amicus fueris, me quoq; amicũ habebis.

Fides erga patriam

81 Spurina aruſpex admonuit C. Cæſerem caueret diſcrimen ingens quod vltra Calendas Martias nõ proferretur. Eo die quum iret in ſenatum. Spurinæ

Diuinatio

forte obuio, quid ais, inquit, nonne venere Calendę Martiæ? Venere, inquit, ſed nondum præteriere. Nã eodem die cęſus eſt Cæſar.

Spartaco in craſſum omnes mouenti copias, quidam equũ dono obtulit. At ille. Si vicero inqt, plurimos ex hoſte equos habiturus ſum, Si victus fuero: nec hic mihi futurus eſt vſui, ſimulq́; cum dicto equum gladio tranſuerberatum interemit. 82 Barbarice

Quũ Pompeius graui laboraret inuidia propter immodicam potentiam, & ob vulnus faſcia linea tibiam vinctam haberet, dixit aliquis: quid refert vbi geſtet diadema in capite an in crure? Nam candidũ amiculum olim erat inſigne regum. 83 Potẽtia inuidioſa

Quoniam Fabius contando eludebat hoſtẽ quũ Marcellus viribus vrgeret Annibalẽ, ille dictus eſt clypeus Romanorum, hic enſis, quod illi præcipuũ ſtudium fuit: ne quid cladis acciperent Romani, alteri vt hoſtem perimeret. 84 clypeus Gladius

DIVERSORVM GRÆCORVM APOPHTHEGMATA

Anytus amicorũ Alcibiadis, vnus eum ad cœnã rogarat, ille recuſauit, ſed domi bene potus cũ famulis comeſſabundus irrupit, ſtansq́; ad oſtiũ cœnaculi iuſſit famulos vaſa diripere: & ad ſuas ædes deferre, q̃ ferè dimidium aſportarunt, aliis cõuiuis Alcibiadis violentam ſuperbiã criminãtibus, Anytus dixit illum humaniter egiſſe, cui quum totum auferre licuerit, dimidium ipſi reliquiſſet. 85 Amicitiæ fiducia

Hippomachus Aliptes quum aliquando videret adoleſcentes quos exercebat, è foro carnes efferentes, dicebat ſe ꝓcul agnoſcere ſuos eſſe diſcipulos, q̃d iſtitutio reluceat in oĩbus dictis ac factis hoĩs. 86 Inſtitutio

Quibuſdam laude vehentibus procerum quempiam, ac prælongis manibus hominem, tãquam ad 87

pugilum certamen idoneum, ſanè inquit, ſi pendēs in alto corona eſſet detrahenda.

88 Turba ſine duce Demades orator vita defunčto Alexādro dixit ſe videre exercitum Macedonū principe orbatum. Cyclopi ſimilem. Sentiens turbam militum, niſi adſit dux cordatus ac vigilans, nulli eſſe vſui. Quemadmodum Polyphemus adempto oculo, fruſtra vaſtū corpus ac vires habebat immanes.

89 Arte tractata plebs Idem quæſtor, populo huc perſuaſo vt iis qui ab Alexandro deſciuerat triremes auxiliares mitterēt iubentiq; vt ilico pecunias depromeret, paratę ſunt inqt, pecunię o viri Athenienſes, quas in congios depoſuerā, vt ſinguli minæ dimidiū acciperetis. Verum ſi has mauultis in hunc vſum erogari, per me quidem vt veſtris ſicuti, lubet vtamini licet. Hoc ſermone fregit impetum populi, nolentis illa diſtributione ſpoliari. Sic interdum vt indomitæ beluæ, arte ad meliora conſilia auocandus eſt populus.

90 Sobrietas Prandens apud Phocionē, quum apparatum ad modū tenuem videret, demiror, ingt, o Phocion te rempub. adminiſtrare, quū poſsis ad iſtum prandere modum. Bis errans, & quod lucri tantum cauſa putaret ad eundam rempub. & quod luxum probaret in eo, cui maxime cōueniebat ſobrietas. Sed Demades alios è ſuis moribus æſtimabat. Erat enim & pecuniarum auidus & luxui deditus.

91 Libera monitio Quū vidiſſet Philippum largius potum cū amicis ſaltaſſe per mediā captiuorum turbam, eiſq; petulanter exprobraſſe ſuā calamitatem, libere dixit. Quū o rex fortuna tibi Agamemnonis perſonā impoſuerit, non pudet te factis agere Terſiten? Ea vox totum regem in diuerſum vitæ genus immutauit.

92 Libere Quūm Athenienſes vellet Alexādro diuinos honores decerneret, Videte inquit, ne dum cœlum cu

ſtoditis, terram amittatis. Alexãder enim ambiebat monarchiam. Abſurdum autem erat eos ſic aliũ donare cœlo, vt ipſi terra ſua pelleretur.

Iocari ſolet in Demoſthenem, quod cæteri quidem oratores dicerent ad aquam, ipſe vero & ſcriberet, taxans eum quod nunquam niſi de ſcripto diceret, tum eſſet ὑδροπότης. Contra Demades vt largius bibebat, ita valebat extemporali dictione Rhetores olim dicebant ad Clepſydram. 93 Lepide

Onomademus Chius poſteaq̃ aduerſam factionẽ ſuperaſſet, quibuſdam cenſentibus omnes diuerſæ factionis vrbe pellendos, negauit expedire, dicens ſe vereri, ne omnibus inimicis ad vnum eiectis, inter amicos exiſterent diſſidia. Sẽtiens ſic eſſe multorum ingenium, vt ſi deſint inimici in quos naturæ malitiam exerceant, amicos impetant. 94 Inimici vtiles

Simonides Pauſaniæ Lacedæmoniorũ regi ſub inde de rebus à ſe geſtis glorianti, tandẽ & Simonidem per irriſionẽ hortanti, vt aliqd ſapiẽter ipſum admoneret moneo, inqt, vt te memineris hoĩem eẽ. 95 Libera admonitio

Idem reprehendentibus, quod ad quæſtum ſcriberet, iocari ſolet, ſibi duas arcas eſſe domi, alteram pecuniæ, alteram gratiarum, priorem ſe reperire plenam alteram ſemper vacuam. 96 Mercedis amor

Idem quũ cęteros laudando venaretur, vt aliqd darent interrogatus quur non & Theſſalos captaret, Stupidiores ſunt, inquit, q̃ vt à me falli poſſint. Qui quærunt cui imponant, ad ſtupidos eunt. At q tam erant ſtupidi, vt non ſentirent ingenium poematum illius, nec tangerentur amore nominis ĩ poſteros transmittendi, non poterant ab illo falli. 97 Stupidi

Iden interrogatus quam ob rem, quũ eſſet extremæ ſenectutis, tamen attentus eſſet ad rem, quoniã inquit, malim moriens inimicis relinquere, q̃ viuus 98 Callide

carere amicis, taxans inſtabiles hominum amicitias qui conſequuti quod volunt negligunt amicũ, iidẽ dum ſperant, obſeruiunt.

99 Integritas Lycurgus orator obiiciente quodam, quod ſe pecunia redemiſſet à calumnia, non eſt inficiatus, ſed clariſſima voce populum appellans. Bene habet, inquit, viri Athenienſes, quandoquidem tot annos in repub. verſatum dediſſe me non accepiſſe pecuniam criminantur obtrectatores.

100 Eloquẽtiæ certamen Thucydides ab Archidamo Lacedæmoniorum rege interrogatus, vter eſſet, i palæſtra ſuperior, ipſe an Pericles, poſteaq̃ inquit, ego hominem pugnando deieci, ille ſe negat cecidiſſe, itaq; vincit & ſpectatores à ſua ſententia deiicit. Sentiens ſe bonis rationibus eſſe ſuperiorem, ſed Periclem eloquentia vincere & quocunq; vellet, agere multitudinẽ. Nã Thucydides vir præpotens diu in adminiſtranda repub. aduerſatus eſt Pericli. Eam contentionem Archidamus palæſtram appellauit.

Pietas i parẽtes Dario totius regni viribus ſubinde impetum faciente. Scythe paulatim cedentes, ad vltimas ſolitudines peruenerant. Interrogati tãdem ab eo quẽ fugiendi finem eſſent facturi, reſponderunt ſe nec agros, nec villas, nec vrbes pro quibus dimicarent habere cæterum quum ad parentum ſuorũ monumenta peruentum eſſet, tũ deniq; ſciturum Darium quomodo Scythæ ſoleant præliari.

Ingenioſe Alexander ſtatuerat Lampſacum diruere. Ad id tendenti quũ Anaximenes Alexandri præceptor veniret obuiam extra muros, deprecaturus ſuæ ciuitatis perniciem. Alexander ſuſpicans quid eſſet petiturus. Iuro, inquit, me non facturũ quod petet Anaximenes. Tum Anaximenes. Peto, inquit, vt Lampſacum diruas. Captus erat Alexãder, & iureiuran-

do cōpulſus eſt ſeruare, quos demoliri ſtatuerat.

Alexander conſulto oraculo monitus eſt, vt eum q ſibi portam egreſſo primus occurriſſet interfici iuberet, occurrit agaſo: iuſſus eſt arripi. Roganti qd cōmeruiſſer, reſponſum eſt ita iusſiſſe deū. Si ita eſt, inquit, o rex alium deſignauit oraculū. Nā aſinus tibi prior occurrit. Agaſo enim ſequitur aſinū, vt impellat, alioq non ſequuturū. Alexander delectatus hoc commento, aſinum pro homine occidit. 99 Solerter

Amaſis Aegypti rex ab amicis admonitus quod perfunctus negociis forenſibus, potaret et oīq; voluptatū genere ſolueret, reſpondit, Qui arcus habent eos non intendere, niſi quū opus eſt quos ſi ſemper intendāt rūpendos eſſe, ac ne tū qdē fore vſui, quū exigit vſus. Ita q nulla relaxatiōe curas ſuas ſoluūt aut mēte captos, aut corpe male affectos euadere. 100 Relaxādus animus

Conſpiciens quendam amiſſo filio lugentem. Si tunc, inquit, quū nondū eſſe non dolebas, nec nūc quidem doleas: quum non eſt. 1

Pſammenitus Aegyptiorum rex à Cābyſe regno pulſus eſt. Eius filiam ancillari veſte indutam cū aliquot nobiliū virginibus Cambiſes mitti iuſſerat ad hauriendam aquam, vt hoc ſpectaculo parentū captiuorum animos diſcruciaret: Cæteris indigne ferentibus ſolus Pſammenitus demiſit oculos. Mox iusſit duci filium illius, cū aliis plurimis eiuſdē ætatis vinctis ceruicibus & ore frenato. Ne hoc qdē ſpectaculo ſolus Pſammenitus ad lachrymas cōmotus eſt. Idem quū vidiſſet familiarē quendā exutū opibus mendicātem obambulare, hoc ſpectaculo adeo cōmotus eſt, vt ingenti fletu hominē amicū cōpellans, caput ſuū barbarico more cęderet. Ea re cognita quum Cambiſes per nuncium cauſam ſciſcitaretur, quur i liberorū calamitate tacitus vnius ſeniculi 2 Fortiter Amāter

calamitatem tam impotenter ferret,reſpondit, Fili Cyri,domeſtica mala grauiora ſunt,quàm vt lachrymas recipiant,at amicus deplorandus erat:q è multis opibus ad ſummam inopiam redactus eſt, idq́; in extremo ſenectutis limine.

3 *Pax bello potior* Crœſus Lydorũ rex à Cyro captus,hoc argumẽto pacẽ bello prætulit,quod pacis tempore filii ſepelirent patres,in bello cõtra patres ſepelirẽt liberos.

4 *Prudenter* Idem quũ videret Cyri milites per vrbẽ captam diſcurrentes,percontatus eſt Cyrum quid agerent. Quumq́; is reſpondiſſet:diripiũt vrbem,tuã opesq́; tuas populantur. Nequaquam:inquit,o rex:nihil iã hic meum eſt,tuum eſt quod diripiunt. Ea vox commouit Cyrum,vt ſuos à direptione reuocaret.

5 *Proles debetur patriæ* Quum Cambyſes ſe cum patre Cyro conferret, amicis illum patre pręſtantiorẽ affirmantibus. Crœſus reſpondit,illum nondum patri æquãdum, qui nondum reliquiſſe filium. Sentiens & hoc eſſe non infimũ erga rempub. meritum,ſi non ſolum ipſe te pręſtiteris egregium virum,ſed aliquem tui ſimilem gignas educesq́; patriæ.

5 *Locus eligendus vrbi* Megabyzes quum apud Helleſpontios agens,audiſſet quod Chalcedonii decem & ſeptẽ annis vrbem condidiſſent ante Byzantios, dixit Chalcedonios id temporis fuiſſe cęcos,qui quum adeſſet locus vrbi condendę multo commodior deteriorem elegiſſent. Hoc dicto ſcribit Herodotus Megabyzẽ apud Helleſpontios immortalem ſui memoriam reliquiſſe. Quod ſi verum eſt,erat tum temporis mira dictorum charitas.

6 *Diuitiæ* Simonides ĩterrogatus vtra res eſſet optabilior diuitię an ſapientia,dubito ĩnqt,vt q videã ſapientes frequẽtare diuitũ fores innuẽs philoſophos verbis quidẽ contẽnere diuitias,ſed re tñ eas captare.

Euripides, quũ populus Athenienſis tumultuaret, offenſus ſententia quadã in illius tragœdia quę tum agebatur, & autorẽ efflagitaret vt eam mutaret, progreſſus in ſcenam dixit ſe vt populum doceret, nõ vt ab eo diſceret, fabulas ſolere componere. Eruditio ſibi conſcia contempſit multitudinis iudicium. 7 Fiducia artis

Idem apud Alceſtidem tragœdiarum ſcriptorem aliquando queſtus eſt, quod ſummo tridui labore ad nixus non potuiſſet niſi tres verſus abſoluere. Cõtra Alceſtidi glorianti quod ipſe perfacile centum abſoluiſſet vno die, At tui, inquit, ad triduum modo, mei in omne æuum duraturi ſunt. 8 Fiducia artis

Euripides cuidam dicenti, Carmen condidiſti ex modis ad tripudium accommodis, alio dictum hoc ridente, ni ſtupidus eſſet, inquit, non riſiſſet, quod res ſerias Lydiis modis tẽperarim. Lydii modi laſciuiores ſunt. Porro quæ per ſe triſtia ſunt, ea decet arte ex hilarare. Refert hoc Plutarchus in libello περὶ τοῦ ἀκούειν. Quum Euripides choream agentibus ſuccinuiſſet cantionẽ quandã modulatã, vnus illorũ riſit. Cui poeta. Ni ſtupidus eſſes & expers affectuũ, haud quaquam riſiſſes me canente Mixolydium. 9 Temperantia

Alexis poeta Callimedontem rhetorẽ, vt delitiis deditum taxauit his verſibus. 10

ὑπὲρ πάτρας μὲν πᾶς τις ἀποθνήσκειν θέλει.
ὑπὲρ δὲ μήτρας, καλλιμέδων ὁ κάραβος.

Pro patria vel quilibet velit mori,
At metræ amore, Callimedon ſolus cupit.

Perit Latinis ioci gratia, nam πάτρα patriã ſignificat, μήτρα non matrem ſed vuluam aut piſcem ſonat. Piſces olim erant in delitiis. Luxus

Cuidam videnti ipſum iam ſenio feſſum ęgre lenteq́; incedere, ac roganti quid ageret, paulatim, inquit, morior, ſiue pedetentim morior. Significans 11

ſenes non viuere,ſed lente mori.

12 Menander centum & quinq; fabulas ſcripſiſſe tra-
Populi ditur,ex quibus tantum octo vicit.Itaq; quum à Phi-
iudicia lemone lõge impari fauore populi ſępenumero vin-
ceretur,forte illi factus obuiam dixit, Quæſo Phile-
mon bona venia dic mihi,quum me vincis,non eru-
beſcis? victi ſolent erubeſcere,at ſic vincere,Menan-
der iudicabat erubeſcendum.

12 Philoxenus poeta quum audiſſet ſuos verſus à la-
Secreta teratiis perperam recitari,lateres ipſorum cõminuit
regum dicens,Vos mea corrumpitis,ego viciſſim veſtra.

12 Philippides poeta comicus Lyſimacho cũ primis
charus fuit ac familiaris,cui quum Lyſimachus offer-
ret liberalitatem ſuam,diceretq;,quid vis tibi impar-
tiam rerum mearum? Quodcunq; voles,inquit,mo-
do ne arcani quippiam,Significãs eſſe periculoſum
noſſe magnatum arcana,quorũ ſi quid effutias actũ
eſt de capite,quanquam & alioqui ſolent odiſſe con-
ſcios eorum quæ nolint efferri.

12 Actius poeta interrogatus quur non ageret cauſas
Poetica quum in tragœdiis optime tractaret argumẽta, Quo-
fictio niam inquit in tragœdiis ea dicuntur quæ ipſe vo-
lo,in foro aduerſarii dicerent quæ minime vellem.
Idem fit in dialogis, vbi qui ſcribit opus vnicuiq;
tribuit orationem qualem putat eſſe commodam.In
iudiciis ſecus fit.

13 Antigenides,Thebanus Iſmenię diſcipulo quum
Fiducia ſcite canens populo minus probaretur,mihi, inquit,
artis cane & muſis,admonens prorſus eſſe contemnendũ
imperitæ multitudinis iudicium,quum artis abunde
magnum præmium ſit ipſa conſcientia.

114 Leo Byzantius quum à ciuibus accuſaretur, ad-
Pietas in hortantibus nonnullis vt ad hoſtes confugeret, in
patriam concionem prodiens,Ego,inquit,à uobis ciues mei,

quam vobiſcum interfici malo.

Cuidam obiicienti oculorum infirmitatem, quum 15
exprobrator eſſet gibbo deformatus, humanum, in- Recrimi
quit, obprobraſti vitium, quum ipſe Nemeſim in ter- natio
go portes. Nemeſim appellauit vitium, quo viciſſim
ipſe poſſit redargui.

Aeſchylus poeta Tragicus aliquando ſpectans 16
Iſthmia certamina, quum alter pugilum eſſet cæſus, Præpo-
totumq́; theatrum exclamaret, O Chium Iouem fu- ſteri mo
diſti, Vide, inquit, cuiuſmodi ſint hominum mores, res
cæſus ſilet, & ſpectatores vociferantur. Solent icti ob
dolorem exclamare. Hic contra qui dolebat ſilebat,
qui læſi non erant clamabant.

Pytho rhetor Byzantius quum eſſet ſupra modũ 17
obeſo corpore, prodiſſetq́; in concionẽ ſuaſurus con Concor
cordiam Byzantiis ſeditione ciuili tumultuantibus, dia
ſtatim populi riſus obortus eſt ex ipſo corporis habi
tu. At ille riſum vertit in rem ſeriam. Ridetis, inquit,
ciues? Quum tale corpus habeam, vxorẽ habeo mul
to me obeſiorem, & tamen concordes quoduis grab
batulum capit ambos, diſcordes ne tota quidem do
mus. Hoc procemio vſus ingreſſus eſt orationem.

Pytho Atheniẽſibus ob res feliciter geſtas ipſum 18
admirantibus ac prædicantibus quod Cotyn regem Deo de-
interemiſſet, Diis, inquit, habenda eſt gratia, quibus bet grã
autoribus hoc facinus præclare geſtum eſt. Nam ipſe
nihil aliud quàm manum & operam meam commo-
daui. Euentus rei in manu dei eſt, & huic debetur
gratia, ſi quid feliciter ceſſerit. Sed interim vult no-
ſtram operam accedere.

Lyſander Lacedæmonius militem qui devia defle 19
xerat caſtigauit. Ei dicenti ad nullius rei rapinam ſe Integri-
ab agmine receſſiſſe, ne ſpeciem quidem, inquit, ra- tas mil
ptori præbeas volo. tis

20 Thraſibulus quum moliretur exigua manu ciuitatem Athenienſium à triginta tyrannorum dominatu liberare, cuidam è conſciis dicenti, quātas gratias tibi debebunt Athenæ per te libertatem cōſequutę, dii ſaxint, inquit, vt quantas ipſe illis debeo, videar retuliſſe. Significans neminem patriæ parem referre gratiam, etiam ſi vitam impendat.

Pietas in patriam

21 Anaxarchus Abderites philoſophus quum à Cypriorum tyranno Nicocreōte torqueretur, vt cōſcios proderet, poſt multa in regem dicta conuitia, tandē per iracundiam & linguæ amputationem minanti. Non erit, inquit, effœminate adoleſcens hæc quoq; corporis mei pars tuæ ditionis. Simulq; dentibus abſciſſam & cōmanducatam linguam, in os eius ira patens expuit.

Silentii fides

22 Quum Gorgias ſophiſta recitaret in Olympiacis ludis apud Græcos orationem de concordia, Melanthus quidam, hic inquit, de concordia totius Gręcię diſſerit, qui ſibi vxori & ancillæ, tribus duntaxat, vt concorditer viuant nondum perſuaſit.

Pars domeſtica

23 Theodorus Athenienſis cognomēto ἄθεος dicere ſolitus eſt, ſe doctrinam auditoribus dextra porrigere, ſed illos ſiniſtra accipere. Sentiens illos benedicta in malam accommodare partem.

24 Stratocles Athenienſis quū de parta victoria nuncium accepiſſet, protinus ad populū retulit, vtq; ſupplicatio diis immortalibus decerneret perſuaſit. Aliquanto poſt quū certior nuncius adferretur acceptæ cladis, populo indignāte quod deluſus eſſet, Ecquis, inquit, veſtrum quicquam damni accepit, quod totū hoc triduum mea opera hilares lætiq; fuiſtis?

Voluptas tēporaria

25 Theramenes vnus triginta tyrannorum, domo in qua multi accumbebant in cœnantes illapſa, ſolus incolumis euaſit. Hanc ob rem quū ab aliis felix præ

Fortuna

dicaretur, ille magna exclamans voce. O fortuna, inquit, cui me occaſioni ſeruas? Senſit vir prudens ſe non eſſe ſeruatum, ſed maiori malo reſeruatum. Nam aliquanto poſt interfectus eſt.

Idem quum iuſſu tyrannorum porrectam veneni potionem fortiter hauſiſſet, quod ex ea ſuperfuerat ſic illiſit ſolo, vt clarũ ſonum ædederet, reddensq́; ſeruo publico qui eam tradiderat, Critiæ, inquit, propino. Vide igitur vt hoc poculum continuo ad illum pferas. Erat is Critias è trigita tyrãnis crudeliſſim⁹. 26 Fortiter

Celebratur Iaſonis Theſſali dictum, quo ſe purgare ſolet iis quibus moleſtiam aut vim attuliſſet. Qui magnis in rebus ſe iuſtitiæ cultorem habere velit, eũ in paruis interdum illam violare oportet. Velut in bello quo tuta ſit reſpub. agri aut ædificia quorũdã ciuium interdum perduntur. 27

Cleon poſteaquam reip. adminiſtrationẽ capeſſere deſtinaſſet, teſtatus eſt ſe iam omnium amicitiarũ vincula velle ſoluere, quod amici plerũq; obſtant ne liceat vbiq; rectum tenere clauum. 27 Priuatus affectus

Inter Neronem & Thraſeam graues intercedebãt inimicitiæ, verum cuidã multa criminoſe iactanti de Thraſea, dicentiq́; cauſam ab illo perperam eſſe iudicatã, obſtitit Nero, exclamans, Vtinam me tam Thraſea diligat, quàm eſt iudex rectus & æquus. Hoſtis hoſti teſtimoniũ perhibuit, de fama periclitanti nullum autẽ grauius teſtimonium, quàm inimici de inimico. 28 Teſtimoniũ inimici

Nero ſibi compararat auleũ quoddã inſigne, tum precio, tum pulchritudine. Id videns Seneca, Declaraſti, inquit, te eſſe pauperem. Cauſam rogante Nerone. Quoniam ſi iſtuc amiſeris, inquit, nõ poteris aliud parare ſimile. Euenit, vt illud auleum naufragio periret. In hoc autem profecerat Senecæ admonito, vt Nero iacturam adamatæ rei ferret moderatius. Qui 29 Mediocritas

nummum habet vnicum, quo amiſſo non queat a'te rum promere, pauper eſt. Tutiſſimum igitur eſt mediocribus ac parabilibus delectari.

30 Luxus Seruus Dolobellæ quũ interrogaret an dominus eius auctionẽ propoſuiſſet, Domũ, inquit, vendidit. Luxum heri notans, quũ id falſum eſſet. Qui domũ vendidit, nõ opus habet vt ſeruũ exponat auctioni.

31 Arte retortũ cõuitium Plancus quum in cauſa quadam adeſſet amico, velletq; teſtem moleſtũ perturbare, interrogauit quo ſe artificio tueretur. Sciebat enim illum eſſe ſutorem. At ille lepide retorquens in Plancum, Callã, inquit, ſubigo. Id quidem ſutorium habetur inſtrumẽtum, ſed tecte exprobrabat illi adulteriũ cum Meuia Galla, quo nomine Plancus male audiebat.

32 Bibit & fugit Poſt Mutinenſem fugam, percontãtibus quid ageret Antonius, quidam è familiaribus eius reſpõdiſſe fertur, Id quod canis in Nilo, bibit & fugit. Conſtat enim in Aegypto canes è Nilo currentes bibere: nimirum metu crocodilorum eo in flumine regnãtiũ.

33 Lepide Lucius Cęcilius, quum C. Cæſar aliis qui ſecum pila luſitabant centum ſeſtertia daret, illi vni eius ſummæ dimidium. Quid, inquit, num ego vna manu ludo ac non duabus? Si officium erat colludere, non minus præſtiterat ille quàm cæteri.

34 Libere Laberius ex equite Romano factus mimus annos iam natus ſexaginta, huc adigente Cęſare, in actione quadam induxit habitum Syri, qui veluti flagris cæſus, ac proripienti ſe ſimilis exclamabat,

Porro Quirites libertatem perdidimus.

Ac paulo poſt adiecit,

35 Neceſſe eſt multos timeat quem multi timent.

Ad has voces populus vniuerſus oculos & ora conuertit in Cæſarem, intelligens illius impotentiam his dictis lapidatam. Hoc modo quã licuit Laberius

vltus eſt ſortem ſuam.

Titius quidam ſtudioſe pila ludere ſolet,ſed idem 36 noctu ſigna ſacra frangere putabatur. hunc quum Ex am‑ gregales in campo deſiderarent, Veſpa Terentius biguo hoc colore excuſauit, vt diceret illum fregiſſe bra‑ tecte chium. Nam diuorum imagines brachiis geſtabant donaria. Huc alluſit Veſpa.

Pylades hiſtrio Auguſti temporibus celebris,quũ 37 Hylas diſcipulus quem ad æqualitatis contentionẽ Rex co‑ prouexerat,in ſcena canticum quoddam ſaltaret, cu gitabun ius clauſula erat τὸν μέγαν ἀγαμέμνονα, id eſt,magnũ il‑ dus lum Agamemnonem,ac ſublimen veluti metiretur, ẽ cauea proclamauit, σὺ μακρὸν οὐ μέγαν ποιεῖς, id eſt, tu longũ facis non magnũ. Tũc populus efflagitauit vt Pylades idem canticum ſaltaret iterum. Quumq; ad locum veniſſet quem reprehenderat, expreſſit Agamemnonem cogitabũdum,nil magno duci ma‑ gis conuenire ratus,quàm pro omnibus cogitare. Ea res magnum ducem facit,non proceritas corporis.

Idem Hylam negligenter ſaltantem Oedipodem 38 hac voce caſtigauit, σὺ βλέπεις, id eſt,tu vides,quum Imitatio ille Oedipodem iam cęcũ exprimere debuerit. mala

Idem Pylades quum ſaltans Herculem furentem 39 nonnullis inceſſum hiſtrioni conuenientem minus Decorũ ſeruare videretur,depoſita perſona ridẽtes increpuit dicens μωροὶ, μαινόμενον ὀρχοῦμαι, id eſt, Stulti,furen‑ tem ſalto. Significans hoc ipſum quod videbatur in decorum,maxime decorum eſſe.

Appius homo dicax vſq; ad ſcurrilitatem, Caio 40 Sextio dixit,Cœnabo apud te, nam vni locum eſſe Ab inex video,Notans illum quod luſcus eſſet. Cui Sextius pectato ex tempore,manus,inquit,laua & cœna,,tecte obii‑ ciens illi impudicitiam,aut certe rapacitatem.

Appius maior quum in ſenatu ageretur de agris 41

publicis,ac premeretur Lucilius ab his qui à pecore eius depaſci publicos agros dicerent,Non eſt,inquit, Lucilii pecus illud,erratis. Hactenus defendere videbatur,ſed adiecit,ego liberum puto,qua lubet paſcitur. Iocus eſt ab inexpectato. Expectabatur enim vt probaret hoc pecus non eſſe Lucilii, ſed alterius cuiuſpiam,ac reum ſubleuaret.Nunc irriſum grauabat.

42 Ridicule Iſchomachus mimus cum primis celebris, medico percontante ruſticũ qui ob ingurgitationẽ male habebat,num ad vomitũ cœnaſſet.Nequaquã, inqt, ſed in ventrem.Iocus Græcis feſtiuior eſt,quod εἰς ſonat pariter & in,& vſq; ad. εἰς ἔμετον, εἰς κοιλίαν.

43 Ab ambiguo Item quum mendica quædam ventris tormina pateretur,ac medicus percontaretur,num haberet in ventre,Qui poteſt,inquit,quum triduo nihil comederit? Et huius dicti feſtiuitas iucundior eſt Græcis, quibus in ventre habere dicitur quæ fert vterum. Nã id medicus percontabatur an eſſet grauida.

44 Nominis deprauatio Antiocho cui cognomen erat ἐπιφανὴς, id eſt,illuſtris,Polybius inuertit nomen,appellans illũ ἐπιμανῆ, id eſt,inſanum, quod cum infimis quibuſdam plebeis atq; etiam cum hoſpitibus prçter regiam dignitatem voluptatibus indulgeret.

STRATONICVS

1 Sitim p̄uenire Stratonicus citharœdus natione Athenienſis, nõ minus feſtiuis dictis quàm arte muſica celebris, ad quietem iturus,aſſidue iubebat puerum ſibi infunde re vinum,non quod ſitiam,inquit,ſed ne ſitiam.

2 modeſte Idem quum ſe contuliſſet Corinthum,anicula quçdam diu attente illum inſpexit, nec dimouebat ab illo oculos admiranti ſimilis,quũq; ille dixiſſet,quid vis mater,& quã ob cauſam me ſic aſpicis? Demiror, inquit,ſi te mater decem mẽſes pertulit in vtero,quũ hçc ciuitas vnicum tantum diem habens te,doleat.

Idem

Idem nauigarat in Pontũ ad regem Beriſadẽ vbi 3 diu moratus voluit illinc in Græciã aufugere, quum id rex videretur nõ paſſurus, Bene inqt. Stratonicus, cogitas o rex, qui ſtatueris hic manere, ſuam fugam ſubindicans, ac regis conſilium probans, quaſi & ille de migrando cogitaſſet, & ipſe non niſi grauibus cauſis commotus pararet abitum. Facete

Idem Byzancii quum citharœdus quiſpiam belle ceciniſſet procemium, cætera minus feliciter, ſurrexit ac preconis in morem pronunciauit, quiſquis indicarit citharœdum qui bene ceciniſſet procemiũ drachmas accipiet mille. 4 Initium bellum

Item interrogatus qui nã eſſent in Pamphylia miſerrimi. Phaſelitæ, inqt ſed addebat, in toto orbe miſerrimos eſſe Sidetas. Vtraq; gens eſt in Pamphylia. Phaſelitarum ſordes prouerbio notatę ſunt, Phaſelitarũ ſacrificiũ, quod ſalſis piſciculis ſacrificarẽt diis Miſeros dixit parcos. 5

Idẽ interrogatus vtri eſſẽt barbariores, Bœoti an Theſſali, nominauit Elæos, ſignificãs hos vtriſq; barbariores, quũ illi haberent barbariſſimi. Hoc erat lepidius, ſi ab Elæo fuiſſet ꝓpoſita q̃ſtio, vt forte fuit. 6 Barbaries

Idẽ aliquando trophæum quũ erexiſſet, hunc inſcripſit titulũ. Aduerſus male canentes cithara. Notans tales vbiq; quãplurimos eſſe, quos ipſe viciſſet. 7 citharœdi mali

Idem percontanti quod nauigii genus eſſet tutiſſimum, longi an contra, reſpondit, ea quæ ſubducta ſunt. Significans nullum vectorem in vlla naui tutũ eſſe, niſi quum nauis protracta eſt in ſiccum. 8 Ab inexpectato

Idem Rhodi quum artis ſuæ ſpecimen edidiſſet neq; quiſquam plauſu alio'ue geſtu ſignum fauoris dediſſet, abſceſſit illinc dicens. Quum id quod nullo conſtet impendio non pręſtetis, qui ſperem me à vobis præmium accepturum? 9 Applauſus

Decorũ

10 Idem Ptolemæo rege de muſica cum ipſo contẽtioſius diſſetẽte, aliud eſt, inquit o rex ſceptrũ, aliud, plectrum. Significans nõ eſſe regium de muſica cũ muſico diſputare.

Alius alio præſtat

11 Idem inuitatus aliquando vt audiret citharœdũ canentem poſteaquam audierat recitauit illum verſiculum Homericum.

τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ ἕτερον δ' ἀνένευσεν. Ideſt. Huic dedit hoc pater altitonans, verũ abnuit illud. Cuidam rogãti quo pacto, expoſuit, male cithara canere dedit, bene canere negauit.

Ex vocum affinitate

12 Idem quum trabes delapſa quendam è conuiuis occidiſſet dixit ἄνδρες δοκῶ εἰσὶ θεοὶ, εἰ δὲ μὴ εἰσὶ, δοκῷ εἰσί. Id latine reddi non poteſt, iocus eſt ex amphibologia, δοκῷ ſonat trabi, ſi ſubſcribat iota, & ſine hac ſonat opinor. Viri opinor dii ſunt, quod ſi non ſunt, trabi ſunt, niſi forte δοκῶ legendum acuto accẽtu, vt intelligas trabes ſunt.

Exilium optabile

13 Idẽ Seriphi agens hoſpitẽ ſuũ percõtatus eſt, ob quam cauſam illic homines iuberentur vertere ſolũ, quũ ille reſpondiſſet, flagitioſos apud Seriphios exilio mulctari. Quin tu quoq;, inqt aliquid flagitii cõmittis, vt ex his locorũ anguſtiis emigres? Notãs regionem eſſe incõmodam, & oppidum frigidum.

Luxus

14 Idẽ quũ Rhodii ageret, taxans eius gentis luxũ, delitiasq; dicebat illos ædificare, perinde quaſi eſſent imortales, opſonare quaſi breue tẽpus victuros. Auidius eni fruimur his, q̃ breui ſcimus auferenda.

citharœdus malus

15 De Phaone malo tibicine dixit, quod non caneret harmoniam, ſed cadmum. Phaon aũt quũ ſe gereret pro tibicine, iactaretq; ſe megaris habere quorum. Nugaris, inqt, Stratonicus, non habes, ſed haberis. Significans illum diſcipulum eſſe potius q̃ magiſtrum, aut chorum ipſo doctiorem eſſe.

Idem Stratonicus aiebat ſe vehementer demirari 16
Satyria ſophiſtæ matrem,quæ illum decem menſes Moleſti
tuliſſet,quem nulla ciuitas decem dies ferre poſſet.

Idem quum Satyrum accepiſſet apud Ilium pere 17
grinari,feſtiuiter i illum torſit illud prouerbio iacta- Ilio ma-
tum. In Ilio ſemper mala,ludens ex ambiguo vocis. la
Aliter enim mala dicuntur quæ miſera triſtiaq; ſunt
aliter homines mali.

Idem Minnaco fabro,vt opinor,ſecum de muſica 18
ſica diſceptanti,non animaduertis, inquit, te ſupra Vltra
malleum loqui. Simillimum eſt huic illud Apelis, malleū
Ne ſutor vltra crepidam.

Idem quum quendam ſibi notum haberet obuiū 19
calceis pulchre exterſis,ſpecie laudantis vitupera- Laudan
uit dicens,nunquam calceos tam belle potuiſſe ab- do vitu-
ſtergi,niſi abſterſiſſet ipſe. perare

Idem quum forte veniſſet Miletū,quæ tum à con 20
uenis inhabitabatatur,vidiſſet omnia ſepulcra titu- çōuenæ
los haberet peregrinorum Abeamus,inqt hinc pu-
er,nam,hic hoſpites videntur mori, ciuium nullus.

Idem Zetho de muſica differenti,te vnum,inqt, 21
nequaq̄ oportet de muſica loqui,q tibi nomē oīum A noīe
à Muſis alienis ſimū elegeris,te.pſum pro Amphio-
ne appellans Zethum. Amphion vt eſt in fabulis cā
tū citharæ condidit Thebas at Zethus frater ruſti-
cus fuit. Apparet illum ſibi mutaſſe nomen.

Idem quum doceret Macedonem quendam, nec 22
ille quicquam proficeret, expectatus in diſcipulum: Macedo
in Macedoniam,inquit,pro eo quod alii dicunt ἐς ϰα-nia
μαϰαρίαν, ſicui precantur exitium. Obiter notauit &
Macedonicæ gentis barbariem.

Idem quū videret ſacellum malo ſordidoq; bal- 23
neo vicinum:anathematibus pulchre exornatū,po Balneū
ſteaq̄ è balneo exiit male lotus. Nō miror,inqt,hic ſordidū

multas pēdere tabulas. Quiſqs enim hic lauit, illic ſu ſpendit tabulā veluti ſeruatus. Indicans magnū eſſe ſi quis è tali balneo exiſſet incolumis. Alluſit aūt ad morē naturā, aut militū è mari belloq; ſeruatorū.

24 Idem quū egrederetur Heracleam ciuitatē portas ac mœnia circunſpiciebat percontanti vero cuidam quid circunſpiceret, pudet inquit, ſi videar exire è lupanari, notans corruptos eius ciuitatis mores. Sūt eius nominis ciuitates multæ, ſed de Heraclea Thraciæ ſenſit opinor.

Ciuitas lupanar

25 Idem in eum qui quum prius fuiſſet olitor, poſtea factus muſicus de arte ſecum contenderet, pronunciauit ſenarium Græcum vulgo celebrem.

ἄδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. Ideſt.

Quam quiſq; nouit artem, eam canat licet.

Mutato verbo detorſit ad iocum quod eſt in prouerbio, ἔρδοι τις: &c.

26 Idē quū in Maronia poteratcū quibuſdā, dicebat ſe poſſe ſcire ad quē locū ſpectaret ciuitatis, ſi tecta facie ipſum ducerent. Quū duxiſſēt rogaſſentq;, quo ſpectaret ad cauponā, inqt ſentiens totam ciuitatem nihil aliud eſſe q̄ cauponam. Itaq; quocunq; verteretur tectis oculis ſciebat ſe ſpectare cauponam. Maronia Ciconum ciuitas eſt dedita negociationi.

Antuuerpia

27 Idem quum in Archadia malam terram, ac ſalſam aquam balneator exhiberet, iocatus eſt terra mariq; obſideri, Apparet in balneis terræ fuiſſe vſum, qui nunc eſt fullonibus.

28 Idē quū apud Sicyonios viciſſet, aduerſum ſe cithara certantes conſecrauit in Aeſculapii tēplo tropheū cū hac inſcriptione Stratonicus à male citharacanētibus. Hoc ſi idē eſt cū eo qđ paulo ante me morauimus, miror ab eodē autore eodē in loco bis idem referri. Referuntur enim hæc apud Athenæū.

Idem quendam qui male cecinerat rogauit: cuius 29
eſſet cãtio, quũ ille reſpõdiſſet. Carcini multo magis A noíe
inquit, ꝙ hominis. Carcinus enim Græce cancrũ ſo-
nat. Et autem eadem vox cantoris cuiuſdam nomẽ,
quem notant Græcorum prouerbia.

Idẽ quũ puer illius in balneo cũ balneatore liti- 30
garet de pecunia. Nã mos erat, vt hoſpites pluris la- Phaſeli-
uarent ꝙ ciues. Scelerate, inqt puero, ob æs me pro- tæ
pemodũ Phaſeliten reddideras. Nam hoc accidit in
Phaſelide: de qua gente male ſentiebat tanꝗ ſordi-
da. Proin miniſtrũ obiurgans: notat gentis malitiã.

Idem cuidã laudanti ipſum, vt aliquid ab accipe 31
ret. Ego inquit, maior mendicus ſum: Sentiens non Mendi-
eſſe muſicorũ dare laudãdi, ſed accipere à laudatis. cus à

Idem quũ doceret in ciuitatula perquam exigua mẽdico
iocatus eſt mutatiõe literæ, nõ eſt πόλις, ſed μόλις, id 32
eſt, non eſt ciuitas, ſed vix. Sentiens vix dignam no- Depra-
mine ciuitatis. uatio no

Idem quũ eſſet Pellæ, & in puteum deſcendiſſet minis
rogauit num eſſet aqua potabilis, quũ dixiſſent qui 33
aquam hauriebant, nos iſtam bibimus: Nõ eſt igitur Res ver
inqt, potabilis, quod illos videret pallidos luridosq;. bis con-
Nam interpretabatur malæ valetudinis argumentũ traria
quam ex aqua contraxerant.

Idem quũ audiſſet nixus matris Timothei regis, 34
Si inqt, opificẽ peperiſſet, non deũ, quales emiſiſſet Regum
voces? Irridens quorundã fœda adulationem q re- natiui-
gũ filiis tribuebant diuinitatẽ, quũ vox parientis re- tas
gem ęque miſerabilis ſit, ac parturientis quẽlibet, ple
beium. Ipſe autem Stratonicus filius erat opificis.

Idem Polyidæ glorianti quod diſcipulus ipſius 35
Philopas canendo viciſſet Timotheũ, miror inquit Certare
ſi ignoras, quod diſcipulus tuus condit decreta, Ti- cũ regẽ
motheus aũt leges. Iocũ captans ex ambiguo vocis

Nomos enim Græcis & legem ſonat, & modulos cã-
tionis. Itaq; periculoſum eſt regem vincere.

36 Idem pſaltæ cuidam moleſtius obſtrepenti, ψάλλ' ἐς κόρακας dixit, pro βάλλ' ἐς κόρακας, abi ad coruos ludens vnius literæ mutatione.

Ex mutata litera

Idem quũ vidiſſet Propin citharœdum Rhodiũ
37 corpore quidem magnum: ſed arte puſillum, percon-
tantibus qualis videretur, reſpondit prouerbiali di-
cto. Nullus, malus, magnus piſcis. Singulis verbis hy-
poſtigme ſeparatis: alium efficiens ſenſum. De quo
nobis dictum eſt in Chiliadibus.

Magnus ſtultus

38 Idem quum in ludo ſuo haberet pictas Muſas no-
nem, Apollinem vnum, diſcipulos autem tãtum ha-
beret duos, rogatus à quodam quot haberet diſci-
pulos. Cũ diis, inquit. XII. De huius ioci genere no-
bis alibi dictum eſt.

Cũ diis

39 Idem verſans apud maliſſam quum videret tem-
pla multa, homines paucos, ſtans in medio foro, cla-
mauit. Audite templa.

Templa vacua

40 Idẽ apud abderitas agens cõſpicatus illic ſingu-
lis ciuiũ ſingulos eſſe præcones: adeo vt propemo-
dũ maior eſſe prçconũ numerus q̃ ciuiũ, à cœna cœ-
pit per ciuitatẽ, ſummis pedũ digitis ingredi, demiſ-
ſis in terram oculis percontantibus autẽ Abderitis,
quid mali repente accidiſſet illius pedibus, ita reſpõ-
dit, Cætera quidem belle valeo toto corpore, & ad
cœnam curro celerius ipſis adulatoribus, illud vnũ
metuo: ne me ingrediens præconis pedem offendã.
Sentiens illic præconum plena omnia.

Præconum turba

41 Idẽ quũ in ſacrificio malus qdã tibicen eſſet cãta-
turus. Bene ominandũ eſt, inqt, libãtes precemur de-
os, Significans opus deorũ auxilio vt bene caneret.

citharœdus malus

Citharœdus quidã malus Stratonicũ excipiebat
42 conuiuio, atq; ſuper cœnã oſtendebat illi artem ſuã.

Erat aũt apparatus ſplendidus. Itaq; Stratocus quũ illo canente non haberet qui quum loqueretur, confregit poculum, & popoſcit maius. id quum accepiſſet cum multis cyathis, ſoli calicem oſtendit, moxq; ſeſe vino ingurgitauit & obdormiit. Quũ forte ſuperueniſſent aliquot cõmeſſabundi cantori qui conuiuiũ exhibebat noti. Stratonicus expgiſcẽs factus eſt ebrieus. At illi quũ intellexiſſent ꝙ multum asſiduecq; bibendo fuiſſet inebriatus. Stratonicus compendio reſpondit, Hic inſidiator & ſceleratus cãtor me veluti bouẽ ad præſepe, dum cœna accipit occidit. Boues multo cibo ſaginanẽ priuſq̃ mactantur.

Idem in citharœdum imperitum, cui nomen erat Cleon, ſed vulgo dicebatur bos. Olim, inquit, aſinus lyræ dictum eſt, nunc bos eſt lyræ. 43 Bos lire

Idem Rhodios quum videret delitiis diſſolutos & calido potu vtentes, appellauit albos Cyrenæos, 44 & ciuitatem illorum appellauit procorum ciuitatem quod colore quidem differrent à Cyrenæis, qui nigri ſunt, luxu & voluptatum ſtudio ſimiles. Sic hodie quidam appellant albos Mauros. Eiuſdem ferunt & alia libere ſalſeq; dicta in quibus dicitur imitatus Simonidem & Philoxenũ. Si rogas quod libertatis præmium tulerit, offenſo Nicocle Cypriorũ rege, venenum bibit & mortuus eſt. Hic primus fertur auxiſſe chordarum numerum & harmonias docuiſſe, & diagramma reperiſſe.

Phœnicides cum apponeret piſces in conuiuio, ſed his duntaxat qui dediſſent ſymbolum, dixit, mare quidem eſſe commune, ſed piſces in eo natos eorum eſſe qui emiſſent. 45 Empta

Theocritus Chius poſteaquam Diocli lurconi periſſet vxor, & in funebri cœna quam illi parabat, 46 Luxus nihilo ſecius opſonia voraret, flẽs interim, deſine mi

ſer, inquit, nihil profeceris, oſoniis indulgens. Sentiens illi ſemper flendi fore materiam, ſi pergeret deliciari. Olim veſci piſcibus pro delitiis habebatur, & infami vocabulo dicebantur opſophagi. Nūc ea res magna eſt ſanctimonia.

47 Loquacitas Idem quū Anaximenes eſſet dicturus, ita pręfatus eſt, incipit verborum flumen mentis gutta: ſignificans illum eſſe multiloquium, ſed minime ſapienté.

48 Iocus intempeſtiuus Idem quū duceretur ad Antigonū regem, atq; hi qui ducebant iuberent hominem bono eſſe animo fore enim incolumen ſimul atq; veniſſet ad oculos regis. Omnē inquit, ſpem ſalutis mihi adimitis, mordens regem quod luſcus eſſet. Rex audito ioco, iuſſit hominem agi in crucem.

1 Ex ambiguo Chiroſophus Dionyſii adulator, quū videret regem cum aliquod familiaribus ridenten: ipſe quanq̃ longo abeſſet iteruallo, nec audiret, pariter riſit, Rogauit Dionyſius num audiret quæ dicerentur, Negauit. quur igitur, inquit, rides? Quoniā perſuaſum habeo quicquid iſtuc eſt quod inter vos agitis, eſſe aliquid ridiculum. Ridicula Græcis dicuntur interdū non deridenda, ſed feſtiua.

2 Arcadion adulator odio Philippus Macedonis ſpōte deſeruit patriam. Euenit aūt, vt Philippo Delphis agente adeſſet. Eum rex accerſitū rogauit, quo uſq; fugies Arcadion? Donec inqt, puenero, vbi nemo norit Philippū. Quis non miretur eam libertatē in adulatione? Sed hac libertate delectatus rex, vocauit illum ad cœnam, itaq; cum eo in gratiam rediit. Quanq̃ libertati ſuberat adulatio, ſubindicans Philippum nuſquam non eſſe celebrem.

3 Ventris ſtudium Melanthus Alexandri Pheræi paraſitus, interrogatus quomodo fuiſſet interfectus Alexander, p coxam, inquit, in meū ventrē. Sentiens idē vulnus etiā

ſuo inflictum ventri, cui iam erat eſuriẽdum, mortuo, qui conſueuerat alere.

4 In Archippum Athenienſium ducem, contractis & incuruis humeris, iecit ſcõma dicẽs eũ, οὐ προεστάναι τῆς πόλεως ἀλλὰ κεκυφέναι. Nam iocus latinis verbis reddi non poteſt. Quanquam legẽdum arbitror προκεκυφέναι, id eſt, non anteſtetiſſe, ſed antecubuiſſe. Stat enim qui erecto eſt corpore, προκύπτει qui ſe ante alium incuruat.

5 Interrogatus quid ſentiret de tragœdia Diogenis, negauit ſe vidiſſe, quod eſſet obtecta verborum inuolucris. Notans ambitioſa verborum copia rem obſcurari. Refert Plutarchus περὶ τοῦ ἀκούειν.

Verborum ampullæ

6 Agis Argiuus adulator videns Alexandrũ ingentia munera dediſſe cuidã ridiculo, exclamauit, O rẽ vehementer abſurdam. Quum Alexander hac voce excitatus dixiſſet, Quid tu ais? Fateor, inqt Agis, me pati non poſſe, quum videam vos è Ioue prognatos omnes pariter aſſentatoribus delectari. Siquidem & Iuppiter Vulcanum habet pro Morione, & Hercules Cercopibus & Bacchus Silenis delectari conſueuit. Tales videmus & apud te magni fieri. Peſtilẽtiſſimũ adulationis genus, ſub libertatis imagine blandiri.

Libertas adulatrix

7 Seuerus imperator quum è Britannia rediret, non ſolum victor, ſed etiam in ęternum pace fundata, voluens animo quid ominis ſibi occurreret, æthiops quidam è numero militari, claræ inter ſcurras famæ, ac iocorum celebrium, cum corona è cupreſſu facta ei occurrit. Cæſar & coloris, & coronę tactus omine, Nam cupreſſus funebris eſt, iratus iuſſit hominẽ ſubmoueri. At ſcurra diſcedens peius omen addidit lingua, dicens. Totum fuiſti, totum viciſti, iam deus eſto victor. Scurræ iocus vaticinium erat. Nam Cæſar aliquanto poſt periit.

Omen

8 Anaxarchus quum Alexandrum ſe ob Cliti necẽ
Adulanter diſcruciantem videret, Clito, inquit, contigit iuſtitia quæ diis aſſidet, perſuadere cupiens quicquid à rege fieret, ius faſq; eſſe. Nam & Alexander pro deo ſe haberi ſuſtinebat.

9 Praxaſpes Cambyzen regẽ admonuit, vt parcius
Impius adulator vino indulgeret. Turpem enim eſſe in rege ebrietatem, in quẽ vnũ omniũ eſſent coniecti oculi, cui rex, vt ſcias, inquit, quàm mihi nunquam excidam, approbabo etiã poſt vinum & oculos & manus in officio eſſe. Bibit deinde ſolito largius, iamq; vinolentus iubet obiurgatoris filium produci, alleuataq; ſupra caput ſiniſtra manu ſtare, tunc in cor adoleſcentis figit ſagittam, nam id dixerat ſe petiturum, reciſoq; pectore, iaculum cordi infixum oſtendit patri, rogans num ſatis certam haberet manum. At ille negauit Apollinem potuiſſe certius mittere.

10 Niceſias Alexãdro abigenti muſcas, quod ab illis
Muſcæ regum diceret ſe morderi. Magis, inquit, ab aliis quæ plus tui habent, guſtato ſanguine. Adulatores notauit, vt omnibus muſcis plus ſugentes.

11 Cliſophus Athenienſis adulator, Philippo increpanti
Petax cur ſemper aliquid peteret, Obliuiſcor, inquit. Lepidus iocus, ſed pugnans cũ laudatiſſima ſentẽtia Beneficii accepti meminiſſe, dati obliuiſci oportet.

12 Idem à Philippo donatus equo ſaucio vendidit, & ab eo poſt interrogatus, vbi nam eſſet equus, ex vulnere, inquit, illo cõfectus eſt. Ludens ex ambiguo. Nam πέπρακται, ſonat venditus eſt & cõfectus eſt.

13 Idem Philippo iacienti in ipſum ſcommata, & ad
Ex inuerſione modũ hilari, ergo poſt hæc, inquit, te nõ alam, lepide inuertens rem. Nam reges in hoc alunt paraſitos vt illorum dictis exhilarẽtur. Quod ſi ipſi reges per ſe norint ludere, & in alios ridicula dicere, nihil opus

ſit paraſitis, quum ipſi norint paraſitos agere. Alioqui paraſiti magis alūt reges, quàm reges paraſitos. Quā quam Plutarchus in Sympoſiacis, ita refert, οὐκ ἐγώ σε τρέφω, id eſt, non ego te alo notans regem quod vet ſa rerum vice, pro rege ageret morionē. Tu me alis, vt ridiculis dictis te exhilarem, non ego te. Salſe

14 Bithys paraſitus quū Lyſimachus rex veſti ipſius curaſſet affigendum ſcorpium ligneum, aut vt Plu-tarchus ait, rubetam, pulchre aſſimulatum vero, perturbatus reſiliit. Ridentibus omnibus vbi dolum ſenſit, & ego, inquit, te viciſſim terrebo rex. Quum ille dixiſſet fac, Da mihi, inquit, talentum, exprobrās regi ſordes & parſimoniam. Parſimonia exprobrata

15 Philoxenus, cui cognomen Pternocopis, patria Corinthius, orto ſermone quod turdi magno venderentur, quum forte adeſſet Corydus, qui male audiebat, quod corpus ſuum ad quæſtum proſtituiſſet, Atqui ego, inquit, memini fuiſſe tempus, quo Corydus obolo parabatur, Ludens ex ambiguo. Nam Corydus etiam auiculæ nomen eſt. Ex noīe

16 Idem opinor, dixit eas eſſe iucundiſſimas carnes quæ carnes nō ſunt, & ſuauiſſimos piſces qui piſces non ſunt. Item dixit amœniſſimam eſſe nauigationem iuxta terram, & ambulationem iuxta aquam. Mediocritas grata

17 Philoxenus poeta Dionyſio recitante ſua carmina quum alii per aſſentationē laudarent, exclamauit, Abducite me in lapicidinas. Subindicans hoc eſſe tolerabilius quàm audire laudareq; tam mala poemata. Nā antea rex offenſus miſerat illum in lapicidinas. Libere

18 Idem interrogatus quur in tragœdiis induceret mulieres malas, quum Sophocles eas induceret bonas, argutiſſime reſpondit, quoniam, inquit, ille tales inducit, quales eſſe deberent, ego quales ſunt. Argute

19 Idem apud Pythonem prandens, appoſitis oleis,

A carmine Homeri — quum paulopoſt inferretur patina piſcium, percuſſo vaſculo quod habebat oleas, Homericũ hemiſtichiũ dixit μάστιξεν δ' ἐλάαν, id eſt, ſcutica incitauit, vt traherent. Nam de auriga dictum eſt. Senſit autẽ Philoxenus oleas quàmprimũ auferẽdas, alludẽs interim ad Græcam vocem ἐλαιῶν, quę ſonat olearũ, & ἐλάαν quod ſonat trahere currum aut aliquid ſimile.

19 Idem vocatus ad conuiuium, quũ eſſet appoſitus ater panis, Caue, inquit, multos apponas, ne facias tenebras. Nigra enim obſcurant, & atras tenebras dicimus, quum color albus plurimum habeat lucis, vnde & oculis noxius.

20 Corydus paraſitus compotante ipſi meretricula, cui nomen erat Gnome, quum vinum deficeret, ipſe iuſſit imponi duos ſupra centum obolos, Gnomen autem conferre quantum populo videretur, notans illam è populo quęſtum facere.

21 Idem quum Plyctor citharœdus lentem ſorberet, ac lapidem lenti admixtum mandaret, O miſer, inquit, etiam lenticula te ferit. Significans illum dignũ qui ab omnibus lapidaretur, poſteaq̃ lens illi lapidem incuſſerat.

22 Spectator conuiuii — Idem quum apud Ptolemæum Mattya, cibi laudatisſimi genus circunferretur, ſed apud Corydũ ſemper deficeret. utrum, inquit Ptolemeæ ſum ebrius, an videor mihi videre iſta circunferri. Admonens ſe nihil aliud quàm ſpectatorem eſſe Mattyæ. Ebriis aũt videntur omnia verſari in gyrum.

23 Ex ambiguo — Idem chærephonti paraſito dicenti, non poſſum ferre vinum, ne id quidem, inquit, quod in vinum. Sentiens illi non eſſe quod impenderet in vinum. Fert autem qui tolerat. & fert qui confert precium.

24 Voracitas — Idem quum Chærephon nudus in conuiuio diſtẽderetur, o Chærephon, inquit, nunc te veluti Lecy-

thos intueor, quouſq; plenus ſis. In Lecythis vitreis apparet, quouſq; plenæ ſunt, ſi eximantur è Thecis. Ita in cute illius apparebat expletio totius corporis.

Idem quum Demoſthenes ab Harpalo poculum 25
ingens dono accepiſſet. Hic, inquit, alios Acrocotho Munera
nas, hoc eſt bibulos appellat, quum ipſe magnam pa teram attraxerit. Cothon cyathus eſt fictilis. Attrahit qui accipit donum, & attrahit vinum qui bibit.

Idẽ ſolitus nigros panes inferre in conuiuiũ, quũ 26
alius intuliſſet nigriores, dixit illũ non inferre panes Vmbra
ſed panum vmbras, ob immodicam nigredinem.

Pauſimachus in paraſitũ qui ab anicula alebatur, 27
dicebat illi qui cum anu conſuetudinem habebat, Vetulæ
diuerſum quiddã accidere, atq; ipſi vetulę. Nam illũ concubi
ſemper aliquid ventre concipere, illam nunquã. Sen nus
tiens illum ſubinde fieri ſaturũ, illam manere ſterilẽ.

Cineſias videns Alexandrũ magnum à pharma 28
co quod ſumpſerat vehementer turbatum. Quid, in Dii miſe
quit, nobis faciẽdum eſt, quũ vos dii talia patiamini. ri
quum Alexander ægre ſuſtuliſſet oculos. Quales, inquit, di ſumus, metuo ne dii inuiſi.

Pantaleon in Arſinoen Lyſimachi vxorem vome 29
re ſolitam torſit hunc verſiculum. Libertas
κακῶν κατάρχεις τὴν δ᾽ μοῦσαν εἰσάγων. infelix
Dominare prauis, qui hanc vomentem induxeris.
Quod vbi reſciuit Lyſimachus, in muſtelę cauea incluſit hominem, ac tanquam feram circunferri iuſſit, aluitq; vſque ad mortem. Huic certe bonum dictum male ceſſit.

Arceſilaus quum Apellẽ Chium ægrum inuiſens 30
etiam egere ſenſiſſet, poſtridie reuiſit illum decem benigne
drachmas ſecum adferens, & proxime aſſidens, hic nihil eſt, inquit, præter Empedoclis elementa,
Ignem & aquam, terrã atq; volubilis ætheris orbes.

Ac ne cubas quidem, inquit, ſatis commode, ſimulq́ꝫ moto ceruicali, furtim ſubiecit pecuniam. Hanc quū anicula, quæ ægrotāti miniſtrabat, reperiſſet, & Apelli narraſſet, ille ridens, diſpeream, inquit, niſi hoc Arceſilai furtum eſt, κλέμμα à κλέπτω, quod Græcis & celo ſignificat & furor.

31 Apelles quum vidiſſet tabulam à Protogene pictam, quā Demetrius in bello ſeruarat deprecātibus Rhodiis, aliquandiu pre ſtupore tacitus eam eſt contemplatus, tandem in hanc vocem erupit, Ingens labor ac mirandum opus, deſunt tamen Gratiæ, quæ hoc aliaq́ꝫ eiuſdem auferant, atq́ꝫ in cœlo reponant. Eam tabulam Protogenes nondum abſoluerat.

Opus immortalitate dignum

32 Quum Megabyzes aliquando in officinam Apellis veniſſet, cœpiſſetq́ꝫ neſcio quid de pingendi arte loqui, Apelles non ferens regem de his iudicantem quæ non didicerat, Quamdiu, inquit, ſilebas, omnes te ob aurum, purpuram, ac diadema venerantes, magnum virum eſſe putabant, nunc pueri mei qui colores terunt, ob inſcitiam te rident. Plinius pro Megabyze ponit Alexandrum Magnum.

De arte artifex

33 Pictori parum perito de celeritate glorianti, & oſtenſo tabula dicenti, hanc modo pinxi, Etiamſi tacuiſſes, inquit Apelles, res ipſa loquitur quod eam ex tempore ſubito pinxeris.

celeritas inepta

34 Apelles quum Laidem adhuc virginem vidiſſet ex Piręæo ferentem aquam, admiratus inſignem formam, duxit illam in conuiuium ſodalium, Cæterum irriſus ab illis, quod pro meretrice virginem adduxiſſet in cōuiuium, Ne miremini, inquit, ego eam, alo, vt aliquando fruar. Nam priuſquam totum exceſſerit triennium, eam formoſam reddam.

Spes boni futuri

35 Idem dicere ſolet ſibi cum Protogene omnia eſſe paria, aut illi etiā meliora, vno ſe præſtare, quod ille

Moroſa diligētia

manum de tabula neſciret tollere. Sentiens Protogenem peccare nimia diligentia, quam moroſam appellant, quæ frequenter officit, non pictori tantũ ſed & oratori. Huic vitio affinis fuit vir eximie doctus Paulus Aemilius Veronenſis, qui ſibi nunquam ſatiſfaciebat, ſed quoties recognoſcebat ſua, mutabat pleraq́;, diceres opus non correctum, ſed aliud, idq́; ſubinde faciebat. Quę res in cauſa fuit, vt citius elephanti pariant, quàm ille quicquam ędere poſſet. Nam hiſtoriam quam ædidit, pluſquam triginta annis habuit præ manibus. Et ſuſpicor huc adactum vt euulgaret. Nec multum abfuit ab hoc vitio Thomas Linacrus Anglus, vir vndequaq́; doctiſſimus.

Nunquam tam occupatus fuit, vt diem prætermitteret in quo nihil omnino pingeret artem exercens. Vnde ſubducens ſeſe à negociis dicere ſolet, hodie nullam lineam duxi. Quæ vox abiit in prouerbium, de quouis officio prætermiſſo. 36 Artis exercitatio

Idem tabulas in pergula proponere ſolet, poſtq́; eas latitans, quid prætereuntes reprehenderent auſcultabat. Sutor quidam reprehendit, quod in crepidis pauciores vna intus feciſſet anſas, Tulit hoc tacitus Apelles, poſtridie quum idem circa crus aliquid notaret, Apelles indignatus proſpexit, denuncians illi, ne ſutor vltra crepidam iudicaret. Quod & ipſum in prouerbium venit. 37 iudicare de arte aliena

Protogenes Rhodi viuebat. Eo Apelles videndi eius gratia profectus eſt, continuoq́; petit officinã, in qua tabulam magnæ amplitudinis in machina aptatam picturæ, anicula quædã cuſtodiebat. Ea Protogenem negauit eſſe domi: rogauitq́; à quo quęſitum diceret reuerſo. Ab hoc, inquit Apelles, arreptoq́; penniculo lineam ex colore duxit, ſummæ tenuitatis: per tabulam. Reuerſo Protogeni quę geſta erant anus 38 E linea iudicare

indicauit. Ac lineam ille contemplatus, cōtinuo dixit Profecto Apelles Rhodum venit. Nec enim in alium cadit tam abſolutum opus. Mox induxit alio colore lineam illa ſubtiliorem, anuiq; mandauit vt ſi rediret hoſpes, diceret oſtenſa linea, hic eſt quem quæris. Reuerſus Apelles & vinci erubeſcens, tertio colore lineas ſecuit nullum relinquens amplius ſubtilitati locum. Protogenes victum ſe confeſſus in portum deuolat, hoſpitem quærit domumq; ducit victus victorem. Ex minimo veſtigio artifex agnoſcit artificem.

39 Agatharchus pictor ſeſe iactabat de pingēdi celeritate, quū Zeuxis diutius imoraretur operi. At Zeuxis reſpōdit, ea q̃ cito fiūt, cito perire, cōtra q̃ paulatim exacta cura abſoluerentur, ætatem ferre. Iuxta Valerium ita reſpondit, Diu pingo, quia pingo æternitati. Cito nata, cito pereunt, diu elaborata ferunt ætatem. Beta cito naſcitur, buxus paulatim.

cito nata non durant

40 Zeuxis certamen artis exercuit cū Parrhaſio. Quū enim Zeuxis tam ſcite effinxiſſet vuas, vt in ſcenam aues aduolarent, Parrhaſius detulit linteum pictum, ita veritate repræſentata, vt Zeuxis alitum iudicio tumens, flagitaret tandem remoto linteo oſtendi picturam. Mox intellecto errore, Viciſti, inquit, Parrhaſi. Nam ego aues fefelli, tu artificem. Rari candoris inter artifices exemplum.

41 Idem poſtea pinxit puerum vuas ferentē, ad quas quum aues aduolaſſent, proceſſit iratus operi, Vuas, inquit, melius pinxi, quàm puerū. Nā ſi hoc conſummaſſem, aues puerū timere debuerant. Ingenuitatis exemplū. At aues viderūt in puero nullū eſſe motū, itaq; aut mortuum aut dormientem arbitratæ ſunt.

Imitatio

42 Scopas Theſſalus ſtatuarū artifex demiranti quur in ædibus ſuis tantum haberet rerum ſuperuacaneatum & inuſitatarum, Imo his, inquit, ſuperuacaneis

Superua cua

felices

felices ſumus ac beati:non illis neceſſariis. Quum ea
quæ ſunt vitæ neceſſaria ſint ſuapte natura precioſiſ
ſima,tamen quia quotidiana ſunt multisq́; commu-
nia,contemnuntur. Cæterum quanti ſint precii, de-
clarat extrema neceſsitas,quæ ſi incidat:quilibet li-
bens omnes gemmas, aulea & aurum ſuum vno pa
ne commutet. Cętera magis ad oſtentationem perti
nent,quàm ad ſalutem.

Polycletus ſtatuarius dicere ſolet,eorum opificiū 43
eſſe moleſtiſsimum, quibuſcunq; lutum peruenirer Philoſo
ad vngues,Plaſtas opinor ac figulos notans, Admo phia ars
nuit autem artes exercendas,vnde non conſpurca-
retur opifex. Tales nimirum philoſophiæ ſtudium.

Idē duas ſtatuas eodē argumento fecerat, alterā 44
ad artis iudicium.alterā ad opinionem vulgi, & ad Populi
cuiuſuis p̄tereūtis iudiciū. Ambabus p̄fectis admit- iudicia
tit turbam. Prior illa quam ex arte fecerat magnope-
re laudata eſt,altera non item. Tum Policletus, atq;
ſcitote,inquit,quod hac quam tantopere laudatis,
ego feci:eam quam vituperatis,vos feciſtis. A popu
lo factam dixit,quam ad iudicium populi fecerat. Vi
cit tn̄ artis ſpecies imprudentes. Si moniti fuiſſent,
vtrā ad illorū iudiciū finxiſſet, eam prætuliſſent.

Arato deſtinanti tyrannorum communi odio abo 45
lere tabulam inſignis artificii,quæ Ariſtratum in cur Honos
ru victorem habebat. Nealces ſupplex interceſsit, artis
vt opus incolume ſeruaretur, dicens cum tyrannis
non cum tyrannorū imaginibus belligerandū eſſe.

Quum Philippus locum quendam Ithomatam 46
non minus munitum: ſi præſidium imponeretur, Diuina-
quā erat Acrocorinthus occupaſſet,&ſacrificio per- tio
acto per vatem ad ipſum extra eſſent delata, acce-
pta Arato ac Demetrio Phario demonſtrauit, & ipſe

animi dubius rogabat eos quid exta portenderent, vtrum Meſſeniis locum redderet, an retineret. Hic Demetrius arridens, Si animũ, inquit vatis geris locum dimittes, ſin regis, vtroq; cornu bouẽ retinebis. Peloponeſum bouis ænigmate ſignans, quam facile tueref, ſi duas arces præſidio tueretur. Aratus autẽ rogatus à Philippo ſuam ſententiã dicere, poſt diutinum ſilentium, hunc in modum reſpondit. Permulti ſunt o Philipppe Cretenſiũ montes, permulti Bœoticorum, ac Phocenſium tumuli terra prominentes. Item plurimi Acarnanicorum, partim in mediterraneis, partim in oris marinis ſiti, q natura munitisſimi ſunt, & tamen quũ horũ nullũ ceperis, oẽs tamen ſponte imperata faciunt, latrones rupes & ſaxa incolunt, ac præcipitiis ſe tuentur. Regi aũt nihil beneuolentia firmius aut munitius eſſe poteſt.

47 Regum amiticia Philippus Arato venenum dandum curarat, quod non repente occideret, ſed lenta tabe, conſumeret. Id vbi ſenſit Aratus, nec inueniretur remedium, diſſimulauit, & ingreſſus cubiculum vni tantum ex familiaribus dixit: O Cephale, hęc ſunt præmia regiæ amicitiæ. Non ſemper tutum regibus optima dare conſilia.

48 Quum ex athenienſium ſociis quidam contumeliæ cauſa rogaſſet captiuum Laconem, num qui in prælio occubuiſſent, fuiſſent ſtrennui viri. Magni profecto, inquit, Lacon, faciendum fuſum, ſagittã ſentiens, ſi ſtrennui ignauiq; diſcrimen noſſet. Significans illic vbi res ſagittis aut ſaxis agitur nullũ eſſe fortis & ignaui diſcrimen, ſed vbi cominus res geritur, ibi demum apparet, qui ſint viri, qui non.

49 Ocium Turbo Adriani Cæſaris præfectus, admonitus ab eo, vt curam haberet ſuæ valetudinis, ſibiq; daret

vacationem à negociis,reſpondit,non decere Cæſa
ſaris præfectos niſi ſtantes mori. Ignauũ eſſe ſentiẽs
in lecto decumbentem expirare.

Idem quum adhuc nihil aliud eſſe quàm centu- 50
rio,& ante præfectos à Cæſare vocaretur in conſi- Mode-
lium. Turpe eſt,inquit,o Cæſar,excluſis præfectis cũ ſte.
centurione agere.

Milo Crotoniates athleta,iam ſenex quũ vidiſſet 51
athletas alios in curriculo ſeſe exercentes,fertur in- Animi
ſpexiſſe lacertos ſuos, lachrymansq́; dixiſſe: At hi bona
iam mortui ſunt. Merito fleuit,qui felicitatem,corpo
ris viribus metiebatur. Animi vigor ſerius ſeneſcit,ſi
tamen ſeneſcit vnquam.

Philippides dictus ἡμερόδρομος, qđ vno die mil 52
le quingenta ſtadia conficiens Lacedæmonem per Nuncius
uenit. Idem,ni fallor, quum victoriam Atheniẽ- fidelis
ſium aduerſus medos in Marathone partam, ſena-
tui de pugnæ exitu ſolicito nunciaret μέγα χαίρετε.
inquit, νικῶμεν, ideſt,multũ valete vicimus, moxq́;
expirauit.

Perſæus quũ cuidam noto daret pecuniam cau- 53
tionem fecit in foro apud menſariũ, Hanc diligen- Cautio
tiam quum amicus admirans diceret,adeo'ne lega- tuta
liter Perſæe? Scilicet inquit,vt amanter recipiã,nec
legaliter repoſcam. Fit enim ſæpenumero, vt qui cũ
amico bona fide ſine teſtibus ac ſyngraphis agunt,
poſt cogantur cum eo legibus agere. Dicti nonnulla
gratia eſt,in Græcis,νομικῶς,& φιλικῶς.

Timon Athenienſis dictus μισάνθρωπος, inter- 53
rogatus quur omnes homines odio proſequeretur.
Malos,inqt,merito odi cęteros ob id odi,quod ma-
los non oderint. Sentiens non eſſe vere probos,qui
non deteſtantur improbos.

54 Eidem aſcribunt, quod dicere ſolitus ſit, duo præ
Malorũ cipua eſſe malorum omnium elementa, auaritiã atq;
fons ambitionem. Ambitio male profundit, quod male
collegit auaritia.

55 Alexinus ſophiſta inter ambulandum multa ma
Laus cõ la dixit in Stilpontem Megarenſem, cæterum vbi
ciliat quiſpiam eorum qui aderant dixiſſet. Atqui ille te
amicos nuper laudauit. Per Iouem, inquit, vir enim opti-
mus eſt ac præſtantisſimus. Tam facile ex obtrecta-
tores factus eſt laudator, non aliud niſi quod ab eo
laudatus eſſet.

56 Gorgias Leontinus ſophiſta, centeſimum ſe-
ſenectus ptimum agens annum, rogatus quare tandiu vellet
virilis in vita manere. Quia nihil, inquit, habeo quod accu
ſem ſenectutem.

57 Socrates dicitur eum execrati ſolitus, qui primus
vtilitatem à natura ſe iunxiſſet. Naturã appellat ho-
neſti rationem homini à natura inſitam.

58 Philotimus medicus cuidam oſtendenti digitum
Malum exulceratum, quum epar haberet tabidum, id enim
diſſimu ex colore deprehendit. Non eſt tibi, inquit, o bo-
latum ne periculum ab vnguium vitio. Idem ferè fit ab ho
minibus, vt de leuioribus malis querantur grauio-
ra disſimulent.

59 Archyta Tarentinus Pithagoricus dixit nullam
Volu- peſtem capitaliorem hominibus à natura datam, q̃
ptas voluptatem. Ex hoc enim fonte prodit quicquid eſt
in hominum vita ſcelerum & calamitatum.

60 Prodicus dicere ſolet, optimum condimentum eſ
Frugali- ſe ipſum ignem. Sentiens bono ſtomacho ſatis eſſe
tas opſonium eſſe coctum, etiamſi nihil accedat de-
litiarum.

61 Menedemus quum audiſſet quod frequenter ab

Alexino laudaretur, At ego, inquit, illum ſemper vitupero, declarans ſe non poſſe corrumpi laudibus, quo minus eum reprehenderet: qui reprehenſione dignus erat. Laude incorruptus

62 Ab inexpectato

Cuidam qui in foro Romæ loricatus ambulabat prætexens id ſe metu facere perquam ſcite dixit Vibius Criſpus. Quis tibi ſic timere permiſit? Ludens ex inopinato. Expectabatur enim, vt obiurgaret hominem quod præter conſuetudinem Romanam armatus incideret. At ille increpuit hominem, quod ſic timeret, quum liceret manere domi, ſi quid timeret.

63 Cōmiſeratio in malis

Quidam deciderat in puteum profundum. Eum quum vidiſſet quiſpiam, commiſerans hominem dixit, Miſer, quomodo in puteum decidiſti? Tum ille, Quid refert quomodo inciderim? hoc potius agēdū quomodo hinc posſim educi. Hoc refertur à diuo Auguſtino.

64

Medicus quidam ægrotanti dederat Pharmacum, eoq́; ſumpto conualuit ægrotus. Euenit vt aliquanto poſt idem morbus recurreret, ægrotus quū ad idem pharmachum quo prius conualuerat confugeret, nec ſentiret remedium, acerſit medicum admirans qui factum eſſet, vt eadem medicina, quæ prius depuliſſet morbum, poſtea magis aggrauaret: Huius rei cauſam ſciſcitanti medicus facete reſpondit. Fateor idem fuiſſe pharmacum, ſed ideo non profuit, quia ego non dedi. Sentiens medicorum eſſe dare pharmaca, qui norunt quando & quomodo dandum. Quæ proſunt iuueni, nocent ſeni, & cōtra, quæ iuuant cœlo tepido, lædunt frigido. Et hoc refertur ab Auguſtino.

65

Euclidi cum fratre ſimultas erat, is quum mini

Recon/ciliatio tans dixiſſet. Diſpeream ni te vltus fuero, Euclides contra, Diſpeream, inquit, ni tibi perſuaſero. Hoc di/cto ſoluta eſt ſimultas, & reditum eſt in gratiam.

66 Ariſto dicere ſolet eos ventos eſſe nobis mole/ſtisſimos, qui abſtrahunt pallia. Nam his contra ventos munimur. Ita grauisſime lędunt amici, qui expiſcantur arcana.

67 Gnathæna meretrix reprehēſa à Stilpone hpiloſo/pho, quod adoleſcentes corrumperet: Tu, inquit, egoq́; Stilpon in eodem hæremus crimine, qui ado/leſcentes tecū verſantes inutilia quędam & amato/ria ſophiſmata doces, vt nihil referat cū philoſopho verſentur an cum meretrice.

Philoſoph' meretrici ſimilis

68 Eadem paraſito quem alebat anus, eratq́; obeſo corpore eleganter, inquit, o adoleſcens es affectus corpore. At ille, Quid igitur futurum putam, ſi non ſecundus in lecto dormirem? Fame, inquit Gnathæ na, periſſes, ſubnotans illum vetulæ concubitu ali. Iocus eſt ab inexpectato.

Ab inexpectato

69 Eadem quū Pauſanias quidā nomine Laccus, ſal/tans in cadū incidiſſet. Lacus inquit, in cadum inci/dit. Nam Gręci laccū vocant quod nos lacū. Cadus in lacū icidere ſolet: lacū ī cadū icidere abſurdū eſt.

A noīe

70 Eadem quum quidam vini paulum infudiſſet in pſycter ium, ideſt vaſculi genus refrigerando vino paratum: diceretq́;, hoc vinum ſedecim annorū eſt, puſillū eſt inquit pro tot annorū ætate. Hoc ipſum aſcribitur Phrynæ.

Parſimonia

71 Eadem quū in ɔuiuio duo adoleſcentes pro ipſa inter ſe pugnarent, victū ita conſolata eſt. Bono ani mo es puer, non enim eſt certamen coronarium, ſed agentarium. Sentiens in aliis certaminibus victorē ferre coronam, hic victori numerandum pecuniam

certamē argentarium

vt melior ſit conditio victi quàm victoris.

Eadem ei qui filiæ ipſius minam dederat, nec poſtea quicquam adferebat ipſi, nihilo minus ſolito more ad eam ventitans. Heus inquit, puer, nũ putas te, quemadmodũ ſemel data mina ad Hippomachũ pædotribam ita ſemper ad me commeaturum. 72 Petax meretrix

Eadem adoleſcenti qui ſua ſponte venerat ad cõuiuium, præbibit his verbis. Capte inquit, ſuperbe, quum ille commotior dixiſſet Qui ſuperbus imo, inquit Gnathæna quis te ſuperbior, qui nec vocatus venias. Iocus eſt ex ancipiti, nec vocatus venit, qui non vocatus venit, quod eſt impudentię, & nec vocatus venire dicitur, q vocatus venire recuſat, quod eſt ſuperbiæ. Cõniua vltroneus

Eadẽ à duobus conducebatur, quorum alter erat miles, alter maſtigias ſeruus. Milite vero per contumeliã illã appellante lacũ, an inqr, quia duo amnes in me influũt, Lycus & Eleutherus? Lycus & Eeleutherus fluuiorũ nomina ſunt ſed illa alluſit ad ſeruũ amatorem & liberũ. Lupus eſurit, liber arrogãs eſt. 74

Nico meretrix, cui cognomen erat capra, paraſitũ quempiam obuliũ habens à morbo gracilem q̃ macilentus, inquit. Quũ is reſpondiſſet, quid me putas triduo comediſſe? aut lecythum, inquit, aut ſoleas. Paraſitus ſentiebat ſe nihil aut minimum ediſſe, reſpondet quaſi de cibi genere interrogata. 75 Ab inexpectato

Calliſtion cognomento Ptochelena, quum à quodam eſſet conducta ſeruo, ſq; quoniam æſtiuo tempore nudus accumbebat, oſtenderet in corpore notas plagarum. Vnde, inquit, illa miſer quumq; is dixiſſet ſe puerum iure fuiſſe perfuſum. Tum illa, Nimirum vitulino, ſentiens eſſe flagrorum veſtigia. Ex carnibus vitulinis coqui faciũt ius, ex pelle vitu- 76

lorum fiunt lora.

77 Thais glorioſo cuidam amatori, qui cum multa pocula ſumpſiſſet cõmodato, diceret ſe velle illa cõfringere, aliaq́; parare. Perdes, inquit, quod cuiq; proprium eſt. Ambiguo ſermone notans eſſe cõmodatitia. Poterat aũt intelligi, ſi conſentur, perire quod cuiq; poculo proprium eſt.

Ex ambiguo

78 Lais Corinthia cuidam amatori, qui miſſo ſigillo iubebat illam venire, non poſſum, inquit lutum eſt. Olim terræ genere ſignabant: at illa lutum eſſe dixit, quaſi ob lutum viarum poſſet accedere. Luteum ſigillum nihil morabatur, argentum quçrebat.

Ex ambiguo

Eadem Myronem ſalſisſime reppulit, ſed præſtat hoc Auſonii verbis referre.

Canus rogabat Laidis noctem Myron.
Tulit repulſam protinus.
Cauſamq́; ſenſit, & caput fuligine
Fucauit atra candidum.
Idemq́; vultu, crine non idem, Myron,
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similemq́; non ipſum rata,
Fortaſſe & ipſum: Sed volens ludo frui,
Sic eſt adorata callidum:
Inepte quid me quod recuſaui rogas?
Patri negaui iam tuo.

Hoc videtur imitatus Imperator.

79 Leontium, quoniã ipſa cum amatore diſcumbente, ingreſſa eſt Glycera, & amator ad hanc videbatur procliuior, ſedebat mœſta. Hanc quũ notus quiſpiam appellaſſet dicens, Quur mœres Leontium? Vterus, inquit, mihi dolet. ὑστέρα Græcis vterum ſiue vuluam ſonat, & eadẽ vox ſonat poſterior: ſignifica-

bat autem poſteriorem Glyceram magis placuiſſe, idq́; ſibi do'ere.

Adoleſcens quidam in Aegypto deperibat in 79 Theonidem meretricem, quumq́; illa peteret ingentem mercedem, tandem adoleſcens ſomniauit ſe rem habere cum ea, atq; ita liberatus eſt amore. Petit illa mercedem. Negante iuuene itum eſt ad iudicem Bocchoris pronunciat vt iuuenis in vaſculo adferret tantum pecuniæ, quantum illa poſtularat, Iubet adeſſe meretriculam, & vmbra frui pecuniç circumlatæ. Hoc iudicium Lamia velut iniquum reprehendit, Iuuenis ſomnio liberatus eſt, inquit, ab amore, at vmbra pecuniæ non exemit Theonidi pecuniæ amorem.

Phryne iam anus, dixit ſe multis fecem emi, propter vini gloriam. Sentiens multos ideo ſecum congredi vt gloriari poſſent, cum Phryne rem habuiſſe. Sicut vini magni nominis etiam fex emitur, vt iactare poſſint ſe tale vinum habere domi. 80 Vetula amata

Eadem ætate florens in conuiuio cui complures aderant fœminæ, quum iuxta morem ioci conuiuialis quod vnuſquiſpiam faceret, idem omnes facere cogerentur, prior manum bis aquæ immerſam admouit fronti. Quoniam autem omnes erant fucatæ, aqua per lituram fucorum defluens, rugarum ſpecie vultus omniũ deformabat, quum ipſa interim Phryne quæ naturali forma pollebat, ſpecioſior etiam appareret diluta facie. 81 Fucata

Quum amatores quoniam gratis non admittebãtur, filię domum expugnaturi, vectes, ligones, & baliſtas admouerent, Phryne prodiit, Quum iſta, inquit haberetis domi, quin potius afferebatis precium? Sentiens ita facilius expugnari meretricum ædes, 82 Preciũ expugnat

dando quàm fodiendo.

83 Phryne Praxitelem à quo deamabatur rogauit, vt ex operibus quod haberet pulcherrimum ſibi donaret. Promiſit quidem amans, ſed illa ſenſit artificem diſſimulare quod eſſet optimum. Itaque ſubornauit ſeruum qui Praxiteli in foro ſua vendenti nunciaret incendium in officinam incidiſſe, ac pleraque illius opera conflagraſſe, non tamen omnia. Praxiteles exclamauit, nihil ſibi reliquum, ſi Satyrum & Cupidinem flamma corripuiſſet. At Phryne occurrens iuſſit illum bono eſſe animo, nihil enim triſte accidiſſe. Sed hoc commento deprehendit in quod opus ille plurimum artis contuliſſet, & Cupidinem abſtulit.

Callide

84 Phryne cuidam iuueniliter iactanti quod multas haberet, ſe ſtudio triſtem exhibebat, ac roganti cauſam, ob hoc ipſum iraſcor, inquit, quod multis inuolutus fueris, de plagarum notis ſentiens, quas in illius corpore deprehendit, erat enim ſeruus, at ille gloriabatur de puellis, quibus potitus fuerat.

85 Eadem auaro cuidam amatori, blandienti dicenti, Tu Praxitelis Venuſcula es, & tu, inquit, Phidiæ Cupido. Blandimentum blandimento penſans, & obiter auaritiam homini cupido exprobrans. Nam Phidias à parſimonia nomen habere videtur.

Amator blandus

86 Eadem cum inſidiaretur pudicitiæ Xenocratis, & in eaſdem ædiculas ab illo eſſet admiſſa, ac precibus tandem impetraſſet, vt lectuli partem qui illic vnicus erat ipſi concederet, reuerſa ad illos qui eam ſubornauerant, ac rogata quid profeciſſet, ego, inquit, à ſtatua redeo non à viro. Idem elegantius

narrat Valerius Maximus. Pacta cum adoleſcentibus vt Xenocratem ad coitum ſolicitaret, ſeſe in illius probe poti lectulum coniecit. poſtridie quum adoleſcentes exprobrarent quod tam formoſa puella poti ſenis animum pellicere non potuiſſet, pactumq́; victoriæ precium flagitarent, facete eluſit, dicens ſe de homine non de ſtatua cum illis pignus poſuiſſe.

Lamiam meretricem Demetrius rex adamabat parum ſobrie. Ea quum iam ſeneſcens in conuiuio tibiis ceciniſſet, Demo quæ & Mania dicta eſt, interrogata à Demetrio, quid videretur Lamia, Anus, inquit aliud reſpondens atq; expectabat rex. Nam ille ſciſcitabatur, quàm ſcite videretur canere. 87 Ab inexpectato

Ruſus appoſitis bellariis quum rex diceret, vides quàm multa mihi mittat Lamia, plura, inquit, tibi mittentur à matre mea, ſi velis cum ea dormire. Notans anus ſolere donare iis à quibus ſubiguntur. 87

Anicula Theophraſto licitanti quiddam, idq; admodum Attice, hoſpes, inquit, non vendo tanti. Notans illum quaſi non eſſet Atticus natura, qui ſupra modum affectaret Atticiſmum. Id enim ſolent hoſpites, dum in aliena lingua volunt videri diſerti. 88 Affectatio

Phocionis cognomento Probi vxor dicere ſolebat, ſuum mundum eſſe preclara geſta mariti. Ita frugalitatem ſuam excuſauit aliis matronis obiicientibus quod parum pro dignitate culta eſſet. 89 Mundus matrōæ

Quum Cyperii aduerſus Aſtyagem Medorum regem infeliciter pugnaſſent, mulieres in vrbem fugientibus obuiam ierunt, ac nudatis ventribus, Quo inquiūt, ignauiſſimi ruitis? An neſcitis vos huc iterū intrare nō poſſe, vnde ſemel naturæ lege egreſſi fuiſtis? Inuerſo ordine matres animant mares, quę ſolēt 90 Animoſe

à periculis auocare.

91 Animoſe — Poppea quæ prius adultera Neronis, mox repudiata Octauia, mariti potens facta, ſubornauit quendam ex Octauię miniſtris, qui ei ſeruilem amorem obiiceret. Ancillis Octauiæ ad quæſtiones pertractis, quædam cruciatu victæ falſis annuerunt, quædam perſtiterunt dominę ſuæ ſanctitatem prædicantes. Ex his vna inſtanti Tigillino reſpondit, caſtiora eſſe Octauię muliebria, q̃ os eius. Significans illum eſſe felatoribus obſequentem, aut cunilingum.

92 Pudicitia matronalis — Chiomata Orthiagontis vxor, quum miſſo precio à ſuis reduceretur, ac tribunus illam officii gratia ad flumen proſequeretur, clàm mandauit vni ſeruorum, vt Romanum illum ſe proſequentem occideret. Id vbi caput præciſum ſub veſte tectum ad maritum detulit, & ad illius pedes abiecit, Marito admirante dicenteq́;, num pręclarum duceret ſeruare fidem, Præclarum inquit, ſed hoc pręclarius, vnum duntaxat qui mecum concubuerunt viuere. Fœmina aliquanto prudentior Lucretia, quæ non ſua, ſed ſtupratoris nece teſtata eſt ſuam pudicitiam.

93 Pudica vxor — Canna Sinorito Galatę nuſperat. Eam Synorix iuuenis præpotens adamabat, & clam interfecto Sinorito, de nuptiis Cannam ſolicitare cœpit. Illa quo coniugis mortem vlciſceretur diſſimulauit dolorem, & coniugii ſpem præbuit. Tandem Synorigem ad ſe venire iubet in templum Dianæ, cui erat dicata, quaſi vellet hanc eſſe coniugii teſtem, & aſtãs altari, ceu deæ libatura è poculo bibit toxicum, moxq́; tradidit Synorigi, qui ſimul atq; reliquum ebibiſſet, venerata deam, Te, *inquit*, dearum præſtantiſſima teſtor, me huius tantum diei *gratia* hactenus Sinorito fuiſſe ſuperſtitem.

Olympias Alexandri mater, indigne ferens quod 94
Alexander pateretur ſe dici filium Iouis, Non deſinet Iouis fi-
inquit, Alexander me Iunoni inuiſam facere. Solent lius
enim vxores extremo odio perſequi pellices.

Eadem quum accepiſſet Alexandrum filium, vt 95
alii, Philippum maritum, adamare fœminam à qua Mores p
putabatur amatoriis venenis corruptus, accerſiuit ad philtris
ſe mulierem, quumq; preter inſignem formam com-
periſſet in ea mores liberales, & ingenium egregie
dextrum, Valeant, inquit, qui te inſimulant venefi-
cii. Nam tute quidem pharmacum in teipſa ac phil-
trum habes.

Eadem quum accepiſſet adoleſcentem quendam 96
aulicum duxiſſe vxorem, elegante quidem forma, Bona fa
ſed famæ parum ſecundæ, Ille, inquit, non ſapit, qui ma
vxorem oculis, non etiam auribus duxerit. Forma
cernitur oculis, fama auribus deprehenditur. Quidā
autem nec auribus, nec oculis, ſed digitis ducunt, ſo-
lam ſpectantes dotem.

Intaphernis vxor, Dario permittente, vt vnum ex 97
ſuis eligeret, cuius vitam ſibi donari vellet, fratrem Frater
elegit, demirante rege cauſamq; ſciſcitante, Alius, marito
inquit, maritus, alii liberi ſi deus volet poſſunt con- potior
tingere, alium fratrem parentibus vita defunctis nō
eſt quod ſperem.

Cornelia Gracchorum mater, quum Campana 98
matrona illius hoſpitio vtens, ornamenta ſua quibus Matro-
illud ſeculum nihil habebat pulchrius, ipſi oſtende- næ orna
ret, traxit eam ſermone donec liberi redirent è ſcho menta
la. Tum, & hæc inquit, ornamenta mea ſunt. Sentiēs
matronæ nihil eſſe pulchrius, neq; precioſius, quàm
liberos recte educatos.

Omnibus Dionyſio tyranno exitium imprecanti- 99

In deteriꝰ oia tibus, vna fœmina anus quotidie diluculo deos com precari ſolet, vt eſſet incolumis ſibiq́; ſuperſtes. Acci ta à rege mulier, rogata eſt, vnde tanta in regem beneuolentia. Quoniam, inquit, quum puella eſſem, & grauem tyrannum haberemus, optabam mortem illius. Eo interfecto deterior arcem occupauit. Et huius exitium optabam. Nunc quum te habeamus, ſuperioribus etiam grauiorem, vereor ne ſi tu pereas, ſuccedat etiam deterior, eoq; caput meum pro tua ſalute deuoueo. Tam facetam audaciam Dionyſius punire erubuit.

100 Tyrãni ſpecies Cuculo minores auiculas percontanti, quur ipſam fugerent, quoniam, inquiebant, ſoſpicamur te aliquãdo futurum accipitrem. Coccyx enim ſpecie non multum differt ab accipitre. Cauendum ab his, qui tyrannidis ſpecimen moribus ædunt. Hoc ad Lyſiadem accommodauit Plutarchus in vita Arati.

Apophthegmatum Sextum Finis.

APOPHTHEGMATVM

LIBER SEPTIMVS

THALETIS

MILESII.

ILLVSTRISS. PRINCIPI IVNIORI GVILIELMO, DVCI CLIVENSI Iuliacenſi, Montenſi, Comiti Marchiæ & in Rauêſpurgo, &c. Des. Eraſmus Roterod. S. D.

APVD PRISCOS illos illuſtrisſime princeps, non Græcos modo verumetiam Latinos, actoribus ac patronis cauſarũ forenſium certus aquæ modus per clepſydras infundebatur: ne ſuperuacanea verborũ copia, quum iudicibus tedium adferret, tũ ipſi etiam cauſæ officeret, deniq; aliis agere volentibus aditum præcluderet. At non idem fieri ſolet in philoſophicis orationibus, in quibus tandiu proferendus eſt ſermo, quam diu auditor alacriter haurit ea quæ dicuntur, præſertim ſi quæ dicuntur, conferunt vel ad liberalem eruditionem, vel ad bene beateq; viuendum. Itaq; perquã eleganter Plato Antiſthenem prolixius diſſerentem admonuit his verbis. Videris inquit, ignorare, quod orationis modus nõ eſt is q dicit, ſed is qui audit, ſic & carneades quũ eſſet in diſſerendo vocalior, admonitus eſt à gymnaſii principe vt vocem moderatius promeret, ſed quũ ille à gymnaſiarcha peteret, vt ſibi præſcriberet modũ, ſanè quàm appoſite reſpondit, Iſthuc quod à me petis rectius ſumes ab auditoribus. Iam videmus quoſdam non clepſydris: ſed clepſammidiis meriti conuiuium. Hoc vt fateor ad frugalitatis diſciplinam vtiliter fieri, atq; etiam ne-

ceſſario duntaxat apud eos qui neſciunt vnquam à menſa ſurgere, niſi hirundinum ritu ſic diſtenti, vt tantum non crepent ac disſiliant, ita non conueniret opinor ei qui lautos & elegantes homines ſuauiter excipere vellet, ſed hũc oportere apparatus modum à conuiuarum orexi petere. At ego in hoc argumento conuiuatoris perſonã indui, ac poſteaquã cœnæ tot inſtructæ misſibus, quot actus permittuntur comœdię, ſecundas menſas nõ omnino ieiunas adieceram, mihi videbat ſic egiſſe partes meas, vt ſi non Lucullus quiſpiam, certe mũdus ac lautus ἑςιάτωρ videri poſſem, atq; adeo metuebam, ne apud frugalitatis amatores citus luxuriе quàm ſordium crimen incurrerem. Verũ ſimul atq; prodiit opus: tanta auiditate diſtractum eſt, vt protinus à Typographo cœperit efflagitari denuo, ſiue hic eſt argumenti, ſiue quod magis arbitror, tuus ornatisſime princeps genius, quem ꝯfidimus nõ ſolũ ditioni tuæ ſed & ſtudiis fore felicem. Itaq; prioribus ſex libris recognitis & auctis, adiecimus duos; tu quos vel poſcœniũ vel pomẽta, ſiue ἐπιδορπίσματα ſi libet vocare poteris, ne à conuiuii metaphora recedamus,

Vale.

APOPHTHEGMATVM

LIBER SEPTIMVS,

THALETIS MILESII

HAEC Præcipue celebrantur: Multa verba nequaquã arguunt ſapientem opinione, Græcis carmen eſſe videtur, οὔτι τὰ πολλὰ ἔπη φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν. Sapiens enim nõ niſi quum res poſtulat nec pluribus vtitur verbis q̃ opus eſt. Quemadmodum deus omnium ſapientiſſimus ſermonis eſt parciſſimi. 1 Pauciloquium

Vnum quiddã diuina egregium, vnũ quiddã pręclarum elige. Solues enim hominum loquacium linguas ſine fine garrientes, ἀπεράντολόγους, quod interpres miror quare reddidit, non paucorum. Satius eſt ad parandam honeſtam famam, vnũ quiddam inſigne predicere, q̃ diuinare de friuolis aut qubuſlibet, Sapiens enim vates eſt optimus. Et præſtat vno opere ædito, ſed egregio parare, famam eruditionis, quã minus accurare ſcribere de ſingulis. 2 Vnum eximiũ

Rogatus quid eſſet omniũ vetuſtiſſimũ, Reſpondit, deus. Quur ita? ὅτι ἀγένητος, hoc eſt, nunq̃ eſſe cœpit. Quid eſſet pulcherrimũ, ait, mundus, eſt enim opus dei. quo nihil eſt pulchrius. Quid maximũ locus. Capit enim omnia. Quid velociſſimum mens. Diſcurrit enim p vniuerſa hominis cogitatio. Quid robuſtiſſimum, neceſſitas ſiue fatum. Superat enim omnia. Quid ſapientiſſimum, tempus. Nam inuenit omnia, hæc ænigmatum inſtar habent. 3 Aenigmata

4 Argute Dicebat nihil intereſſe inter vitam & mortem, ob id opinor quod vtraq; res æque eſſet ſecundum naturam, nec mortem malam eſſe magis q̃ natiuitatẽ. Cuidam vero obſtrepenti, quur igitur inquit, tu non moreris, ſalſe reſpondit, ob hoc ipſum quia nihil refert. Potius enim habetur, quod accerſitur.

5 Salſe Percõtanti vtrum fuiſſet prius, nox an dies? Nox inquit: vno die fuit prior. Eluſit ineptum percontatorem. Si nox vno die præceſſit diem, dies igitur fuit ante noctem. Nox enim finis eſt diei.

6 Deus oĩſcius Rogatus num lateret deos homo iniuſte agens, reſpondit, ne cogitans quidem. Significans deo nihil omnino eſſe occultum. At vulgus putat quæ corde voluunt latere deum.

7 grauiter Adultero ſciſcitanti, an abiuraturus eſſet adulteriũ nõ eſt, inquit, periurium adulterio peius. Significans illum ſtulte dubitare de peierando, qui facinus periurio par non dubitaſſet cõmittere. Eoq; in atrocibus ſceleribus nihil ponderis habet iuſiurandũ. Quiſquis enim audet dare venenum, audebit & cũ periurio inficiari.

8 ſapiẽter Percõtanti qd eſſet difficile, ſeipſum, inqt, noſſe. Atqui hoc vulgus putat eſſe facillimũ. Aliena rectius perſpicimus q̃ noſtra, & ſibi quiſq; adulator eſt.

9 Admonitio facilis Rogatus quid eſſet facile, alterum ait admonere. Omnes recta conſilia ægrotis damus. Interpres peram vertit, ab alio moneri, quũ ſit ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι hoc eſt alteri dare conſilium: quis enim eſt tã ſtupidus qui non admoneat alium? ſibi pauci cõſulunt.

10 Potiri dulce Siſcitanti quid eſſet dulciſſimum. Potiri, inquit. Nam ea demum delectant, quæ contingunt expetita. Quæ vltro obiiciuntur, non perinde iuuant.

11 Patiẽtia Rogatus quo pacto qs facillime ferret infortuniũ ſuum. Si quis, inquit, videat hoſtes maioribus malis

obnoxios. Quidam enim ex contemplatione felici-tatis alienæ, ſuam calamitatem exaſperant.

Interrogatus quo pacto quis optime iuſtiſſimeq́; 12
viueret, ſi inquit, quæ in aliis reprehendit, ea ne fa- ſapiēter
ciat ipſe. In alienis enim erratis perſpicaces ſumus, ad ſua quiſq; luſcioſus eſt.

Percontanti quis eſſet felix, qui corpore, inquit, ſa- 13
nus eſt, animo eruditus, ſiue caſtigatus. Cupiditates falicitas
enim animorum morbi ſunt. vera

Dicebat amicorum abſentium æque ac præſentiū 14
oportere meminiſſe. Amicitia enim eſt animorū co- amicitia
niunctio, quos non dirimit locus. Multi non amant niſi tantiſper dum vident.

Non eſſe fucandam faciem, ſed animum honeſtis 15
ſtudiis exornandum. Quod hæc forma veros conci- Animi
liet ac perpetuos amicos. cultus

Vetuit per iniuriam diteſcere. Quod lucrum frau 16
de partum damnum ſit, non lucrum. Lucrum
Μὴ διαβαλλέτω σε λόγος πρὸς τοὺς πίςεως κεκοινωνηκό- damnoſum
τας. Id ita vertit interpres, ne te in ius vocet ſermo
cōtra coniūctos tibi ac ſocios dictus, Ego magis arbi 17
tror Thaletē admonere ne qd amicis qbus fidimus Arcana
cōmittamus quod ſi effutiant, pariat nobis infamiā. nulli cō
Quale, inquit, præmium rependeris parentibus mittēda
tuis, tale à liberis tuis expecta. 18

Dixit facillimū eē philoſopho ditari ſi vellet, idq́; Pietas i
tali facto probauit. Omnē oleā anteq̄ florere cœpiſ- parētes
ſet in agro Mileſio coemit. Animaduerterat enim 19
præſcientia quadam olearum vbertatem fore. Hoc Prouidē
pacto os obturauit, qui iactabāt in philoſophis pau- tia
pertatem nō eſſe virtutis ſed neceſſitatis. Huius meminit Cicero lib. de diuinatione primo.

SOLON SALAMINIVS 1

Quum Piſiſtratus occuparet remp. resq́; videret

ſenectus audax — ad manifeſtam ſpectare tyrannidem, neq; quiſquam auderet illius conatibus obſiſtere, ipſe productis armis, & ante ædes poſitis cœpit inclamare ciues, at vbi Piſiſtratus ad illum mitteret qui percontarentur qua re fretus hoc auderet. Senectute inquit. Alios ſenectus reddit formidoloſiores, illi conciliauit audaciam, quod parum vitę ſupereſſet, etiamſi nullus occideret. Ita Plutarchus in commentario, an ſeni ſit gerenda reſpublica. Diogenes Laertius rem aliquanto fuſius narrat.

2 Pietas in patriam — Poſtquam vidit rerum ſummam eſſe penes Piſiſtratum, arma depoſuit ante curiam, dicens: O patria tibi & dictis & factis ſum opitulatus. Hoc pacto teſtatus ſibi non defuiſſe voluntatem cōſulendi reipub. in Aegyptum nauigauit.

3 A Crœſo interrogatus an quē vidiſſet ipſo beatiorem, Telum nominauit. Athenienſem, priuatū hominem, ſed qui relictis liberis ac nepotibus bene inſtitutis feliciter obiiſſet diem. Interrogatus dein cui Ante mortem nemō beatus — poſt illū tribueret felicitatis elogium Cleobin & Bitum argiuos fratres nominauit, qui cū ſumma pietatis laude defuncti fuerant. Indignatus rex nullo igitur loco me ponis? Ego inquit Solon, facile cōfiteor te regem opibus & imperio florentem, beatum non appellarim, priuſquam feliciter hanc vitam abſolueris. Refert Herodotus in primo.

4 Sūptus inutiles — Pręmia decreta his q in Olympiis aut Nemeis viciſſent contraxit, eaq; maiora decreuit iis qui in bello pro patria fortiter occubuiſſent, dicens illos & dū exercētur, magnis impendiis exerceri, & ſi vicerint magis aduerſus patriam quàm aduerſus hoſtes coronari, & quum ſenuerint, ad nihil vtiles euadere, haud aliter quàm detrita pallia, vt q nec bello ſint vtiles, nec gerendę reip. accommodi.

Huic attribuunt & illud longe celebratiſſimum, le 5
ges aranearum telis eſſe ſimiles, quanquam idem & Leges
aliis aſſcribitur, nominatim Anacharſidi.

Illud argutiſſime dixit, tyrannorum amicos calcu 6
lis ſupputatoriis eſſe ſimillimos, qui vt arbitrio ſup- amicitia
putantis ponuntur, interdum valent multa milia, in- princi-
terdum minimum, interdum nihil. pum

Rogatus quamobrem nullam legem tuliſſet in pa 7
ricidas, non expectabam, inquit, hoc ſcelus vnquam grauiter
in hac ciuitate poſſe committi. Quod illa immania
non exiſtant, niſi vbi luxus regnat, nec vlla eſt le-
gum reuerentia.

Interrogatus qui fieri poſſet, vt quam minimum 8
iniuriarum exiſteret inter homines, ſi inquit, qui iniu- συμπα-
ria affecti non ſunt, æque doleant, atque hi qui affecti θεια
ſunt. Quiſquis enim violat leges, nō vnū ciuē lędit,
ſed totā remp. quod quidē in ipſo eſt. At nunc dum
aliis lęſis aut quieſcimus, aut gaudemus etiā, impuni
tas improborum audaciam in plurimos inuitat.

Dicebat opulentiam eſſe matrē ſaturitatis, ſaturita 9
tem ferociæ ac violētiæ. Diuitias comitatur luxus, Lu Diuitiæ
xus exit in tyrannidē, dum fœnū migrat in cornua.

PITTACVS MYTILENÆVS

Huic tribuitur illud decantatiſſimum, dimidium 1
plus toto, de quo nobis ſatis dictū eſt i Chiliadibus. Modus

De eodem memorant exemplum clementiæ vix 2
credibile. Tyrrheum Pittaci filium Cumis in tōſtri- Clemen
na ſedentem, faber quidam ærarius impacta ſecuri oc tia
cidit. Cumani homicidam vinctum miſerunt ad Pit-
tacum vt de eo ſupplicium ſumeret. At ille cognita
cauſa dimiſit hominem dicens, ignoſcentiam eſſe po
tiorem pœnitentia, Sentiens vtilius eſſe condonare,
quàm meminiſſe iniurię & vlciſci. Sunt qui referant
homicidā ab Alcæo fuiſſe dimiſſum, cū hoc elogio,

Melius eſt ignoſcere quàm punire.

3 Legem tulerat, vt qui per temulentiam ſceleris ali
ebrietas quid commiſiſſent, duplo plecterentur, Solet enim vulgus hominũ ebrietatis obtentu crimẽ extenuare. Id eo factum ferunt, quod inſula vino abundaret.

4 Crœſo percontanti quod eſſet maximum imperiũ
Legũ autoritas inquit, ποικίλου ξύλου, id eſt, varii ligni, leges innuẽs. Nam olim in tabulis ligneis leges inſcribebãtur. Porro vbi ſumma eſt legum autoritas, ibi eſt minimum tyrannidis.

5 Probabat victorias citra ſanguinem partas, nam
Victoria incruẽta magno ciuium cruore emptas, hoc eſt Cadmeas vt vocant, non exiſtimabat eſſe victorias.

6 Huius eſt illud πολυθρύλλητον, Æqualem ducito,
Coniugiũ par quum ipſe domi haberet opulentiorem, ac proinde moroſam & imperioſam. Id latius explicuimus in Chiliadibus.

BIAS PRIENÆVS.

1 Quum ingenio ſuo patriam ſuam obſidione libe-
Libere raſſet, rex Alyattes intellecta viri prudentia protinus eũ ad ſe accerſiuit, At is reſpondit ἐγὼ Ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν, id eſt, ego Alyatten iubeo cepas edere, quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, iubeo illum plorare extremum regis contemptum profeſſus. Attigimus & hoc in Chiliadibus.

2 Euenit vt cum ſceleroſis quibuſdam & impiis na-
Libere uí veheretur, qui cum ob exortam tempeſtatem periclitarentur, deorum opem implorabant. Tum Bias, Silete, inquit, ne vos hic illi nauigare ſentiant. Deus impiorum precibus irritatur magis ad vindictam, quàm ad opitulandum flectitur.

3 Impio cuidam ſciſcitanti quid eſſet pietas, nihil
Salſe reſpondit. Roganti quur ſileret? Quoniam, inquit, percontaris de rebus nihil ad te pertinentibus.

Interrogatus quod eſſet animal omnium maxime 4
noxium? Si de feris inquit, percontaris, tyrannus, ſi Adula/
de mitibus, adulator. tio

Hæc de ſeptem ſapientum dictis arbitror eſſe ſatis 5
vel quia ſunt omnibus obuia, vel quia magna ex par
te ſunt fabuloſa, vel quia pleraq; ſunt eius generis, vt
à quouis dici poſſint. Quid enim habet Cleóbulus
quur inter ſapientes numerari debeat?

ANTISTHENES ATHENIENSIS

Antiſthenes ridere ſolet Athenienſes ſubinde 1
gloriantes quod eſſent autochthones, hoc eſt indi/ Salſe
genę, eo quod non aliunde eo commigraſſent, nec
patriam ſedem mutaſſent vnquam, dicēs hoc laudis
illis eſſe cum teſtudinibus cochleiſq; commune.
Nam & hæc animantia nunquam mutant domici/
lium in quo naſcuntur.

Diſcipulos ſuos admonere ſolet, vt ſibi eſſent So/ 2
cratis con diſcipuli, declarans quàm eſſet alienus Modeſte
ab inani gloria.

Voluptatem in tantum execrabatur, vt diceret ſe 3
malle inſanire quā voluptate affici. μανείην ἢ ἡσθείην, Tēpera
id eſt, inſaniam potius quàm delecter. Inſaniam au/ te
fert medicus, voluptas quum æque mentem eripiat
homini, vix ſanabile malum eſt.

Cum his mulieribus habendam conſuetudinem
dixit, quę beneficiū beneficio pēſent. αἳ χάριν εἴσονται, 4
id eſt, quę gratiam habituræ ſint ſentiens abſtinen/ Matri/
dum ab his quæ precio vendunt inhoneſtam volu/ moniū
ptatem, nec pariunt, nec amant mutuum, aut à vale/
tudinariis, deformibus ac male moratis, quæ gignūt
fœtus pœnitendos.

Cum adoleſcens quidā Ponticus genere, ſe in nu 5
merū diſcipulorum illius recipi cuperet, patri quærē Docili/
ti quibus rebus eſſet opus, libro, inquit, nouo, ſtilo tas

nouo,nouaq́; tabella,ſignificans animum à vitiis vacuum,ſtudium vigil,& memoriam fidelē. Solent autem adoleſcentes voluptatibus ac deliciis occuppatam mentem ad præceptorem adferre, quæ res ferè in cauſa eſt,vt minus proficiant. At Philoſophia totū animum ſibi poſtulat.

6 Adoleſcenti conſulenti cuiuſmodi vxorem ducere expediret,ſi formoſam duxeris,inquit,habebis cō- coiugiū
munem ſin deformem, habebis pœnam, iucundius id eloquens Græce, quibus quod ad voces attinet, minimum intereſt inter κοινὴν & ποινὴν, quod ad rem attinet,plurimū. Suadebat itaq; mediā ſtatāq́; vt vocant forma ducendam,quæ nec faſtidium viro moueret ob deformitatem,nec ob inſignē formā peteretur ab adulteris. A. Gellius hoc dictum Bianti tribuit.

7 Cum accepiſſet Platonem de ipſo male loqui,nihil commotus,regium eſt,inquit,quum feceris bene, audire male. Quanquam hoc idem aliis aſſcribitur. Excelſi animi eſt,ingratitudine hominum non deterreri à ſtudio bene merendi de omnibus. Generoſe

8 Cum Orphicis myſteriis initiaretur,ac ſacerdos diceret illum bonis plurimis fruiturum apud inferos poſt hanc vitam,quur,inquit,ergo tu non abrumpis vitam? Significans non initiatis paratam eſſe beatā vitā à rogo,ſed his qui pie ſanctéq́; vixerint. Et hoc, aut ſimillimum huic,aliis tribuitur. Initiatio

9 Cuidam opprobranti quod eſſet hybrida,hoc eſt, non è duobus ingenuis natus,ſed ex patre Atheniēſi,matre phrygia,Nec è duobus,inquit, luctatoribus natus,& tamen luctator ſum,Sentiens non tam referre,vnde natus ſis,ſed qui ſis. Is vere liber eſt, quem philoſophia liberum facit,& is vere Græcus eſt, qui Græcorum diſciplinis inſtitutus eſt. Genus

10 Interrogatus,quur paucos haberet diſcipulos,quo

niam depello illos, inquit, virga argentea. Sentiens Salſe
ideo paucos venire, quod magna mercede doceret.
Vulgus autem pluris facit pecuniã quàm ſapientiã.

Rogatus quamobrem ſeuerus eſſet obiurgator er 11
ga diſcipulos, & medici, inquit, erga ægrotos, Signi/ Seueri/
ficans ſe in vitia ſæuire, non in homines, nec vitia ſa/ tas
nari blandiendo.

Conſpicatus aliquando mœchum fugientem, inſe 12
quentibus qui illum cõprehenderent, Infelix, inquit, Adulte/
quantum periculum vnico obolo vitare poteras, Sen rium
tiens ſcorti congreſſu libidinem ſedari potuiſſe, quũ
nunc de vita periclitaretur.

Aiebat ſi ad alterutrum adigeret neceſſitas, ſatius 13
eſſe in coruos incidere, quàm in adulatores, εἰς κόρα/ Adula/
κας ἢ εἰς κόλακας. Nã corui nõ comedũt niſi mortuos, tio
adulator etiã viuos deuorat. Et hoc alteri tribuitur.

Rogatus quid eſſet mortalibus beatiſſimum, feli/ 14
licem, inquit, mori. Hæc ſententia conſentit cum illa felicitas
Solonis. Qui feliciter abſoluit vitam, huic nihil ſini/ vera
ſtri poteſt accidere, quod felicitatem ægritudine ali/
qua contaminet, At quibus res ſunt ſecundæ, ii nihil
magis optant, quàm diuturnam vitam.

Amico cuidam deploranti quod commentarios 15
ſuos perdidiſſet, Oportuit, inquit, iſta animo potius Memo/
quàm chartis inſcribere. Librorum fiducia frequen/ ria
ter in cauſa eſt, vt minus exerceamus memoriam. In
tuto eſt, quod animo impreſſum eſt. Licet enim cir/
cunferre, & ſemper in promptu eſt.

Dicere ſolitus eſt, non aliter ac ferrum abſumitur 16
rubigine, ita inuidos ſuo ipſorum vitio contabeſce/ Inuidia
re. Ferrum enim, etiam ſi nemo lædat, ex ſe gignit
vnde corrumpatur.

Vulgus hominum è ſtructuris, ſtatuis, tropheis ac 17
libris, ſibi promittit immortalitatem. Antiſthenes iis Immor/

talitas nominis — qui appeterent immortalitatem, vnicam viam oſtendit, vt iuſte pieq́; viuerent.

18 Honos virtutis — Rogatus quæ res portenderet ciuitatibus exitium cum in his, inquit, nullum eſſe poteſt bonorũ ac malorum diſcrimen. Sentiens eam remp. non poſſe cõſiſtere, vbi nec eẽt honos virtuti, nec pœna ſceleroſis. Hoc apud Homerũ ſtomachatꝰ Achilles. ἐν δ' ἰῇ τιμῇ.

19 Laus à laudatis — Cum illi diceretur, quod à quibuſdam improbis laudatus eſſet, Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali. Sentiens à talibus neminem laudari niſi ob malefacta.

20 Concordia — Fratrum inter ſe concordiam dixit quouis muro firmius munimentum. Id dictum, & ad ciuium concordiam accommodari poteſt.

21 Bona animi — Admonebat ea eſſe paranda viatica, quæ ſimul cum naufrago enatarent. Sentiens bonas artes vbiq; eſſe in precio, nec poſſe à fortuna eripi. Idem aſſcribitur Ariſtippo.

22 Solerter — Opprobranti quod interdum cum improbis haberet conſuetudinem, & medici, inquit, cum ægrotis verſantur, nec tamen ægrotant ipſi. Sentiẽs philoſophũ ideo verſari cũ ĩprobis, vt eos reddat meliores.

23 grauiter — Abſurdum eſſe dicebat, triticũ repurgare à lolio, bellum ab inutili milite, & à rep. non ſecernere inuidos. Significans inuidos tã eſſe inutiles ciuitati, quã lolium eſt tritico, & ignauus bello.

24 Solitudo — Rogatus quid emolumẽti cepiſſet ex Philoſophia vt mecũ, inqt, loqui ſic viuere poſſim. Doctus etiãſi ſolus ſit, non ſentit tedium ſolitudinis, ſed multa præclara ſuo cum animo verſans, quaſi ſecum loquitur. Indoctis moleſtiſſima eſt ſolitudo, atq; etiã inutilis.

25 Indecora — Cum in conuiuio quidam diceret, cane tibiis, Tu mihi eas inſla, inquit. Nõ recuſauit obſequium, ſi ille viciſſim obſequeretur. Sed interim indicauit nõ eſſe

philoſopho decorum tibiis canere.

Cum Diogenes ab ipſo peteret tunicam, iuſſit vt 26
duplicaret pallium, ſic eum tunicæ ſpeciem præbitu- Frugali-
rum, admonens oportere pauciſſimis eſſe contentū. tas

Rogatus quæ diſciplina cum primis eſſet neceſſa 27
ria, mala, inquit, dediſcere. Id enim non modo pri- Dediſce
mum eſt, verumetiam difficillimum. re

Qui nos maledictis inceſſerent eos magis toleran 28
dos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Modera
Verba enim non lædunt, ſi quis contemnat. Vide ve tio
ro num forte hic ſit ſenſus, tolerantiores eſſe, qui cō-
uitia patienter ferrent, q̃ ſi quis lapidibus impetitus
ferat. Quorundã enim dicta grauius ſauciant quàm
lapides. Quod ſi indecorum eſſet graui viro lapidi-
bus repetere à quo petitus fuerat, ęque indecorū ſit
in conuiciantem regerere conuitia.

Inuiſens Platonem aduerſa valetudine laborantē 29
vidit peluim in quam vomuerat. Bilem, inquit, Plato Faſtus
nis video, faſtum non video. Solet enim quemadmo
dum Diogenes, Platonis arrogantiam notare. Itaq;
quum in pompa quadam equeſtri, quidã equus cre-
bro hinnitu ferociaq; ſpiritus excelſos teſtaret̃, eoq;
vehementer à Platone laudaretur, verſus ad Plato-
nem, videris, inquit, & tu bonus equus futurus.

Admonuit Athenięſes, vt aſinos æque atq; equos 30
deligerent ad agriculturã. Cum illi dicerēt hoc ani- Electio
mal eſſe alienum ab aratione, Quid refert, inquit, quū magi-
in veſtra rep. duces ſint qui nunquam didicerunt ad ſtratuū
miniſtrandi rationem, ſed hoc ſatis eſt, quod à vobis
delecti ſunt. Sentiens multo abſurdius eſſe ei com-
mendare remp. qui gubernandi artem non tenet,
quàm ſi aſinum pro equo adhibeas aratro. 31

Cuidã dicēti, pleriq; te laudãt. At quid, inq̃t, mali, fe Vulgi iu
ci? ſignificãs q̃ recta ſunt ſemp pauciſſimis placuiſſe. dicia

32 Rogatus à quodam, quid ſibi faciẽdum ſuaderet,
Dediſce vt probus vir & honeſtus euaderet, ſi mala, inquit,
re mala quæ tibi adſunt ab his qui nouerunt, didiceris eſſe
fugienda. Senſit virtutis caput eſſe, caruiſſe vitiis. Id
non à quolibet diſcendum, ſed ab his duntaxat, qui
norunt, quæ ſint vera mala, quę vera bona.

33 Quodã prædicante delicias, hoſtium, inquit, filiis
Delitiæ contingat in deliciis viuere, vt rem peſtilẽtem dete-
ſtans, quod plerique pro ſummo bono amplectuntur.

34 Quidam adoleſcens curarat ſeſe ex ære ſculpen-
Forma dum, & ad eam imaginem ſeſe conformabat. Huic
Antiſthenes, ſi æs poſſet vocem ædere, qua de re po
tiſſimũ gloriaretur? De pulchritudine, inquit Adole-
ſcens. Non igitur, inquit, erubeſcis, qui cum inanimo
gloriaris? Significãs magis gloriãdũ de bonis animi
quàm de forma, quã haberet cũ ſtatua cõmunem.

35 Adoleſcentes quoſdã Ponticos, qui videndi So-
Solerter cratis gratia ſe cõtulerant Athenas, duxit ad Anyti
domũ, dicens illũ Socrate multo ſapientiorẽ, vt qui
Socratem accuſaſſet. Hoc dicto renouatũ eſt ciuibus
extincti Socratis deſiderium, & Anytum expulerunt.

36 Adoleſcens quidam Ponticus pollicebatur ſe ra-
Pollici- tionem Antiſthenis habiturum, ſi nauis ipſius quæ
tatio ſalſamenta vehebat appuliſſet. Antiſthenes accepto
nouo vaſe, vna cum adoleſcente ibat ad mulierem
quę vẽdebat farinam, & impleto vaſe, cœpit onuſtus
diſcedere. Mulieri vero poſcenti farinæ precium, cõ
monſtrato adoleſcente, hic, inquit, dabit, ſi nauis cũ
ſalſamentis appulerit. Significãs inanes eſſe in diem
pollicitationes, quum farina quotidie ſit præſenti pe-
cunia emenda.

37 Cum Antiſthenes ipſe ſalſamenta per forum geſta
Argute ret, id quibuſdam admirantibus, quod philoſophus
officio tam ſordido fungeretur, idque in publico, ac nõ
potius

potius ſeruo delegaſſet. Quid inquit, admiramini? hæc mihi porto non aliis. Sentiẽs nullum eſſe ſordidum obſequium quod ſibi quis impenderet, dein non eſſe indecorum eum portare ſalſamenta qui ſalſamentis veſceretur.

Cuidã obiicienti, qđ Antiſtheni mater eſſet phrygia, & deorũ inquit, mater. Ridiculum arbitrans cuiquam probro dari patriam, quũ in damnatisſimis regionibus interdum naſcantur felicisſima ingenia. 38 Solerter

Dicere ſolet hoſtibus à diis oĩa optanda eſſe bona. excepta fortitudine, quod illa oĩa aliquando futura ſint eorũ qui fortitudine præcellerent, non eorũ q̃ posſiderent, qđ ob ignauiã ea tueri nõ poſſint Senſit fruſtra parari bona, ſi q̃ parauit tueri neſciat. 39 Fortitudo

Si quã vidiſſet mulierem egregie cultam, adibat ædes illius, iubebatq́; virũ proferre arma & equum quæ ſi placuiſſent, patiebatur mulierem indulgere deliciis, quod eſſet qui defenderet, ſin minus, ſuadebat, vt eum ornatũ deponeret, ne præda fieret aliis. 40 Fortitudo

Antiſthenẽ quoniã multa cõſcripſit volumina Timõ appellare ſolet παντοφυῆ φλέδωνα, ideſt ingenioſum nugatorẽ. Non tñ dixit εὐφυῆ ſed παντοφυῆ, quod ingenio ad quiduis verſatili varia tractaret argumẽta, & in his quædam parum digna philoſopho. 41 Loquacitas

Huius placita non indigna ſunt quę cõmemorẽtur dicebat τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτικήν, ideſt virtutem diſci poſce. Aduerſus eos, qui putant naſci cum homine aut naturæ affectus ſtudiõ vinci non poſſe. 42 Studiũ

τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς τοὺς καὶ ἐναρέτους. Qui virtute præditi ſunt eoſdem & nobiles eſſe. Habẽt enim id vnde vera naſcitur nobilitas. Aduerſus eos qui maiorum imaginibus, aut diuitiis metiuntur nobilitatem. 43 Nobilitas

Virtutem ſibi ſufficere ad felicitatem, nec vlla re opus habere, niſi robore Socratico. Socrates ad 44

Tolerā- omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecilli-
tia tas corporis impedit frequenter virtutis vſum.

45 Virtutem eſſe rem operū, non aūt plurimis ver-
Virtus i bis multisq́; diſciplinis egere. Aduerſus eos qui iu-
actione ris, ac Theologiæ pietatisq́; profeſsionē ſtudio red-
dunt difficillimam ac prolixam, perq́; vitam omnē
nihil aliud q̄ de virtute diſputant. Notat hoc Hora-
tius, Virtutem verba putas, vt lucum lingua.

46 Sapientem ſibi ſufficere, eo quod oīa quæ ſunt
Sapiēs aliorum, ſunt & huius, qui cum omnibus habet am i
citiam, & amicitia facit omnia communia.

47 Ἀδοξίαν εἶναι ἀγαθὸν ἴσον τῷ πόνῳ, ideſt, obſcuritatē eſſe
ocium bonū, par labori. Aduerſus illud Epicuri λάθε βιώσας
Multi ſtudēt ignoti eſſe quo viuant in ocio. At igno
bilitas quoniam patet quorumlibet contemptui, non
minus adfert negociorum q̄ famę claritas, quanquā
& hęc graue eſt onus.

48 Negabat ſapientem viuere iuxta leges ab homi-
Virtus nibus inſtitutas, ſed iuxta normā virtutis. Sentiens
legibus non ideo quid faciendum aut vitandum, quia leges
non iubent aut vetant, ſed quia ipſa ratio dictat, hoc eſſe
eget honeſtum, illud turpe. Leges non omnia præſcribūt
at virtutis regula docet vbiq; quid ſit honeſtū quid
turpe. Coacta virtus non eſt.

49 Quidam ceſſebant ſapienti non eſſe ducendam
Coniu- vxorē, ipſe contra cenſebat eſſe ducendā, at non vo
gium luptatis ſed liberorū gratia. debetur hoc naturę &
patriæ. Sed cum optima indole præditis congredie
tur, vt ex bonis naſcantur boni. Quin & amabit vxo
rem, non vulgari mori more, ſed iudicio, is enim ve-
re & conſtāter amat, qui iudicio amat. At ſapiēs opti
me diiudicat, quæ ſint amore dignæ, aduerſus eos
qui vxores ſe iactant habere pro matulis.

50 Sapienti nihil eſſe nouum aut ſubitum eo quod

quicquid homini poteſt accidere, ſit iam præmeditatus, vt nunquam dicat: non putaram. Prouidētia

Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθὸς dignus amari qſquis bonus eſt. 51
Nō eſt verus aut ſincer⁹ amor: niſi quē ↄciliat virtus. Amor

Aiebat homines virtute præditos eos ſibi parare 52
propugnatores, qui & fortes ſint & iuſti. Nolūt enim Iuſte
defendi ſi quid iniuſti admittant improbi cōtra fortes defenſores quærunt, iuſtos nolunt.

Ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι ἀρετήν, ideſt, virtutem eſſe
armaturam, quæ detrahi non poſſit. Nā enſis & cly- 53
peus excutiuntur, Sapiens nunquā non armatus eſt, Armata
eoq́; vinci non poteſt. virtus

Dicebat eſſe ſatius, cū paucis bonis pugnare ad-
uerſus oēs malos q̄ cum multis malis aduerſus pau 54
cos bonos. Vel quia in bello nō tā multitudo q vir Pauci-
tus militum ac ducū parit victoriā, vel quia præſtat tas bo-
eſſe de numero bonorum qui vbiq; pauci ſunt, q̄ de norum
grege malorum quorum vbiq; plena ſunt omnia.

Obſeruandos eſſe hoſtes, quod hi primi omnium
ſentiant, ſi quid delinquas. In hoc igitur vtiliores 55
ſunt nobis quā amici, vt errata noſtra cognoſcamus, Vtilitas
& cognita corrigamus. ex hoſte

Virum iuſtum pluris faciendum quam cognatum
Arctiora enim ſunt vincula virtutis: q̄ ſanguinis. Et 56
omnis honus bono proximo cognatus eſt propter Cogna-
animorum ſimilitudinem. tio vir-

Viri ac mulieris eandem eſſe virtutem. Idem ſen tutis
ſit Socrates, ſexum muliebrem non minus eſſe doci 57
lem ad omnia virtutis munia quàm virilem, ſi pari- Sexus
ter inſtituatur. At vulgus ſexum incuſat quaſi ad vir
tutem indocilem.

Honeſta ſiue pulchra eſſe quæ bona ſunt, turpia 58
quæ mala. Stoicū eſt dogma nihil expetendū prçter vere pul
virtutem, ſnihil fugiendū præter vitium, quū vulgo chra

ingens probrum ſit paupertas, magna gloria diui-
tiis per fas nefasq; partis abundare. Nec minus in cæ
teris præpoſtera ſunt iudicia vulgi.

59 Omnia mala habenda pro peregrinis. Vulgus ho
Gratitu- minum ea tantum probat quibus aſſueuit, ab exoti-
do cis abhorret nõ quia per ſe mala ſint, ſed quia pere-
grina. At ſapienti nihil peregrinum eſſe debet, niſi
quod cum vitio coniunctum, neq; enim ideo temu-
lentia deteſtanda, quod alicubi non ſit in vſu, ſed
ꝙ per ſe turpis. Nunc ex vſu regionum de rebus iu
dicat populus.

60 Tutiſſimum eſſe murum prudentiam, quod is:
Virtus nec collabitur, nec proditur. Nulla mœnia tam ſunt
tuta munita, quin machinis, aut ſuffoſſionibus, aut, vt ni-
hil horum proditione capiantur. Sapientis decreta
ſunt inexpugnabilia.

61 Quum in theatro populus Athenienſium tumul-
Virtus tuaretur ob verſiculum recitatum.
p ſe ho- τί δ᾽ αἰσχρὸν ἂν μὴ τοῖσι χρωμένοις δοκῇ. Ideſt.
neſta Quid turpe ni videat hoc mẽtibus, Subiecit alterũ.
αἰσχρόν τόγ᾽ αἰσχρὸν κἂν δοκῇ κἂν μὴ δοκῇ.
Quod turpe turpe eſt, ſiue credas ſiue non.
Elegãter correxit inutilẽ ſẽtẽtiã. Refert Plutarchus

ANACHARSIS SCYTHA

1 Hermippus ſcribit illam mox vt Athenas vene-
ingenue rat adiſſe Solonis ædes, Percontanti famulo. quis &
vnde, iuſſiſſe, renunciaret adeſſe Anacharſidẽ, qui
& Solonem videre, & ſi fieri poſſet, etiam hoſpes fie
ri cuperet. Solon perpuerum reſpondit, in patria ſo-
lere fieri hoſpites, ſignificans inter Græcos & Scy-
thas nõ eſſe ius hoſpitii. Ad hæc verba, quibus abi-
gebatur Anacharſis, perinde quaſi iuſſus eſſet introi
re, ingreſſus eſt ad Solonem, dicens ſe iam eſſe in pa
tria, & æquum eſſe, vt hoſpitio iungerentur. Huius

reſponſi dexteritate delectatus Solon, lubens recepit hominem ad intimam familiaritatem, ex primo ſtatim ſermone deprehendens animum philoſophi cum, qui iudicaret eſſe patriam, vbicunque bene eſt homini. Ciues enim mundi ſumus omnes.

Reuerſus in patriam conatus eſt ad Græcorū inſtituta nouare Scytharum leges. Eam ob cauſam à fratre in venatu ſagitta percuſſus eſt. Moriens dixit, ſe ob eruditionem incolumen, à Græcia dimſſum, per inuidiam in patria perire. Græca ſonant iucundius διὰ τὸν λόγον διὰ τὸν φθόνον. 2 Patria perniciosa

Dicebat vitem ferre tres botros, primum voluptatis, alterum ebrietatis, tertium moleſtię. Sentiens parcum vini vſum eſſe iucundum quia ſedat ſitim. Largiorem gignere temulentiam. Largiſſimum parere rixas, cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum eſt. Primam crateram pertinere ad ſitim, alterā ad voluptatem, tertiam ad ebrietatem, quartam ad inſaniam. Dictum erit iucūdius, ſi cogites in Scythia non eſſe vites. 3 vini parcus vſus

Admirabatur q conueniret vt artifices apud Græcos certarēt, ſed de his iudicarent artis expertes. Sētiēs de artifice neminē recte iudicare: niſi artificem. In theatro certabant hiſtriones, mimi, cātores & ſophiſtæ, recitabant poetæ, quorū artes quū populus neſciret, tū aliis applaudebant, alios explodebant. 4 Vulgi iudicia

Rogatus qua rōne quis effugeret ne fieret vinolentus. Si Semper, inquit, prę oculis habeat ebriorū indecoros mores. Nihil enim ſimilius inſano q̄ ebrius At ebrius exiſtimat ſe decere omnia. In aliis ſpectandum quàm fœda res ſit temulentia. 5 Ex aliis exēplū

Aiebat ſe demirari qui conueniret vt Græci qui legibus ſuis violentiam & iniuriam puniunt, athletas ob hoc ipſum honorarent, quod ſe mutuo percu 6 Salſe

terent. Salſe dānatus crudelē populo voluptatē, ac in moribus incōſtantiam. Quod enim iniuſtum eſt, ſemper iniuſtum eſt. Quanquam heu nimium Ethnicarum reliquiarum adhuc reſidet in moribus Chriſtianorum, tamen illis prodigioſis voluptatibus gladiatorum, pugilum & athletarum delicijs liberati ſumus per Chriſtum.

7 Nauigatio — Quū rogaſſet quendam quāta eſſet ſpisſitudo tabularum nauticarū, isq́; reſpondiſſet, quatuor digitorum: Tantillum, inquit, abſunt à morte q nauigant. Notauit negotiatorū auaritiā, qui lucri gratia ſemet in manifeſtū vitæ diſcrimen coniiciunt. Scythæ neſciūt nautica cōmercia: ſed paſcuis ac venatu viuūt.

8 Athletę inſani — Oleum dicebat eſſe venenum inſaniam gignens eo quod athletas videret vnctos in ſe inuicem inſanire. Nec olei vſum vt arbitror nouerant Scythæ, vt quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant niſi vncti, putāt enim corpus fieri robſtius, at Scytha ſimulabat ſe credere, illis oleum eſſe cauſam inſaniæ.

9 Mendacium in contractibus — Aiebat ſe mirari qui fieret, vt Athenienſes qui prohiberent mentiri, tamen in cauponū tabernis palàm mentirentur. Qui vendunt merces emūtq́; lucri cauſa quemcunq; poſſunt, quaſi quod priuatim eſſet turpe, fiat honeſtum ſi publice facias in foro. At in contractibus maxime fugiendum erat mendacium. Sed tum maxime metiuntur homines quum maxime negant ſe mentiri.

10 Mos prępoſter⁹ — Admirabatur & illud, quod Græci initio conuiuii cyathis puſillis vterentur, ſaturi maioribus, Sentiens potum non in aliud adhibendum niſi ad ſedādam ſitim. Abſurdum igitur eſſe tum plus bibere, quum iam ſitis eſſet ſedata.

11 Statuis atque imaginibus illius inſcribebantur,

γλώσσης,γαστρὸς,αἰδοίων κρατεῖν. ideſt,linguę ventri,pu continē
dēdis temperandū.Quod maximorum malorū cau tia
ſa ſit lingua effrenis,& luxu nihil turpius,libido pe
cudem ex homine reddat.

Interrogatus nū in Scythia eſſent tibię, reſpōdit
ne vites quidem,Significans ſaltationes,reliquasq́; 12
eius generis voluptates è vinolentia naſci,aliq́;. Vinolē
tia

Percontanti quæ naues eſſent tutiſsimæ, quæ,in
quit, in ſiccū protractæ ſunt.Solēt enim olim naues 13
iis menſibus qbus mare nauigabile nō eſt,machinis Nauiga
quibuſdā in ſiccū pertrahi. Anacharſis ſenſit, om tio
nem nauigationē eſſe periculoſam. At ille de genere
nauigii percontabatur.Sunt enim Liburnicę,onera
riæ actuarięq́; naues,aliæq́; diuerſi generis, in qbus
alia eſt alia aduerſus tempeſtatem inſtructior.

Aiebat ſe nihil admirabilius vidiſſe apud Gręcos
quàm fumum in montibus relinquerent, ligna in ci 14
uitatem conueherent.Senſit opinor de acapnis quę ἄκαπνα
ita ſiccantur vel ſole vel igni in montibus,vt poſtea
ardeant abſq; fumo.

Roganti vtrum arbitraretur plures eſſe mortuos 15
an viuos,Nauigantes,inquit,in vtro numero ponis? Nauiga
Dubitans an hi eſſent inter viuos habendi,qui vitā tio
vndarum ac ventorum arbitrio commiſiſſent.

Exprobranti cuidā Attico quod natus eſſet i Scy 16
thia:mihi,inqt,probro eſt patria,tu patrię. Egregiæ Actites
inculpatus eſt,cui nihil poteſt obiici præter patriam
At quemadmodum laudi eſt, apud Barbaros natū,
Gręcorū diſciplinas ſcire,ita turpe eſt,apud Gręcos
natum ad Barbaros mores degeneraſſe.

Interrogatus quid eſſet in homine peſsimum, & 17
quid optimum,reſpōdit lingua.Sentiens idem mē Lingua
brum plurimam adferre vtilitatem ſi recta ratione
gubernetur,peſtilentiſsimum eſſe,ſi ſecus.

18 Dicere ſolet præſtare vnicum habere amicũ mul
Amicus ti precii,quàm multos nullius precii. Greca ſonant
inſignis iucundius, ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, πολλοὺς μηδὲ νὸς ἀξίους.

19 Aiebat forum eſſe locum mutuis hominum frau-
Forum dibus ac rapinis deſtinatum,notans mores venden tium,perfas nefasq; lucra venantium.

20 Ab adoleſcente in conuiuio pulſatus,adoleſcens
Patiēter inquit,ſi nunc vinum non fers, vbi ſenueris aquam feres. Moderationis erat,quod adoleſcentis proteruiam vino imputauit. Qui vero bibunt intemperantius vinum ea præſertim ætate cui magis conuenit aqua,ii frequenter ſenes ob inopiam coguntur aquã bibere aut ὑδροφορεῖς, quum ei ætati neceſſarius ſit vini vſus.

21 Cuidã obiicienti quod eſſet barbarus, Anachar-
Barbaries ſis,inqt,barbarus eſt apud athenienſes, ſed viciſſim Athenienſes barbari ſunt apud Scythas. Græci, ſed imprimis attici quoniam apud ipſos florebant diſciplinæ liberales,ac leges politicæ, reliquas nationes contumeliæ cauſa nominabant barbaras,quũ barbarum dicatur quicquid eſt peregrinum atq; inuſitatũ, Nunc quum Græcia nihil ſit barbarius,hæc philautia demigrauit ad quoſdam Italos,quibus oẽs aliæ nationes Berbare ſunt.

22 Huic illud quoq; tribuitur multo vulgatiſſimum,
Leges Leges aranearũ telis eſſe ſimiles,in quibus infirmiora animalia hærerent,valentiora perrumperent. Ita leges,humiles ac tenues conſtringunt,à potentibus impune violantur,Meminit Valerius.

MYSON

1 Myſon incertæ patriæ μισάνθρωπος fuiſſent traditur,non alienus à moribus Timonis Athenienſis.
Solitudo Hunc quũ quidam forte deprehẽdiſſet in ſolitudine

ridentem, rogabat quid rideret quum eſſet ſolus? Atqui ob hoc ipſum, inquit, rideo. Subindicans ſibi gratiſſimam eſſe ſolitudinem.

ANAXAGORAS CLAZOMENIVS

Quum ab Athenienſibus eſſet damnatus exilio, cuidam dicenti, priuatus es Athenienſibus, imo illi, inquit, me. Sentiens Athenienſibus magis opus eſſe Anaxagora q̃ cõtra. Qui præclaros viros eiiciunt è ciuitate, remp. lædunt potius, quã eos quos expellũt. 1 Animoſe

Quum in exilio agenti nunciata eſſet mors filiorum, ſciebam, inquit, me genuiſſe mortales. Idẽ hoc tribuitur Xenophonti. 2 Fortiter

Abſens morti addictus eſt. Id nunciãti, iã olim, inquit, iſtã ſententiã tulit natura, æque in illos atq; in me. Sentiens Athenienſes non minus addictos morti, quã eſſet is quẽ dãnarãt. Aliis aliud mortis genus obtingit, ſed omnibus eadem eſt moriẽdi neceſſitas. 3 grauiter

Cuidam moleſte ferenti, quod non in patria ſed peregre moreretur, Bono animo es, inquit, idẽ enim vndelibet ad inferos deſcenſus eſt. 4 Mortis locus

Periclis præceptor fuiſſe legitur, cui in adminiſtrãda rep. magno fuit vſui. Verum quũ Pericles negocus intentus deſiiſſet agere curam Anaxagoræ iam ad decrepitam prouecti ſenectutem, cõſtituit inedia finire vitam. Id ſimul vt renunciatum eſt Pericli anxius accurrit, & argumentis, precibus, & lachrymis conatus eſt hominem à ſpontaneę mortis propoſito reuocare, idq; magis ſua ipſius cauſa, quàm philoſophi. Cui Anaxagoras retecta facie iam moribundus, nihil aliud reſpondit, quàm hæc, O Pericles, & quibus lucerna eſt opus infundunt oleum, exprobrans illi neglectum amici, vnde tantam capere poterat vtilitatem. Lucerna curatur ab vſum vulgarem, & talis conſiliarius neglectus periit. 5 grauiter

6 Poſt diutinam peregrinationẽ domũ reuerſus rep
Lucrum perit patriã poſſeſſionesq́; ſuas deſertas. Niſi, inquit,
ex dam iſta periſſent, ego ſaluus nõ eſſem, Quod calamitas il
no lum adegiſſet ad philoſophiã. Rebus autẽ integris, manſiſſet intra penates ſuos. Ita ſæpenumero proſpera ſunt homini, quæ videntur aduerſa, & quod damnum putatur ingens, lucrum eſt maximum.

STILPON MEGARENSIS

1 Habebat filiam parũ ſecundæ famæ, cuidã itaq; di
Argute centi, dedecorat te filia, nihilo magis, inquit, quàm ego illã decoro, Sentiens neminẽ alienis factis dehoneſtari, ſed ſuis quenque moribus ęſtimandũ eſſe. Neq; enim illa fuiſſet honeſtior ob patris celebritatẽ, niſi paternas virtutes fuiſſet imitata. Plutarchus in libro de tranquillitate pluribus verbis hoc idem enarrat. Nam Metrocli obiicienti quod filiam haberet impudicam, vtrum, inquit, hoc meum peccatum eſt an filiæ? Cum Metrocles reſpondiſſet, illius peccatum, ſed tuum infortunium, hunc in modum excepit Stilpo. Quid ais? an non quæ peccata ſunt, eadem ſunt lapſus? Annuit Metrocles. At lapſus, inquit Stilpo, quorum ſunt, eorundem ſunt & fruſtrationes? Et hoc confeſſo Metrocle, porro quorum ſunt fruſtrationes horũ ſunt & infortunia. Ita placido prudentiq́; ſermone demonſtrauit, filiæ duntaxat eſſe infortunium cuius eſſet peccatum, ac Cynici conuicium nihil aliud eſſe q̃ latratum.

2 In ſomnis viſus eſt illi Neptunus iratus quod non
Trãquil immolaſſet hecatomben quemadmodum mos erat.
litas; At Philoſophus hoc viſo nihil perturbatus reſpondit, Quid ais Neptune? Ita ne veluti puer huc veniſti cũ tua querimonia, quod pecunia mutuo ſumpta, non expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei familiaris modulo ſacrificaui tibi apuas aliquot. Ad

hæc arridens Neptunus viſus eſt illi porrecta dextra dixiſſe, In tuam gratiam ingentem Apuarum prouentum largiar ciuitati Megarenſium. Quod & eueniſſe tradunt.

Demetrius Antigoni filius quum Megara cepiſſet iuſſit Stilponis domum ſeruari indemnem. Admonitus igitur Stilpon, vt libellum daret rerum omnium quas amiſiſſet. Ego, inquit, nihil bonorum meorum amiſi, Nam eruditio & eloquentia mihi ſunt incolumes, quod hæc vere ſunt οἰκεῖα hoc eſt domeſtica propriaq; bona. 3

Callebat argutias dialecticas, quarum vna parum illi feliciter ceſſit. De ſtatua Mineruæ quam Phidias finxerat, ita percontatus eſt. Num Iouis Minerua dea eſt? Cum reſponſum eſſet, eſt. At hæc, inquit, non eſt Iouis, ſed Phidiæ. Id quum eſſet conceſſum, collegit. Non eſt igitur hæc dea. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus eſt. Ille vero ſic conatus eſt elabi, vt diceret non negaſſe illam eſſe deã, ſed deum, hoc eſt, maſculum. Nam θεὸς apud Atticos communis eſt generis. Attamen iuſſus eſt ire exulatum. Theodorus autem, cognomento ἄθεος, his auditis dixit, vnde hoc nouit Stilpon, niſi forte ſublatis veſtibus inſpexit Mineruam? 4 Argute, infeliciter

Crateti percontanti num dii adorantibus & precibus delectarentur, Iſtuc, inquit, o ſtulte ne perconteris in via, ſed ſolum interroga, ſubindicãs aut nullos eſſe deos, aut nõ ſolicitari rebus humanis, ſed nõ expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui neceſſarium eſſet deorum metu contineri. Huic ſimillimum eſt quod tribuitur Bioni, qui eam quæſtionem proponenti, verſu Homerico ni fallor reſpondit, 5 Non oĩa vulgo proferẽda

οὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον ταμακπέρε πρέσβυ.

Non abiges miſerande ſenex turbam procul à me?

talitas nominis — qui appeterent immortalitatem, vnicam viam oſtendit, vt iuſte pieq́; viuerent.

18 *Honos virtutis* — Rogatus quæ res portenderet ciuitatibus exitium cum in his, inquit, nullum eſſe poteſt bonorũ ac malorum diſcrimen. Sentiens eam remp. non poſſe cõſiſtere, vbi nec eēt honos virtuti, nec pœna ſceleroſis. Hoc apud Homerũ ſtomachať Achilles. ἐν δ' ἰῇ τιμῇ.

19 *Laus à laudatis* — Cum illi diceretur, quod à quibuſdam improbis laudatus eſſet, Vereor, inquit, ne quid imprudens fecerim mali. Sentiens à talibus neminem laudari niſi ob malefacta.

20 *Concordia* — Fratrum inter ſe concordiam dixit quouis muro firmius munimentum. Id dictum, & ad ciuium concordiam accommodari poteſt.

21 *Bona animi* — Admonebat ea eſſe paranda viatica, quæ ſimul cum naufrago enatarent. Sentiens bonas artes vbiq; eſſe in precio, nec poſſe à fortuna eripi. Idem aſſcribitur Ariſtippo.

22 *Solerter* — Opprobranti quod interdum cum improbis haberet conſuetudinem, & medici, inquit, cum ægrotis verſantur, nec tamen ægrotant ipſi. Sentiēs philoſophũ ideo verſari cũ ĩprobis, vt eos reddat meliores.

23 *grauiter* — Abſurdum eſſe dicebat, triticũ repurgare à lolio, bellum ab inutili milite, & à rep. non ſecernere inuidos. Significans inuidos tã eſſe inutiles ciuitati, quã lolium eſt tritico, & ignauus bello.

24 *Solitudo* — Rogatus quid emolumẽti cepiſſet ex Philoſophia vt mecũ, inq̄t, loqui ſiue viuere poſſim. Doctus etiãſi ſolus ſit, non ſentit tedium ſolitudinis, ſed multa præclara ſuo cum animo verſans, quaſi ſecum loquitur. Indoctis moleſtiſſima eſt ſolitudo, atq́; etiã inutilis.

25 *Indecora* — Cum in conuiuio quidam diceret, cane tibiis, Tu mihi eas infla, inquit. Nõ recuſauit obſequium, ſi ille viciſſim obſequeretur. Sed interim indicauit nõ eſſe

philoſopho decorum tibiis canere.

Cum Diogenes ab ipſo peteret tunicam, iuſſit vt duplicaret pallium, ſic eum tunicæ ſpeciem præbiturum, admonens oportere pauciſſimis eſſe contentū. 26 Frugalitas

Rogatus quæ diſciplina cum primis eſſet neceſſaria, mala, inquit, dediſcere. Id enim non modo primum eſt, verumetiam difficillimum. 27 Dediſcere

Qui nos maledictis inceſſerent eos magis tolerandos dicebat, quàm qui nos lapidibus impeterent. Verba enim non lædunt, ſi quis contemnat. Vide vero num forte hic ſit ſenſus, tolerantiores eſſe, qui cõuitia patienter ferrent, ꝙ ſi quis lapidibus impetitus ferat. Quorundã enim dicta grauius ſauciant quàm lapides. Quod ſi indecorum eſſet graui viro lapidibus repetere à quo petitus fuerat, ęque indecorũ ſit in conuiciantem regerere conuitia. 28 Moderatio

Inuiſens Platonem aduerſa valetudine laborantẽ vidit peluim in quam vomuerat. Bilem, inquit, Platonis video, faſtum non video. Solet enim quemadmodum Diogenes, Platonis arrogantiam notare. Itaq; quum in pompa quadam equeſtri, quidã equus crebro hinnitu ferociaq; ſpiritus excelſos teſtaret̃, eoq́; vehementer à Platone laudaretur, verſus ad Platonem, videris, inquit, & tu bonus equus futurus. 29 Faſtus

Admonuit Athenienſes, vt aſinos æque atq; equos deligerent ad agriculturã. Cum illi dicerẽt hoc animal eſſe alienum ab aratione, Quid refert, inquit, quũ in veſtra rep. duces ſint qui nunquam didicerunt ad miniſtrandi rationem, ſed hoc ſatis eſt, quod à vobis delecti ſunt. Sentiens multo abſurdius eſſe ei commendare remp. qui gubernandi artem non tenet, quàm ſi aſinum pro equo adhibeas aratro. 30 Electio magiſtratuũ

Cuidã dicẽti, pleriq; te laudãt. At quid, inqt, mali, feci? ſignificãs ꝙ recta ſunt ſemp pauciſſimis placuiſſe. 31 Vulgi iudicia

32 Rogatus à quodam, quid ſibi faciẽdum ſuaderet, vt probus vir & honeſtus euaderet, ſi mala, inquit, quæ tibi adſunt ab his qui nouerunt, didiceris eſſe fugienda. Senſit virtutis caput eſſe, caruiſſe vitiis. Id non à quolibet diſcendum, ſed ab his duntaxat, qui norunt, quæ ſint vera mala, quę vera bona.

Dediſce re mala

33 Quodã prædicante delicias, hoſtium, inquit, filiis contingat in deliciis viuere, vt rem peſtilẽtem deteſtans, quod pleriq; pro ſummo bono amplectuntur.

Delitiæ

34 Quidam adoleſcens curarat ſeſe ex ære ſculpendum, & ad eam imaginem ſeſe conformabat. Huic Antiſthenes, ſi æs poſſet vocem ædere, qua de re potiſſimũ gloriaretur? De pulchritudine, inquit Adoleſcens. Non igitur, inquit, erubeſcis, qui cum inanimo gloriaris? Significãs magis gloriãdũ de bonis animi quàm de forma, quã haberet cũ ſtatua cõmunem.

Forma

35 Adoleſcentes quoſdã Ponticos, qui videndi Socratis gratia ſe cõtulerant Athenas, duxit ad Anyti domũ, dicens illũ Socrate multo ſapientiorẽ, vt qui Socratem accuſaſſet. Hoc dicto renouatũ eſt ciuibus extincti Socratis deſiderium, & Anytum expulerunt.

Solerter

36 Adoleſcens quidam Ponticus pollicebatur ſe rationem Antiſthenis habiturum, ſi nauis ipſius quæ ſalſamenta vehebat appuliſſet. Antiſthenes accepto nouo vaſe, vna cum adoleſcente ibat ad mulierem quę vẽdebat farinam, & impleto vaſe, cœpit onuſtus diſcedere. Mulieri vero poſcenti farinæ precium, cõmonſtrato adoleſcente, hic, inquit, dabit, ſi nauis cũ ſalſamentis appulerit. Significãs inanes eſſe in diem pollicitationes, quum farina quotidie ſit præſenti pecunia emenda.

Pollicitatio

37 Cum Antiſthenes ipſe ſalſamenta per forum geſtaret, id quibuſdam admirantibus, quod philoſophus officio tam ſordido fungeretur, idq; in publico, ac nõ

Argute

potius ſeruo delegaſſet. Quid inquit, admiramini? hæc mihi porto non aliis. Sentiẽs nullum eſſe ſordidum obſequium quod ſibi quis impenderet, dein non eſſe indecorum eum portare ſalſamenta qui ſalſamentis veſceretur.

Cuidã obiicienti, qd' Antiſtheni mater eſſet phrygia, & deorũ inquit, mater. Ridiculum arbitrans cuiquam probro dari patriam, quũ in damnatiſsimis regionibus interdum naſcantur feliciſsima ingenia. 38 Solerter

Dicere ſolet hoſtibus à diis oĩa optanda eſſe bona. excepta fortitudine, quod illa oĩa aliquando futura ſint eorũ qui fortitudine præcellerent, non eorũ q poſſiderent, qd' ob ignauiã ea tueri nõ poſſint Senſit fruſtra parari bona, ſi q parauit tueri neſciat. 39 Fortitudo

Si quã vidiſſet mulierem egregie cultam, adibat ædes illius, iubebatq; virũ proferre arma & equum quæ ſi placuiſſent, patiebatur mulierem indulgere deliciis, quod eſſet qui defenderet, ſin minus, ſuadebat, vt eum ornatũ deponeret, ne præda fieret aliis. 40 Fortitudo

Antiſthenẽ quoniã multa cõſcripſit volumina Timõ appellare ſolet παντοφυῆ φλέδωνα, ideſt ingenioſum nugatorẽ. Non tñ dixit εὐφυῆ ſed παντοφυῆ, quod ingenio ad quiduis verſatili varia tractaret argumẽta, & in his quædam parum digna philoſopho. 41 Loquacitas

Huius placita non indigna ſunt quę cõmemorẽtur dicebat τὴν ἀρετὴν εἶναι διδακτικήν, ideſt virtutem diſci poſce. Aduerſus eos, qui putant naſci cum homine aut naturæ affectus ſtudiõ vinci non poſſe. 42 Studiũ

τοὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς τοὺς καὶ ἐναρέτους. Qui virtute præditi ſunt eoſdem & nobiles eſſe. Habẽt enim id vnde vera naſcitur nobilitas. Aduerſus eos qui maiorum imaginibus, aut diuitiis metiũtur nobilitatem. 43 Nobilitas

Virtutem ſibi ſufficere ad felicitatem, nec vlla re opus habere, niſi robore Socratico. Socrates ad 44

Tolerā- omnium rerum patientiam obduruerat. Imbecilli-
tia tas corporis impedit ſrequenter virtutis vſum.

45 Virtutem eſſe rem operū, non aūt plurimis ver-
Virtus i bis multiſq; diſciplinis egere. Aduerſus eos qui iu-
actione ris, ac Theologiæ pietatiſq; profeſsionē ſtudio red-
dunt difficillimam ac prolixam, perq; vitam omnē
nihil aliud q̄ de virtute diſputant. Notat hoc Hora-
tius, Virtutem verba putas, vt lucum lingua.

46 Sapientem ſibi ſufficere, eo quod oīa quæ ſunt
Sapiēs aliorum, ſunt & huius, qui cum omnibus habet ami
citiam, & amicitia facit omnia communia.

47 Ἀδοξίαν εἶναι ἀγαθὸν ἴσον τῷ πόνῳ, ideſt, obſcuritatē eſſe
Ocium bonū, par labori. Aduerſus illud Epicuri λάθε βιώσας
Multi ſtudēt ignoti eſſe quo viuant in ocio. At igno
bilitas quoniam patet quorumlibet contemptui, non
minus adfert negociorum q̄ famę claritas, quanquā
& hęc graue eſt onus.

48 Negabat ſapientem viuere iuxta leges ab homi-
Virtus nibus inſtitutas, ſed iuxta normā virtutis. Sentiens
legibus non ideo quid faciendum aut vitandum, quia leges
non iubent aut vetant, ſed quia ipſa ratio dictat, hoc eſſe
eget honeſtum, illud turpe. Leges non omnia præſcribūt
at virtutis regula docet vbiq; quid ſit honeſtū quid
turpe. Coacta virtus non eſt.

49 Quidam ceſſebant ſapienti non eſſe ducendam
Coniu- vxorē, ipſe contra cenſebat eſſe ducendā, at non vo
gium luptatis ſed liberorū gratia. debetur hoc naturę &
patriæ. Sed cum optima indole præditis congredie
tur, vt ex bonis naſcantur boni. Quin & amabit vxo
rem, non vulgari mori more, ſed iudicio, is enim ve-
re & conſtāter amat, qui iudicio amat. At ſapiēs opti
me diiudicat, quæ ſint amore dignæ, aduerſus eos
qui vxores ſe iactant habere pro matulis.

50 Sapienti nihil eſſe nouum aut ſubitum eo quod

quicquid homini poteſt accidere, ſit iam præmedita Prouidē
tus, vt nunquam dicat: non putaram. tia
Ἀξιέραστος ὁ ἀγαθὸς dignus amari qſquis bonus eſt. 51
Nō eſt verus aut ſincer⁹ amor: niſi quē ꝯciliat virtus. Amor
Aiebat homines virtute præditos eos ſibi parare 52
propugnatores, qui & fortes ſint & iuſti. Nolūt enim Iuſte
defendi ſi quid iniuſti admittant improbi cōtra for-
tes defenſores quærunt, iuſtos nolunt.
Ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι ἀρετήν, ideſt, virtutem eſſe
armaturam, quæ detrahi non posſit. Nā enſis & cly- 53
peus excutiuntur, Sapiens nunquā non armatus eſt, Armata
eoq; vinci non poteſt. virtus
Dicebat eſſe ſatius, cū paucis bonis pugnare ad-
uerſus oēs malos q̄ cum multis malis aduerſus pau 54
cos bonos. Vel quia in bello nō tā multitudo q̄ vir Pauci-
tus militum ac ducū parit victoriā, vel quia præſtat tas bo-
eſſe de numero bonorum qui vbiq; pauci ſunt, q̄ de norum
grege malorum quorum vbiq; plena ſunt omnia.
Obſeruandos eſſe hoſtes, quod hi primi omnium
ſentiant, ſi quid delinquas. In hoc igitur vtiliores 55
ſunt nobis quā amici, vt errata noſtra cognoſcamus, Vtilitas
& cognita corrigamus. ex hoſte
Virum iuſtum pluris faciendum quam cognatum
Arctiora enim ſunt vincula virtutis: q̄ ſanguinis. Et 56
omnis honus bono proximo cognatus eſt propter Cogna-
animorum ſimilitudinem. tio vir-
Viri ac mulieris eandem eſſe virtutem. Idem ſen tutis
ſit Socrates, ſexum muliebrem non minus eſſe doci 57
lem ad omnia virtutis munia quàm virilem, ſi pari- Sexus
ter inſtituatur. At vulgus ſexum incuſat quaſi ad vir
tutem indocilem.
Honeſta ſiue pulchra eſſe quæ bona ſunt, turpia 58
quæ mala. Stoicū eſt dogma nihil expetendū pręter vere pul
virtutem, nihil fugiendū præter vitium, quū vulgo chra

reſponſi dexteritate delectatus Solon, lubens receſpit hominem ad intimam familiaritatem, ex primo ſtatim ſermone deprehendens animum philoſophi cum, qui iudicaret eſſe patriam, vbicunq; bene eſt homini. Ciues enim mundi ſumus omnes.

Reuerſus in patriam conatus eſt ad Græcorū in- 2
ſtituta nouare Scytharum leges. Eam ob cauſam à Patria p
fratre in venatu ſagitta percuſſus eſt. Moriens dixit, nicioſa
ſe ob eruditionem incolumen, à Græcia dimiſſum, p .
inuidiam in patria perire. Græca ſonant iucundius
δικτὸν λόγον δικτὸν φθόνον.

Dicebat vitem ferre tres botros, primum volupta 3
tis, alterum ebrietatis, tertium moleſtiç. Sentiens par vini par
cum vini vſum eſſe iucundum quia ſedat ſitim. Lar cusvſus
giorem gignere temulentiam. Largisſimum parere rixas, cædes ac morbos. Simile huic quod alibi dictum eſt. Primam crateram pertinere ad ſitim, alterā ad voluptatem, tertiam ad ebrietatem, quartam ad inſaniam. Dictum erit iucūdius, ſi cogites in Scythia non eſſe vites.

Admirabatur q conueniret vt artifices apud Græ 4
cos certarēt, ſed de his iudicarent artis expertes. Sē Vulgi
tiēs de artifice neminē recte iudicare: niſi artificem. iudicia
In theatro certabant hiſtriones, mimi, cātores & ſophiſtæ, recitabant poetæ, quorū artes quū populus neſciret, tū aliis applaudebant, alios explodebant.

Rogatus qua rōne quis effugeret ne fieret vinolen 5
tus. Si ſemper, inquit, prç oculis habeat ebriorū in- Ex aliis
decoros mores. Nihil enim ſimilius inſano q̄ ebrius exēplū
At ebrius exiſtimat ſe decere omnia. In aliis ſpectandum quàm fœda res ſit temulentia.

Aiebat ſe demirari qui conueniret vt Græci qui 6
legibus ſuis violentiam & iniuriam puniunt, athle- Salſe
tas ob hoc ipſum honorarent, quod ſe mutuo percu

terent. Salſe dãnatus crudelẽ populo voluptatẽ, ac in moribus incõſtantiam. Quod enim iniuſtum eſt, ſemper iniuſtum eſt. Quanquam heu nimium Ethnicarum reliquiarum adhuc reſidet in moribus Chriſtianorum, tamen illis prodigioſis voluptatibus gladiatorum, pugilum & athletarum deliciis liberati ſumus per Chriſtum.

7 Nauigatio Quũ rogaſſet quendam quãta eſſet ſpisſitudo tabularum nauticarũ, isq; reſpondiſſet, quatuor digitorum: Tantillum, inquit, abſunt à morte q nauigant. Notauit negotiatorũ auaritiã, qui lucri gratia ſemet in manifeſtũ vitæ diſcrimen coniiciunt. Scythæ neſciũt nautica cõmercia: ſed paſcuis ac venatu viuũt.

8 Athletæ inſani Oleum dicebat eſſe venenum inſaniam gignens eo quod athletas videret vnctos in ſe inuicem inſanire. Nec olei vſum vt arbitror nouerant Scythæ, vt quod nec apud illos proueniret, nec aliunde importaretur. Athletæ non pugnant niſi vncti, putãt enim corpus fieri robſtius, at Scytha ſimulabat ſe credere, illis oleum eſſe cauſam inſaniæ.

9 Mendacium in contractibus Aiebat ſe mirari qui fieret, vt Athenienſes qui prohiberent mentiri, tamen in cauponũ tabernis palàm mentirentur. Qui vendunt merces emũtq; lucri cauſa quemcunq; poſſunt, quaſi quod priuatim eſſet turpe, fiat honeſtum ſi publice facias in foro. At in con-

10 tractibus maxime fugiendum erat mendacium. Sed tum maxime metiuntur homines quum maxime negant ſe mentiri.

Mos præpoſter⁹ Admirabatur & illud, quod Græci initio conuiuii cyathis puſillis vterentur, ſaturi maioribus, Sentiens potum non in aliud adhibendum niſi ad ſedãdam ſitim. Abſurdum igitur eſſe tum plus bibere, quum iam ſitis eſſet ſedata.

11 Statuis atque imaginibus illius inſcribebantur,

γλώττης, γαστρὸς, αἰδοίων κρατεῖν. ideſt, linguę ventri, pu continē
dēdis temperandū. Quod maximorum malorū cau tia
ſa ſit lingua effrenis, & luxu nihil turpius, libido pe
cudem ex homine reddat.

Interrogatus nū in Scythia eſſent tibię, reſpōdit 12
ne vites quidem, Significans ſaltationes, reliquasq́; Vinolē
eius generis voluptates è vinolentia naſci, aliq́;. tia

Percontanti quæ naues eſſent tutisſimæ, quæ, in 13
quit, in ſiccū protractæ ſunt. Solēt enim olim naues Nauiga
iis menſibus qbus mare nauigabile nō eſt, machinis tio
quibuſdā in ſiccū pertrahi. Anacharſis ſenſit, om
nem nauigationē eſſe periculoſam. At ille de genere
nauigii percontabatur. Sunt enim Liburnicę, onera
riæ actuarięq́; naues, aliæq́; diuerſi generis, in qbus
alia eſt alia aduerſus tempeſtatem inſtructior.

Aiebat ſe nihil admirabilius vidiſſe apud Gręcos
quàm fumum in montibus relinquerent, ligna in ci 14
uitatem conueherent. Senſit opinor de acapnis quę ἄκκαπνα
ita ſiccantur vel ſole vel igni in montibus, vt poſtea
ardeant abſq; fumo.

Roganti vtrum arbitraretur plures eſſe mortuos 15
an viuos, Nauigantes, inquit, in vtro numero ponis? Nauiga
Dubitans an hi eſſent inter viuos habendi, qui vitā tio
vndarum ac ventorum arbitrio commiſiſſent.

Exprobranti cuidā Attico quod natus eſſet i Scy 16
thia: mihi, inqt, probro eſt patria, tu patrię. Egregiæ Acriter
inculpatus eſt, cui nihil poteſt obiici præter patriam
At quemadmodum laudi eſt, apud Barbaros natū,
Gręcorū diſciplinas ſcire, ita turpe eſt, apud Gręcos
natum ad Barbaros mores degeneraſſe.

Interrogatus quid eſſet in homine pesſimum, & 17
quid optimum, reſpōdit lingua. Sentiens idem mē Lingua
brum plurimam adferre vtilitatem ſi recta ratione
gubernetur, peſtilentisſimum eſſe, ſi ſecus.

18 Amicus inſignis — Dicere ſolet præſtare vnicum habere amicũ multi precii, quàm multos nullius precii. Greca ſonant iucundius, ἕνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἄξιον, πολλοὺς μηδενὸς ἀξίους.

19 Forum — Aiebat forum eſſe locum mutuis hominum fraudibus ac rapinis deſtinatum, notans mores vendentium, perfas nefasq; lucra venantium.

20 Patiēter — Ab adoleſcente in conuiuio pulſatus, adoleſcens inquit, ſi nunc vinum non fers, vbi ſenueris aquam feres. Moderationis erat, quod adoleſcentis proteruiam vino imputauit. Qui vero bibunt intemperantius vinum ea præſertim ætate cui magis conuenit aqua, ii frequenter ſenes ob inopiam coguntur aquã bibere aut ὑδροφορεῖς, quum ei ætati neceſſarius ſit vini vſus.

21 Barbaries — Cuidã obiicienti quod eſſet barbarus, Anacharſis, inqt, barbarus eſt apud athenienſes, ſed viciſſim Athenienſes barbari ſunt apud Scythas. Græci, ſed imprimis attici quoniam apud ipſos florebant diſciplinæ liberales, ac leges politicæ, reliquas nationes contumeliæ cauſa nominabant barbaras, quũ barbarum dicatur quicquid eſt peregrinum atq; inuſitatũ, Nunc quum Græcia nihil ſit barbarius, hæc philautia demigrauit ad quoſdam Italos, quibus oẽs aliæ nationes Berbare ſunt.

22 Leges — Huic illud quoq; tribuitur multo vulgatiſſimum, Leges aranearũ telis eſſe ſimiles, in quibus infirmiora animalia hærerent, valentiora perrumperent. Ita leges, humiles ac tenues conſtringunt, à potentibus impune violantur, Meminit Valerius.

MYSON

1 Solitudo — Myſon incerte patriæ μισάνθρωπος fuiſſent traditur, non alienus à moribus Timonis Athenienſis. Hunc quũ quidam forte deprehẽdiſſet in ſolitudine

ridentem, rogabat quid rideret quum eſſet ſolus?
Atqui ob hoc ipſum, inquit, rideo. Subindicans ſibi
gratiſſimam eſſe ſolitudinem.

ANAXAGORAS CLAZOMENIVS.

Quum ab Athenienſibus eſſet damnatus exilio, 1
cuidam dicenti, priuatus es Athenienſibus, imo illi, Animo-
inquit, me. Sentiens Athenienſibus magis opus eſſe ſe
Anaxagora q̃ cõtra. Qui præclaros viros eiiciunt è
ciuitate, remp. lædunt potius, quã eos quos expellũt.

Quum in exilio agenti nunciata eſſet mors filio- 2
rum, ſciebam, inquit, me genuiſſe mortales. Idẽ hoc Fortiter
tribuitur Xenophonti.

Abſens morti addictus eſt. Id nunciãti, iã olim, in- 3
quit, iſtã ſententiã tulit natura, æque in illos atq; in grauiter
me. Sentiens Athenienſes non minus addictos mor-
ti, quã eſſet is quẽ dãnarãt. Aliis aliud mortis genus
obtingit, ſed omnibus eadem eſt moriẽdi neceſſitas.

Cuidam moleſte ferenti, quod non in patria ſed 4
peregre moreretur, Bono animo es, inquit, idẽ enim Mortis
vndelibet ad inferos deſcenſus eſt. locus

Periclis prçceptor fuiſſe legitur, cui in adminiſtrã- 5
da rep. magno fuit vſui. Verum quũ Pericles nego- grauiter
ciis intentus deſiiſſet agere curam Anaxagoræ iam
ad decrepitam prouecti ſenectutem, cõſtituit inedia
finire vitam. Id ſimul vt renunciatum eſt Pericli an-
xius accurrit, & argumentis, precibus, & lachrymis
conatus eſt hominem à ſpontaneę mortis propoſito
reuocare, idq; magis ſua ipſius cauſa, quàm philoſo-
phi. Cui Anaxagoras retecta facie iam moribundus,
nihil aliud reſpondit, quàm hæc, O Pericles, & qui-
bus lucerna eſt opus infundunt oleum, exprobrans
illi neglectum amici, vnde tantam capere poterat vti-
litatem. Lucerna curatur ab vſum vulgarem, & talis
conſiliarius neglectus perit.

6 Poſt diutinam peregrinationẽ domũ reuerſus rep
Lucrum perit patriã poſſeſſionesq́; ſuas deſertas. Niſi, inquit,
ex dam iſta periſſent, ego ſaluus nõ eſſem, Quod calamitas il
no lum adegiſſet ad philoſophiã. Rebus autẽ integris,
manſiſſet intra penates ſuos. Ita ſæpenumero proſpe
ra ſunt homini, quæ videntur aduerſa, & quod dam-
num putatur ingens, lucrum eſt maximum.

STILPON MEGARENSIS

1 Habebat filiam parũ ſecundæ famæ, cuidã itaq; di
Argute centi, dedecorat te filia, nihilo magis, inquit, quàm
ego illã decoro, Sentiens neminẽ alienis factis de-
honeſtari, ſed ſuis quenque moribus ęſtimandũ eſſe.
Neq; enim illa fuiſſet honeſtior ob patris celebritatẽ,
niſi paternas virtutes fuiſſet imitata. Plutarchus in li
bro de tranquillitate pluribus verbis hoc idem enar
rat. Nam Metrocli obiicienti quod filiam haberet im-
pudicam, vtrum, inquit, hoc meum peccatum eſt an
filiæ? Cum Metrocles reſpondiſſet, illius peccatum,
ſed tuum infortunium, hunc in modum excepit Stil-
po. Quid ais? an non quæ peccata ſunt, eadem ſunt
lapſus? Annuit Metrocles. At lapſus, inquit Stilpo,
quorum ſunt, eorundem ſunt & fruſtrationes? Et
hoc confeſſo Metrocle, porro quorum ſunt fruſtratio
nes horũ ſunt & infortunia. Ita placido prudentiq́;
ſermone demonſtrauit, filiæ duntaxat eſſe infortu-
nium cuius eſſet peccatum, ac Cynici conuicium ni-
hil aliud eſſe q̃ latratum.

2 In ſomnis viſus eſt illi Neptunus iratus quod non
Trãquil immolaſſet hecatomben quemadmodum mos erat.
litas At Philoſophus hoc viſo nihil perturbatus reſpon-
dit, Quid ais Neptune? Ita ne veluti puer huc veni-
ſti cũ tua querimonia, quod pecunia mutuo ſumpta,
non expleuerim nidore ciuitatem? Atqui pro rei fa-
miliaris modulo ſacrificaui tibi apuas aliquot. Ad

hæc arridens Neptunus viſus eſt illi porrecta dextra dixiſſe, In tuam gratiam ingentem Apuarum prouentum largiar ciuitati Megarenſium. Quod & eueniſſe tradunt.

Demetrius Antigoni filius quum Megara cepiſſet 3
iuſſit Stilponis domum ſeruari indemnem. Admonitus igitur Stilpon, vt libellum daret rerum omnium quas amiſiſſet. Ego, inquit, nihil bonorum meorum amiſi, Nam eruditio & eloquentia mihi ſunt incolumes, quod hæc vere ſunt οἰκεῖα hoc eſt domeſtica propriaq; bona.

Callebat argutias dialecticas, quarum vna parum 4
illi feliciter ceſſit. De ſtatua Mineruæ quam Phidias finxerat, ita percontatus eſt. Num Iouis Minerua dea eſt? Cum reſponſum eſſet, eſt. At hæc, inquit, non eſt Iouis, ſed Phidiæ. Id quum eſſet conceſſum, collegit. Non eſt igitur hæc dea. Ob hanc vocem apud Areopagitas impietatis reus peractus eſt. Ille vero ſic conatus eſt elabi, vt diceret non negaſſe illam eſſe deā, ſed deum, hoc eſt, maſculum. Nam θεὸς apud Atticos communis eſt generis. Attamen iuſſus eſt ire exulatum. Theodorus autem, cognomento ἄθεος, his auditis dixit, vnde hoc nouit Stilpon, niſi forte ſublatis veſtibus inſpexit Mineruam?

Argute, infeliciter

Crateti percontanti num dii adorantibus & preci- 5
bus delectarentur, Iſtuc, inquit, o ſtulte ne percontetis in via, ſed ſolum interroga, ſubindicās aut nullos eſſe deos, aut nō ſolicitari rebus humanis, ſed nō expedire tales voces apud multitudinem efferri, cui neceſſarium eſſet deorum metu contineri. Huic ſimillimum eſt quod tribuitur Bioni, qui eam quæſtionem proponenti, verſu Homerico ni fallor reſpondit,

Non oīa vulgo proferēda

οὐκ ἀπ' ἐμοῦ σκεδάσεις ὄχλον ταλαπείριε πρέσβυ.

Non abiges miſerande ſenex turbam procul à me?

6 Crates Cynicus ad propoſitam quæſtionem non
Modera reſpondebat,ſed pro reſponſo ventris crepitum emi
te ſit. Hic Stilpon, Sciebam, inquit, te quamuis vocem
emiſſurum potius quàm eam quam oportuit.

7 Stilpo Crateti dedit Caricam, ſimulq; propoſuit
Cynice quæſtiunculam. Quum Cynicus protinus nucem de
uoraſſet, Caricam, inquit Stilpo, perdidi. Hic Crates,
non caricam modo ſed & quæſtiunculam, cuius illa
fuit arra. Sentiens ſe fruſtra captatum munuſculo ad
reſpondendum.

8 Videns Cratetem hybernis menſibus frigore ru-
bentem, δοκεῖς, inquit, μοι χρεῖαν ἔχειν ἱματίου καινοῦ. Le
pos qui eſt in vocis ambiguo latine reddi nõ poteſt
Lepide καινοῦ coniunctim ſonat nouo, & καὶ νοῦ diſiunctim ſo
nat, & mente. Diſcrimẽ auribus uix ſentiri poteſt, ſcri-
pto poteſt oſtendi. Videris, inquit, egere pallio nouo,
ſiue pallio & mente. Nouum requirebat gelu, men-
tem Cynici ſtultitia, qui veſtem non accommodaret
tempori.

9 Cum omnium oculi coniecti eſſent in Stilpõtem,
Dictũ re quidam iſti, inquit, Stilpon mirantur te vt beluam.
tortum Nequaquam, inquit ille, ſed vt verum hominem. So-
lent peregrinæ beſtiæ in ſpectaculum produci. Vul-
gares homines nemo miratur. Sed philoſophum ple
riq; ſpectabant, non vt quemuis hominem, ſed vt ho
minem verum. Nam id ſpectaculum eſt rariſſimum.
Obiter notauit interpellatorem, quod ipſe non eſſet
verus homo, nec ſpectatu dignus.

SIMON ATHENIENSIS

1 Hunc Pericles ad ſe inuitauit pollicens ſeſe omnia
Libertas neceſſaria præbiturum. At Simon negauit ſe vendi-
turum libertatem. Delectauit hunc imago muris ſyl-
ueſtris paruo viuentis potius quàm domeſtici, in ſum
mis deliciis, ſed perpetua cum ſolicitudine verſantis.

MENEDEMVS ERETRIENSIS

1 Quum aliquando decretum tuliſſet ad populum, quidam ita tetigit illum, vt diceret, non eſſe ſapiẽtis neq; tabernaculum conſuere, neq; decretum ſcribere, ſubnotans, quod ex patre coriario natus eſſet, ipſe quondam eiuſdem opificii. Nam olim tabernacula è pellibus caprarum conſuebantur.

Banauſi magiſtratus

2 Cuidam ſciſcitanti num ſapienti ducenda eſſet vxor? num ego, inquit, videor tibi ſapiens? Quum annuiſſet. Ego, inquit, vxorem duxi. Superuacuum erat de eo dubitare, quod videret factum ab eo quem iudicabat ſapientem.

Exẽpla ſapiẽtũ

3 Antigono cõſulenti, deberet ne ad comeſſationẽ quandã adire, poſt ſilentium nihil aliud reſpondit, quàm regis filius eſt. Subindicans luxum indecorum eſſe regno natis. Aut potentibus licere quod libet.

Indecora

4 Quendam friuolis nugis obſtrepentem, rogauit num fundum haberet, vt is reſpondit ſibi plurimas eſſe poſſeſſiones, abi igitur, inquit, & illas cura, ne tibi eueniat, vt & illa perdas, & priuatum elegãtem amittas. Notans illum ad dicendum non eſſe idoneum, ſed magis ad agriculturam.

Garrulitas

5 A Nicocreonte Cypri tyranno vocatus ad ſolẽne conuiuium cum Aſclepiade amico, cæteriſq; philoſophis, dixit. Si honeſtum eſt tales conuocare viros, oportuit id quotidie fieri. Sin minus, etiam tum fruſtra fieri. Ad id quum tyrannus reſpondiſſet, diem illum eſſe ſibi feſtum, eóq; ſingulo quoq; menſe vacare audire philoſophos. Liberius reſpõdit Menedemus, hoc poſtulare ſacrificium, vt per omne tempus audiret philoſophos. Quid multis? Eo proceſſit hominis libertas, vt niſi tibicen quiſpiam eos auocaſſet, perituri fuerint. In naui quum periclitarentur Aſclepiades dixit, tibicinis modulatio ſeruauit nos, Menedemi

Libertas periculoſa.

libertas perdidit.

6 Percõtanti cuidã Alexino an patrẽ cædere deſiſ-
Argutię ſet, reſpondit, neq; cecidi neq; deſii. Quũ alter ſubie-
ſophiſti ciſſet, oportere ſoluere ambiguitatem per ναὶ & οὐκ,
cę aut affirmando aut negando, Ridiculũ, inquit, eſt ve-
ſtras ſequi leges, quum liceat in portis occurrere. Al-
ter captabat illum inſidioſa percontatione, ſiue enim
reſpondiſſet, deſii, ſiue non deſii, agnouiſſet crimen.
Ille hoc præſentiens excluſit ſophiſticum cauillum.
Sic & Socrates apud Platonẽ obiurgatur à Sophiſtis
7 quod ſecus reſpõdeat quàm ipſis eſſet cõmodum.
Iugula- Quum Bion acriter diuinos inſectaretur, ait illum
re mor- trucidare mortuos, quod aduerſus illos ſtudioſe pu-
tuos gnaret, qui iam dudum eſſent exploſi, ſepultiq;.

8 Ad quendam dicentem maximũ eſſe bonũ ſiquis
omnium potiri queat quæ optat. Sed multo maius, in
quit, bonum eſt, non optare niſi quod oportet.

9 Dicebat plurimos nauigare Athenas ſtudiorũ gra
Degene tia, qui primũ eſſent ſapientes, deinde fierent philo-
rare ſophi, hoc eſt ſapiẽtię amantes, dein rhetores, deniq;
progreſſu temporis euadere Idiotas. meminit Plutar
chus. Multum profecit qui didicit ſe nihil ſcire. Et in
feliciter proficit, qui ſemper vergit in deterius.

PLATO ATHENIENSIS

1 Quum Plato ad tragicum certamen paratus, audi
Potiora to Socrate mutaſſet conſilium, poemata ſua exuſſit,
ſectãdi præfatus Homerico carmine,
ἥφαιστε πρόμολ᾽ ὧδε, πλάτων νύ τι σεῖο χατίζει.
Huc ades o Vulcane, Platoni nunc opus eſt te:

2 Cum Dionyſio Hermocratis filio de tyrãnide diſ-
Libere ſerens, ait nõ ſtatim eſſe præſtantius quod vni tantũ
ſit vtile, niſi & virtute cæteris antecelleret. Offenſus
tyrannus dixit οἱ λόγοι σου γεροντιῶσι, id eſt, verba tua
ſapiunt ſenium. Contra Plato, οἱ δέ σου τυραννιῶσι,

id eſt,tua vero tyrannidem ſapiunt.

Apud Æginetas lex erat, vt ſi quis Athenienſis Æginam veniſſet capitalis eſſet. Huc quum eſſet deductus Plato vt venundaretur, capitis poſtulatus eſt à Carmēdio qui legem eam tulerat. Sed tempeſtiuo cuiuſdam ioco liberatus eſt. Ait enim legem habere, ſi quis homo, at hunc eſſe philoſophum. 3 Iocus ſalubris

Plato dicitur ter nauigauiſſe in Siciliam, nec ſine periculo, nec ſine cauillis obtrectātium. Molon itaq; qui gerebat hoſtilem in Platonem animum, negabat eſſe mirum ſi Dionyſius eſſet Corinthi, ſed ſi Plato in Sicilia. Nam tyrannum expulerat neceſſitas, Platonē inuitabat ambitio, vt vulgus quidem interpretabatur. Et tamen Dionyſium eſſe Corinthi adeo mirabātur omnes, vt iam abierit in prouerbium, de re inexpectata & incredibili. 4 Salſe

Adoleſcentem quod luſiſſet aleam grauiter increpuit, qui quum dixiſſet, ſic obiurgas ob rem paruam, At paruum non eſt, inquit, aſſueſcere. Tale quiddam ſubindicat Demea Terentianus in Adelphis. Mitto rem, conſuetudinem ipſorum. 5 Aſſueſcere malis

Rogatus ecquod eſſet futurū ipſius monumentū, quemadmodū ſuperiorū. Primū, inquit, parandū eſt nomen. Ita monumenta futura ſunt multa. Senſit hominis memoriā optime ſeruari in mentibus hominū optimeq; propagari ſcriptis virorum eloquentium. 6 Immortalitas

Iratus ſeruo quū eum caſtigare pararet, & forte interueniret Xenocrates, flagella, inquit, hunc puerum nam ipſe ſum iratus. Sibi diffiſus eſt homo philoſophus, ſentiens animi commotionem. At vulgus hominum tum maxime punit, quum iraſcitur. 7 Moderate

Rurſus alteri cuidam famulo ſic cōminatus eſt lo- ris te cæderem ni iratus eſſem. Nihil iræ fidendū. Sapui: Syrus ille Terētianus qui ſe cōiicit in angulum, te 8 Modera

edormiturum quod biberat villum. At ira minus ſui compos eſt quàm ebrietas.

9 Quum aliquando conſcendiſſet equum, mox deſcendit, dicens ſe vereri, μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, id eſt, ne equeſtri faſtu corriperetur. Superbũ animal eſt equus & equitare quiddam habet magnificum, parumq́; philoſopho dignum.

Modeſte

10 Temulentiæ deditis ſuadebat: vt poti ad ſpeculũ ſeſe contemplarentur, ita fore, vt ab eo vitio recederent, conſpecta fœditate.

Temulẽtia

11 Negabat oportere inebriari pręterquam in feſtis in quibus ipſe deus vinum porrigit. Feſtos dies decet hilaritas, ebrietas ſemper fœda eſt.

hilaritas in feſtis

12 Somnolentiam improbabat, eoq́; ſcripſit in legibus κοιμώμενος οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, id eſt. Nemo dormiens vlla re dignus eſt.

Vigilantia

13 Quum à Dionyſio faſtidiretur, popoſcit congrediendi copiam, ea data hunc in modum diſſeruit. Si quem ſentires in Siciliam appuliſſe hoc animo vt tibi male faceret, qui tamen nõ data opportunitate, nihil mali faceret, an hunc impune dimitteres? Quum Dionyſius reſpõdiſſet, nequaq̃ o Plato. Oportet enim hoſtium non facta ſolum, verum & animi propoſitũ vlciſci Plato ſubiecit, Tum ſi quis tibi bene volens veniſſet in Siciliam, vt tibi boni quippiam adferret, non faciat autem deſtitutus occaſione, num par eſſet hunc nulla relata gratia contemptum abiicere? Dionyſio percontante quis eſſet ille? Aeſchines, inquit, vir & morum ſanctimonia, cum quouis amicorum Socratis conferendus, & qui poſſit dicendo meliores reddere cum quibus habeat conſuetudinem. Is quũ huc multum maris emenſus adnauigarit, vt ſuam philoſophiam tibi impertiret, hactenus neglectus eſt. Hæc tam commoda oratio effecit, vt rex & Platonẽ

Cõmode dicere

cui

cui prius erat infenſior amplecteretur, & Aeſchinem ſplendide magnificeq́; tractaret.

Dionem ob formam & ob rerum geſtarum ma/ 14
gnitudinem quum plurimi fieret ab omnibus, admo Ferocia
nuit: caueret metueretq́; contumaciam, cui comes eſ
ſet ſolitudo. Inſolenter enim vtentem rebus proſpe/
ris amici deſtituunt.

Si quando forte incidiſſet in eos qui præter de/ 15
corum quippiam agerent, digreſſus conſueuit dice/ Exẽplũ
re nuncubi ego talis? Nemo ſuam turpitudinem per ex aliis
ſpicit, ſed ſibi quiſq; aſſentator eſt. Ex aliis igit̃ diſcẽ
dum, q̃ indecora ſint, quæ pręter honeſtatẽ geruntur.

E diſputatione diſcedẽs ſolitus eſt admonere di/ 16
ſcipulos. Videte pueri, vt ociũ i re quapiã hõeſta col Ocium
locetis, Significãs ociũ oĩa mala docere adoleſcẽtes

Solet admonere, vt neq; corpus ſine animo exer 17
ceamus, neq; animum ſine corpore, vt pariter vtri Exercita
uſq; curam habeamus. Nam alterum athletarum eſt, tio
alterum inertium.

Rogatus à Cyrenenſibus, vt ipſis leges ſciberet, 18
ac reip. ſtatum componeret, recuſauit, dicens, perdif felicitãs
ficile eſſe condere leges tam fœlicibus, indicãs eos intracta
non facile parere ſalubribus monitis, qui ſucceſſu re bilis
rum clari ſibi felices viderentur.

Polus ſophiſta reperiſſe dicitur quaſdam oratio/ 19
nis delicias, veluti cõtraria inter ſe reddita, membra Affecta/
comparia, ſimiliter deſinentia, quibus immodice pu ta ora/
tatur vſus. His ornamentis quum ſe iactaret inſolen tio
tius, Plato ſi hominem taxauit, ὦ πῶλε ἵνα προσείπω
σε κατὰ σέ, id eſt: O Pole, vt te tuo alloquar modo. Po/
lus Græce ſonat pullum equinum. ipſo itaq; ſtatim
nomine tetigit hominis arrogantiam. Imitatus eſt &
ὁμοιόπτωτον, πῶλε σε κατὰ σέ.

Antiſthenẽ qui diſſerendo fuerat prolixior, ſic ad 20

Breuilo monuit,ignoras quod orationis modus ſit,nō is qui quentia dicit,ſed qui audit.

21 Dicebat in morte amicorum quieſcendū eſſe,partim eo quod nondum liqueret, bonū eſſet an malum quod accidiſſet,partim quod acerbe ferenti nihil à luctu eſſet cōmodi. Tollitur enim dolor,ſi quis ſecum conſideret,quale ſit quod euenit.

Luctus

XENOCRATES CHALCEDONENSIS

1 Quum Alexāder Magnus illi miſiſſet ingentem pecuniarum ſummam,ex ea duntaxat tres minas recepit,reliquum referri iusſit,dicens ipſi pluribus eſſe opus,qui plures aleret.

Pecuniç cōtēptus

2 Paſſerem qui fugiens imminentem accipitrem ſeſe in Xenocratis ſinū cōieciſſet,texit fouitq́;, ac demulcens demiſit dicens,ſupplicē non eſſe ꝓdēdū.

Innocētia

3 A Bione dictis laceſſitus,non ſum,inqt,tibi reſpōſurus,ne enim tragœdia quū à comœdia taxatur,dignatur eam reſpōſo. Nota eſt veteris comœdiæ licētia,in qua multa ſcommata iaciuntur & in ipſos poetas:& fabularum perſonas,at tragœdia non dignat viciſſim humiles perſonas attingere.

Aioſe

4 Ad quēdā nec geometriæ nec muſices nec aſtrologiæ peritum ad ſcholam tñ ipſius cōmeantē, Abi, inquit,anſam philoſophiæ non habes,hoc eſt, non es ad philoſophiā docilis,nullis īſtructus diſciplinis. Alii ferūt illū ita loquutū, πὰρ' ἐμοὶ πόκος οὐκ νάπτεται: Apud me vellus non maceratur, lana rudis non ſtatim traditur veſtiario ſed fulloni.

Docilitas

5 Quum Platoni Dionyſius diceret, aliquis auferet tibi caput Xenocrates qui tum præceptori aderat, non prius inqt,q̄ hoc ſuum oſtendens caput.

Amicitia

6 Cū in conuiuio cæteris multa garrientibus ſolus nihil diceret, interroganti quur vnus omniū ſileret, quoniam,inquit,loquutum fuiſſe pœnituit aliquādo,

Taciturnitas

ſiluiſſe nũquam. Hoc Plutarchus in libello περὶ τῶν ὑγιεινῶν tribuit Simonidi.

Alexander ad hunc legatos miſit cũ aliquot talẽ 7
tis, quod ille in academiã perductos parca tenuiq; Pecunię
cœna excepit. Poſtridie interrogantibus cui vellet ɔtẽptus
adnumerari pecuniã, Quid? inquit. Ita'ne vos ex he
ſterna cœna nõ intellexiſtis me pecunia nõ idige
re? Philoſophus Ethnicus reiecit à ditiſſimo libera
liſſimoq; rege vltro delatã ingentẽ pecunię ſummã
& nunc pro ſanctis haberi nolunt, q extremã pro
feſſi paupertatẽ in tantum vt horreant etiã æris nũ
mi contactum non aliter q̃ viperæ, nõ referendis ar
tibus venantur diuitũ ac pauperum liberalitatem?

Dixit nihil referre vtrum pedes an oculos inferas 8
in ædes alienas videlicet deterrens ab omni curio Curioſi
ſitate rerum ad nos nihil attinentium. tas

Dicebat pueris aures eſſe minuendas follibus po 9
tiusquam athletis, quod plus ſit periculi ne puerorũ Pueri re
aures occupentur prauis ſermonibus, q̃ ne athleta uerẽtia
rum aures pateant ad ictus. Maxima, inquit Satyri
cus, debetur puero reuerentia.

CRANTOR SOLENTIS 10

Senariũ hũc ex Bellerophõte Euripidis ꝓbare ſolet Fortiter
οἴμοι, τί δ' οἴμοι, θνητά τοι πεπόνθαμεν.
Eheu, quid heu? nobis quod hominũ eſt accidit.
Senſit quicquid vlli hominum accidit hoc vnicuiq;
poſſe accidere. Nihil igitur inexpectatũ videri opor
tere, nec intolerabile.

ARCESILAVS

Si quãdo ꝓbabat aliqd, dicere ſolitus eſt φημ' ἐγώ 11
ideſt aio, ſiue mihi videtur, ſiue fateor. Si quid diſpli Modeſte
cebat, dicebat οὐ συγκατατίθεται τούτοις ὁ δεῖνα, ideſt,
his non aſſentietur ille nominato quopiam, ſimul
& in aſſeuerando ſeruans modeſtiã, & in contradi

cendo fugiens inuidiam.
2 Percontanti qui fieret vt ab aliis ſectis multi de-
Procliui ficerent ad Epicureos, ab Epicureis nulli deſciſcerẽt
tas ad ad alios, Quoniam, inquit, ex viris galli fiunt, ex gal
deterio- lis viri nequaq̃. Sentiens homines eſſe proniores ad
ra voluptatem q̃ ad virtutem. Gallos dixit ſacerdotes
Cybelis euiratos. Porrò voluptatem amplecti fœmi
narum eſt potius quàm virorum.
3 Quũ hoſpites quoſdã vnà cũ amicis exciperet cõ
Modera uiuio, cœna qdẽ appoſita eſt, ſed deerat panis, vide
te licet pueris oblitis emere. Hic ille ridens: Quã, inqt,
res eſt apta conuiuiis apparandis, eſſe ſapientẽ. Sen
tiens philoſophos in rebus vulgaribus minus ſape-
re q̃ idiotas. Sed interim dedit exẽplum philoſophi
cæ moderationis. quis enim ibi nõ incãduiſſet ita?
4 Paupertatem comparabat Ithacæ patriæ Vlyſſis
Pauptas quod iuxta Homerum, aſpera quidẽm eſſet, ſed bo-
na κουροτρόφος, ideſt iuuenum altrix: dum eos con-
ſuefacit frugaliter & continenter viuere, & ad oẽm
virtutis functionem exercens.
5 Dicere ſolitus eſt, quemadmodũ vbi multi eſſent
Legum medici, ibi multi ſunt morbi, ita vbi permultæ leges
multitu- eſſent, ibi plurimum eſſe viciorum.
do Diuitem quendam immodice delicatum, capilli-
6 tio arte cõpoſito, oculis volubilibus ac lubricis, quũ
Mollici- is alioqui caſtus & integer haberetur, ita taxauit, qd
es refert inquit, aduerſi an auerſi cinædi ſitis? Senſit
mentis integritati, corporis etiam habitum & cultũ
oportere congruere.

BION BORISTHENITES

1 Percontanti Antigono Homerico verſu,
τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἠδὲ τοκῆες
Sentiẽs Bion ſe traductũ de generis ac gentis igno
bilitate: reſpõdit ingenue. Pater meus libertus erat

cubito ſeſe emungens, ſignificans eum fuiſſe ſalſamentarium. addebat illum Boryſtheniten fuiſſe genere: non facie, ſed in fronte geſtare ſcripturam amari domini, matrẽ fuiſſe è lupanari. quum cætera itẽ nude commemoraſſet, adiecit verſum Homericũ, Genus pudendum
τοιαύτης τῆς γενεῆς, τούτου πατρὸς αὔχομαι εἶναι.

Cuidam obiicienti, quod adoleſcentem quendã ad ſe non pellexiſſet. Tenellus, inquit, caſeus non attrahitur hamo, Significans pueros delicatos nõ eſſe ad philoſophiam accommodos. 2 Docilitas

Alteri percontanti quis eſſet maxime anxius, qui in maximis, inquit, rebus cupit eſſe fortunatus. Is enim mille curis diſtorquetur vt aſſequatur ardua: & aſſequutus æque torquetur ne amittat. 3 Tranquillitas

Rogatus eſſet ne ducenda vxor, Si deformem, inquit, duxeris habebis pœnam, ſint formoſam, habebis cõmunem. In Græcis vocibus pluſculum eſt iucunditatis, ποινὴν, & κοινὴν. Hoc Antiſtheni aſcribit. A. Gellius tribuit Bianti lib. 5. cap. 11. 4 Coniugium

Senectutem dicebat portum eſſe malorum, quod omnes huc confugerent ſperantes miſeriarum finẽ. Mori autem vnicuiq; in promptu eſt. Id Ethnici quidam exiſtimabant eſſe præclarum. Chriſtiana pietas docet eſſe nepharium ſcelus. 5 ſenectus

Gloriam dicebat eſſe matrem annorum: ob id opinor, quod quum hominis vita ſit breuis, honeſta memoria in multa ſecula propagatur. 6 Immortalitas

Formam dicebat eſſe bonum alienum, Sentiens extra hominem eſſe quod ipſe ſibi nec dare poteſt, nec tueri datum. Animi bona vere noſtra ſunt. 7 Forma

Diuitias dicebat eſſe neruos actionum, quod ſine his nihil agatur. Alius dixit neruos belli. 8 Diuitiæ

In quendã qui prædia ſua deuorauerat, Amphiaraum, inquit, terra abſorbuit, tu terram. 9 Profuſio

In diuitē quēdā ſordidū ita loquutus eſt,hic facul tates ſuas nō poſſidet,ſed ipſum poſſidēt facultates. 20 Auarus

Diuites ſordidos dicebat ita facultatum ſuarum curam habere quaſi eſſent propriæ,rurſus ex iiſdem nihil capere vtilitatis,quaſi eſſent alienæ. 21

Aiebat iuuenes vti debere fortitudine,ſenes vale re prudentia. Nā his rerū vſus cōcilíauit ſapientiā. 22 Pruden tia ſeni lis

Dicebat prudentiam tanto cæteris virtutibus an tecellere,quanto cæteris ſenſibus præſtaret viſus.Nā oculi prælucent toti corpori,nec vlla eſt virtus abſq; prudentia.Nam quomodo iuſtus reddet cuiq; ſuū, niſi prudentia commonſtret:quid cui debeatur. 23

Docebat nulli exprobrandā eſſe ſenectutē,ad quā omnes optant peruenire. Abſurdū enim eſt aliis pro bro dare,quod quis optat ſibi contingere. 24 ſenectus

Conſpiciens quendā triſti vultu qui habebatur in uidus,Neſcio,inquit,vtrum tibi aliquid acciderit ma li,an alteri boni quippiam. Inuidus enim nō minus diſcruciatur aliena felicitate q̄ ſuo infortunio. 25 Inuidia

Impietatem dicebat malam eſſe contubernalē fi duciæ,& adiecit verſiculum Euripidis. 26

Δουλοῖ γὰρ ἄνδρα κἂν θρασύσπλαγχνός τις ᾖ. Ideſt.

Seruum facit,quamuis ferroculum virum. Securi tas

Senſit ibi non eſſe libertatem,vbi eſt mala conſcien tia,nec eum poſſe libere loqui,cui crimen impietatis vere poteſt obiici,nec frui tranquillitate animi, qui numen habet iratum.

Dicebat amicos, quales quales eſſent retinendos eſſe,ne videamur aut malos recepiſſe in familiarita tem,aut bonos reieciſſe. 27 Pru den ter

Dicere ſolitus eſt queadmodū proci Penelopes, qm̄ cū Penelope cōmiſceri nō potuerūt,cū ancillis rem habuerunt. Ita qui philoſophiam aſſequi non poſſunt,in aliis friuolis diſciplinis ſemet exercent. 28 grauiter

29 Familiares ſuos admonebat, vt hoc argumento
Modera putarent ſe profeciſſe in philoſophia, ſi iurgantes, &
tio conuiciantes perinde audirent ac ſi recitarent ver-
ſus illos Homericos,

ὦ ξένε ἐπεὶ οὔτε κακῷ οὔτ' ἄφρονι φωτὶ ἔοικας,
οὖλέ τε καὶ μάλα χαῖρε, θέοι νύ τοι ὄλβια δοῖεν. Ideſt.
Quando vir haud neq̃, nec ſtultus amice videris.
Permultum ſalue atq; vale, Dii proſpera donent.

LACYDES CYRENÆVS

30 Accerſitus ab Attalo rege reſpondit imagines eminus eſſe ſpectandas, innuens arctam aſſiduamq; familiaritatem ſæpe minuere virtutis admirationē.

CARNEADES

31 Carneades fertur admodū fuiſſe vocalis. Itaq; quodam tēpore gymnaſiarchus, ideſt ſcolæ princeps, miſit qui diceret, ne tantopere clamaret, cui reſpōdit da mihi vocis modum. Ad quod rurſus eleganter princeps, modum habes: nempe auditores. Siquidē pro numero auditorum temperanda vox eſt.

32 Dicere ſolet diuitum ac regū filios nihil recte di-
Princi- ſcere præter q̃ equitare, quod his omnes adulentur
piū inſti ſolus equus non curans regem gerat an priuatū, ter
tutio go excutit quiſquis equitandi fuerit imperitus.

ARISTOTELES STAGIRITES

1 Quum Xenocratis æmulatione cœpiſſet habere
Aemula ſcholam hoc carmen vſurpauit.
tio Αἰσχρὸν σιωπᾶν, ξενοκράτην δ' ἐᾶν λέγειν.
Silere turpe, ac Xenocratem pati loqui.

2 Calliſthenem diſcipulum liberius multa dicentē
Libertas apud Alexandrum Homerico carmine admonuit.
intempe ὠκύμορος δή μοι τέκος ἔσσεαι, οἷ' ἀγορεύεις:
ſtiua Talia nate loquens haud multo tempore viues.
Nec male diuinauit, nam libertas illi fuit exitio.

3 In ius vocatus quod Hermiā mulierem quā ama-

bat hymno quaſi deam celebraſſet, calūniæ moleſtiā Calūnia
Homerico verſu teſtatus eſt, in ipſo ſtatim defenſio- ex calū-
nis initio. nia

ὄχνη ἐπ᾽ ὄχνῃ γηράσκει, σύκον δ᾽ ἐπὶ σύκῳ. ὀδυσ. η.

Rogatus quid lucri facerent mendaces, vt vera, in 4
quit, loquentibus non credatur. Vanitas

Increpanti quod homini malo dediſſet eleemoſy 5
nam, nō mores, inquit, ſed hominē cōmiſeratus ſum. benigni
Etiam improbis in neceſſitate ſuccurrit vir bonus, tas in
debetur enim hoc officium ſi non meritis illius qui quoſuis
iuuat, certe naturæ. Et bonus fieri pōt quí malus eſt.

Illud amicis ac diſcipulis inter diſſerendū frequē 6
ter ſolet ingerere, viſum accipere lumen à circunfuſo Lux ani
aere, animum autem à diſciplinis liberalibus. Sentiēs mi
ingeniū adoleſcentū mathematicis diſciplinis acui,
& ad reliqua philoſophiæ myſteria reddi perſpicax.

Crebro taxabat Athenienſes, quod quū duas res, 7
frumenta ac leges inueniſſent, frumentis vterentur, Salſè
legibus nequaquam. Alludens ad Triptolemū Athe
nienſem, cuius miniſterio Ceres vſa eſt in ferendis le-
gibus ac tritico.

Eruditionis radices dicebat amaras eſſe, ſed fru- 8
ctus dulces.

Percontanti quid cito ſeneſceret, Gratia, inquit, 9
Sentiens iniuriæ memoriam eſſe tenaciſſimam, bene Benefi-
ficii breuiſſimam. cii obli-

Interrogatus quid eſſet ſpes, vigilātis, inquit, ſom- uio
niū. Multa ſibi promittunt inania qui ſpe ducūtur. Et 10
Maro, Qui amant ſibi ſomnia fingunt.

Diogenes Ariſtoteli obtulit caricā, cogitans ſi non 11
acciperet, illum ſententiam aliquam eſſe meditatum. Capta-
At Ariſtoteles accepta carica, dixit, & caricam & ſen tio
tentiam perdidit Diogenes. Huic ſimillimū eſt quod
ante tributum eſt Crateti.

Quũ iterum illi caricam porrigeret Diogenes, accepit, & ſublato in cœlũ vultu more puerorũ, Magnus, inquit, Diogenes, moxq; illi reddidit caricam. Notás opinor ab illo captari laudem munificentiæ.

13 Doctrina qbus paretur — Dicere ſolet tria ad parandam ſapientiam potiſſimum neceſſaria, naturam, doctrinam, & exercitationem. Inuita Minerua fruſtra laboratur, recte diſcitur à doctis, exercitatio conſummat eruditionem.

14 Magnanime — Quũ accepiſſet quendã in ipſum dixiſſe cõuicia, abſentem, inquit, vel loris cædat, docens ea prorſus eſſe contẽnẽda quæ nõ lædũt, niſi quis ſe ledi putet.

15 Forma — Pulchritudinem dicebat quauis epiſtola efficaciorem ad cõmendationẽ. Sunt qui hoc aſſcribant Diogeni. Ariſtotelẽ vero formã ſolitum appellare donũ, quia gratis contigit à natura. Eandẽ Socrates appellauit exigui temporis tyrannidem, quod formæ gratia mox deflore ſcat. Plato naturę prærogatiuã, quod paucis contingat. Theophraſtus ſilentem fraudem, quod abſq; verbis perſuadeat. Theocritus eburneum detrimentum, quod grata quidem ſit aſpectui, ſed multorum incommodorum cauſa. Carneades ἀδορυφόρητον βασιλείαν, id eſt, regnum abſq; ſatellitio, quod formoſi impetrent quicquid volunt, nulla adhibita ui. Refert Laertius.

16 eruditio — Interrogatus qua re differrent docti ab indoctis, qua viui, inquit, à mortuis. Sentiens hominem abſq; literis ſtatuam eſſe verius quàm hominem.

17 Dicebat eruditionem in proſperis eſſe ornamentum, in aduerſis refugium. Parentes qui recte liberos ſuos inſtituiſſent, aiebat multo honorabiliores eſſe iis qui tantum genuiſſent, quod ab his contigiſſet viuere, ab illis etiam bene viuere.

18 Salſe — Cuidã gloriãti qđ eẽt à magna celebriq; ciuitate, dicebat hoc nihil referre, ſed an celebri pĩia dign' eẽt.

Rogatus quid eſſet amicus, vna, inquit, anima in duobus corporibus. 19 Amicus

Aiebat quoſdam homines ita parcere, quaſi ſemper eſſent victuri, rurſus alios ita profundere, quaſi mox eſſent morituri. 20 pſuſio

Percotanti qui fieret, ut cum formoſis diutius ac lubentius confabulemur, reſpondit eam percōtationem eſſe cæci. Cæcus enim non ſentit formæ illecebram, nihilo magis quàm colorum gratiam. 21 Cæca pcōtatio

Percontanti quid lucri cepiſſet ex philoſophia, ut ea, inquit, nullo imperante faciam, quæ uulgus facit metu legum. Idiota à furto abſtinet, quia lex minatur pœnam, philoſophus abſtinet, quia per ſe turpe eſt, etiam ſi liceat impune. 22 Virtus non cogitur

Interrogatus quo pacto fieret, ut diſcipuli quamplurimū proficerent, Si, inquit pręcedentes gnauiter inſequantur, ſequentes non morentur. 23

Quum garrulus quiſpiam ubi multa nugatus eſſet apud Ariſtotelem, tandem dixiſſet, fortaſſis obſtrepo tibi nugis meis, non hercle, inquit, neq; enim aduerti animum. 24 Salſe in garrulū

Reprehenſus quod munius dediſſet improbo, nō homini dedi, inquit, ſed humanæ ſorti. Hoc ſuperius aliis uerbis commemoratum eſt. 25 Benignitas

Rogatus quomodo amici eſſent tractandi, quomodo inquit, nos ab illis tractari cuperemus. 26

Eruditionem dicebat optimum eſſe viaticum ad ſenectutem, Nam cætera ſenem aut deſtituunt, aut grauant etiam. 27

Illud frequēter habebat in ore, ὦ φίλοι, οὐδεὶς φίλος. Sentiens multos eſſe amicos nomine, pauciſſimos aut nullos re. 28 Amicus rara res

Admonebat neminē de ſe debere pdicare, vel in laudē, vel in vituperationē, quod illud eſſet hominis 29 Modeſtia

vani & inanis, alterum ſtulti ac vecordis.

30 Volu- ptas Idem admonebat vt voluptates contẽplemur nõ venientes ſed abeuntes, hoc eſt, non à fronte, ſed à tergo. Venientes enim fucata ſpecie blandiuntur, abeuntes autem pœnitentiam, ac dolorem relinquunt.

31 Imperi- tia Dicebat Athletas, qui à libris arcenẽ, omnéq; vitã in cauillis ſcurrilibusq́; iocis trãſigunt, ſimiles euadere gymnaſiorũ ſtatuis, nempe pingues, & ſaxeos.

32 Ciuili- ter Quum iam natus annos ferè ſexaginta duos, adeo laboraret vt admodum tenuis vitæ ſpes ſupereſſet, conuenerunt ad illum diſcipuli rogantes vt ex ipſis aliquem deligeret, qui in locũ eius ſuccederet. Inter auditores erãt duo pręcipui, Theophraſtus Lesbius, & Menedemus Rhodius. Ariſtoteles reſpondit ſe quod petebatur facturum, vbi daretur oportunitas, paulo poſt, quum rurſus ad eum eadem de cauſa cõuenissent, dixit vinum quod biberet ſibi parum eſſe commodum, ac quæri iuſſit exoticum vel Rhodium vel Lesbium. Id ſimul atq; curatum eſt, guſtato Rhodio dixit. Firmum hercle vinum & iucundum. Mox guſtato Lesbio, vtrunq;, inquit, egregie bonum, ſed Lesbium ſuauius eſt. Id vbi dixit, nulli dubium fuit quin lepide ſimul & verecunde, ſucceſſorem ſibi ea voce non vinum delegiſſet. probauit vtrunq;, nec tamen auditoribus eligẽdi ius ademit. Sed Grçcus ſermo pluſculum habet ciuilitatis, quod οἶνος, id eſt, vinum apud Grçcos ſit generis maſculini, vt hæc vox, ὁ λέσβιος ἡδίων, poſſit & ad perſonam accõmodari.

THEOPHRASTVS ERESIVS

1 Lingua Dicebat potius eſſe fidendum effreni equo, quàm verbo incompoſito. Nemo nõ metuit inſidere equo infreni, at plus eſt periculi à lingua effreni.

2 Silentiũ Ad eum qui in conuiuio perpetuo ſilebat, ſi, inquit indoctus es, prudenter facis, ſin doctus es, imprudenter

ter. Iucundius effertur à Plutarcho, ſi ſtultus es, rem facis ſapientem, ſi ſapiens, ſtultam. Eſt aliqua ſapientiæ pars, ſilentio ſtulticiam tegere.

Habebat ſemper in ore, nullum eſſe ſumptum precioſiorem tempore. Solum enim hoc recuperari non poteſt, & tamen vulgo nihil habetur vilius tempore. 3 Temporis parſimonia

In quendã Caſandri amicum ſimis naribus iecit hoc ſcemma, demiror, inquit, oculos tuos nõ canere cum illis naſus ſit additus, quod naſus fiſtulæ ſpeciẽ præberet. Refert Plutarchus in Sympoſiacis. 4 Ridicule

DEMETRIVS PHALEREVS

Quum audiſſet Athenienſes fuiſſe demolitos ſtatuas ſuas, quas illi poſuerant, At virtutem, inquit, nõ euerterunt, cuius gratia illas poſuerant. 1 Animoſe

Dicebat ſupercilia puſillum eſſe corporis membrũ tamen totam offuſcare vitam. Inſuaues enim ſunt ad omnem vitę conſuetudinem triſtes ac ſupercilioſi. 2 Supercilioſi

Ariſtophanes in comœdia Plutum inducit cęcũ. At hic dicebat non ſolum Plutum, id eſt, diuitias eſſe cæcum, verumetiam fortunam Pluti ducem, vt iam ſit illud prouerbii, cæcus cæco dux. Fortuna ſępe largitur indignis ſua munera. 3 Fortuna cæca

Quantum in bello valeret ferrum, tantum dicebat in rep. valere orationem. Illic enim res geritur viribus, hic perſuaſione. 4 Orationis uis

Conſpicatus iuuenem intemperantiæ deditũ. Ecce, inquit, quadratus Mercurius, habens ſyrma, ventrem, pudenda, & barbam. Sentiens illum nõ eſſe hominem ſed ſtatuam, qualis in viis ſolet poni Mercurio, hoc illi diſſimilem quod effœminatorum more traheret veſtem, quod deditus eſſet ventri ac libidini, quodq; barbatus eſſet, quum nihil horum habeat Mercurius. 5 Indoct⁹

Hominum faſtuoſorum ſublimitatem dicebat am- 6

Ingenia ereƈta putandam, ſed derelinquendam ſobrietatem. Talia enim ingenia non ſunt deſperanda; ſed quod redũdat recidendum eſt.

Reuerẽti Admonebat adoleſcentes, vt domi parẽtes, in via obuios, in ſolitudine reuererentur ſeipſos. pudor teneram ætatem optime deterret, à peccando, qui nuſquam non adeſt, ſi quis reuereatur ſeipſum.

8 Amic⁹ i aduerſis Aiebat veros amicos i rebus lætis adeſſe vocatos in aduerſus inuocatos & vltro. At vulgo fit ſecus.

9 Lectio vtilis Ptolemæum regem adhortari ſolet, ſibi pararet libros, de regno deq; militari imperio gerendo tractãtes, eosq; diligenter euolueret, propterea quod ea de quibus amici non audent admonere reges, in libris ſcripta habeantur.

10 Philoſophia Quum exularet ac Thebis inglorius humilisq; viueret, audiſſetq; Cratetem philoſophum, qui ipſum inuiſeret, multa placide prudenterq; de moderate ferendo exilio diſſerentem. Male ſit, inquit, negociis & occupationibus, per quas hactenus talem virum nõ licuit cognoſcere.

CRATES THEBANVS CYNICVS

1 Curioſitas Vulgo dictus eſt θυρεπανοίκτης, ideſt, oſtiorum apertor, quod in omnes domos irrumperet, & ſi quid diſplicuiſſet reprehenderet: Cynica libertate. Id cognominis hodie rectius in quoſdam γλωχοτυράννους.

2 Paruo cõtẽtus Rogatus quid illi è philoſophię ſtudio acceſſiſſet emolumenti, reſpondit.

θέρμων τε χοῖνιξ, καὶ τὸ μηδενὸς μέλειν. Ideſt.

Chœnix lupini, & abſq; cura viuere.

Sentiens ſe minimo contentum ob libertatem ſuauiter viuere.

3 Amoris remedia Amore laborãtibus oſtẽdit remedia. Amori inqt, medetur fames, ſin aliter, tẽpus. Quod ſi nec his vti poſſis, laqueus. Luxus ferè alit amorẽ. Tẽpus omnia

aut tollit,aut certe mitigat. Hæc remedia ſi nihil pro ſunt,ſupereſt laqueus,vt morbus finiatur ſuſpendio. Græca ſonant iucundius, λιμὸς,χρόνος,βρόχος.

Dicebat philoſopho nulla re opus eſſe. Eoq; pecu nia depoſuit apud trapezitā hac cōditione,vt ſi libe ri eſſent idiotæ, traderet eam illis,ſin philoſophi,nū mos diſtribueret in plebem,quod indoctis opus eſ ſet pecunia,philoſopho nec opus vtilis. 4 Philoſophus nō eget

Celebratur illius ephemeris ad hunc habens mo dum,Ponito coquo minas decē,medico drachmam adulatori talenta decē,conſiliario fumū,ſcorto talen tum,philoſopho triobolum. Notabat hominū ſtulti tiam,qui in res honeſtas & cū primis neceſſarias mi nimum ſumerent impendii,ad turpia prodigi. 5 Sūptus præpoſteri

Filiū Paſiclem,ſimul vt exceſſerat ex ephebis per duxit ad ancillæ domicilium,dicens hoc tibi eſt pa tium coniugiū. Nam mœchi tragici præmia referunt exilia ac cædes,comici ſcortatores ex luxu ac temu lentia lucrifaciunt inſaniam. Senſit quaſi tragicā eſ ſe rem adulterium, quod huius fere atrox ſit exitus, vti ſcortis rem eſſe comicam, Id enim non ponitur ſupplicio capitis,ſed tamen qui depereunt in mere tricem in comœdiis inducūtur inſanis ſimiles. At cū ancilla tua rē habere,nihil eſt periculi. Hoc accipia tur velut ab ethnico dictum. 6 Venus parabilis

Cū pro quodā ſupplicaret gymnaſii principi,pro cūbens attigit coxā illius pro genibus,Nā ſupplices ex more genua contingebāt. Indignāti gymnaſiar cho,quid,inqt,an nō hec æque tua ſunt ac genua? Notans obiter vulgi ſuperſtitionem,qui certa mem bra certis rebus dedicauit:uelut aurem memoriç,na ſum irriſioni,genua miſericordiæ,quum hæc ad to tum hominem pertineant. 7 Ridicule

Negabat inter homines quēquam inueniri poſſe, 8

Nemo ſi qui non aliqua in parte laberetur, addens nullum
ne vicio inueniri malum Punicum, in quo non ſit aliquod
granum ſuppurre.

9 Nicodromus citharœdus huius dictis laceſſitus
Facete impegit illi pugnum in os & ſuggillauit. At Crates
fronti impoſuit tabellam in qua ſcriptum erat, Nicodromus faciebat, itaq; cum liuore ſuo obambulans
traduxit Citharœdum, feſtiuiter alludens ad artificũ
morem, qui operibus ſuis inſcribunt, Apelles aut
Phidias faciebat. Simile quiddam narratur de Diogene pulſato.

10 A magiſtratu obiurgatus quod prçter leges ac mo
Facetũ rem Athenienſium ſindone veſtiretur, ait, Quid ſi
Theophraſtum vobis oſtendam ſindone amictum?
diffidentes, ac vt oſtenderet flagitantes adduxit ad
tonſtrinam, oſtendit'q; Theophraſtum, qui tum forte
tondebatur, linteo amictum, quod Græci à contegen
dis humeris ὠμόλινον vocant, ſubmonens omnibus
ad vſum vti licere. Nam ſi per ſe turpe eſſet vti linteis
ne in tonſtrina quidem eſſet honeſtum.

11 Demetrio Phalereo indignatus eſt quod ipſi pa-
Paucis nes ac vinum miſiſſet, dicens, vtinam fontes etiã pa-
conten- nes ferrent. Sentiens vino philoſopho nihil opus eſ-
tus ſe, atq; hoc ipſum eſſe ſubmoleſtum quod panis non
æque parabilis eſſet ac potus.

12 Erat corpore deformi, quumq; in certaminibus nu
vires for datus ob id eſſet riſui, ſublatis manibus dicere ſolet,
mæ præ De oculis o Crates reliquoq; corpore bono animo
ſtant eſto, nam iſtos qui nunc te derident mox conſpicies
morbo contrahi, teq; beatum prædicare ac ſeſe igna
uię damnare. Significans formam nihil facere ad victoriam, ſed robur ac laborum tolerantiam qua cæteros antecedebat.

13 Rogatus quoad eſſet philoſophandum, donec,
inquit,

inquit, exercitum duces qui ſunt, videbunt̃ eſſe aga ſones, ſentiens opinor, ibi maxime opus eſſe philoſophia, vbi qui populo pręſunt ſtolidi ſunt & indocti & homines quibus imperant habent pro aſinis.

14 Adulatio
Eos qui adulatotibus viuerent aiebat eſſe deſertos, non aliter q̃ vituli ſunt inter lupos. Neq; enim illos adeſſe quod oportet, neq; cum iis qui adſunt habere ſocietatem, quum ſint inſidiatores.

15 Patriæ neglectus
Alexandro percontanti num cuperet reſtitui patriam ſuá. Quid opus eſt, inquit. Fortaſſis eam alius Alexander reſtituam diruet.

16 Tranqllitas tuta
Dicebat ſe pro patria habere gloriæ neglectũ & paupertatẽ, in quę nullũ ius haberet fortuna. Aiebat ſe Diogenis ciuem eſſe: q nullis inuidiæ patebat inſidiis. Opes enim, ac nominis ſplẽdor ꝯciliãti nuidiã.

17 Pudor ĩutilis
Metrocles hoc vicio laborabat, vt inter differendum ſubinde crepitũ ventris emitteret. Eam ob cauſam domi mœrens ſeſe continebat. Huic mederi ſtudens Crates de induſtria multum lupinorum deuorat, ac Metroclis ædes adiit perſuaſitq; nihil eſſe mali quod accidiſſet, imo potius fore prodigioſum, niſi homo humano more flatum ventris emitteret, atq; interim ipſe inter colloquendum crebro crepitum ventris edidit. Hoc pacto & ſeruauit puſillanimem, & diſcipulum ſibi parauit.

18 Seditio
Quendam delitiis, luxuiq; deditũ ita per iocum admonuit, ne pro lẽticula ſemper augens patinã in ſeditionẽ nos coniicias. Sentiens è luxu cupediisq; plerũq; naſci diſſidia. Lẽticula philoſopho cibus eſt λοπὰς carnes habet, & in diuitũ menſis circunfertur.

19 profuſio
Diuitũ opes dicebat eſſe ſimiles ficis arborib⁹ in præruptis locis è qbus vt hoĩes nihil caperent fructus, ſed corui tm̃ ac miluii, ita ex illorũ facultatibus tantu aleret̃ ſcorta & adulatores. Refert Plutarchus.

EPICTETVS

10 ornatus mulierũ — Mundũ mulíebrẽ dicebat eſſe, quod ornat fœmi nam, ornat aũt id quod eam reddit cõpoſitorem ac modeſtiorem, verũ id non præſtat, inquit, neq; ſmaragdus, neq; purpura, ſed quęcunq; adderẽt vim ac ſpeciẽ honeſtatis, ac verecũdiæ. Græcis κόσμος & mũdum ſonat, & ornamentum. Inde κοσμεῖν ornare.

EPICTETVS

1 Fucus — Eos q barba & pallio, verbisq; magnificis philoſopho agebant, dicere ſolet eſſe philoſophos ἄνευ τοῦ πράττειν μέχρι τοῦ λέγειν, ideſt factis procul verbis tenus.

2 Idem conſpiciens quendã impuris moribus, audacẽ, confidenti lingua improbo, tamen ſtudio phi loſophiæ diſciplinas contrectare, inclamabat deum atq; hominũ fidem, his verbis increpans hominẽ. O homo vide quo mittas, num purgatum ſit vas. Nã ſi ad arrogantiam iſta immſeris, interierint. Si computruerint, in vrinam aut in acetum vertentur, aut ſi quid his deterius. Senſit eruditionem eſſe pernicioſam, ſi in animum inciderit prauis affectibus corruptum, & quo quæq; diſciplina ſanctior, hoc fit per nicioſior, ſi contgerit improbo. Velut bono Theolo go nihil melius, malo nihil peſtilentius.

3 Breuiloquentia — Idem philoſophiæ ſummam duobus verbis com prehendere ſolitus eſt. ἀνέχου καὶ ἀπέχου, ideſt, ſuſtine & abſtine quorũ prius admonet, vt mala quæ incurrunt æquo animo toleremus, poſterius, vt à volupta tibus temperemus. Ita enim fiet, vt nec aduerſis deiſciamur, nec proſperis corrumpamur. Refert Gellius Lib. 17. Cap. 19

METROCLES

Libros ſuos exuſſit dicens.

4 τὰ δ᾽ ἐστ᾽ ὀνείρων νερτέρων φαντάσματα,

modeſte — Sunt inferorum hęc ſomniorum imagines.

Sentiens eſſe nugas ac deliramenta quæ ſcripſerat.

Dicebat res alienas emi pecunia, vt domum veſtemq́; ſed diſciplinas liberales emi tempore. Requi runt enim diuturnum ſtudium, quum pecunia data ſtatim fias poſſeſſor fundi. 5 eruditio ſtudio venalis

HIPPARCHIA METROCLIS SOROR

Adamauit Cratetem, apud parentes minitans ſe ſibi conſcituram necem ni philoſopho nuberet. Ab hoc affectu quum nec parentum verbis, nec Cratetis adamati ſuaſu reuocari poſſet: Crates ſurgens detracto pallio nudauit tergum gibbo deformatū, ne quis circumueniatur, inquit, hic eſt ſponſus, & proiecto baculo & pera, hęc, inquit, dos eſt. Super his delibera, neq; enim mihi coniunx eſſe poterit, niſi cui placeat idem inſtitutum. Quum accepiſſet conditionem puella, ſubſtrato pallio cum illa congreſſus eſt parentibus aſtantibus. Itaq; conſummatum eſt Cynicus matrimonium. 6 Mulier cynica

Theodorū impium cui cognomen erat ἄθεος, huiuſmodi ſophiſmate conſtrinxit Quod faciēs Theodorus non diceretur iniuſte agere, idē ſi faciat. Hipparchia, non diceretur iniuſte agere. Cū annuiſſet ille, ſubiecit, ſed Theodorus ſeipſum percutiens non diceretur iniuſte agere, nec igitur Hipparchia ſi idē faceret. Ad id Theodorus nihil reſpondit, ſed ſuſtulit illius pallium, vt enudaret pudenda. Quum illa nihil hac re turbaretur, obiecit ei verſu iambico, qđ à muliebribus officiis ad virile īſtitutum defeciſſet. 7 Argutia muliebris

τίνη τὰς παρ' ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας

Radios apud telas reliquit fœmina. Quidam codices habebant τίνι, id eſt cui, quidam τίνη. Legendum ſuſpicor λυνὴ, vt omiſſo articulo legamus λυνὴ παρ' ἱστοῖς ἐκλιποῦσα κερκίδας. Cui illa, Num tibi videor male mihi conſuluiſſe, quæ quod temporis impenſura fueram telis impendi diſciplinis. Mulier erudita

ſubduxit ſe vir integerrimus imminenti periculo.

Quidam in conuiuio accumbens Zenoni, cum q ſub ipſo ſedebat pede, Zeno viciſsim pulſabat illius genua, & ad ipſum conuerſo quid igitur putas hunc pati, qui infra te accumbit? Ita multi offenduntur quamuis leui incommodo, quum alios ipſi maioribus afficiant, nec ſentiant. 7 Admonitio ciuilis

Eleganter ac polite loquentium ſermones aiebat eſſe ſimiles pecuniæ Alexandrinæ, oculis blandienti, ac vndiq; ſcripturam habenti more nomiſmatis, nihilo tamen eſſe meliorem. Rurſus qui magis ſtuderent vtilia dicere, q̃ nitida, ſimiles eſſe dicebat tetradrachmis, temere ac ruditer percuſſis: quæ ſæpe pictuatis illis nummis præponderarent. In nummo non ſpectatur elegantia ſculpturę, ſed põdus ac materia, ita non refert quàm ſit elegans oratio, ſed quã grauis & vtilis. 8 Oratio grauis

Ad Ariſtonem diſcipulum multa temere garrientem, quædam etiam præcipitanter confidenterq; fieri, inquit, non poteſt, quin te pater ebrius proſeminarit: Oderat futilem loquacitatem, ipſe in dictis tũ breuis tum grauis. 9 Loquacitas

Quodã in conuiuio immoderatius vorante opſonia, neq; quicquam aliis reliquum faciente, Zeno piſcem ingentem qui apponebatur, è patina ſuſtulit, quaſi, ſolus illum deuoraturus. Quũ alter intuens zenonem ſignificaret ſe mirari impudentiam, quid, inquit, putas conuictoribus tuis accidere quotidie, ſi meam opſophagiam ferre non potes? 10 Admonitio ciuilis

Adoleſcentem curioſius quiddã q̃ pro ætate ſciſcitantem, adduxit ad ſpeculum, vtq; ſe contemplaretur admonuit. Mox rogitauit, an videret tali vultui, conuenire, quęſtiones eiuſmodi proponere? 11 Ad ſpeculum

Quendã dicentem ſibi in multis diſplicere Anti- 12

Carpen di mor/ bus ſthenem, abuſus Sophoclis dicto, rogauit nunquã haberet Antiſthenes quæ placerent. Ille reſpondit, ſe neſcire. Hic Zeno: & non te pudet inquit, ſi quid ab Antiſthene perperam dictum eſt excerpere ac meminiſſe: ſi quid recte dictũ, id ne animaduertere quidem nec tenere? Idem morbus nũc habet plurimos qui in libris aliorum tantum ea venantur quæ carpant, benedictorũ nulla neq; gratia neq; memoria.

13 Paucilo quus Ad quendam dicentem breues eſſe philoſophorum ſententias, Vera prædica: inquit oportet enim & ſyllabas illorum, ſi fieri poſſet, eſſe breues. Veritas multis verbis non eget: & rectius meminimus quæ paucis verbis comprehenſa ſunt.

14 Obtre/ ctatio Quodam de Polemone narrante quod alia proponeret, alia loqueretur, Zeno contracta fronte, quãta, inquit, mercede erat contentus? Subindicans ni fallor, vt indiligentius diſſeret, diſcipulorum parſimoniam fuiſſe in cauſa,

15 Vox modeſta Dicebat eos qui diſſerunt ſimiles eſſe oportere tragœdiarum actoribus, quibus vox magna, bonaq; latera debent eſſe, quum os immodice non diducãt quod faciunt ii qui plurima loquuntur, ſed ſupra vires, Dum enim os diducant declarant ſe ſatagere verius quàm agere.

16 Attẽtio Iis quę recte dicerentur negabat eſſe relinquendum locum, velut præclaris artificibus ad ſpectandũ. Contra auditores dicebat adeo debere eſſe attentos ad ea quæ diſſeruntur: vt non vacet dare ſignũ approbationis. Dum enim applauditur & acclamat̃, perit aliquit audiendi fructus.

17 Garrulitas Adoleſcenti cuidam multa garrienti, aures inq̃t, tuę in linguam defluxere, ſubmonens adoleſcentis eſſe audire multa, loqui pauca.

18 Alteri formoſo dicenti, ſibi non videri futurum

vt ſapiens amaret, Nihil inquit, eſſet vobis formoſis Amor
infelicius. Quiſquis enim docet admonet inſtituitq́; verus
ad virtutem adoleſcentes, vtiq; amat. Atq; is demũ
verus eſt amor. Nam q vulgo dicunt amare, ſuum
venantur commodum, cũ incõmodo adamari.

Dicebat pleroſq; philoſophos ĩ multis ἀσόφους εἶναι, 19
non ſapere, ſed in fortuitis vulgaribus q́; rebus eſſe grauiter
imperitos, Et adiiciebat illud Scaphei, qui quũ ani-
maduerteret quendã è diſciplinis vehementer in-
flatũ: percuſſo illo dixit bene, non eſt in magno, ſed
in bene eſt magnum. οὐκ ἐν τῷ μεγάλῳ τὸ εὖ κεῖται,
ἀλλὰ ἐν τῷ εὖ τὸ μέγα. magnũ enim eſt quicquid re-
cte fit, an non ſtatim bonum eſt, quod magnum.

Adoleſcenti cõfidenter loquenti: Nõ dixerim, in- 20
quit, o adoleſcens quæ mihi ſuccurrunt. Subnotãs Garruli-
è ſermonis procacia colligi & morũ imprudẽtiam. tas

Aiebat hominibus nihil magis deeſſe quàm tem 21
pus, longe diſſentiens ab iis qui bonam vitæ par- Tempo
tem perdunt ſomno, temulentia, nugis & alea: qua ſi ris parſi
multum temporis ſuperſit homini. monia

Interrogatus quis eſſet amicus, alter, inquit, ego. 22

Seruũ in furto deprehenſum cædi iuſſit, quumq́; Amicus
is ſe ſic excuſaret, vt diceret ſibi fuiſſe in fatis vt fura 23
retur, & cædi, inqt, Seruus allegabat fatorũ neceſſita Salſe
tem ad excuſationem cõmiſſi. Eam neceſſitatẽ retor
ſit & ad ſupplicium, quod ipſum etiam erat in fatis.

Formam aiebat eſſe vocis florem, aut contra, quẽ 24
admodum ad aliis refertur, vocem eſſe formę florẽ. Gratior
Nam loquentis orationem cõmendat forma, & rur- eſt pul.
ſus oratio compoſita gratiam addit formæ. u.è.c.u.

Cõſpicatus cuiuſdã è familiaribus puellũ notis li
uidũ: Video, inqt animi tui veſtigia, notans illius im 25
pudicitiã. In Græcis pluſculũ eſt gratiæ, qđ θυμὸς & iNotæ
animũ ſignificet, & animi vehementẽ concitationẽ inſaniæ

aut furorē, Erāt aūt vt opinor ſuaulis īpreſſæ notæ.

26 In quendam vnguentis delibutum, Quis eſt hic, inquit, qui mulierem olet? Significans effœminatorum eſſe, vnguentis vti.
Vnguēta

27 Dionyſio cuidā dicenti, quur me vnū oīum non corrigis? Nō enim, inquit, tibi credo, ſubindicās ſibi non eſſe ſpem, illum ſi corriperetur fore meliorem.
Libere

28 Adoleſcentem multa temere garrientem hoc dicto corripuit, Ob id binas habemus aures, os vnicū, vt plurima audiamus, loquamur pauciſſima.
Garrulitas

29 Ptolemæi legatis q multos eruditos ad conuiuiū inuitarāt, percōtantibus, quid de ipſo regi ſuo eſſent renunciaturi, ait vidiſſe vos ſenē qui in cōuiuio tenere nouerit. Quū enim cæteri ad oſtentationē multa dixiſſent, vnus Zeno perpetuū tenuit ſilentium.
Taciturnitas

30 Percontanti quo pacto eſſet affectus erga cōuicia perinde, inquit, atq; ſi legatus abſq; reſponſo dimittatur. Significans eos, qni non habent quod reſpōdeant, ad conuicia ſolere confugere, eaq; non pluris oportere fieri quàm ſi nihil eſſet reſponſum.
Moderatio

31 Quū Crates apprenhenſo Zenonis pallio eum à Stilponte retrahere niteretur, Cōmodiſsime, inqt, o Crates philoſophū auribus teneas. Nā ſi p vim egeris corpus erit apud te, animus apud Stilpontem.
Perſuaſio p ui

32 Vbi iam profecerat, tñ modeſtiæ gratia cōmeabat ad Polemonem, apud quem & in dialecticis exercebatur. Vnde Polemon ſolitus eſt dicere, non me clā eſt Zeno te per poſticum irripere, furariq; dogmata, quibus phœnicum more indutus es. Notans illum furtim diſcere gratis: quę aliis eſſet venditurus.
Diſcēdi auiditas

33 Quū dialecticus qdā in ſermone quē illi θερίζοντα, ideſt, metentē appellāt, oſtēdiſſet ſeptē ſpecies dialecticas, rogauit quantū poſceret mercedis, ac poſcēti centum dedit ducentos. Tātus erat amor diſcēdi.

Celebratiſſimam Heſiodi ſententiam ſolet inuerte- 34
re. Quũ enim ille primas tribuat ei qui per ſe ſapiat, Corre-
ſecundas qui recte admonenti obtemperet, Zeno or ctio
dine inuerſo ſic pronunciabat.
κεῖνος μὲν πανάριστος, ὃς εὖ ἀπόντι πίθηται,
ἐσθλὸς δ' εὖ κἀκεῖνος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ. Id eſt,
Optimus ille quidem qui paret recta monenti,
Sed probus ille quoq; eſt, qui nouerit omnia per ſe.
Addebat cauſam, quod qui ex ſe noſſet omnia, nihil
haberet præter intelligentiam, at qui recte monenti
pareret, præter intelligentiá haberet ẽt effectũ. Nam
parere dicitur, qui quod didicit optimum eſſe, facit.

Rogatus quur quum eſſet natura ſeuerus in conui 35
uio tamen hilareſceret, lepide reſpondit, & lupinum hilaritas
quum ſit ſuapte natura amarum, tamen aqua macera in conui
tum dulceſcere. Naturale eſt cibo potuq; rigato cor- uio
pore, diſcuti triſtitiam.

Dicere ſolet, ſatius eſſe labi pedibus quàm lingua, 36
eoq; conuiuia quantum poterat vitabat, quod ibi ſo- Lingua
lutus vino & aliorum fabulis prouocatus facilius lubrica
labi poſſet.

Dicebat, τὸ εὖ, γίνεσθαι παρὰ μικρὸν, οὐ μὴν μικρὸν εἶναι, 37
id eſt, vt aliquid fiat bene, naſci quidem paulatim, Adde
ſed tamen non eſſe paulum. Quãquam hoc quidam puſillũ
aſſcribunt Socrati. puſillo

Quibuſdam ſic excuſantibus luxuriem ſuam, vt 38
dicerent ſe ex eo quod abundaret facere ſumptũ, ar- Profuſio
gutiſſime reſpondit, ignoſceretis ne coquo, ſi quum
opſonia plus æquo ſalſa daret, diceret ſibi copiá eſſe
ſalis? Sentiens victum non eſſe moderandum ex re-
rum copia, ſed ex vſu ac neceſſitate naturæ.

CLEANTHES ASSIVS

Antigono diſcipulo roganti quur ſordidam operã 1 Diſcẽdi
præſtaret hauriendo aquam è puteo, vnde per iocum auiditas

pro Cleanthe dictus eſt φρεάντλης, ita reſpondit,Nũ haurio tantum,an non & ſodio,& rigo hortũ,deniq; nihil nõ facio philoſophiæ cauſa. Alius negaſſet factum,philoſophus auxit quod obiiciebatur, gloriç ſibi ducens quod ille vertebat probro.

2 Induſtria — Collectam pecuniolam aliquando proiecit corã familiaribus dicens, Cleanthes alterum Cleanthem alere poſſet ſi vellet.

3 Tolerãtia — Aſinus appellatus agnouit conuicium, dicens ſe ſolum eſſe parẽ ferendæ Zenonis ſarcinç. Siue quod Zenoni non multum eſſet ſupellectilis, ſiue quod vnus illius auſteritate nihil offenderetur.

4 Timiditas laudata — Cuidam illi probri cauſa obiicienti quod eſſet timidus,Ideo,inquit,minimum pecco. Bona eſt timiditas,quç deterret à turpibus,& reddit hominem circunſpectum.

5 Labor — Suam vitam diuitum vitæ ſolet hoc nomine præferre,dum illi,inquit,pila ludunt,ego ſodiens duram humum exerceo.

6 Interdum quum ſoderet ſolet ſeipſum increpare: Id forte admiratus Ariſton,Quem, inquit, increpas? Tum Cleanthes ridẽs,Senem,inquit,qui canos quidem habet,ſed mentem non habet, ſeipſum innuẽs.

7 Libere — Cuidam reprehendenti Arceſilaum , quod officia vitæ tolleret,Deſine,inquit,hominem vituperare.Nã ille licet dictis tollit officia, tamen factis cõmendat. Id audiens Arceſilaus,non moueor,inquit,adulatione.Hic Cleanthes,Scilicet,inquit,adulor tibi,dicens te aliud loqui,aliud facere. Cleanthes mitigauit dictum obtrectatoris,ſed ita vt à crimine inconſtantiæ non liberaret Arceſilaum turpiſſimum enim eſt philoſopho ſecus docere quàm viuit. Si vita proba eſt, quur docet diuerſa? Si doctrina ſana eſt,quur eam ſecus viuendo refellit?

Cuidam ab eo petenti dictum aliquod, quod crebro occineret filio ſuo, protulit illud ex Electra, σίγα, σίγα λεπτὸν ἴχνος, id eſt, tace tace tenue veſtigium. Innuens pueris maxime conuenire ſilentium. 8 Silentiũ

Quũ audiſſet à Lacone quodã probari laborẽ, delectatus eo dicto ſubiecit hemiſtichium Homericũ. 9 Labor

αἵματος εἰς ἀγαθοῦ φίλον τέκος Id eſt,

Sanguine præclaro ſatus es chariſſime fili.

Diſſerens adoleſcenti cuidam quem videbat parũ attentum, rogauit ſentiret ne. Illo affirmante ſe ſentire, quur igitur ego non ſentio te ſentire? Solẽt enim qui intelligunt oculis ac geſtu, interdum & verbis ſignificare ſe quæ dicuntur intelligere. 10 Attẽtio

Soſitheus poeta coram populo Cleãthem præſentẽ hoc carmine proſcidit, οὓς Κλεάνθους μωρία βοηλατεῖ, Id eſt, Quos Cleanthis fatuitas agitat, Interpres vertit inſania, vnde pro Moria legiſſe videtur μανία. Nec tanto conuicio tactus, quicquam mutauit de vultu. Qua patientia delectati auditores, applaudentes philoſopho, Soſitheum eiecerunt. Quum Soſitheus diceret ſe pœnitere, quod illum aſperſiſſet, reſpondit Cleanthes, abſurdum fore, ſi quum poetæ frequenter illudant Libero patri & Herculi, nec illi ſuccenſeant, ipſe ob leue conuicium indignaretur. De diis enim multa probroſa ſcripſere poetæ, veluti quũ Bacchũ faciunt mollem, timidum, ac temulentum. Herculem faciunt ſeruientem Omphalę vſq; ad ſandalio commitigatum caput. 11 Moderatio

Peripateticis dicebat idem accidere quod lyris, quæ quum aliis bene ſonent, ſeipſas nõ audiunt Sentiens opinor illos licet aliis verbis idẽ docere quod Stoicos, & tamen ipſos id non animaduertere. Poteſt & hic accipi ſenſus, peripateticos pręclare docere, ſed vitam à doctrina diſſidere. 12 Vita à verbis diſſentiens

13 Ex ſentētia Zenonis dicebat hominis mores è ſpecie poſſe deprehendi. Id vt confutarent, adoleſcentes aliquot faceti, cinædum in agro duratum adduxerunt ad Cleanthem, poſtulantes vt è ſpecie de moribus pronunciaret. Repperit manus calloſas & cutam ſole aduſtam. Itaq; quum aliquandiu ſiluiſſet, iuſſit hominem abire. Ille digreſſus ſternutamento concuſſus eſt, Mox Cleanthes habeo, inquit, hominem, mollis eſt. Non enim facile ſternutant, qui ſemper ſub dio viuunt.

Phyſiognomō

14 Conſpiciens quendam ſolitarium ac ſecum loquētem, haud, inquit, loqueris cum homine malo. Quidā ita referunt. Vide ne cum homine improbo loquaris Malis enim periculoſa eſt ſolitudo.

Solitudo

15 Ad quendam contumelię cauſa obiicientem ſenectutem, Et ego, inquit, abire cupio, verum vbi reputo me omni ex parte ſanum ſiue legendum eſt, ſiue ſcribendum, rurſus maneo. Significans ſe quidem haudquaquam eſſe vitæ cupidum, verum ob ſenectutem neminem debere è vita decedere, donec vires ſuppetunt ad vitæ munia.

Senectus vegeta

16 Intumuerat illi gingiua, cui malo biduano ieiunio ſic medicatus eſt, vt iam veluti ſano medici omnia cōſueta permitterent. Sed ille perſeuerauit abſtinere, dicens ſibi iam eſſe confectū vię principiū. Itaq; periit.

17 Sententiam hanc.

Correctio

φίλοις τε δοῦναι, σῶμα τ' εἰς νόσους πεσὸν
δαπάνουσι σώσαι, Id eſt,
Largiri amicis, corpus in morbos cadens
Impendiis ſeruare, correxit hunc in modum.
πόρναις τε δοῦναι, σῶμα τ' εἰς νόσους πεσὸν
δαπάναις ἐπιτρίψαι, Id eſt,
Donare ſcortis, corpus in morbos cadens
Impendiis conterere.

Prior enim ſententia tendebat ad molliciem, quam
nudauit Cleanthes.

SPHÆRVS Boſporanus Cleanthis diſcipulus.

Quum diceret opinionem non cadere in ſapien- 18
tem, rex Ptolemæus cupiens hoc paradoxon ipſa re Argute
confutare, curauit mala punica veris ſimillima ex ce-
ra confecta apponi in conuiuio. Ad quæ quum Sphę
rus deceptus porrigeret manus, rex exclamauit illū
falſæ ſpeciei fuiſſe aſſenſum. Ad id dextrè Sphærus,
non ſic, inquit, aſſenſus ſum, vt crederem eſſe mala
punica, ſed probabile putarem eſſe mala punica.

Reprehendenti Mneſiſtrato, quod Ptolæmeū nō 19
appellaſſet regē, Imo inquit, quū talis ſit, tamen regē
eſſe fateor, indicans illū eſſe nomine regis indignū,
ſe tamen cognominis honorem illi non inuidere.

CHRYSIPPVS SOLENSIS

De hoc dictum eſt, ſi dii vellent vti dialectica, non 1
alia vſuros quàm Chryſippea. Dialecti

In quodam opere toties citarat verſus Euripidis ca
ex Medea, vt ibi tota fabula fuerit inſperſa. Hunc li- 2
brum quendam portans & rogatus quid ferret, Chry Salſe
ſippi, inquit, Medeam.

Erat illi ſtatua pro corporis modo tenuis ac puſil- 3
la, quā eques vicinus ferè occultabat, Vnde Carnea- Iocus ex
des per iocum dicere ſolet, eum non eſſe Chryſippū nomine
ſed κρύψιππον. Nā Chryſippus ab aureo equo dicit,
Crypſippus à κρύπτω, quaſi dicas ab equo occultatū.

Cuidam reprehendenti, quod non apud Ariſto- 4
nem cum pluribus daret operam philoſophiæ. Nun- Pauci
quam, inquit, philoſopharer, ſi cum pluribus auſculta boni
rem. Dictū lepidius eſt apud Græcos quod πολλοὶ in-
terdū ſonat multi, interdū vulgus hominū. Sēſit nō
ſtatim eſſe optima, quæ placent cum plurimis.

Ad dialecticum quendam Cleanthi multis ac pro 5

Iuuenũ eſt dialectica

lixis ſophiſmatibus obſtrepentem, deſine, inquit, ſenem à magis ad rem pertinentibus auocare, ſed nobis iunioribus iſta proponito.

Facete

6 In conuiuiis cætera quietus, tantum ex more agitabat crura. Vnde famula quæ illi inſeruiebat, dicere ſolet, Chryſippi ſola crura inebriari.

PYTHAGORAS

Philoſophus mũdi ſpectator

7 Dicebat vitam humanam eſſe ſimilem Panegyri, hoc eſt, ſolenni hominum conuentui, ad quem alii conueniunt certaturi, alii negociaturi, nonnulli ſpectatores modo futuri, Ac cæteros quidem omnes eſſe ſolicitos, ſolum ſpectatorem tranquillum frui celebritate, hunc ſpectatorem aiebat eſſe philoſophum, qui non ob aliud in hoc mundi Theatrum prodiſſet, quàm vt naturas rerum ac mores hominum contemplaretur.

Venus

8 Rogatus à quodam, quando eſſet congrediendũ cum fœmina? cum voles, inquit, teipſo fieri debilior. Multa venus eneruat hominem.

9 Admonebat diſcipulos, vt quoties à negociis diurnis veſperi domum ingrederentur, verſiculum hunc apud ſe repeterent.

πῆ παρέβην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη.

grauiter

10 Aiebat in ciuitates primum irrepſiſſe delicias, mox ſaturitatem, deinde violentiam, poſtremo exitium.

11 Theano Pythagoræ vxor, rogata quando mulier eſſet munda à viro, reſpondit, à ſuo ſemper, ab alieno nunquam. De Pythagoræ ſymbolis non pauca diximus in Chiliadib⁹, quo minus hic libuit ea repetere.

EMPEDOCLES AGRIGENTINVS

grauiter

12 Quum videret ciues ſuos deliciis deditos, ſumptuoſe tamen ædificare, dixit, Agrigentini ſic indulgent voluptatibus quaſi poſtridie morituri, ſic ędificant quaſi ſemper victuri.

HERACLITVS EPHESIVS

Dicebat iniuriā magis extinguendā quā incēdiū. 13
Ex leuiſſimis offenſis, ſi negligātur, naſcūtur atroces Initiis
tragœdię. Sed ad reſtinguendū incendium accurrūt obſtādū
oēs, gliſcenti vero ſimultati citius addunt irritamēta.

Dicebat ciues nō minus oportere pugnare pro le- 14
gibus quā pro mœnibus. Quod abſq; legibus nullo Legū ob
pacto poſſit eē ciuitas īcolumis, abſq; mœnib⁹ poſſit. ſeruatio

Remp. vt deploratam contempſit, eiq́; dare leges 15
quum rogaretur recuſauit. Seceſſit autem in templū Libere
Dianæ ibiq́; cum pueris ludebat talis. circunſtanti &
admiranti populo, Perditi, inquit, an non præſtat hoc
agere, quam vobiſcum remp. adminiſtrare?

Interrogat⁹ aliqñ, quur ſileret, vt vos inqt loq̄mini. 16

XENOPHANES COLOPHONIVS

Empedocle dicente, ſapiētem inueniri non poſſe. 17
Et merito, inquit, Nā ſapiētem eſſe oportet qui agno Salſè
ſcat ſapientem, notans illum qui hoc dicebat, ſuo vi-
tio non inuenire ſapientem.

Dicebat τοῖς τυράννοις ὁμιλεῖν, ἢ ἥδιστα ἢ ἥκιστα, id eſt, 18
cum tyrannis congrediendum, aut iucundiſſime aut
minime. Nihil eſt violentius aure tyranni, ait Satyri-
cus. apud bonos etiam principes admonendi liber-
tas verbis placidioribus eſt temperanda. Id qui non
poteſt, abſtineat ab illorum congreſſu.

DEMOCRITVS MILESIVS

Ignotus venit Athenas, & colloquio de philoſo- 1
phia cum Socrate habito dixit. Hic philoſophus ſimi Multi
lis eſt Pentathlo, quod calleret naturalia, moralia, ma ſcius
thematica, ad hæc diſciplinas quas ἐγκύκλιους vocant,
deniq; omnium artium peritiam. 2

Huius fertur & illud, λόγος ἔργου σκιή, id eſt, Ora- Gloria
tio operis eſt vmbra. Significans ex egregiis factis ex bene
naſci laudes hominum eloquentium, non contrà. factis

Primam igitur oportet eſſe curam factorum, gloria conſequitur vl ro.

3 Dicere ſoler, ſi corpus animū in ius vocaret, haud grauiter quaquam futurum vt ille muneris male adminiſtrati crimē effugeret. Animus in corpore veluti præſidio collocatus eſt, & tamen pleraq; mala corpori ab animo veniunt.

4 Studiū Quum arroderet cucumerem, ſenſit humorē eſſe mellei ſaporis, rogauitq; famulam, vnde emiſſet. Illa nominauit hortum. Surrexit Democritus, & duc me, inquit, eo, ac locū indica. Demirāte muliercula quid ſibi vellet, vt, inquit, dulcedinis cauſam inueniam, in uenturus, ſi locum inſpexero. Hic muliercula ridens, quieſce, inquit, o bone. Nam ego imprudens cucumerem immiſeram in ollam mellitam. At ille offenſus, moleſta es, inquit, Ego tamen incumbam quæramq; cauſam, quaſi cucumeri peculiaris ſit ac genuina dulcedo. Sit hoc exemplum ſtudii indefatigabilis.

ANTIPHO

5 Dixit precioſiſſimum impendium eſſe tempus, Temporis parſimonia πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος. Citat Plutarchus in vita Antonii. Quanquam hoc dictum compluribus tribuitur.

6 Libertas imodica Quum apud Dionyſium quæreretur quod æris genus eſſet omnium optimum, Ex quo, inquit, Athenienſes ſtatuas fecerūt Harmodio & Ariſtogitoni, nimiū libere, ſignificans tyrannos è medio tollendos. Nam ob electos tyrannos Athenienſes illis ſtatuas erexerūt. Hoc ni me fallit memoria, alteri cuidam aſſcribitur.

ANAXARCHVS

7 Libertas imodica Anaxarchus Abderites inuiſum habuit Nicocreōtem Cypri tyrannum, itaq; quum in cœna quadam Alexander rogaſſet, qualis illi videretur, præclara, inquit, ſed oportuit & Satrapæ cuiuſdā caput apponi,

oculos

oculos detorquens in Nicocreontem qui aderat.

8 Fortiter

Alexandro mortuo, quũ Anaxarchus tempeſtate eſſet delatus in Cyprũ. Nicocreon memor contumeliæ philoſophum arreptũ in mortarium coniecit, ferreis piſtillis contundi iuſſit. Hic illam vulgo celebratam vocem emiſit. τύπτε τὸν ἀναξάρχου θύλακον, ἀνάξαρχον δ᾽ οὐ πλήττεις, ideſt, vnde Anaxarchi manticam nam anaxarchum non percutis. Sentiens corpus nõ eſſe partem hominis, ſed animi domicilium tantum Animus autem non poteſt tundi.

9 Libere

Quũ videret ex Alexandri vulnere quod ictu ſagittæ acceperat: manare ſanguinẽ, dixit verſu Homerico, τουτὶ μὲν αἷμα καὶ οὐκ ἰχὼρ οἷός πέρ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσι, ideſt. Hic quidem ſanguis eſt, non ille liquor, qualis Diuis ſolet ire beatis. Admonens regem ſuæ conditionis, qui pro deo affectabat haberi. Quãquam hoc quidã non ab anaxarcho, ſed ab ipſo Alexandro dictum tradunt.

10 Diuinatio

In conuiuio quum Anaxarchus Alexandro propinaret, oſtenſo calice prędixit fore vt vulnus acciperet, abutens ad id verſu Homerico.

βεβλήσεταί τις τῶν βροτησίᾳ χερί.

Ferietur aliquis mox deum humana manu.

ZENO ELEATES

11 Fortiter

Zeno accuſatus quod cõiuraſſet in perniciẽ Nearchi tyranni, quũ in quæſtionibus iuberetur ædere nomina coniuratorũ, nominauit pleroſq; illi amiciſſimos. De his quũ tyrannis ſumpſiſſet ſupplicium, rogaretq; nunquis ſupereſſet etiã, Tu ſolus, inquit reipub. pernicies. Tandẽ & linguam dentibus amputatam in os tyranni, quod ob iracũdiã hiabat expuit.

12 Ira ſapientis

Quũ maledictis laceſſitus incandeſſeret, reprehẽſus quod philoſophus verbis improborum cõmoueretur, Si conuicia, inquit, ęquo animo admiſero ne

laudes quidem ſententiã.Lapdis eſt non ſentire *di*ſcrimen inter laudantem & vituperantem.Sed philoſophi eſt nõ ita cõmoueri,vt ab honeſto recedat.

13 Quum aſcenderet in theatrum cythara canente Amœbeo,verſus ad diſcipulos dixit.Eamus vt pernoſcamus,quã vocẽ,quẽq; concentũ ædant,inteſtina,nerui,lingua,& oſſa,quibus adeſt ratio,numerus & ordo.Si in rebus inanimis tantũ valent illa,quanto plus valebunt ſi in omni hominis vita ſeruent.

harmonia vitæ

14 Dicebat è ſuis quemq; inſomniis deprehendere poſſe quantum in philoſophia profeciſſet,ſi nihil illic vel appeteret vel faceret nefariæ rei. Tum enim animus in profunda tranquillitate conſtitutus, veros affectus prodit.Contra quæ vigilantes non audent profari,aut agere ea noctu occurrũt in ſomnis.

Somniorum obſeruatio

PIRRHO ELIENSIS

15 Deprehẽſus aliqñ ſolus:ac ſecũ loquens,rogatus quid ſolus ageret:Meditor,inqt,eſſe probus. Sentiens ad id vtilem eſſe ſolitudinem inutilẽ turbã.

Solitudo

16 Quũ obiurganti ſororem Philiſtam,quidã obiiceret,quod oblitus eſſe ſuæ profeſſionis(docebat eni omnia eſſe indifferentia)ſic eluſit. Non enim, inqt, in muliercula declarabitur indifferentia.

Facete

17 Rurſus quum canem inuadentem repuliſſet,idẽ obiicienti reſpondit,perdifficile eſſe protſus hominem exuere. Maluit agnoſcere lapſum humanum,q̃ dogma reſcindere.

homo

18 In tempeſtate conſpiciens cæteros animo eſſe deiectiores quum ipſe nihil moueretur, oſtendit procellum in naui ſecure edendum,dicens. oportere ſapientem eam animantis imitari ſecuritatem.

Securitas philoſophica

Admirari ſolet illũ Homeri verſiculũ præ cęteris.

19 οἵη περ φύλλων γενεὴ τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν.

Tale quidem genus eſt hominũ,quale eſt ſoliorum.

Vita fugax

Quod aliis defluentibus alii ſuccedant, Sennties in rebus humanis nihil eſſe diuturnum aut ſtabile.

TIMON NICAEVS

Gaudebat hortorum ſeceſſibus ac ſolitudine. Vñ 20
Hieronymus Peripateticus de illo dixiſſe fert, Quē Capere
admodum apud Scythas & qui fugiunt, & qui inſe- fugiēdo
quūtur torquent ſagittas, itidem inter philoſophos alios perſequendo diſcipulos capere, alios fugiendo. Sequitur fama fugientem, & ob id ipſum auidius expetitur qui ſcholam vitat.

Cum vidiſſet Arceſilaum inter aſſentatores eun- 21
tem. Quid tu, inquit, veniſti huc, vbi ſumus nos, qui Libertas
liberi ſumus.

In quendā omnia mirantē ita luſit. Quin & illud 22
miraris, quod quū tres ſimus, quatuor habemus ocu Facete
los. Timon enim luſcus erat, vnde & Cyclops dictus eſt, & diſcipulū habebat luſcum Dioſcoridem. Meminit huius & Socrates alicubi apud Platonē.

XENOPHON

Dicebat eſſe prudentis cordatiq́; viri, etiā ab ini- 23
imicis vtilitatē capere. Vulgatū eſt, neq; ſolem, neq; Vtilitas
aquā, neq; ignē magis vtilē eſſe hoībus, q̄ amicos. ex inimi
Sed ingenii philoſophici eſt, quemadmodum periti cis
medici ex beſtiis ac ſerpentibus noxiis vtilia quędā remedia colligunt, ita ex inimicorum odio decerpere alquid quod vertat in ſuum bonum.

Dicebat tū maxime colendos eſſe deos quū ho- 24
mini res ſunt ſecundæ, vt quū incideret neceſſitas Diuorū
cōfidenter illos imploremus vtpote bene volos iā cultus
& amicos recte Xenophon, ſed vulgus hoīum ꝯtra facit in felicitate profunda eſt diuorū obliuio quum vrget calamitas, tum demum ad illos confugimus.

STRATO PHYSICVS

Quibuſdā obiicientibus qđ Menedemus plures 25

Virtutis vſus haberet, auditores quam ipſe, Quid mirum, inquit ſi plures reperiuntur, qui lauari cupiunt, q̃ vngi. Vnguntur qui ſe parant certamini. Subindicauit Menedemi philoſophiam eſſe dilutã, ac facile inueniri, q audiant de virtute diſſerentẽ, perpaucos aũt, q uirtutem exerceant. Nam huc prouocabat Strato.

PHOCION DVX ATHENIENSIS

26 Moderate Huc quum pro concione dicentem quidam petulantisſime maledicus interpellaret, multis conuiciis in illum debacchans, omiſit quod ceperat, locumq; dedit maledico. Poſteaquam ille vix dicendi feciſſet finem, Phocion reuerſus in ſuggeſtũ placido vultu perinde quaſi nihil eſſet dictum, cœptã orationem proſequutus eſt. De pedeſtribus, inqt, copiis audiſtis, ſupereſt vt de velitibus, ac leuis armaturæ milite dicam.

27 Quum adhuc floreret Leoſthenes interrogatus ab oratoribus, qd ipſe boni feciſſet reip. nihil aliud inquit, niſi quod donec ego vobis fui dux, nulli dicta eſt oratio funebris, ſed oẽs vita defuncti in maiorum monumentis ſepulti ſunt. Alii iactabant cruentas victorias, Phocion exiſtimabat egregii ducis eſſe ſic adminiſtrare rem militarem vt nulli aut q̃ paucisſimi ciues pereant. Mos autem erat Athenis eos qui in acie cecidiſſent apud populum laudare, ac cenotaphia erigere.

APOPHTHEGMATVM LIBER OCTAVVS

PRAEFATIO.

NVNC A' philoſophis ad ſophiſtas, hoc eſt quod dici ſolet ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους tranſeamus, quod genus hominum miror olim in deliciis fuiſſe, non vulgo tantum, ſed ſummis etiam principibus: quum nec eſſent germani poetę, nec γνήσιοι rhetores, nec ſynceri philoſophi, ſed tamen horum omnium ſimii, tantum ad captandam auram popularẽ, ac linguæ modulatu deliniendas ocioſæ multitudinis aures cõpoſiti, ſi paucos tamen excipias. Vnde mirum quàm horum dicta frigeant prę philoſophicis aut etiam poeticis, vt interdum paraſiti & meretrices dicere videantur argutiora. Sed hic liber habet præterea variam dictorum ſatyram, in quibus fortaſſe reperies iuxta poetã epigrãmaticum, quædam bona, quædam mediocria ſed mala plura. Verum vt moleſtus eſt conuiuator, q̃ præter modum laudat ea quę apponit, ita ciuilitatis eſt parcius extenuare apparatum: eo quod & qui laudat, & qui deiicit immodice diuerſa quidem via, ſed tamen pari ſtudio venari gratiam videatur. Sit igitur hoc lectoris iudiciũ. Nos ſimpliciter τὰ παρ' ἡμῶν apponemus.

LEO BYZANTIVS SOPHISTA

Venit Athenas populo diſſidiis tumultuanti cõcordiã ſuaſurus. 1 Solerter Vbi prodiſſet in ſuggeſtũ, corpore admodũ puſillo, omniũ riſus obortus eſt. Ille fortuitam occaſionẽ vertẽs in prooemiũ, Quid inq̃t, o viri

Athenienſes ſi conſpiceretis vxorem meam, quæ tam puſilla eſt vt vix pertingat ad genua mea. Ad hanc vocem quum maior etiam populi riſus ſublatus eſſet, ſubiecit. Ad nos tam puſillos, ſi quãdo diſſidemus, vix ciuitas Byzantium capere poteſt. Ita ferme Plutarchus in præceptis politicis. Sed eandẽ fabulam multo aliter narrat Philoſtratus in Sophiſtis. Nempe quum prodiſſet ad populum dicturus de cõcordia, ipſa ſtatim ſpecie riſum mouit populo, quod obeſus eſſet ac ventre prægrandi. At ille nihil turbatus riſu multitudinis. Quid, inqt, reditis viri Athenienſes? Vxor mihi eſt me multo obeſior, & tamen concordes vnus capit lectulus, diſcordes ne tota quidem domus: Quod refert Philoſtratus, & probabilius eſt & feſtiuius.

2 Admonitio cõmoda Quũ Philippus adornaret bellũ aduerſus Byzantios, Leo adiit illũ percontans hunc in modũ. Quid inquit, accidit, tibi Philippe, vt bellũ inſtituas? Vt inquit, tua patria ciuitatũ pulcherrima huc adducatur, vt intelligat ſe à me diligi, eoq; ad fores amaſiorũ meorũ venio. Ad hæc Leo At, qui redamari cupiũt haud quaq̃ cum gladiis venire ſolent ad fores amaſiorũ. Amantes enim non egent bellicis inſtrumentis, ſed ciuilibus. Hoc dicto in diuerſum flexo regis animo patriam ſuam liberauit. Ita Philoſtratus.

3 Cõuitiũ retortũ Paſiadi obiicienti lippitudinẽ oculorum corporis inquit, viciũ exprobras, haud videns filiũ tuum Nemeſim humeris baiulantem. Erat enim Paſiadi filius cõtractis humeris. Nemeſim aũt dixit redargutionẽ inſolentiæ, quam veteres fingebant eſſe deam. Imprudenter in alterum torquet conuiciũ, ſi in promptu ſit quod ipſi viciſſim obiiciatur.

ION SOPHISTA

4 Dicebat rem moroſam eſſe ægrotationem. Nam

ægrotis & vxor moleſta eſt,& medicum incuſant,& lectulum moleſte ferunt. Ex amicis autem & qui accedit grauis eſt,& qui diſcedit moleſtus. Sic animus ægrotus & lætis & triſtibus offenditur. Animus ægrotus

PROTAGORAS Abderita ἄθεος.

Dicebat de diis nihil certo ſciri: ſint, an non ſint, ob id libri illius in foro exuſti ſunt, quod doceret impietatem, ne quis arbitretur noui exempli rem eſſe, quod nunc exuruntur libri hæreticorum. 5 Impie

Euathli diſcipuli dilemma quomodo apud iudices in ipſum retorſerit, notius eſt quam vt ſit hoc loco commemorandum. 6

THEODORVS Atheniēſis cognomēto ἄθεος.

Obiicientibus quod doctrina ipſius multi redderentur deteriores, Reſpondit id aliorū vitio accidere, qui doctrinā ipſius ſiniſtra exciperent: quum ipſe dextra porrigeret, Hoc hominū genere hiſce tēporibus plenus eſt mundus: quibus nihil tā circūſpecte dici poteſt, quod nō deprauent ad calumniam. Refert Plutarchus libro de animi tranquillitate. 7 Ĩterpretatio ſiniſtra

FAVORINVS

In Fauorinum Sophiſtam hæc tria iactata ſunt, vt miranda vixq; credenda. Quum Gallus eſſet, ſcire Græce, quum Eunuchus, accuſatum fuiſſe de adulterio, poſtremo quod cum imperatore ſimultatem gerens viueret. 8 Prodigioſa

Huius æream ſtatuā deiecerant Athenienſes, vt hominis Cæſari inimiciſſimi. Erant Atheniēſes vectigales Adriano Cæſari, Id poſteaquā ei nunciatū eſt, nihil cōmotus: dixit, vtilius erat Socrati ab Athenienſibus ærea priuati ſtatua, q̃ bibere cicutam. Cōtempſit ſtatuæ iacturam, vita incolumi. 9 honor detract⁹

AESCHINES

Aſchines quum Rhodi exul recitaret orationem 10

ciuiliter ſuam aduerſus Demoſthenē, Rhodii demirati ſunt: quod tali oratione, fuiſſet damnatus ab Athenienſibus. At defineretis, iquit, admirari, ſi audiſſetis quę ad hæc reſpōdit Demoſthenes. mira ciuilitate & ſe eximit à crimine, & iudices excuſauit, damnationis iniuſtæ cauſam reiciens in violentiam eloquentiæ Demoſthenicæ. Ita ferme Philoſtratus. Dein quū recitatam Demoſthenis orationem omnes ſupra modum admirarentur. Quid inquit, ſi ipſam beſtiam audiſſetis ſua verba reſonantē. Sentiens in Demoſthene magnam Demoſthenis partem abeſſe, ſi quę ſcripſit ab alio recitarentur.

NICETES

11 Salſe Nicetes ſmyrnæus ſophiſta Telonæ cuidam in iudicio vehementius incandeſcenti, dicentiq́;, deſine latrare in me, admodum ſalſe reſpondit, ſi tu deſinas mordere. Nam vtrumq; canum eſt.

ISAEVS SOPHISTA

12 Pudice Iſæus Sophiſta Aſſyrius quū primam ætatem diſſeret voluptatibus, ſimul vt ad virilem peruenit velut alius ſubito factus mirā induit morum ſeueritatem. Itaq; percontanti cuidā num illa, fœminā oſtēdens, videretur formoſa, πέπαυμαι, inquit, ὀφθαλμιῶν idest deſii laborare ab oculis. Ab altero quopiam interrogatus, quis piſcis, aut quæ auis eſſet ad veſcendum ſuauiſſima? πέπαυμαι, inquit, τὰ πάντα σπουδάζων, ideſt, iſta curare deſii. Et adiecit: ξυνῆκα γὰρ τοὺς Ταντάλου κήπους τρυγῶν, ideſt, ſenſi enim me è tantali hortis fructus colligere. Subindicans omnes eiuſmodi voluptates quibus iuuentus capitur nihil aliud eſſe, quàm vmbras ac ſomnia, qualia de Tantalo fabulantur poetæ.

Sobrie

13 Lacedæmoniis piclitātibus, ac de ciuitate mœnib⁹ cingēda ꝯſultantibus. Homericū carmen recitauit,

ἀσπὶς ἀρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνὴρ. Ideſt, Concor
Scutum hæſit ſcuto, galeæ galea, atq; viro vir. dia
Et adiecit, Sic mihi ſtate Lacedæmonii, & muris cincti ſumus.

14 Pythonis proditoris accuſationẽ tribus dictis abſoluit. Coarguam Pythonem, inquit, proditionis, oraculo à deo reddito, populo qui vinxit, Philippo qui dimiſit. Greca ſunt lepidiora. ἐλέγξω πύθωνα προδεδωκέτα τῷ χρήσαντι θεῷ, τῷ δήσαντι δήμῳ, τῷ ἀναζάξαντι φιλίππῳ. Neq; enim deus pronunciaſſet oraculo niſi talis eſſet, neq; populus vinxiſſet, niſi talis fuiſſet, neq; rex abiiſſet niſi eum cuius gratia venerat nõ repperiſſet, aut rex è caſtris illum non dimiſiſſet. Breuiloquium

SCOEFLIANVS 15

Scopelianus eos qui cõuiciis agerent exiſtimãtes ſeſe hoc pacto declarare animi magnitudinẽ, aniculas appellare ſolet, nõ tantum ebrias, ſed & rabidas. Cõuicia anicularum

16 Polemoni obiicienti quod inter dicendum pulſaret tympanũ, Tympanizo, inquit, ſed Aiacis clypeo, haud inficians ſe in agendis cauſis interdum vti verbis ac figuris vehementioribus, at non inani ſtrepitu ſed ad cauſæ patrocinium accommodis. vehemẽtia in dicendo

DIONYSIVS SOPHISTA 17

Dionyſius ſophiſta familiaribus dicere conſueuit, mel ſummo digito non caua manu guſtandum eſſe. Sentiens voluptates q̃ parciſſime admittendas.

POLEMON SOPHISTA 18

Antonius imperator abſente Polemone occuparat domũ illius, velut omnium apud Smyrneos pulcherrimam. At Polemon noctu reuerſus è peregrinatione, pro foribus clamauit, ſe indigna pati, qui propriis ędibus arceretur. Cognouit imperator acceſſit. Poſt vbi Romam venit Polemon, imperator ciuiliter illi exprobrans quod acciderat, date, inquit, Polemoni Libere

diuerſorium, nec quiſquam illum eiiciat. Mox hiſtrio quidam tragœdiarum, ex Olympiis Aſiæ, cui erat præfectus Polemon, appellauit Antonium Cæſarem aduerſus Polemonem, quod protinus initio fabulæ ab illo fuiſſet eiectus è ſcena. Percontatus eſt Cęſar, quo tempore fuiſſet eiectus, cumq; is reſpondiſſet, circiter meridiem, admodum vrbane reſpondit, at me quidem eiecit circa medium noctis, nec tamen appellaui iudicem.

19 Quum laboraret morbo articulari, Pergami in tęplo obdormiit. huic apparuit Æſculapius, iubens vt à frigido potu abſtineret: ad quem Polemon, o præclare, inquit, quid autem ſi bouem curares? Subindicans iam diu aſſuetū duris fruſtra vocari ad delicias.

Aſſuetudo

20 Proconſul torquebat prędonem quendam, quūq; dubitaret quod ſupplicii genus eſſet de illo ſumpturus, ſuperueniens forte fortuna Polemō, Iube, inquit, illum ediſcere veterum ſcripta. Ipſe quidem Polemō multa edidicerat, ſed in exercitatione nihil ducebat laborioſius ac moleſtius quàm ediſcere. eoq; Fabius iubet hoc tedium protinus à pueris deuotari.

Facete

21 Occurrens ſophiſtę cuidam, inteſtina, mænides piſces & alia quædam vilia portanti opſonia, O vir egregie, inquit, non poteſt Darii & Xerxis animum recte actione exprimere, qui talibus vtitur cibis.

Cibus

22 Timocrati philoſopho apud Polemonem dicenti Fauorinū eſſe loquacem, & omnis, inquit, anus. Notans in Fauorino corporis habitū, qd eſſet eunuchus. Viſus eſt excuſare vicium, ſed re vera cōduplicauit.

Salſe

23 Hiſtrionem tragœdiarum qui in Olympiis, o Iupiter pronunciarat oſtenſa terra, o terra, manu in cœlum proiecta, ſubmouit à præmiis (Pręſidebat enim ei certamini) dicens, hic manu cōmiſit ſolœciſmū.

Geſtius

24 Quum articuli morbo lapideſcerent, medicos ad-

monuit vt effoderent,inciderentq́; Polemonis lapicidinas. Dicebatq́,comedendum eſt, manus non habeo,ambulandum eſt,pedes non habeo,dolendum eſt,& manus habeo & pedes. Iocus in morbũ propriũ

Curarat,vt viuus inferretur ſepulchro,ac familiaribus quibus datum erat negocium occludendi monumentũ,Obde inqt,obde,ne me ſol cernat tacẽtẽ. 25 Induſtria

SECVNDVS SOPHISTA

Tale declamationis argumentum erat propoſitũ. Qui ſeditionem mouerit moriatur,qui ſedauerit præmium ferat. Quidam & mouerat,& ſedauit,petit præmium. Hanc quæſtionem paucis abſoluit. Quod eſt prius? mouiſſe. quod poſterius? ſedaſſe. Itaq; prius da pœnas motæ ſeditionis,ac deinde ſi potes,accipe præmium recte factorum. 26 Argute

GORGIAS SOPHISTA

Gorgiæ Sophiſtæ palam exhibenti ſeſe ad reſpondendum quod cuiq; libuiſſet proponere, Xenophõ non ille Socraticus,ſed alius quidam,inuidens,adiit illum,atq; hanc propoſuit quæſtionẽ,Dic mihi Gorgia,quamobrem fabæ ventrem inflent, quum ignem non inflent. Ad quem placide Gorgias,iſtuc quidem tibi diſpiciendum relinquo,cæterum illud iam olim cognitum habeo,terram aduerſus iſtiuſmodi homines producere ferulas. 27 Friuolæ q̃ſtiones

Dicebat tragœdiam eſſe deceptionem, qua qui alterum decepiſſet,iuſtior eſſet eo qui nõ decepiſſet, & qui deceptus eſſet, ſapientior foret eo qui non eſſet deceptus. Fallit enim tragœdia tractans argumenta conficta,ſed adeo ſcite,vt vera credamur. Iuſtior autem ille videtur qui fallendo prodeſt, & ſapientior eſt, qui per fictas fabulas diſcit,quid ſit turpe,quid ſit honeſtum. Refert Plutarchus de poetis audiendis. 28 Poeſis fallacia bona

HERODES SOPHISTA

Nobilitas in talis

29 Herodes in accuſatorem, qui de cauſa pauca, de generis ſui claritate multa iactarat, Tu, inquit, nobilitatem habes in talis. Romani ſiquidem nobilitatis ſignum gerebant in calceis. Id erat eburnum additamentum tali ſpecie. Ita Plinius notat quoſdam qui nihil haberent nobilitatis præter imagines. Rurſus quum aduerſarius gloriaretur quod in vnam quandam Italiç ciuitatem multa beneficia contuliſſet. Idẽ ego, inquit, de me prædicare poſſem, ſi in vniuerſa terra cauſam dicerem. Significans ſe de innumeris ciuitatibus fuiſſe præclare meritum.

Luctus immodicus

30 Vxoris Regillæ mortem luxit impotentius, adeo vt picturas & ornamenta domus coloribus atraret, velis pullis tegeret, ac lapide Lesbio obſcuraret oĩa. Nam is funeſtus ac niger eſt. Quodam igitur die quũ Lucius, qui fruſtra conatus fuerat Herodi perſuadere vt lugeret moderatius, pueros videret in fonte ædibus vicino lauantes rhaphanides, rogabat cui pararetur ea cœna, qui reſponderunt Herodi. Tũ Lucius, Iniuriam facit Regillæ, qui albis radiculis veſcatur in atra domo. Id vbi renunciatum eſt Herodi, amouit ab ædibus funeſtam ſpeciem, ne apud probos viros traduceretur.

Libere

31 Idem Lucius quum Romam veniſſet obuiã factus imperatori Marco, percontatus eſt illum quo iret, & cuius rei gratia. cui imperator, honeſtum eſt & ſeni diſcere, eo ad Sextum philoſophum, vt diſcam quæ nondum ſcio. Hic Lucius ſublatis in cœlũ manibus, o Iuppiter, inquit, iam ſenex tabellam geſtans puerorum more commeat in ludum, quum noſter rex Alexander triginta duos annos natus vita defunctus ſit. Hic citius probarim Cæſaris & ſtudium, & moderationem, quàm Lucii libertatem.

Dolorem ex prioris filiæ Panathenaidis obitu conceptum vtcunq; lenierant Athenienſes, intra vrbem eam ſepelientes, & obitus diem ceu funeſtum ex anno ſuſtollentes. Cæterum quum Elpinicen alteram filiam exanimem indecore lugeret, proiectus humi ac vociferans, quas inferias tibi faciam filia, quid tecum ſepeliam? ſuperueniẽs Sextus philoſophus, Maximũ inquit, munus dederis filię, ſi moderate lugeas. 32 Luctus

Viginti pueris ob virtutem compluribus in locis ſtatuas poſuerat. Hac de re, quum accuſaretur à Quintiliis Græciæ præfectis, quod ſuperuacaneis impẽdiis indulgeret, Quid, inquit, vobis incommodi eſt, ſi ego ludo de ſaxis meis. 33 Sũptus inanes

Videns Quintilios Troianos quidem eſſe, cæterũ à Cæſare plurimi fieri, dixit, Ego etiam Iouem Homericum odi, quod Troianis fuit amicus. Nimium libere profitens ſibi moleſtum eſſe, quod imperator tantum honoris haberet Quintiliis. 34 Libere

Proteo Cynico ſine fine ipſum conuiciis inceſſente, Conſenuimus, inquit, ambo, tu quidem male loquens, ego male audiens. Senſit immedicabile malũ eſſe cui ille tam diu aſſueuerat, & ſe moderatius ferre quod iam nouum non eſſet. 35 Maledicentia

Athenienſibus ſic admirantibus hominis eloquẽtiam, vt dicerent illum eſſe de numero decem oratorum, nihil elatus eſt hac laude quæ videbatur maxima. Tantum reſpõdit, Certe Andocide ſum melior, Is vt opinor fuit Sophiſta quiſpiam notæ vulgaris. 36 Modeſte

ANTIOCHVS SOPHISTA

Antiochus Sophiſta quum male vulgo audiret, veluti formidoloſus, quod nec prodiret in concionẽ, nec reip. munia capeſſeret, Nõ vos, inquit, metui ſed meipſum, agnoſcens bilem ſuam vehementiorem quàm vt cohiberi poſſet. Senſit idem Plato, qui ſunt 37 Iracundia

iracundioris ingenii, ad diſciplinas quidem eſſe idoneos, ad gerendam remp. non item.

ALEXANDER SOPHISTA

38 Alexander Sophiſta legatione fungens pro Seleucia apud Antonium primum, videnſq; illum minus attentum, clariore voce dixit, auſculta me Cæſar. Cæſar autem acerbitate confidentiaq; vocis exaſperatus, auſculto, inquit, intelligoq; te. Tu eni es ille, qui colis comam, qui dentes candidas, qui polis vngues, qui ſemper oles vnguentum.

Improbitas

HERMOGENES

39 Antiochus hoc dicto taxauit Hermogenem, vt diceret illum inter pueros eſſe ſenem, inter ſenes puerum, ſiue ob valetudinem ante tempus imbecillem, ſiue ob dictionis genus neglectius. Alii per iocum dicebant illius verba, planè iuxta Homerum eſſe πτερόεντα, quod ea veluti pennas abiiceret.

Sermo incōpoſitus

PHILAGER

40 Rogatus quamobrem non delectaretur educandis pueris, Quoniam, inquit, nec me ipſo delector. Agnoſcebat naturæ ſuę vitium. Erat enim iracūdus & moroſus, eoq; nec appoſitus ad teneram ætatem inſtituendam, quum hodie ſtulti parentes nullis libentius committant liberos ſuos, quàm huiuſmodi truculentis & aſperis.

Iracundia

ADRIANVS SOPHISTA

41 Adrianus Sophiſta in conuiuio ſophiſtarum ad quos adhibitus erat tanquam egregii cuiuſpiam arcani conſors futurus, quū ſermo fuiſſet ortus, de characteribus dictionis, & in quo quiſq; præcelleret, & quid in quoq; potiſſimum imitandum eſſet, At ego inquit, deſcribam characteres, haudquaquam recenſens, inciſiunculas, intellectulos, membra, aut rhythmos, ſed me ipſum mihi imitandum proponens, om-

Imitatio

niumq́; inuenta ex tempore proferens fluxu quodã orationis,ac linguę permittam hæc omnia. Quid de hoc Adriani dicto iudicandum exiſtiment, viderint Critici illud ſcio,Horatium non temere exclamaſſe, O imitatores ſeruum pecus. & hodie videmus quoſdam qui ſe totos addixerunt exprimendo Ciceroni, frigidos & elumbes euadere. Quod ſi quos delectat illud orationis genus leue & γλαφυρὸν equidem nec obſto cuiquam nec inuideo. At ipſe malim Epicteti rudem & indolatam phraſim,ſed naturalem, quàm Iſocratis omni floſculorum genere picturatam. Huius Adriani dictionem Herodes Sophiſta ſolet appellare κολοσσου μεγάλα σπαράγματα, ideſt, coloſſi magna fragmenta ſimul in iuuene notans orationem nondum ſatis compoſitam,ſimul laudans & vocis & animi magnitudinem. Coloſſi fragmẽta

Quidam è familiaribus miſerat illi piſces in diſco argenteo,picturato auro,at ille delectatus vaſculo nõ remiſit,tantum ei qui miſerat reſpondit, bene facis, quod etiam piſces,quaſi diſcus eſſet dono miſſus,piſces tantum nouitatis gratia additi. Quidam autem dicunt id ioco factum,vt caſtigaret diſcipuli vitium, qui ſordidior eſſe dicebatur. Nã eo admonito diſcũ reddidit. Quum eſſem apud Coloniam Agrippinam ſenatus honoris gratia miſit vinum in cantharis teſtaceis,nec eos repeti mos eſt. Id admiratus, rogaui cauſam. Reſponſum eſt,olim vinum ſolere mitti cantharis argenteis. Hoc honoris quum eſſet habitum cuidam ex eorum numero, qui magnam nobilitatis partem exiſtimant rapto viuere,poſtridie mane profectus eſt cum argenteis cantharis. Re comperta miſit ad illum ſenatus qui cantharos repoſceret. At ille vltro,inquit,dono dediſtis,& ego gratias egi. Hoc caſu admoniti mutarunt conſuetudinem. 42 Facete

PAVSANIAS CAPPADOX

43 Quoniam more ſuæ gentis craſſa lingua ſonabat, Salſe confundens conſonantes, breues producens, productas corripiens, vulgo dictus eſt coquus, qui precioſa opſonia male condiret.

PROCLVS

44 Proclus Naucratites filium habebat intemperantem, Argute gallis gallinaceis, coturnicibus, catellis, & equis alendis indulgentem, quem pater adeo non increpabat, vt vna cum illo potius iuuenaretur. Quo nomine quum ab amicis obiurgaretur, citius, inquit, deſinet, cum ſenibus colludens, quàm cum æqualibus.

ANTIPATER

45 Antipater Hieropolites quum ducturus eſſet Seue-Lepide ri Cæſaris filiam, forma parum felici, & familiarium quiſpiam interrogaret quando laturus eſſet τὰ ἀνακαλυπτήρια? ſic appellabantur munera, quæ ſponſæ amici deferebant ſponſo tertio die, quo ſponſa debebat exhiberi ſpectanda, Hermocrates lepidiſſime reſpondit, ἐγκαλυπτήρια μᾶλλον τοιαύτην λαβών, ideſt, Encalypteria potius, quum talem ducat. ἀνακαλύπτω eſt retego, ἐγκαλύπτω tego. Quod deforme eſt, tegi magis oportet quàm retegi.

HERACLIDES SOPHISTA

46 Scripſerat libellum cui titulum indiderat πόνου Industria ἐγκώμιον, ideſt laboris laudatio. Eum quum Ptolemæus Sophiſta forte obuius videret habentem præ manibus, rogabat quid moliretur. Quum ille reſpondiſſet πόνου ἐγκώμιον, Ptolemæus accepto codice, deleuit π, & adiecit; tempus eſt, vt legas titulum encomii, reperitq́; ſcriptum ὄνου ἐγκώμιον. Ptolemæus huc alluſit, quod ſi labor mereretur laudem, eadem opera laudandus eſſet aſinus animal labori natum.

HPPODROMVS SOPHISTA

Hippodromus Sophiſta Clemẽti tragœdiarũ acto 47
ri longe præſtantiſſimo quum apud Amphictyones Iudiciũ
optime re geſta negata eſſet victoria, quod Byzan- incorru-
tius eſſet, atq; id temporis Byzãtiũ à Romanis obſi ptum
deretur, proſiliens clamauit, valeant applaudentes
ac perperam de re iudicantes. Ego, inquit, Clementi
victoriam decerno. Quum alter hiſtrio appellaſſet
Cæſarem, obtinuit Hippodromi ſuffragium.

Quodam tempore quum illi vehementer à Græ- 48
cis applauderetur, multaq; magnifica acclamaren- Mode-
tur, in quibus illum æquabant Polemoni: Homerico ſte.
verſu reſpondit, τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις; ideſt, quid
me immortalibus æquas? Simul & candidi hominis
laudem auferens, qui Polemonem tam præclaro te-
ſtimonio ornarit, & modeſtiæ, qui laudem inuidio-
ſam repulerit.

Quodam tragœdiam appellante ſophiſtarum ma 49
trem, correxit dictum, ego, inquit dico Homerum eſ Homer?
ſe patrem. Siue quod nimia ſit tragicorum grandilo
quentia, ſiue quod fons tragœdiarum ſit Homerus.
Pulchrius autem eſt ex ipſo haurire fonte.

Homerum appellare ſolet vocem ſophiſtarum; 50
Archilochum ſpiritum, quod ille ſuppeditet verba
ſplendida, hic acrimoniam & vehementiam.

QVIRINVS SOPHISTA

Quum ab Aſianis reprehenderetur, quod in accu 51
ſando mitior ac leuior eſſet, quàm ipſi docerẽt, Mul Admo-
to, inquit ſatius eſt, vt nos meam accipiatis lenitatẽ: nitio re-
quàm ego veſtram crudelitatem. Tumebant Aſiani torta
rhetores immodicis delectabantur.

Amicis ipſum de morte filii conſolantibus, Quan 52
do, inquit, potius apparebo vir quàm nunc? Sentiẽs Fortiter
dolorem quidem eſſe acerbum, ſed hoc fortitudinis

laudem fore ſplendidiorem.

PHILISCVS

53 Philiſcus illaudatus rhetor, quum cauſam ageret
Pronun pulchre veſtitus, ſed tumultu irruens in tribunalia,
ciatio voce ſemimuliebri, lingua ſupina, quouis potius ſpe
ctans quàm ad ea quæ agebantur, auerſatus dicen-
tem imperator, ſtuduit illi os occludere, totaq; actio-
ne aquam intercipiebat, breues ſubinde percunta-
tiunculas obiiciens. Ad quas quum parum appoſite
reſpõderet Philiſcus. Virus, inquit imperator: arguit
cæſaries rhetorem vox. Græca pluſculum habent le
poris, τὸν μὲν ἄνδρα δείκνυσιν ἡ κόμη, τὸν δὲ ῥήτορα φωνή,
notans illum, quod attonſa cæſaries declararet, vi-
rum, ſed oratio non declararet eſſe rhetorem, ſed foe-
minam potius.

CASSIVS SEVERVS

1 In aduocatione quadam quum M. Pomponius
Modeſte Marcellus latini ſermonis moleſtiſſimus exactor, ſo-
loqui loeciſmum ab aduerſario factum arguere perſeuera-
ret, interpellatis iudicibus dilationem petiit, vt liti-
gator ſuus alium Grãmaticum adhiberet, quod di-
ceret, ſibi cum aduerſario non de iure ſed de ſoloe-
ciſmo controuerſiam futuram.

M. POMPONIVS MARCELLVS

2 Quum ex oratione Tiberii Cæſaris quiddam re-
Libere prehendiſſet, contra affirmante Atteio Capitone id
eſſe latinum, & ſi non eſſet, futurum certe, iam inde
inquit, mentitur Capito. Tu enim Cæſar ciuitatem
dare poteſt hominibus, verbis non potes. Ae editio
Aldina corrupte legit, verba non potes. Homini-
bus datur ciuitas, qui recipiuntur in ius ciuium. Ver-
bis datur ciuitas quæ recipiuntur in conſuetudinẽ
ſermonis Romani. Quemadmodũ, multæ voces nõ
Græcæ tantum, ſed & Britannicæ, & Gallicæ, & Per-

ſicæ ciuitatæ Romana donatæ ſunt. Id publicus vſus poteſt, Cæſar non poteſt.

REMNIVS PALEMON

Is flagrabat libidinibus vſq; ad infamiam oris. 3
vnde quidam in turba oſculum ingerentem, quum Salſe
refugiens deuitare non poſſet dicto non infaceto re-
pulit. Vis tu inquit, magiſter quoties feſtinantem ali
quem vides obligurire.

EPICVRVS ATHENIENSIS

Improbat inſtitutum Pythagoræ, qui quum doce- 4
ret amicorum cõmunia eſſe omnia, iubebat vt diſci- Amico-
puli, quod quiſq; habebat, deponerent in commu- rum cõ-
ne, dicens id eſſe diffidentium verius quàm amico- munia
rum. Etenim ſi quis vere ſit amicus, nihilominus ha
beo pro meis quæ ille poſſidet q̃ ſi depoſuiſſet. Por-
ro qui diffidit aut non eſt ipſe verus amicus, aut de
alterius animo dubitat.

CTESIBIVS

Arceſilaus quum inuiſeret Cteſibium ægrotan- 5
tem, ſenſiſſetq; hominem egere, clam cruenam pe- Benigni
cuniis plenam ſubiecit ceruicali: quam vt reperit tas
Cteſibius, ait, ἀρκεσιλάου τοῦτο παίγνιον, ideſt, Arce-
lai hic ludus.

EVRIPPIDES

Celebratur illud Euripidis dictũ, Vnicũ conſiliũ 6
rectum magnã militum manum vincere. Quo pru- Ducum
denter admonuit nõ perinde referre q̃ numeroſum pruden
educas exercitum, ſed q̃ cordati ſint exercitus du- tia
ces. In bello ſiquidẽ longe plus habet momenti pru
dentia ſolertiaq;, quàm vires conſilii expertes.

Idem cuidam opprobranti graueolentiam oris, 7
Multa nimirum, inquit in illo occulta cõputruerũt. Silentiũ
Significans ſe poſſe continere arcana. Solent autem
res in occulto congeſtæ computreſcere.

m

gas inflixit. Meminit Plutarchus in libello de cohibenda iracundia.

PROMETHEVS

Quũ ignem è cœlis in terras deportaſſet eumq́; primũ viſum Satyrus cõplecti vellet & exoſculari, heus inquit, ni caues hirce, profecto dolebit tibi mẽtũ. Admonẽs etiã quæ natura pulcherrima ſunt maximeq́; neceſſaria, tñ fieri pnicioſa, niſi recte vtaris. 13 Vſus rectus

BOS

Bos ſub onere deficiens rogauit camelum conſeruum, vt ſe oneris parte recepta ſubleuaret, cui recuſanti, imo, inquit, & meipſum & hæc omnia portabis. Idq́; factum eſt mortuo boue. Ita Plutarchus in libro de tuenda bona valetudine. 14 Auxilia mutua

PORTIA MINOR

Quũ laudaretur apud eam mulier quædã, vt bene morata, quæ tamen iterarat matrimoniũ. Felix, inquit, ac pudica matrona non nubit niſi ſemel. Non paſſa eſt illã inter bene moratas numerari, quæ citra neceſſitatẽ aſciſceret alterum virũ. Nam multas huc cogit egeſtas. Porro coitus gratia nubere, non eſt vere pudicarum. Eoq́; dixit felix, excuſans neceſſitatẽ. 15 Pudicitia

ANNIA

Propinquis admonentibus, vt alteri nuberet, eſſe enim illi & ætatem integram, & faciem bonã, quorum alterum ſpem faceret prolis, alterum promitteret amorem mutuum, Nequaquam, inquit hoc faciã ſi enim bonum virum nacta fuero, nolo timere ne perdam, ſin malum, quid neceſſe eſt, poſt optimum perpeti peſſimum? 16 Pudice

MARTIA Catonis filia minor.

Rogata quur à morte mariti nollet iterũ nubere, quoniam, inquit, non in inuenio virũ qui me magis velit, q̃ mea. Non probauit coniugiũ, quod non cõ 17 Nuptiæ dotis cauſa

ciliaret amor mortuus. Quę ducitur dotis cauſa, conductum habet concubinum, verius q̃ coniugem.

13 Pudice Eadem quum diutius lugeret maritum, rogata quem eſſet habitura diem luctus vltimum, reſpõdit, Quem & vitæ. Sic illa Ethnica, magno ſanè cum dedecore plurimarum Chriſtianorum, quæ viro nõdum elato iam nupſerunt.

VALERIA.

19 Pudicitia Valeria Meſſalarum ſoror: rogata quur amiſſo Seruio viro, nulli velles nubere, Quoniam inquit, mihi ſemper viuit maritus Seruius.

PYTHIAS

20 Pudor liberalis Pythias Ariſtotelis filia rogata qs eſſet color pulcherrimus, is inquit, quem ingenuis gignit pudor. Agnoſcas vel ex hoc dicto philoſophi filiam. Solēt autem fœminę aliis coloribus aliæ delectari.

21 Luctus Philoſophus quidã priſcus, ſed ἀνώνυμος, huiuſmodi ſermõe Arſinoes reginæ luctũ cõpeſcuit. Quũ Iuppiter, inquit, inter dęmones rerũ faceret partitionē. Luctus nõ aderat, ſed diſtributione iã peracta vēnit. Huc igitur quũ Iuppiter aliquid honoris tribuere uellet, nec eſſet quod daret quippe, iam cõſumptis oibus, tandē aſſignauit illi honorem qui mortuis impenditur, veluti lachrymas & mœrores. Quēadmodũ igitur, inquit, cæteri dęmones bene volunt iis à quibus coluntur, itidem & Luctus. Quod ſi fuerit abſte contemptus o mulier, haudquaquã venturus eſt ad te. Contra diligenter abſte colatur honoribus illi deſignatis à Ioue: mœroribus ac lamentis, diliget te, ſemperq́; tibi ſuppeditabit aliquid earum rerum quibus abſte perpetuo poſſit honorari. Refert Plutarchus in conſolatione ad Apollonium.

DEMOSTHENES MITYLENÆVS

22 Pulſauit fores hominis muſicæ ac citharæ dediti

quumq; is audito pulſu iuſſiſſet illum introire. Faciam inquit, ſi prius alligaris cytharam. Subnotans illum nihil aliud quàm cithara canere. Refert Plutarchus Sympoſiacon libro ſecundo. Studiū īmodicum

ATTILIVS.

Dixit ſatius eſſe ocioſum eſſe quàm nihil agere. Refert Plinius Iunior ad Minutium Fundanum. Satius eſt enim, inquit, vt Attilius noſter eruditiſſime ſimul & facetiſsime dixit, ocioſum eſſe: quàm nihil agere. Quāquam hoc dictum aſcribitur Catoni ſeniori. Ocioſus eſt qui vacat ab externis actionibus; nihil agit qui negociis infrugiferis, nihil ad beate viuendum conferentibus occupatur. Quemadmodū qui moliuntur, nec ſatis ſuccedit quod agunt, ſatagere dicuntur, ita nihil agunt, qui fruſtraneis actionibus tumultuantur. Plinius enim putat eos qui militaribus negociis diſtrahuntur nihil agere, contra q ſe philoſophiæ dedunt ocioſos eſſe. 23 Nihil agere

Dicere ſolet: ſic adoleſcētes in foro auſpicari à cauſis centumuiralibus, vt pueri ſolēt in ſcholis ab Homero, Quod vtrunq; ſit maximum, quum oporteat paulatim per gradus ad id quod ſummum eſt peruenire. Meminit Plinius ad maximum. 24 profectus

PLINIVS MAIOR

Dicebat nullum eſſe librum tam malum qui non aliqua parte prodeſſet. Verum dixit de his qui norunt ex quibuſcunq; libris ſi quid ineſt frugiferum excerpere. Sed ſunt qui in libro, quantumuis bono nihil venantur: niſi quod reprehendant. 25 Lectiōis vtilitas

Idem quum recitatorem quiddam perperam pronunciantem amicorū quiſpiam reuocaſſet, & repetere coegiſſet, quid inquit, an intellexeras? quum ille annuiſſet, quur ergo, inquit, reuocabas? Decē amplius verſus iſta tua interpellatione perdidimus. Tāta 26 Temporis parſimonia

erat parſimonia temporis.

27 Idem nepotem ſuũ ambulantem videns, obiurgauit. Poterat, inquit, has horas non perdere. Nam qui lectica vehebantur, aut recitãtem audiebant, aut ſi libuiſſet aliquid etiam enotabant, aut dictabant aliquid: quorum nihil licet ambulanti.

Temp. parſ.

PASSIENVS PAVLVS

28 Paſſienus Paulus eques Romanus, ſed dubiæ ſanitatis, quum recitans elegias ſuas ſic auſpicaretur, Priſce iubes, Priſcus Iabolenus qui tum aderat, Ego vero, inqt, non iubeo. Protinus ingens omniũ riſus coortus eſt. Fingũt enim poetæ ſuo arbitrio quicqd libet. At Priſcus non tulit poeticam fictionem.

ridicule

THRASEA

29 Referente Plinio Iuniore dicere ſolet, Qui vicia odit, homines odit. Sentiens nullum eſſe hominem qui non multis viciis ſit obnoxius, licet aliis alii laborent. Ac ſæpenumero accidit, vt qui alios inſectãtur: ipſi grauioribus madeant viciis.

Homo

VIRGINIVS

30 Cluuius hiſtoriographus ſic affatus eſt Virginiũ cuius res geſtas attigerat. Scis virgini quæ fides hiſtoriç debeat. Proinde ſi quid in hiſtoris meis aliter legis ac velles, rogo ignoſcas. Ad hæc Virginius, Tu o Cluui, tu'ne ignoras ideo me feciſſe quod feci vt eſſet liberũ nobis ſcribere quæ libuiſſet? Vox excelſi animi teſtis, & recte factorũ cõſcientia cõtenti.

Animoſe

FRONTINVS

31 Vetuit ſibi extrui monumentum his verbis: Impenſa monumenti ſuperuacanea eſt, memoria noſtri durabit ſi vita meruimus. Excelſi animi eſt, quũ præclara geſſeris gloriam contemnere.

Animoſe

ARCHITAS

32 Architas quum in agro comperiſſet quoſdam è

ſamulis admiſiſſe quiddam, ſentiens ſe commotiorē in illos, nihil quidem tum fecit, tantum abiens dixit, fortunati, inquit, eſtis quod iraſcor vobis. Moderate

AVFIDIVS MODESTVS

Quintum in morbo ſibi dicentem manus eſſe frigidas, hoc ſcommate taxauit, atqui calidas, inquit, è prouincia extuliſti, notans eum quod proconſul adminiſtrans prouinciam, multa furatus eſſet. Meminit Plutarchus in Sympoſiacis libro ſecundo. 33 Salſe

QVIDAM

Quidam imperatorem incuſauit, quod illius inſidiis, & ocio & ſomno fuiſſet priuatus, videlicet quod illius benignitate è paupere factus eſſet diues. Refertur eodem loco. 34 Iocoſe

QVIDAM

Quidam Antigoni amicus quum ab eo petiſſet talentū, nec accepiſſet, poſtulauit ab eo deductores, ac corporis cuſtodes. Rogatus quamobrem, ne inquit, inſidiis impetar, affingens ſe talentum humeris ferre. 35 Libere

ARISTARCHVS THEODECTÆ PATER

Dicere ſolitus eſt, olim vixerant ſeptem ſapientes, nunc haud facile totidem inuenias idiotas. Notans ſophiſtarum turbam, qui ſe pro ſapientibus iactabāt, vt vix ſupereſſet qui profiteretur indoctum. 36 Salſe

SELEVCVS REX

Subinde dicere ſolet, ſi multi ſcirent, quantum ſit negocii, tantūmodo tot epiſtolas ſcribere ac legere, nec humi proiectum diadema tollerent. Huius moleſtiæ nequaquam eſt rudis Eraſmus, etiā ſi rex non ſit. 37 Regum curæ

CANVS TIBICEN

Dicebat homines ignorare, quanto plus ipſe canens voluptatis caperet, q̄ alii, alioqui auditores nō darent mercedem ſed acciperent. Virtus iucūda eſt eam exercentibus, vnde mirum eſt quoſdam ad id 38 Facete

mercede velle conduci, vt bene viuat, quum ipſa virtus abunde magnum ſui ſit pręmium.

LAMPIS NEGOCIATOR

39 Argute Interrogatus quomodo ſibi paraſſet diuitias, magnas, inquit, haud difficulter, exiguas vero cum labore, ac tarde. Sentiens initio paulatim magnaq; vigilantia corraſam pecuniam. Cęterum parata iam ingenti ſorte, facile eſt amplis lucris diteſcere. Primum autoritas ac fama tarde paulatimq; nec ſine negocio paratur. At qui iam innotuit facile magnam aſſequitur laudem. Meminit Plutarchus, in libello, an ſeni ſit capeſſenda reſp.

ISMENIAS

40 Facete Iſmenias tibicen canebat in ſacrificio, quumq; nõ litaretur, is qui conductus fuerat arreptis tibiis, canebat ridicule, & hoc canente litatum eſt. Incumbentibus autem iis qui aderant, diuinitus, inquit, contingit venuſte canere. Hic Iſmenias ridens, At me, inquit, canente dii voluptate capti commorabantur, te vero feſtinante illos abigere, arripuerũt hoſtiam. Refert Plutarchus Sympoſiacon libro ſecundo. Conductitius ille ſibi laudem arrogabat, quod ipſo canente litatũ ſit, quaſi dii magis delectati ſint ipſius cantu quàm Iſmeniæ. Id lepidiſſime retorſit Iſmenias, ideo non fuiſſe litatum, quod dii gaudẽtes erudita muſica, diutius amarent adeſſe ſacrificio. At quum ille tam ridicule caneret, quaſi ſtuderet deos abigere, ne vacui recederent, arripuerunt victimam.

PAVSON PICTOR

41 Correctio Pauſon pictor receperat à quodam equum pingendum ſpecie volutantis ſeſe, & pinxit currentem. Indignante eo qui conduxerat, Pauſon ridens, inuerte, inquit, tabulam, eo facto iam non currere ſed volutari videbatur. Ita quædã errata quæ videntur maxima,

minimo negocio corriguntur, ſi quis cõmode interpretetur. Refert Plutarchus in libello, quur Pythia vates deſiiſſet carmine reddere oracula.

Serbidius Scæuola vir tum iuris prudentia tũ M. Antonini Imperatoris amicitia celebris, dicere ſolitꝰ eſt, ius ciuile vigilãtibus ſcriptũ eſſe, nõ dormitãtibꝰ. Sentiẽs iuris prudentiã nõ ſine ſummo ſtudio percipi, quemadmodũ Ariſtoteles ſic edidit libros naturaliũ vt nõ eſſent æditi, niſi viua vox doctoris accederet. Refert lib. pandectarũ. 42. Tit. quę in fraud. cred. lege, pupillus. Verũ vt Scæuola merito requirit ſtudium ac vigilantiã à Iuriſprudentiæ candidatis, ita nemo nõ improbabat ſententiã Iodoci, qui Mechlinienſi ſenatui præſedit. Nuſquam enim nõ magna cõtentione tuebat, neminẽ poſſe vel vnius legis intelligentiã conſequi qui quicquã ſciret in bonis literis. Et quum in conuiuio quodam mecũ diſputans incaluiſſet, addebat vix eſſe treis in orbe qui leges Cæſareas intelligerẽt. Aderat huic cõuiuio Ioannes Syluagius Caroli tum regis Cancellarius, Georgius ab Halomo, Blaſius iureconſultus, & alii nonnulli. Fatebatur tamen Bartolum leges ad plenum intellexiſſe, quum conſtet illum tot locis hallucinatum eſſe. 42 Induſtria

PAPINIANVS

Baſſianus Antoninus imperator magna laborabat inuidia, quod fratrẽ occidendũ curaſſet. Eoq; Aemylio Papiniano prætorii præfecto, ob eximiã iuris prudentiam ſummę apud Romanos autoritatis, negocium dederat, vt hoc facinus apud ſenatum defenderet. At is reſpondit, multo facilius parricidium perpetrari quàm defendi. Ob hanc liberam vocem Baſſianus occidit virum immortalitate dignum. Fui olim cum quodam Iureconſulto in aulicis negociis diu multumq; verſato, qui dicebat ſibi nihil eſſe grauius 43 Libertas noxia

quàm quòd interdum palam iniqua animo reclamā-te cogeretur exequi, nec id ſatis, cogeretur excogita-re fucos, quibus quod erat iniquum videretur æquū. Sed hæc ipſi principes interdum non intelligunt, ali quoties neſciunt quidem.

44 Virtus præſtanda non profitenda

Prętoriis viris ab imperatore Adriano petentibus, vt ſibi de iure reſpondere liceret, reſcripſit, hoc mu-nus non peti ſolere ſed præſtari. Quare accingerētur ſi qui ſibi fiderent, & populo ſui ſpecimē darent. Nā Auguſtus quo maior eſſet iuriſperitorum autoritas, conſtituerat, vt qui reſpondere vellent, id ex autori-tate Cæſaris facerent, quum antea liberum fuiſſet re-ſpondendi munus ſubire quicunq; ſui fiduciam ha-berent. Sic & hodie creantur doctores medicinæ, iu-ris, artium, Theologiæ, quum hoc nomen promeruiſ ſe ſit pulchrius quàm obtinuiſſe.

45 Induſtria

Saluius Iulianus tum eximia iuris cognitione tum multorum principum amicitia clarus, ſolitus eſt dice re, & ſi alterum pedem in ſepulchro haberem, adhuc addiſcere vellem. Refertur, pandect. lib. 40. Tit. de fi dei commiſſis. L. apud Iulianū. Hæc ſententia opti mo iure placuit laudatiſſimis viris. Sed hodie paſſim audimus has voces, Iam adultus ſum, ſerum eſt diſce re. Imo hoc turpius eſt neſcire quæ cognitu digna ſunt, quod adultus es.

46 Virtus ſibi præmiū eſt.

Quum poſt cladem acceptam ad Perſas quidā ab Arcadia transfugiſſent, auxilia pollicentes, producti ſunt in conſpectum Xerxis. Ibi Perſis percōtantibus quid agerēt Græci, reſponderūt eos celebrare Olym pia, ac gymnetica equeſtriaq; certamina ſpectare. Rurſus percontantibus quod eſſet certaminis præ-mium, reſponderunt coronam oleaginam. Hic Tritā techines Artabani filius, verſus ad exercitus præfe-ctum, papę, inquit, Mardoni, in cuiuſmodi viros nos

incitaſti ad pugnandum, qui non pecuniarum gratia certamina agitant, ſed virtutis ac laudis. Ea vox tum viſa eſt timida, vt ſçpenumero prudentia habet pro ignauia. Refert Herodotus in Vrania.

Quum Xerxi nunciatū eſſet, quàm fortiter, quàq; etiam feliciter Artemiſia rem geſſiſſet in pugna naualí, dixiſſe fertur, ſibi fœminas fuiſſe viros, cōtra viros fuiſſe fœminas, quod parum dextre ſe geſſiſſent. Refert Herodotus lib. VIII. 47 Præpoſtera

Ariſto Chius dicere ſolet, dialecticorum argutias ſimiles eſſe telis aranearum, quod plurimum haberent artificii, minimum vtilitatis. Nam is cum cæteris cynicis putabat logicen ac phyſicen à philoſophia ſubmouēdam, ſolam ethicen diligenter exercendā. Huius ſententiæ princeps fuit Socrates. 48 Nugax ſubtilitas

Idem κυνικώτερον etiam, dialecticorum ſubtilitates dicebat ſimiles luto viarum, ad nihil vtili, niſi quod ingredientes impellit ad lapſum. An illi recte dānarint vniuerſam dialecticam alii viderint, Illud experimentis compertum habeo, nullos magis aberrare à vero, quàm qui ſuperſtitioſe in hoc ſtudiorum genere ſunt verſati. 49 Dialectica

Diogenes conuiciis laceſſitus à quodam de crimine proditionis infami, gaudeo, inquit, me tibi factum inimicū, quādo tu nō hoſtes, ſed amicos lędere ſoles. 50 Salſe

Idem à caluo quodam maledictis aſperſus, Ego quidem, inquit, tibi nullam facio iniuriam, quin potius laudo capillos tuos, qui malam caluariam effugerint, ſubnotans illum nō iudicio ſed cerebri vicio maledicum eſſe. 51 Salſe

Antigonus rex quum renunciatum eſſet, filium Alcyoneū in acie cecidiſſe, demiſſo vultu pauliſper apud ſe cogitauit, mox erupit in hancvocē, O Alcyonee, ſerius quàm oportuit vitam morte commutaſti, 52

qui tam audacter in hoſtes inſilieris, neq; tuæ ſalutis, neq; meorum monitorum vllam habens rationẽ. Putauit non eſſe deflẽdum, qui ſua culpa periſſet, ſibiq; calamitatem acceſſiſſet. Refertur à Plutarcho.

53 Facete Lacon quidam gymnaſiarchum ligna ἄκαπνα exhibentem faceti ſſimo ioco incuſauit, dicẽs, quod per eum ne lachrymas quidem illic effundere daretur. Fumus enim excutit lachrymas oculis. Acapna ligna inde dicta ſunt quod fumo careant.

54 Facete Alius quendam quotidie conuiuantem, plagiariũ ac tyrannum appellauit, per quem tot annis nunquã vidiſſet menſam ſuam. Ioci lepos eſt in fictione. Plagiarium appellauit, quod liberalitate ſua homines ſibi redderet obnoxios, tyrannum, quod per illum nõ liceret cuiquam domi ſuæ viuere.

55 Nulli fidẽdum Quidam ambientes amicitiæ fœdus inire cum Lacone, volebant ſe quocunq; vellet vinculo aſtringere, quo certius eſſet, amicitiã fore ſynceram. Quibus ille, vna eſt, inquit, de amicitia certitudo, ſi etiam volentes lædere non poſſent. Nam reliquæ omnes protſus infirmæ ſunt. Conuenit cũ illo Chilonis, ſic habẽdum amicũ, vt cogites illum poſſe fieri inimicum.

56 grauiter Socrati tribuitur & illud, nec à mortuo petendum colloquium, nec ab auaro beneficium. Nam mortui aut non reſpondent, aut lædunt. ita auarus aut non dat quod rogatur, aut infeliciter cedit accipiẽti, quod datur animo inimico.

57 Diues indoctus Idem conſpiciens prædiuitem quendã ſed indoctum. Ecce, inquit, aureũ mancipium. Indoctus ſeruus eſt & cupiditatum, & eorum quæ poſſidet.

58 profuſio Conſpiciens quendam quibuslibet citraq; delectum elargientem, male, inquit, pereas, qui ex gratiis quum ſint virgines facias ſcorta.

59 Aiebat ſibi videri, quod dii ſemper riderẽt ſpectã

tes inanes hominum curas, quorum quũ omnia ſint Vita iſta
exigui temporis ac momenti, tamen nõ pari cura tra nis
ctantur. Sic enim tumultuantur homines, quaſi & ma
gna ſint & perpetua, quæ hic geruntur.

Interrogatus quare nõ ſcriberet libros, quoniam, 60
inquit, chartę iis qui ſcripturi ſunt pluris eſſent emẽ Librorũ
dæ. Socrates nihil ſcripſit in vita, iudicans librorum multitu-
copiam officere ſtudioſis ſapientiæ. do

TRAIANVS

Traianus Imp. initio ꝓcuratores habebat rapaces, 1
qui prouinciales calũniis expilabãt. Quorũ vnus fer
tur, vnumquenq; diuitũ ſic conuenire ſolitus. Quid
habes? Vnde habes? Hæc vbi dixerat, addebat ter
tiũ, pone quod habes. Sed admonitus à Põpeia Plo- Fiſcus
tina vxore, cohibuit eiuſmodi vexationes prouincia- Lien
rum, addens vocẽ optimo iure laudatã, Fiſcum eſſe
Lienẽ, quod eo creſcente, reliqui artus contabeſcãt.
Senſit optimus princeps iniquum eſſe, ſic explere fi-
ſcum vnius, vt nihil habeant ſubditi, præſertim quũ
boni principis ſit, quicquid habet populus.

Diogenes Cynicus interrogatus de quodam ado- 2
leſcente qualis videretur, Arcadẽ eſſe reſpõdit. Siue Salſe
ſignificãs illum eſſe ſtupido ingenio, ſiue vt eruditi
quidã malunt, mollẽ & pathicum, quod Arcades fe-
rantur glandibus victitare, teſte epigrammate.
πολλοὶ ἐν ἀρκαδίᾳ βαλανοφάγοι ἄνδρες ἔασι.
Glans autem apud Latinos interdum obſcœnam
habet ſignificationem.

Scipio ſuper cœnam interrogatus, quem egregiũ 3
imperatorem habitura eſſet reſpub. ſi quid ipſi huma Indoles
nitus accidiſſet, vel hunc inquit, Marium intuens, iã
tum in illo perſpiciens ingenium maximis rebus na-
tum. Refert Eutropius lib. 5.

Quũ Syllana crudelitas magna licẽtia ſæuiret in 4

Libere capita ciuium, nam occiſi feruntur ſupra nouem millia, percuſſoribus libere per vrbem vagantibus, ac cęteris metu attonitis, Qu. Catulus palam auſus eſt dicere Syllæ, Cum quibus tandem victuri ſumus, ſi in bello armatos, in pace inermes occidim⁹? Eutropius.

5 Vox tyrãnica C. Caligula frequenter exclamare ſolet, vtinam vniuerſus populus Romanus vnicam ceruicem haberet. Talia portenta tulit olim mundus, pro monachis. Eutropius.

6 Degeneratio Traianus Cęſar ſolitus eſt dicere, principes omnes multum abeſſe à Neronis quinquennio. Nam Domitius Nero primis annis quinq; ſumma cum laude geſſit imperium, priuſquam ad Caligulæ auunculi ſui crudelitatem appelleret animum.

7 Diſciplina militaris Sergius Galba in grauiſſimis bellis ſeueriſſima diſciplina habuit milites ſuos, adeo vt ſimul atq; veniſſet in caſtra, protinus vulgaretur ille Trochaicus, Diſce miles militare, Galba eſt non Getulicus.

8 Pietas in remp. Otho Saluius cum videret aut deponendum imperium, aut magna ciuium ſtrage tuendum, ſtatuerat ſponte mori, & amicis ac militibus hortantibus, ne tã cito de belli euentu deſperaret, negauit ſibi ſuam vitam eſſe tanti, vt hac de cauſa bellum ciuile naſceretur. Quis non miretur hunc animũ, in principe ethnico eoq; XXXVIII annos nato?

9 Libere Nerua Cocceius in cœna, cui aſſidebat Veiento qui ſub Domitiano conſularem dignitatem fuerat adeptus, ſed multos clam apud illum detulerat, quũ orta Catuli mentione, qui calumniator inſignis fuerat, diceret, Quid nam faceret Catulus, ſi Domitiano ſuperuixiſſet? Iunius Mauricus reſpondit, nobiſcum, inquit, cœnaret. Satis libere ſubmonens imperatorẽ quod Veientonem haberet familiarem, ſimillimum Catulo quem vt calumniatorem execrabatur.

Optimo

Optimo iure laudibus vehitur illa vox Traiani, 10
qui amicis incuſantibus, quod parum memor impe- comitas
ratoriæ maieſtatis nimirum eſſet omnibus expoſitus in prin-
reſpondit, Talem præſtabo imperatorem priuatis, cipe
qualem optarem ipſe priuatus.

Flauius Veſpaſianus, quum admoneretur ab ami 11
cis vt caueret à Metio Pōpoſiano, quod de hoc ru- Benefi-
mor increbuerat fore vt aliqñ regnaret, non ſolū ſi- centia
bi non metuit ab illo, ſed & conſulē fecit. Id admirā cōciliat
tibus amicis, Erit inquit olim memor tāti beneficii. amicos

Titus Veſpaſianus quū à duobus clariſſimi ordi- 12
nis eſſet in ipſum coniuratum, ac facinus eo proceſ- Conſtā-
ſiſſet vt iā inficiari non poſſent, deduxit illos in ſpe- ter
ctaculum, atq; inter illos medius conſedit, ac peti-
tis de induſtria mirmillonū gladiis, velut exploratu
rus aciem, vnū vni, & alterum alteri cōmiſit, tanquā
prouocans ad id quod moliebantur, illis autem per
culſis, & animi præſentium admirantibus, Videtis,
ne inquit, principatum fato dari: fruſtraq; tentari fa-
cinus, potiundi ſpe, vel amittendi metu.

Idem fratrem Domitianum inſidias molientē, nō 13
eſt vltus, ſed his verbis admonuit. Quid opus te par Clemen
ricidio petere, qđ me volente obuēturū eſt, imo qđ ter
iam habes, imperii participes? Haud temere in Chri
ſtiano reperias tantum manſuetudinis.

Iulius Maximinus proditione militum interfectus 14
eſt, vna cum filio Diadumeno etiamnum puero: quo Crudeli
tempore cōclamatum eſt à militibus. Ex peſſimo ge ter
nere ne catulum quidem eſſe relinquendum. Alluſiſ
ſe videntur ad græcam parœmiam. νήπιος ὃς πατέ-
ρα κτείνας, παῖδας καταλείπει.

Conſtantius Chlorus, amicis admonentibus quod 15
in augēdo fiſco videretur indiligentior, reſpōdit pu Priceps
blicas opes rectius à priuatis haberi, q̃ intra vnum charus

RR

clauſtrum reſeruari. Bonus princeps q magis à ſuis diligitur q̃ timetur, habet quicquid ciues poſſident.

16 Famuli/ tii ſup/ fiuum Iulianus imperator, eunuchos, coquos, tõſores, eiecit è palatio. Rogatus quam ob cauſam, negauit ſibi eſſe opus eunuchis, quum vxor deceſſiſſet, nec opus eſſe coquis, quod ſimpliciſſimis cibis veſceretur. De tonſoribus dixit, vnum multis ſufficere.

17 Libere Valentianus nondũ imperator templũ Fortunæ ingrediens cũ Iuliano, hinc atq; hinc ſtãtibus æditu is, q aquã introeuntibus aſpergerent, vbi vidit in chlamyde purpurea guttã aquæ, pugno pcuſſit æditũ, hoc inquit, nõ eſt purificare, ſed inquinare. Nam illi tales aſperſiunculas appellabant purificationes.

18 Clementer Theodoſius Iunior tam admirabili fuit ingenii lenitate, vt quum ab amicis rogaretur, quamobrem neminem eorum à quibus lædebatur, ſupplico capitis afficeret: vtinam, inquit, mihi liceret & mortuos ad vitam reuocare. At priuatas iniurias oportet principem eſſe facilem ad ignoſcendum, in iis quæ lędunt rempub. decet eſſe ſeuerum.

19 Clementer Idem quũ in amphitheatro Cõſtantinopoleos ſederet ſpectator, & populus dãnatũ efflagitans clamaret, Crudeli beſtiæ artifex obiectus pugnet, cõpeſcuit immitem turbæ vocẽ dicens, Neſcitis, inquit, quod nos conſueuimus clementer ſpectare innuens, vbicũq; adeſt pticeps, illic oportere oĩa mitius geri.

20 Cõſtanter Xanthippe dẽ Socrate marito prædicaret ſolet, quod ſemper vidiſſet illũ eodem vultu reuertentem domum, quo exierat. Argumentum vere conſtantis animi, quũ alii domo egreſſi ſi quid accidit triſte, redeant turbidi, ſi quid læti, geſtientes.

21 modeſte Pythagoras poſteaquam venerat Phliuntem & cum Leontem Phliaſiorum principe docte & copioſe quædam diſſeruiſſet, Leon ingenium & eloquen-

tiam hominis admiratus, quæſiuit ex eo, qua maxi-
me arte conſideret. Cui Pythagoras reſpõdit, ſe nul
lam quidem artem ſcire, ſed eſſe philoſophum, ideſt
ſapientiæ ſtudioſum. Huius verecundia, ſapientis co
gnomen arrogans, quo ſe prius venditarant σοφὸς,
vertit in titulum modeſtię.

Antipater Cyrenaicus, mulierculis: quibuſdã cæ- 22
citatẽ ipſius deplorantibus, Quid agis, inq̃t: an vo- Fortiter
bis nulla videt̃ voluptas nocturna? Nocte oẽs cæci
ſumus, ne c tñ lamentamur. Habet Animus quo ſe de
lectet, etiam occluſis ſenſibus. Reſponſum Antipatri
conueniebat fœminis omnia voluptate metiẽtibus.

Aſclepiades nõ ignobilis nec inexcercitatus phi- 23
loſophus, cuidam interroganti, quid incõmodi cæ- Fortiter
citas ipſi attuliſſet, vt vno, inquit puero ambulẽ co-
mitatior. Significans ſibi minimum eſſe moleſtã cæ
citatem corporis, quum animo cerneret.

Theodorus Lyſimacho mortem minitanti, præ- 24
clarã, inquit, rẽ effeciſti ſi Cantharidis vim cõſequu Fortiter
tus es. Cantharis inſectũ eſt minutum quidem, quod
tamen letale gerit venenũ. Itaq; qui mortem homi-
ni minantur magni quum idem poſſit contemptiſ-
ſimum animum malculum ſcorpius.

THRASEA.

Thraſea dicere ſolitus eſt, ſuſcipiẽdas eſſe cauſas 1
aut amicorũ, aut deſtituas, aut ad exemplũ pertinẽ- Officiũ
tes. amicorũ, quod ex lege gratiarum amicorum cõ bñcollo
munia ſunt omnia, deſtituas, quod in his potiſſimũ candũ
& conſtantia agentis & humanitas cerneret: ad exẽ
plum pertitinentes, quia plurimũ referret bonum an
malum ducẽ haberent. Frequenter enim bonę cau-
ſæ vitio patronorum vincuntur. Expedit aũt ad bo-
nos mores, vt in iudiciis ſuccũbat prauitas, ſuperet
innocentiã. Refert Plinius in epiſtola ad Quadratũ.

2 Pollio dicebat, cõmode agendo factum eſt, vt ſæpe agerem, ſed ſæpe agendo factum eſt, vt minus cõmode, quia ſcilicet aſſiduitate nimia facilitas magis q̃ facultas, nec fiducia ſed temeritas paratur. Quod accurate factum velimus, raro faciendum eſt. Hac ratione duci videntur Itali quidam eruditi; qui licet pulchre calleant latine, tamen vix nunquã adduci poſſunt vt in familiari congreſſu latine loquantur. At ſi quando cõpellit neceſſitas, dicunt exacte, quaſiq; de ſcripto. Noui Venetiæ Bernardũ Ocricularium ciuem Florentinũ, cuius hiſtorias ſi legiſſes, dixiſſes alterum Saluſtiũ, aut certe Saluſtii temporibus ſcriptas. Nunquam tamen ab homine impetrare licuit, vt mecum latine loqueretur. ſubinde interpellabam, ſurdo loqueris vir præclare, vulgaris tam ſum ignarus, quàm Indicæ. Verbum latinum nunquam quiui ab eo extundere.

Accurate potius q̃ ſæpe

3 Quũ Antipater intra Lamiam à Græcorũ copiis eſſet concluſus, ac velut ob res fœliciter geſtas Athenienſes dijs immolarent victimas, Demoſthenes ad quendam amicorum nomine Ageſiſtratum, ait ſibi non eandẽ eſſe cũ cæteris ſententiam. Noui enim, inquit, Græcos ſtadiũ pugnare, & ſcire & poſſe. Dolichon autẽ non item. Dolichus autem cõtinet viginti quatuor ſtadia. Notauit ſuos, quod protinus vna contenti victoriola, deponerẽt bellandi ſtudiũ: quũ oporteat eiuſmodi ſucceſſibus nõ frui ſed vti ad maiorum rerum occaſionem.

Perſeuerantia

4 Quodã tempore vox Demoſtenẽ inter concionãdum defecit ob multitudinis fremitũ. Id obiicientibus ita reſpondit, Hiſtriones ẽ voce iudicare par eſt oratorẽ ẽ mente. Græca iucundius ſonant. ὑποκριτὰς δεῖ κρίνειν ἐκ τῆς φωνῆς, τοὺς δὲ ῥήτορας ἐκ τῆς γνώμης. Hiſtrio ſeruit populo, Orator ꝓſulit. Ille delectabat. hic

Clamoſi

prodeſt. Ad bene cōſulendū non refert q̄ ſis vocalis, ſed q̄ oportuna ſuadeas. Actori voce opus ē, quæ vincat multitudinis fragorē, orator talis eſſe debet: vt populus ipſum vltro tacitus & attētus auſcultet.

Idem Epicli opprobranti quod ſemper dicturus meditaretur, erubere inquit, optimo iure, ſi tantę multitudini conſulens dicerē ex tempore. Quod alii prę clarum eſſe ducunt, ſubito & ex imparato dicere, id vir cordatus iudicabat eſſe temeritatis. 5 *Extēporalis dictio*

Quodam tempore quū populus obſtreperet dicēti ait ſe breue quiddā velle illis narrare. Facto multitudinis ſilentio, adoleſcens: inquit, quidā æſtiuo tēpore aſinum conduxerat ab Athenis Megaram vſq; Sole vero circa meridiē vehemēter æſtuante, vterq; volebat ſubire vmbrā aſini, ſed vterq; alterum prohibebat, hic dicebat aſinū conductum, non vmbrā alter contendebat per conductionem & aſini & vmbræ ſus eſſe factum. Atq; hæc loquutus Demoſthenes abiit è ſuggeſto populo vero retinenti, ac narrationis finem flagitanti, de aſini inquit vmbra audire cupitis, de rebus ſeriis loquentem audire non multis. Retulimus hoc in Adagiis. 6 *Aſini vmbra*

Lycurgus rhetor ob generis nobilitatem liberior erat in dicendo, q̄ vt populus interdum ferre poſſet. Itaq; quum aliquando populi ſtrepitu exploderetur è ſuggeſto exclamauit o Cercyræa ſcutica q̄ multis talentis digna es. Notans populum à quo eiiciebatur, magnę quidem autoritatis ac nominis, ſed inutilem rebus gerendis. De cercyræa ſcutica dictum eſt nobis in prouerbiis. 7 *Libere*

Idē forte obuius Xenocrati qui à Telone obtorto collo pertrahebatur in metœciū, quo in loco carcer erat Athenis, fuſtē impegit in caput Telone, ac Xenocratē quidē liberauit. Telonē vero tanq̄ indi- 8 *Audacter*

gna patrantem in carcerem coniecit. Id Lycurgi factum ab omnibus collaudabatur. Itaq; poſt aliquot dies Xenocrates factũ obuiam Lycurgi liberis, cito inquit, o puer retuli gratiã patri tuo, qui vulgo laudatur quod in re difficili tulerit auxilium. Sentiens laudem eſſe præmiũ recte factorum & eam demum opitulationem eſſe gratam, quę adfertur ip ipſo diſcriminis articulo. Fuſte enim illi patrocinatus eſt, non oratione. Nimirum hoc eſt, βοηθῆσαι μόγις.

9 Studioſe Obiicientibus, quod eloquẽtię ſtudio rhetoribus daret mercedẽ, ſi quis, inquit profiteatur ſe filios meos mihi redditurum meliores, non mille drachmas, ſed omniũ facultatum dimidium effunderem. Plurimum ab hominũ vulgo diſcrepãs, qui periſſe exiſtimant quod liberis inſtituendi impenditur.

10 ciuiliter Inter leges quas tuliſſe fertur hęc erat vna, Ne qua mulier maritata proficiſceretur Eleuſinem. id ſtatuit veritus, ne à diuitibus dato precio corrũperentur, addita eſt pœna drachmarũ ſex milia. Ei legi quũ vxor Lycurgi non opbtemperaſſet, ſycophantis q deprehenderant ac detulerant dedit talentũ. Ea res quũ illi poſtridie vitio daretur apud populũ, Atqui ego, inquit, dare conſpectus ſum non accipere. Quidam ferunt leges ad quæſtum. Hanc notam à ſe depulit, qui nec in vxoris gratiam voluit abrogare legẽ, ſed mulctam de ſua dependit.

11 Naturæ bona Iſocrates inter familiares dicere ſolitus eſt, ſe quidẽ docere decem minis, cęterũ qui ipſum docuiſſet audaciã, & vocalitatẽ, mercedis loco daturũ decem milia. Nã vocis exilitas & animi timiditas reddebãt Iſocratem ad dicendũ inutilem. Hæc aũt quoniam naturæ ſunt nõ arts, à pręceptorib⁹ dari nõ poſſũt.

12 modeſte Percontanti qui fieri poſſet vt quũ ipſe non eſſet, ad dicendum accõmodus, alios redderet idoneos

quoniam cotes,inquit,ipſe quidem ſecare non poſſunt ferrum tamen reddunt acutũ. Hoc videtur imitatus Horatius. Fungar vice cotis,acutum. Reddere quæ ferrum valet,exors ipſa ſecandi.

Interrogatus quid eſſet rhetorica,ex paruis,inqt, facere magna,ex magnis parua. Eſt enim hæc nonnulla rhetorices pars, amplificare & extenuare quade re diligenter præcepit Fabius. Sed præſtigii genus eſt,quod reſpondit Iſocrates. Quin illud potius artis eſt, quę magna ſunt ita tractare vt auditori quoq; magna videantur,& contra. 13 Exaggeratio

In conuiuio Nicocreontis,Samiorũ tyranni, quũ à cõuiciis iuberetur diceretur dicere. His inqt,in quibus ego valeo,nũc nõ eſt tẽpus: i his vero quæ hoc tẽpus reqrit,ego nõ valeo. Recuſauit iter pocula dicere,q apud ſobrios de reb? ſeriis diſſerẽ cõſueuerat. 14 Tempeſtiue

Vbi conſpexit Sophoclem tragœdiarum ſcriptorem ſequi puerum quendã forma illius captũ, oportet,inquit,o Sophocles hominem non manus tantũ apud ſe ſe continerer verum & oculos. Vox homine Chriſtiano non indigna. 15 Caſte

Ephorũ Cumanum qui ſcholã ipſius reliquit nullo ꝓfectu,atq; ob id à patre Demophilo denuo miſſus eſt vt ab integro data mercede diſcipulum ageret δίφρον appellabat. Diphros enim græcis dicitur currus,quos duos ferat,pugnantem & aurigam. Tales opinor olim fuiſſe cathedras (nam δίφρος interdum & cathedram ſonat) quę duos caperẽt, quales adhuc videmus epiſcoporũ veteres,quæ capiũt pręſulem,& aſſeſſorem. Apud R. D. Guilhelmũ archiepiſcopum Cantuarẽſem ſeruatur huiuſmodi ſella, quę dicit fuiſſe beati Thomæ Acrenſis. Item Roffæ in eccleſia cathedrali ſimilis adhuc viſitur. Iſocrates aũt ex vocis etymologia captauit iocũ in ſtupidum 16 Tarditas

diſcipulum, qui bis attulerit mercedem. δίφορος enim duci videtur ἀπὸ τοῦ δὶς φέρειν, id eſt à bis ferendo.

17 Libere. Cn. Piſo iuuenis etiamnũ Manilium Criſpũ reum egit, euidenter nocentem, eumq́; licet præpotentem multis ac magnis criminibus vrgebat, quod videret illum eripi gratia Põpei qui Piſoni reo aderat. Itaq; quum Pompeius velut exprobrans iuuenilem temeritatem Piſoni, qui non vereretur nobilem & opulentum atq; ipſi cũ primis amicum ad iudices pertrahere, dixiſſet. Quin eadẽ opera me quoq; accuſes intrepide reſpondit Piſo. Da vades reip. te ſi poſtulatus fueris, ciuile bellum non excitaturum, tuum nomen priuſquam Manilii deferam. hic elegans epiphonema ſubiicit Valerius Maximus, eodem, inquit, iudicio duos ſuſtinuit reos, accuſatione Manilium, libertate Pompeium, & alterum lege peregit alterum profeſſione.

18 Rumores. Thales Mileſius interrogatus quantum diſtaret à mendacio veritas, quantũ, inquit, oculi ab auribus. Sentiens ea demum eſſe indubitatæ fidei, quæ contuemur oculis, rumoribus ac fabulis hominũ haud tuto credi. Eodem pertinet Homericum figmentum de ſomniis, quorum quæ ſubuolant per portam corneam, vera ſint, quæ per eburneã, vana. Corneæ portę inuolucro deſignans oculos: ob coloris ſimilitudinem, eburneæ os: ob candorem dentium.

19 Inſtitutio. Iſocrates ad patrẽ qui dicebat cũ filio non miſiſſe niſi vnicũ mancipiũ, abi igitur, inquit, & habebis duo. Id bifariam poteſt itelligi. Reditu domũ apud me relicto filio, quem poſteaquã ita formaro: vt tibi nõ minus dicto ſit audiens q̃ quilibet ſeruorum tuorum: pro vno mancipio habebis duo. Aut, abi domum, ac puta tibi ea pecunia quam pactus es pro filio inſtituendo, iam me quoq; tuũ eſſe factũ, vt non

minori curæ mihi futurus ſit tuus adoleſcens, quàm ſi tuum eſſem mancipium. Simile quiddam tribuitur & Ariſtippo.

20 Libere Cn. Lentulus Marcellinus conſul in concione grauiter queſtus eſt de magni Pompeii immodica potẽtia. Huius orationem quum populus clara voce acclamans approbaſſet, acclamate, inquit, acclamate Quirites dum licet. Iam enim vobis impune facere non licebit. Significans illius potentiam breui eo magnitudinis euaſuram, vt nulla in re tutum eſſet vllo pacto reſiſtere, ſi quid illi collibuiſſet.

21 Libere Helius Mancia Formianus, libertini filius, vltimæ ſenectutis, L. Libonem apud Pompeium accuſabat, in quo certamine Pompeius Liboni fauens Helio & generis humilitatem, & ſenium exprobrans, dixit illum ab inferis remiſſum, vt claros viros accuſaret. Hoc conuicium incontanter retorſit hoc modo. Non mentiris, inquit, Pompeie, planè ab inferis reuerſus ſum. Sed dum illic moror vidi Cn. Domitium Ænobarbũ deplorantẽ, quod ſummo genere natus, vitę inculpatiſſimæ, patrię amantiſſimus, in ipſo iuuentutis flore tuo iuſſu eſſet occiſus. Vidi pari claritate conſpicuũ Brutũ, ferro laceratum, querentem id ſibi prius perfidia, deinde etiam crudelitate tua accidiſſe. Vidi Cn. Carbonem acerrimum pueritiæ tuæ bonorumq́; patris tui defenſorem, quum tertium cõſul eſſet, catenis quas tu illi inijci iuſſeras, vinctum obteſtantem, ſe aduerſus omne fas & nefas, cùm in ſummo eſſet imperio à te equite Romano trucidatum. Vidi eodem habitu & quiritatu, prætorium virum Perpennam ſæuiciam tuam execrantem, atq; hos omnes eadem voce indignantes, quod indemnati ſub te adoleſcentulo carnifice cecidiſſent. Has Manciæ voces, fortaſſis aliquis temeritatem appellet citius quàm libertatem.

Scitum eſt, quod ſubnectit Valerius. Eo tēpore & fortiſſimum erat Pompeio maledicere & tutiſſimū. Fortiſſimum ob ſummam potentiam, tutiſſimum ob reuocatam veterum facinorum inuidiam.

22 Libere Diphilus tragœdiarum actor, quum in ludis Apollinaribus ad eum verſiculū veniſſet, Miſeria noſtra magnus eſt, directis in Pompeium Magnum manibus pronūciauit. Actio in tantum placuit populo, vt aliquoties fuerit reuocatus, nec hiſtrio veritus eſt iterare ſimili geſtu. Dubites vtrum potius mirari conueniat, actoris audaciam, an populi. Simili audacia vſus eſt in eadem fabula quum ventum eſſet ad eum verſiculum, Virtutem iſtam veniet tēpus quo grauiter gemas. Tametſi mihi videtur carmē eſſe mutilum. Suſpicor addendum. Serua virtutem iſtam, aut aliud ſimile verbum, vt ſit verſus Trochaicus.

23 Libere Seruius Galba C. Iulium conſummatis victoriis in foro ius dicentem, huiuſmodi dictis auſus eſt interpellare, C. Iuli Cęſar pro Cn. Pompeio Magno quondam genero tuo in tertio eius conſulatu pecuniam ſpopondi, quo nomine nunc appellor. Quid agam? Num dependā? Hac voce palam illi exprobrās quod Pompeii bona vendidiſſet, cui fuerat affinitate iunctus. Aequum autem videbatur, vt qui bona generi vendiderat, ea dependeret, quæ nondum orto inter illos bello fuiſſent contracta. Cæſar hac inuidia commotus, ęs alienum Pompeii è fiſco reſolui iuſſit.

24 Libere Quū Philippus Macedonum rex cognitionē exerceret parum ſobrius, ac perperā aduerſus mulierem quandam tuliſſet ſententiā, illa ſentiens errorem eſſe vini, non regis, exclamauit, prouocarē, inquit, ad Philippum ſed ſobrium. Excuſſit regi muliebre conuicium temulentiam, adegitq; vt expergefactus cauſam eandē animo præſentiore cognoſceret. Hic dubites

vtrum potius admirari debeas, fœminę libertatem, an tanti principis humanitatem. Simile quiddam & ante retulimus, ſed ſub viri perſona.

Scipio Aemilianus creatus cenſor addito collega Mummio, viro magnæ quidem nobilitatis, ſed vitæ diſſolutioris, pro roſtris dixit ſe ex maieſtate reipub. omnia geſturum, ſiue ciues ſibi dediſſent collegam, ſiue non dediſſent, innuens ſatius fuiſſe non habere collegam cenſuræ, quàm talem collegam. 25 Libere

P. Rutilius amico cuidam rem iniuſtam petenti pernegabat. Quumq́ue is commotus per ſummam indignationem diceret, Quid ergo, inquit, mihi opus eſt tua amicitia, ſi quæ rogo non facis? Imo, inquit Rutilius, quid mihi opus eſt tua, ſi quid inhoneſtæ rei propter te facturus ſum? 26 Iuſte

Quum M. Bruto tota ferè Luſitania ſeſe dedidiſſet ſola vrbs Ciania pertinaciter arma retineret, tentatũ eſt per Bruti legatos vt data pecunia perſeuerarent eſſe ſui iuris. Verum his populus Cianienſis vno ore reſpondit, ſibi ferrum à maioribus relictum, quo vrbẽ tuerentur, non aurum quo libertatem redimerent. 27 Fortiter.

Iulianus imperator, ni fallor, quũ in frequenti turba quidam ipſum his verbis appellaret aduerſus aduerſarium ſuum, Thalaſſius inimicus pietatis tuę noſtra per vim eripuit, Agnoſco, inquit, ab illo me fuiſſe læſum, proinde dic illi vt mihi potiori inimico prius ſatisfaciat, mandauitq́ue præfecto ne prius cognoſceretur illorum negotium, q̃ ipſe cum Thalaſſio rediret in gratiam. Quod alter adduxerat ad maturandam vindictam, Cæſar torſit in cunctationem. 28 Præter ſpem

Cyrus rex rogatus ab hoſpite quid ad prandiũ apparari iuberet, nihil aliud, inquit, quàm panẽ, nã ſpero me prope Crinum cœnaturum. Mira frugalitas in rege barbaro, cui panis erat pro obſonio, & ſitim 29 Frugalitas

aquæ ſpe deferebat in cœnam. Refert Ammianus.

30 Honos eruditioni debitus

Sigiſmundus imperator, Alberti ſocer, quum aliis multis nominibus tum illo præcipue commēdabilis fuit, quod vt ipſe linguarum ac literarum peritiā amauit, ita viros eruditione præſtantes ſemper ornare, ac prouehere ſtuduit. Quo nomine quum à Germanis principibus qui latinas litteras oderant, reprehēderetur, quod homines obſcuro genere natos ob litterarum commendationem foueret. Quid ni, inquit, eos amem, quos natura cæteros antecellere voluit? Germani plurimum tribuunt generis nobilitati. At vir prudens intellexit in eruditis eſſe quiddam ſtēmatis præſtantius. Illi habent ædiū parietes clypeis & imaginibus depictas, hi animum habent optimis diſciplinis exornatum. Porro vt natura animus præſtantior eſt corpore, ita ornamenta ingenii longe pulchriora ſunt externæ nobilitatis inſignibus. Qui nihil aliud habet quàm maiorum imagines, opinione nobilis eſt, verius quàm re. At qui virtute præditus eſt, vnde manat etiam illa vulgaris nobilitas, germanam ac natiuam habet nobilitatem.

31 Spes

Plato dicere ſolet, ſpes eſſe vigilātium ſomnia. Ad quod alluſiſſe videtur Vergilius, quum ait. An qui amant ipſi ſibi ſomnia fingunt? Nam dictu mirum eſt quàm varias imaginationes patiantur in animo ſuo, qui vehementer ſperant aliquid. Atq; his inanibus ſimulacris perinde ſemet oblectant, ac ſi iam tenerēt quæ ſibi pollicentur.

32 Nox apta cōtēplationi

Scopelianus ſophiſta, quoniam ſomni parciſſimus noctem exiſtimabat ſtudiis & exercitationi mentis accommodam, ſubinde ſolitus eſt exclamare, ὦ νὺξ, σὺ γὰρ δὴ πλεῖστον σοφίας μετέχεις μέρος θεῶν. id eſt, o nox, nam tu ſane maxima ex parte conſors es ſapientiæ deorum. Habet enim hominis mens in alto illo

ſilentio,corporis ſenſibus iam feriatis , aliquid diui-nitatis , ſi ſeſe intenderit ad rerum ſublimium ſpe-culationem.

Quum Alexãder Thebanorum mœnia diruiſſet, 33 Gloriæ amor
Phryne meretrix pollicita eſt ſe ſuis impendiis repo-ſituram,modo ciues paterentur,hoc inſculpi elogiũ. Ἀλέξανδρος μὲν κατέσκαψεν, ἀνέστησε δὲ φρύνη. ideſt,Alexander quidem ſubuertit, ſed Phryne reſtituit. Hic merito quis dubitet,vtrum ſit admiratione dignius, an quod ſcortum corporis vſura tantas opes collegerit,an quod tanto nominis amore teneretur,vt titulũ tam chare voluerit emptum.Nam vt prçclarius eſt reſtituere,quã demoliri,ita ſpetioſior fuiſſet laus Phrynes ſcorti quàm Alexandri regis.

Pythagoras videns quendam è diſcipulis atten- 34 obeſitas
tiorem curando corpori,idq́; agere vt obeſus eſſet ac nitida cute, Hic,inquit,non deſinit ſibi carcerem moleſtiorem ſtruere.Senſit hominem eſſe animum,corpori ceu carceri incluſum,quod quo reddas habitius hoc magis grauatur animi vis.

Plotinus philoſophus Platonicus,Amelio pictori
roganti,vt corporis formam pateretur effingi, non 35 Corpus hominis vmbra
paſſus eſt.Quid,inquit,an non ſatis eſt nos hanc imaginem circumferre,niſi & imaginis imaginem relinquamus poſteris oſtentandam? Iudicauit cum Pythagora corpus eſſe thecam mentis,vtcunq; eam exprimentem.Minimum autem hominis videre eum, qui nihil aliud videt quàm corpus.

Sophocles iam extremç ſenectutis, à filiis accuſa-
tus eſt dementiæ.At is pro apologia iudicibus recitauit fabulam,quam proxime ſcripſerat,rogans num ea videretur delirantis. Fertur & hoc dixiſſe,Si ſum Sophocles non deliro,ſi deliro non ſum Sophocles.Sẽtiens in eruditis ac ſobriis animi vim nõ elãgueſcere, 36 Senectus ſana

ſed reuigeſcere potius vſu & exercitatione.

37 Laruas inſectari — Aelianus ſophiſta ſcripſit in Gymnidem tyrannũ. Hunc quum Philoſtratus Lemnius offendiſſet legen tem indignabundo & concitato ſimilẽ, percontatus eſt, quid argumẽti eſſet præ manibus. Scribo, inquit, Gymnidis accuſationem. Laudarem, inquit Philoſtratus, ſi viuentẽ accuſaſſes. Id enim erat viro dignum. Nam lacerare defunctum cuiuis in promptu eſt.

38 Regnũ ſeruitus — Antigonus rex conſpiciens filium ſuũ eos in quos habebat imperium ferocius tractantem atq; inſolentius, An ignoras, inquit, fili, regnum noſtrũ eſſe ſplendidam ſeruitutem? Nihil dici potuit cordatius. Nam princeps non minus obſeruire cogitur populo, quàm populus principi, niſi quod princeps id facit cum dignitate. Alioqui re vera mutua ſeruitus eſt.

39 Rhetores ſerui populi — Diogenes in caupona prandens Demoſthenẽ fortè prætereuntem inuitauit vt accederet. Id cum ille pudore recuſaret, Erubeſcis, inquit, Demoſthenes cauponam ingredi? Atqui hic herus tuus quotidie verſatur. innuit oratores nihil aliud eſſe q̃ mancipia populi. Nec eſſe par, vt illic pudeat ſeruum populi videri, vbi populus aſſidue viueret.

40 Salſe — Idẽ quibuſdã admirantibus carmẽ illud Heſiodi οὐδ᾽ ἂν βοῦς ἀπόλοιτ᾽, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη, ideſt, Ne bos quidẽ pereat, ni vicinus ſit malus. Atqui Meſſenii, inq̃t ſimul cum bubus periere, vobis vicinis. Exprobrauit Athenienſibus ignauiam, qui Meſſeniis vicinis aduerſus Lacedæmoniorũ vim non fuerint opitulati.

41 Imperiũ humanum — Quum Ariſtoteli grauiter affecto medicus quidã præſcriberet cum autoritate, nec vllam adferret rationem, Ne me, inquit, perinde curaris, vt bubulcũ, aut foſſorem, ſed prius doce me cauſam quur iſta præſcribas, atq; ita demum habebis obſequentem. Docens viris cordatis non ita imperandum, quemadmodum

imperamus aſinis.

Alcibiades Socrati miſerat munus præclarum. Id 42
quũ Socrates videretur recuſaturus, Xanthippe diſ- Facete
ſuaſit, aſſeuerans donum eſſe magnificum, & indi-
gnum quod reſpueretur. Tum Socrates, Alcibiades,
inquit, hæc mittit ambitioſe, & nobis noſtra eſt ambi
tio. Sentiens interdum eſſe magnificentius magna
contemnere, quàm magna largiri.

Zoilus interrogatus, quamobrem ita ſtuderet om- 43
nibus maledicere, quoniam, inquit, malefacere, quum Maledi
cupiam non poſſum. Expedita malitia morbum inge centia
nue confitentis & amantis.

Gnathæna meretrix adoleſcẽtem, qui fama ipſius 44
illectus, ex Helleſpõto venerat in Atticã, eſſetq; in cõ
uiuio loquacior, ita cõpeſcuit. An nõ dicebas, inquit,
te ex Helleſponto huc profectum? Quũ annuiſſet, &
qui fit, inquit, vt primariam eius regionis ciuitatẽ nõ
noueris percontanti, quam? Sigæum, inquit Gnathæ
na atq; ita ciuiliter admonuit illum ſilentii. Nã σιγᾶν
græce ſilere eſt inde dictum videtur Sigæum.

Philippus rex multa queſtus apud Romanorum 45
legatos de moribus & calumniis Theſſalorum, tan- Minaciter
dem elatus ira, hanc vocem adiecit, nondum oium
dierum ſolem occidiſſe. Hic ſermo nõ Theſſalis mo
do verumetiam Romanis ſuſpectus vtriuſq; gentis
fremitũ excitauit. T. Liuius 4. Decadis libro 9.

Alexandri mater Olympias quum audiſſet filii ca 46
dauer inſepultum fuiſſe abiectum, inter lamẽta dixit Deus in
hoc quoq;. O fili tu qui ſtudebas cœli particeps eſſe, ſepultus
huc toto impetu properanis, ne iis quidẽ potiri valui-
ſti quæ ſunt mortalium omnium cõmunia, terra ac
ſepultura. Alexander viuus ambiebat diuinos hono
res, defuncto nec vltimus ille contigit honos quem
quiuis homo perſoluit homini, quamlibet humili.

47 Pollio Romulus qui centeſimum exceſſerat annū
Senectu Auguſto percontanti, qua tandem ratione illum cor-
tis alimo poris animiq; vigorem ſeruaſſet, intus, inquit, mulſo,
nia foris oleo. Tradit Plinius naturam hominibus duos
dediſſe liquores optimos, oleum foris adhibendum
corpori, vinum intus. Mel autem ob humidam cali-
damq; vim admodum ſenibus accommodum eſt.
Nunc mel in totum à menſis ſubmouimus, & oleum
corpori infundimus.

43 Cato vticenſis dixit, C. Cæſarem ſobrium acceſſiſſe
Acute ſe ad euertendam remp. Id Quintilianus ita refert, vt
putet nihil dici poſſe ſignificantius. Senſit enim illū
hoc iam olim animo agitaſſe, quod poſtea fecit.

49 Plato tantū tribuebat Ariſtoteli, vt quum ille forte
Igeniū fortuna non adeſſet in Academia, exclamarit, ἀπέστιν
ὁ τῆς ἀληθείας φιλόσοφος id eſt, abeſt veritatis philoſo-
phus. Rurſus quū alio tēpore abeſſet, dixit ὁ νοῦς οὐκ ἦλ-
θεν. Nō venit itellectus, innuēs ſe ab illo vno intelligi.

50 Ariſtophontem Æſchines tradit, apud Athenien-
Innocē- ſes gloriari ſolitum, quod quum nonagies quinquies
tia illiba eſſet vocatus in ius, ſemper fuerit abſolutus. At Ce-
ta phalus homo popularis iuſtius gloriabatur, quod
quum plura decreta ſcripſiſſet, quàm alius ſuorum
temporum quiſquam orator, tamen nunquā coactus
ſit cauſam dicere. Certius innocentiæ ſignum eſt, ita
rem gerere, vt nemo velit accuſare, quā ſi poſtulatus
elabaris è iudicio. Elabuntur interdum & nocentes.
At qui abſoluitur, licet pœnam effugiat, cicatricem ta
men criminis circumfert.

I Quidā accuſatus quod patrē pulſaſſet, hoc modo
Inſtitu- defendit impium facinus, Et ille, inquit, patrem ſuum
tio libe- verberauit, & hic, oſtenſo filio, me verberabit, poſtea-
rorum quā adoleuerit. Adeo nobis hoc gentilitiū eſt. Vide-
mus hoc ferè vulgo euenire, vt qualis quiſq; fuerit in

parentes,

parentes, tales experiantur in ſe liberos.

Alius quidã quũ à filio pertraheretur, ventũq; eſſet ad domus limen, deſine inquit, fili, nã & ego patrẽ huiuſq;. Agnouit ſe cõmeruiſſe qui ſic à filio tractaretur, tantum poſtulauit vt eſſet ęqua retaliatio. 2 Exẽplũ reciprocum

Heraclitus philoſophus in ſeditione rogatus, vt apud populum ſententiã diceret, quo pacto ciuitas redigi poſſet in concordiã, cõſcenſo ſuggeſto popoſcit calicẽ aquæ frigidæ, & paululũ farinæ inſperſit, mox de Clechone admiſcuit, ideſt vel pulegii ſyluestris vel leguminis genus. Dein epoto calice diſceſſit, nec verbũ addidit hoc pacto innuens ita demũ ciuitatem cariturã ſeditionibus, ſi repudiatis deliciis aſſueſcerent paruo cõtẽti eſſe. Et hic Heraclitus ſuo reſpõdit nomini. Nã σκοτεινὸς, dictus eſt ideſt, tenebricoſus. Referat & hoc inter ἄφωνα apophthegmata. 3 luxus ſeditionũ parens

Simonides Cæus in conuiuio rogatus à Pauſania Lacedæmonio vt aliquid proferret quod reſiperet ſapientiam, ridens: Memineris, inquit te hominẽ eſſe. Eã vox tum quidẽ contempta eſt Pauſaniæ, verum poſt vbi Chalcoecę phano incluſus obſideretur, fame ac frigore moriturus, ter inclamauit Cæũ hoſpitem, qui prudenter admonuiſſet. 4 Piſcator ictus

Diogenes quũ Rhodios quoſdã, adoleſcẽtes elegãtiore cultu cõſpexiſſet, dixit, τῦφος οὗτός ἐστιν, ideſt, hic factus eſt. Rurſum quũ vidiſſet Lacedæmonios ſubſtricta tunica parce ſordideq; cultos ἄλλος, inquit οὗτος τῦφος ἐστιν, ideſt, hic alius factus eſt. Significãs nõ minus peccare eos q ad oſtentationẽ ſordide veſtiunt ꝙ q ſplẽdido veſtitu ſeſe iactitát. Vñ ſcitũ eſt, illud diui Hieronymi, pullas veſtes æque vt cãdidas deuita. 5 Sordes ambitioſæ

Adoleſcẽs quidã poſteaꝙ Zenonẽ aliquandiu audierat, domũ reuerſus à patre rogatus, qđ tandẽ operæpreciũ feciſſet in philoſophię ſtudio, oſtẽdã, inqt. 6 Patiẽter

Quum nihil aliud diceret, pater iracundius, exiſtimans impendium periſſe: cœpit flagris cedere filiũ. Eam parentis ſæuiciam adoleſcens æquiſſimo animo tulit. Ac rurſus efflagitanti patri, vt aliquod ſpecimen profectus æderet, expectanti egregiũ aliquod ſophiſma, hoc inquit, è philoſophia fructus retuli vt patris iram poſſim commode perpeti.

7 Demetrius Cynicus dãnabat artem ſaltatoriã, velut inutilẽ geſticulationẽ ad tibiæ modos. Cui geſticulator, quidã non imperitus, cupiens arti ſuæ vindicare gloriam, iuſſit vt ſubmotis tibicinibus ſpectaret ipſum ſaltantẽ. Aſſenſus eſt Demetrius. Ille ſaltauit Homericã fabulã adulteriũ Veneris ac Martis, ambos Vulcani vinculis irretitos adamãtinis ac ſole ꝓdẽte diis cæteris exhibitos, venerẽ erubeſcentẽ, varios deorũ aſtantiũ affectus. Mercuriũ optantẽ talia vincula. Martẽ dãmnatũ vt pẽderet mœchagria: ac præterea quicqd ad eam fabellã pertinet. Ibi Cynicus artẽ admiratus dixit, audio homo quæ facis, nõ video tantũ. Sed mihi manibus ipſis loqui videris. In huius artis laudẽ ſcripſit Lucianus, Plato nõ probat. & tamen apud Chriſtianos ſaltatur ineptius.

Saltatio muta

8 Les bonas Mitylenęus ac hiſtriones geſticulatores appellare ſolet χειροσόφους, qđ manibus ſaperent nõ lingua. Erat enim ſaltationis genus quo graues etiã hiſtoriæ citra vocẽ vel recitantis, vel tibicinis, ſolo corporis geſtu ſic repreſentabantur, vt ſpectatores prope plus intelligerent ex ſaltatione, q̃ ſi quis recitaſſet. Hęc ars conuenit Benedictinis.

Geſticulatio

9 Philoxenus quondã cœnans apud Dionyſiũ, quoniã animaduertit regi appoſitũ piſcẽ Mulũ inſigni magnitudine, quã ipſi appoſitus eſſet ꝓpuſillus (In piſciũ enĩ genere laudant adulti) piſciculũ auribus admouit. Id factũ admiranti Dionyſio cauſamq́; per

Facete

contanti, In manibus, inqt eſt Galatea, de qua volebā ex hoc quædam percontari. Verum negat ſe per ętatem quicquā adhuc ſcire, ſed ait pro auum ſuum iſtic eſſe in tuo diſco, qui multa poſſet cōmemorare ſi liceat colloqui. Exilaratus rex miſit illi ſuū mulū.

Apellis ætate cōplures erat in arte pingendi nobiles, quorū opera quū pro ſuo candore miraref, col laudatis omnibus dicebat illis deeſſe vnā illam venerē quā Græci χάριτα vocant, ingenue profitēs cætera omnia illis contigiſſe, in hac vna neminem ipſi patrem eſſe. Simile quiddam eſt in phraſi, quod allicit ac remoratur lectorem aut auditorē, quū tamen nec habeat nomen nec arte præcipi poſſit. 10 Venus operis

Idem quū tempeſtatis vi Alexandriā delatus eſſet, quidam apeliis ęmuli ſubornarunt planū hoc eſt ſcurram regiū qui eū vocaret ad cœnam. Is non ſuſpicans dolū venit. At quū rex qui illi erat infenſus indignaretur, & oſtenſis vocatoribus iuberet iudicari à quo vocatus eſſet, Apelles arrepto carbone extincto è foculo, imaginē deliniauit in pariete, vt rex protinus ex inchoato opere agnoſceret planū ſuū. Eadem opera & artis ſuæ: & ciuilitatis ſuæ ſpecimē dedit. Sit & hoc ſi libet apophthegma mutum. 11 ciuilitas

Pictor quidā interrogatus quē habuiſſet artis magiſtrū, digito populū oſtendit, ſentiens ſe ad multitudinis iudiciū pingere, & obſeruantem quid quiſq; probaret aut improbaret, artū fuiſſe conſequutū. Idē ab Apelle factitatum legimus, qui poſt tabulam latitans ſubauſcultabat ſpectatorum cenſuras. Numeretur & hoc inter ἄφθογγα ἀποφθέγματα. 12 Populi iudiciū

Socrates Alcibiadē adoleſcentem primū ob imperitiam trepidātem, vt fit, apud tantam multitudinē verba facere lepida εἰσαγωγῇ animauit. An nō putas inquit, o Alcibiades contemnendum ſutorem? An- 13

nuit. An nō præconē? quū & hic annuiſſet, An non contēneres, inquit, tabernaculorū opificē? Quū ſimilia quædā propoſuiſſet, & is fateref hos eſſe contēnendos, tū Socrates, Atqui inqt, ex his cōſtat Athenieſiū populus quē tu vereris. Quorū ſi ſingulos putas contēnendos, q̃ minus etiā contēnas condenſatos? Senſit nō referre apud q̃ multos dicas, ſed apud q̃ cordatos. Fit enim hoc miro modo, vt quos ſingulos deſpicias, cōgregatos reuerearis. In cōuiuio Platonis. Socrates admiraf Agathonis audaciā, q̃ corā tot hoīum milibus pręſenti aīo recitaſſet ſuā tragœdiā, cui quū Agathon reſpondiſſet ſe citius velle corā multis hominū milibus dicere, q̃ apud vnū Socratem: atqui in illis, inquit, milibus & Socrates erat. Fit enim & illud miro modo, vt quē vnum reuereare, in turba mixtum contemnas.

Solerter

14 Idem conſpiciens hominem prædiuitem & arrogantem ſed nulla virtute prędītum, hic inquit, equus eſt argento circuntectus. Solent enim equi ſtragulis, phaleris, ac bullis argenteis exornari, quum interim tamen nihil aliud ſint quàm equi.

Diues indoctus

15 Apud Epheſum quū Alexāder cōſpectā effigiem ſui corporis ad viuū magna arte expreſſā admiraref atq; interim forte equus inductus picto in eadē tabula equo adhinniret, deceptus imitatione. Apelles: Equus inquit: o rex multo melius expreſſus eſt q̃ tu.

Imitatio

16 Quum Alexander etiamnum pubeſcens citharæ daret operam, & præceptor artis ſubinde moneret q̃ chordam quo modo pulſare deberet, & puer parum obſequens doctori dixiſſet, quid ſi hanc pulſarem? Citharœdus lepide reſpondit. Si iſthuc quæris tanquam mox rex futurus, nihil refert: ſi vt artifex futurus plurimus intereſt.

Artes reges

17 Alexander Macedo præter modū delectatus eſt

Homero,adeo vt illum ad verbũ edidicerit,ac dormiens etiam ceruicali ſuppoſitum haberet. Eũ aliàs ſummũ virtutis præconem,interdum poetam βασιλικὸν appellare conſueuit, cuius carmina cenſebat non ad citharam vt aliorum,ſed vt tubam potius eſſe canenda. Addebat illud, ſe malle Homeri Therſiten eſſe quàm Cherili Achillem Cherilus erat Alexandri poeta non ſatis fœlix,qui cũ fertur ita pactus: vt pro quoq; bono verſu acciperet Philippeum aureum,pro malo colaphum. Homeri laus

Ariſtobolus hiſtoricus librũ conſcripſerat de rebus ab Alexãdro Macedone geſtis in quo multa ſupra veri fidem adulantiſſime affinxerat eũ quum illi in nauigatione recitaſſet. Alexander arreptũ è manibus librum in fluuium Hydaſpen demerſit, & ad Ariſtobolum conuerſus. Tu inquit,dignior eras vt eodem præcipitareris,qui ſolus me ſic pugnantẽ facis,ac vel vno iaculo interficis elephantem. 18 Adulatio

Socrates animaduertens Antiſthenem ambitioſius oſtentare veſtem laceram & detritam, facete hominem increpauit οὐ παύσῃ,inquit, ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν ideſt non deſines te nobis comere? Significãs ſe eiuſdem eſſe ambitionis vtilitatem amictus oſtentare,& delicato cultu ſeſe venditare. 19 Sordes ambitio ſæ

Milo Crotoniates quum iam conſenuiſſet,videns Athletas ĩ certamine exerceri,ſuos lacertos intuitus iam ſenio defectos:illachrymaſſe fertur,ac dixiſſe. At hi quidem iam mortui ſunt Corporis vigorẽ adimit ætas,animi vis ad extremam vſq; durat ætatem. 20 ſenectus

Cyrus apud Xenophontem moriens,extremę iã ſenectutis,negabat ſe vnquã ſenſiſſe ſenectutem factam immbecilliorem q̃ fuiſſet adoleſcẽtia. Maxima pars incõmodorum ob quæ vulgo male audiuit ſenectus ab intemperantia vitæ proficiſcitur. 21 ſenectus vegeta.

22 Pythius natione Lidus in vrbe Phrygiæ Cælenis, nā ibi regnabat,homo prædiues,ſed auri ſtudio præter modum deditus,totam fere ciuitatem in fodiendis metallis occupatam tenebat,vt iam vix quicquā aliud agi vacaret. Huius morbo vxor ſolerti remedio medicata eſt. Abſente marito curat & menſam & omnem menſæ ſupellectilem adfabre ex auro cōfici,deniq; & cibariorū effigies quibus nouerat maritum præcipue delectari. Reuerſo quū conuiuii tēpus eſſet apponitur menſa aurea,cū reliquo vaſorū apparatu Atq; hoc ſanè ſpectaculo diues aliquādiu pauit oculos. Tandem quū interpellaret ſtomachus iubet apponi cibos. Apponuntur illa aurea ciborum ſimulacra,ſpectanda non edenda. Hic quū incandeſceret ira Pythius, flagitans apponi quod edi poſſet iamdudum ſpectaculorum eſſe ſatis. Tum vxor,An non ſentis,inquit,Pythi,dum nihil aliud quæris, q̄ aurum,agricolationem deſeri,& ciues tuos ad famē vocari,breui perituros ſi qua cœpiſti pergas? Hoc ciuili commento cordata mulier maritum ab immodico auri ſtudio reuocauit.

23 Claudi ſalaces Antianira Amazonū regina demirātibus qđ nupſiſſe claudo ſatis cynice reſpōdit ἄριστα χωλὸς οἰφᾷ, ideſt,Claudus optime virū agit. Senſit maritū adhibēdū nō ad oculorū oblectamēta ſed ad vſum cōiugii. Feruntur autem claudi ſalaciores eſſe cæteris,& ob id ad gignendam prolem magis accommodi.

24 Vxor modeſt. Pacuuius Ario vicino querebatur quod in horto ſuo funeſtā haberet arborē, vn̄ prima vxor ſeſe ſuſpēdiſſet, Dein altera,poſtremo tertia, Cui ſalſiſſime reſpondiſſe fertur Arius Miror te in tot ſuceſſibus inueniſſe lachrymas. Item,Deum immortalem, quod tibi diſpendia arbor illa ſuſpendit. Adiecit amice quæſo te da mihi ex iſta arbore quos inſeram ſurcu-

los, Hoc poſtremum à nobis ante relatum eſt. Arius μισογυνὴς fortunatum exiſtimabat ab vxore liberari.

25 Narratur & illud Catonis dictũ, ſi ſine vxoribus mundus eſſe poſſit, vita noſtra non eſſet abſq; diis. Senſit feliciſſimã hominũ vitã fore, ſi datum eſſet à coniugio liberos viuere. Sed vt idẽ ait apud A. Gellium, cũ illis incommode viuitur, ſed ſine illis oĩno nõ viuit, vt merito dici poſſit vxor neceſſariũ malũ. *Coniugii moleſtiæ*

26 Orſines Satrapes, quũ Alexandrum & huius amicos muneribus ampliſſimis honoraſſet, Bagoæ eunucho nihil dedit. Sed admonitus ab amicis, quod is Alexãdro cũ primis eſſet charus reſpõdit ſe regis amicis honorẽ habere non ſcortis, nec apud Perſas eſſe moris, vt viri mares ducãt. Agnoſcas in hoc Satrapa mentem Cyro generis autore dignam. Honorare nouerat, adulari non poterat quũ hodie quoq; cernãtur ĩ aulis, q ſcortis, morionibus ac lenonibus Principum plus deferant honoris, quàm genere ac virtute prçcellentibus viris. *Libere.*

27 Medius ex Alexandri paraſitis vnus ſolet alios adhortari, ne metuerent quoduis crimẽ in quẽuis intendere. Adiecit ſcelerato præcepto cauſam appoſitã, vt maxime, inquit ſanet uulnus, q delatus eſt, manet tamen cicatrix. Non arbitror quenq̃ eſſe diabolum tam impiũ, qui rem magis nephariam poſſit ſuggerere. Et quo fœdius eſt crimen: hoc tenacius hæret apud multos criminis ſuſpitio, vel in innocentiſſimũ. Audiui ducem quẽdã his verbis adhortãtem ſuos milites nauticos ad quiduis prædandi temeritatem. Rapite quicquid poteſtis, ſiue merces ſint amicorum, ſiue hoſtium, nã vt qui ſpoliati ſunt ſic agãt apud Principem, vt compellamur reſtituere: ſemper aliqua prçde portio remanet apud nos. *Calumnia cicatrix*

28 Gorgias Sophiſta quũ forte fortuna legiſſet Pla-

tonis dialogum ſui cognominis,qui Gorgias inſcribitur,dixiſſe fertur,ὡς καλῶς οἶδε πλάτων ἰαμβίζαι, vt pulchre nouit Plato iambiſſare,hoc eſt mordere.Ná is pes primum ab Archilocho ni fallor repertus eſt ad maledicendum,vnde & nomen habet,vel à muliere petulante & baccha:vel à mittendis iaculis. Si quidem in eo dialogo:proſcindit ſophiſtas,id quod nuſquam non facit.

29 Spes pertinax

Rhodius quidam, de quo nobis antea dictũ eſt, ob intempeſtiuã libertatẽ à tyranno coniectus in caueam,in qua more docentis beſtiæ alebatur ad cruciatum & ignominiã, amputatis naribus ac fœdata vulneribus facie:quum ab amicis admoneretur: vt inedia ſibi malorũ finem quęreret.Cũcta inquit,homini quoad viuit ſperanda ſunt.Citius illum laudarim,q̃ iſtos qui ob cauſas non admodum graues cõfugiunt ad laqueum aut ad præcipitium.

30 Artes inutiles

Anniceris quidam Cirenæus aurigandi peritia fuit inſignis,& vt egregius artifex,ita glorioſus artis oſtentator,venit in academiam Platonis,atq; illic rationes omnes procurrendi, reuerendi, flectendi currum, & per eaſdem interdum orbitas redeundi oſtentabat. Admirantibus cæteris. Plato negabat ſibi videri probabile, eum virum qui totum animum inutili ſtudio dediſſet,ad vllam rem grauem ac frugiferam eſſe idoneum.

31 Themiſtocles quũ aduerſus barbaros deſcriberet Athenis exercitum,& in theatro ex illius gentis more producti eſſent galli gallinacei,atq; inter ſeſe cõmiſſi mira pertinacia inter ſe depugnarent ad necẽ vſq;,rem ludicram vertit in ſeriam cohortationem. Sic enim ciues ſuos affatus ẽ. At iſti,inquit,neq; pro aris ac focis,neq; pro liberis depugnant,ſed tantum qđ vinci turpe ſit. Quo igit̃ animo vos eſſe par eſt,

quibus pro ſalute patriæ, pro chariſſimorum incolumitate, pro libertate certamen eſt?

Subactis à barbaris Lacedæmoniis Leptines dicit Græciã eſſe factam μονόφθαλμον, ideſt, luſcam, Sentiẽs Atticam & Laconicam, eſſe cordatiſſimas Græciæ partes. Meminit Ariſtoteles in rhetoricis. 31

Apud Iaſſios, populum magna ex parte piſcibus victitantẽ, citharœdus quidã in foro oſtentabat artẽ. Verũ ſimul atq; tintinabulũ crepitu ſignũ dedit adeſſe piſces venales, turba ſubito deſeruit cantorem, & ad piſciũ mercatũ aduolauit, vno excepto, qui quod ſurdaſter eſſet, tintinabuli ſonitum non audierat, aut certe non attenderat. Huic citharœdus propius accedẽs, grãs egit, qđ & artẽ honoraſſet, & ipſum nõ paſſus ſit eſſe prorſus deſertũ. Tũ ille, an crepuit tintinabulũ? Vt annuit, valebis, inqt, egregie magiſter, ſeſeq; mox ad piſces proripuit. Citharœdo liberum erat ſibi canere & muſis. Longe maior eſt nobis cura ventris quàm artium liberalium. 32 Ventris cura prima

Romę in foro pendebat tabula quædam habens imaginem paſtoris vetuli cũ pedo. de hac Teutonũ orator rogatus quanti eam æſtimaret, ſatis Germanice reſpondit, ſe nolle ſibi dono dari talem viuum ac verum. Barbarus non agnouit artificium, tantum ſpectabat formã. Atqui quæ natura deformia ſunt, plus habent & artis & voluptatis in tabula. 33 Craſſa iudicia

Gorgias Leontinus extremæ iam ætatis, quũ ſentiret ſomnũ letalẽ obrepere, amico qui aſſidebat percõtanti quo pacto haberet, Somnus inquit, iam incipit me fratri ſuo cõmendare. Homerus enim ſomni fratrem appellat mortem. Nam mors Græcis maſculus eſt. Simile quiddã de Diogene retulimus antea. 34 Mors ſenilis

Iſmenias inſignis tibicen diſcipulis ſuis nõ minus oſtendebat male canentes ac ſcite canentes, dicens, 35

ad hunc modum canere oportet,ad hũc nequaquã.
Admonuit & Qu. Fabius, in ſcriptis rhetorem non
tantum indicare debere bene dicta,ſed & mala.

36 Demochares dixit,quemadmodum nemo poſſit è
Philoſo thymbra ſiue Satureia facere bonam lanceã, ita nec
phus mi è Socrate probum militem. Sentiens militibus cõue-
les nire ferociam,quum Socrates eſſet omnium iniuria-
rum tolerantiſſimus. Quidam hoc tribuunt Crateti.

37 Melanthius negabat eã irã videri grauẽ quæ men
Ira bre- tem cogat emigrare,ſed quę prorſus excludat domo.
uis Sentiẽs probis etiã ingeniis adiunctã eſſe iracundiã,
ſed hoc vicium eſſe tolerabile ſi celeriter animus ad
ſe redeat,& pro ira rationem in conſilium adhibeat.
At ſi perturbatio penitus inſideat animo,ita vt excuſ
ſa ratione feratur effreni impetu certa pernicies eſt.

38 Iſocrates pueros candidos,ac felici ingenio natos
genio appellare ſolet θεῶν παῖδας, ideſt,deoꝝ filios,eo quod
hominis mens diuinæ ſit originis,qua qui præcellit,
deos parentes referre videtur. Priſci dæmonibus at-
tribuebant corpora, eosq́; deorũ filios appellabant.
Dæmones autem à ſcientia dicti ſunt,quaſi δαήμονες.

39 Demonax Cynicus philoſophus,quũ videret Athe
Gladia- nienſes hoc agere, vt Barbarorũ exẽplo gladiatorũ
torũ im- ſpectacula in vrbẽ inducerent,nolite,inquit,o canes
manitas iſtã crudelitatẽ prius admittere in ciuitatẽ veſtram,
quàm Miſericordiæ aram ſitis demoliti. Significans
non cõuenire,in ea ciuitate in qua Miſericordia pro
dea coleretur,ſpectari pluſquã ferinam crudelitatem.

40 Cornificius poeta,videns milites in bello quod in
ter Auguſtũ & Antoniũ gerebatur,frequenter fugere
41 appellauit eos lepores galeatos.

Diuitia- Philoxenus poeta quum in Sicilia fundum ac do
rum cõ- mum opulentã nactus eſſet,& animaduertiſſet illius
temptus gẽtis luxũ ac delicias,per deos, inquit hæc bona me

non perdent,ſed ego potius illa.Moxq́; ceſſit aliis hę reditatem,& è Sicilia abnauigauit.

Furnius Antonii partes ſequutus fuerat.At poſtea quam victoria ceſſit Auguſto,metuens ſibi ſubornauit filiũ,qui à victore veniam peteret.Petiit & impetrauit.Tum Furinus his verbis Cæſari gratias egit. Hæc vna o Cæſar abſte mihi facta eſt iniuria,effeciſti vt mihi & viuendum & moriendũ ſit ingrato,ſignificans tantam eſſe eius beneficii magnitudinem, vt nulla ex parte par eſſet referendæ gratiæ.Reprehenſionis colore blanditus eſt principi. 42 Adulãs libertas

Cillicon quidam ſiue Acheus Miletum patriã prodiderat Prienenſibus.Quo nomine merito habebat omnibus exoſus,cuius perfidiam lanius quidã Theagenes ſic vltus eſt.Cillicon adiit Theagenem in macello empturus carnes.Lanius diſſimulato odio porrigit carnium partem,veluti reſecturus quod ſupereſſet.Cillicon profert dextram ex aduerſo retenturus carnes,Theagenes machęra ſublata proditoris manum amputauit ac ne id videretur errore factum,addidit, iſta ſaltem manu poſthac non proditurus es vllam ciuitatem. Applaudebatur lanio, quod impiũ pro dignitate tractaſſet. Hinc adagium, Cillicontis exitium,retulimus hoc in Chiliadibus. 43 proditio

Celebratur C.Cæſaris dictum quod prætextatus adhuc deprõpſiſſe fertur,in quendã modulatius orãtem.Si legis cantas,ſi cantas male cantas. Quidam latrant orantes verius quàm loquuntur.Sunt qui rhetoricam pronunciationẽ affectantes,mediis ſunt inter canẽtem & loquentẽ.Meminit huius Qu.Fabius. 44 Pronunciatio

Antiſthenes quibuſdam Iſmeniam admirantibus quod inſignis eſſet tibicen,Nequam,inquit,hominẽ eſſe oportet,nã ſi bonę frugis eſſet,nõ eſſet egregius tibicẽ.Indicabat eos nõ poſſe bonos viros euadere, 45 Tibicen vir improbus

qui tantum operę Dionyſiacis artibus impendiſſent.

46 Luxus inopiæ parens — Tiberius Cæſar Attilio Butæ viro p̃torio, quū ad inopiā per luxū ac ſocordiā redactus fateretur ac deploraret paupertatē ſuā, ſero, inquit, experrectus es. Dormiunt temulentiæ ac luxui dediti verius quā viuunt. Nam vita vigilia eſt. Refert Seneca in epiſtolis.

47 Fures magni — Cato ſenior dicebat priuatarum rerum fures in cōpedibus vitam agere, publícarum in auro & purpura conſpicuos incedere. Olim ſimplex furtum nō puniebatur capite, ſed vincti compedibus præſtabant operam. At longe grauius crimen eſt peculatus quàm furtum. Et tamen qui fiſcum principis, qui remp. compilant, magnates fiunt.

48 Ocium inutile — Appius Claudius dicere ſolitus eſt, populo Romano longe melius committi negocium quàm otium. Sentiens multitudinem bellis excitari ad virtutē, in pace defluere ad voluptates ac luxum, ex quibus naſcitur rerum publicarum ac regionum exitium.

49 Facete — Galba paraſitus obiicientibus quod in ocio viueret, Nemo, inquit, cogitur ad reddendā ocii ſui rationem, innuens nullos tutius viuere quàm ocioſos. Nā rerum geſtarum rationem poſcuntur qui tractant negocia, at ab ocioſis ea ratio non poteſt exigi.

50 Bona p̃cipua — Pythagoras tria p̃cipue dicebat à diis optāda in hac vita. Bonā valetudinē, formā ac diuitias, qđ homo cætera ſibi p̃ſtare poſſet. Quanq̃ illud ὑγιαίνειν nō minus ad animi ſanitatē quàm ad corporis pertinet.

1 Diuinatio vana — Cato ſenior aiebat ſe demirari, quod non rideret aruſpex, quoties aſpiceret aruſpicem, ſentiens totum hoc diuinationum genus impoſturam eſſe, qua populo fiebat fucus. Id quum non fugeret eius artis peritū mirabatur, quod aruſpex aruſpicem poſſet videre abſq; riſu. Solēt enim impoſtores inter ſe ridere multitudinis ſtultitiam.

Demonax Cynicus interrogatus quid ſentiret de 2
conflictu duorum, quorum alter inepte proponebat, abſurda
alter abſurde reſpōdebat, ait ſibi videri alterum mul/
gere hircum, alterum ſupponere cribrum.

Pericles quū vrgeret belli neceſſitas, Palladis orna 3
menta vendidit quadraginta talentis auri, & admirā Superſti
bus ab illo rem ſacrilegā admitti, reſpōdit ex hoſtiū tio
manubiis poſſe illi reddi cultū nihilo deteriorem.

Perſæ dicere ſolent eſſe duo peccata, quorū prius 4
ſit eſſe debitorem, alterum mentiri, quod obærati ple Debere
runq; mentiuntur, dum pollicentur in diem, nec præ & mētiri
ſtant quod pollicentur.

Meſſala vir exactiſſimi iudicii ac Romanæ linguæ 5
obſeruantiſſimus quum audiſſet M. Portium Latronē Argute
declamantē, dixit, ſua lingua diſertus eſt, Deſiderans
videlicet in eo Latini ſermonis elegantiam, quum in
genium eſſet fœlix. Sed hunc Latronem Seneca cęte/
ris omnibus anteponit.

Caſſius Seuerus, quum ex ſenatus conſulto libri il 6
lius exurerentur. Nunc inquit, ſupereſt vt ipſe viuus Memo/
comburar, qui illos edidici. Quod animo inſculptum ria
eſt, niſi cum vita eripi non poteſt.

Montanus Attilii Butę carmē recitabat. Quūq; qui 7
dam indignaret, quod toto die recitaſſet, negaretq; Facete
ad illius recitationes accedendū, Nacta Pinarius ait,
Nunquid poſſum liberalius agere? paratus ſum illū
audire, ab exortu ſolis vſq; ad occaſum. Gaudebat
enim is poeta ſubinde repetere ortus & occaſus de/
ſcriptionē. Notat aūt & Oratius eos qui ornatus gr̄a
vel īmodice, vel nō ſuo loco affectāt tales deſcriptio
nes. Aut flumen Rheni, aut pluuius deſcribit arcus.

Quum à Montano recitarētur verſus, quibus exor 8
tus ſolis deſcribebatur, Varus eques Romanus dixit, Vita prę
incipit Buta dormire. Rurſus quū ſuccederet deſcri/ poſtera

ptio occaſus. Quid dicit, inquit, iam nox eſt? Ibo & Butam ſalutabo, eodẽ ſcommate taxans, & affectatũ carminis decus, & Butæ præpoſteram vitam.

9 Demetrius dicere ſolet, nihil ſibi videri infelicius eo cui nihil in vita accidiſſet aduerſi, quod oporteat talem hominẽ aut ſibi ignotum eſſe, vt qui nunquã ſui periculũ fecerit, aut diis inuiſum vt quẽ præterierint, velut ignauũ, nec idoneũ ad fortunæ conflictũ.

Proſperitas perpetua

10 Libertinus quidã prædiues aiebat ſibi facilẽ fuiſſe viã ad diuitias poſteaquã pœnituerat ipſm bonę mẽtis. Sed hanc illiberalẽ vocẽ Demetrius grauiter caſtigauit, apud Senecã, per Ironiã oſtẽdẽs cõmodiſſimã ad parãdas opes viã, ſi q̃ impudentiſſime aduletur.

Adulatio

11 Criſpus Paſſienus dicebat adulationi nõ eſſe claudendum oſtium, ſed aperiendum, verum vt ſolet amicæ, quæ ſi impulit, grata eſt, gratior ſi effregit. Senſit non probandos eos qui prorſus non ferunt vllam adulationem, quam vt affectare turpe eſt, ita ingerentem ſe non oportet omnino repellere. Prodeſt enim in hoc vt homo perſpiciat qualis eſſe debeat.

Adulatio vtilis

12 Plancus aiebat, nõ eſſe oculto aut diſſimulate blãdiendũ, quod periret procacia ſi lateat. Fortaſſe pro procacia, qđ erat ſcriptũ, legendũ eſt, procatio, vt ſit ſenſus, Adulator vt procus captat grãm, procus autẽ ſi tã tecte ambiat, vt puella nõ ſentiat, perdit operã.

Adulatio tecta

13 Latro Portius cuius ingenium ſupra modũ mirat Seneca, fuit enim illi condiſcipulus, quum Maxillus rhetor exilitatem orationis ſuę imputaret controuerſiæ, diceretq́; neceſſe eſt me per ſpinoſum locũ ambulantem ſuſpenſos habere pedes, non me hercule, inquit, tui pedes ſpinas calcant, ſed habent, Nã alter ariditatem ingenii imputauit materię.

Salſe

14 Aſinius Pollio dicebat in cauſa verecunda nunquam tentari debere improbam quæſtionẽ. Notauit

Coacta

rhetores, qui in declamando mouerent quæſtiones
nihil ad cauſam facientes.

Oſcus rhetor erat nõ infacũdus, ſed illud dictionẽ 15
illius viciabat quod nihil diceret abſq; ſchemate. cui Affecta-
quũ Pacatus rhetor Maſſiliæ mane, ſiue ad mare, oc- tio
curriſſet, Poterã, inqt, dicere aue Oſce. Schematũ af-
fectatorẽ ſalutauit ſchemate, quũ nuſquã minus locus
ſit ſchemati, quã in quotidiana vulgariq; ſalutatione.
Per Ironiã itaq; vſus eſt occupatióe, vt diceret, quod
nõ dicebat, quũ ſine tropo dicere poſſet, aue Oſce.

Seuerus Caſſius, qui alienas ſententias paucis im- 16
mutatis vocibus vſurparent pro ſuis, dicere ſolet eos furta ſen
eſſe ſimiles furibus qui poculis alienis mutarent an- tentiarũ
ſas ne poſſent agnoſci.

Demonax dicebat nequaquã hominibus iraſcen- 17
dum eſſe ſi delinquerent, ſed corrigenda vicia, nimi- Clemen-
rum exemplo medicorũ, qui non indignantur ægro- tia
tis, ſed morbo medentur. Nam hominis eſt peccare,
dei vero aut hominis deo ꝓximi, emẽdare peccata.

Accuſatus quod nunquam ſacrificaſſet Mineruæ, 18
Nunquam, inquit, exiſtimaui illi meis victimis opus Superſti-
eſſe, notans ineptam vulgi ſuperſtitionem, qui puta- tio
bat deos hoſtiarum nidore delectari.

Idem Phauorini dictionem vt nimium compoſi- 19
tam ac mulieri congruentiorem quàm philoſopho Orõ mo-
ſolet dicteriis inceſſere. Id indigne ferens Phauori- dulatior
nus adiit cynicum percontans quis eſſet ille à quo
derideretur, homo, inquit, cuius auribus difficile eſt
imponere. Philoſophum vt veſtis neglectior, ita &
oratio decet inaffectata.

Rogatus à Sophiſta quopiam, quod viaticũ attuliſ- 20
ſet ad philoſophiã, admodũ Cynice reſpõdit ὀρχεῖς, Cynice
i deſt, teſtes, ſignificans ſe nudum acceſſiſſe.

Alteri percontanti, quã philoſophiæ ſectã potiſſi- 21

Barba mum ampleċteretur. Quis, inquit, tibi indicauit me
nō facit eſſe philoſophum? Moxq́; vehementer ſecum ridēs
philoſo abiit, Interrogatus quid rideret, An non magnopere
phum ridiculum inquit, ſi tu me ex barba iudicas philoſo-
phum, ipſe barbam non habens?

22 Salſe Adoleſcenti laſciuius culto, qui quæſtionē Sophi-
ſticam propoſuerat, nihil aliud reſpondit quàm, πε-
ραίνει ὦ παῖ. Vox anceps eſt ad conficientem quod
colligit, & ad obſcœnum ſenſum. Quūq́; adoleſcens
indignatus reſpondiſſet, at ego tibi virum oſtendā.
Demonax admiranti ſimilis, quid inquit, num etiam
virum habes?

23 Tolerā- ter Athleta quidā ab eo reprehenſus quod victor in
Olympiis cultu molli floridoq́; vteretꝰ, lapidē illi in-
cuſſit in caput, Ita vt ſanguis ex vulnere proflueret,
Id factū indigne ferentes qui aderant, hortati ſunt vt
adiret proconſulē, Nequaquā, inquit, o viri ad procō-
ſulē, ſed ad medicū potius. Prius eſſe debet hominī,
vt malo accepto medeatꝰ, quā vt regerat in alterum.

24 Libere Proteo cuidā obiicienti quod morderet oēs nec ta
men cynicū viueret, amice, inquit, nō viuis hominē.

25 Friuola Phyſico quodā multa de antipodibus diſſerente,
oſtenſis in puteo vmbris, rogauit, num illos antipo-
das diceret, Ridens abſurdam quæſtionē. Quanquā
nunc compertum eſt, eſſe veros antipodas.

26 Luctus Herodem ſophiſtam immodice lugētem Pollucis
obitum præmaturum, quū vellet illi currus & equos
velut aſcenſuro iungere, atq; etiā cœnam apparare,
adiit Demonax. En tibi, inquit, à Polluce literas. exhi
larato Herodi & quid vellet Pollux ſciſcitanti, Incu-
ſat, inquit, te, quod cunċteris ad ipſum venire, ſignifi-
cans Pollucem ad ipſum non rediturum, ſed recte
parari currum, ſi vellet ſequi defunctum.

27 Alium quendam filii mortem inconſolabiliter lu-
gentem

t

gentem,& in tenebris abditum adiit.certo promit- Luctus
tens ſe filii vmbrā ab inferis reuocaturum, ſi tres ex
hominū numero ſibi nominare poſſet,qui nullius lu
xiſſent obitum.Quumq; is cogitationem per omnis
notos circunferens, ne vnum quidem reperiſſet lu-
ctus expertē. Quid igitur,inquit,teipſum diſcrutias
homo,quaſi nouum aliquid acciderit?

Quum à quodam quæſiſſet aliquid, atq; ille ver- 28
bis obſoletis ac priſcis reſponderet,Ego inquit,ami- Obſole-
ce te nunc percontor,at tu perinde reſpondes,quaſi ta
regnaret agamemnon.

Cuidam dicenti, Eamus in Aeſculapii templum 29
o Demonax,pro filii ſalute deprecaturi deum,Adeo Superſti
ne,inquit,ſurdaſtrum exiſtimas deum,vt nos niſi in tio
templo non ſit auditurus.

Ad Agathoclē peripateticū arroganter iactantem 30
ſeſe & ſolū & primū eſſe dialecticorum,ſi ſolus inqt, Arrogā-
es, qui primus eſſe potes,ſi primus,qui ſolus? tia

Quum apud Athenienſes aud iſſet præfatione ſo 31
lemni à ſacris ſubmoueri barbaros,rogabat quamo- abſurde
brem id facerent,quum ea ſacra tradidiſſet ipſis Eu
molpus natione Thrax,nimirum Barbarus.

Quū legatus nauigaturus in Aſiam nauē conſcē- 32
diſſet,& à quodam interrogaret,num metueret, ne Facete
nafragio electus à piſcibus deuoraretur, Quid inqt,
metuam à piſcibus,qui tot piſces deuorarim?

Quendā infeliciter declamantē admonuit:vt ſeſe 33
diligēter exerceret,quūq; is reſpōdiſſet, nunq̄ apud Nemo
me non declamo.Nil igit mirū,inqt,ſi dicis inepte, ſui iu-
qui hactenus ſemper ſtulto auditore ſolitus ſis vti. dex

Quū Athenis quidā Romanus ſenator filium ad 34
Demonactē adduxiſſet eleganti forma, veſtitu deli- Ambigu
cato,ac deliciis effœminatum, diceretq; ſalutat te o us
Demonax filius meus,pulcher eſt,inqt, & te dignus morſus

& matri non abſimilis, vtrumq; poterat dici in lau/
dem. Nunc patrem notauit ex filii moribus, & ma/
tri ſimilem dixit mollem & euiratum deliciis.

35 Conſpicatus augurem quendam in publico vati/
Diuina/ cinia ſua vendentem, ſi potes, inquit, ea quæ parcæ
tio ſtatuerunt arte tua depellere, exiguam mercedē po/
ſtulas. Sin quæ fatis decreta ſunt omnino ſunt euen
tura, quid tua prodeſt diuinatio? Bis miſer eſſe cupit
qui mala quæ vitari non poſſunt amat præſcire.

36 Senex quidam Romanus bene robuſto corpore,
Pugna qui armatus ſeſe ad palàm exercuerat, rogauit De/
ludicra monactem num magna vehementia videretur de/
pugnaſſe, Nimirum, inquit, aduerſus hoſtem ligneū
innuens illum in vera pugna fore meticuloſum.

37 Cuidam qui purpura indutus ſeſe inſolentius oſtē
Veſtis tabat in aurem dixit, Heus tu, hoc ante te geſtabat
ouis, & ouis erat, ſignificans illum nihilo minus ſtu
pidum eſſe ſi geſtaret purpuram.

38 Quum aliquando in balneis refugeret ingredi
Fortitu/ aquam feruentiorem, & alius illū appellare meticulo
do ſum. Quid inquit, an hoc pro patria paſſurus eſſem?
Sentiens temeritatis eſſe non fortitudinis: ſubire pe
riculū, ni ob cauſam grauem & honeſtam fiat.

39 Percontanti qualia putaret eſſe apud inferos ex/
Impie pecta, inquit, & ſimul atq; illuc venero, per literas ti/
bi ſignificabo oīa, impie ſentiēs, nullos eſſe inferos.
Nec enim credebat animarum immortalitatem.

40 Admeto poetæ inſulſo iactanti epigramma mo/
Salſe noſtichon, quod teſtamento mandaſſet ſuę adden/
dum ſtatuæ, carmen erat.

41 Corpus humo tegitur, Admetus ad aſtra volauit
reſpondit adeo ſibi placere carmen, vt magno em/
ptum cuperet, ſi iam nunc eſſet aſcriptum; Recte
optans illi mortem, qui vita erat indignus.

Demonacti ſeni crura intumuerant.id vidēs qui- 42
dam,quid iſthuc,inquit,mali eſt Demonax? Tum il ſenectus
le,Charon,inqt,me momordit.Pro cane dixit Cha-
rontem,innuens ſenectutem morti vicinam.

Ad Lacedæmonium flagris ſæuientem in ſeruum 43
deſine inquit te ſeruo tuo ſimilem oſtendere.Seruus Ira
enim eſt,q ſuis cupiditatibus imperare non poteſt.

Cynico cuidam arroganter iactanti,palliū,peram 44
& baculum , ac ſubinde vociferanti , ſe Antiſthenis Arrogā-
Cratetis ac Diogenis ſectatorē eſſe impudenter,in- tia
quit mentiris,quum ſis hyperidę diſcipulus. Alluſit
ad vocem ὑπεριδεῖν, quod eſt per arrogantiam de-
ſpicere.Eſt autem & rhetoris nomen hyperides.

Proconſul cynicū quendam à quo publice fuerat 45
proſciſſus ob vnguenta ac molliciē,ad ſuppliciū ab- Mollici-
ripi iuſſit,Huic deprecator aderat Demonax dicens es
ignoſcendū cynico,ſi quid dixiſſet mordacius,id eſ
ſe ſectæ viciū non hominis. At quū proconſul non
negaret veniam,ſed ſi quid ſimile denuo cōmitte-
ret,rogaret,quas pœnas eſſet daturus,profecto,inqt
Demonax,tum hominem totum inungi , ac forcipe
velli iubebis.pluſquam cynice momordit,qui cyni-
cę mordacitatis agebat patronum.

Alteri cui īperator ingentē exercitū cōmiſerat,ſci 46
ſcitāti,qūo poſſet delegatā prouinciā ꝗ optime ge- grauiter
rere:ſi inquit,ira vacaris & quā minimū loquēs plu-
rima audieris.ira ad oēm functionē iutilis eſt & pro
uerbio quoq; priceps iubet,& æqua & iniqua audir̄.

Rogat⁹ an philoſophus ēt placētis veſceret,Quid 47
inqt,nū putas apes ſtultis tantū mellificare?Placētæ Facete
melle condiebātur ſacari vſu nondum reperto.

In Ruffinum claudum multo tempore familiarē 48
peripateticis dixit , nihil eſſe turpius peripatetico Iocoſe
claudo. Alluſit huc , quod peripatetici dicuntur ab

inambulatione,quæ nõ conuenit claudo.

49 monitor Epicteto cynico ſuadenti vt vxore ducta daret operã liberis.Neq; enim id idignũ eſſe philoſopho. Da mihi,inquit,igitur vnã è filiabus tuis.Notans illũ inepte ſuadere alteri,quod ipſe non faceret.

50 Ambigue In Herminum peripateticũ qui ſemper in ore habebat decem Ariſtotelis Categorias,ita luſit.Equidẽ arbitror Hermine te non indignum decem categoriis. Iocus eſt ex ambiguo vocis.Categoriç Græcis vel prædicamenta dicuntur vel accuſationes.

51 Leges Iuriſperito dixit,leges prorſus videri inutiles, vt quibus boni non agerẽt mali nihilo fierẽt meliores.

52 Sepultura Moriẽtẽ amici rogabãt,qũo vellet ſepeliri, ne qd inqt,iſta res vos habeat ſolicitos.Fœtor me ſepeliet.

53 Dicentibus indignum facinus ſi talis viri corpus laceraretur à canibus.Quid inquit, incommodi ſi & mortuus alicui ſim vſui?

54 Adulatio Bion eos q auſcultarent adulatoribus dicebat eſſe ſimiles amphoris,quæ auribus circumaguntur.

55 Laudata virt⁹ Pindarus cuidã cõmemorãti:quod ipſius laudes vbiq; prædicaret,ego inqt,pro iſto officio bonã repono gratiã,efficiens vt vera pdices.Vera virtus nihil moratur hominũ laudes.Eas q prædicãt plus debent iis quos laudant q̃ ipſis debent qui laudantur.

ALPHONSVS ARAGONVM REX

1 Iuſte Eques quidam ingens patrimonium per luxũ ac libidinẽ abſorbuerat,atq; inſuper magnam æris alieni vim contraxerat.Pro hoc intercedentibus quibuſdam apud Alphonſum Aragoniæ regem,ne ſaltem quæ debebat corpore luere cogeretur . Alphonſus reſpondit,ſi tantam pecuniam vel in ſui regis obſequium,vel patriæ cõmodis,vel ſubleuandis propinquis impendiſſet audirem.Nunc quoniã tãtas opes impendit corpori,par eſt,vt luat corpore.

Cõmemorantibus quendam ex Hiſpaniæ regibus dixiſſe, nõ decere Principes viros ſcire literas, exclamauit eam vocem bouis eſſe non hominis. Non omnes literæ cõueniunt principi, ſed eæ quæ politicẽ tradunt, aut ethicen, quæq; recte ac ſecus geſtorũ exẽpla commonſtrant, id quod facit hiſtoria. 2 eruditio

Hunc quum adiſſent legati Matricienſes, in quorũ agris tum agebat Alphonſus, conſulẽtes vtri iuberet ipſos gratificari, Nicolao ne Picinino, an Franciſco Sphortiæ, reſpondit ambos pro amicis habẽdos, ſed nihilo ſecius ab ambobus tanq̃ ab inimicis cauendũ. Id tẽporis inter Nicolaũ & Franciſcũ ſimultas intercedebat, ac rex nondũ ſtatuerat vtrũ vellet in ſocietatem recipere, quum vtrumq; ob diſſidiũ non poſſet. 3 Caute

Idem dicere ſolet, ita demum matrimonium tranquille citraq́; querimonias exigi poſſe, ſi maritus ſurdus fiat, vxor cęca, innuẽs opinor fœmineum genus obnoxiũ eſſe Zelotypiæ, atq; hinc oriri rixas & querimonias, rurſum maritis permoleſtã eſſe vxorum garrulitatẽ, qua moleſtia cariturus ſit, ſi fiat ſurdus, nec illa vexabitur adulterii ſuſpitione, ſi careat oculis. 4 cõiugiũ tranquillum

Aiebat ſi ſibi contigiſſet naſci temporibus quibus Romana reſp. florebat, ſe conſtructurũ fuiſſe contra curiã templũ Ioui Poſitorio, in quo priuſquã venirẽt in ſenatum patres conſcripti, odiũ, amorem ac priuatos affectus omnes deponerent. Alluſit ad priſcorum morem, qui Iouẽ multis cognominibus inſigniebãt, nunc Statorem, nunc Gamelion, nunc Genethlion, nunc Philium, nunc Xenion appellantes. At ſi tam multa poſſit Iuppiter, illud in primis præſtandũ erat, vt in Synodis, in iudiciis, in ſenatibus in quibus de rep. conſultatur, nihil haberent momẽti affectus priuati. Nam hi ſunt, qui frequẽter & ciuitates & regna bellis committunt, ac peſſundant deniq;. 5 Integre

6 Quum forte mulierem quandam impudentius *ſal*-
Saltatio tantē aſpexiſſet,expectate,inquit,mox Sibylla ædet
fœda oraculum. Sentiens ſaltationem inſaniæ genus, eſſe.
Sibylla autem vates,non ędebat oracula niſi furore
correpta. Mihi quoq; ſæpenumero qui ſaltationem
tumultuoſam agitant,viſi ſunt afflati furore quodā,
præſertim fœminæ.

7 Admonitus ne nimia lenitas exiret in contemptū,
Lenitas & ex contemptu naſceretur pernicies,magis, inquit,
cauendum,ne ſeueritas conciliet inuidiam, vnde ma
ius exitii periculum.

8 Quum eques quidā ab hoſtibus captus,& ab iiſdē
Poſtula- emiſſus carcere,regem adiſſet, in ſolatiū calamitatis
tor im- multa poſtulauit ab eo, & impetrauit, Quo digreſſo
probus rex dixit ad familiares, diſperearn, inquit, ni metui,
ne vxorem etiam meam depoſceret eques meus.

9 Familiares illi ruſticum quendam velut *ignauiæ*
Ocium exemplum oſtenderunt,qui porrectus humi veſceba
dulce tur vuis. Hic rex,vtinam mihi ſic per ocium comede
re datum eſſet à ſuperis. Simile quiddam narratur de
Ptolemæo rege,quū antea ſe iactaret reperiſſe immor
talitatē,tandem podagra diſcruciatus, conſpiciebat
Aegyptios aliquot plebeios ſic temere apud flumen
diſcūbentes,vtinā,inquit,ſaltem ex iſtis vnus eſſem.

10 Equiti ſubinde aliquid à rege flagitanti, ſed mox
Profuſio quod acceperat profundenti, ſi pergam, inquit, tibi
fundo dare quæ petis,citius me pauperem effecero quàm
caret te diuitem, nam qui tibi donat, nihil aliud quàm
aquam infert pertuſo dolio.

11 Interrogatus quos è ciuibus haberet chariſſimos,
Ciuium qui magis,inquit,pro me metuunt quàm me. Sentit
charitas illos eſſe ex animo amicos, qui Principem magis
amant quàm timent.

12 Aiebat olim inter Iouem,Neptunum & Plutonem

omnium rerum partitionem trifariam eſſe factam, & Ambitio
horum vnumquemq; ſua ſorte contentum eſſe, nec prícipū
occupare aliena, at inter homines, neminem ſua por-
tione contentum eſſe, nec vllam partitionem eſſe ſta
bilem, ſed omnes πλεονεκτεῖν.

Percontantibus vtri rei plus debere ſe fateretur, li 13
bris an armis, ex libris, inquit, & arma & armorũ iura eruditio
didici, hac voce profitens ſe libris debere omnia.

Magnopere laudare ſolet dictum neſcio cuius, ho 14
ſtibus fugientibus pontem argenteum extruendum Clemen
eſſe, ſiue quod exiſtimaret multo optabilius eſſe, ho- ter
ſtes in fugam vertere, quàm occidere, ſiue quod puta
ret hoſtes pecunia ſolicitãdos, vt ab acie diſcederẽt.

Dicebat ſibi videri eos maxime inſanire, qui vxo- 15
rem fugitiuam perquirerent. Significans magnæ feli- Facete
citatis eſſe ab improba muliere liberari.

Improbo cuidam ac vecordi, iactanti reperiſſe ſe 16
virum ſapientem, & qui fieri potuit, inquit, vt ſapien- grauiter
tem dignoſceret ſtultus?

Cum cœnanti ſenex quidam importunus & garru 17
lus ſine fine obſtreperet, exclamaſſe fertur & dixiſſe, Regum
Aſinorũ conditionẽ eſſe potiorẽ quàm regũ. Nã illis curæ
dum paſcuntur dominos parcere, regibus neminem.

Demetrius graui calamitate affectus, dixit referen 18
te Seneca, Hoc vnum dii immortales queri poſſum, Fortiter
quod non antehac mihi voluntatem veſtram notam
feciſtis. Prior enim ad iſta veniſſem, ad quę nunc vo-
catus aſſum. Maluiſſem offerre quàm tradere.

FINIS.

Venetiis per Io. Ant. de Nicolinis de ſabio, ſum-
ptu & requiſitione. D. Melchioris Seſſæ.
Anno Domini. M. D. XXXIIII.

A01 1466713